

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

KOYUNOĞLU MÜZESİ KÜTÜPHANESİNDEKİ 13450
NUMARALI MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU
METNİ

Ahmet KAVAKLIYAZI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

Konya-2010

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nu.</u>
Bilimsel Etik Sayfası	xviii
Tez Kabul Formu	xix
Ön Söz	xx
Özet	xxi
Summary	xxii
Kısaltmalar	xxiii
Transkripsiyon İşaretleri	xxiv
Giriş-Eski Türk Edebiyatında Mecmualar	1
1. Eski Türk Edebiyatında Mecmualar.....	2
BİRİNCİ BÖLÜM- Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı	
Mecmuanın Tanıtımı	4
1.1 13450 Mecmuanın Tanıtımı.....	5
1.2 Metni Kurarken İzlenen Yöntem.....	13
İKİNCİ BÖLÜM- 13450 Numaralı Mecmuanın Metni	20
[Beyt]	21
[Kit'a]	21
Ḥān-ı Aḥmed Fermāyed.....	21
Maḥmūd Efendi.....	21
Nesir.....	22
Nizāmī Fermāyed.....	22
Naẓīre-i Tā'ibī.....	23
Ḥalīlī Fermāyed.....	24
Der-Tevḥīd-i Bārī Sa'dī Fermāyed.....	25
Kezā Der-Tevḥīd-i Bārī-i Ta'ālā.....	26
Der-Medḥ-i İmāmü'l-Mürselīn ve Ḥātemü'n-Nebiyīn.....	27
Ḥarfü'l-Elf – Necātī	28
Nizāmī.....	29
Zātī.....	30
Ḥalīlī.....	31
Ḥamdī.....	33
'Atāyī.....	34
Mu'ammā-yı Muştafā.....	35
Şafī.....	36
Ḥarfü'l-Bā' – Aḥmed	36
Āteşī Fermāyed.....	37
Aḥmedī.....	38
Zātī.....	39
Nizāmī.....	40
Niyāzī.....	41
Yaş Bek Fermāyed.....	42
Fethī.....	42
Cezāyī.....	43
Ḥalīlī.....	44
Şeyḥī.....	45
Şeyḥī.....	46

Mu‘ammā-yı Mūsī.....	46
Ḥarfū’t-Tā’ – Aḥmed.....	47
Ḥufī.....	48
Ḥufī.....	48
Zātī.....	49
Ḥufī.....	50
Ḥufī.....	50
Nizāmī.....	51
Necātī.....	52
‘Aṭāyī.....	53
Zātī.....	53
Aḥmed.....	54
Aḥmed.....	55
Aḥmed.....	56
Muṣṭafā.....	56
Aḥmed.....	57
Şafī.....	58
Esīrī.....	59
‘Ulvī.....	59
Nizāmī.....	60
Ḥalīlī.....	61
Sa‘dī.....	62
Mu‘ammā’-i Muḥammed.....	63
Mu‘ammā’-i Rüstem.....	63
‘Adnī.....	63
[Gazel].....	64
Nizāmī.....	65
Ḥarfū’s-Sā’ – Vehbī.....	66
Zātī.....	66
Vehbī.....	67
Vehbī.....	68
Sāmī.....	68
Nābī.....	69
Nābī.....	70
Nābī.....	71
Ḥarfū’l-Cīm – İbn-i Ṭayfūr.....	72
Nev‘ī.....	73
‘Āşık ‘Ömer.....	73
Dīger.....	74
Rāğıb.....	75
Zātī.....	76
‘Aṭāyī.....	76
Ḥarfū’l-Ḥā’ – Ḥufī.....	77
Zātī.....	78
Şeyhī.....	78
Ḥarfū’l-Ḥā’ – Zātī.....	79
Nābī.....	80

Vehbī.....	81
Ḥarfū'd-Dāl – Ḥufī.....	82
Necātī.....	82
'Aṭāyī.....	83
Zātī.....	84
[Farsça Kıt'a]	85
Sābit.....	85
Nazīre-i Sa'd-ı Sivāsī.....	86
Mu'ammā'-i Kāsım.....	87
Mu'ammā'-i Şafī.....	87
Mu'ammā'-i Muḥammed.....	87
Sāmī.....	87
Vehbī.....	88
Vehbī.....	89
Ḥarfū'z-Zāl – Vehbī.....	89
Zātī.....	90
Vehbī.....	91
Nābī.....	91
Nābī.....	92
Sa'dī.....	93
Ḥarfū'r-Rā – Zātī.....	94
Aḥmed.....	94
Aḥmed.....	95
Aḥmed.....	96
İbn-i Ṭayfūr.....	97
Aḥmed-i Dā'ī.....	98
Muḥammed.....	99
Necātī.....	99
Necātī.....	100
'Uşşākī.....	101
'Alī.....	102
Süleymān.....	103
Ḥayālī.....	103
Sāmī.....	104
Sāmī.....	105
Sāmī.....	105
Sāmī.....	106
Sāmī.....	106
[Bend]	107
[Bend]	108
[Farsça Beyt]	109
Şeyhī.....	109
Nebātī.....	110
[Ḥākī].....	110
Āteşī.....	111
Āteşī.....	112
'Ulvi.....	112

Maḥmūdōđlı.....	113
‘Ulvī.....	114
Nizāmī.....	115
Nizāmī.....	116
Naẓīre-i Dīde’ī.....	117
Nizāmī.....	117
Nizāmī.....	118
Ḥufī.....	119
Nizāmī.....	120
Ḥufī.....	121
[Farsça Beyt]	121
[Gazel]	121
Nizāmī.....	122
Nizāmī.....	123
Nizāmī.....	124
Nizāmī.....	125
Nizāmī.....	126
Fethī.....	127
Fethī.....	128
Lezīzī.....	129
Fethī.....	129
Fethī.....	130
Fethī.....	130
Fethī.....	131
Fethī.....	132
Fethī.....	132
Fethī.....	133
[Ḥākī].....	134
Fethī.....	135
Fethī.....	135
Ḥakīkī.....	136
Ḥakīkī.....	137
Ḥufī.....	138
Fazlī.....	138
Şāhī.....	139
Rızāyī.....	140
Ḥayātī.....	140
Ḥalīl.....	141
Ḥalīlī.....	142
Ḥalīlī.....	143
Ḥalīlī.....	143
Ḥalīlī.....	144
Ḥalīlī.....	145
Ḥalīlī.....	146
‘Andelībī.....	146
Ḥalīlī.....	147
Ḥarīrī.....	148

[Gazel]	149
Ḥalīlī.....	149
Şeyḫī.....	150
Ḥalīlī.....	151
Ḥalīlī.....	151
Ḥalīlī.....	152
Ḥalīlī.....	153
Vaḥīdā.....	154
Rüşdī.....	155
Ḥalīlī.....	155
Ḥalīlī.....	156
Ḥalīlī.....	157
Ḥalīlī.....	158
Ḥalīlī.....	159
Ḥalīlī.....	159
Necātī.....	160
Ḥufī.....	160
Ḥufī.....	161
Ḥufī.....	161
Ḥufī.....	162
Ḥufī.....	162
Ḥufī.....	163
Ḥufī.....	164
Ḥufī.....	165
Aḥmed.....	165
Aḥmed.....	166
Aḥmed.....	167
Aḥmed.....	167
‘Adnī.....	168
Şafī.....	169
Ḥalīlī.....	170
Şafī.....	170
Şafī.....	171
Ḳāsım.....	172
Ḳāsım.....	173
Ḳāsım.....	173
Ḥamdī.....	174
Şemsī.....	175
Kemāl.....	175
Fazlī.....	176
Necātī.....	177
Şīrāzī.....	178
İlyās.....	179
Şīrāzī.....	179
Resmī.....	180
Resmī.....	180
Kemālī.....	181

Kemālī.....	182
Nücümī.....	183
Nücümī.....	184
[Farsça Kıt'a]	185
Nücümī.....	185
Şemsī.....	186
‘Adnī.....	186
‘Adnī.....	187
Muhsin.....	188
‘Atāyī.....	189
Ḥalīlī.....	190
‘Atāyī.....	191
Āteşī.....	191
Ḳanberūñ Ođlı.....	192
‘Atāyī.....	192
[Kıt'a]	193
‘Atāyī.....	194
Şeyhī.....	195
Şeyhī.....	196
Şeyhī.....	197
Rāđıb.....	198
Şeyhī.....	198
Şeyhī.....	199
Muḥammed.....	200
Şeyhī.....	201
Şafī.....	202
Müneccim-zāde.....	202
‘Irāķī.....	203
‘Irāķī.....	204
Cezāyī.....	204
[Gazel]	205
Sābit.....	206
Sa‘d.....	206
Sābit.....	207
Sa‘d.....	207
Fıṭnat.....	208
Nażīre-i Seyyid Rızā.....	209
Nażīre-i Dersī Aḥmed Efendi El-Ḳaşamūñı.....	209
Nażīre-i Bāķī.....	209
Nażīre-i Cevrī.....	210
Ḳabūlī.....	211
‘İşmetī.....	212
[Gazel]	212
Beyt.....	213
Beyāżī.....	213
Rübā‘ī.....	214
Beyt.....	214

Der-Kāfiye-i Zā' – Ḥalīlī	214
Zāfī.....	215
Ḥalīlī.....	215
Nizāmī.....	216
Nizāmī.....	217
Nizāmī.....	218
Ḥalīlī.....	219
Aḥmed.....	220
Aḥmed.....	221
Şafī.....	221
Nā'īlī.....	222
Beyt.....	223
'Aczī.....	223
Nevāyī Begli Girāy.....	224
Naẓīre-i Behiştī.....	224
Rübā'ī.....	225
Reşīd.....	225
Rāġīb.....	226
Nābī.....	227
Ni'met.....	227
Dersī.....	228
Vaḥīd.....	229
Naẓīre-i Elīf.....	229
Vaḥīd.....	230
Vaḥīd.....	230
Vaḥīd.....	231
Vaḥīd.....	231
Ḥuldī.....	232
Vaḥīdā.....	233
'Ātīf Efendi.....	233
Rāġīb.....	234
Rüşdī.....	235
Rüşdī.....	236
Vālī.....	237
Tercī'-i Bend-i Berā-yı Naẓīre-i Rūḥī.....	237
Nābī.....	238
Nābī.....	239
Nābī.....	239
Vehbī.....	240
Vehbī.....	241
Vehbī.....	242
Vehbī.....	242
Vehbī.....	243
Vehbī.....	244
Zāfī.....	244
Ḥarfū's-Sīn – Vehbī	245
Vehbī.....	246

[Gazel]	246
Vehbī.....	247
Vehbī.....	247
Zātī.....	248
Nābī.....	249
Nābī.....	249
Rübā'ī.....	250
Beyt.....	250
Ḥarfū'ş-Şîn – Muḥammed.....	250
Fethī.....	251
Ferḥī.....	252
Aḥmed.....	253
Nābī.....	253
Zeynī.....	254
Uşūlī.....	255
Ḥayretī.....	255
Şemsī.....	256
Sāmī.....	256
Beyāzī.....	257
Sāmī.....	257
Sāmī.....	258
Nābī.....	259
Zātī.....	259
Nābī.....	260
Nābī.....	261
Şeyḥī.....	262
Rübā'ī.....	262
Vehbī.....	263
Vehbī.....	263
Zātī.....	264
Vehbī.....	265
Vehbī.....	265
Ḥarfū'ḍ-Ḍād – Vehbī.....	266
Vehbī.....	267
Nābī.....	267
Zātī.....	268
Rübā'ī.....	269
Ḥarfū't-Ta' – Vehbī.....	269
Vehbī.....	270
Zātī.....	270
Zātī.....	271
Vehbī.....	272
Vehbī.....	272
Sāmī.....	273
Mu'ammā'-i 'İsī.....	274
Nābī.....	274
Rübā'ī.....	275

Ḥarfū'z-Zā' – Vehbī.....	275
Vehbī.....	275
Vehbī.....	276
Nābī.....	277
Zātī.....	277
Rübā'ī.....	278
Ḥarfū'l-'Ayn – Vehbī.....	278
Zātī.....	279
Ḥalīlī.....	280
Naẓīre-i Sinān.....	280
Şeyḫī.....	281
Vehbī.....	282
Nābī.....	283
Rübā'ī.....	283
Ḥarfū'l-Ġayn – Zātī.....	284
Sāmī.....	284
Vehbī.....	285
Fethī.....	286
Aḫmed.....	286
Aḫmed.....	287
Nābī.....	288
Rübā'ī.....	289
Ḥarfū'l-Fā' – Vehbī.....	289
Şabīḫ.....	291
Bākī.....	291
Vehbī.....	292
Vehbī.....	293
'Āşık Zuhūr.....	294
Kemāl-i Ümmī.....	294
Zātī.....	296
Rübā'ī.....	296
Ḥarfū'l-Kāf – Vehbī.....	297
Vehbī.....	297
Nābī.....	298
Nābī.....	298
Ḥalīlī.....	299
Zātī.....	300
Aḫmed.....	300
'Aṭāyī.....	301
Ḥayātī.....	302
Ḥassān.....	303
Ekmel.....	303
Rübā'ī.....	304
Ḥarfū'l-Kāf – Mīnasoĝlı.....	304
Ḥācī.....	305
Ma'rifī.....	306
Ma'rifī.....	306

Ma‘rifī.....	307
‘Aṭāyī.....	307
‘Aṭāyī.....	308
Muḥammed.....	308
Şeyhī.....	309
Şafī.....	310
Necāfī.....	310
Zāfī.....	311
Şeyhī.....	312
Ḥüseynī.....	313
‘Alī.....	313
Nizāmī.....	314
Nizāmī.....	315
[Murabba‘].....	316
‘Āşık ‘Ömer.....	317
Ḥüznī.....	318
Rīzī.....	318
Şıdķī.....	319
Fethī.....	320
Ḥalīlī.....	320
Ḥalīlī.....	321
Aḥmed.....	322
Sā’iloğlı.....	322
‘Adnī.....	323
‘Adnī.....	324
Resmī.....	325
Resmī.....	325
Nücümī.....	326
Nücümī.....	327
Aḥmed.....	327
Raḥmī.....	328
Raḥmī.....	329
Bāķī.....	329
Siyāhī.....	330
Rübā‘ī.....	331
Nābī.....	331
Sāmī.....	332
Rübā‘ī.....	332
Mu‘ammā-yı Melek.....	333
Ḥarfū’l-Lām – Şeyhī.....	333
Şeyhī.....	334
[Gazel].....	335
Mu‘ammā-yı İlyās.....	335
Maḥmüdođlı.....	336
Nizāmī.....	336
Fethī.....	337
Fethī.....	338

Ḥalīlī.....	339
Be-Rub'-ı Murabba'iyāt.....	339
Naẓīre-i Murabba' Aḥmed Fermāyed.....	340
Ḥalīlī.....	342
Zātī.....	343
Aḥmed.....	344
Sa'dī.....	344
Dā'ī.....	345
Mu'ammā-yı Ḥalīl.....	346
Senāyī.....	346
Nābī.....	347
[Mülemmā (Arapça-Farsça)]	347
Sāmī.....	348
Rübā'ī.....	349
Mu'ammā-yı Kāsım.....	349
Mu'ammā-yı Muḥammed Çelebi.....	349
Ḥarfü'l-Mīm – Aḥmed.....	350
[Farsça Beyt]	350
Ḥalvetī.....	350
Aḥmedī.....	351
Şeyḫī.....	352
Zātī.....	353
Ḥassān.....	354
Nebātī.....	355
Nebātī.....	355
Şafī.....	356
[Farsça Gazel]	357
Nizāmī.....	357
Nizāmī.....	358
Fethī.....	359
[Bend]	360
Ḥakīkī.....	360
Ḥalīlī.....	361
Ḥalīlī.....	362
Ḥalīlī.....	363
Ḥalīlī.....	364
Ḥalīlī.....	364
Za'ifī.....	365
Şafī.....	366
Nizāmī.....	367
Aḥmed.....	368
Kemālī.....	369
Nücümī.....	370
Nücümī.....	371
Muḥsin.....	372
'Atāyī.....	373
Şeyḫī.....	373

Hassân.....	374
Muḥammed.....	375
Şafî.....	376
Aḥmed.....	377
Müneccim-zāde.....	377
Ma‘rifî.....	378
‘Irâķî.....	379
‘Adnî.....	379
[Farsça Gazel]	380
Aḥmed.....	381
Sâmî.....	381
Sâmî.....	382
Ƙıţ‘a.....	382
Sâmî	383
Sâmî	383
Mu‘ammâ-yı İlyās.....	383
Ƙıţ‘a.....	384
Mu‘ammâ-yı ‘Alî.....	384
Mu‘ammâ-yı Yūsuf.....	384
Ḥ‘ace Bahā’e’d-dīn-i Naķşibendî.....	384
Ḥarfū’n-Nūn – ‘Ulvî.....	385
Aḥmed.....	385
Aḥmed.....	386
Aḥmedî.....	387
Ḥasretî.....	388
Necâtî.....	388
Dā‘î.....	389
‘Ulvî.....	390
Tā’ibî.....	391
Nizāmî.....	391
Fethî.....	392
Aḥmed.....	393
[Gazel]	394
Mūsā.....	395
Murabba‘	395
Ḥalîlî.....	396
Ḥalîlî.....	397
Ḥalîlî.....	398
Nażîre-i Fenâyî.....	399
Zātî.....	399
Ḥalîlî.....	400
Ḥalîlî.....	401
Şafî.....	401
‘Adnî.....	402
Rızâyî.....	403
Be-Rub‘-ı Murabba‘ıyyât.....	404
[Farsça Gazel]	405

Cinānī.....	405
Şāhī.....	406
Necātī.....	407
Keşfi.....	407
Ma‘rifī.....	408
İnkişārī.....	409
‘Atāyī.....	410
Şirāzī.....	411
Rūmī.....	411
Kemālī.....	412
Ahmedī.....	413
Mehdī.....	414
Siyāhī.....	415
Aşīlī.....	416
Şeyhī.....	417
Hasretī.....	418
Şafī.....	418
Mu‘ammā-yı Cemāl.....	419
Mu‘ammā-yı Mü’īd.....	419
Mu‘ammā-yı Yūsuf.....	419
Mu‘ammā-yı Kemāl.....	419
[Beyt].....	420
[Gazel].....	420
Nizāmī.....	421
Zātī.....	421
Şeyhī.....	422
Ahmedī.....	423
Āteşī.....	424
Vaşfi.....	425
Zātī.....	426
Nābī.....	426
Mu‘ammā-yı Mūsī.....	427
Mu‘ammā-yı Tırmış.....	427
‘İzzet.....	428
Ķāfiyetü’l-Hā’ – Vehbī.....	428
Sāmī.....	430
Nābī.....	430
Ahmed.....	431
Halīlī.....	432
Ahmed.....	433
Ahmed.....	434
Necātī.....	434
Ahmedī.....	435
Tā’ibī.....	436
Nebātī.....	437
Şafī.....	437
Nizāmī.....	438

Esîr.....	439
Nizâmî.....	440
Nizâmî.....	441
Nizâmî.....	442
Fethî.....	443
Fethî.....	444
Ḳādî Burhâne'd-dîn.....	444
Ḥaḳîḳî.....	445
[Mülemmâ Gazel].....	445
Ḥafîzî.....	446
Ḥafîzî.....	447
Bahâ'î.....	447
Beḳâyî.....	448
Zarîfî.....	448
Maḥmûdođlı.....	449
Ḥalîlî.....	449
Ḥalîlî.....	450
Ḥalîlî.....	451
Ḥalîlî.....	452
Ḥalîlî.....	452
Ḥalîlî.....	453
Ḥalîlî.....	454
Aḥmed.....	455
'Adnî.....	456
'Adnî.....	456
'Adnî.....	457
Ḥufî.....	458
Ḥufî.....	458
Cem.....	459
'Aşḳî.....	460
Ḳâsim.....	460
Sa'dî.....	461
'Aynî.....	462
Ḥâlî.....	462
'Avnî.....	463
'Adnî.....	463
Aḥmed.....	464
Nizâmî.....	465
Necâtî.....	466
Necâtî.....	468
Ġavrî.....	469
Zarîfî.....	470
Ġavrî.....	471
Necâtî.....	472
Behrâmî.....	473
Nücümî.....	473
Nücümî.....	474

Hākī.....	475
Aşīlī.....	475
Aşīlī.....	476
Aşīlī.....	477
‘Adnī.....	477
Refī‘ī.....	478
‘Atāyī.....	479
‘Atāyī.....	480
Şeyhī.....	480
Şeyhī.....	481
Şeyhī.....	482
Muhammed.....	482
Şeyhī.....	483
Şeyhī.....	484
Yaḥyā.....	485
Nev‘ī.....	485
Menba‘ī.....	486
Şefī‘ī.....	487
‘İzzet.....	487
[Gazel].....	488
Vaḥīd.....	488
Rāḡīb.....	489
Dersī.....	490
Dersī.....	490
[Kit‘a].....	491
[Kit‘a].....	492
Şubḥī.....	492
Zātī.....	492
Ḥarfū’l-Lām ve’l-Elf – Şeyhī.....	493
‘Atāyī.....	494
‘Atāyī.....	494
Şeyhī.....	495
Şafī.....	496
Ḥarfū’l-Yā – Şafī.....	497
Sāmī.....	498
Zātī.....	499
Aḥmed.....	499
Aḥmed.....	500
Necātī.....	501
Keşfī.....	502
Necātī.....	503
Şeyhī.....	504
Ḥasen.....	505
Muhammed.....	506
Āteşī.....	506
Ḥaḳīkī.....	507
Şafī.....	508

Felek.....	508
Rızāyī.....	509
Nizāmī.....	510
Nizāmī.....	511
Nizāmī.....	512
Nizāmī.....	514
Şafī.....	515
Nizāmī.....	515
Nizāmī.....	517
Fethī.....	517
Ahmed.....	518
Fethī.....	519
İbn-i Bālī.....	520
Fethī.....	520
Şafāyī.....	521
Maḥmūdođlı.....	522
Seydī Beg.....	522
Ḥalīlī.....	523
Ḥalīlī.....	524
Ḥalīlī.....	525
Ahmed.....	525
Ahmed.....	526
Ahmed.....	527
Ahmed.....	528
Ḥalīlī.....	529
Be-Rub'-ı Murabba'iyāt.....	529
Ḳāsım.....	530
Ḳāsım.....	531
Sa' dī.....	532
Ma' rifī.....	532
Cinānī.....	533
Şīrāzī.....	534
Mü' id.....	534
Nücümī.....	535
Zarīfī.....	536
'Aḫāyī.....	537
Ma' rifī.....	537
Şeyḫī.....	538
Şeyḫī.....	539
Şeyḫī.....	540
Meydānī.....	540
Şeyḫī.....	541
'Irākī.....	542
'Irākī.....	543
Şeyḫī.....	543
Ḥalīlī.....	545
Naẓīre-i Cem.....	546

Sāmī.....	548
[Farsça Gazel]	549
Şi‘r-i Muḥammes Der-Medḥ-i Maḥbūb.....	549
Ġazel-i Müstezād.....	550
Tercī‘-i Ġarrā.....	551
Şīrāzī.....	553
Kātībī.....	555
Şafī.....	555
Bedrī.....	556
[Gazel]	557
[Temmet].....	558
Kāzım.....	558
Naẓīre-i Rāşid.....	559
Taḥmīs-i ‘Ālī.....	560
Ġazel-i Rīzī.....	561
Beyt.....	562
Sonuç.....	563
Kaynakça.....	564
Dizin.....	569
Öz Geçmiş.....	574

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Ahmet KAVAKLIYAZI

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

..Ahmet KAVAKLIYAZI..... tarafından hazırlanan *Koyunçulu Müzesi*.....
Kütüphanesindeki 13450 Numaralı *Mecmuasının Transkripyonlu Metni*.. başlıklı bu
çalışma 26.10.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda
oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak
kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Başkan	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza

Prof. Dr. Ahmet SEVGI (Başkan) *1882*
Prof. Dr. İmine YENİERZİ (Danışman) *Yeni*
Yrd. Doç. Dr. Senura TUNÇ (Üye) *Senura*

ÖN SÖZ

Eski Türk edebiyatının kaynakları arasında bulunan mecmualar üzerinde yapılan araştırmalar, mecmuaların edebiyatımıza hem kaynaklık ettiğini hem de mevcut kaynakları çeşitli yönlerden tamamladığını göstermektedir. Bu durum mecmuaların, özellikle de şiir mecmualarının önem ve değer kazanmasını sağlamıştır. Çünkü, ülkemiz kütüphanelerinde binlerce yazma şiir mecmuası bulunmaktadır. Bu eserlerin tanınması ve tanıtılması hiç şüphe yok ki edebiyatımıza pek çok şey kazandıracaktır. Bu düşünceden hareketle bir şiir mecmuasını çalışmamıza konu olarak seçtik. Amacımız, şiir mecmuası türündeki bir eseri daha gün yüzüne çıkarmak, Klasik edebiyatımıza ait farklı şiirlerin ve şairlerin bilinmesini ve tanınmasını sağlamaktır.

Çalışmamızın giriş kısmında şiir mecmuaları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, I. bölümde Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesinde 13450 numarada kayıtlı bulunan mecmuayı tanıtan bilgiler sunduk. Mecmuada ismi geçen şairleri, bu şairlere ait şiir sayısını, şiirlerin hangi nazım şekilleriyle yazıldığını, nazireleri, şiirlerde kullanılan vezinleri tablolar hâlinde gösterdik. Daha sonra, mecmuanın metnini oluştururken hangi yöntemleri uyguladığımızı örnekler vererek ifade ettik.

II. bölümde mecmuada yer alan şiirlerin transkripsiyonlu metnini verdik. Şiirleri, yayımlanmış veya üzerinde ilmî çalışma yapılmış divanlarla karşılaştırdık ve farklılıkları dipnotlarda belirttik. Böylece, sağlam bir metin elde etmeye çalıştık. Ayrıca, divanı olmayan ve üzerinde ilmî çalışma yapılmayan bazı şairlerin isimlerini tezkirelerde aradık ve bulabildiklerimizi dipnotta gösterdik.

Çalışmam esnasında engin bilgi birikiminden ve tecrübelerinden yararlandığım başta danışman hocam Prof. Dr. Emine YENİTERZİ olmak üzere, değerli hocalarım Prof. Dr. Ahmet SEVGİ'ye ve Yard. Doç. Dr. Semra TUNÇ'a teşekkür ederim.

Ahmet KAVAKLIYAZI

Konya 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet KAVAKLIYAZI	Numarası: 064201011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Eski Türk Edebiyatı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Emine YENİTERZİ	
Tezin Adı		Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni	

ÖZET

Çalışmamız, Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 numaralı mecmuanın tanıtımı ile transkripsiyonlu metninden oluşmaktadır. Metni hazırladıktan sonra mecmuada ki şiirleri divanlardaki şiirlerle karşılaştırdık ve aradaki farkları gösterdik. Divanlarda bulunmayan şiirleri de ayrıca belirttik.

Bir şiir mecmuası olan eser, 184 varaktır. Mecmuada 150 şaire ait 686 şiir vardır. Şairini tespit edemediğimiz 29 şiiri, Farsça 19 şiiri ve muamma türünde yazılan 16 şiiri de eklediğimizde bu sayı 750'ye ulaşır. Mecmuada en çok gazel nazım şekli yer almakta olup murabba, rübâ'î, kıt'a gibi diğer nazım şekilleriyle yazılmış şiirlere ve nazirelere de yer verilmiştir. En fazla şiir Halîlî'den alınmış olup daha sonra Ahmed Paşa, Sünbülzâde Vehbî, Nâbî, Karamanlı Nizâmî, Şeyhî, Zâtî, Fethî, Sâmi, Safî, Hufî, Atâyî, Necâtî ve Adnî gelmektedir.

Çalışmamız, Klasik edebiyatımızın metin kaynakları arasında olan şiir mecmualarının önemine dikkat çeker niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, şiir, mecmua

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet KAVAKLIYAZI	Numarası: 064201011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Eski Türk Edebiyatı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Emine YENİTERZİ	
Tezin İngilizce Adı		Transcriptional Text of Journal No: 13450 in the Library of Koyunoğlu Museum	

SUMMARY

Our study consists of introduction of Journal No: 13450 in the Library of Koyunoğlu Museum and transcriptional text. We compared the poems in journal with the poems in divan after preparing the text and showed difference between them. We also mentioned the poems not contained in Divan.

The work that is a journal of poetry is 184 pages. There are 686 poems of 150 poets in the journal. When we added 29 poems whose poet we could not identify, 19 Persian poems and 16 muamma poems, this number would reach up to 750. The lyric verse takes place in journal at the most, and also poems written in other verses such as murabba, rubai, kıta and also similar poems (nazire) are also given place. The highest number of poems was taken from Halili and then Ahmet Pasha, Sünbülzade Vehbi, Nabi, Karamanlı Nizami, Şeyhi, Zati, Fethi, Sami, Safi, Hufi, Atayi, Necati and Adni follow him.

Our study draws attention to the journals of poetry among the classical text sources of our literature.

Key Words: Classic Turkish literature, poem, journal

KISALTMALAR

age.	: Adı geen eser
agm.	: Adı geen makale
Ar.	: Arapa
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
D.	: Divan
Far.	: Farsa
H.	: Hicrî
M.	: Mecmua
Nu.	: Numara
s.	: Sayfa
T.	: Tezkire
v.	: Varak

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

آ, ا	a, ā	ش	ş
أ, ا	a, e	ص	ş
ء	'	ض	ž, đ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	'
ث	s	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	نگ	ṅg
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی	y (i, i, ī, ā)

Farsçadaki “vâv-ı ma'dûle” harfi, “˘” işaretiyle gösterilmiştir.

GİRİŞ
ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

1. ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

“Mecmû‘a”, Arapça bir kelimedir ve cem‘ kelime kökünden türemiştir. Cem‘, “dağınık nesneyi biriktirmek” manasındadır. “Mecmû‘a” ise mecmû‘ kelimesinin müennesi olup “şurdan burdan birikmiş nesneye denir.”¹ Edebiyat terimi olarak ise içinde belli bir konudaki seçme yazıların bulunduğu eserleri ifade eder.

Mecmualar ana hatlarıyla;

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- ç) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar olarak sınıflandırılabilir (Levend, 1984: 166-167). Görüldüğü üzere bu tasnifte mecmualar, içeriğine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Mecmualar içerisinde Klasik edebiyatımız için en çok değer ve önem taşıyan nazire mecmuaları ile seçme şiir mecmualarıdır. Çünkü, bir bakımdan edebiyat, metin demektir. Ya da bir başka deyişle edebiyat, metnin kendisidir. Bu sebeple nazire mecmuaları ile özellikle seçme şiir mecmuaları Klasik edebiyatımızın metin kaynakları arasında önemli bir yere sahiptir.

Şiir mecmuaları, farklı şairlerden seçilmiş şiirleri ihtiva eder. Bu eserlerde çeşitli nazım şekilleriyle yazılmış şiirleri, az kullanılan vezinlerle yazılmış şiirleri görmek mümkündür. Mecmuaların bir kısmının derleyeni ve derlenme tarihi belli, bir kısmının belli değildir. Kimi mecmualarda şiirler kafiye ve redif harfine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

---

¹ **Kamus Tercemesi** (Mütercim Asım, H.1325: C. 3, s. 213).

Şiir mecmualarının edebiyatımıza sağladığı yararları ve edebiyat araştırmacılarına sunduğu imkânları şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerini mecmualarda bulmamız mümkündür. Bu bakımdan mecmualar, edebiyatımıza metin yönüyle kaynaklık eder.

b) Mecmualar metin tenkidinde önemli yere sahiptir. Divandaki şiirleri mecmuadaki şiirlerle karşılaştırarak divanlardaki yanlışları ve eksiklikleri gidermemiz mümkündür. Bu yönüyle mecmualar, mevcut kaynakları tamamlayıcı bir özelliğe sahiptir.

c) Mecmualar, genellikle şiirden anlayan, şiir zevki olan kişiler tarafından tertip edilmiştir. Mecmualara alınan şiirlerde, mürettibin eğitimi, bilgisi, zevki ve meşrebi önemli bir kıstastır. Ancak kişisel zevk ve ilgi yanında toplumun beğenisi de bir şiirin değerini belirler. Bu bakımdan mecmualar tertip edildiği dönemlerin şiir zevki ve beğenilen şairler ve hatta onların en beğenilen şiirleri hakkında bize net ipuçları verirler (Tunç, 2005: 12).

d) Divanı olmayan, tezkirelerde adı geçmeyen pek çok şairi ve şiirlerini mecmualarda bulmak mümkündür. Mecmualar böyle şairleri unutulmaktan kurtararak edebiyatımızın genişlemesini ve zenginleşmesini sağlar.

e) Mecmualar bazı eserlerin gün yüzüne çıkarılmasını sağlar. (Aydemir, 2007: 123)

Netice olarak diyebiliriz ki şiir mecmuları, edebiyatımız için kimi zaman temel kaynak kimi zaman da yardımcı kaynak durumundadır. Bu eserlerin incelenmesi, edebiyatımızın genişlemesini ve zenginleşmesini, farklı bir yönde ilerlemesini sağlayacaktır. Şiir mecmualarının önemi ve değeri, üzerinde duruldukça ve incelendikçe daha iyi anlaşılacaktır.

I. BÖLÜM
KOYUNOĞLU MÜZESİ KÜTÜPHANESİNDEKİ 13450
NUMARALI MECMUANIN TANITIMI

I. BÖLÜM

1. 13450 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı

Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesinde kayıtlı bulunan 13450 numaralı mecmua, içeriğinden anlaşıldığı üzere bir şiir mecmuasıdır. Künyesine göre eserin ismi “Dîvân (Mecmua)-ı Eş’âr” olup varak sayısı 184 olarak belirtilmiştir. Ancak, eserin baş kısmında bir, son kısmında üç varağı boştur. Mecmua mıklepli olup cildi kahverengi, ebru kaplı kartondur. Mecmuanın ebadı 21x15 cm. olup satır sayısı 13’tür. Yazı biçimi nesta’liktir. Şiir aralarına ve sayfa kenarlarına cetvelle kırmızı çizgiler çekilmiştir.

Mecmua, “Muhammed Ez-Zihnî İbnü’l-Ferrâş Alî” tarafından derlenmiştir. “Döşemeci, hizmetçi, Ka’be’yi süpüren” (Devellioğlu, 2002: 261) anlamlarına gelen ferraş; cami, medrese, dârü’l-huffaz gibi yerlerin iç düzenlemesi ile uğraşan, hasırlarını yayıp kaldıran kişilere denmekteydi (Pay, S. : 2002 *Türkler*, X, 491-507). İbn kelimesi ise “oğul” (Devellioğlu, 2002: 403) anlamını taşır. Buradan hareketle mecmuayı derleyen kişinin Konya’daki cami, medrese ya da dârü’l-huffazlardan birinde ferraş olarak görevli bir şahsın oğlu olduğu için bu lakapla anıldığı yargısına varılabilir.

Eser, derleyicisi tarafından yazılmıştır. Derlenme tarihi, eserin temmet kısmında hicrî 17 Rebî’ü’l-âhir 1262 olarak belirtiliyor. Bu tarih miladî 14 Nisan 1846’ya karşılık gelir. Mecmuada “Alî” mahlasıyla biri mülemmâ olmak üzere iki gazel yer almaktadır. Ancak, bu şiirlerin derleyiciye ait olduğuna dair bir ibare yoktur.

Mecmua alfabetik olarak düzenlenmiştir. Baştaki ilk on şiir, alfabetik sıranın dışındadır. Eserlere besmele-i şerîf ile başlama geleneği göz önüne alındığında ilk dört şiirin mecmuaya sonradan eklendiği anlaşılıyor. Çünkü, beşinci şiir Karamanlı Nizâmî’nin;

Ey cemâlün âyeti ‘unvân-ı dîvân-ı kadîm

Kaşlaruñ tuğrası *bismi’l-lâhi’r-Raḥmâni’r-Raḥîm*

matlı gazeliyle başlıyor. Haddizatında der-kenar olarak sayfanın üst kısmında “Yâ Fettâh” ibaresi yer almaktadır. “Yâ Fettâh”, Cenâb-ı Hakk’ın esmâ’ü’l-hüsna’sından olup anlamı “kullarının kapalı işlerini açan” (Devellioğlu, 2002: 263) demektir.

Şiirlerin kafiye ve redif harfleri başlıkla belirtilmiş olup, harf değişiminde kimi yerlerde -Nâbî Divanı’nda olduğu gibi- bir rübâ’î verilmiştir. Bu rübâ’îler, birkaçı hariç, Nâbî Divanı’ndan alınmadır.

Alfabetik sıra içerisinde yer yer aynı şaire ait şiirlerin arka arkaya yazıldığı görülür. Bazı şiirler tekrar yazılmıştır.¹ Bazı şiirlerden seçilen beyitler başka bir yerde tekrar verilmiştir.² Rübâ’î olmamasına rağmen iki beyitten oluşan birkaç şiir rübâ’î başlığıyla verilmiştir.³ Mecmuanın temmet kısmından sonra üçü gazel, biri tahmis biri de beyit olmak üzere beş şiir daha yer alıyor. Bu şiirlerin mecmuaya sonradan eklendiği görülüyor.

Mecmuada 150 şaire ait 686 şiir yer almaktadır. Şiirlerin bir kısmında mahlas bulunmamaktadır. Mahlas bulunmayan 29 şiir ile Farsça 19 şiiri ve 16 muammayı da ilave ettiğimizde bu sayı 750’yi bulmaktadır. Farsça şiirlerin üçünde mahlas vardır. Muammaları mahlası bulunmayan şiirler kapsamında ele aldık.

Ahmed Paşa Divanı’ndaki bir gazelin matla beyti ile mecmuada Nebâtî mahlasıyla verilen bir gazelin matla beyti aynıdır. Mihrî Hatun’a ait bir gazel de Siyâhî mahlasıyla yer almaktadır.⁴

Mecmuada mahlası bulunan şairler, bu şairlere ait şiirlerin nazım şekillerine göre sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra Nu.	Şairin Mahlası	Nazım Şekline Göre Şiir Adedi
1	‘Aczî	1 gazel
2	‘Adnî	13 gazel, 1 beyit (Gazelinden alınan bir matla)
3	Ahmed	41 gazel, 1 murabba
4	Ahmed-i Dâ’î	3 gazel

¹ 8-97, 121-152, 249-261, 263-331 numaralı şiirler.

² 105-187, 544-569 numaralı şiirler.

³ 264, 281, 441 numaralı şiirler.

⁴ 560 ve 478 numaralı şiirler.

5	Aḥmed Hān	1 gazel (Far.)
6	Aḥmedī	6 gazel
7	‘Alī	2 gazel (Biri mülemmâ)
8	‘Ālī	1 tahmis
9	‘Andelībī	1 gazel
10	‘Aşīlī	4 gazel
11	‘Aşık ‘Ömer	3 murabba
12	‘Aşık Zuhūr	1 gazel
13	‘Aşķī	1 gazel
14	‘Atāyī	18 gazel
15	Āteşī	6 gazel
16	‘Ātīf Efendi	1 gazel
17	‘Avnī	1 gazel
18	‘Aynī	1 gazel
19	Bahā’ī	1 gazel
20	Bāķī	3 gazel
21	Bedrī	1 gazel
22	Behiştī	1 gazel
23	Behrāmī	1 gazel
24	Beķāyī	1 gazel
25	Beyāżī	1 gazel
26	Cem	1 gazel, 1 kaside
27	Cevrī	1 gazel
28	Cezāyī	2 gazel
29	Cinānī	2 gazel
30	Dersī	4 gazel
31	Dīde’ī	1 gazel
32	Ekmel	1 gazel
33	Elīf	1 gazel
34	Esīr	1 gazel
35	Esīrī	1 gazel (Far.)
36	Fazlī	2 gazel
37	Felek	1 gazel
38	Fenāyī	1 gazel
39	Ferḥī	1 gazel
40	Fethī	24 gazel
41	Fıṭnat	1 gazel
42	Fuzūlī	1 rübâ’î (Gazelinden alınan 2 beyitten müteşekkil)
43	Ġavrī	2 gazel
44	Ḥāce Bahā’e’ d-dīn-i Naķşibendī	1 kıt’a (Far.)
45	Ḥacī	1 gazel
46	Ḥafīżī	2 gazel

47	Ḥākī	3 gazel
48	Ḥaḳīḳī	5 gazel
49	Ḥālī	1 gazel
50	Ḥalīl	1 gazel
51	Ḥalīlī	57 gazel, 3 kaside, 1 muamma, 1 muhammes, 1 müstezad, 1 terci'-i bend
52	Ḥalvetī	1 gazel
53	Ḥamdī	2 murabba, 1 gazel
54	Ḥarīrī	1 gazel
55	Ḥasen	1 gazel
56	Ḥasretī	2 gazel
57	Ḥassān	3 gazel
58	Ḥayālī	1 gazel
59	Ḥayātī	2 gazel
60	Ḥayretī	1 gazel
61	Ḥufī	19 gazel
62	Ḥuldī	1 gazel
63	Ḥüseynī	1 gazel
64	Ḥüznī	1 gazel
65	'Irākī	5 gazel
66	İbn-i Bālī	1 gazel
67	İbn-i Ṭayfūr	2 gazel
68	İlyās	1 gazel
69	İnkisārī	1 murabba
70	'İşmetī	1 gazel
71	'İzzet	1 murabba, 1 gazel
72	Ḳabūlī	1 gazel
73	Ḳādī Burhāne'd-dīn	1 gazel
74	Ḳanberūñ Ođlı	1 gazel
75	Ḳāsım	6 gazel
76	Ḳātībī	1 murabba
77	Ḳāzım	1 gazel
78	Kemāl	1 gazel
79	Kemālī	4 gazel
80	Kemāl-i Ümmī	1 gazel
81	Keşfī	2 gazel
82	Lezīzī	1 gazel
83	Ma'rifī	6 gazel, 1 murabba
84	Maḥmūd Efendi	1 gazel
85	Maḥmūd ođlı	4 gazel
86	Mehdī	1 gazel
87	Menba'ī	1 gazel
88	Meydānī	1 gazel

89	Minasoğlı	1 gazel
90	Muğammed	7 gazel
91	Muğsin	2 gazel
92	Mūsā	1 gazel
93	Muđtafā	1 gazel
94	Mü'îd	1 gazel
95	Müneccim-zāde	2 gazel
96	Nā'ilî	1 gazel
97	Nābî	28 gazel, 10 rübâ'î
98	Nebātî	4 gazel
99	Necātî	15 gazel, 1 beyit (Gazelinden alınan bir matla)
100	Nev'î	2 gazel
101	Nevāyî	1 gazel
102	Nî'met	1 gazel
103	Niyāzî	1 gazel
104	Nizāmî	38 gazel
105	Nücümî	10 gazel
106	Rāğîb	5 gazel
107	Raĥmî	2 gazel
108	Rāşîd	1 gazel
109	Refî'î	1 gazel
110	Resmî	4 gazel
111	Reşîd	1 gazel
112	Rızāyî	3 gazel
113	Rîzî	2 gazel
114	Rūmî	1 gazel
115	Rüşdî	3 gazel
116	Sa'd	3 gazel
117	Sa'dî	3 gazel, 2 kaside, 1 murabba
118	Sā'iloğlı	1 murabba
119	Şabîĥ	1 gazel
120	Şābit	3 gazel
121	Şafāyî	1 gazel
122	Şafî	19 gazel, 1 murabba
123	Sāmî	20 gazel, 1 bend
124	Senāyî	1 gazel
125	Seydî Beg	1 gazel
126	Seyyid Rızā	1 gazel
127	Şîdkî	1 gazel
128	Sinān	1 gazel
129	Siyāhî	2 gazel
130	Şubĥî	1 kıt'a

131	Süleymān	1 gazel
132	Şāhī	2 gazel
133	Şefī'ī	1 gazel
134	Şemsī	3 gazel
135	Şeyhī	33 gazel, 1 kaside
136	Şīrāzī	4 gazel, 1 müstezad
137	Tā'ibī	3 gazel
138	'Ulvī	5 gazel
139	Uşūlī	1 gazel
140	'Uşşākī	1 gazel
141	Vahīd	8 gazel
142	Vālī	1 gazel
143	Vaşfī	1 gazel
144	Vehbī	40 gazel
145	Yaḥyā	1 gazel, 1 rübâ'î (Farklı iki gazelinden alınan iki beyitten müteşekkil)
146	Yaş Bek	1 gazel
147	Zā'ifī	1 gazel
148	Zarīfī	2 gazel, 1 murabba
149	Zātī	32 gazel
150	Zeynī	1 gazel

Tabloda görüldüğü üzere en çok şiir, Halîlî (64 şiir)'ye aittir. Halîlî'den sonra Ahmed Paşa (42 şiir), Sünbülzâde Vehbî (40 şiir), Nâbî (38 şiir), Karamanlı Nizâmî (38 şiir), Şeyhî (34 şiir), Zâtî (32 şiir), Fethî (24 şiir), Sâmfî (21 şiir), Safî (20 şiir), Hufî (19 şiir), Atâyî (18 şiir), Necâtî (16 şiir), Adnî (14 şiir) gelir.

Mecmuadaki şiirlerin on beşinin başlığında nazire ibaresi yer almaktadır. Ancak, başlıklarında nazire olarak belirtilmese de mahlas beyitlerine baktığımızda 251 ve 253 numaralı şiirlerin de nazire olduklarını anlıyoruz. Mecmuada önce zemin şiire, sonra nazireye yer verilmiştir. Nazire yazan şairler, nazirelerin şiir ve varak numaraları ile tanzir edilen şairler ve tanzir edilen şiirlerin numaralarını aşağıdaki tabloda gösterdik:

Tanzir Edilen Şiirin Numarası	Nazirenin Şiir Numarası	Nazirenin Varak Numarası	Tanzir Edilen Şair	Nazire Yazan Şair
5	6	4b-5a	Nizāmī	Tā'ibī
84	85	22b-23a	Şābit	Sa'd-ı Sivāsī
128	129	32b-33a	Nizāmī	Dīde'ī
250	251	66b	Şābit	Sa'd
252	253	66b-67a	Şābit	Sa'd
254	255	67a	Fıtnat	Seyyid Rızā
254	256	67a-67b	Fıtnat	Dersī Ahmed Efendi El- Kastamūnī
254	257	67b	Fıtnat	Bākī
254	258	67b-68a	Fıtnat	Cevrī
279	280	72a-72b	Nevāyī	Behiştī
286	288	74a	Vahīd	Elif
	300	77a-77b	Rūhī	
368	369	90b-91a	Ḥalīlī	Sinān
455	456	109b-110a	Ḥalīlī	Aḥmed
538	539	128a	Ḥalīlī	Fenāyī
734	735	174a	Ḥalīlī	Cem
746	747	178b	Kāzım	Rāşid

Mecmuadaki şiirlerin nazım şekillerine baktığımızda en fazla gazel nazım şeklinin yer aldığını görüyoruz. Aşağıdaki tabloda mecmuada yer alan nazım şekillerini ve sayılarını gösterdik:¹

Nazım Şekli	Adedi
Gazel	650
Murabba	18
Rübâ'î	11
Kıt'a	6
Kaside	8
Müstezad	2
Tercî'-i bend	2
Tahmis	1
Muhammes	1
Mesnevî	1

¹ Farsça şiirler ve rübâ'î başlığıyla verilen, ancak rübâ'î olmayan 3 şiir bu tabloya dahil edilmemiştir.

Tabloda belirtilen nazım şekillerinin haricinde nazım birimi olarak beyit hâlinde 7, bend hâlinde 4 şiir daha vardır. Mecmuada ayrıca beşi Farsça, biri de Halilî'ye ait olmak üzere 22 muamma vardır.

Kaside olarak tespit ettiğimiz şiirler, tamamen değil de kasidenin bir bölümü seçilerek mecmuaya alınmış şiirlerdir. Aynı durum, tercî'-i bendlerden biri için de geçerlidir.

Mecmuada hece ölçüsüyle yazılan iki şiir vardır. Bunlardan birincisi Sâ'iloğlu'na aittir ve 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. İkincisi İzzet'e aittir ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Geri kalan şiirlerin tamamı aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Mecmuada kullanılan vezinler ve sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:¹

Kullanılan Vezin	Sayısı
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	228
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	109
Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	89
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	80
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün	77
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün	48
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	24
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	22
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	10
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	9
Mef'ülü Mefâ'ilün Fa'ülün	6
Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün	4
Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	2
Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	2
Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	2
Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün	1
Fa'ülün Fa'ülün Fa'ülün Fa'ül	1
Müstef'ilün Fa'ülün Müstef'ilün Fa'ülün	1
Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün	1
Müfte'ilâtün Müfte'ilâtün	1

¹ Farsça şiirler ve rübâ'iler bu tabloya dahil edilmemiştir.

2. Metni Kurarken İzlenilen Yöntem

Mecmuada yer alan şiirleri yayımlanmış olan divanlarla, yüksek lisans veya doktora tezi olan yayımlanmamış divanlarla karşılaştırarak elimizdeki metni oluşturmaya çalıştık.

Metni oluştururken anlam ve vezin yönünden mecmua ve divandaki kelimelerden hangisi doğru ise onu esas aldık. Eğer anlam ve vezin bakımından her ikisi de doğru ise mecmuayı esas aldık.

Necâtî Beg Divanı'nda **hasûd**, mecmuada **rakîb** olarak geçen kelimelerden, vezin bakımından farklılık olmasa da, anlam bakımından daha uygun olan rakîb kelimesini tercih ettik.

Cevr ile sevdiğümden ayırdı meni **rakîb**

Sevdüklerinde bulsun efendim iden baña

(Necâtî, 11/2)¹

Ahmed Paşa Divanı'nda **miskîn**, mecmuada **müşğîn** olarak geçen kelimelerden, vezin ve anlam bakımından farklılık olmasa da, mecmuada geçen **müşğîn** kelimesini tercih ettik.

Çözse **müşğîn** dâmen-i zülfin 'arûs-ı hüsn-i döst

Qalmaya bir nâfe-i Çînüñ girîbâni dürüst

(Ahmed Paşa, 46/2)

Karamanlı Nizâmî Divanı'nda **ğâret**, mecmuada **ğârât** olarak geçen kelimelerden, vezne uygun olan divanda geçen **ğâret** kelimesini metne aldık.

Ten kıldı **ğâret** itmedügi gözlerüñ hemîn

Gör niçe qara çölde qodı beni 'âkıbet

(Karamanlı Nizâmî, 38/3)

Nâbî'ye ait şu rübâ'îde, divanda **rindân**; mecmuada **'irfân** olarak geçen kelimelerden, vezin bakımından farklılık olmasa da, anlam bakımından daha uygun

¹ Parantez içinde verilen şiir ve beyit numaraları mecmuaya aittir.

olan divanda geçen **rindān** kelimesini metne aldık.

Eşk-i siteme dīde-i **rindān** maḥşūş
 Cām-ı ʔaraba meclis-i nā-dān maḥşūş
 Tertīb-i Ḥakīm maşlahat-ı bīnedür
 Endüha gönül ḥandeye ḥübān maḥşūş

(Nâbî, 339)

Ahmed Paşa'ya ait bir gazelde divanda **şubḥa**, mecmuada **şabūḥa** olarak geçen kelimelerden vezin ve anlam bakımından uygun olan divanda geçen **şubḥa** kelimesini metne aldık.

Şām-ı zülfünden meşām-ı cānuma bir şemme būy
 Kārbān-ı bād-ı **şubḥa** armağan ışmarlaram

(Ahmed Paşa, 504/3)

Divanlarda yanlış okunmuş olup mecmuada doğru yazıldığını düşündüğümüz kelimelerden mecmuada geçen kelimeyi tercih ettik. Nâbî'ye ait şu rübâ'îdeki **ol meh** kelime grubu divanda **olma** şeklinde okunmuştur.

Ol meh bu fenāda ideli ser-be-heves
 Ḥāhişgerī-i kām için ālūde-nefes
 Rāḥat idügin murğ-ı zekī fehm eyler
 Pervāz-ı perīşāna göre künc-i ʔafes

(Nâbî, 319)

Bazı beyit ya da mısralarda divanlarda bulunmayan, fakat mecmuada yer alan yazım yanlışlarını dipnotla gösterdik. Karamanlı Nizâmî'ye ait bir gazelde **ḥān** olarak yazdığımız kelime, mecmuada **ḥūn** olarak yazılmıştır.

Meh ne lāf eyler senüñle **ḥān**-ı ḥüsn açmaḥda kim
 ʔapu ʔoymaz gezmedük bulınca bir nānı dürüst

(Karamanlı Nizâmî, 50/5)

Mecmuadaki yazım yanlışlarını mümkün merteye düzelttik ve bunları dipnotta gösterdik. Siyâhî'ye ait bir gazelde geçen ve metinde **gülmek** olarak yazdığımız kelime, mecmuada **gönlümüñ; pâdişâhum** olarak yazdığımız kelime, mecmuada **pâdişâ vü hem** olarak geçmektedir.

Gülmek ol gonca-i güzîne gerek

Ağlamağ bülbül-i hazîne gerek

(Siyâhî, 440/1)

Münhaşır kıлма luţfuñ ağıyâra

Pâdişâhum seni yirine gerek

(Siyâhî, 440/2)

Siyâhî'ye ait aşağıdaki beyitte olduğu gibi metin tamirinde bulunduğumuz yerlerde köşeli parantez kullandık.

Cânı çıksun **Siyâhî'nün** ğam ile

‘Āşık **[olmak]** anuñ nesine gerek

(Siyâhî, 440/5)

Halîlî'ye ait şu beytin ilk mısraında olduğu gibi vezni problemlili olan ve metin tamirinde bulunamadığımız mısraları dipnotta belirttik.

Aşılâyn dâr-ı belâya dünyâda Mansûrvâr

Niçe dil-şâd olmasun kim rûy-ı dil-dârın görür

(Halîlî, 176/6)

Mısralarda vezin gereği yaptığımız düzeltme ve değişiklikleri dipnotta gösterdik. Halîlî'ye ait şu beyitte **eserse** diye düzelttiğimiz kelime, mecmuada **irse** olarak geçmekte olup bu kelime mısranın vezne uyumunu bozmaktadır.

Peyk-i devletdür eger **eserse** küyuñdan nesîm

Cân virem şükrânesine zer nedür yâhod ne sîm

(Halîlî, 7/1)

Mecmua ve divanları karşılaştırırken farklılıkları dipnotta gösterdik. Dipnotta farkları belirtirken önce şiir, daha sonra beyit ve mısra numarasını verdik. Şiir ve beyit numaralarını Latin rakamlarıyla, bent numaralarını Romen rakamlarıyla gösterdik. Beyitlerden oluşan şiirlerde birinci mısra için a, ikinci mısra için b harfini kullandık. Bentlerden oluşan şiirlerde, kıt'a ve rübâ'îlerde mısra numaralarını Latin rakamlarıyla gösterdik.

Şiir numaralarından sonra ve aynı mısra içerisinde yer alan farklılıkların arasında eğik çizgi kullandık. Karşılaştırmada doğru kabul ettiğimiz ya da tercih ettiğimiz ibareyi önce, yanlış ya da farklı olan ibareyi sonra aldık. Mecmuada ve divanda bulunup sıraları farklı olan beyitlerde mecmuayı esas aldık ve bu farklılığı dipnotta beyit numaraları arasına koyduğumuz iki nokta işaretiyle gösterdik.

Mecmuada veya divanda beyit ya da mısra tamamen farklı ise dipnota sadece farklı olan kısmı almayı yeterli gördük.¹

Mecmuada olup da divanda bulunmayan kelime, mısra, beyit ya da bentleri – D. ; mecmuada olmayıp da divanda bulunan kelime, mısra, beyit ya da bentleri – M. şeklinde gösterdik. Mecmuada bulunmayan beyitleri metne dahil ettik ve bunları dipnotta gösterdik.²

Metinde yer alan ayetleri, hadisleri, Arapça ve Farsça ifadeleri italik olarak yazıp mümkün merteye bunların anlamlarını ve ayetlerin hangi surelerde geçtiklerini dipnotta gösterdik. Ayetleri belirtirken önce mealini, sonra sure ismini, daha sonra sure ve ayet numarasını verdik.³

Metni hazırlarken şairlerin yaşadıkları dönemin ses hususiyetlerini göz önünde bulundurduk. Şairi belli olmayan şiirleri ise Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleriyle okumaya çalıştık.

Mecmuadaki Farsça şiirleri Latin alfabesine aktarmadan olduğu gibi metne aldık. Okunamayan ya da okunuşunda tereddüde düşülen kelimeleri de metne aynen aldık.

¹ Necâtî, 11/4; Âşık Ömer, 68/ II-1

² Nâbî, 65/4; Necâtî, 80/3; Şeyhî, 562/3

³ Karamanlı Nizâmî, 5/3; Tâ'ibî, 6/2

Başlık verilmeyen şiirlere şairlerin mahlasını, mahlas bulunmayan şiirlere de şiirlerin nazım şekillerini başlık olarak verdik.

Vezin gereği bazı kelimelere ses ilave etmek durumunda kaldık. Koca Râgıb Paşa'nın meşhur gazelindeki **bezmde** kelimesi yazıldığı gibi okunduğunda vezne uymamaktadır. Bu yüzden kelimeyi **bezimde** şeklinde okumak gerekir.

Ser-âgâz eyledükce bahşse bülbül revnağ-ı gülden

Bezimde kılkuşul-i mînâ mülûñ keyfiyyetin söyler

(Koca Râgıb Paşa, 239/2)

Mecmuada tamlamaları belirtmek için kelimelerin sonuna getirilen “**ye-ع**” harfini, kısa çizgi ile yazdık ve bu hususu dipnotta belirttik. Şeyhî'nin aşağıdaki beytinde **gül-i ter** şeklinde yazdığımız tamlama mecmuada **güli ter** şeklinde yazılmıştır. Tamlamaların bu şekilde yazılmasına mecmuada sıkça rastladık.

Sâkıyâ câm-ı muravvağ şun ki sâğar devridür

Lâle bigi al olalum çün **gül-i ter** devridür

(Şeyhî, 243/1)

Divanlarda olup da mecmuada bulunmayan, ancak vezin ve anlam gereği bulunması gereken bağlama edatı olan “**ve-و**” ile belirtme eklerini (-i, -i, -u, -ü) köşeli parantezle yazdık.

Mey [ü] maḥbûb ile ‘işret iderken meclise nâ-gâh

Raḳîb-i bed-liḳâ gelüp belâ olmağ ne müşkildür

(Sa'd, 251/4)

İkili okunuşları olan bazı kelimelerde “nice” yerine “niçe”yi, “ayş” yerine “ıyş”ı, “sühan” yerine “suhan”ı, “hüsrev” yerine “husrev”i, “dost” yerine “dôst”u, “ışk” yerine “aşk”ı, “rusvâ” yerine “rüsâvâ”yı, “burhân” yerine “bürhân”ı, “hicr” yerine “hecr”i tercih ettik.

Mecmuada şiiri bulunan şairlerin yayımlanmış ya da tez olarak çalışılmış divanlarında bulamadığımız şiirleri dipnotta belirttik. Şiirlerini divanlarda bulamadığımız şairler ve şiir sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Şairin Mahlası	Şiir Sayısı	Şairin Mahlası	Şiir Sayısı	Şairin Mahlası	Şiir Sayısı
Zāfī	32	Sāmī	2	Cevrī	1
‘Aṭāyī	18	Şeyhī	2	Behiştī	1
‘Ulvī	5	‘İzzet	2	Raḥmī	1
Ḥaḳīkī	5	Cinānī	2	Aḥmedī	1
Rüşdī	3	Aḥmed	2	Vehbī	1
Sābit	3	Nābī	1	Ḳāḍī Burhāne’-d-dīn	1
‘Aşık ‘Ömer	2	Ḥayālī	1	‘Avnī	1
Ḥamdī	2	Fazlī	1	‘Aynī	1

Yayımlanmış veya tez olarak hazırlanmış divanlarda bulamadığımız şiirlerin bir kısmını burada örnek olarak veriyoruz.

Aşağıda matla beyti verilen gazel Ahmed Paşa Divanı’nda¹ bulunamadı:

Åh eger bir kez yüzünden götürür olsañ niķāb
Tevbeler bünyādını ‘aşkuñ kıılır yine ḥarāb

(19)

Aşağıda matla beyti verilen gazel Nābî Divanı’nda² bulunamadı:

Ser-i bāmında sipihrüñ çalınur nevbet-i şeyḥ
Çarḥa gencīde degül dā’ire-i devlet-i şeyḥ

(77)

Aşağıda matla beyti verilen gazel Şeyhî Divanı’nda³ bulunamadı:

Sākiyā ṭoldur ķadeḥ şol meh-liķānuñ ‘aşķına
Zehr ise nüş idelüm ol bī-vefānuñ ‘aşķına

(652)

Aşağıda matla beyti verilen gazel Hayālî Divanı’nda⁴ bulunamadı:

Bāde-i bezm-i ğamum reng-i ruḥ-ı dil-ḥastedür
Cām-ı şevķüm nün-ı ma’kūs-ı ḥaṭ-ı işkestedür

(110)

¹ Ahmed Paşa Divanı (Tarlan, 1966)

² Nābî Divanı C. I ve C. II (Bilkan, 1997)

³ Şeyhî Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990)

⁴ Hayālî Divanı (Tarlan, 1992)

Aşağıda matla beyti verilen gazel Zâtî Divanı'nda¹ bulunamadı:

Şehā bu benlügi bāzār-ı 'aşqda senden aldum ben

Anuñçün bu derūnumda aradum seni buldum ben

(540)

Aşağıda matla beyti verilen gazel Sâbit Divanı'nda² bulunamadı:

Harîdâr-ı vişâl-i dil-rübâ olmağ ne müşkildür

Rızâ ile giriftâr-ı belâ olmağ ne müşkildür

(250)

---

¹ **Zâtî Divânı Gazeller Kısmı C. III** (Çavuşoğlu ve Tanyeri: 1987)

² **Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan** (Karacan, 1991)

II. BÖLÜM

13450 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ METNİ

1a

1

[Beyt]

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

Çazā-rā bir şaban taşı bir altun kâseyi kırsa
Ne artar kıymeti taşuñ ne kıymetden çalır kâse

2

[Kıt’a]

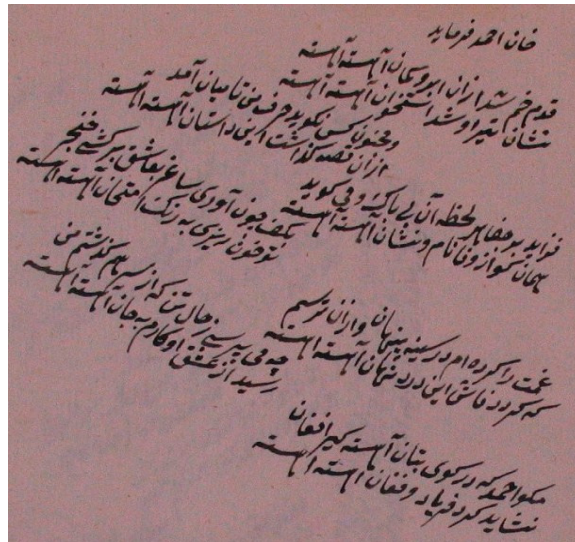
Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Kesr-i başına çasāvet mi gerek dünyānuñ
Sīh-i maqşūd[1] pür olsun çırılan cām olsun
- 2 Ey gönül şavm-ı firākuñ da olur encāmı
Gözet ümmīd-i vişāli hele bayram olsun

2a

3

Hān-ı Aḥmed Fermāyed

3a

4

Maḥmūd Efendi

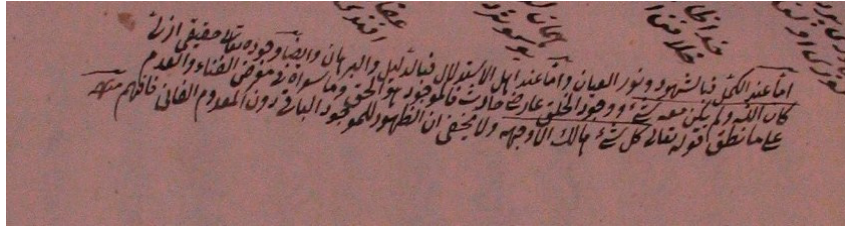
Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Fa‘ūlūn

- 1 Ḥudāya ḥamd ü minnet evvel āḥir
Ki oldur zāhir ü bāḥında zāhir

4/1a evvel āḥir: Metinde “evvel ü āḥir”, vezin gereği “ve” bağlama edatı çıkarılmıştır.

- 2 Zuhûrı perde olmışdur zuhûra
Gözi olan delîl ister mi nûra
- 3 Güneş zâhir degül midür qarındaş
Ne var görmezse anı çeşm-i huffâş
- 4 Hüdâ zâhir durur maḥlûḳ mestür
Hilâfın añlayup olma Hâḳdan dūr
- 5 ‘Aceb şun‘ u ‘aceb sırr-ı İlähî
Ki olmışdur ‘avâlim cilvegâhı
- 6 Hemân levş-i cehâletden elüñ yu
Bu Kevşerden içegör bir içim şu
- 7 Bu zâhir bildüğüne olma maḡrūr
Şaḳın ki ma‘rifetden olasın dūr
- 8 ‘İḳâl-i ‘aḳl-ı cüz’îden ḫalâş ol
Efendi bâde-nüş-ı bezm-i ḫâş ol

[Nesir]

4b

5*

Nizâmî Fermâyed

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey cemâlüñ âyeti ‘unvân-ı dîvân-ı ḳadîm

4b: Mısra vezne uymuyor.

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 193)

Kaşlarıñ tuğrası *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*

- 2 Seni bu ḥüsn ile görürken hevādan şeyḥ-i şehz
Tevbe 'arz eyler baña *estagfīru'llāhe'l-'azīm*
- 3 Lām-ı zülf-i ser-nigün naqşına ol dūr-dānenüñ
Ey raqīb el şunma kim *lā taqrabū māle'l-yetīm*
- 4 Ḥālūñ ol Hindū ki Rūm ilinde dutmışdur maqām
Zülfüñ ol tāvūs kim gülşende olmuşdur muqīm
- 5 Nāfe-i çin-i şaçuñdan kışşadur ammā ḥaṭā
Nergis-i şehlä gözüñden nüshadur lākin saqīm
- 6 Görseñ ey dil-ber ki sensüz niçesi 'ıyş eylerem
Eşk sākī āh muṭrıb nāle hem-dem ğam nedīm
- 7 Miḥnet ü derd ile pür-nemdür **Nizām**ñüñ gözi
Dutalı gözde maqām ol kaşları nün ağızı mīm

6

Nazīre-i Tā'ibī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey sevād-ı zülf[i] *ve'l-leyl* [ü] yüzi bāğ-ı na'ım
Şānuña dinildi senüñ kim *'alā ḥulqın 'azīm*

5/1b *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*: “Rahman ve Rahim olan Allāh'ın adıyla”. Vezin gereği “*bismi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm*” okunması gerekiyor.

2a ḥüsn ile: luṭf ile D.

2b *estagfīru'llāhe'l-'azīm*: “Ulu Allah'tan af dilerim.”

3a zülf-i: zülfüñ M.

3b *lā taqrabū māle'l-yetīm*: “Yaklaşmayın yetimin malına...” En'am (6/152), İsrâ (17/34)

4: 6 D.

4a dutmışdur maqām: tütmişdur vaṭan D.

5: 4 D.

5a çin-i: çinī D. / ammā: lākin D.

6: 5 D.

6/1a *ve'l-leyl*: “Geceye andolsun.” Duhâ (93/2)

1b *'alā*: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış. / *'alā ḥuluqın 'azīm*: “(Sen), büyük bir ahlak üzerinde(sin).” Kalem (68/4) / *ḥulqın*: Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

- 2 *Āyet-i innā hedeynāhü's-sebīh* okıyan
Bildi kim 'aşkuñ tarīkidür *şırāf-ı müstaķīm*
- 3 Yüzüñüñ niçün hayāli gönüm itmez cā didüm
Jeng-i 'āyine didi hayme kim ola [pek] vaķım
- 4 Gözlerüñden öyle nāķıhluk irüşdi cismüme
Ger ölüp sinemde biten otlar olısar saķım
- 5 Rāhat-ı rūhı getür sākī ki 'işret vaķtidür
Bülbül-i cān zīra kim gülşende olmışdur nedīm
- 5a 6 Sāķiyā germ-hevādur şun mey-i sīm-ābı kim
Cur'asın ger nüş iderse zind'ola hāk-i remīm
- 7 Görmedük çün yüzini zülfin vaţan kıl **Tā'ibī**
Zīra kim irdügi yirde gic'olur ādem muķım

7

Halīlī Fermāyed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Peyk-i devletdür eger eserse kūyuñdan nesīm
Cān virem şükrānesine zer nedür yāħod ne sīm
- 2 Yāre ğamzeñ hañçeri key teşnedür қаn içmege
Kim ciger andan delinmiş dil dolınmış derd ü nīm
- 3 Rüz [u] şeb cān yaķaram cānā caķımında ğamuñ
Tā bulam bir gün meger vaşluñ na'ıminden na'ım

2a *innā hedeynāhü's-sebīl*: "Biz ona (insana doğru) yolu gösterdik." İnsan (76/3)

2b *şırāf-ı müstaķīm*: "Doğru yol, hak yol" Fatiha (1/5)

5a Rāhat-ı: Metinde "Rāhatı".

6a eylerem: iderem D.

7/1a eserse: Metinde "irse", vezin ve anlam gereği düzeltilmiştir.

3a Rüz [u]: Metinde "Rüzi".

- 4 Müşterîdür tal'atun envârına şems-i felek
Ol sebebden seyr ider bir güşede olmaz muķīm
- 5 Hüsni ile hem-tâ bulunmaz saña ey hulķ-ı ḥasen
Ḥaķ Ta'âlâ eylesün yaşun uzun 'ömrün delīm
- 6 Men' ider senden beni raḥm eylemez şeytân raķīb
Oķuram def'ine *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*
- 7 Vāh ne Hindū-beçcedür ḥālün ki lu'bet-bāz olup
Gülsitān-ı ḥüsne girmiş çarḥ ider sihr-i 'azīm
- 8 Dermendündür **Ḥalīlī** ḥāline kılğıl nazar
Şimdi kim olmuş durur derd-i firāķuñla saķīm

8

Der-Tevḥid-i Bārī Sa'dī Fermāyed*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Fazluña bil baġladum yār-i eḥad ferd-i eḥad
Cümlenün ma'būdı sensin dā'imā ḥayy-i ebed
- 5b** 2 Oķuram ismünde *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*
Hem şifātuñdur şifāt-ı *ķul ḥüva'llāhü eḥad*
- 3 Evvel ü āḥir *ḥüve'l-ḥayyu'lleżsin lā-yemüt*
Zāhir ü bāṭın ḥüve'l-bāķšin Allāhu's-şamed
- 4 *Lem yelidsin oķıdılar ey ve lem yüled seni*

5a hulķ-ı: Metinde "hulķı".

6b *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*: Vezin gereġi "*bismi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm*" okunması gerekiyor.
8/2b *ķul ḥüva'llāhü eḥad*: "De ki 'O, Allah'tır, bir tektir.'" İhlas (112/1)

3a *ḥüve'l-ḥayyu'lleżsin*: "O, daima diridir." / *lā-yemüt*: "Ölmez" Furkan (25/58)

3b *ḥüve'l-bāķšin*: "O (Allah) ölümsüzdür." / *Allāhu's-şamed*: "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)" İhlas (112/2)

4a *Lem yelid ve lem yüled*: "O'ndan çocuk olmamıştır. (Kimsenin babası değildir.) Kendisi de doğmamıştır. (Kimsenin çocuġu değildir.)" İhlas (112/3)

Lem yekün zāt-ı şifātuñdur leḥū küfven eḥad

- 5 Ol zamān kim luḥf ile bir gevhere kılduñ naẓar
Ol güherden oldı çün kim cümle eşyā'ü'l-e'ad
- 6 Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ 'ālemi
Ḳudretüñden erba'in günde tamām idildi ced
- 7 **Sa'dīn**üñ gönlinde senden özge dā'im nesne yok
Ol ḥaḳīrūñ hem dilinde dā'imā ḥayy-i ebed

9

Kezā Der-Tevḥīd-i Bārī-i Ta'ālā

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 *Yā maẓhare'l-ḥayāt ve yā maẓhare'l-memāt*
Ente'llezī teferradü bi'l-fāzl ü ve's-şıfāt
- 2 Ey vācibü'l-vücüd ki berr ü eḥadiyet
Geş-i delīl cümle vücüdāt [u] mümkināt
- 3 Zātuñ tefekkürinde taḥayyürdedür 'uḳül
Vaşfuñ taşavvurında ḳusūrda [bu] cümle zāt
- 4 Her yañeden cenābuñadur secde-i niyāz
Ger ḥānḳāh mescid [ü] ger deyr ü sūmenāt
- 5 Emrūñle dā'ir oldı bu nüh [çarḥ-ı] nīl-reng
Ḥükmüñle merkez oldı seng [ü] ḥāk-i bī-şebāt
- 6 Kūnhini zātuñuñ niçe idrāk ide 'uḳül

4b *Lem yekün leḥū küfven eḥad*: “Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.” İhlas (112/4) / *küfven*.
Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

9/5a dā'ir: Metinde “dāyir”.

5b ḥāk-i: Metinde “ḥāki”.

6a Kūnhini: Metinde “Kūnhiyyetin”, vezin gereği düzeltilmiştir.

- Çün yok Cenāb-ı ‘İzzetüñe hayyiz [ü] cihāt
- 6a 7 ahruñ kılıcıdur ki ‘adū gerdenin biçer
Luţfuñ nesīmidür ki virür mürdeye hayāt
- 8 Bī-mişl [ü] bī-bedelsin [ü] bī-şibh [ü] bī-naẓīr
 bende-perver-i ĥallāq-ı kā’ināt
- 9 Her nāṭıkuñ dilindeki *sübḥāne lā-yenām*
Her şāmit oldı şun‘uña *āyāt-i beyyināt*
- 10 ikmetlerüñe zerrece yol bulmadı ‘uqūl
udretlerüñe ‘āciz ü ser-geştedür şetāt
- 11 Faẓluñ olursa zehr-i Helāhil olur şeker
ahruñ iderse zehre döner şehd ile nebāt
- 12 Medḥüñde ‘ācizem n’ideyüm ey udā-yı pāk
Mürem ki ne ḥadd ile ideyüm ḥamd ile şenāt
- 13 Erzānī kııl **alī**ye dīdār-ı cenneti
Nār-ı caḥīmden aña luţf eyle vir necāt

10

Der-Medḥ-i İmāmü’l-Mürselīn ve ātemü’n-Nebiyyīn*Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün*

- 1 *Yā mecma’a’l-meḥāsīn ü yā menba’a’l-kerem*
Levlāke keyfe yuḥliķu şey’i mine’l-‘adem
- 2 *Ente’ş-şeff’u fe-yek recā’-i şefā’at*
Yā ḥāteme’r-risāletü yā seyyide’l-ümem

7a gerdenin: Metinde “gerdānın”, vezin gereği kısaltılmıştır.

9a *sübḥāne*: “Tesbih ederim ki...” / *lā-yenām*: “Uyumaz.”

9b *āyāt-i beyyināt* [āyātin beyyināt]: “Andolsun ki sana apaçık āyetler indirdik.” Bakara (2/99)

- 3 Sulţān-ı şer‘ [ü] server-i ser-tāc-ı enbiyā
Şemsü’l-‘Arab resül-i kamer-ţal‘at-i ‘Acem
- 4 Nūr-ı Hüdā Resül-i Hüdā seyidü’l-verā
‘Āliyy-i ‘alā vāliyy-i velā vāli’l-ümem
- 6b 5 Sīmurg-ı Kāf sidre-i a‘lā habīb-i Hāķ
Şehbāz-ı āşiyāne-i *ve’n-nūn ve’l-ķalem*
- 6 Nūr-ı nübüvvetüñle durur ‘ālem pür-ziyā
Māh-ı şerī‘atüñ durur olan māni‘-i zulem
- 7 Ey ‘unşur-ı tū zübde-i maḥşül-i kâ’ināt
Ey zāt-ı tū netīce-i luţf-ı üli’n-ni‘am
- 8 Cāndan ni‘am her ol ki didi emr-i şer‘üñe
Sensin şefī‘ yevm-i cezāda añā ne ğam
- 9 Umar **Ḥalīlī** haste tapuñdan şefā‘ati
İtseñ şefā‘ati keremüñden ne ola kem

Ḥarfü’l-Elf

11*

Necātī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Mümkin degül ki şarıla bir sīm-ten baña
Ölem gidem meger ki şaralar kefen baña

10/4a Nūr-ı: Metinde “Nūrı”. / verā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

5b *nūn ve’l-ķalem*: “Nūn. Kaleme and olsun.” Kalem (68/1)

6b Māh-ı: Metinde “Māhı”.

8b añā: Metinde “şefī” kelimesinden sonra gelmektedir, vezin gereği kelimenin yeri değiştirilmiştir.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 154-155)

11/1a mümkin degül: mümkin midür D.

1b saralar: sarıla D.

- 2 Cevr ile sevdiğümden ayırdı meni raķīb
Sevdüklerinde bulsun efendim iden baña
- 3 Gülzār [u] bāğda niçe hātır hoş eyleyem
Sensiz yaraşmaz āh çü geçdi çemen baña
- 4 Ol Hinduvāne beñleri ögmek kolay mıdur
Virilmese idi luţf ile nazm-ı ḥasen baña
- 5 Cānā cihānı kısmet iderseñ de rāzıyuz
Dünyā bütün sa‘ādet ile saña sen baña
- 6 El götürürdüm eyler idüm derdüñi taleb
Kendü elümle itmişin ey dōst ben baña
- 7 Cānā **Necātī** ile gel ağız bir eyle kim
Saña şeker-dehen dine şīrīn-suḥan baña

12*

Nizāmī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Cān u dildür sen meh-i bedrūñ mekānı dā’imā
Ol sebebdendirler ey dil-ber saña Bedrū’d-dücā

7a 2 Va‘desine hecrüñüñ gāyetde cān eyler ḥased

2a raķīb: ḥasūd D.

2b efendim: efendi D.

3 Bāğ-ı cinān zāhıde dīdār bendeye

Ken‘ān aña vü Yūsuf-ı gül-pīrehen baña D.

4 Her gāh geh ġarīblikda seni yād eyleyem

Zindān [u] ḥabs oldı ey cān vaţan bana M.

5: – M.

6: – M.

7 Yā Rab **Necātī**nüñ rüḥın şād eyle sen

Andan müyesser eyle ber-vech-i ḥasen baña M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 119)

12/2a eyler ḥased: iltür şu M.

- K'andan özge nesneye 'ālemde itmezsın vefā
- 3 Dil ham-ı zülfünde vaşl ister niçün olmaz kabûl
Çün şeb-i kadr içre dirler müstecâb olur du'ā
- 4 Şefkat itdüğinden acır sāğar-ı şahbā meni
İçi yandüğundan ağlar şem'-i cem'-ārā baña
- 5 Ağzuñı emsem didükçe sen şorarsın la'lüñi
Yok yire ben hastenüñ cānına eylersin cefā
- 6 'Āşıkuñ boynına kol şalmağ günāhdur dir iseñ
Sen günāhından kayurma tola binüm boynuma
- 7 Gerd-i rāhuñ ger ire firdevse hūrīler diye
Merhabā ey tütüyā-yı çeşm-i devlet merhabā
- 8 Leblerüñ üstinde düşmişdür gözüñ gāyetde hūb
Hūb olur halvānuñ üstinde ki bādemler ola
- 9 Yaşuñı bārān komışlardur Nizāmī adını
Hağ dimişler *tenzilü'l-esmā'ü min-fevki's-semā*

13*

Zātī*Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün*

- 1 Şitā-yı lā-yı illā nev-bahārı eyledi ifnā

2b özge nesneye: artuğ kimseye D.

3a kabûl: – M.

3b Çün: Çü M.

4a sāğar-ı: Metinde “sāğar u”.

5a emsem: öpsem D. / sen: – M.

8b halvānuñ üstinde ki bādemler: heyvā-yı şirīn üzre kim bādām M.

9b fevk: şavb D. / Tenzilü'l: Metinde “tenzil”. / *tenzilü'l-esmā'ü min-fevki's-semā*: “İsimler semanın üstünden indi.”

* **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 7a'da der-kenar.

13/1a lā: “Yok.” / illā: “-dan başka”. / *Lā ilāhe illallāh*: “Allah'tan başka ilah yoktur.”

- Açıldı rüy-ı vaḥdetden niḳāb-ı dil-ber-i ra'nā
- 2 Kemāl-i ḥüsnin 'arz itmiş ser-ā-ser cümle eşyādan
Bu bir feyz-i nihānīdür ider 'āşıqlara i'tā
- 3 Anuñ rüy-ı vişālinden olanlar dem-be-dem behre
Fiḡān eyler seḫergāhī olur bülbül gibi şeydā
- 4 Şunaldan 'aşḳ meyın sākī unuttum 'ahdümi sākī
Beni Leylā-yı āfākī kılp Mecnūn gibi rüsvā
- 5 Gel ey **Zāfī** mücerred ol 'alāyıḳdan olup fānī
Bugün meydān-ı Ḥaḳḳānīde eyle varuñı yağmā

14

Ḥalīlī

Meḫ'ülü Meḫ'ülü Meḫ'ülü Fa'ülün

- 1 Mihr ola mı bu meh mi 'aceb yā ruḫ-ı zībā
Aḫsendür zihī tebāreke ve Ta'alā
- 2 Şüretde nazīri ola mı nev'-i beşerde
Didüm işidüp bülbül-i cān didi ki lā lā
- 3 Tūtī gibi söylerse yaḳar cān deheninden
Gösterse n'ola mürdelere mu'ciz-i 'İsā
- 4 Fīrūze ne ḫoş ḫālī' olur ḫüsn ufuḳından
Beñzer ki aña meh dāyeyidi mihr ola lālā
- 7b** 5 Beñzedür idüm gül yüzine boyına servi

4a 'ahdümi: Metinde “‘ahdimi”.

5b varuñı: Metinde “‘varıñı”.

14/1b: Mısra vezne uymuyor.

2b bülbül-i: Metinde “‘bülbüli”.

- Pāk olsa gülüñ dāmeni serv olsa yek-pā
- 6 Zülfeynüñ eger bir girihin ide perīṣān
Ol būya gelüp dāma düṣe āhū-yı ṣaḥrā
- 7 Ol ḡonca-girih ger gire gülzār[a] ḥırāmān
Bülbüller ötüp güller ola vālih [ü] ṣeydā
- 8 Zībā yüzini zāhid-i ṣad-sāle görürse
Āmentü dir atar oda zünnār-i çelīpā
- 9 Ol ḡamze-i kīṣ ne merdüm-küṣdür kim
Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān eyledi yaḡmā
- 10 Devletlü zihī baş kim ola yolına ḡurbān
Ṭālī‘ o zihī göz kim ide anı temāṣā
- 11 Endīṣe ḡırup ‘aḡlum iki ‘ālemi gezdi
Zülfı girihin buldı hemān menzil-i me’vā
- 12 ‘Aḡlın utuzursa ne ‘aceb ḡıṣṣ olan ādem
Ol dem ki baḡa görine ol gözleri ṣehlā
- 13 Merkez olalı ‘āleme bu noḡta-i ḡālūñ
Bulmadı vüçüd ancılayın aḡsen-i eṣyā
- 14 Münkırleri Fir‘avn gibi ḡılmaḡa ‘āciz
Zülfı girihin ger görine mu‘ciz-i Mūsā

5b: Mısra vezne uymuyor.

8b *Āmentü*: “İnandım.”

9a: Mısra vezne uymuyor.

11b me’vā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

- 15 Rezzāk-ı ezel *naḥnü ḳasemnā* didüğinde
Hem-dem [kim] aña ḥulḳ-ı cemāl eylemiş i'tā
- 16 Hem-dem meger ol didi şabā zülfine bir dem
Budur sebep olduğına cān-baḥş-ı dilāsā
- 17 Ol lebleri pālūdeyi cān tūḫsı gördi
Baş ortaya ḳodı kim ola anda şeker-ḥā
- 8a 18 Āğāz idicek medḥ-i dil-ārāñı **Ḥalīlī**
Çeşmi ṭolu ḳan olur [u] başı ṭolu sevdā

15*

Ḥamdī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Eyledi zülfüñ nesīmi cān dimāğın pür-hevā
Oldı sevdāsıyla dil ser-geşte mānend-i şabā
N'eyesün sevdi gönül sen cāna oldı mübtelā
Dil-rübāsın meh-liḳāsın bī-vefāsın pür-cefā

II

Olalı sen meh-cemāli ḥüsn ile bir tāze verd
Nār-ı ḡayret āfitābuñ yüzini eyledi zerd
Bu sözi taḳrīr ider cān [u] gönülden ehl-i derd
Dil-rübāsın meh-liḳāsın bī-vefāsın pür-cefā

III

Bār-ı ḡamdan ḳāmetüm çeng eyledüñ ey nāzenīn
Nāle itsem derd ile pürdür derün-ı derd-enīn
Bu ḥadīse gözlerüm yaşı yiter şāhid hemīn
Dil-rübāsın meh-liḳāsın bī-vefāsın pür-cefā

15a *naḥnü ḳasemnā*: "Biz taksim ettik." İsrā (17/31)

* **Ḥamdullah Ḥamdī ve Divanı** (Özyıldırım, 1999)'nda bulunamadı.

IV

Gözlerüñden biñ ola her güşede bīmārlar
 Beñzeyemez ğamze-i ğammāzına ‘ayyārlar
 Bu sözi dir luṭf ile sen dil-bere dil-dārlar
 Dil-rübāsın meh-liķāsın bī-vefāsın pür-cefā

V

Cān u dilden **Ḥamdiye** medḥ ü şenāñ oldı naşīb
 Her ne dirse ğam degül disün ḥasedden ol raķīb
 İtmezem senden şikāyet şükr iderem ey ḥabīb
 Dil-rübāsın meh-liķāsın bī-vefāsın pür-cefā

8b

16*

‘Atāyī

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Cān boynına zülfüñ şalalı ḥalka-i sevdā
 Ol bī-ser ü pā oldı ḥired-vālih [ü] şeydā
- 2 Ey ḥayli ḥayālūñ gözüme menhel ü mevrūd
 Sulṭān-ı hevāña dil ü cān mesken ü me’vā
- 3 Defterleri leff idile bī-cān düşe diller
 Ger neşr ola şol ṭurra-i ṭarrār-ı muṭarrā
- 4 Serv ayağuña baş koyup aydur baña sa’dī
 Ṭübā boyuña karşı ṭurup dir leke ṭübā
- 5 Tīr-i müjesi muştulıķ ey cān saña düşdi
 ‘Uşşāķ siḥāmında budur sehm-i mu’allā
- 6 Şol dem ki kalem ḥaṭṭ-ı şıfātın kıla taḥrīr
 Dīvāna ṭolar rāyiḥa-i ‘anber-i sārā

* **Nev’i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.
 16/4a Ṭübā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

- 7 Dil fülk[i] kaçan irişür bîr-i ħalāşa
Sāhil çü Fırāt oldı bu ‘aşkuñ aña deryā
- 8 Zülfüñe ki mecmū‘[a-i] perīşānlığı ħodum
Başuma ki kıldum ayağun tozını sevdā
- 9 Dil ħonca-lebüñden baña kılalı ‘azīmet
Anuñ dağı olmadı nişānı dile peydā
- 10 Mekr ile ider kaşı gönül tahtını tārāc
Zulm ile kıllur gözleri cān milkini yağmā
- 11 Şol ħanum içen mest gözün yādına sākī
Şun bir dağı nüş eyleyelüm bāde-i ħamrā
- 12 Hem-dem kılalum bülbüle [kim] tūfī-i cānı
Ger cūşa gelüp bülbüle olalum hem-āvā
- 13 Pāk olmayısar çünki riyādan dil-i şūfī
Mādām ki nüş eylemeye cām-ı muşaffā
- 9a 14 Bu bezmdedür çünki dil ü cān-ı ‘**Atāyī**
Yanmağını bes şem‘ ħosın çü şenn-i şahbā

17*

Mu‘ammā-yı Muştafā

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

Ol lebleri pālūdeyi cān tūfisi gördi

Baş ortaya ħodı kim ola anda şeker-ħā

13a dil-i: Metinde “dil ü”.

14a ‘**Atāyī**: Metinde “‘**Atā‘ī**”.

* 9a’da der-kenar. **Halili**’ye ait bir gazelin içinde geçiyor. bk. 14 numaralı gazel, 17. beyit.

18

Şafî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Var mı bir dem kim göñül 'aşkuñda şeydā olmaya
Cānuma biñ fitne [vü] āşüb peydā olmaya
- 2 Var mı yā bir gice kim inkārı ile zülfüñüñ
Bağrumuñ yaşı gide başumda sevdā olmaya
- 3 Kanda kim qaddüñ hayālinden gözüm yaşı aqa
Hāk ola ol arada ger serv-i ra'nā olmaya
- 4 Hüsñ ile cānā ne dil-bersin cihān içinde kim
Çok ola cānān senüñ mānendüñ illā olmaya
- 5 Ger göre dendānuñı lü'lü' [vü] lāle la'lüñi
Lālesi lü'lü' ola lü'lü'si lālā olmaya
- 6 Lāle-rüy [u] serv-bālā hūblar çokdur velī
Saña beñzer lāle-rüy [u] serv-i bālā olmaya
- 7 Ey **Şafî** şad āferīn o tab'-ı cān-bağşuña kim
Tab'-ı cān-bağşuñ gibi bir yār ola yā olmaya

Harfü'l-Bā'

19*

Ahmed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ah eger bir kez yüzünden götürür olsañ niqāb
Tevbeler bünyādını 'aşkuñ kıılır yine harāb

18/5a lü'lü' [vü]: Metinde "lü'lüyü".

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966)'nda bulunamadı.

- 2 İçmeyeler Hızr elinden Ka‘bede āb-ı hayāt
İçeler senüñ elüñden deyr içinde hoş şarāb
- 3 Şaçuñı girih girih kim düzdi ey hūb-ı Hōten
Zülfüñi şiken şiken gīsūña kim dürdi bu tāb
- 9b 4 Ağzuñ içinde senüñ kim düzdi şol incüleri
Tudaguñ mercānınuñ yāķūtına kim virdi āb
- 5 Kaşlaruñ meclis kırıcak cigerüm kanın acır
Gözlerüñ nuķl isteyicek aña bağrumdur kebāb
- 6 Bu cihān hūblarına hergiz nażar eylemeyem
Aħmedā kulum diyü bir kez ider iseñ hıķāb

20

Āteşī Fermāyed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şāfiyem şüfī degül men ‘āşıkam mest-i ħarāb
Muķrıbam mey-ħāñiyem çün mendedür cām-ı şarāb
- 2 Kānd alan mışrum nebātum Yūsuf-ı Ken‘āñı gör
Bulmuşam taķtında cān ol ħusrev-i ‘ālī-cenāb
- 3 ‘Andelīb-i zār-ı bīmāram cemālüñ şevķine
Tā götürdi şubķ-dem bād-ı seķer gül-gün niķāb
- 4 Dürdi ħüsñüñ maķşeri çekdi *şırāķü’l-müstaķīm*
Oldı zülfüñ şürışi ‘āşıklara *yevmü’l-ħisāb*

20/2b ħusrev-i: Metinde “ħusrevi”.

3a ‘Andelīb: Metinde “‘Anādil”, vezin gereği düzeltilmiştir.

4a *şırāķü’l-müstaķīm*: “Doğru yol, hak yol” Fatiha (1/5)

4b *yevmü’l-ħisāb*: “Kıyamet günü”.

- 5 Remz-i *ev ednā*dan açıldı gönülde bāblar
Tā okudu kıt‘ayı ez-defterī ümmü’l-kitāb
- 6 Ey gönül dil-dāra gör Manşūrlayın çekdi seni
Çün dolaşdı boynuña ol hālka-i müşgīn-tınāb
- 7 Dil-berā ‘aşkuñda görgil nuql-i meclis **Āteşī**
Gözyaşından cām-ı meydür sīnesi biryān kebāb

21*

Ahmedī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Cān yüzüñ zülfüñi ister rüz u şeb
İşideli bu sözi kıılır taleb
- 10a** 2 Nīşe ditrer āfitāb irmediyse
Yanağūñ şevkınden aña tāb-ı teb
- 3 Gül yüzüñe beñzerem didügiçün
Yile virdi hırmen[in] ol bī-edeb
- 4 Leb ‘aķīķ u zülf ‘anber ten harīr
Nīşe oldu gönli āhen iy ‘aceb
- 5 Cān yüzüñüñ zikriyle bulur neşāt
Bülbüle gül ķoķısı virür tarab

5a *ev ednā*: “Daha yakın oldu.” Necm (52/9)

6b hālka-i: Metinde “hālķayı”.

***Ahmedī, Dīvān** (Akdoğan, ----: 242-243)

21/1b kıılır: kim men M.

2b şevkınden: ‘ışķından D.

3a beñzerem: beñzenem D.

4b gönli: gönlüñ D.

5b ķoķısı: ķoķısı D.

6 Yaşımı yüzümde her kim göre dir
Bir arada yaraşır la'l ü zeheb

7 'Aşkunuñ cāmı ile mest oldı cān
Yaradılmadın dağı bāğ-ı 'ineb

8 Ol lebi yād itdüğüñce **Aḥmedī**
Lafzuñ ağızunda olur kıand u ruṭab

9 Çün 'Acemd'irdi kemāle sözlerüñ
Fe't-teh ebvābe'l-ma 'ānī fī'l-'Arab

22*

Zāfī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Tıoğdı vaḥdet maşrıķından āfıtāb
Ref' olındı rüy-ı keşretten niķāb

2 'Arz-ı dīdār itmege her zerreyi
Muşḥaf-ı ḥüsnine kılmış bir kitāb

3 Cān meşāmına irelden büy-ı dōst
Bülbül-i cān görmege eyler şitāb

4 Nār-ı hicrāna niçe şabr eylesün
Āteş-i 'aşķ bağırını kıldı kebāb

5 Leyle-i kıadrüñi gözle **Zātiyā**
Açılır elbet saña bir kıutlu bāb

6a kim: ki D.

7a cāmı ile: cāmı-y-la D. / oldı: olmışdı D.

8a itdüğüñce: itdüğince D.

8b ağızunda: ağızında M.

9b Fe't-teh: Feth-i M. / *Fe't-teh ebvābe'l-ma 'ānī fī'l-'Arab*: "Arapçada mana kapılarını açtı."

* **Zāfī Divānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 10a'da der-kenar.

23*

Nizâmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Niçe feryād itmesün derd ile miskîn 'andelîb
Kimse görmez çün ḥabîbini raḳîb[in]den ḳarîb
- 2 Ravza-i cennet cemâlûñ gülşeninden bir varaḳ
Âteş-i dûzaḳ cemâlün sūzişinden bir lehîb
- 3 Yüzüñi kim görse aydur *es-şalâ ehlü's-şalât*
Zülfüñe kim baḳsa aydur *eş-şalîb ehlü's-şalîb*
- 4 Sünbülûñ tarafında ruḥsârûñ benefş altında gül
Ġabḡabuñ üzre zenaḥdâñun turunc üstinde sîb
- 10b 5 Ġabḡabuñ luḫfindan âḡâh olmayan *bi'se'l-ġanî*
Leblerûñ vaşfinda ser-gerdân olan *ni'me'l-lebîb*
- 6 Dem-be-dem kūyuñda âh itsem ta'accüb itme kim
Gülsitân içinde olmaz nâle-i bülbül ġarîb
- 7 Burc-ı ḫâverden 'ivażdur zülfüñ ey kāfir-nijād
Çâh-ı Bâbilden beterdür çeşmüñ ey cādū-firîb
- 8 Aydum ey cefâ ki geçdi 'ömr ü irişdi ecel
Dün geçerdî yâr gördüm çün 'aḳîbinden raḳîb

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 122)

23/1b ḫabîbini: ḫabîbine D.

3a kim: – M.

3b aydur: dir kim D.

4a altında: alında D.

7: – M.

8: – M.

8a: Mısra vezne uymuyor.

- 9 Ey **Nizāmī** cur‘a her dā’im naşīb-i ḥāk olur
Ḥāk-i rāh ol cur‘a-i vaşlından isterseñ naşīb

24*

Niyāzī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İster iseñ ma‘rifetde olasin ‘ālī-cenāb
Ehl-i ‘irfān ışiginde yüzüñi eyle türāb
- 2 Çok da virme kendüñi dünyāya bir dem çek elüñ
Döndüremezsın begüm kıatı ağırdur bu dolāb
- 3 Niçeler çalışdı bu vīrānı ma‘mūr itmege
Bir yanın ta‘mīr iderken bir yanı oldu ḥarāb
- 4 Çok segirtti ğaflet ehli bu serābı şü şanup
Hīç birisi bulmadı bu şahrāda bir kıatre āb
- 5 Bir zamān yüz virme dünyā ehline ‘uzletde ol
‘Aql u fikri bir yire cem‘ it yüzüñe çek niķāb
- 6 Göz kıulaķ dil kıapuların bağla muḥkem bir zamān
Ola kim Ḥaķdan yaña gönülden ola feth-i bāb
- 7 Gir bu derd mey-ḥānesine kıoma elden kāseyi
Hīç yürek kıanından özge ‘aşıķa yokdur şarāb

9: 7 M.

* **Dīvān-ı Niyāzī** (Niyāzī-i Mısrī, H. 1326: s. 11). 10b’de der-kenar.

24/1a olasin: olasuñ M.

1b yüzüñi: Metinde “yüzüñi”.

2b Döndüremezsın: Döndüremez M. / dolāb: tolab D.

3a Niçeler çalışdı bu vīrānı: Bu ḥarābı niceler çalışdı D.

4a ehli: ile D. / serābı: serāyı D.

4b Hīç birisi bulmadı: Bulmadılar hīç biri D.

5b u: – D. / fikri: fikrūñ D. / yüzüñe: Metinde “yüzüñe”.

6b Ola: Oña M.

7: 8 D.

7a derd: Metinde “dert”.

- 8 Ger ölümden kurtulam dirseñ yüri var ‘aşık ol
Döne döne ‘aşk odıyla cism [ü] cānuñ kıl kebāb
- 9 Himmetüñ dā’im bu olsuñ kim Haķı añlayasın
Haķķı bilmekden yig olmaz iki ‘ālemde şavāb
- 10 Ger ‘azāb-ı āhiretten bulmak isterseñ ħalāş
‘Ārif ol kim cehl odından ħopısar cümle ‘azāb
- 11 Bu **Niyāzī** kendiden dimez bu sözi ey püser
Hep anı söyler tıyarsın gökden inen dört kitāb

25

Yaş Bek Fermāyed

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Zihī sa‘ādet-i devlet ki hem-dem ola ħabīb
Velī bu şart ile evvel ki kılmaya ta‘zīb
- 2 İşāret itse göziyle şirīn ü şehd sözi
Arada ref‘ ola miñnet ki memrer ola taḫīb
- 3 Dā’imā ola ‘ināyet kemāl-i luḫfindan
Görine āyet-i nuşret açıla fetḫ-i ħarīb
- 4 Vişāle irmege **Yaş Bek** ħayāle ḳāni‘ olur
Maḫāfetinden anuñ kim mu‘ārız ola raḳīb

26

Fethī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

8: 7 D.

8a dirseñ: dirsın D. / var: – D.

8b odıyla: odına M. / cānuñ: cānı D.

9a añlayasın: añlayasın M.

10b kim: – D.

11b tıyarsın: tıyar iseñ M.

25/1b: Misra vezne uymuyor.

- 1 Göreyüm ki dā'imā ḥālūñ ḥarāb olsun raḳīb
Ağlamaḳdan diñmesün çeşmüñ pür-āb olsun raḳīb
- 2 Yir yüzinde ḥayf ola vallāh ki gezmek müdde'ī
Yüz bölük ötesi tek ceddüñ türāb olsun raḳīb
- 3 Ol gice ki irişem ben şol niḡaruñ vaşlına
Bir zamān uyanasun çeşmüñde ḥ'āb olsun raḳīb
- 4 Anca yangıl ḥasret ü derd odına kim her zamān
Yüzüñüñ biryān olup baḡruñ kebāb olsun raḳīb
- 11a** 5 Dil-berüñ men cennet-i vaşlında ḥurrem dā'imā
Līki hecrüñ ṭamusında der-'azāb olsun raḳīb
- 6 Gözlerüñ ölsün senüñ ṭā görmeyesin yār yüzün
Yaḡşı yüz yaman gözinden der-ḥicāb olsun raḳīb
- 7 **Fethī** her nefrīn ki kıldı cānuña ihlāş ile
Göreyüm ki Ḥaḳ ḳatında der-ḥicāb olsun raḳīb

27

Cezāyī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Göreyüm her dem senüñ çeşmüñ pür-āb olsun raḳīb
Nūrı gitsün ḥānesi ṭolu türāb olsun raḳīb
- 2 Kim meni görseñ göremeseñ ürürsin it gibi
Dilegüm Ḥaḳdan budur 'ömrüñ ḥarāb olsun raḳīb
- 3 Yār ḳatında yüzümi kir eyledigüñ çün benüm
Ḥazret-i Ḥaḳda yüzüñ hem-çü ḡurāb olsun raḳīb

4 Yār ile ḥalvetde beni görmemek için senüñ
Başuñ üstinde müdām tağlarca ḥāb olsun raḳīb

5 Yirini od eyledigünçün **Cezāyī** miskīnüñ
Sinüñ içinde saña her dem ‘azāb olsun raḳīb

28

Ḥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Yārümi benden cüdā kıldı cüdām olsun raḳīb
Bu belā ile cihānda şāz-kām olsun raḳīb

2 Ölmesün ammā ki ğamdan bulmasun bir dem necāt
Derd-i eşküm çekmek için müstedām olsun raḳīb

3 ‘Ömri oldukça belādan ḳurtılup şād olmasun
‘Āḳıbet ber-dār olup rüsvā-yı ‘ām olsun raḳīb

11b 4 İrmesün Ḥaḳdan murāda hergiz ol mennā‘-ı ḥayr
Görmesün rāḥat yüzün ‘ayn-ı ḥitām olsun raḳīb

5 İrmesün maḳşūdına Nemrūdveş merdūd olup
Derd-i hicrān ile dāyrān-ı müdām olsun raḳīb

6 Leşker-i şeytāna emr oldukça dūzahdan yaña
Anda sancağ u ‘alem çeksün be-nām olsun raḳīb

7 Çün tamām itdün **Ḥalīlī** şöḫbeti dil-dārla
Sāl ü mäh ü hefte-i ‘ömrüñ tamām olsun raḳīb

27/4b Başuñ: Metinde “Başın”.

28/1a Yārümi: Metinde “yāri”, vezin gereği düzeltilmiştir.

6a Leşker-i: Metinde “Leşkeri”.

29*

Şeyhî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Odlu derdiyle sehergeh kılıcağ āh ğarīb
Ne ciger yaqduğın ey cān bile Allāh ğarīb
- 2 Dil saçuñ ‘uqdesinüñ ħalline bulmadı tarīk
Zulmet içinde ne tañ ger ola güm-rāh ğarīb
- 3 Gice saçında kamer yüzine tañ oқыalar
Zülf [ü] ħaddin ki olur sebze ile māh ğarīb
- 4 Ol ğarīb olmaya kim şehri ü diyār eyleye terk
Müşkil oldur ki kılar kıllarını şāh ğarīb
- 5 Cān yaqın olsa ne var ol durur āfetlü ölüm
Ger ħabībinden ırağ cism ola nā-gāh ğarīb
- 6 Zülfi bigi uzanur hecri vü derdüm sözini
Anun için idemez kışsa-i kütāh ğarīb
- 7 Şāhid ü şem‘ ü şarāb ola vü şeh bī-Şeyhî
Taş dağı ağlaya kim āh ğarīb vāh ğarīb

---

* Şeyhî Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 102)

29/1b ey cān: kim M.

3: 5 D.

3a oқыalar: oқыugör D.

3b Zülf [ü] ħaddin: Ĥaṭṭ u ħaddin D.

4: 3 D.

4b oldur ki kılar: ol durur ki kıla M.

5: 4 D.

5a ol durur āfetlü ölüm: öldürür āfetli elem D.

5b Ger: Ki D.

6a uzanur: uzatır D. / sözini: sözi M.

12a

30*

Şeyhî*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Çok durur şehründe ben kıl düşmüşem şahā ğarīb
Cāndan ayrı ten gibi niçe olam tenhā ğarīb
- 2 Ülfet itmez hūriye dīdār-ı yārinden uzak
Vāy iledür ger bulursa cennetü'l-me'vā ğarīb
- 3 Şāh-ı şīrīn-lebden ayru şem' gibi zār u derd
Yaşılursa nāle ile ney-şıfat n'ola ğarīb
- 4 Dār-ı ğurbetde gedā-yı der-be-derdendür beter
Ger ola yār [ü] diyārında ırak Dārā ğarīb
- 5 Şāh-ı gül-ruhveş devletde haberdār ola mı
Yaşlanup döşendüginde hār ile hārā ğarīb
- 6 Seyr iderken hūsni şehrinde gönül yüz cān ile
Düşd'eneği çāhına hoş didi ke'l-a'mā ğarīb
- 7 Zülfini şām-ı ğarībān gördi **Şeyhî** tolaşup
Kıldı yıllar dimedi bir gün ki kimsin yā ğarīb

31**

Mu'ammā-yı Mūsî

---

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 101)

30/1a şahā: şehā M.

1b ayrı: ırak M. / olam: olan D.

2a uzak: ırak D.

2b me'vā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

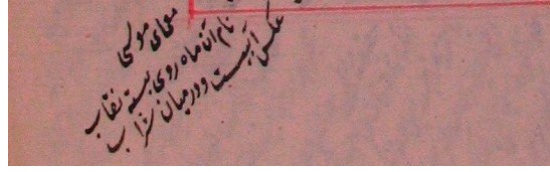
4a gedā-yı: kirā-yı M. / der-be-derdendür: der-be-derden M.

5a gül-ruhveş: gül-ruh ferş-i D.

5b Yaşlanup: Yaştanıp D. / hār ile: – M.

6b Düşd'eneği çāhına: Düşdi çāh-ı zenaħa M.

** 12a'da der-kenar.

Ḥarfū't-Tā'

32*

Aḥmed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gözlerüñ ğamzeñ mu'ayyen gösterür *ve'n-nāzi'āt*
Kaşlaruñ maḵhür idüpdür leşkeri *ve'l-'ādiyāt*
- 2 Ka'besine ṭal'atuñuñ kıldılar cāndan sücüd
Müslimātin mü'minātin kānitātin tā'ibāt
- 3 Ehl-i 'ulvī ḳavm-i süflī 'aql-ı küllī didiler
Yüzüñe şems-i ḍuḥā hem şaçuña *ve'l-mürselāt*
- 4 Müşterī Mirrīḥ Zuḥal Zühre 'Uṭārid Mihr ü Māh
Ḥüsnüñe taḥsīn oḳurlar rub'-meskūn şeş-cihāt
- 5 Gül tefahḥuş kılsa kimse şarḳ u ğarb [u] ṭül u 'arż
Bulmayalar saña mānend mefḥar [ü] hem mu'cizāt
- 12b 6 'Arż iderseñ ḳāmetüñden ḥaşr olur *yevmü'l-ḳıyām*
Söyleseñ Kevşer lebüñden maḥv olur āb-ı ḥayāt
- 7 Cān-ı dilden seni **Aḥmed** sevdi ey ārām-ı cān
Cān [u] cānānsın ḥaḳīḳat ḥüsnüñe cānlar zekāt

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966)'nda bulunamadı.

32/1a *ve'n-nāzi'āt*: "Andolsun söküp çıkaranlara." Nāzi'āt (79/1)

1b *ve'l-'ādiyāt*: "Andolsun koşanlara..." Ādiyāt (100/1)

3b *ve'l-mürselāt*: "Yemin olsun gönderilenlere..." Mürselāt (77/1)

4a Mirrīḥ Zuḥal Zühre 'Uṭārid: Metinde "Mirrīḥ u Zuḥal ü Zühre vü 'Uṭārid", vezin gereği bağlama edatları çıkarılmıştır.

6a *yevmü'l-ḳıyām*: "Kıyamet günü".

33

Hıfı

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Sözi ħalāvet[i] ħand-ı nebāt[ı] eyledi māt
Yüzi leṭāfeti berg-i güle ħomadı nebāt
- 2 Leb-i zülālını gördi eridi ħacletden
Utandı yirlere geçdi odından āb-ı ħayāt
- 3 Şafā vü Merve ħaħıyçün cihānda sa'ım odur
Kim işigün idem anuñ Ka'be [vü] küyın 'Arafāt
- 4 Pür oldı ħānesi nūr-ı tecellī şevħiyle
Zücāc-ı çeşmüm olalı cemāline mir'āt
- 5 **Hıfı** çü ruħ ruħa ħodı cemāli naṭ'ında
Bu manşübeyl'ide Leclāc olsa ħaşmı māt

34

Hıfı

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Fettān ħaşı kim remz ile eyleye işāret
Ķılur dil ü cān milkini cāzū gözi ħārāt
- 2 Ol ħonca-lebüñ sözleri luṭfi yüzi rengi
Şekkerde ħalāvet ħomadı gülde melāħat
- 3 Bād ilteli ħaddi ħaberin sem'ine servüñ
Berg oldı perākende vü bulmadı iħāmet

33/1a ħand-ı: Metinde “ħandı”.

3b idem: Metinde “iderem”, vezin gereĝi düzeltilmiştir.

5a naṭ'ında: Metind “naṭhında”.

5b olsa: Metinde “olusa”.

4 Pervâne gibi yan ruḥ-ı şem‘ine yiridür
Ey dil saña kim didi ki var cānuñ oda at

13a 5 Ger tağ **Hufi** görse bir iki tağı
Yüregi taşta tağıla getürmeye tākāt

35*

Zātī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

1 Şehā dīnūñ kıyāmıdır şerī‘at
Cihānın hem niżāmıdır şerī‘at

2 Anuñla hıfz olur bu halk-ı ‘ālem
Haķuñ dārü’s-selāmıdır şerī‘at

3 Anuñladur beķā-yı cümle eşyā
Esāsıdır devāmıdır şerī‘at

4 Anunla fetḥ olur bāb-ı tarīķat
Resülullāh kelāmıdır şerī‘at

5 Haķīķat gerçi kim sırr-ı Hudādur
Velī ‘aķluñ maķāmıdır şerī‘at

6 Haķīķat hişşesidür evliyānuñ
Bilūñ aḥkām-ı ‘āmıdır şerī‘at

7 Haķīķat taḥtgāhıdır Resülūñ
Anun zāhir peyāmıdır şerī‘at

8 Ma‘arif bārgāhında ķurulmuş

34/4b cānuñ: Metinde “cānuñ”, vezin gereği düzeltilmiştir.

5a: Misra vezne göre eksiktir.

* **Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 13a’da der-kenar.

Mücevher bir hıyāmıdur şerī‘at

9 Hāqīkat şemsini şaqlar ‘adūdan
Anuñ kat kat gamāmıdur şerī‘at

10 Başında tācıdur ehl-i ‘uqūlūñ
Dağı zerrīn zimāmıdur şerī‘at

11 Tutagör **Zātiyā** şer‘-i Hudāyı
Kemālātuñ tamāmıdur şerī‘at

36

Hufi

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Ey ağzı şadef dişleri dür lebleri yāķūt
Ne bahtlu şular ki aña la‘lūñ ola ķūt

2 Sihr ile gözūñ cāh-ı zenaħdānuña şaldı
Cān ile dili nite ki Hārūt ile Mārūt

3 İnen de ğurūr itme şehā ħüsñüñe kim çarħ
‘Ālemde niçe ħüsñ ilini eyledi fertūt

4 Reyħān ħaţuñı ğördi ğöñül bildi muħaķķaķ
Kim nesh olısar ķanda ki var nüşħa-i yāķūt

5 ‘Ālemde **Hufi** cevr ü cefā çekmek içün mi
Yaratmış ola seni ‘aceb ol Ħāzret-i Lāħūt

37

Hufi

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

36/1b şular: Metinde “şunlar”, vezin gereği düzeltilmiştir.

5b: Mısra vezne uymuyor.

- 1 Şal sāyesini sünbül [ü] gök hāk ‘anber it
Tamlat lebūñ zülālını her ābı Kevşer it
- 2 Gönder saçuñ қоқısını bād-ı şabā ile
Ol bŷy ile dimāğını dehrŷñ mu‘atţar it
- 3 Keşf eylegil niķābuñı yŷzŷñden ey ķamer
Nŷr-ı cemālŷñ ile cihānı mŷnevver it
- 4 İrmez řavāf-ı Ka‘be-i ħŷsni Şafāsına
Zāhid gerekse sa‘y ile biñ ħacc-ı ekber it
- 5 Ger ‘aşık iseñ irmege ma‘şŷķa ey **Ĥufi**
‘Aşķı yolındasın saña sa‘y ile reh-ber it

13b

38*

Nizāmī*Mef‘ŷlŷ Fā‘ilātŷ Mefā‘ilŷ Fā‘ilŷn*

- 1 Ķanum dŷkerse ħamzelerŷñ ey perī-şifat
Şirīn lebŷnden eyle mu‘ayyen aña diyet
- 2 Ķamzeñ gelŷrse ķaşduma ehlā vŷ merĥabā
La‘lŷn iķerse ķanumı şıĥĥā vŷ ‘āfiyet
- 3 Ten ķıldı ħāret itmedŷgi gŷzlerŷñ hemīn
Gŷr niķe ķara ķŷlde ķodı beni ‘āķıbet
- 4 İrmez bişāţ-ı ķurba gŷñŷl kimse sa‘y ile
Devlet anuñ ki řālī‘i eyler mu‘āvenet

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 123)

38/3a ħāret: ħārāt M.

3b ķara: ķan M.

4a ķurba: ķurbete M.

4b ki řālī‘i eyler: řālī‘i ki eyler aña M.

- 5 Eflāke irdi āhı **Nizāmī**nün ey ‘aceb
N’içün işitmez ol meh-i hürşid-menzilet

39*

Necātī

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

- 1 Terk eyle varı dōst yolında gedālīg it
‘Ālem içinde başı açuķ pādişālīg it
- 2 Ey pīr-i mey-fürüş başumda humār var
Gel bir ayağ şun elümi al atalīg it
- 3 ‘Aķl ister imiş ayıra gönlümi ‘aşķdan
Kim dir aña kim araya gir kethudālīg it
- 4 Dirler cihān güzelleri ķuluñ ķulı olup
Ey pādişāh-ı hūsn bize gel aģalīg it
- 5 Gönlüm harāretinde uşan ey dūr-i yetīm
Bu gözlerüm deñizine gel āşinālīg it
- 6 Girdāb-ı ‘aşķa düşdi göñül zevraķı meded
Ey Hızr-ı pey-ħuceste yitiş dil-rübālīg it
- 7 Cānā **Necātī** çok seni dünyā ķadar sever

5b hürşid: hürşidi M.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 164)

39/1a varı: varuñı M. / yolında: yolına D.

2a pīr-i mey-fürüş: pūr-mey-fürüş M.

2b elümi: elim M.

3b kim dir aña kim: kim dir aña ki D. / araya gir: ayıra yirde M.

4: – M.

5: – M.

6: 4 M.

6a girdāb-ı ‘aşķa düşdi göñül: ğarķ oldı baķr-ı miñnete dil D.

6b pey-ħuceste: bā-ħuceste M.

7: 5 M.

7a çok seni: seni çağ M.

- Dünyâ bigi gel imdi yiter bî-vefâlig it
- 14a **40***
- ‘Atâyi**
- Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*
- 1 Gözlerüñ nergisi kıldı ser-mest
Yüce boyuñ çatında tûbî pest
- 2 Güle irdürdi ruhlaruñ haclet
Sünbüle saçlaruñ gösterdi şikest
- 3 Güle şâhâ hezâr nağme-i zih
Açsa gam leşkeri gamzeñ yine şaş
- 4 Perî mişlüñ durur biri sensin
‘Älem içinde cümle nîst ü hest
- 5 Vasluñı gel ki câna şatarsın
Bizden al ol behâyı dest-be-dest
- 6 Leb-i mey-gün nergis-i mestüñ
Läleveş kıldı bizi bâde-perest
- 7 Nite kim mestdür **‘Atâyi** bu dem
Yine mest idi cânı vaqt-i elest
- 41****
- Zâtî**
- Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün*

7b bigi: gibi D.

* **Nev’î-zâde Atâyi Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

40/2b: Mısra vezne uymuyor.

3a şâhâ: Metinde “şehâ”, vezin gereği düzeltilmiştir.

3b yine: Metinde “leşkeri” kelimesinden sonra gelmektedir, vezin gereği yeri değiştirilmiştir.

7a **‘Atâyi**: Metinde “**‘Atâ’î**”.

** **Zâtî Divânı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 14a’da der-kenar.

- 1 Dilā gel pīr-i ‘aşkı reh-nümā it
Anuñla cism ü cānı rüşenā it
- 2 Odur peyk-i Hudā ma‘nāda ey cān
Sen anı kendüñe gel āşınā it
- 3 Götür dilden hicāb-ı mā-sivāyı
Derūnuñ hānesini pür-ziyā it
- 4 Maḥabbet pūtesinde eyle iḥrāk
Vücūduñ gevherin bī-behā it
- 5 Gel ey **Zātī** fenā-ender-fenā ol
Serīr-i salṭanatda istivā it

42*

Aḥmed

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Yā kaşuñı peyveste-kemān eyledüñ ey dōst
Cevr oḡına cānumı nişān eyledüñ ey dōst
- 2 Bir dem ki revān eyledün ol serv-i revānı
Çeşmümden iki çeşme revān eyledüñ ey dōst
- 3 ‘Arz eyleyeli ḥüsn-i dil-ārāñı cihāna
‘Ālem yüzini bāğ-ı cinān eyledüñ ey dōst
- 4 Hoş bŷy ile ṭoldurdu şabā dehri meger kim
‘Anber şaçuñı müşg-feşān eyledüñ ey dōst
- 5 Teng olsa lebüñ yādına ṭañ mı dil-i **Aḥmed**

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 135)

42/1a Yā kaşuñı: Bakışuñı M.

5a olsa: – M.

- 14b
- Çün gönca bigi bağrını an eyledüñ ey dst
- 43***
- Amed**
- Mef'ülü Mef'ülün Fa'ülün*
- 1 Bu amze degül belädur ey dst
Bu ande degül cefädur ey dst
- 2 Şekker lebüñ ağzuma sögerse
Sögmek degül ol du'ädur ey dst
- 3 Ben yäd mıyam ki cän senüñle
alk olmadın äşinädur ey dst
- 4 Dil mürşidine ayäl-i zülfüñ
Hem ıra vü hem 'aşädur ey dst
- 5 Genc-i ruuñna kim el şuna kim
Bekcilerüñ ejdehadur ey dst
- 6 Yiryüzi hevâ-yı addüñ ile
Cennet gibi oş-havädur ey dst
- 7 Ni'met bileli belâñı **Amed**
Bälâñ ile mübtelädur ey dst

5b bigi: gibi D.

* **Amed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 136)

43/2b ol: – M.

3b olmadın: olmadan D.

4: – M.

5: 4 M.

6: – M.

7: 5 M.

7a bileli: bilmeyen M.

44*

Ahmed*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün*

- 1 Virüp sinemi 'aşkuñ eline yaşam ey döst
Kim dirdi ki ben kendüzüm oda yaşam ey döst
- 2 Ol kimse ki bir yäre şatar iki cihānı
Andan da cefālar gören ancak benem ey döst
- 3 Qanumı halāl eyleyeyüm saña gelürseñ
Tābütumuñ ardınca bir iki qadem ey döst
- 4 Şol deñlü enīs oldı gönül derdüñ ile kim
Tiryāk gelür şimdi baña zehr-i ğam ey döst
- 5 **Ahmed** sözini yazıcaq özüm göyünür kim
Kāğıd tutışur odlara yanar qalem ey döst

45

Muṣṭafā*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün*

- 1 Gözüm ḥasret yaşıyla nemdür ey döst
Benüm sensüz qalanı nemdür ey döst
- 15a 2 Şun ağıyı içelüm yār elinden
Şeker ağıyār elinden semdür ey döst
- 3 Gel imdi sürelüm zevk [ü] şafāyı

---

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 131)

44/1a sinemi 'aşkuñ: sitem-i 'aşkuñ D.

2a şatar: şata D.

2b gören: göre D.

3a eyleyeyüm: eyleyeyin D.

5b tutuşur: tutuşub D. / odlara: o dilde M.

Bilürsin gün günden kemdür ey döst

4 Niçün ben ‘āşıkā raḥm eylemezsın
Cefāñ ile bu göñlüm ğamdur ey döst

5 Bu miskīn **Muṣṭafā** şusuz ölüpdür
Tudağūñ şerbetinden emdür ey döst

46*

Aḥmed

Fā‘ilatün Fā‘ilatün Fā‘ilatün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşıkūñ göñli şınıķdur ‘ahd [ü] peymānı dürüst
Zāhidüñ olmaz şaçūñ küfrinsüz ĩmānı dürüst
- 2 Çözse müşğīn dāmen-i zülfin ‘arūs-ı ḥüsn-i döst
Kalmaya bir nāfe-i Çīnūñ girībānı dürüst
- 3 Tīr-i ğamzeñ merhem urmışdur dil-i mecrūḥuma
Acıduğum bu ki kalmaz dilde peykānı dürüst
- 4 Mest olupdur çeşm ü ebrūñūñ ḥayālinden imām
Ki oқumaz miḥrābda bir ḥarf-i Qur’ānı dürüst
- 5 Diş bilermiş la‘line yārūñ raķīb-i seng-dil
Varsun öğütsün eger ḫalursa dendānı dürüst
- 6 Gül yüzüñde ḫaṭṭ-ı reyḫānuñ ki cān ḫayrāndur

45/3b: Mısra vezne uymuyor.

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 136-137)

46/2: 3 D.

2a müşğīn: miskīn D. / zülfin: zülfi M.

3: 2 D.

3a merhem urmışdur: zaḥm-ı merhemdür M.

4: – M.

5: – M.

6: 4 M.

Nāme-i tezvīrdür ben tutmazam anı dürüst

7 Gülşeninden vaşluñuñ men' eyleme dil bülbülin
Olmaya redd eylemek ey dōst mihmānı dürüst

8 Diñleseñ rağbetle bir gün **Ahmed**ün bir beytini
Gül bigi her yıl çıka biñ tāze dīvānı dürüst

9 Ğonca bigi cāmesin çāk ide çün bülbülleyin
Oқыya ši'rüm cihān-şāhuñ ğazel-ħ'ānı dürüst

47

Şafī

Mef'ūlü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

1 Hün olsa ne ğam ğamzeñ oқından ciğer ey dōst
Müşkil bu ki zülfünde [göñül] cān çeker ey dōst

15b 2 Vardı ser-i kūyuña kim öldi dil-i miskān
Gelmez ki alam bād-ı şabādan haber ey dōst

3 Hecr odına yanmış yiñi şem'ün ucı göynür
Çan ağla ğam[un]dan giceler tā-seher ey dōst

4 Bī-çāreñe meyl eyle ki dergāhuña geldi
'Arz itmege yüzden zer [ü] gözden güher ey dōst

5 Üftāderüz dōstlara lāyık nemüz olsun
Olsun reh-i 'aşkuñda fedā cān u ser ey dōst

6b tutmazam: dutmazam D.

7: - M.

8: 5 M.

8b bigi: gibi D.

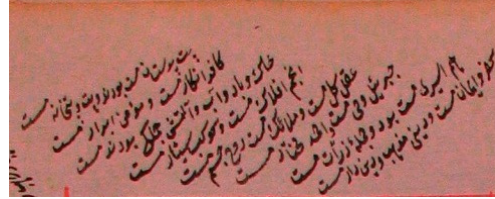
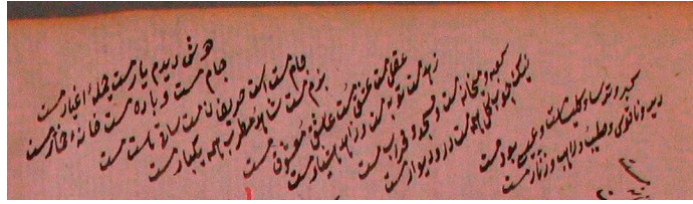
9: 6 M.

9a bigi: gibi D. / bülbülleyin: bülbül gibi D.

- 6 Hāki zer idersin naẓar-ı pāk ile çün kim
Biz hāke daḥı n'ola kılarσαñ naẓar ey dōst
- 7 Hāk oldı **Şafi** ҡalmadı hergiz eṣerinden
Ḥayfā ki saña ҡılmadı āhı eṣer ey dōst

48*

Esīrī

49**

'Ulvi

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fa'ūlün

- 1 Ger bir dem olam senüñ ile hem-nefes ey dōst
'Ömrümde şafā ise ola baña bes ey dōst
- 2 Cānını görür elde vü başını ayaqda
Zülfüñüñ ider her ki hevāsın heves ey dōst
- 3 Feryāduma ire mi benüm şādī-i eyyām
Çün kim ğamuñ oldı baña feryād-res ey dōst
- 4 Dil nāle ider göz aqıdur reşk ile hem dem
Sen gül-ruḥa hem-dem olalı hār u ḥaş ey dōst

* 15b'de der-kenar.

** **Derzî-zâde Ulvî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni C. I** (Çetin, 1993)'de bulunamadı.

- 5 İşmarladı dil cānumı şīrīn tudağūña
Ayrılmaz imiş çünki şekerden meges ey dōst
- 6 Benden saña oldığı budur bunca du‘ā kim
Senden baña bir sögmek ola mültemes ey dōst
- 16a 7 Hüsünü çemenin cān ile ‘Ulvi ide me’vā
Cān murğına ger olmaya bu ten kafes ey dōst

50*

Nizāmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Haṭṭ-ı reyḥān kim tolanmışdur gülistānı dürüst
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tībānı dürüst
- 2 Dāne-i ḥāl-i siyāh-ı yār gendüm-gūnumuñ
Odlara yandurdu ğamdan ħırmen-i cānı dürüst
- 3 Kırkaram öldürmege ‘ahd itdüğinden beni kim
Bulmadum ‘ālemde bir yār ‘ahd [ü] peymānı dürüst
- 4 Mürşid olmaz muşḥaf-ı ḥüsünü revān itmezse şeyḥ
Kim imām eyler anı bilmez çü Kır’ānı dürüst
- 5 Meh ne lāf eyler senüñle ḥ’ān-ı ḥüsn açmağda kim
Kapu kıymaz gezmedük bulınca bir nānı dürüst

49/7a me’vā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 125)

50/1a tolanmışdur gülistānı: tolanmış gülsitānıdır M.

3a itdüğinden: itdüğinde M.

3b bir yār ‘ahd [ü]: bir ‘ahdı vü D.

4a ḥüsünü: ‘aşkı M.

4b çü: çok M.

5a ḥ’ān: Metinde “ḥün”. / açmağda: içinde M.

5b Kapu kıymaz gezmedük: Gezmedük kapu kıymaz D.

- 6 Beni gördükce senüñle mihr idüp n'eyler raķı̄b
Cān virürken kāfirüñ ĥod olmaz ĩmānı dūrüst
- 7 Hānķāh içinde itseñ āteşin-efşān-ı semā'
Kalmaya bir ĥırķa ehlinüñ girı̄bānı dūrüst
- 8 Tīz ider şīrīn lebüñe şeyĥ dendān-ı tama'
Gerçi kim bir dāne yoķ aġzında dendānı dūrüst
- 9 Göñlüñi yıķma Nizāmīnün ki yapılmaz daĥı
Şişe uşandı vü kimdür eyleyen anı dūrüst

51

Ĥalīlī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Sünbülüñ devr ideli ĥurşid-i tābānı dūrüst
Kalmadı 'ālemde bir 'āşık girı̄bānı dūrüst
- 16b 2 Kaşlaruñ mihrābına her kim ki baş indürmedi
Adı bī-dīndür anuñ olmasun ĩmānı dūrüst
- 3 Didüm ey dil-ber lebüñden derdüme emsem didüm
Didi kim selb itmezem ma'dūmuñ imkānı dūrüst
- 4 Dil-berā cevır [ü] cefā ķavlinde şādıķsın bigi
Līk ķılmazsın vefā 'ahdinde peymānı dūrüst
- 5 Dil ġamun kūyında mihmān oldu ķan yuķurduñ uş
Bārekallāh ki ķonukladuñ bu mihmānı dūrüst
- 6 Vaşluñuñ ĥ'ānında ey dil-ber raķı̄bi toylama

8a dendān-ı: dendānı M.

9b uşandı vü: kim uşansa D.

51/6a ĥ'ān: Metinde "ĥūn".

Seng kaçan görmiş ola ‘ömrinde bir nānı dürüst

- 7 Ey **Halîlî** çeşme-i hūn ile çeşmūñden revān
Ola kim al idesin kan ile dīvānı dürüst

52

Sa’dî

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fa‘ūlün

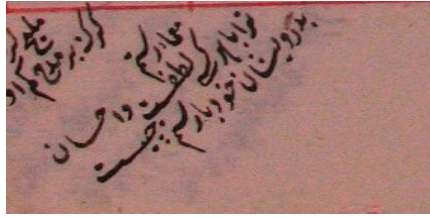
- 1 Ser-ā-ser yiryüzi cennetdür ey dōst
Yir ü gök vaşluña fırsatdur ey dōst
- 2 Demidür cānumuz tāze kılalum
Niçe cevr ü cefā firqatdür ey dōst
- 3 Semen sünbül gül ü süsen açalum
Çalapdan kullara rahmetdür ey dōst
- 4 Cihān fānī geçer gel ‘ıyş idelüm
Niçeler bu deme hasretdür ey dōst
- 5 Elüñe cāmı al sākī elinden
Ki ‘ömrüñ hāşılı ‘işretdür ey dōst
- 6 Seni sulţān yaratmış hüsne Allāh
Girü kalanına hikmetdür ey dōst
- 17a 7 Saña virmiş durur gör key haqīkat
Bu hūbluğ bu yaña halvetdür ey dōst
- 8 İrerse vaşlına bir kez cihānda
Bu **Sa’dî**ye ulu devletdür ey dōst

53*

Mu‘ammā’-i Muḥammed*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün*

Melîhlerdeñ kaçan olmasa zillet
Gerek bir medḥ kim olmaya ğāyet

54**

Mu‘ammā’-i Rüstem

55***

‘Adnī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Göñlümi dīvāne kıldı zülf-i pür-sevdā-yı dōst
Cānumı pervāne kıldı şem‘-i bezm-ārā-yı dōst
- 2 Yollar üstine düşüp her dem budur ḥāk olduğum
Ola kim nā-geh irişe yüzüm üzre pāy-ı dōst
- 3 Ber yirine ‘aşq nārın virici bir servdür
Gülsitān-ı ḥüsn içinde kāmēt-i ra‘nā-yı [dōst]
- 4 Cān u dil çāh-ı zenaḥdānda қalurdı çekmese
‘Anberīn zencīr uzadup zülf-i müşğ-āsā-yı dōst

* 17a’da der-kenar.

** 17a’da der-kenar.

*** **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 46)

55/1a kıldı: etdi D.

1b pervāne kıldı: odlara yaқdı M.

2a ḥāk: zār M.

2b nā-geh: bir gün D.

3: 5 D.

4: – M.

- 5 Servden tábüt u gülden baña itsünler kefen
Öldüre çün şevk-i rüy [u] hasret-i bālā-yı dōst
- 6 addi gibi oğrı idi ‘ahdümüz liken şıdı
urra-i arrarı gibi ebru-yı kej-rāy-ı dōst
- 7 İntizāruñ zamına urmazsa vuşlat merhemi
Öldüriser ‘Adniyi şevk-i ruh-ı zībā-yı dōst

56

[Gazel]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Göñül almağa kılduñ āl ey dōst
Ne göñül cāmı dağı al ey dōst
- 2 Şol arāmī gözüñe an içmek
Emdüğüñ süd gibi alāl ey dōst
- 3 Ne sa‘ādetlü ılduzuñ var kim
utlu olur görende fāl ey dōst
- 17b 4 Geçemez āmetüñ hevesinden
Ki budur add-i i‘tidāl ey dōst
- 5 Göñül uçmağ diler apuñda velī
Cān uşıdur şikeste-bāl ey dōst
- 6 Biz ula şabr u sen şehā inşāf
Aña āl oldu muāl ey dōst

5: 3 D.

6: 5 M.

6a ‘ahdümüz: va‘demüz D.

6b arrarı: arrār D. / gibi: bigi D.

7a İntizāruñ: Ayruluđuñ D. / urmazsa: iremez M. / merhemi: merhemin D.

56/6b: Mısra vezne uymuyor.

- 7 Zülfüñ uzatdı gam hikāyetini
 Kānı şeyhinde ol mecāl ey dōst

57*

Nizāmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şaçdı kāfūr üzre ‘anber kākül-i müşgīn-i dōst
 Dutdı cām milkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst
- 2 Örtmeyeydi zūlmet-i küfr ile imān yüzini
 Ger degülmeyeydi kāfir kākül-i müşgīn-i dōst
- 3 İtdi eṭrāfı mu‘azzez çihre-i gül-gün-ı yār
 Kıldı āfākı mu‘aṭṭar kākül-i müşgīn-i dōst
- 4 İrişürdi ey gönül ser-rişte-i maqşūda el
 Olsa el virmek müyesser kākül-i müşgīn-i dōst
- 5 Çıksa zülfi gibi başından ‘aceb olmaya kim
 Boynına şalınmağ ister kākül-i müşgīn-i dōst
- 6 Zülf ile çıkdığıçün başa ‘ilm-i fitnede
 Oldı milk-i hüsne server kākül-i müşgīn-i dōst
- 7 Ayağına düşüben yüz sürdüğüçün dem-be-dem
 Oldı cān farkına efser kākül-i müşgīn-i dōst

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 124)

57/1a kākül-i müşgīn-i: kāküli müşgīni M. (1b/2b/3b/4b/5b/6b/7b)

1b Dutdı: İtdi D. / ser-ā-ser: musaḥḥar D.

2a Örtmeyeydi: Örtmez idi D.

2b degülmeyeydi: degülmeseydi D.

3a mu‘azzez: münevver D. / çihre-i gül-gün-ı: cüz’i gül-i gül-i yār M.

4a el: ol M.

5a başından: başa bes M.

5b şalınmağ: şalınmağ D.

6a başa ‘ilm-i fitnede: başı ‘ālem içre çün M.

6b milk-i: Metinde “milki”.

7: – M.

- 8 Muntehā kıaddinũn ũstinde **Nizāmı** ıoğrısı
Sidre řāvũsına beñzer kākũl-i mũşđĩn-i dõst

Ĥarfũ's-Sā'

18a

58*

Vehbı

Mefā'ılũn Mefā'ılũn Mefā'ılũn Mefā'ılũn

- 1 Ne şahr-ı dehr ũ ne řarĥ-ı sitem-girdārdur bā'ıs
Bu ye's ũ ĥayrete hep baĥt-ı nā-hem-vāredũr bā'ıs
- 2 Bili mũy-ı miyāna rişte-bend-i řevķ idũm ammā
Ūmĩdũm kesmeđe ol ĥanđer-i ĥũn-ĥāredũr bā'ıs
- 3 Bu cũş-ā-cũş bĩ-hũşĩ vũ nũş-ā-nũş-ı cām-ı mey
Şafāmuzdan degũldũr cũşĩş-i ekdārdur bā'ıs
- 4 Kilĩsādan yapılma mescidāsā ĥāne-i dilden
Teşāvir-i gũnāhı maĥva istiđfārdur bā'ıs
- 5 Kıafes-bendĩ-i ĥamla 'ıyşumuz telĥ olmağa **Vehbı**
Hemān řũřĩ gibi řĩrĩnĩ-i gũftārdur bā'ıs

59**

Zātı

Mefā'ılũn Mefā'ılũn Mefā'ılũn Mefā'ılũn

- 1 Senũn 'aşķuñ durur cānā benũm efđānuma bā'ıs
Girũ derd-i firāķuñdur olan dermānuma bā'ıs
- 2 Mu'anber kākũlũn 'aķlum perĩşān eyledi şāhum
Şarāb-ı la'l-i nābuñdur bugũn mestānuma bā'ıs
- 3 Yüzũn gũlzārına bir dem nāzar kılmazsa bu çeşmũm

8: 7 M.

* **Dıvān-ı Vehbı** (Sũnbũl-zāde Mehmed Vehbı, H.1253: Gazeliyyāt s. 10-11)

** **Zātı Dıvānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 18a'da der-kenar.

- Olur bülbül gibi her dem şehā nālānuma bā'is
- 4 Tesellī-i vişālūñle gönül murğını şād eyle
Ġam-ı hecrūñ yiter oldu dil-i sūzānuma bā'is
- 5 Bu meydān-ı maḥabbetde bugün ey zāhid-i ḥod-bīn
Olan 'aşq-ı İlāhīdür benüm devrānuma bā'is
- 6 'Aceb mi 'arz-ı ḥāl itsem o şāhlar şāhına **Zātī**
Benüm hep ḥasb-ı ḥālūmdür dil-i dīvāneme bā'is

60*

Vehbī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ḥün-ābe-i sirişk ile eyler şarāb baḥş
Sūz-ı dilümle eylemesün mi kebāb baḥş
- 2 Āġāz idüp nevāya pes-i perdeden meger
'Uşşāk nālesiyle idermiş rebāb baḥş
- 3 Bezminde çok döküldi saçıldı o gül-ruḥuñ
Ḥūy-gerde 'arızıyla idince gül-āb baḥş
- 4 Sengīn-nihād iken ruḥı ḥacl ile sürḥ olur
La'l-i leb ile itdügiçün la'l-i nāb baḥş
- 5 Ḥaṭṭın görince muġ-beçe-i āteşīn-ruḥuñ
Şandum mecūs ile ider ehl-i kitāb baḥş
- 6 Besdür bedīhe-gülüġı ilzāma der-'aḫab
İtse kimūñle **Vehbī**-i ḥāzır-cevāb baḥş

59/6b dil-i: Metinde "dilā".

* **Divān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 11)

60/3a saçıldı: saçları M.

18b

61*

Vehbî*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Dördini söyler o şūha dil-i bî-çāre ‘abeş
Yoğ iken merhem ümīdi açılır yara ‘abeş
- 2 Nev-nihālüm bilürem üstine kuş kondurmaz
Başına dönmede murğ-ı dil-i āvāre ‘abeş
- 3 Müncelī āyīne-i hüsni nazardan şaķınur
Perde-i tırrasını çekmez o ruhsāre ‘abeş
- 4 Var mıdır fā’ide cellāda amān dirseñ de
İltiyām itme dilā ğamze-i hūn-h‘āre ‘abeş
- 5 Bahtumuzdur bizi ser-geşte iden ey **Vehbî**
Serzeniş itmeyelüm çarh-ı sitemkäre ‘abeş

62**

Sāmî*Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Hürüş-ı ‘aşkda tahrik-i dest-i āh ‘abeş
Ğarīķ-i muztaribe şive-i şināh ‘abeş
- 2 Çü bīd-i bī-şemer ü vişnedür kefi āzār
Le’ime eyleme āb-ı ruḡuñ tebāh ‘abeş
- 3 Ğarār-dāde degül çünki gerdiş-i eflāk
Ğurūr-ı devlet-i pā-der-rikāb-ı cāh ‘abeş
- 4 Aķup gelür saña rızķ itme kāvīş-i tedbīr

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 11)** **Dîvân-ı Sāmî** (Arpaemîni-zāde Mustafa Sāmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 9)

62/3b cāh: çāh M.

Kenār-ı cüy-ı firāvānda ḥafr-i çāh ‘abes

- 5 Şühūd-ı mihr-i ḥaḳīḳat ise ğarāz **Sāmī**
Kemīne zerreye de eyleme nigāh ‘abes

63*

Nābī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İtmesün gönlümle mihr-i āsumān merdāne baḥş
Ḥıffet-i endişedür ḥırmenle itmek dāne baḥş
- 2 Ḥall-i işkālinde andan ğayrı yoḳdur mū-şikāf
Gīsu-yı yār ile şāyān-terdür itse şāne baḥş
- 3 Perr ü bālin itmeden ğayr-ı hevā-gīr-i fenā
Südmend olmaz iderse şem‘ ile pervāne baḥş
- 19a 4 Ḥarf-i ta‘līm-i rızādur meşreb-i mestān-ı ‘aşḳ
İtmez aşlā lā-nüsellimden leb-i peymāne baḥş
- 5 Ḥ‘āhiş-i sīmīn-berāna pīrlük māni‘ degül
Gencden ğayrı yaḳışmaz itmege vīrāne baḥş
- 6 Āşinālık şart-ı fenn-i güft-güy-ı ‘aşḳdur
Āşinālıksız görünmez ma‘nī-i bī-gāne baḥş
- 7 Ne su‘āl [ü] ne cevāb [ü] ne delīl ister göñül

5a Şühūd: Şühd M.

* **Nābī Dīvānı C. I** (Bilkan, 1997: 478-479)

63/1a gönlümle: gönlümde M.

2b itse: itmek D.

3a ğayr-ı: ğayrı D.

4a ta‘līm: teslīm D.

5a māni‘: ma‘nī D.

6b görünmez: getürmez D.

7a su‘āl: Metinde “suāl”.

Hîç degül **Nâbî** tarîk-i merdüm-i dîvâne baḡs

64*

Nâbî

Meḡ'ülü Meḡ'îlü Meḡ'îlü Fa'ülün

- 1 Dil itse n'ola zülf-i perîşāna teşebbüs
Zencîre ider itse de dîvâne teşebbüs
- 2 Rüy-ı siyeh ü çirk-i yedidür ḡalan ancak
Ġisūsına itmiş dutalum şāne teşebbüs
- 3 Bî-'aşḡ ḡayāt-ı dü-cihān nā-muteşavver
Bî-māye-i derd eyleme dermāna teşebbüs
- 4 Engüşt-i girih-beste-i ye's olması yigdür
İtmekden ise zeyl-i le'îmāna teşebbüs
- 5 İt dest-i çenārı saña āyîne-i irşād
Bî-berg geçin eyleme dāmāna teşebbüs
- 6 Reh-yāb olamaz kūr-dilān rāh-ı Ĥudāya
Tā itmeyicek rişte-i Ġur'āna teşebbüs
- 7 Būs-ı leb ü deste neden olurdu sezāvār
Dāmān-ı meye itmese peymāne teşebbüs
- 8 Terḡîş-i duḡül itmeyicek şāḡib-i dîvān
Bî-fā'idedür va'de-i derbāna teşebbüs
- 9 Luḡf[1] 'uḡalā şāḡib-i zıldan ider ümmîd

* **Nâbî Dîvânı C. I** (Bilkan, 1997: 479-480)

64/2b dutalum: tatalum D.

3a dü: – M.

5a āyîne: āyîn D.

5b geçin: giçin M.

Nā-dāndur ider sāye-i bī-cāna teşebbüs

19b 10 Bāzār-ı emel nā-sere ser-māyesi nā-yāb
İtsek ne ‘aceb dāmen-i hırmāna teşebbüs

11 **Nābī** idegörsün der-i ihsān-ı Hudādan
Erbāb-ı güneh perde-i gufrāna teşebbüs

65*

Nābī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Olmaz ruḥ-ı bütāna raḡam-keş kalem ‘abes
Çekmez beyāza kātib-i ḡudret raḡam ‘abes

2 Tefhīme miḡnet-i şeb-i hecri nümünedür
Gīsū-yı mehveşānda degül pīç ü ḡam ‘abes

3 Bir kār vān-ı ‘ıyş u neşātuñ ḡubārıdur
Olmaz nişeste ḡātır yine gerd-i ḡam ‘abes

4 Aḡvā-yı şarḡ-ı luḡf maḡallin gözetmedür
İtmez kerīm-meşreb olanlar kerem ‘abes

5 Ḳanda ḡonardı ḡāne-be-düşān kūy-ı ḡam
Vaḡf itmemiş ribāḡ-ı arābātı Cem ‘abes

6 Bī-sikke zer ra‘iyyet ü meskūk-i emīrdür

11a Hudādan: Hudada D.

* **Nābī Dīvānı C. I** (Bilkan, 1997: 480-481)

65/2b ḡam: ḡām D.

3: 4 D.

3b ḡātır yine: ḡātırūña D. / gerd: gird M.

4: 5 D.

4a aḡvā-yı: Metinde “aḡvāyı”. / luḡf: mümkin M. / maḡallin: – M.

5: 3 D.

5b Olmaz nişeste ḡātır yine gerd-i ḡam ‘abes M.

6a emīrdür: ‘askerī D.

Olmaz bu kār-hānede naqş-ı direm ‘abes

- 7 Ehl-i hevesle zāhir olur fark[1] ‘āşıkūñ
Şanmañ o şūhı ‘āşıkā eyler sitem ‘abes
- 8 Gör çıkdıguñ suhan dehen-i teng-i yārdan
Zann itme k’ola harf-i vücūd [u] ‘adem ‘abes
- 9 **Nābī** dokerse böyle güher dökse yādigār
Evrāk-ı hāme dökmeşe naqş-ı kadem ‘abes

Harfū’l-Cīm

20a

66

İbn-i Tayfūr

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Yüzüñ gibi bir uçmağ olmaya hīç
Uçana andan açmağ olmaya hīç
- 2 Giriftār itmege dil murğını bir
Kara zülfüñ gibi ağ olmaya hīç
- 3 Lebüñüñ sağı hergiz şayru olmaz
Gözüñüñ şayrusı sağ olmaya hīç
- 4 Lebüñ ‘aşkıñda cānā var mı lāle
Yüreginde anuñ dāğ olmaya hīç
- 5 Yüzüñ bāğı gibi hīç bir dağı bāğ
Bu **İbn-i Tayfūra** bāğ olmaya hīç

8a çıkdıguñ: çıkdıgım D.

67*

Nev'î

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yār işi ey dil kolay ammā ğam-ı aġyār güç
Vaşl-ı gül āsān velī şabr-ı cefā-yı hār güç
- 2 Bī-sebeb güftār müşkil āşinālġ mūmteni'
Böyle istiġnā şatan dil-dār ile bāzār güç
- 3 Bir oñulmaz yaradur 'aşġ u maħabbet yarası
Hāşılı şarılmayınca çāre yoġ tīmār güç
- 4 'Arz-ı hāle yoġ meded kūyına ħod varmak muħāl
Mest-i 'aşġam şöyle kim reftār güç güftār güç
- 5 **Nev'iyā** esrār-ı 'aşġı şaġlamak āsan degül
Mey içüp keyfiyyeti itmemek izhār güç

68**

'Aşık 'Ömer

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Ey nāzenīn ben gedāya bir selām virdüñ mi hīç
Benüm ile şoħbet idüp oynayup güldüñ mi hīç
Yil gibi gelüp geçersin bu cefānuñ aşlı ne
Var ise söyle utanma kemlügüm gördüñ mi hīç

II

Añladum aħvālüñi hep ġalmadı aşlā gümān
Eyledüñ ġaşuñ gibi ey bī-vefā ġaddüm kemān

* Nev'î Dīvan (Tulum ve Tanyeri, 1977: 255-256)

** Aşık Ömer Dīvanı (Kasım, 1963: 10-11). 20a'da der-kenar.

68/1- İnāzenīn: efendim D.

I-2 oynayup: oturup D.

II-1 Hāşılı 'aşġıñ elinden el'amān ü el'amān D.

II-2 Eyledüñ ġaşuñ gibi ey bī-vefā: Ey vefāsız eylediñ ġaşuñ gibi D.

Niçe bir raḥm eylemezsin niçe kılmayam fiḡān
 Hātırım ele alup da derdümi şorduñ mı hîç

III

Ḥasretüñle gice gündüz gözlerüm ağlar benüm
 Āteş-i ‘aşkuñ odıyla bu sīnem taḡlar benüm
 Tā giceler şubḡ olanda yolumı baḡlar benüm
 Ol raḡīb-i rü-siyāha bir zarar virdüñ mi hîç

IV

Bu güzellük bākī kalmaz sevdüğüm bir gün gider
 Korḡaram ki gün yüzine sevdüğüm ḡaḡar ider
 Yā ‘aceb mi āh [u] feryād eylesün ‘**Āşık** ‘**Ömer**
 Bendeñi sen vaşluñ ile ber-murād itdüñ mi hîç

69*

Diğer

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Ey lebi gonca beni bir laḡza şād itdüñ mi hîç
 Raḡm idüp bir an beni ḡamdan āzād itdüñ mi hîç
 Rüz-ı maḡşerde ‘aceb kim nic’olur ḡālün senün
 Mübtelāñı güldürüp anı abād itdüñ mi hîç

II

Bunca yıldur çeker idüm bu belāyı miḡneti
 Bu bī-çäre bendeye olmadı aşlā şefḡati
 Ey yazuḡ ḡayfā [ki] gördi bunca yıldur ḡıdmeti
 Ey mürüvvetsüz benüm ismümi yād itdüñ mi hîç

II-3 Niçe bir āh eyleyüp kıldum saña āh ü fiḡān D.
 II-4 Destimālin ele alup göz yaşum sildiñ mi hîç D.
 III-1 Ḥasretüñle gice gündüz: Gice gündüz ḡasretiyle D.
 III-2 ‘aşkuñ odıyla bu sīnem: hicr ü firāḡıñ baḡrumı D. / āteş-i: Metinde “āteş!”.
 III-3 Ol ‘adū-yı bed-liḡālar dilümi baḡlar benüm D.
 III-4 Ol ‘adū-yı bed-liḡāya bir üzer gördüñ mi hîç M.
 IV-1 bākī: sende D. / gider: geçer D.
 IV-2 gün yüzine sevdüğüm ḡaḡar ider: ‘azlolasın rü’yādan ḡālin gider D.
 IV-3 O sebebden ağlayup feryād eder ‘Āşık ‘Ömer D.
 IV-4 vaşluñ: Metinde “vaşlıñ”. / Sīneñi tenhāda bir gün sīneme şardıñ mı hîç D.
 * **Āşık Ömer Divanı** (Kasım, 1963)’nda bulunamadı. 20a’da der-kenar.

III

Hüsni ile mağrūr olupsın bir zamān ey māh-tāb
 Bu cefānuñ aşlı nedür vir baña bugün cevāb
 Zūlm ile nā-ḥaḳ yire dil şehriñi kılduñ ḥarāb
 Dest-i luṭfuñla yapup bir dem abād itdüñ mi hīç

IV

Nār-ı hecrüñ ey vefāsuz ḥālā cismümde yanar
 Bu baña itdüğüñ işe yā kimüñ ‘aḳlı irer
 Yā niçe āh itmesün bu derd ile ‘**Āşık** ‘**Ömer**
 Vaşluñ ile sen bendeñi ber-murād itdüñ mi hīç

70*

Râgıb

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Metā‘-ı ḥüsniñe virmiş o kāfir öyle revāc
 Alınsa daḥme-i Ḳārūn olurdu bac u ḥarāc
- 2 Ḥarīm-i zūlfüñe olmaḳda mū-be-mū maḥrem
 Nefesle dest-i şabādan mı aldı şāne-i sāc
- 20b** 3 Felek teg eylesün ṭa‘n-ı düşmenāna hedef
 Ḳazā iderse siḥām-ı ḥavādişe āmāc
- 4 İderse nāz-ı eṭibbā-yı dehrden perhīz
 Bulur o ḥaste bu dārü’ş-şifāda derde ‘ilāc
- 5 Piyāle başına bir büse la‘l sākīden
 Bi-vefḳ-i ḳā‘ide-i bezm-i Cem alınmada bāc

69/ IV-1 Nār-ı hecrüñ: Metinde “Hecrüñ nārı”, vezin gereği düzeltilmiştir.

* **Dīvān-ı Râgıb** (Koca Râgıb Paşa, H. 1258: Gazeliyyât s. 9)

70/1b olurdu: oludı M. / bac: Metinde “pac”.

2b dest-i: ḥüsni M.

4a eṭibbā-yı: eṭibbā-i M.

5a büse la‘l: büse gül-āb la‘l M.

5b Bi-vefḳ-i ḳā‘ide: Bu vefḳ-i M.

6 Şafāya bā'ış olur imtizāc-ı şāf-dilān
Şarāb-ı āb iledür i'tidāl-i sūy-ı mizāc

7 Deger mi girye vü sūz [u] güdāzına **Rāğīb**
Ser-i şem' de fūrūzān olan şu zerrīn tāc

71*

Zātī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fa'ūlün

1 Gel ey dil bezm-i vaḥdetden şarāb iç
Şarāb-ı hoş-güvār [u] la'l-i nāb iç

2 Ki mişli olmaya aşlā cihānda
Şunuñ gibi bir āb-ı müsteṭāb iç

3 Bulup bir sākī-i merdānı ey dil
Anuñ peymānesinden bir leb-āb iç

4 Meşām-ı cānuñı eyle mu'aṭṭar
Bugün 'aṭṭār elinden var gül-āb iç

5 Hızır gibi yitiş āb-ı ḥayāta
Gel a **Zātī** var imdi bir hoş-āb iç

72**

'Aṭāyī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Muṭṭıb çü sāz-ı nağmeñ ile sūz-ı ğam gider
Biz 'aşk derdmendine bağışla ibtihāc

2 Sākī nigār-ı la'l-i şeker-bār yādına
Şun gözlerüm gibi mey-i aḥmer tolu zücāc

7b: Mısra vezne uymuyor. / tāc: zücāc M.

* **Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 20b'de der-kenar.

** **Nev'i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)'nda bulunamadı. 20b'de der-kenar.

3 Cānuñ mizācı ‘aql [u] ṭabīb [ü] ‘ilāc ile
Dönmez ezelde ‘aşk ile çün bulmuş imtizāc

4 Derdine şordı çāre ‘**Aṭāyī** ṭabībden
Bī-çāre ḳaldı gördi degül ḳābil-i ‘ilāc

Ḥarfü’l-Ḥā’

73

Ḥufī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Olmadum görmeyeli sen şehi ben bende feraḥ
Ġam-ı hicrān ḳomadı zerre ḳadar bende feraḥ

2 ‘Arz ḳıl la‘l-i şeker-bāruñı kim ṭūṭī-i cān
Ola güftāra gelüp bu ḳafes-i tende feraḥ

3 Söylesün gül yüzüñ evşāfın açup ḡonca-dehen
Eylesün bülbül-i şūrīde gülistānda feraḥ

4 Gerçi ḡam oldıḡı ḡöñülde feraḥ olmaz anuñ
Ġam-ı zülf ile olur bu dil-i efgende feraḥ

5 Şād bil bende-i ḡamḡın işiginde anuñ
Ḳişi ḡurbetde melül olur u meskende feraḥ

6 Dil ḫaṭuñ geldüḡine şāha sevindigi budur
Ḳi ‘atīḳ-nāmeyi yazılsa olur bende feraḥ

7 Nazmuñı niçe müferriḫ dimeyeler ki **Ḥufī**
Oḳıduḡınca olur şı‘rūñı ḫānende feraḥ

74*

Zâtî*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün*

- 1 Bugün varlık hicâbından geçenler
Olardur rü‘yet-i Raḥmāna şālih
- 2 Yananlar âteş-i ‘aşk ile dā’im
Olurlar derd ile devrāna şālih
- 3 Girüp ṭāvūs gibi meydān-ı ‘aşka
Anuñçün oldılar cevġāna şālih
- 4 Gel ey şūfî derūnuñ eyle şāfî
Olasın sen daḡı ‘irfāna şālih
- 5 Bugün şavm-ı sivāyı kim tutarsa
Olur ol vuşlat-ı cānāna şālih
- 6 Vişāl-i ‘ıyde her kim irse **Zâtî**
Anuñ cānı olur ḡurbāna şālih

21a

75**

Şeyhî*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 ‘Aşkıdır âfet-i ‘aql u şucıdur rāḡat-ı rūḡ
Sāḡiyā vaḡt-i şabāḡ oldı getür cām-ı şabūḡ
- 2 Bādeyi gör ki ḡadeḡde ne leṭâfet biledür
Şöyle kim çeşm-i laṭîfe ulaşa cevher-i rūḡ

* **Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 20b’de der-kenar.** **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 109)

75/1a ‘Aşkıdır: ‘Aşktır D. / şucıdur: sücidür D.

- 3 ‘Ömr ser-māyesinüñ çünki fütūhı sensin
Bir nefes vaşluñ ele girse ziḥī feth-i fütūḥ
- 4 Bu leṭāfet bile kim bāğ [u] çemendür hele uş
Şıdı tevbesini şimdi dir imiş ise Naşūḥ
- 5 Cān diler ayağūña yüz süre līkin қorқar
Kırpūginüñ dikenı ide ayağūñ mecrūḥ
- 6 ‘Aşq bir fendür anuñ müşkili ḥall olmaz hīç
Çün anuñ metn-i metīnin idemez keşf [ü] şürūḥ
- 7 Şabr-ı Eyyüb ile **Şeyḥī** niçe bir қatlanasın
Tut ki ol ḥüsn ile Yūsuf olasın ‘ömr ile Nūḥ

Ḥarfū’l-Ḥā’

76*

Zāī

Mefā’īlün Mefā’īlün Fa’ūlün

- 1 Ḥaḳūñ evşāfını takrīr ider şeyḥ
Göñüller ḥānesin taḥḥīr ider şeyḥ
- 2 Ḥudā kılmış anı ‘ālemde mi‘mār
Dil-i vīrāneyi ta‘mīr ider şeyḥ
- 3 Ma‘āş ehli degüldür ‘aql-ı küldür
Anuñçün ḥüsn ile tedbīr ider şeyḥ
- 4 Ne kim āfāḳ u enfüs görse insān
Kemāliyle anı ta‘bīr ider şeyḥ

3a çünki: çün M.

5a ayağūña: k’ayağūña D. / līkin: lākin D.

6a müşkili: müşkil M. / olmaz: olmadı D.

6b metīnin idemez keşf: metīn kimse idemez M.

* **Zāī Divānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 21a’da der-kenar.

- 5   Tağar zencîre nefsi bed-fi‘âli
Riyâzatla anı taħmîr ider şeyh
- 6   Kılur tedrîc ile esmâya kâbil
Şıfât-ı ħüsn ile taşvîr ider şeyh
- 7   Kimini kâl ile eyler tesellî
Kimine ħâl ile tebşîr ider şeyh
- 8   Kimini irgürür kurb-ı vişâle
Taşarruf ehlidür taşdîr ider şeyh
- 9   Velî **Zatî** gibi şeyh çokdur ammâ
Dil ü cânı kanı tenvîr ider şeyh

77*

Nâbî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1   Ser-i bâmında sipihrüñ çalınur nevbet-i şeyh
Çarĥa gencîde degül dâ‘ire-i devlet-i şeyh
- 2   Fağrdur gerdenine cümle-i ehlullâhuñ
Kadem-i meymenet-endühte-i ‘izzet-i şeyh
- 3   Şeyh-i İbnü‘l-‘Arabî yazdı Fütühâtında
Muşhaf içre ve hüve‘l-kâdir imiş âyet-i şeyh
- 4   Nâmını eylediler tesmiye ‘Abdü‘l-Kâdir
Eyledi zîr-i taşarruf felegi kudret-i şeyh
- 5   Ħâl-i mevtinde daĥı ħâl-i ĥayâtında gibi

* **Nâbî Dîvânı C. I ve C. II** (Bilkan, 1997)’de bulunamadı.
77/1a Ser-i: Metinde “seri”.

İder imdād u taşarruf eşer-i himmet-i şeyh

- 21b 6 İstiğāşe idicek lā-būd ider imdād
Evliyā içre budur şöhret-i hāşıyyet-i şeyh
- 7 Cem'-i kuşbiyet ü ferdiyet ü gāvşiyet ile
Seh sūtün üzre durur bārgēh-i rif'at-i şeyh
- 8 Yād-ı ismiyle bulur mūy-ı beden tāze hayāt
Beñzemez āhire şān u şeref-i şevket-i şeyh
- 9 Dünyevī vü uşrevī mālīk olur cümle tamām
Nābiyā yek nazar eylerse eger hāzret-i şeyh

78*

Vehbî

Meḫā'ilün Fe'ilātün Meḫā'ilün Fe'ilün

- 1 Mürīd-i tāzesi eyler edā-yı hıdmet-i şeyh
Şürūḫı üzre şaḫīḫa degül mi ḫalvet-i şeyh
- 2 Henüz tevbe ḫapusu ḫapanmadı ammā
ḫapatdı dergeh-i mey-ḫāneyi naşīḫat-i şeyh
- 3 Nedür o bār-ı 'umāme o şekl-i sālūsī
Amān amān çekilür mi efendi şıḫlet-i şeyh
- 4 Bu köhne ḫırḫa mıdur yoḫsa ḫāriḫ-i 'āde
Görülmedi yiñiden başḫa bir kerāmet-i şeyh
- 5 Ridāsını çıkarup raḫş iderdi dā'irede

6a: Mısra vezne göre eksiktir.

6b Evliyā: Metinde "Evliyā".

9a: Mısra vezne uymuyor.

* **Dīvān-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 14). 21b'de der-kenar.

- O çengi şühı olaydı eger hem-ülfet-i şeyh
- 6 Sirişk-i tevbe-i ‘āşī ile söner dūzağ
Sebīl-i Kevşer ise cūşış-i ‘ibādet-i şeyh
- 7 O nev-nihāli severse ‘aceb mi **Vehbī**-i pīr
‘Aşā degül mi şoñunda medār-ı kuvvet-i şeyh

Harfü’ d-Dāl

79

Hufi

Me’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 İltükce çemen şahınına kıddüñ haberin bād
Hayretde kalup ditrer ey cān serv ile şimşād
- 2 Deryāda ider lü’lü’ dişüñ nazmumu tekrār
Kān içre kıllur la’l-i lebüñ zıkrini evrād
- 3 Şīrīn lebüñüñ yādıyla ey husrev-i hūbān
Her gūşede kıan yudup olupdur niçe feryād
- 4 Göñlümi şaçüñ bende çeküp kıldı çü bende
Bu bende düşen bende ‘aceb ola mı āzād
- 5 Ğamzeñ ne için deldi yüregini **Hufi**nüñ
K’ideydi kıapuñda giceler nāle vü feryād

80*

Necāfi

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Şol kıara hālüñ zenaħdānuñda ey hırşīd-ħad
Bir Ğabeşdür Mışr zindānında maħbūs-ı ebed

79/1b: Mısra vezne uymuyor.

5b kıapuñda giceler: Metinde “giceler kıapuñda”, vezin gereği düzeltilmiştir.

*Necati Beg Divanı (Tarlan, 1997: 174-175)

- 2 Mīm ağzuñ dāl zülfüñ ‘ömrüm [ü] cānum durur
Hey ala gözlüm meded şol mīm [ü] dālūñden meded
- 3 Ey boyı servüm elif gibi yoluñda doğruyam
Rā қаşuñla dāl zülfüñ itmesünler beni red
- 22a 4 Қиллетүмден аңламаñ пеşmīne-pūş olduғımı
Jeng-i ğamdan göñlümüñ āyīnesin şaқlar nemed
- 5 Ey göñül bir sen degülsin derd-i yāre mübtelā
Bu cihānda bu belādan қurtulımaz hıç aḥād
- 6 Bellüdür kim bād-ı āhından yanar ‘āşıқlaruñ
Āteş-i ruḥsārı her ḥüsn ehlinüñ ey lāle-ḥad
- 7 Her kişi bir mesned ile irişür bir devlete
Pādişāhum işigüñ oldı **Necātī**ye sened

81*

‘Atāyī

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Çihreñde ‘iyān olalıdan nūr-ı Muḥammed
Old’ehl-i şafāya işigüñ Ka’be vü ma’bed
- 2 Firḳat bizi öldürdi vü қopardı қıyāmet
Demdür eger āline şefā’at ide Aḥmed

80/2a ömrüm [ü] cānumdurur: cānum u ‘ömrümdurur D.

2b ala: elā D.

3: – M.

4b jeng-i ğam: zeng-i ğam D.

5: 4 M.

5b kurtulımaz: kurtarımaz M.

6: – M.

7: 5 M.

* **Nev’i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

- 3 Hıfz itdüm o nâzük serüñ hüsni kitâbın
Üstâda eb ü cedd [ü] rab oğınmadın ebced
- 4 Beñzer ki ruḥından yüzüni zülfi çevirmiş
K'ol ser-keş[üñ] oldu yüzi Hindü gibi esved
- 5 Her niçe uzun biçer isem câme-i şabrı
Andan daḥı a'lâ görünür toğrısı ol kad
- 6 'Ādet midür ol yâra ki olmaya muḳayyed
Kim ola 'Aṭāyī gibi zülfine muḳayyed
- 7 Ṭāli' aña bu yolda eger reh-ber olursa
Şahrâsına hicrânuñ ola kim bula ser-ḥad

82*

Zâî*Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün*

- 1 Ey Vâhid ü Ferd ü Eḥad ey vaşfi *Allāhu 'ş-şamed*
'İşyân-ı bî-pâyân ile geldüm ḳapuña ḳılma red
- 2 Luṭfuñla bu bî-çāreye faẓluñla bu āvāreye
'Afvuñla yüzi ḳaraya eyle eyā şāhum meded
- 3 'Āşîlere ḡufrân senüñ derdlülere dermân senüñ
Luṭf ile hem iḥsân senüñ iḥsânuña yokdur 'aded
- 4 Sen cânlaruñ cânânısın derdlülerin dermânısın
'Ālemlerüñ sulṭânısın ben bir ḡarîb-i müstemend
- 5 Derdine ḳılmazsuñ devâ seni ḳoyup kime vara

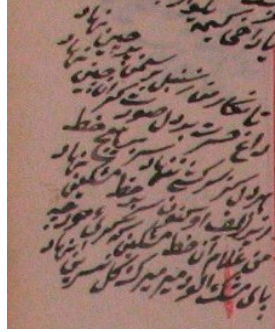
81/3a: Mısra vezne uymuyor.

* **Zâî Divânı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 22a'da der-kenar.

Yā daḥı kime yalvara bu **Zātī** adlı derdmend

83*

[Farsça Kıt'a]

84**

Sābit

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

	1	Burc-ı ḥüsnünde hilāl ebrūlaruñ olsa bedīd Nūş u 'ıyş ile ider üftādeler 'ıyd içre 'ıyd
22b	2	Evc-i rif'atden ṭulū' itseñ eyā mäh-liķā Rūzedāruñ leylini ḳadr rüzını idüñ sa'id
	3	Esb-i ḥüsnüñ dizginin çek virme meydān ğamzeñe Raḥm yoķ bir bī-amāndur 'āşıķı ider şehīd
	4	Ġayrıdan şı'r-i ḥazef maķbūldür ol nev-rese Gūşına almaz eger nazm eylesem dürr-i ferīd
	5	Dünyede firdevs-i a'lā neş'esin yād itdürür Yār-ı dil-kār olsa hem zıll u kenār-ı āb u bīd
	6	İdelüm miftāh-ı fettāḫa ḫavāle her işi Bī-taḫammül açılur mesdūd olan ḳufl-i ümīd

* 22a'da der-kenar.

** **Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan** (Karacan, 1991)'da bulunamadı.

84/2a: Mısra vezne uymuyor.

7 Kıl taḥammül rûzgârdur meyl ider ol ney-nihâl
Sābitā ter-tāzedür ney-bādedür hem nā-resīd

85

Naẓire-i Sa‘d-ı Sivāsī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

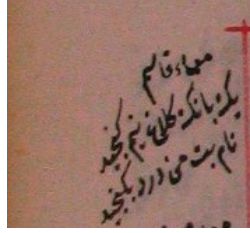
- 1 Kadr ü ‘ıyd olur şeb ü rûzum eger olsañ bedfid
 Ey hilâl ebrü tülü‘uñ ‘āşıka ney-māh-ı ‘ıyd
- 2 Encüm-i ḥüsnüñi seyr itdükce bu dil her zamān
 Uyanur baḥtum olur hem ğam iken ṭālī‘ sa‘īd
- 3 Merḥametsüz ḥünī ğamzeñ katl iderse ger beni
 Ğam degüldür yazmaz adum sengine *hāzā şehīd*
- 4 Ben kitābı cild ile yudsam itmez i‘timād
 Kızb ü hezyānı raķībūñ dil-bere dürr-i ferīd
- 5 Gülsitāna eylese teşrīf eger ol gül-‘izār
 Pāyına yüz sürüp āb eyler kıyām serv ile bīd
- 6 Her ne deñlü cürm ü ‘iṣyān eyledümse *Rabbenā*
 Raḥmetüñle ‘afv ü ğufrānuñdan olmam nā-ümīd
- 23a** 7 Sābit-i zī-şāna **Sa‘dā** pey-rev ol bu ‘aşrda
 Ehl-i ‘irfān zümresinde ḳalmayasın nā-resīd

85/2a ḥüsnüñi: Metinde “ḥüsnüñi”.

6a *Rabbenā*: “Rabbimiz”.

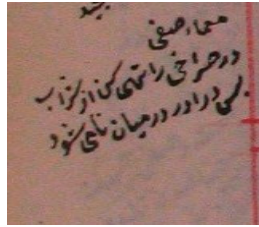
86*

Mu‘ammā’-i Kāsım

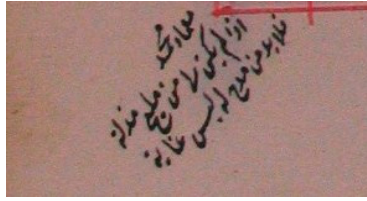
87**

Mu‘ammā’-i Şafi

88***

Mu‘ammā’-i Muḥammed

89****

Sāmī

Meḥ‘ulū Meḥā‘ilū Meḥā‘ilū Fa‘ulūn

- 1 Dil mu‘tekif-i gūşe-i ebrū-yı Muḥammed
Cān silsile-der-gerden-i gīsū-yı Muḥammed
- 2 Gül-berg-i ruḥı munşabiğ-i şıbgā-i Raḥmān
Ezhār-ı ḥaḳāyıkda nihān būy-ı Muḥammed

* 23a’da der-kenar.

** 23a’da der-kenar.

*** 23a’da der-kenar.

**** **Dīvān-ı Sāmī** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sāmî, H. 1253)’de bulunamadı.

89/2b Ezhār: Metinde “Erhār” şeklinde yanlış yazılmış.

- 3 Tevhîd ider inţâk-ı İllâhî ile ta‘lîm
Tûfî-i dile âyîne-i rûy-ı Muḥammed
- 4 Firdevs-i ḥaḳîkatde eb-i Âdem ü Havvâ
Eşyâ ise hep zâde-i yek-mûy-ı Muḥammed
- 5 Ey ‘aşḳ hidâyet demidür ‘âşîk-ı zâre
Düşdüm yola göster niredür kûy-ı Muḥammed
- 6 Vâşıl olayum menzil-i maḳşûda meded kııl
Cismüm ideyüm ferş-i reh-i kûy-ı Muḥammed
- 7 Şad ‘acz ile oldı dil-i mehcûr [u] siyehkâr
Bir bende-i nâ-çîz-i şenâ-gûy-ı Muḥammed
- 8 **Sâmî** niçe yüz biñ şalavât ola ḥavâle
Ol rûḥ-ı şerîfe daḫı aşḫâb ile âle

90*

Vehbî

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Ebrû-yı yâre beñzediginden hilâl-i ‘ıyd
Âfâkı rûşen eyledi nûr-ı cemâl-i ‘ıyd
- 2 Zâhid yisün nevâle-i ḥalvâyı ‘âşîka
Bir busedür şeker gibi ancaḳ nevâl-i ‘ıyd
- 23b** 3 Kim şabr iderdi rûze-i hicr ile külfete
Encâmı olmasaydı ümîd-i vişâl-i ‘ıyd
- 4 Güller gibi açılmış o nev-ğonca-i cemâl
Geymiş amân amân göresin al ü şâl-i ‘ıyd

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 15)

5 ‘Arz itmege elin öpüp ol şūha **Vehbiyā**
Bu nazmı ile naqş-ı ser-i dest-māl-i ‘ıyd

91*

Vehbî

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Ümīdüm zevrağın çekdüm kenāra herçi-bād-ā-bād
Temelluğ eylemem şu rūzgāra herçi-bād-ā-bād

2 Hebā itdüm ten-i hāk-i nihād-ı gird-bādāsā
Hevā-yı ‘aşq ile döndüm ğubāra herçi-bād-ā-bād

3 Yine ümmīd-i ābādī ile düşdüm harābāta
Eger ber-bād olursam da ne çāre herçi-bād-ā-bād

4 Mişāl-i genc bād-āver getürsin müjde-i vaşlı
Nesīm-i āhı gönder kūy-ı yāre herçi-bād-ā-bād

5 Ğumār-ālūde-i ye’s oldığın bir hoşca işrāb it
Mübārek bāda geldükce kibāra herçi-bād-ā-bād

6 Bize ey bād bādī-i perīşānī olursañ da
Toğın gāhī o zülf-i tārūmāra herçi-bād-ā-bād

7 Senüñdür şimdi meydān bād-ı pāy-ı hāmeñi **Vehbî**
Çıkar merdāne şahn-ı iftihāra herçi-bād-ā-bād

24a

Ğarfū’z-Zāl

92**

Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 15)

91/2a hāk-i: Metinde “hāki”. / nihād-ı: Metinde “nihādi”.

6b gāhī: – M. / tārūmāra: Metinde “tāramāra”.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 16)

- 1 Būse-i la‘li gelür meclis-i ‘işretde lezīz
Nuql olur neş’e-i şahbā ile gāyetde lezīz
- 2 Lüknet-āmīz edāsında olan hāletler
Nuṭṭ-ı tūṭī-i şeker-gū gibi şoḥbetde lezīz
- 3 Vuşlatından dehen-i dilde ḥalāvet ḳalmış
Baña ol zevḳ gelür gūşe-i ḥasretde lezīz
- 4 Hoş-güvār itmededür cām-ı ğam-ı ‘azlini kim
Nūş iden zehri şanur şevḳ ile şerbetde lezīz
- 5 **Vehbiyā** zā’iḳa-i ḥāsidi telḥ itdi yine
Mīve-i nazmuñ inen böyle ḥaḳiḳatde lezīz

93*

Zāfī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Alan cānā celālūñden telezzüz
Bulur rüy-ı cemālūñden telezzüz
- 2 Dökenler eşk-i çeşmin fırkatūñden
Alur āb-ı zülālinden telezzüz
- 3 Yananlar āteş-i ‘aşḳa dem-ā-dem
Bulur elbet nevālūñden telezzüz
- 4 İşiden ḥaste vaşfin ḥabībūñ
Alur şeksüz ḥayālinden telezzüz
- 5 İderse şu‘le-i şem‘ūñ cihāna

92/2b Nuṭṭ-ı: Metinde “Nuṭṭı”.

* **Zāfī Divānı Gazeller Kısmı C. I** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 24a’da der-kenar.

Virür mihr-i kemâlünden telezzüz

- 6 Şehā hüsnuñ kitâbını yazarken
Alur **Zâfî** vişâlünden telezzüz

94*

Vehbî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çıķarsa āh ile dilden olur elbet du'ā nāfız
İder zūr-ı kemān-tîri nişāna dā'imā nāfız
- 2 Yine ser-cīve-i rüşvetdedür te'sîr elbette
Dil-i saht-ı kibāra cā-be-cā olsa recā nāfız
- 3 Suḡanda rāstî bādî-i tîzî-i eşerdür kim
Sühütle olur mı nevk-i mîḡ-i genc-i mā nāfız
- 4 Kazānuñ za'f-ı dîni māni'-i tenfîzdür yoḡsa
Koyıdur şer'-i Ḥaḡḡ elbet olur ḡükm-i kazā nāfız
- 5 Şalābet olsa da ḡārā gibi bir saht-ı maẓmūnda
Olur bu nîze-i ser-tîz-i ḡāmem **Vehbiyā** nāfız

24b

95**

Nābî

Mefâ'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Egerçi bî-şek olur zevḡ-i vaşl-ı yār lezîz
Velîk baña gelür andan intizār lezîz
- 2 Dem-i vişāl girîzān olursa yār ne ḡam
Ne ḡoş meşeldür olur tu'me-i şikār lezîz

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 16)

** **Nābî Dîvânı C. I** (Bilkan, 1997: 499-500)

95/1a Egerçi: Eger M. / vaşl: – M.

- 3 ‘Ulüvv-i rütbe bize i‘tibârsızlıktur
Gelürse pâye-perestâna i‘tibâr lezîz
- 4 Şeb-i firâkda feryâd telhdür yoḡsa
Olur mecâlis-i vuşlatda âh [u] zâr lezîz
- 5 Remîde-dillerüñ el gölgesine ḡâni‘dür
Müsâfirâne gelür sâye-i çenâr lezîz
- 6 Benüm mizâcuma ma‘cün-ı şabr nâfi‘dür
Gelürse ḡayra eger câm-ı hoş-güvâr lezîz
- 7 Nihâdı pāk olan erbâb-ı ṡab‘uñ ey **Nâbî**
Gelür mezâḡına eş‘âr-ı âbdâr lezîz

96*

Nâbî

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

- 1 Hübân-ı sitemkâr cefâdan mütelezziz
‘Uşşâḡ-ı dil-figâr rızâdan mütelezziz
- 2 Esbâb-ı teḡâlüfle bulur ḡalḡ tesellî
Her birisi bir gûne şafâdan mütelezziz
- 3 Yek-laḡt meger ḡalḡ-ı cihân cümle hevâdur
Yoḡ görmedigüm bād-ı hevâdan mütelezziz
- 4 Ekşer görinen ḡalḡ giriftâr-ı ḡodîdür
Nâdir bulınur nâm-ı Ḥudâdan mütelezziz

4a yoḡsa: yoḡsa D.

5a el: âl M. / gölgesine: gölgesiyle D.

7a Nihâd: Nihâd M.

* **Nâbî Dîvânı C. I** (Bilkan, 1997: 500)

96/3a cümle: ehl-i D.

4a görinen: görilen D.

- 5 Dür eylesün sāyesin erbāb-ı recādan
Her naḥl k'ola neşv ü nemādan mütelezziz
- 6 Dünyāya idüp dā'īye-i aḥz sirāyet
Kem-yāftedür zevk-i 'aṭādan mütelezziz
- 7 Rāzıyuz eger olsa da her şehrde Nābī
Bir kes k'ola feryād-ı gedādan mütelezziz

25a

97*

Sa'dī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Fazluña bil baḡladum yār-i eḥād ferd-i eḥād
Cümlenüñ ma'būdı sensin dā'imā ḥayy-i ebed
- 2 Oḡuram ismüñde *bismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm*
Hem şıfātuñdur şıfāt-ı *kul hüve'llāhü eḥād*
- 3 Evvel ü āḡir *hüve'l-ḥayyu'llezzün lā yemūt*
Zāhir ü bāṭın *hüve'l-bāḡşın Allāhu'ş-şamed*
- 4 *Lem yelidsin oḡudılar ey ve lem yūled seni*
Lem yekün zāt-ı şıfātuñdur lehū küfven eḥād
- 5 Ol zamān kim luṭf ile bir gevhere ḡılduñ naḡar
Ol güherden oldı çün kim cümle eşyā'ü'l-e'ad
- 6 Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ 'ālemi
Ḥudretüñden erba'ın günde tamām idildi ced
- 7 **Sa'dī**nün gönlinde senden özge dā'im nesne yoḡ

* 8 numaralı şiir (Der-Tevḡid-i Bārī Sa'dī Fermāyed) ile aynı, metinde de der-kenar olarak "Tekrar yazılmış." ibaresi vardır.

Ol ھاķırũñ hem dilinde dā'imā ھاyy-i ebed

Ĥarfũ'r-Rā

98*

Zātĩ

Mefā'ĩlũn Mefā'ĩlũn Mefā'ĩlũn Mefā'ĩlũn

- 1 İçilse Kevşer-i vahdet mey-i ھاmrāyı n'eylerler
Şaçılma cevher-i ھاķmet dũr-i yek-tāyı n'eylerler
- 2 Cihān içre murād-ı 'āşıkān ma'sũķa irmekdür
Çũ cān bulmaya cānānı ķurı sevdāyı n'eylerler
- 3 Cemāl-i Ĥaķķı her yũzden teferrũc itmedũr maķşũd
Ki bir gũz görmeye Ĥaķķı o nā-bĩnāyı n'eylerler
- 4 Dilā cennet şafāsından ĝaraż zevķ-i ĩlāhĩdũr
İrenler vaşl-ı Ĥaķķa cennet ũ ĥũrāyı n'eylerler
- 5 Şular kim baķr-ı vahdetde vũcũdın maķv-ı maķż itdi
Fenā oldu olar Zātĩ daķı da'vāyı n'eylerler

99**

Aĥmed

Fe'ilātũn Fe'ilātũn Fe'ilātũn Fe'ilũn

- 1 Çekmeyen hecr elemin vaşl şafāsın ne bilũr
Dũşmeyen derde ĝamuñ dār-ı şifāsın ne bilũr
- 2 Ancalar mihr bigi şevķ bisāķında yiler
Pāk-bāz olmayıcak 'aşķ şafāsın ne bilũr
- 3 Yũzũñ ayında temāşā-yı cemāl eylemeyen

* Zātĩ Dīvānı Gazeller Kısmı C. I (Tarlant, 1967)'de bulunamadı. 25a'da der-kenar.

** Ahmed Paşa Dīvānı (Tarlant, 1966: 162)

99/1b ĝamuñ: Ĥaķũñ M.

2a bigi: gibi D.

3a ayında: ayına M.

Pertev-i āyine-i nūr-ı Hüdāsın ne bilür

25b 4 Dil ü cān vaşf idemez derd-i derūnuñ haberin
Cigeri tağ olanuñ kimse belāsın ne bilür

5 Tāğ-ı ebrūsına peyveste sücūd eylemeyen
Ahmed ol gūşe-i mihrāb du‘āsın ne bilür

100*

Ahmed

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Sīne ğamzeñ oqını cān [u] cigerden günüler
Dīde izüñ tozını nūr-ı başardan günüler

2 Cismüñi cāmeden [ü] cāmeñi cāndan şaқınur
Kemerüñ zerden [ü] bilüñi kemerden günüler

3 Tūtma āyīne cemālūñe ki cān tal‘atüñi
Gözgüde zāhir olan şekl-i başardan günüler

4 Arada қan görünür kim göriceк һаңçerüñi
Uş ciger dīdeden ü dīde cigerden günüler

5 Bilmezem niçe yazup bildüreyüm hālūmi ben
Delü gönülüm seni mektüb [u] haberden günüler

6 Yüzüñe karşı gönül āh idimez қaddüñ içün

3b Pertev-i: Metinde “pertevi”.

4b tağ: dağ D.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 168-169)

100/günüler: küniler D.

3: – M.

4: – M.

5: 4 M.

5a yazup bildüreyüm hālūmi ben: yazam bildürem aḥvālūmi kim D.

6: – M.

- Bāġbān gül budaġın bād-ı seherden günüler
- 7 Döyimez dāde ki zülfüñ uzada boynuña el
Şem‘-i kāfūrīyi gör ‘anber-i terden günüler
- 8 Dil cefān oġlarınıñ zaġmını ey merhem-i rüh
Cānda saġlarsa yiridür ki cigerden günüler
- 9 Gerçi dilden küniler cān leb-i la‘lūñ haberin
Söze gelse leb-i la‘lūñi haberden günüler
- 10 Āferīn hüsñ ‘arūsına ki anuñ zīverini
Göñül āyīne-i ħurşīd ü ħamerden günüler
- 11 Dilemez gündüzi dil gölgeñi göstere güne
Gel kıyās eyle ki tapuñı nelerden günüler
- 12 **Aġmed** umar ki ħamāyil kıla boynuña ħolın
Gerçi sen sīm-teni heykel-i zerden günüler

101*

Aġmed*Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Şekker-lebūñ ki cāna ecelden amān virür
Şīrīn degül mi göñlüm aña ħarşu cān virür

7: – M.

8: – M.

9: – M.

10: – M.

11: 3 M.

11a göstere güne: gösterdügi için D.

11b Gel: Var D.

12: 5 M.

* **Aġmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 185-186)

101/1a ki: – M.

- 2 ‘Aşkuñ sipāhı ğāret idüp varumı şehā
Anı ki cān idi lebūñe armağan virür
- 3 Her dem raķībi göñlüñ için añduğum bu kim
İssın ağırlayan itine üstüh’ān virür
- 4 Ger hem-dem olsa zülfūñe bir nefes bād-ı şabā
‘İsā bigi ‘ıẓām-ı remīme revān virür
- 5 Kaşuñ gözüñle olduğudur bulduğı şikest
Sehv ider ol ki destine mestūñ kemān virür
- 6 Nergis gözi yaşı ile kıldı bāğı lālezār
Çün ğamzeñ oķı hūn-ı ciğerden nişān virür
- 26a** 7 Cānun vir **Ahmed** ol şanemūñ ħāk-i pāyına
Kim Genc-i Şāyegānı saña rāyegān virür

102

İbn-i Tayfūr

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Gözüñ ki cevr ider cānā nesi var
Anuñ gibi kimūñ cānānesi var
- 2 Yanar her ğüşede men teg hezārān
Cemālūñ şem‘inūñ pervānesi var

2: – M.

3: 2 M.

3a göñlüñ için: göñlüm içinde D.

4: 3 M.

4a zülfūñe bir nefes bād-ı şabā: zülfūñ ile bir nefes şabā D.

4b bigi: gibi D.

5: – M.

6: 4 M.

6a gözi yaşı ile: gözyaşıyla M. / kıldı: kıılır D.

6b Çün: Çünkü M.

7: 5 M.

7b Genc-i Şāyegānı: genc-i şāhā M.

- 3 Niçesi olmasuñ zencîr-i zülfüñ
Anuñ bağlarınıñ dîvânesi var
- 4 Ne la‘lîn hoşkadur cânâ dehânuñ
Şadef gibi anuñ dür-dânesi var
- 5 Vişâlûñ âbına irişmedi dil
Ço yansun hecr odına yanası var
- 6 Berü gel ‘ıyş idelüm bir dem ey dôst
Elinde sâkinüñ peymânesi var
- 7 Niçe mest olmasun bu **İbn-i Tayfûr**
Leb-i la‘lûñ gibi mey-ğânesi var

103*

Ahmed-i Dâ‘î

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Eyâ hurşîd-i meh-peyker cemâlûñ müşterî-manzar
Ne manzar manzar-ı tâli‘ ne tâli‘ tâli‘-i enver
- 2 Yüzüñdür âyet-i rahmet gözüñdür mazhar-ı kudret
Ne kudret kudret-i şâni‘ ne şâni‘ şâni‘-i ekber
- 3 Cemâlûñden cihân rüşen yañağuş gıncası gülşen
Ne gülşen gülşen-i cennet ne cennet cennet-i Kevşer
- 26b** 4 Mu‘anber saçlarıñ dil-keş münevver tal‘atuñ mehveş
Ne mehveş mehveş-i cādū ne cādū cādū-yı kâfir

102/4a la‘lîn: Metinde “la‘lin”.

* **Ahmed-i Dâ‘î Divanı C. I, Metin-Gramer-Tıpkıbasım** (Özmen, 2001: 255)

103/2a gözüñdür: özüñdür D.

4b cādū: cāzū D. / kâfir: dil-ber D.

- 5 Süleymān sīreti sende Sikender şūreti sende
Ne şūret şūret-i Yūsuf ne Yūsuf Yūsuf-ı server
- 6 Felek şaṭrancı utduñ sa‘ādet milkini tutduñ
Ne milket milket-i devlet ne devlet devlet-i kayşer
- 7 Egerçi kullaruñ bī-ḥad velī kemter kuluñ Aḥmed
Ne Aḥmed **Aḥmed-i Dā‘ī** ne dā‘ī dā‘ī[-i] çaker

104

Muḥammed

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Kemāl-i ḥüsnle ol dil-ber dü-‘ālem içre yek-tādur
Dişi dürr ü lebi mercān ḥadi gül-berg-i zībādur
- 2 Perī-şekl [ü] hümā-sāye siyeh-zülf [ü] kemān-ebrū
Ḥasen-ḥulḳ u ‘Alī-sīret o ‘İsī-dem ki Mūsādur
- 3 Zenaḥdānında çāhınuñ niçe Yūsuf durur maḥbūs
Baña ‘aşkında Ya‘kūbveş fiğān u nāle evlādur
- 4 Yüzi cennet lebi Kevşer boyı tūbā özi ḥūrī
Görürse otağın Rıḍvān diye firdevs-i a‘lādur
- 5 **Muḥammed** nā-tüvān oldı şu ḥ‘āb-ālūde çeşmüñden
Ḥayālūñ ger şaragelse hezār ehlā ve sehlādur

105*

Necāfī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fa‘ūlün

- 1 Çenāruñ ḳadd-i yāre nisbeti var

6a utduñ: utmañ M. / tutduñ: dutmañ M.

7b dā‘ī[-i]: dā‘ī-yi D.

104/3b fiğān: Metinde “efğān”, vezin gereği düzeltilmiştir.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 198)

- Eli yufka veli hoş himmeti var
- 2 Bu gözüm şîşesi yoluñ gamından
Tolisar bir gün ammâ sâ'ati var
- 3 Lebüñe beñzedügiyçün mey-i nâb
El üstinde tutarlar hürmeti var
- 27a 4 Elüñ depret yürüt sâķī ayağı
Ki de[v]rānuñ be-gāyet sür'ati var
- 5 Şunilur şola sāgar şağa tevbe
Velī her bir elüñ bir 'ādeti var
- 6 Şarardur beñzini zāhid velīkin
Riyāzatla degüldür 'illeti var
- 7 Yüzin sürer ayağıña **Necāfī**
İyi varur başında devleti var
- 106***
- Necāfī**
- Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*
- 1 Dil kişverine zülf-i siyāhuñ belā yiter
Yıķmağa bu vilāyeti ol ejdehā yiter
- 2 Geh yaş gelür gözümden ü geh yaş yirine ķan

105/2a İki şîşe gözüm izüñ ķumından D.

2b bir gün: aķir M.

3a lebüñe: lebüñ M. / mey-i: Metinde "meyî".

3b el üstinde: el üstine M.

5b velī: belī D.

6: – M.

7: 6 M.

7a yüzin sürer ayağıña: ayağıña yüzün sürer D.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 211)

106/1b ol ejdehā: bir ecdehā M.

Derd-i derūnı bilmege bu mā-cerā yiter

- 3 Ey çarḥ sen de yār gibi olma bī-vefā
Zīrā bu deñlü ‘āleme bir bī-vefā yiter
- 4 La‘lūñ ḥayāl ile dile zūlfūñ sitepleri
Ger bal eger belā ise ey dil-rübā yiter
- 5 Çoqlar semend-i nāza binüp yildürür velī
Meydān-ı ḥüsn içinde bulunmaz saña yiter
- 6 Bīmār-ı ‘aşka şerbet ile eyleme ‘ilāc
Var ey ṭabīb ḳo beni derdüm baña yiter
- 7 Cānuma geçdi ğamzeñe hey di teraḥḥum it
Oldı ğaraż cefā ise ey ḳaşı yā yiter
- 8 Tek yirde gökde zerre ḳadar minnet olmasun
Örti döşek **Necātiye** bir büriyā yiter

107

‘Uşşākī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Serv-ḳad ğülşende k’ol şimşād-ı şīrīn-ber bir dutar
Müntehā ṭübā durur kim sidreyi hem-ser dutar
- 2 Zūlfünūñ seḥḥārlığın anda bil kim her seḥer

3: 5 D.

4: – M.

5: 3 D.

5a nāza: nāz D.

6: – M.

7: – M.

8: 5 M.

8b örti: Metinde “örtü”.

107/1b ṭübā: Metinde elif-i maksüre ile yazılmış.

- Ayı günü halkasında bir kemend atar dutar
- 3 Görmedüm yüzünden özge mäh u pervîn nazm ile
Hoşka-i la'lîn lebinde ağızıyla gevher dutar
- 4 Tîr-i gamzeñden yâ havfı yok neden dâ'im hañb
Minber üzre huñbe okurken dañı hañçer dutar
- 27b 5 Teşne-leb zâhid riyâzat çekdigi gerçek degül
Âb-ı la'lüñ şevkle kıla ye's dimâğın ter dutar
- 6 Gül meger kim nâme-i haddüñ mişâlin derc ider
Nâzük-i rengîn dutar evrâğdan defter dutar
- 7 Göreli **'Uşşâkı** yüzüñ muşhafında zülfüñi
Süre-i Kadr-i Berâtı dilde hoş ez-ber dutar

108

'Alî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ne zarar ger bu gözüm şüret-i cânân gözedür
Nazar-ı pāk ile çün kudret-i Yezdān gözedür
- 2 Kaddümüz iki büküp çeşmümüzi çeşme kılup
Gözümüz kanda'sa bir kadd-i hırāmān gözedür
- 3 Gözedürse ne 'aceb la'l-i lebin haste gönül
N'eylesün dertlü durur derdine dermān gözedür
- 4 Güneyik teg döner her ne yaña dönse yüzün

3a mäh: Metinde "meh", vezin gereği düzeltilmiştir.

3b la'lîn: Metinde "la'lin".

5b ye's: Metine "yās".

108/1a zarar: Metinde "zarar".

1b Nazar-ı: Metinde "nazarı".

Boyın öndükçe ben ol gün bigi devrân gözedür

- 5 İşigüñ bendesi olmağ heves ider bu ‘Alî
Ki hemîşe gerçek ‘aşık yaban gözedür

109

Süleymân

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gözlerüñden çağrışurlar dâdlar bî-dâdlar
Tîğ dutmış kirpük-i cellâdlar pülâdlar
- 2 Bir senüñ bigi melek kesb itmeye devr-i felek
Geçe yıllar ay neçe heft-âdlar heşt-âdlar
- 3 Kûl olup bil bağlayup vaşluñ yolına gitmege
Eylediler çok zevâde zâdlar âzâdlar
- 28a 4 Bülbülem bilişlere şunma bu çeşmüñ hârını
Virmesün nâzûk gülüñ hâr-bâdlar her bâdlar
- 5 Sen **Süleymân** bendeñi hoş dut eyü ad eylegil
Ölmediler bu cihândan Dâdlar Şeddâdlar

110*

Hayâlî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bâde-i bezm-i ğamum reng-i ruḥ-ı dil-ḥastedür
Câm-ı şevķüm nûn-ı ma‘kûs-ı ḥaṭ-ı işkestedür
- 2 Gülsitân-ı ‘âlem-i âbumda mânend-i ḥabâb
Mevc-i mevhûm-ı hevâ ser-rişte-i gül-destedür

5b: Misra vezne uymuyor.

* **Hayâlî Divanı** (Tarlan, 1992)’nda bulunamadı.

- 3   Za‘f-ı baht-ı fıreden müjgāna çeşm-i hayretem
        Hāme-i müyını taşvıre vücūdum bestedür
- 4   Hün-ı eşk-i hasretüm fikr-i kad-i mevzün ile
        Ma‘nı-i rengın-i lafz-ı mışra‘-ı ber-cestedür
- 5   Dil **Hayālî** ma‘nı-i būs-ı dehān-ı yār ile
        Hem-çü tār-ı maştar-ı meşq-i haṭ-ı nev-restedür

111*

Sāmî

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1   Lebüñ ki bāde-i cām-ı nigāhum olmışdur
        Dü-dıde mest-i müdām-ı nigāhum olmışdur
- 2   Gül-i ‘izārı ki ser-şışe zıb-i bāşıradur
        Şemīm-baḥş-ı meşām-ı nigāhum olmışdur
- 3   Şabāḥa dek tutışur süz-ı hasretüñle müjem
        Fetıl-i şem‘a-i şām-ı nigāhum olmışdur
- 4   Uçar o çeşm-i kebüduñ hayālî çeşmümde
        Kebüter-i ser-i bām-ı nigāhum olmışdur
- 28b** 5   O kebk-i ḥüsni cenāḥ-ı haṭ ile tutdı gözüm
        Ki per-girifte-i dām-ı nigāhum olmışdur
- 6   Nezārem oldı sebeb ḥışm-ı gamze-i yāre
        Keşıde-tıg-ı niyām-ı nigāhum olmışdur
- 7   Hamüş olursa da dil güş-ı çeşm ile o perî
        Edā-şınās-ı kelām-ı nigāhum olmışdur

* **Divân-ı Sāmî** (Arpaemîni-zāde Mustafa Sāmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 15)

8 Yañılmasa n'ola gül-gün eşk o pençe-i mihr
Rübüde-sâz-ı zimâm-ı nigâhum olmışdur

9 Şikeste zengî-i rüy-ı laţîfî ey **Sâmî**
Nişân-pây-ı ziĥâm-ı nigâhum olmışdur

112*

Sâmî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 'Anķā-naẓîr Ĥazret-i Nâbî efendi kim
Şânîsi yoķdur ideli nev'-i beşer zuhûr

2 Üstâd-ı kül ĥıdivv-i cihânban milk-i nazm
Şânından eyler 'âlem-i eş'âra fer zuhûr

3 Ėayretle çoķ cüvân-ı hünermendi pîr ider
Tab'-ı bülendi eylese pîrâna ser zuhûr

4 Ĥaķ müstezîll-ı sâye-i memdûd-ı 'ömr ide
Tâ kim cihânda eyleye şâm u seĥer zuhûr

113**

Sâmî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Uķde-i merdümek-i çeşm o ruĥ-ı aldatur
Nâĥun-ı dest-i nezâre girih-i ĥâldatur

2 Reng-i ĥüsni ĥaţ-ı nev-ĥîz perîde idemez
Mevc-pervâz-ı hümâ cünbiş-i şeh-bâldatur

29a 3 Gerdiş-i nûr-ı niĥeh zîver-i âĥüş ideli
Pây-ı ĥüsni o mehüñ ĥalka-i ĥalĥâldatur

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 16)
112/2b Şânından: Şânında M.

** **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 16-17)

4 Mahv ider zevk-i nuhustîni humâr-ı encâm
Telh-kâmı ki turunc-ı kefi iqbâldadır

5 Tercemândur kaleme pençe-i nazm-ı **Sâmî**
Cevher-i tîğ-ı zebân nakş-ı kefi lâldadır

114*

Sâmî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'îlü Fâ'ilün

1 Gerd-i ruhında haç ki siyeh-püş-ı fitnedür
Meh-tâb-ı hüsne hâle der-âgüş-ı fitnedür

2 Serdâr-ı zülfi milk-i dili târumâr ider
Haç kim haber-resân-ı benâgüş-ı fitnedür

3 Maḥmûr iden nigâhı mey-i nâz u 'iṣvedür
Çeşm-i siyâh mest-i kâdeh-nüş-ı fitnedür

4 Mümkin mi âb-ı çeşmine ğarç olmadan güzer
Hañcer o ince bilde ki ser-cüş-ı fitnedür

115**

Sâmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâme kim tesvîd-i lafz-ı pâk-i ma'nîdâr ider
Kâleb-i ta'bîre nefh-i rûh-ı feyz-âşâr ider

2 Hâme kim oldı çemen-pîrâ-yı bâğ-ı ma'rifet
Şafha-i rengîni-ı elfâz ile gülzâr ider

3 'Arş-ı a'lâ-yı ma'anîden nuṭuḫ eyler vürüd

113/5b Cevher: Metinde "Çevher".

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 17)

114/3b Çeşm-i: Metinde "Çeşmi".

** **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 17)

- Aña ta‘zīmen yerā‘a secde-i eş‘ār ider
- 4 Baħr-ı dilde gevher-i hikmet şadefdür dürr-i pāk
Kim anı ğavvāş ter-dest-i ħayāl-i yār ider
- 29b 5 ‘Āleme ğayb-ı hüviyyetden kelām idüp zuhūr
Kim lisān-ı ħāle gelse sırr-ı Haĸĸ izhār ider

116

[Bend]*

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Erbāb-ı şühürüñ suħanı keşf-i ħikemdür
Maĸbül-ı şanādīd-i suħan-dān-ı ümemdür
- 2 Endīşe-i ħicāb-ı nihān-ħāne-i esrār
Miftāħ-ı tılısmāt-ı ma‘ānī-i ĸademdür
- 3 Āyīne-i ĸalbūñde o rüşen güherānuñ
Jeng-i ünisiyyet eşer-i maħz-ı ‘ademdür
- 4 Yek-tā güher-i vaħdete tālīb olup anlar
Enhār gibi vāşıl-ı ser-menzil-i yemdür
- 5 Şüretde gedāyān-ı nemed-püş-ı melāmet
Ma‘nāda selāfīn melik-i ħayl ü ħaşemdür
- 6 İn‘āmları baħşış-ı feyz-i ezelīdür
Anlar ħulefā-yı rüsül-i pāk-şiyemdür
- 7 ‘Ādetleri hep bezl-i le‘ālī-i ħaĸīĸāt

* Nazım şekli olarak terkīb-i bend ya da terci‘-i benddir. Derleyici, mecmuaya şiirin tek bendini almış.

116/2a: Mısra vezne uymuyor.

3b eşer-i: Metinde “eşeri”.

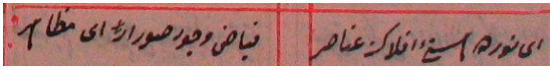
İhsânları gencîne-i enfâs-ı himemdür

- 8 Gördükleri âşâr-ı şü'ünât-ı İlâhî
Seyr eylediler Hâkķı mazâhiren kemâhî

117

[Bend]*

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1

2

- 3 Bilmekde kemâlātuñı pā-der-gil-i hayret
'Aql-ı hükemā vü 'ulemā-yı mütebahħir

- 4 Pîş-i nazâr-ı 'aqla temâşâ-yı cemâle
Çekmekde izâfât-ı neseb-perde-i sâtir

- 30a 5 Ey mihr-i 'amā burka'-ı ıtlâķ-ı cemâlũñ
Her zerrede pinhân yine her zerrede zâhir

- 6 Zātuñ ola ıtlâķ-ı haķıķî ile muṭlaķ
Derk eylemede dil olur elbet müteħayyir

- 7 Bu maṭla'-ı rengin ile bilürdi hayâli
Hayret ider iken ehl-i dile menzil-i âħir

* Nazım şekli olarak terkîb-i bend ya da tercî'-i benddir. Derleyici, mecmuaya şiirin tek bendini almış. Bir önceki şiirin devamı da olabilir.

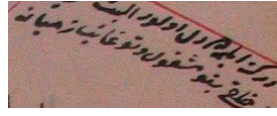
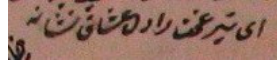
117/5: 30a'da der-kenar.

6: 30a'da der-kenar.

7: 30a'da der-kenar.

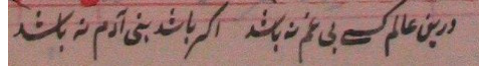
7b: Mısra vezne uymuyor.

8

118*

[Farsça Beyt]

119**

Şeyhî

Fa 'ülün Fa 'ülün Fa 'ülün Fa 'ül

- 1 Diridür kimesne ki yâr öldürür
Ne ğam aña kim ğam-güsâr öldürür
- 2 Hezâr âferîn ğamzeler tîğına
Ki bir zaħm ile şad-hezâr öldürür
- 3 Dir imiş görü[r]sem helâk eylerem
Ne minnet aña intizâr öldürür
- 4 Yiter bir nazâr biñ benüm bigiye
N'îçün hecr ile zâr zâr öldürür
- 5 Ene'l-Ĥağ diyüp olalum ehl-i dâr
Çün ol turra-i tâbdâr öldürür
- 6 Ĥayât ister iseñ ihtiyâr ile ol

8: 30a'da der-kenar.

* 30a'da der-kenar.

** **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 151)

119/1a kimesne: şu kimse D.

3a eylerem: eyleyem D.

4b zâr zâr: zâr u zâr M.

5: – M.

6: 5 D.

Žarūrī ḥod uş rüzgār öldürür

- 7 Bu meydānda **Şeyhī** şehīd ü sa‘īd
Şu ḳuldur kim ol şeh-süvār öldürür

120

Nebātī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fa‘ūlün

- 1 Cihān içinde çün sulṭān ‘Alīdür
Vücūdumda anuñçün cān ‘Alīdür

- 2 Ḳara zūlfini çevgān eyleyüben
İden ṭāvūs bigi cevḻān ‘Alīdür

- 3 Naẓāri yok bugün devrān içinde
Ser-ā-ser server-i ḥübān ‘Alīdür

- 30b** 4 Şunuban leblerinüñ şerbetinden
İden derdümüze dermān ‘Alīdür

- 5 Ḳomaz etegin elden bu **Nebātī**
Zīrā kim ma‘den-i iḥsān ‘Alīdür

121*

[Ḥākī]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Ta‘ālallāh zihī şāni‘ senüñ gibi cemāl eyler
Ala gözlerüñ üstine ḳara ḳaşlar hilāl eyler

7: 6 D.

7a şehīd ü sa‘īd: sa‘īd ü şehīd D.

* **Kınalızāde Hasan Çelebi Tekiretü’ş-Şu‘arā** (Sungurhan Eydurān, 2009: a-269). Sadece 2. beyit yer alıyor. Şairin ismi Ḥākī-i Üskübī olarak geçiyor. / **Latīfi Tezkiretü’ş-Şu‘arā ve Tabsıratü’n-Nuzamā** (Canım, 2000: 243-244)’da şairin ismi Ḥākī-i Rümī olarak geçiyor.

121/1b hilāl: Metinde “helāl”.

2b Şu nesne kim: Ki bir nesne T. (Kınalızāde Hasan Çelebi)

- 2 Melâlet çekmezem hergiz ki hicrân ber-kemâl eyler
Şu nesne kim kemâl olsa felek anı zevâl eyler
- 3 Güneş tütüldü didiler nazâr kıldum cemâline
Şaçı ay alınına düşmüş bu halk yañlış hayâl eyler
- 4 Atınuñ ayağı na'li felek farkında tâc olmuş
Aña uygun mu ki bedr ay uzun her dem hilâl eyler
- 5 Başından çün öni gitdi kıomaz 'aşkı 'aşık-ı miskîn
Kodı başın kıomaz 'aşkı bu 'aşkı ber-kemâl eyler

122

Âteşî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Cemâlün sırrını cânâ kıara zülfün 'ıyân eyler
'Ale'l-'arşı's-tevâ harfin leb-i la'lün beyân eyler
- 2 Gözüñle kıaşlaruñ yayı atarlar her zamân üste
Göñülde kıarpügüñ oñı zehir ma'nî nişân eyler
- 3 Yüzüñ şevkıñden ey dil-ber hemîşe 'aşık-ı miskîn
Gülistân içre gör anı ne bülbül teg fiğân eyler
- 4 Süvâr-ı a'zam olmuşdur vücüd-ı cümle-i insân
Ki sulţân hükmini her dem hâkîm-i taht-ı cân eyler
- 31a 5 Selâşe erba'a remzin ne bilsün zâhid-i hod-bîn
Ki haţţ-ı muşhaf-ı vechüñ niçe 'aқdü'l-lişan eyler

122/1b 'arşı's-tevâ: Metinde elîf-i maksûre ile yazılmış. / 'Ale'l-'arşı's-tevâ: "(Emri) arş üzerine egemendir." A'râf (7/54), Yûnus (10/13), Ra'd (13/2), Tâhâ (20/5), Secde (32/4), Hadîd (57/4)

4b hâkîm-i: Metinde "hâkîmi".

6 Ruḥuñ gizlü sevādından oқıdı *'allemē' l-esmā*
Anuñçün dersini 'ārif hemīşe hoş-revān eyler

7 Nişār-ı maқdemī cān-ı zi-süz-ı sīne-i biryān
Gözinden **Āteşī** görgil sirişk-i dür-feşān eyler

123

Āteşī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Bu ne güldür kim gülistān içre bülbülden kaçар
'Ārif-i nefis olıcaқ insān gulğulden kaçар

2 Bu 'aceb manşūbadur terkīb-i ḥüsnüñden senüñ
'Ārızuñ gülzār içinde görse қākülden kaçар

3 Bu ne cādūdur ki Hindüstān-ı zülfüñ göriceк
Mecma'-ı sehḥāreler Keşmīr ü Kābilden kaçар

4 Ger perīşān olsa çīn-i zülfüñ ey Türk-i Ḥatā
Āhū-yı müşg-i Ḥoten şol büy-ı sünbülden kaçар

5 Mazhar-ı eşyā olur insān-ı kāmīl ol zamān
Āteşī bāṭıl tarīķi terk idüp yoldan kaçар

124*

'Ulvi

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ḥurrem ol cāndur ki gönlin miḥnetüñ mesken tutar
Enver ol gözdür ki dīdāruñ anı rüşen tutar

2 Қāmetüñ bir serv-i dil-cūdur ki ey serv-i revān

6a *'allemē' l-esmā*: "İsimleri öğretti." Bakara (2/31)

* **Derzî-zāde Ulvî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni C. I** (Çetin, 1993)'de bulunamadı.

124/1a mesken: Metinde "miskīn", anlam ve kafiye gereği düzeltilmiştir.

- Bülbül-i kudse temâşâ kıлмаğa gülşen tutar
- 3 Ğamzeñüñ cellâdına ey fitne-i devr-i kamer
Tâ-ebed bulur hayât ol kimse kim gerden tutar
- 31b 4 Haññ-ı sebzüñ gör ne hoş vec[h] ile hüsñüñ gülşenin
Oluban ser-sebz ahsent aña kim ahsen tutar
- 5 Veh ne cāzū-yı mu‘arredür gözüñ ‘aşıklaruñ
Katlı-ı kaçdına kemān-ı tîr ü merd-efgen tutar
- 6 Āh ki ol şüh-ı cefā-engîzden kim dem-be-dem
Düşmenini dōst bilür dōstını düşmen tutar
- 7 Söyleden kendüsidür esrār-ı hüsñüñden haber
Töhmet idüben günāhın soñra ‘Ulviden tutar

125

Maḥmūdođlı

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ol Türk-i mäh-çihre ki yüzinde ḥālî var
Yüz döşedüm ayađuña altında ḥalî var
- 2 Lāle yüzün gören niçe tağlu kul olmasun
Bir kimsenüñ ki şöyle mübārek cemālî var
- 3 Her laḥza datlu kıлмаğa tūñ teg ađzumu
Şîrîn şekerden ol büt-i şūhuñ te‘ālî var
- 4 Yüz kaçarn ilen yitişmeye kaçseyn kaçuña

125/1b ayađuña: Metinde “ayağunğa”.

3b şūhuñ: Metinde “şūhunğ”.

4a kaçuña: Metinde “kaçunğa”.

Ṭoḳuz felekden aydan eger meyüñ ḥalālī var

- 5 Her kim ki gördi sidre boyuñ müntehāsını
Şallū ‘alā didi ki ne ḳudret nihālī var
- 6 Çevgān-ı zülfüñi n’idem ey şeh-süvār-ı ḥüsn
 Ser-geşte başumuñ kim elüñlen ne ḥālī var
- 7 İç **Maḥmūdođlı** bādeyi ḥüb-rūya ḳıl naẓar
 Beş gün ki fānī dünyāda ‘ömrüñ mecālī var

32a

126*

‘Ulvī

Meḫ‘ülü Fā‘ilātü Meḫ‘īlü Fā‘ilün

- 1 Ağzun ḥadīši rāz-ı nihāndan ḥaber virür
 Depretse dil lebüñ dil ü cāndan ḥaber virür
- 2 İtme ki ‘aḳl u cāmı hedef kirpügüñ ḳaşıñ
 Bağlar küşād ü tīr-i kemāndan ḥaber virür
- 3 Ağzuña zerre bilüñe mū dir daḳīḳ-bīn
 Anuñ da yoḳ yaḳīn[i] gümāndan ḥaber virür
- 4 Ḥüsnüñ melāḥatin’elif ü nūn çün oldı dāl
 Ḳaşıñla ḳāmetüñ rāst āndan ḥaber virür
- 5 Kes şem‘ gibi başın anuñ kim dil uzadup

4b meyüñ: Metinde “meyüñg”.

5a boyuñ: Metinde “boyuñg”.

6a zülfüñ: Metinde “zülfüñg”.

6b elüñlen: Metinde “elüñglen”.

7b ‘ömrüñ: Metinde “‘ömrüñg”.

* **Derzî-zāde Ulvî, Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni C. I** (Çetin, 1993)’de bulunamadı.

126/1b Depretse: Metinde “Ki depretse”, vezin gereği “ki” bağlacı çıkarılmıştır.

4b: Mısra vezne uymuyor.

Sen yūzi nūr u zūlf[i] duḫāndan ḫaber virür

6   Ḳaddūñ mişāli serv-i revāndur ki bāğda
İtdükçe seyr cisme revāndan ḫaber virür

7   ‘**Ulvī** ider ayağūña baş ile cān fedā
Gerçek direm dime ki yalandan ḫaber virür

127*

Nizāmī

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1   Zūlfūñi bād-ı şabā depredicek cān dökilür
Söze geldükçe lebūñ dürr ile mercān dökilür

2   İşiden āhumı ağlar yañağūñ devrinde
Mevsim-i gülde çü yıl deprene bārān dökilür

3   Dökilürse ne ‘aceb hevl-i kıyāmetde nücūm
Ki firākuñda gözüm yaşı firāvān dökilür

4   Kesicek zūlfūñ ucın yaş yirine kan dökerem
‘Aşğ olan yirde niçe baş kesilür kan dökilür

5   Tağıdur zūlfūñi ruḫsāruña bād-ı seḫerī
Şanki gül ḫirmenine sünbül ü reyḫān dökilür

32b   6   Gelicek gonca-lebūñ gonca-i şādī açılır

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 150)

127/1a Zūlfūñi bād-ı şabā: Bād-ı şabā zūlfūñi M.

2b dürr ile mercān: çeşme-i ḫayvān D.

3: 4 D.

3b Ki firākuñda gözüm yaşı: Çü gözüm yaşı firākuñda D.

4: 5 D.

5: 6 D.

6: 3 D.

6a şādī: şādān D.

Güliccek gönca-lebüñ gönca-i ħandān dökilür

- 7 Leb ü zülfüñ şıfatın yazsa **Nizāmī** ne ‘aceb
Nāfe-i çın dökilür gül gibi reyĥān dökilür

128*

Nizāmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gözlerüñe fitne vü āşübı ol kaç añdurur
Şūĥ [u] fettān merdüm-i ser-meste şavaş añdurur
- 2 Dil şeb-i hicrānda küyuñ itlerini yād ider
Yalıñuzluk ĥasteye ĥurbetde yoldaş añdurur
- 3 Çarĥa cevr ol ĥamze-i ĥammāz-ı ĥün-rīz öğredür
Dehre ĥahr ol çeşm-i kāfir-kīş [ü] ĥallāş añdurur
- 4 Göñlüme cān ĥatı göñlüñden şikāyetler ĥılır
Gör niçe dīvānedür kim delüye taş añdurur
- 5 Gözlerüm ĥālını ‘arz it ey şabā ol şāĥa kim
Ĥālını saĥĥālaruñ sulţāna ferrāş añdurur

6b gönca-lebüñ gönca-i ĥandān: gül yañaĥuñdan gül-i ĥandān D.

7a ne ‘aceb: şanemā D.

7b dökilür gül gibi reyĥān: şaçılır la‘l-i Bedaĥşān D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 143)

128/1a āşübı: āşüb M.

1b ser-meste: ser-mest M.

2: 3 D.

3: 6 D.

3a ol: – M. / ĥammāz-ı: ĥammāz u D.

3b çeşm-i: çeşme-i M.

4: 2 D.

4a göñlüñden: göñülde M.

4b dīvānedür kim delüye: bī-‘aĥldur dīvāneye D.

5: 4 D.

5a ey şabā: ey bād-ı şabā M.

6 Hüsni Leyliden virür Mecnûna Mevlâdan haber
Nağş-ı dil-keş ma'rifet ehline nağğâş aındurur

7 Āferīn eyler **Nizāmī** gördügince hüsünü
Şüret-i mevzûn nazar ehline şābāş aındurur

129

Nazīre-i Dīde'ī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Bād işigüñ pāk iderken çeşmüme yaş aındurur
Her dem āb-efşānlığı sağğāya ferrāş aındurur

2 Kātı göñlüñden şikāyetler kıılır dil hüsünü
Gör niçe bī-'ağldur kim uğrıya taş aındurur

33a 3 Atmadın miñnet kemānından maħabbet tīrini
Dil hedef kıılmağı cān ol göz ü kaç aındurur

4 Cān-feşān olup ne var serden geçersen şem'vār
Kim ne cān fikr itdürür şevküñ ne ħod baş aındurur

5 Dil diler zülfüñ tarīkinden ğamuñ fikrin dağık
Gicede kırkılu yol yolcıya yoldaş aındurur

6 **Dīde'ī** mihr-i cemālünden görür nūr-ı İlāh
Nağş-ı dil-keş merdüm-i bīnāya nağğâş aındurur

130*

Nizāmī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Tebessümiyle nigārum ki kıatl-i merdüm ider

6: 5 D.

6a Leyliden virür: Leylödür viren D.

7b şābāş: sābāş D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 130)

Bu hasteye dağı öldür disem tebessüm ider

- 2 Raķīb hālūme niçün teraħħum eylemeye
Ki görse hālūmi kāfir dağı teraħħum ider
- 3 Belā vü miħnet ü derd ü ğam ile ‘ıyş iderem
Kimüñ ki bu ķadar esbāb[1] var tena‘um ider
- 4 Yüzüñde zülfüñi gördi vü didi haste göñül
Ne sāyedür bu ki mihr üstine teķaddüm ider
- 5 Ķapuñı ķoyup eger Ka‘be ķapusına varam
Ķarem hamāmeleri oturınca ķum ķum ider
- 6 Nazarda ‘arızuñı bulmayup şuya baķaram
Kimüñ ki eline şu girmeye teyemmüm ider
- 7 **Nizāmī**ye yüzüñ açsan ħarāb-ı bī-ħod olur
Güneş tülū‘ idicek zerre kendüzin güm ider

33b

131*

Nizāmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Gün yüzüñ görmeyeliden ki günüm dün gibidür
Baña biñ yılca gelür gerçi saña dün gibidür
- 2 Rüz u şeb zülf ü ruħuñ fikri enīsüm olalı
Ne gicem giceye beñzer ne günüm gün gibidür

130/2a hālūme niçün: içün hālūme M.

3a miħnet ü derd: derd ü miħnet M.

6a bulmayup: görmeyüp D.

6b ki: kim M.

7a ħarāb-ı: ħarāb u D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 129)

- 3 Şādımānem ki firākuñ baña maḥşūş degül
Ki dimişler qara gün il ile dügün gibidür
- 4 Sen zer ü sīm ile şayd oldıǵuñı işideli
Gözlerüm gümüşe döndi yüzüm altun gibidür
- 5 Yandırıp yaşımı dökse ne ‘aceb zülf ü ruḥuñ
Ki biri āteşe beñzer biri tütün gibidür
- 6 Gitse gözümden olur gözüme ‘ālem qarañu
Ol ki alnı aya beñzer yañaǵı gün gibidür
- 7 Ey **Nizāmī** lebi üstindeki ḥāl ol şanemüñ
Ġuşşadan ‘āşığı cānındaki dügün gibidir

132

Ḥuḫf

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Sünbül saçı kim lāle yañaǵına düşüpdür
Sevdāsı anuñ nāfe dimāǵına düşüpdür
- 2 Deryā n’ola şerminden iderse dürri pinhān
Kim lü’lü’ dişüñ nazmı kulaǵına düşüpdür
- 3 Bir zerre izi tozını alınca o māhuñ
Ḥurşid-i felek yüzüñ ayaǵına düşüpdür
- 4 Ḥāl-i siyeh[i] kim yatur anuñ ruḥı üzre
Pervāne durur ḥüsni çerāǵına düşüpdür
- 5 Göz qarasıyla dāne-i ḥālın görüp anuñ

131/3a Şādımānem: Şād u mātem D.

5b tütün: dütün D.

7b cānındaki: cānındaǵı D.

Dil murğı qara zülfünüñ ağına düşüpdür

34a 6 Sa'y itdi hezār almağa bülbül alımadı
Gül tıflını ki hār kucağına düşüpdür

7 Şāf eyle **Hufi** qalbünü şal püte-i mihre
'Aşq āteşi çün gönül ocağına düşüpdür

133*

Nizâmî

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Haţtuñ ol pîrüzedür kim la'l-i nâb üstindedür
Leblerüñ ol la'l kim dürr-i hoş-âb üstindedür
- 2 Yüzüñ üstinde vaţan tutsa gözüñ olmaz 'aceb
Menzil-i Mirrîh ki dirler âfitâb üstindedür
- 3 Kâmetüm ol dâle dönmişdür ki derd altındadır
Gözlerüñ ol 'ayna beñzer kim 'azâb üstindedür
- 4 Çeşm-i giryānumda ey dil-ber hayâl-i qaddüñüñ
Bir nihâl-i tazedür kim cüy-ı âb üstindedür
- 5 Hâk ol ey dil pertev-i hüsinden isterseñ naşîb
Âfitābuñ tâbına menzil türâb üstindedür
- 6 Zülf ü ebrüñi görenler dir hezārân âferîñ
Ol mu'anber çetr kim müşkîn-ţınâb üstindedür

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 142)

133/3: 4 D.

3b ol: şol D.

4: 3 D.

4a hayâl-i: hayâli D.

5b Âfitābuñ: K'âfitābuñ D.

6: – M.

- 7 Ey **Nizāmī** vaşla şād olma vü hicrāna melūl
Kā'inātuñ ħālī çün kim inqılāb üstindedür

134

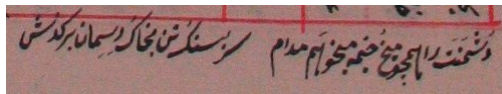
Hufi

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ol mehūñ қаşı hilāli k'āfitāb üstindedür
'Anberīn sūnbüllerinüñ pīç [ü] tāb üstindedür
- 2 Yüzüm üzre 'aks-i rūyı düşer ise tañ mıdur
K'āfitāb-ı pertevi dā'im türāb üstindedür
- 3 Nisbet itme āb-ı ħayvāna lebi yārin anuñ
K'ol türāb altında vü bu la'l-i nāb üstindedür
- 34b** 4 Baħr olupdur ħūn-ı dil her dem gözümde mevc urur
Yaşumuñ her қаtresi ħūnīn ħabāb üstindedür
- 5 Ĥāne-i çeşmüme gelmege ħayāl-i ħavf ider
Pāyidār olmaz bilür bünyād[ı] āb üstindedür
- 6 'Uqde-i zūlf-i şümārında dağıtsa 'aqlını
Ol 'aceb midür **Hufi** müşkil hisāb üstindedür

135*

[Farsça Beyt]

136

[Gazel]

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Şavķı yüzüñüñ zerreye düşse kamer eyler

7: 6 M.

134/4b ħūnīn: Metinde "ħūnin".

* 34b'de der-kenar.

Zevki sözüññ zehre irişse şeker eyler

- 2 Ğamzeñ çü raķīb ile ölem kaçd-i dil itmez
Ağzı ne kadar cüst ise andan hāzer eyler
- 3 ‘Aql u dil alup ķomadı ğamzeñ ki hārāmī
Hem-raķt-ı metā’ alur [u] hem kaçd-ı ser eyler
- 4 Gösterdi dile cevriñi tā kendünññ aldı
Şimdi bu ki her cevruñe gönli deler eyler
- 5 Çeşmüñ gibi bir ğüşe-nişīñ rind-i siyeh-püş
Görmez niçe kim ehl-i başiret nāzar eyler
- 6 Her kişi ki ķuçmak diler ol müy-miyāñı
Bir kılcā kı lup cāñını ķaddin kemer eyler

137*

Nizāmī

Mefā ‘īlün Mefā ‘īlün Fa ‘ūlün

- 1 Nigārā sensüz olan dem ne demdür
Dem-i derd ü ğam [u] vaķt-i nedemdür
- 2 Boyuñ tūbī lebüñdür āb-ı Kevşer
Özüñ hūrī yüzüñ bāğ-ı İremdür
- 35a 3 Gönül zūlf ü dehānun dāl ü mīmin
Kaçan kim görse aydur dem bu demdür
- 4 Kaşuñ mihrābına ger secde kılmaz

136/5a nişīñ rind-i: Metinde “nişīñ ü rind ü”, vezin gereĝi düzeltilmiştir.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 131)

137/2b bāğ-ı: Metinde “bāĝı”.

3a zūlf ü: zūlfı M.

4a ger: gül M.

Hilālūñ addi n'iun boye amdur

- 5 Muselsel aı Davudı zırıhdur
Mu'anber zulı 'Abbası 'alemdur
- 6 'Aceb ki yar benden 'ar iderse
Ki ben gayet aır ol muteremdur
- 7 Aya bamı ki anum doke dil-ber
Bi-amdillah yine demdur ademdur
- 8 **Nizamı** nazmunı aızda atm it
Ki amu nesnenunın onı 'ademdur

138*

Nizamı

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilun

- 1 Tolaup dil zulfune ah-ı zenadandan aar
Risman bulan kii elbette zindandan aar
- 2 Gorse yuzunı muafın zahid arar itmez gider
Galiba eyandur ol kafir ki ur'andan aar
- 3 Tig alup gelur gune senunle ceng-i usne lik
orusundan ditrer endam[1] vu meydandan aar
- 4 'Al kuy-ı 'adan n'iun aar didum didi

5a Muselsel: Museccel D. / Davudı: Davud M.

6a ki: mi D.

6b aır: faır D.

8a aızda: az ile D.

* **Karamanlı Nizamı** (pekten, 1974: 145)

138/2a gider: aar M.

2b eyandur ol kafir: kafirdur ol eyan M.

3: 5 D.

3a ceng-i: Metinde "cengi".

4: 3 D.

Rūsitāna şeh̄r içi zindān gelür andan kaçar

5 Kūy-ı yāre ta'n-ı düşmenden kaçan varur kaçan
Ka'beye varmaz şol kim hār-ı muğaylāndan kaçar

6 Ğonca gibi gün yüzün gizler nazardan dem-be-dem
Bu melek yā Rab perī midür kim insāndan kaçar

35b 7 Ey **Nizāmī** ol şanemden kaçsa zāhid tañ degül
N'eylesün huffāşdur ol hūrşid-i tībāndan kaçar

139*

Nizāmī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Her nesīm-i cān-fezā ol zülf-i pür-çinden çıkar
Şermsār eyler қоқусı müşgi kim Çinden çıkar

2 Çıkmadı dilden hayāli zülfüñüñ düşnām ile
Gerçi dirler tatlu söz ile yılan inden çıkar

3 Çün yüzüñ dīndür n'ola zülfüñe kāfirdür dir isem
Kāfir olur şübhesüz her kimse ki dīnden çıkar

4 Yāri benden yaranuñ çıkmaz hayāli sīneden

4b Rūsitāna: Rüstāya D.

5: 4 D.

5b şol: şu D. / hār-ı: Metinde "hārı".

6 Ol leb ü had ile kaçsa eşk ü āhumdan ne tañ

Kimde kim var şem' ü şekker bād u bārāndan kaçar D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 128)

139/1a nesīm-i: Metinde "nesīmi". / ol: k'ol D.

1b Şermsār: Ser-be-ser M.

2a Sögdügüñce çıkmadı dilden hayāli zülfüñüñ D.

2b tatlu: yaşsi D.

3: 4 D.

3a yüzüñ dīndür: yüzündendür M. / zülfüñe: haţtuña D. / kāfirdür: ferdür M.

3b her: şol D.

4: 3 D.

4a Yā Rab neden yārüñ gitmez hayāli binden M.

Dīni yoḡ kāfir degüldür dūzaḡ içinden çıkar

- 5 Dīdeden çıkısa leb [ü] dendānı yārūñ hecr ile
La'l [ü] dūrri 'ālemūñ çeşm-i cihān-bīnden çıkar
- 6 Rāh-ı vaşl añ didi 'āşık çıkıdı la'linden cevāb
Ya'nī dir 'āşık bu yolda cān-ı şīrīnden çıkar
- 7 Ey **Nizāmī** umma yārūñ çīn-i zülfünden ḡalāş
Kim görüpdür peşşeyi kim çeng-i şāhīnden çıkar

140*

Nizāmī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Yüzüñe ehl-i naẓar cennet-i a'lī didiler
Ḥüsnüñe pertev-i envār-ı tecellī didiler
- 2 Zāhidüñ yüzine baḡmadıḡını işidicek
Pertev-i şems nedür dīde-i a'mī didiler
- 3 Gördiler beni maḡalleñde melāmet ehli
V'ey ki bulmuş yirini ehl-i maḡallī didiler
- 36a** 4 Dāyeler mehd-i melāḡatde yüzüñe baḡıcaḡ

4b dūzaḡ: ferḡ M.

5a Dīdeden çıkısa: Çıkısa dīnden M.

6a añ didi: añdı M.

6b cān-ı: Metinde "cānı".

7a çīn-i: Metinde "çīni".

7b peşşeyi: şīşe M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 135)

140/1b pertev-i: Metinde "pertevi".

2a yüzine: yüzüñe D.

2b şems nedür: şemsi n'ider D.

3a ehli: ehli hep M.

3b V'ey ki: Vāy ne D. / yirini ehl-i: yirin ehluhu D.

4a mehd-i melāḡatde: zühd-i felāḡatde M.

Halk-ı 'ālem kamu bu tıfla tufeylī didiler

5 Ehl-i ma'nī göricek şüretüñ āyīnesini
Hağ bilür kim n'ola bu şürete ma'nī didiler

6 Halk artuğ yana cennetde cehennemden eger
Saña fi'l-cümle müşābih ola hūrī didiler

7 Ey **Nizāmī** göricek nazmuñı erbāb-ı nağar
Yaraşur saña mürīd olmağa Şeyhī didiler

141*

Nizāmī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Her sehergāh ki şabā taraf-ı gülistāndan eser
Cān dimāğına irer nükhet-i cānāndan eser

2 Rüz-ı nev-rüz u şeb-i kadri bir arada görür
Her kim ol turra-i ruhsār-ı dil-ārāya irer

3 Niçe bir perdede pinhān idesin tal'atuñı
Yüzüñ ayına nağar kılsa ne žarr ehl-i nağar

4 Merhem-i luğf ile ol la'l müdāvālar ider
Niçe kim ğam-zedeler sīnesin ol gamze deler

5 Lebüñi lezzet ile şekkere nisbet idenüñ

6: – M.

7: 6 D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 146)

141/2a u: – M.

2b turra-i: turra vü D.

3b ne žarr ehl-i nağar: nağar ehline şunar M.

4a Merhem: Merāhīm M. / la'l müdāvālar ider: la'l-i müdāvāt ile M.

4b Niçe kim: Nite kim D.

5a Lebüñi: Dilüñi D.

Olsun ey Türkî perîveş dili ağzında şeker

- 6 Zülfi yüzine baş urduğunu gördi vü didi
Göreñ ol Hindü-yı bed-mezhebi kim aya tapar
- 7 Ğamzeñ oqları kaçan irişe cānuma diyü
Bu **Nizāmî** gözedür anca ki cānına kaçar

142

Fethî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Nigārā çihreñ âteşdür had ü hālūñ semenderler
Yüzūñ gülzārına karşı hacāletden semendürler
- 36b** 2 Vişālūñ baht işigün sen baña tā niçe bağlarsın
Demidür yüzüme açsañ be ey yüzi semendürler
- 3 Dün ol şāhum çün atlandı didüm ol at teg[i] evvel
Ne görmışdür semenderler ne binmişdür semenderler
- 4 Yañağun lālesi üzre derūñden çün düşer jāle
Ne var öyle semenderler ne böyle yāsemendürler
- 5 Yüzine al dutar gonca gelür çün ol leb-i handān
Gül-i ter yüz hacālet yir çün ol nāzük-bedendürler
- 6 Hüseyni Kerbelā başı şanasın avzı yüzinden
Senūñ per-tāb-ı hüsnuñden çün ol vech-i Hāsendürler
- 7 Şanasın şîşe içinde teraşşuñ kıldı gül şuyı
Semen teg nāzük endāmuñ çü zîr-i ber-hemen dirler

5b Türkî perîveş: mışr-ı melāhat D.

6a gördi vü: dil gördi D.

6b Hindü-yı: Metinde "Hindüyı".

8 Sehergeh düşdi çün şeb-nem gül-i sîr-âba aytdum ki
Cemâlûñ infi‘alinden meger güldür çemendürler

9 Şikeste **Fethî**nüñ hâlin ne bilsün zâhid ü ‘âbid
Ki rindi rind hoş bilür qalenderi qalenderler

143

Fethî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 La‘lûñi şorduqca cân sükkerden ağızın taldurur
Hürüñ ağızın kim şorar Kevşerden ağızın taldurur

2 Tâ şadef deryâda ağızın açdı ağızıñ vaşfına
Ebr-i nîsân dürr ilen gevherden ağızın taldurur

3 Tâ devât ağızın açar vaşf-ı haţuñ[1] yazmağa
Kâtib anuñ müşg ile ‘anberden ağızın taldurur

4 Ğonca ağızıñ medhine tâ ağızın açar her seher
Tañ yili gör niçe anun zerden ağızın taldurur

37a 5 Leblerüñ şevqinde tâ döke şurâhî qanını
Dem-be-dem ol bâde-i aħmerden ağızın taldurur

6 Ğonca-i sîr-âbı la‘lûñ hacleti her şubħ-dem
Bağda anca dirlidür gül verdin ağızın taldurur

7 Gül yüzüne tâ geleli gül şuyın hoş hoş sepe
Şîşenüñ her dem gül-âb-ı terden ağızın taldurur

8 Her zamân kim yâd ide **Fethî** leb-i şîrîñüñi
Haqq anuñ tûfî gibi sükkerden ağızın taldurur

144

Lezizî*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Meclis-i meyde bir āfet cām-ı gülfem gezdürür
Bir elinde cāmı bir elde bādem gezdürür
- 2 Murğ-ı tābı 'āşıkuñ şayd itmeye ol nāzenīn
Halka halka gele pūş altında perçem gezdürür
- 3 Gel didükce n'eyleyem gelmedi tenhā yanuma
Millet-i Havvā olup yanında Ādem gezdürür
- 4 Kāhramānī gözlerin açmış gelür Rüstem gibi
Katl-i 'ām için bilinde Ğamgam gezdürür
- 5 'Azm-i kurbet itmesün n'itsün **Lezizî** derdmend
'Aşk-ı dil-ber ādemi hem yıldırur hem gezdürür

145

Fethî*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Ey müselmānlar beni bir çeşm-i fettān öldürür
Kim giripdür iki kāfir bir müselmān öldürür
- 2 Didüm ey dil-ber meni öldürüp olma kanlu sen
Didi kan kim da'viler çün kulu sulţān öldürür
- 37b 3 Didüm ey dil-ber meni çāh-ı zenaḥdāndan çıkar
Didi ḥān dutsaḫıdur der-beste zindān öldürür

144/1a cām-ı: Metinde "cāmı".

3b Millet-i: Metinde "Milleti".

4b: Mısra vezne göre eksiktir.

5a 'Azm-i: Metinde "'Azmi".

4 Öldürdi gör şol raķıbi cānuñ için ey şanem
Haķ rızāsın hāşıl eyler her ki şeytān öldürür

5 **Fethī** yüzüñ hasretinden öliser yār şöyle bil
‘Āķıbet gül bülbüli *ānestū* hicrān öldürür

146

Fethī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ol büt-i Şırāzī kim Keşmīr [ü] Kābilden gelür
Hüsñüñün çavı Haṭā vü Çin [ü] Kābilden gelür

2 Müdde‘ī keydinden āhir ben ḥalāşat bulmazam
Her mazarrat kim gelür Hābīle Qābilden gelür

3 Fitne çeşminden dutar ‘ālemde her cāzū ki var
Bu ḥatādur kim iderler çāh-ı Bābilden gelür

4 Müdde‘īler taş atar üstüme çün *aşhāb-ı fīl*
Ol *hicārāt* şanasın *ṭayr-ı ebābīl*den gelür

5 Eyledi hoş-bū cihān bu nesīm-i müşg-dem
Ġālibā oldur ki müşgīn-senābilden gelür

6 **Fethī** ol gül-çihre karşı anca feryād itdi kim
Bāṭıl ol dehr-i qalāķıl kim belābilden gelür

147

Fethī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gözgünüñ rüşen yüzüñe kim ki baķsa yüz görür

145/5b *ānestū* [nāran]: “Ben bir ateş gördüm.” Tāhā (20/10), Neml (27/7), Kasas (28/29)

146/4a *aşhāb-ı fīl*: “Fil sahipleri” Fil (105/1)

4b *hicārāt*: “Taşlar” Fil (105/4) / *ṭayr-ı ebābīl* [ṭayran ebābīl]: “Ebabil kuşları” Fil (105/3)

- Şanmağıl cānā saña ‘aşık bu sözde yüz görür
- 2 Ger gül-i şad-berginüñ yüz yüzi vardur gūn-a-gūn
Lāik yüzüñ hūsn ilen özin anuñ tek yüz görür
- 38a 3 Gerçi servüñ kāmetinde egrilük yok toğrısı
Lāik çeşm [ü] kıaddüñi gördükce andan düz görür
- 4 Yüzüñe karşı meni yanmaқта gören öldürür
Bes ki şem‘i öldürür her kim anı gündüz görür
- 5 Gün yüzüñ görmez ‘aceb mi lāf-ı hūsn eylerse ol
Lāf urur meydānda her kim özini yalguz görür
- 6 ‘Ārızuñ kāfūrı üzre ‘anber-efşān zūlfüñi
Göz görende kaçum üzre şanasın kınduz görür
- 7 Yimege halvālaruñ ağızda dadı kıalmadı
Bes ki olar **Fethī**nün şīrīn sözinden tuz görür

148

Fethī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil-berā kayğulı göñlüm şād kılsañ vaқtidür
Bend içinde bendeñem āzād kılsañ vaқtidür
- 2 Ğonca çıқdı perdeden gülzāra gösterdi yüzün
‘Āşıkı bülbülleyin feryād kılsañ vaқtidür
- 3 Hūblaruñ resmi degüldür ‘āşıkā kıлмақ cefā
Sen bu resmi ger yiñi bünyād kılsañ vaқtidür

147/2a gül-i: Metinde “güli”.

148/1b bendeñem: Metinde “bendeñim”.

2b Mısra başındaki “men” kelimesi, vezin gereğı çıkarılmıştır.

4 Devr-i hüsnünde niçe bir bendeler bî-dād ola
‘Adl idüp ‘ālemde bir key ad kılsañ vaqtidür

5 **Fethî** göñli gūşesi vîrān olupdur bil şehā
Sen bunı vîrān iken ābād kılsañ vaqtidür

149

Fethî

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Ol behcet-i sîm-beden ol lāle-ruḥ-ı gül bu mıdur
Ol kāmēt-i serv-i revān ol şaçı sünbül bu mıdur

38b 2 Göñülümü zülfi gibi ğamdan perîşān eyleyen
Cān boynına bend ü kemer zencîr ile kul bu mıdur

3 Ol tal‘ati rüy-ı ḥasen ol gözleri cāzū-fiten
Ol dişleri dürr-i ‘Aden ol lebleri mül bu mıdur

4 Gülzār-ı hüsnünde anuñ her kim işitse nālemi
Aydur ki devlet bāğınun meddāhı bülbül bu mıdur

5 **Fethî** kuluña [sen] şehüm bir dem n’ola raḥm eyleseñ
Diseñ ki luṭfuñdan şehā ol terk-i ser kul bu mıdur

150

Fethî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ey ki şîrîn ağzımı zehr-i firākuñ acıdur
Zehr-i kâtilden baña qahr-ı firākuñ acıdur

2 Dil n’içün gitsün қаpuñdan çün işigüñ itidür

5a bil şehā: Metinde “şehā bil”, vezin gereği düzeltilmiştir.

149/1b kāmēt-i: Metinde “kāmēti”.

3b dürr-i: Metinde “dürrî”.

5a şehüm: Metinde “şāhum”, vezin gereği düzeltilmiştir.

150/2a işigüñ: Metinde “işiginüñ”, vezin gereği düzeltilmiştir.

- Göz n' için toysun yüzünden çün ki vaşluñ acıdur
- 3 Halka-i zülfünde her kim zıkr ider ol şūfīdür
Ka'be-i kūyuñda her kim tavāf ider ol hācīdür
- 4 'Āşıkā rūz-ı vişālūñ 'ıyd ile nev-rūzdur
Bendeye vaşluñ gicesi leyletü'l-mi'rācıdur
- 5 Tırradur zülfūñ velī kim tırranuñ tarrārıdur
Goncaver ağzuñ velīkin goncanuñ ğannācıdur
- 6 Kaşlaruñ yaycı yā oğşar gözleruñ şehri oğcısı
Şaçıñuz 'aṭṭāra beñzer lebleruñ halvācıdur
- 7 Kadd ü haddūñ bāğ [u] rāğūñ serv ilendür lālesi
Rūy [u] mūyuñ şubḥ [u] şāmuñ abnūsuñ acıdur
- 8 Kaşlaruñ yaydur senūñ cānum anuñ kurbānıdur
Kırpūğūñ oğdur senūñ sīnem anuñ āmācıdur
- 39a 9 Anca kim cān tendedür bu **Fethī** koymaz ey perī
Ayağūñ toprağını elden ki başum tācıdur

151

Fethī*Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn*

- 1 Ey ki terlükde tenūñ ile ki āb oynayadur
Şanasın şīşe içinde çü gül-āb oynayadur
- 2 Lebleruñ 'aksi gözümde zi-leṭāfet şanasın
Halebī sāğar içinde mey-i nāb oynayadur

2b yüzünden: Metinde "yüziñden".

3b: Mısra vezne uymuyor.

6b saçıñuz: Metinde "saçıñuz".

- 3 Men senüñ ‘aşkuñ ile raqşa girüp sen hamular
 def [ü] çeng rebāb oynayadur
- 4 İtdüm ey cān n’ola ger ‘āşık ilen oynayasın
 Dir ki fāvūs ile kim gördi gurāb oynayadur
- 5 Dil-i miskīn ki müdām oynayadur hūblar ile
 Gör kebüter ki be-şāhīn ‘uqāb oynayadur
- 6 Gözlerüm cāma dönüpdür mey-i la’lünden irag
 Yaşum içinde anuñ hem-çü şarāb oynayadur
- 7 Sāz-ı ‘aşkuñı senüñ çalıcağuz muṭrıb-ı ‘aşk
 Şūfīler anda hamu mest [ü] harāb oynayadur
- 8 ‘Asel-i la’lüne dil çün konabilmezdi heves
 Dā’imā evc-i hevāda çü zübāb oynayadur
- 9 **Feth**īnūñ çeşm[i] yaşı baħr-ı muḥīṭ oldı revān
 Teni üstinde anuñ hem-çü ḥabāb oynayadur

152*

[Ḥākt]

Mefā’īlūn Mefā’īlūn Mefā’īlūn Mefā’īlūn

- 1 Ta’ālallāh zihī şāni’ senüñ gibi cemāl eyler
 Ala gözlerüñ üstine qara qaşlar hilāl eyler
- 39b 2 Melālet çekmezem hergiz ki hicrān ber-kemāl eyler
 Şu nesne kim kemāl olsa felek anı zevāl eyler

* Tekrar yazılmış, 121 numaralı şiir ile aynı.

152/1b hilāl: Metinde “helāl”.

- 3 Güneş tütüldi didiler nazār kıldum cemāline
Şaçı ay alınına düşmiş bu halk yañlış hayāl eyler
- 4 Atınuñ ayağı na‘li felek farkında tāt urmuş
Aña uygun mu ki bedr ay özün her dem hilāl eyler
- 5 Öñi gitdi vü başından kıomaz ‘aşkı ‘āşık-ı miskīn
Kodı başın kıomaz ‘aşkı bu ‘aşkı ber-kemāl eyler

153

Fethī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Nigārumuñ ser-i zülfi o dem ki çine düşer
‘Abīr ü müşg ısı anuñ Haṭā vü Çine düşer
- 2 ‘Arağ kılanda cemāli varaqları şanemüñ
Didüm ki gül yüze gün var iken ucına düşer
- 3 ‘Aceb mi ger biçer derzī elini ton yirine
O dem ki gözi anuñ ol boyı bu[r]çine düşer
- 4 Çü geşte ‘ömrümi biçdüñ gelüp diseñ görüñüz
Ki ol ülkerlerinüñ doğışı bu çine düşer
- 5 Lebünden umsa nigārā bu **Fethī** büse n’ola
Zekāt-ı hırmeni elbette hüşe-çine düşer

154

Fethī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Zihī devlet ki sen teg şāhumuz var
Şeref burcında sen teg māhumuz var
- 2 İşiginden oturken sögme bizi

Bizüm daḥ'ol apuda rāhumuz var

40a 3 Seni ger yār gendum-gün oırlar
Bizüm ruḥ ihreyi ün gāhumuz var

4 Eger sen virmez iseñ kāmumızı
Göñül kāmın viren Allāhumuz var

5 Bu beñüñ ayına ün baḥt-ı **Fethi**
Doyılmaz himmet-i kütāhumuz var

155*

Ḥakiki

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Kevserüñ ağı lebün cām-ı şarābından mıdur
Süre-i Raḥmān ruḥuñ ḥarf-i kitābından mıdur

2 Ṭurra-i 'anber-feşān zülfüñ nesimi 'ālemi
Ser-be-ser ıldı mu'aṭṭar misk-i nābından mıdur

3 Cennetüñ bāğında sidre şol ad-i bālā mıdur
Āfitāb-ı *lem-yezel* ol ḥüsn-i nābından mıdur

4 Ḥabbetü's-sevdā mıdur yā dāne-i ḥāl-i ruḥuñ
Fitneli 'aynuñ mıdur yā fitne ḥābından mıdur

5 Āb-ı ḥayvān eşme-i la'lüñden ister Ḥızra cān
Mest-i 'aşkuñ bādesi ol 'aynuñ ābından mıdur

6 Lālenüñ albinde dāğ ez āh dil-i şeydā meded

154/5a beñüñ: Metinde "beñgüñg". / baḥt-ı: Metinde "baḥtı".

5b himmet-i: Metinde "himmeti".

* **Ḥakiki Divāni** (Boz, 2007)'nda bulunamadı.

155/3b *lem-yezel*: "Yok olmadı."

4b fitne: Metinde "fitne-i".

Kevserüñ cāmında mı vaşluñ şarābından mıdur

7 Göñlümüñ deycürü şol ‘anber-feşān zülfüñ midür
‘Aynumuñ nūrı cemālüñ āfitābından mıdur

8 ‘İşve birle bağrumı yandurdı hecrüñ firqati
Haşr [ü] neşr ol ‘işvenüñ nāz ü ‘itābından mıdur

9 Vācib olmışdur **Hakīkī** secde kıлмақ vechüñe

40b

vechüñ hiṭābından mıdur

156*

Hakīkī

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

1 La‘li mey[i] ki çeşme-i hayvāna ṭa‘n ider
Zülfī qarası küfr ile imāna ṭa‘n ider

2 Hāk-i derüñde başımı kim ki şalar ayağuşa
Tāc ile taht-ı Hüsreve milk-i cināna ṭa‘n ider

3 Hüsni-ruḥuñ melāḥati şerḥ ü beyāna şığmadı
Gel kim anuñ melāḥati şerḥ ü beyāna ṭa‘n ider

4 Ğamzelerüñ ḥadengini çekdi kemāna kaşlaruñ
Bağrumı ğamze yaralı kıldı kemāna ṭa‘n ider

5 muṭlağ ol gevher-i lā-mekānı bilür
Kim ki yaqñ bilür anı zann ü gümāna ṭa‘n ider

6 Sūd [u] ziyān-ı keşrete düşme muḳayyed olma kim

* **Hakīkī Divānı** (Boz, 2007)’nda bulunamadı.

156/1a La‘li: Metinde “La‘lün”, vezin gereği düzeltilmiştir.

1b Zülfī: Metinde “Zülfüñ”, vezin gereği düzeltilmiştir.

Vaḥdete maḥv olan gönül sūd [u] ziyāna ṭa'n ider

- 7 Zülf [ü] ruḥuñ **Ḥaḳīḳī**ye küfr ü İmān imiş yaḳīn
Küfr[i] İmān bilen gönül pīr-i muḡāna ṭa'n ider

157

Ḥuḫfī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ḳadd-i nihāl serv-i ḫırāmāna ṭa'n ider
La'lüñ zülāli çeşme-i ḫayvāna ṭa'n ider

- 2 Ārāyişi işiginüñ ol ḫūr-çihrenüñ
Bāḡ-ı behiştü ravza-i Rıḫvāna ṭa'n ider

- 3 İzüñ tozu cevāhirini gözüm ey şanem
Sürm'idineli kuḫl-i Şıfāḫāna ṭa'n ider

- 4 Pūr-nūr itdi 'ālemi rüşen-i dil ile
Ḥüsnüñ çerāḡı kim meh-i tābāna ṭa'n ider

- 41a 5 Tā gördi ḡonca la'lini evvel gül-'izā[r]uñ
Cān bülbülü **Ḥuḫfī** gül-i ḫandāna ṭa'n ider

158*

Fazlī

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Gönülüm ṭolaşup zülfüñe dutḡun olacaḡdur
Her kim ki sever Leylīyi Mecnūn olacaḡdur

- 2 Ger bād-ı şabā virmese zülfüñ ḫaberinden
Vāḫ ki cigerüm nāfe gibi ḫün olacaḡdur

157/5b gül-i ḫandān: Metinde "gül ü ḫandān".

* **Kara Fazlī'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliḡi ve Divānı** (Özkat, 2005: 338-339)

158/1a ṭolaşup: ṭolaşdı M. / dutḡun: ṭutḡun D.

2: 4 D.

2b Vāḫ: Āḫ D. / ḫün: ḫan D.

3 Her kim ki benüm gözlerümüñ yaşını gördi
Bu çeşme didi āhiri Ceyhün olacağdur

4 Gördüm ki yığar leşkerini zülf-i siyāhuñ
Didüm bu gice üstüme şeb-hün olacağdur

5 Olsun ğam ile **Fazlī** cezādur dimedüm mi
Her kim ki sever hūbları mağbün olacağdur

159*

Şāhī

Mef'ūlü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ūlün

1 Ol Türk-i perī Yūsuf-ı Ken'ān olacağdur
Her ğamze k'ide üstine biñ kıan olacağdur

2 Şöyle görünür gözüme ol tıfl-ı ferdmend
Heft-iķlim anuñ emrine fermān olacağdur

3 Her kim ki anuñ zülf-i hevāsına ulaşdı
O Leylī vü Mecnün gibi 'uryān olacağdur

4 'İsī-nefes[i] mürdelere rūḥ-ı ğıdādur
Mu'ciz lebi şayrulara dermān olacağdur

5 Cehd ile bugün cāna cemāline nazār kııl
Her bir nazaruñ kııymeti biñ cān olacağdur

41b 6 Şīrīn lebi her derde ki şordumsa devādur
Bu fende ferīd olup o Loķmān olacağdur

4: 2 D.

4a yığar: düzer D. / leşkerini: 'askerini D.

5a cezādur: sezādur D.

* **Şehzāde Bayezid "Şāhī" Hayatı ve Divanı** (Kılıç, 2000)'nda bulunamadı.

159/6a ki: Metinde "kim", vezin gereği düzeltilmiştir.

- 7 ‘Aşkında figān eyledi bülbül bigi **Şahī**
Gül hasretiyle cigeri pür kan olacağdur

160

Rızāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ehl-i dil kim zülf [ü] hālūñi mu‘anber buldılar
Cān dimāğını nesīminden mu‘aṭṭar buldılar
- 2 Firḫatūñ günin şular kim buldılar nār-ı caḫīm
Vaşluñi cennet lebūñi āb-ı Kevşer buldılar
- 3 Buldılar müdrec lebūñ dercinde yüz dürlü şifā
Gözlerūñ sihrinde biñ biñ fitne muzmer buldılar
- 4 Ey ḫamer-şüret melek-siret ne şehsin kim senūñ
Ayağūñ tozin felek farkında efser buldılar
- 5 Cānları ‘āşıklarūñ oldı megesvār anda cem‘
Ḳanda kim şīrīn lebūñ zikrin mükerrer buldılar
- 6 Hūñi gözūñ ḫaşd idelden cānına ‘āşıklarūñ
Her cigerde niçe zehr-ālūde ḫançer buldılar
- 7 Ḳanlı yaşından **Rızāyī**nūñ yazılmış her yaña
Ḳışsa-i hecrūñde yüz dīvān [u] defter buldılar

161

Ḥayātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cān neler çekdüğini hecr ile cānān ne bilür
Dil ne derd ile geçer dil-ber-i fettān ne bilür

- 2 Hāletin ‘aşk odunuñ gel dil-i pür-ḥūn degül
Yoḥsa bir ḳan dökici dāde-i giryān ne bilür
- 42a** 3 Ṭañ degül diñlemese nāle-i dil-sūzumı dōst
Ḥālini bülbül-i şūḥuñ gül-i ḥandān ne bilür
- 4 Gül serā-perde-i ḥüsn içre ki ḥurrem görünür
Ne çeker derd ile bülbül-i nālān ne bilür
- 5 Ruḥ-ı mihr ile şafaḳ bigi benüm şām [u] seḥer
Ḳanlar ağladuḡumı ol meh-i tābān ne bilür
- 6 Ol ki ma‘şūḳ ile nūş eyleye cām-ı vişāl
Niçe cān virdüḡünü ḥaste-i hicrān ne bilür
- 7 Naḳar-ı merḥamet itmezse **Ḥayātī**ye ḥabīb
‘Aceb olmaya gedā ḥālini sulṫān ne bilür

162

Ḥalīl

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey felek sīretlü dil-ber v’ey melek şüretlü yār
Şerm ider ṫübī boyuñdan serv [ü] şimşād [u] çenār
- 2 ‘Ālem-i ervāḥ[ı] zülfin [kim] mu‘aṫṫar kılalı
Kāsıd olmışdur Ḥotende müşg-i āḥū-yı Tātār
- 3 Gülsitān içinde ‘arż-ı ‘arız itmişsin meger
Kim gül andan şerm idüp gülşende dutmışdur kenār
- 4 Buldı gündüz pertevinden yüzüñüñ aydınlıḡı
Giceler hem dutdı zülfüñ ḳaralıḡından ḳarār

- 5 Mazhar-ı āṣār-ı kudretsin ne şek kim dem-be-dem
Söylemek vaqtinde cānā leblerūnden cān yağar
- 6 Haṭṭ-ı ḥālūnden olupdur şermsār ey şun‘-ı Haḫ
Nesh ü tevķī‘ riķā‘ şülüş reyḥān ü ğubār
- 7 ‘Āşıķ-ı dīrīneem ey menba‘-ı luṭf [u] kerem
Luṭf ķıl her dem ele girmez bu devr-i rüzgār
- 42b 8 Dürc-i gevherden çü derc itdüm **Ḥalīlūm** nazmumu
Bir güneş ṭal‘atlunuñ mihrinde ķıldum yādigār

163

Ḥalīlī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Dil-rübālar incinüpdür aña benden sürdiler
Ey dirīğ ayırdılar cānı bedenden sürdiler
- 2 Hey ne fettānlardur ol bī-raḥm dil-berler görüñ
Evvelā öldürdiler derd ile andan sürdiler
- 3 Ey ciger yan ey dilūm feryād [u] zārī eylegil
Ey gözüm ķan ağla ki vech-i ḥasenden sürdiler
- 4 Ḥār-ı hicrān ile bağrum ṭağlayam bülbül gibi
Çünki vaşluñ güli olmadın semenden sürdiler
- 5 Bülbül-i şūrīdeem bilsem günāhum kim nedür
Mevsim-i gülde beni şaḥn-ı çemenden sürdiler

6a şermsār: Metinde “sermsār”.

6b: Misra vezne uymuyor.

163/2a fettānlardur: Metinde “fettānlar durur”, vezin gereği düzeltilmiştir.

4a Ḥār-ı: Metinde “Ḥārı”.

5a Bülbül-i: Metinde “Bülbüli”.

5b Mevsim-i: Metinde “Mevsimi”.

6 Yanayım nār-ı cehennemden beter hecr odına
Çün beni nā-ḥaḳ yire cennet vaṭandan sürdiler

7 Didüm ey dil-ber **Ḥalīlī** eyledi ‘azm-i sefer
Didi n’eyler bunda ol anı kaçandan sürdiler

164

Ḥalīlī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Gördükde beni ol meh-i nā-mihribān kaçar
Tenden bu ğayret ile vedā‘ itdi cān kaçar

2 Bilsem günāhumı ne içün hışm ider baña
Geh āşikāre yüz çevirir gāh nihān kaçar

3 Uymış raḳīb-i rü-siyehē ey dirīğ kim
Yüzini görmeyem diyü benden revān kaçar

43a 4 Her dem ki görem anı raḳīb ile söyleşür
Cānum gelür dehāna vü tenden revān kaçar

5 Senden **Ḥalīlī** gerçi kaçar ol cefālu yār
Göñlüme līk şöyle gelür ki yalan kaçar

165

Ḥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Dil-berā ‘aşḳuñda ‘ālem ser-be-ser ğavğā çeker
Şan kim ‘aşḳ[uñ]uñ belāsın ben ḳuluñ tenhā çeker

2 Ger [benüm] şevḳ-i derūnum şemmesin taḥrīr ider
Yazdı himmet-i ḳalem bu kūh-ı ber-şahrā çeker

164/2b çevirir: Metinde “çevirir ü”, vezin gereği bağlama edatı çıkarılmıştır.
3a siyehē: Metinde “siyāha”, vezin gereği düzeltilmiştir.

- 3 Şubh-ı vaşluñdan cemālũñ āfitābın gözleyüp
Gözlerüm tã-şubh-dem bĩ-dārı şeb-hã çeker
- 4 Gerçi deryādan çeküp[dür] kaçreler bulur vücūd
‘Āşık-ı şādık vücūdı kaçreden deryā çeker
- 5 ‘Ārif-i Hãk-bĩn kıllur dil-ber temãşāsın bugün
Zãhid-i hod-bĩn turupdur guşsa-i ferdã çeker
- 6 ‘Ālemũñ zevk [ü] şafāsın bir gedã sürer hemĩn
Pãdişãh-ı dehr olan bes bir çurı gavgã çeker
- 7 Ey **Hãlĩlĩ** yãrũñ esmãsın dilũnden çoyma gel
Kim müsemmãya senũñ hãşiyet-i esmã çeker

166

Hãlĩlĩ

Fe‘ilãtũn Fe‘ilãtũn Fe‘ilãtũn Fe‘ilũn

- 1 Olmadum yãr ile çũn hem-dem elũmden ne gelür
Gözlerüm yaş ağıdur hem dem elũmden ne gelür
- 2 Naşs-ı řãli‘ çũ benũm oldu nedĩmũm n’ideyin
Öldürür ise beni hem ğam elũmden ne gelür
- 43b** 3 Dimiş ol yãr kim elinden ne gelür öldürürem
Doğrı dimiş bu kelãmı hem elũmden ne gelür
- 4 Beni kũyına becid gelme diyũ uđrayıcaķ
İt raķĩb ider ise verhem elũmden ne gelür
- 5 Dõstlar aydur ey **Hãlĩlĩ** niçe feryãd idesin
N’ideyin olamazam ebsem elũmden ne gelür

167

Halîlî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey bilen Haqquñ şifâtın sırr-ı *esmâsı* nedür
Yâ bu esmâdan murâd olan müsemması nedür
- 2 N’içün olmuş merkezi hâki ‘aceb mi nev-misâl
Yâ bu tāk-ı ser-nigūnuñ saķf-ı mebnîsi nedür
- 3 Ne sebebden bu kamer geh bedr olur gâhî hilâl
Seyri hurşîdüñ neden başında sevdâsı nedür
- 4 Her şanavber boylunuñ hâlinde kandandur bu hâl
Her bir âhū gözlünüñ zülf-i muṭarrâsı nedür
- 5 Çün ‘ibâdet Haqqadur maṣṣūd bir Haqdan hemân
Mü’minüñ pes mescid ü gebruñ kinîsâsı nedür
- 6 Yazılurken şüret-i esmâsı her dem muhtelif
Müttefik oldığı envâ‘uñ heyûlâsı nedür
- 7 Çünkü Haqquñ zâtın işbât idemez erbâb-ı ‘aql
‘Âşık-ı Haq-bîn ile her demde da‘vâsı nedür
- 8 Bâtin u zâhirde çün mevcüd Haqdan özge yok
Yâ bu mevcüdâtuñ ara yirde da‘vâsı nedür
- 9 Ol kim oldı vaşf-ı lâhûtî ile muttaşif
Oldığından soñra nâsûtî temennâsı nedür

167/4b zülf-i: Metinde “zülfî”.

9a: Mısra vezne göre eksiktir.

44a 10 Mazhar-ı Haḡ çün dimez insāna mezhebsüz faḡīh
Pes ene'l-Haḡ diyenüñ viren müdārāsı nedür

11 Ey **Halīlī** çün saña Haḡdan liḡādur arzū
Nār-ı düzaḡdan ne ḡam firdevs-i a'lāsı nedür

168

Halīlī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ol Mesīḡā-dem ki şīrīn leblerinden cān ṡamar
Görse yüzün kāfir-i çīn ḡalbine īmān ṡamar

2 Gözleri ḡan dökdüḡüñ görmek 'aceb ol dil-berüñ
Türk-i ser-mest ü lā-büd ḡançerinden ḡan ṡamar

3 Yaşuma baḡup ḡayālin gördi göñlümde didi
ṡurma ol Īrānda kim ez-her-ṡaraf bārān ṡamar

4 Her 'araḡ kim aḡıdur çeşm-i firāḡından anuñ
Benzer ol ḡün-āba dā'im göz teni biryān ṡamar

5 Ey **Halīlī** ḡam degül yār içün olsañ teşne-leb
Leblerinden çün bilürsin çeşme-i ḡayvān ṡamar

169

'Andelībī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Şol 'araḡ kim geldüḡi dem ḡadd-i cānāndan ṡamar
Kevkeb-i şeh-dāne şan kim māh-ı tābāndan ṡamar

2 Her gül-ābuñ ṡamzı mı her bir gül-i ḡandān döker

10a Mazhar-ı: Metinde "Mazharı".

168/2b: Mısra vezne uymuyor.

5a yār içün olsañ: Metinde "olsañ yār içün", vezin gereḡi düzeltilmiştir.

169/2a gül-i: Metinde "güli".

- Her hayādandur ki şol ruhsār-ı hūbāndan tamar
- 3 Gün ruhuñ mihri ile eşküm buhārı dürridür
Kaatreler nīsānda kim deryā-yı ‘ummāndan tamar
- 4 Göre lebden la‘lūñi dā’ire dürr üstine
Turmayup sīm-i müzāb uş çeşm-i giryāndan tamar
- 44b** 5 Dil gözüñ zaḥmın ‘aceb pinhān yimiş durur kim uş
Kan tamar bağruma dā’im bilmezem kandan tamar
- 6 Toprak olmuş ölüye sininde yiñi cān virür
Cur‘a [kim] şol la‘l-i şīrīn āb-ı hayvāndan tamar
- 7 Gülşen-i cān ḥüsnüñüñ şahıdır ey hūr-ı behişt
Kim şarāb-ı Kevşeri içseñ dehān andan tamar
- 8 Hırş-ı gendumla dil-i ādem gedā olsa şehā
N’eksilür şudan şu şeb-nemler ki ‘ummāndan tamar
- 9 Ğarḳ olur ‘ālem zülāle cur‘asından la‘lūñüñ
Kaatre kim şāh Mansūr ibn-i şehri sultāndan tamar
- 10 ‘**Andelībī** dilde mihrüñden bulupdur nazm zeyn
Gevher-i ‘ummān anuñçün dā’im ol kāndan tamar

170

Ḥalīlī*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*

- 1 Şehā mihr-i cemālūñden çü zerre āfitāb oynar
Fırākuñ ihtirākından gönül mānend-i āb oynar

6b şīrīn: Metinde “şīrin”.

4a: Mısra vezne göre eksiktir.

8a dil-i: Metinde “dili”.

- 2 N'ola oynarsa tıfl-ı dil senüñ mihrüñden ey meh-rü
Ki süz [u] sâz-ı 'aşkuñla dem-â-dem şeyh-i şâb oynar
- 3 Gözüñ devrinde ol zâhid ki dün zühdin büt itmişdi
Bugün mey-hâne küncinde girüp mest-i harâb oynar
- 4 Ser-i zülfüñde miskîn dil resen-bâz olduğı bu kim
Budur kim cân-bâz olan hemîşe ber-tınâb oynar
- 5 Göñül zencir-i zülfüñde niçe bağlanmasun cânâ
Yüzüñ levhinde ol kâfir hemîşe pîç ü tâb oynar
- 6 Nigârâ ağladum 'aşkuñ yolında ol kadar tâ kim
Gözüm yaşı mevicinde tenüm hem-çün habâb oynar
- 45a** 7 **Halîlî** nazmın ey dil-ber kulağda güşvâr it kim
Hemîşe güş-ı şehlerde turup dürr-i hoş-âb oynar

171

Harîrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şeherde gül yüzüñ şâhâ çü gülşende gül-âb oynar
Görüp anı şafâsından felekde âfitâb oynar
- 2 Çü gördi ğabğabın 'aqlum didi görüñ temâşâyı
La'lden hoşka altında mu'allağdur nişâb oynar
- 3 Eyâ zât-ı muṭahharsın nazirüñ yoğdur ey dil-ber
Vücüdüñ nür balğından cemâlünde niğâb oynar
- 4 Cihâna meclis urulmuş çalınur çeng ü ney kânün

170/4a Ser-i: Metinde "Seri".

6b yaşı: Metinde "yası".

171/1a şâhâ: Metinde "şehâ", vezin gereğı düzeltilmiştir.

Terennümler kıllur muṭrıb ara yirde şarāb oynar

- 5 Feraḥdan cümle ‘uṣṣākuñ niyāzı göklere çıkdı
Hasedden zāhid-i çigūñ kabāğında ḥabāb oynar
- 6 Cihān ‘aksine dönmişdür meger āḥir zamān oldı
Kafesde tūfī vü kumrī çemenlerde ğurāb oynar
- 7 **Ḥarīrī** uşbu aḥvālūñ hayālinde muḥayyerdür
Bisāṭ-ı ḥaṭṭ-ı şaṭrancuñ odu şu yil türāb oynar

172

[Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çeşm-i mestūñ ey perī her dem ki ḥāb ilen ṭolar
Şoḥbet-i ehl-i nazār nāz ü ‘itāb ilen ṭolar
- 2 Her kaçan kim ref‘ ola cānā cemālūñden niḳāb
Zāhir ü bāṭın şu‘ā‘-ı āfitāb ilen ṭolar
- 3 La‘l-i cān-baḥşuña şīrīn eyledükce ārzū
Ḥūn-ı ‘uṣṣāḳ ey şeker-leb dil kebāb ilen ṭolar
- 45b 4 Bāğ-ı ḥüsnūñ tāze ṭursın diyü ey serv-i sehī
Çeşmümūñ cūy-ı revān her demde āb ilen ṭolar
- 5 Her nefesde ḥoḳḳa-i yāḳūt-ı la‘lūñ yād idüp
Ağlamaḳdan dāmenüm dürr-i ḥoş-āb ilen ṭolar

173

Ḥalīlī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

5b zāhid-i: Metinde “zāhidi”.

172/2b şu‘ā‘-ı: Metinde “şu‘ā‘ı”.

4b cūy-ı: Metinde “cūyi”.

- 1 Göñül ki ‘azm idüp ol yâr-i mihribâna gider
Vefâ vü ‘işret-i zevk âteş ile yana gider
- 2 Zamân idi ki ırak düşmiş idi gülşenden
Bu ‘andelîb-i göñül yine gülsitâna gider
- 3 Yağılmış idi cefâ dūzahında miḥnet ile
‘Înâyet irdi yine seyr idüp mekâna gider
- 4 Şükür ki irdi gulâmına pâdişâh ḥaberi
Ziyâret eylemege ḥâk-i âsitâna gider
- 5 **Ḥalîlî** ğurbete düşmiş idi ḥayli müddetdür
Ki cezbe-i dōst olup yine vaṭana gider

174*

Şeyhî*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

- 1 El urursam saçına tâba gider
Öper isem elin ‘itâba gider
- 2 Gice ser-ḥoş neler kıılır dir isem
Kendüzin kendüzine ḥâba gider
- 3 Ğamzesine ḥarâmî gözleriniñ
Hey dimezse cihân ḥarâba gider
- 4 Yeñi ay bigi kaşı kûşesiyle
Görelî deng olup ḥicâbâ gider

173/3a Yağılmış: Metinde “Yağılmış”.

5a: Mısra vezne uymuyor. / müddetdür: Metinde “müddetî”.

5b: Mısra vezne uymuyor.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 144)

174/3: 5 D.

4: – M.

- 5 Her dem irdügi yaşum işigüñe
Yüz urup ya'nī fetḥ-i bāba gider
- 6 Der-i cānān koyup cihān gözeden
Āb-ı ḥayvānı ḳor serāba gider
- 46a 7 Naḳd-i vaḳtūñ 'azīzidür **Şeyḥī**
Şükr kim şāhid ü şarāba gider

175

Ḥalīlī*Mefā'īlün Mefā'īlün Fa'ülün*

- 1 Bi-ḥamdillāh ki hicrān oldı āḥir
Cefā vü cevr-i cānān oldı āḥir
- 2 Yine vuşlat-serāy[1] oldı ābād
Maḳām-ı hecr ü izān oldı āḥir
- 3 İrişdi fırsatı 'ıyş u şafānuñ
Zamān-ı āh [u] efġān oldı āḥir
- 4 Göñül şehrinde ṭuran leşker-i ġam
Bu şādīden perīşān oldı āḥir
- 5 **Ḥalīlī** müstemendüñ derdmendüñ
Bugün derdine dermān oldı āḥir

176

Ḥalīlī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Yārini yarın gören dir kim bugün yarın görür

5: 3 D.

6: – M.

7: 5 M.

7a vaḳtūñ: 'ömrüñ D. / 'azīzidür: 'azīzdür D.

175/4a leşker-i: Metinde "leşkeri".

- Görmeyen yârin bugün yarın kaçan yarın görür
- 2 Kim ki keşretten geçüp oldı ‘alâyıqdan beri
Vaḥdetüñ bârı tarîķin Ḥaķķun envârın görür
- 3 Kim ki nefsi bilmedi dīnini bilmez şek degül
Nefsini bilendür ol kim kendü miķdârın görür
- 4 Ka‘be-i ma‘nâyı ‘ârif dem-be-dem eyler tavâf
Ḥacî-şüret[dür] hemâ[nâ] Mekke dīvârın görür
- 5 Yarın anda ni‘met-i dīdârdan maḥrûm olur
Bunda gerkes gibi her kim dünyâ murdârın görür
- 46b** 6 Aşılâyn dâr-ı belâya dünyâda Mañşürvâr
Niçe dil-şâd olmasun kim rüy-ı dil-dârın görür
- 7 Ey **Ḥalîlî** ol hümâ-himmet faķîr ol kim müdâm
Ârzü-yı cennet itmez dōst dīdârın görür

177

Ḥalîlî*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

- 1 Ey yüzüñ şânında münzel âyet-i *Allâhi nūr*
Leblerüñ ḥaķķında vardur nükte-i mâ’-i ṭahūr
- 2 Evvel [ü] âḥir çü sensin bâtın ü zâhir çü sen
Maķşadı aķsâ cemâlüñdür gözümden gitme dūr
- 3 Söyleyen her nâṭıķuñ diliyle sensin dem-be-dem

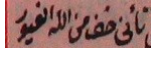

176/4b hemâ[nâ]: Metinde “hemâtâ”.

6a: Mısra vezne uymuyor.

177/1a *Allâhi nūr*: “Allah’tan bir nur...” Mâide (5/15)

2b aķsâ: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

- İşleyen her fā‘ilüñ fi‘lini sensin bî-kušūr
- 4 Senden özge ādem ü deyyār yoqdur arada
Cümle eşyādan kemāhiy’eyleyen sensin zuhūr
- 5 ‘Āşıkuñ maqşūdı dīdāruñ durur ey sultān Hāq
Ġayrı dīdāruñ görünmez ‘aynına cennāt-ı hūr
- 6 Zāhidā gel zūhd-i ma‘būd-āyet olma büt-perest
Hāq-perest ol Hāqķı
- 7 Vāķıf olmaz sırr-ı tevħīde ol ĩmān [ehli] kim
İdebilmez nefsi-i bī-dīnūñ hevāsından ‘ubūr
- 8 ‘Ālem-i ervāħa ey dil murġı pervāz eyle kim
Kalmadı bu ‘ālem-i ‘unşurda bir sâ‘at huzūr
- 9 Ey **Halīlī** hadd-i i‘cāza qarīb oldı sözüñ
İstimā‘ından n’ola ħayy ola ger *men fi’l-ķubūr*

47a

178

Halīlī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Sünbülūñ kim lāle haddūñden gül-i ħamrā qapar
Şanıram Fir‘avn Mūsīden yed-i beyzā qapar
- 2 Hāl-i ruşsāruñ ki ‘aksidür gözinde merdümüñ
Rūma gelmişdür Hōtenden mesken-i me’vā qapar
- 3 Nergis-i mestüñ ne fettāndur ki ħāb-ālūde olup

5a: Mısra vezne uymuyor.

9b *men fi’l-ķubūr*: “Kabirlerdeki kişiler” Fâtır (35/22)

178/1b yed-i: Metinde “yedi”.

2b me’vā: Metinde elîf-i maksûre ile yazılmış.

- Her ¼arafdan bir nazarda biñ dil-i Őeydā ¼apar
- 4 H¼usrevā sen cām-ı CemŐid i¼ ki bu gerd¼n-ı d¼n
Taht-ı Keykāv¼s uğurlar efser-i Dār[ā] ¼apar
- 5 La‘l-i gevher-p¼Őuñ ey dil-ber ne Őir¼n kār olur
Ho¼¼a-i yā¼¼t¼femden l¼‘l¼‘-i lālā ¼apar
- 6 Z¼net ü z¼ver bulur cānā ceb¼n¼ñden ¼amer
¼al‘at¼ñden n¼r-ı h¼rŐid-i cihān-ārā ¼apar
- 7 Z¼lf-i ‘anber-bāruña ey serv-i fa¼r erbāb-ı h¼sn
Cild-i ¼āv¼s ider iken Şekl-i ejderhā ¼apar
- 8 B¼lb¼l-i cān g¼lŐen-i h¼sn¼ñde pervāz ideli
¼āf-ı dilden Őāhbāz olmış durur ‘an¼ā ¼apar
- 9 Olsa ma‘l¼muñ **H¼al¼l¼** ‘ālem¼ñ ‘ilmi ne var
Ehl-i ‘irfānuñ v¼c¼d¼ ¼atreyi deryā ¼apar

179

Vah¼dā

Mef‘¼l¼ Fā‘ilāt¼ Mefā‘il¼ Fā‘il¼n

- 1 Bāb-ı neŐā¼ı sāk¼-i devrān a¼ar ¼apar
¼ufl-i murādı cām-ı dirahŐān a¼ar ¼apar
- 2 H¼am-yāze-r¼z-i vuşlat olur ehl-i dil m¼dām
Her dem ki s¼nesin meh-i tābān a¼ar ¼apar
- 3 Bir b¼se ¼aŐdı ile varınca firāŐına
¼eŐm-i f¼s¼n-sāzını cānān a¼ar ¼apar

4b efser-i: Metinde “efseri”.

7b Cild-i: Metinde “Cildi”.

47b 4 Sedd oldı ise dergeh-i vālā-yı meykede
Ġam çekme muġ-beçe anı pinhān açar kıapar

5 İtmez nişār nazm-ı dürer-bārını **Vahîd**
Şandūka-i ma‘ārifi yārān açar kıapar

180*

Rüşdî

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Her dem niķābın ol meh-i tábān açar kıapar
Rüyımı t̄alı‘-i dil-i nālān açar kıapar

2 Gülşende ġonca-hāyı gül-i şüküfteyi
Bār-ı bahār u faşl-ı zemistān açar kıapar

3 Ol kām-h‘āh o derde ki dā‘im küşād ola
Ebvāb-ı luţfi yoġsa Kerīmān açar kıapar

4 Çīn-i cebīn ider görüp evşāf-ı zülfini
Her dem ki yār defter [ü] dīvān açar kıapar

5 Ta‘rīf-i mū-miyānda çok kııl ü kıāl olur
‘Āşık ki bahş-i ġüsnini her ān açar kıapar

6 Gevher-nişār eyleyemez **Rüşdiyyā** ġibi
Şandūķ-ı nazmı nādire-sencān açar kıapar

181**

Ĥalīlî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Tā benüm kıalbümde yaķduñ ey ruġı gül-nār nār

* **Rüşdî, Hayatı, Edebî Kışılıġı ve Dıvanı’nın Tenkitli Metni** (Kayhan, 1991)’nde ve **Sahhāf Rüşdî ve Dıvanı’nın Tenkitli Metni** (Ekici, 2006)’nde bulunamadı.

180/2a: Mısra vezne uymuyor.

** **Latîfî Tezkiretü’s-Şu‘arâ ve Tabsıratü’n-Nuzamâ** (Canım, 2000: 252). 1, 2 ve 3. beyitler mevcuttur.
181/1a ey ruġı: yār yaġı M.

- Nār-ı ‘aşkuñla cihānı yaqduñ ey ‘ayyār yār
- 2 Yaralu kılduñ beni raḥm eylemezsın ey dirīğ
Ağladursın her gice tā-şubḥ olunca zār zār
- 3 Zārluğumdan benüm hem-sāyelerdür bī-ḥuzūr
İtmedi āhum saña bir zerre ey mekkār kār
- 4 Kār idüpdür cānuma firḳat ‘azābı ey perī
Luṭf idüp urma cefādan cānuma her bār bār
- 5 Bārḥā ‘aşkuñ yolında dönmege fikr eyledüm
Boynımı bağlar ḳomaz zülf-i siyāhuñ tār tār
- 48a** 6 Nārumuñ baḥrında nazm oldu bu şı‘r-i dil-firīb
Diñle ey cān u cihānum ḳılma az eṣ‘ār ‘ār
- 7 ‘Ārif iseñ ey **Ḥalīlī** yanma nār-ı hecr ile
İşigüñe yüz diyü evvel şehüñ yalvar var

182

Ḥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol ki *ve‘l-leylūñ* rümüzı zülfinüñ tábındadır
Ve‘ḳ-ḳuḥūñ āfıtābı yüzi meh-tábındadır
- 2 Sırr-ı *mā-zāğa‘l-başar*dan gözleri virür ḥaber
Ḳabe ḳavseyñ beyānı ḳaşı miḥrābındadır

1b ‘aşkuñla: şevkuñla T. / cihānı yaqduñ: cihānda yandum T.

2b şubḥ olunca: şubḥa deñlü T. / zār zār: Metinde “zār u zār”.

182/1a *ve‘l-leyl*: “Geceye andolsun.” Duhâ (93/2) / rümüzı: Metinde “zümüzı”.

1b *Ve‘ḳ-ḳuḥūñ*: “Kuşluk vaktinde andolsun.” Duhâ (93/1)

2a Sırr-ı: Metinde “Sırrı”. / *mā-zāğa‘l-başar*: “Gözü kaymadı...” Necm (53/17)

2b *Ḳabe ḳavseyñ*: “İki yay aralığı kadar...” Necm (53/9)

- 3 Nükte-i dārü'l-beḳādan gel beni bīdāra şor
Ol bu esrārı ne bilsün kim fenā ḥābındadur
- 4 Zāhidüñ efsānesinden ḥāşıl olmaz baña derd
'Āşıkam göñlüm nigāruñ 'aşkı ḳullābındadur
- 5 Çün Sikender zūlmet-i hicrānda ğam çeksem ne ğam
Çeşme-i ḥayvān çü yārüñ ağızı cüllābındadur
- 6 *Küntü kenzüñ* sırrını zāhid ne bilsün yā faḳīh
Sen aña şor kim kemāli ma'rifet bābındadur
- 7 Niçe yol bulsun **Ḥalīlī** dil-berüñ dīdārına
Çün ki cānı miḥnet ü hicrānuñ iḥḳābındadur

183

Ḥalīlī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ğamzeñ elinde tīġı[nı] 'uryān tıttup durur
'Uşşāḳı süzerem ki yine ḳan tıttup durur
- 2 Çevġān-ı zülfüñüñ niçe cān tıttup urmasun
Ğül-ġün yañaġlaruñ gibi meydān tıttup durur
- 48b** 3 Bāzār-ı ḥüsn içinde dehānuñ şehā senüñ
Dürr ile la'l satmaġa dükkān tıttup durur
- 4 Tāvüs-ı perçemüñ şanemā cān şikār ider
Bostān-ı 'arızuñdaki cevlan tıttup durur
- 5 Yaşum görüp ḥayāline göñlümde dir ḥabīb
Eġlenme ol ḥarābda bārān tıttup durur

6a *Küntü kenz*[en mahfiyyen]: "Ben gizli bir hazineydim."

6 ‘Add it beni maḥalleñ itünden didüm didi
Yoğ bu gedāya himmet-i sulṭān tūtop durur

7 Şi‘r-i **Ḥalīlī**nüñ nemekin alduğı bu kim
Baḥr-ı suḥanda dāmen-i sulṭān tūtop durur

184

Ḥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Āh kim ol çeşm-i siyāhuñ kaşd-ı cān itmek diler
Men ğarīb üftādenüñ bağrını ḳan itmek diler

2 Sünbül-i gül-pūşenüñ firdevs bāğınuñ güli
Bülbül-i cānum ḳuşı āh u fiğān itmek diler

3 Perçemüñ gül-gün yañağūñ çevresin yād itdüğü
‘Āleme ya‘nī güneş cirmin ‘ıyān itmek diler

4 Tırveş ḳaddüñ ḳıyām itdükçe ey serv-i sehī
Lerzeden ḳaddini ‘uşşāḳuñ kemān itmek diler

5 Men‘ ider her gice ‘uşşāḳuñ maḥallinden raḳīb
Öldür ol kelbi ki ḳaşd-ı ḥānedān itmek diler

6 Leblerüñ luṭfiyla cān-baḥşam didi ḥandān olup
Hışm ider ğamzeñ meger anı yalan itmek diler

7 Hırka-pūş oldı **Ḥalīlī** yıllar oldı ğam çeker
Ölmedin bir kez tavāf-ı āsitān itmek diler

183/7a Şi‘r-i: Metinde “Şi‘ri”.

7b Baḥr-ı: Metinde “Baḥrı”.

184/5b ḳaşd-ı: Metinde “ḳaşdı”.

49a

185

Halîlî*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

- 1 Şehâ zülf-i siyeh-püşuñ ki cirm-i şemme hâ'ildür
Eger kâfirdür ol bî-dîn velî İslâma mâ'ildür
- 2 Lebüñ dârü'ş-şifâsından kim oldur muhyi-i 'âlem
'Îlâc-ı 'illet-i sevdâ bu dil bîmâr-ı sâ'ildür
- 3 Haţuñ tefsîri kim anda kıılır 'allâmeler 'âciz
Ne fehm olsun çü bir harfi anuñ yüz biñ mesâ'ildür
- 4 Yüzüñde hâl-i müşgîñüñ ki miskîn itdi 'uşşâkı
Hemîşe Rûma kaçd itmiş 'aceb Hindü-yı hâ'ildür
- 5 Götür burka' cemâlüñden ki tâ disin melâ'ikler
Ta'âlallâh zihî şüret ne hoş şekl ü şemâ'ildür
- 6 Ne gam vâdî-i hicrânda kalursa dîv-i miñnet de
Anuñ boynında kim cânâ ser-i zülfüñ hamâ'ildür
- 7 **Halîlî** haste ey dil-ber görelden hüsni-zîbâñı
Özin cem' idemez bir dem başından 'aql[ı] zâ'ildür

186

Halîlî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Ol büt-i çîñi kim anuñ sünbül-i ber-çîni var
Gülşen-i cândur cemâli müşgden pür-çîni var
- 2 Ey Müselmân dil tolaşma zülf-i kâfir-kîşine

185/6a dîv-i: Metinde "dîvi".

6b ser-i: Metinde "seri".

- Kaşd-ı ĩmān eyler anuñ ğamze-i bī-dīni var
- 3 Ğamzesinüñ dem-be-dem dil dilmek imiş ‘ādeti
Müstedām olsun hemīşe kim ne hoş āyīni var
- 4 Ben niçe feryād ü zārī itmeyem Ferhādveş
Kim raķībūñ ğusrevümle şoğbet-i şīrīni var
- 5 Bülbül-i dil ğāl-i ruğsārına reşk idüp didi
Görme bu Hindūy ki gülden pister ü bālīni var
- 49b 6 Sünbül-i müşğīni el şunmuş gül-i ruğsārına
Gülşen-i cennetde seyr eyler gül-i nesrīni var
- 7 Ol şanem ‘aşķ-ı **Ħalīlī**den nişān isterse ger
Eşķ-i sürğ u çihre-i zerd ü dil-i ğamğīni var

187*

Necātī*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün*

Çenāruñ ğadd-i yāre nisbeti var

Eli yufķa velī hoş himmeti var

188**

Ħuğfī*Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün*

- 1 Zülfüñe şāne urmağıl boynuña çoğ vebāl olur
Kim niçe cān u dil düşüp ayağa pāy-māl olur

186/4b şoğbet-i: Metinde “şoğbeti”.

6a gül-i: Metinde “gül ü”.

7b dil-i: Metinde “dili”.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 198). 49b’de der-kenar.

** **Zübdetü’l-Eş’âr** (Kaf-zâde Fâ’izî, 1877: v. 37a). Tezkirede gazelin matla beyti mevcut olup şairin Edirneli olduğu yazmaktadır.

188/1a urmağıl: urmagil T.

- 2 Alnuñ ile aşuñı grp her gice añ ılır ay
Gh zini bedr ider geh gresin hill olur
- 3 Hr melek per beer grmedi milñ ey anem
Dimediler bu vech ile perdede ho ceml olur
- 4 Kirpignñ oından u yreği anı ‘aıuñ
amladugınca dben rular zere hl olur
- 5 Firate ol ki abr ider ‘a yolında ey **Hui**
ıymeti ‘aıbet anuñ gam yimesn vil olur

189

Hui*Mefl Filt Mefl Filn*

- 1 By-1 auñla bd-1 ab mg-br olur
ev-i ruuñla ry-1 zemn llezr olur
- 2 an-1 emende metnñ vafın ey anem
itdgince serv-i seh ermsr olur
- 3 Cz gzi bu devr-i amerde siir ider
Kim zli ghi gejdm olur ghi mr olur
- 4 Hat-1 ‘izr d’iresin ıttsa ne ‘aceb
buñ kenr anda ise sebzer olur
- 50a 5 Glzr-1 hsni gllerin ol hr-ihrenn
Bir kez grrse cn **Hui**nn hezr olur

190

Hui*Mefln Mefln Mefln Mefln*

2b ider: Metinde “ider ” , vezin gereği baqlama edatı ıkarılmıtır.

- 1 Tavāf-ı haccuñ ey zāhid şevābı gerçi a'lidür
Velī gönül tavāf itmek bilesin andan a'lidür
- 2 Şular kim 'āşık-ı dīdār olupdur cenneti n'itsün
Ki hūr-ı Kevşer anlaruñ bilesin kim tufeylidür
- 3 Kişi kim her neyi sevse ol olur fikr ü zikiri
Nite kim dilde Mecnūnun dūni gün zikr[i] Leylidür
- 4 El irmez vaşluña çüncim hayālūñ gitmesün gözden
Huñnūñ gönli bir pāre anuñ ile tesellidür

191

Huñ*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Fitn'iden devr-i kamerde 'ayn-ı fettānuñ durur
Şūr-ı şer āhır zamān içre k'olur anuñ durur
- 2 Dāne vü dām ile şayd iden dil ü cān murğını
'Anberīn hālūñe bu zülf-i perīşānuñ durur
- 3 Yüzüñ alnuñ nūr ile dün gün münevverdür cihān
Maṭla'-ı şems ü kamer senüñ girībānuñ durur
- 4 Geldügince hāne-i çeşme hayāl-i hālını
'İzzet ile kondur ey merdüm ki mihmānuñ durur
- 5 Başuñı top eyle şal meydān-ı 'aşk içre **Huñ**
Zülf-i çevgān itsün ol top[1] çü çevgānuñ durur

50b

192

Huñ*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

191/4a hayāl-i: Metinde "hayālī".

- 1   Ğoncayı dil-teng iden gül-berg-i ħandānuñ durur
 Serve reftār öğreden ħadd-i ħırāmānuñ durur
- 2   Siħr idüp Hārūt ile Mārūtı çāh-ı Bābile
 Düşüren devr-i ħamerde ‘ayn-ı fettānuñ durur
- 3   ‘Aks-i ruħsāruñ durur şüret viren āyīneye
 Şanma andan görinen ol naħş kim anuñ durur
- 4   Geldüginc’ey merdüm-i çeşmüm ħayāl-i ħālını
 Hoş gör insāniyyet it ħāneñde miħmānuñ durur
- 5   Gül yüzüñ vaşfın **Ĥuḫfī** gülşende bülbülveş n’ola
 Söylese ey ğonca-leb medħ-i elħānuñ durur

193

Ĥuḫfī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1   Nāzil olan āyet-i ħüsn ol perī şānındadır
 Kim dil-i ‘uşşāk anuñ zülf-i perīşānındadır
- 2   Gevheri kānda bulunmaz dir dil-i cevher-şinās
 Ol nezāket kim anuñ la‘l-i dūr-efşānındadır
- 3   Yāsemīn ü lāle vü nesrīn ü gülde görmedüm
 Reng [ü] bū kim ol mehūñ gül-berg-i ħandānındadır
- 4   Zülf-i müşğīnini çevgān eylemiş top urma[ġa]
 Ĥāl-i ‘anber-bārını kim ħüsn meydānındadır

192/1a Ğoncayı: Metinde “ğonca-i”.

4a ħayāl-i: Metinde “ħayālī”.

5b medħ: Dizede “murg” kelimesi geçiyor, satır altında düzeltme amacıyla “medħ” kelimesi yazılmış.

- 5 Çeşm-i hūn-rīzi ki ‘uşşākuñ döküpdür anı
Gitmemişdür daı ol an tīg-ı müjgānındadır
- 6 İtme ey dil amzesi avfin revān var la‘line
Kim meşeldür söylenür devlet azā yanındadır
- 7 Nūr [u] zūlmet kim ru u zūlfünde var şevi anuñ
Kāfirūñ küfrinde vü mü‘minler ĩmānındadır
- 51a 8 Dāmen-i vaşla **Hui** dil bulmayısar dest-res
Dest-i firāt nite kim anuñ girībānındadır

194

Hui

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Ruuñ lāle dişūñ lü‘lü’ lebüñ yāūt-ı amerdür
auñ reyān ü addūñ gül adūñ serv ü şanavberdür
- 2 Mu‘anber sūnbülūñ būyı mu‘atar ıldı āfāı
Kim anuñ oısından her diyārun āki ‘anberdür
- 3 Ne rūşen şem‘ olur yā Rab cemāli nūr[1] ol māhuñ
Kim pervānesi olmada anuñ şem‘-i āverdür
- 4 İşigi Ka‘bedür ehl-i şafāya Merve akkıçūn
Bugün sa‘y ile urbān ol ki ey cān ācc-ı ekberdür
- 5 Eger ol āmet-i ra‘nā kıyām itse kıyāmından
ıyāmet opa ‘ālemde şanalar rüz-ı maşerdür
- 6 **Hui** bir şāha ul oldu ki ‘ālem ire ol māhuñ
Ayaı topraı şehler başına tāc-ı efserdür

- 7 Demidür 'ıyş [u] nüş itsün na'ım ehli gibi 'uşşāk
Ki dil-ber hūr ağac tūbā çemen cennet şu Kevşerdür

195

Hufi

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Bilsem 'aceb bu diş mi yā dūr-dāneler durur
Kim gözd'anun hayāl ile dūr dāneler durur
- 2 Bu murğ-ı cān [u] dil ki uçar bāl ü per açup
Şem'-i ruḥuñ[da] yaḥıcı pervāneler durur
- 3 Zülfüñ selāsilin dil ü cān boynına şalup
Zencīre çekdi buları ki dīvāneler durur
- 51b 4 Mey-gün lebüñ şafāsıyla nüş itmege müdām
Gözde hayāl-i bāde vü peymāneler durur
- 5 Üns tutdı gözde merdüm-i çeşm[i] hayāl ile
İnsān gör perī ile hem-ḥāneler durur
- 6 Cān u cihān ü cennet ü hūrī n'ider **Hufi**
Anun murādı dünyede cānāneler durur

196*

Aḥmed

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Gördüm yüzüñi idemezem ey nigār şabr
Zülfüñ gamından oldu baña zehr-i mār şabr
- 2 Ey kaşları kemānına ḫurbānlar olduğum
Cismüm hilāl gibi ḫılupdur nizār şabr

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 170)

- 3 Devr-i ruḥuñda n'ola içersem ciger kıanın
Gül mevsiminde içmemege kimde var şabr
- 4 Şabr eylesün cefāma ki cānın alam dimiş
Ben şabr iderdüm eylese bu rüzgār şabr
- 5 Hār-ı belāya şabr ider illā ki idemez
Zāğ-ı raķībe bülbülüñ ey gül-‘izār şabr
- 6 ‘Uşşāķa şūfī şabr buyurma ki ben daḥı
Evvel senüñ bigi ider idüm hezār şabr
- 7 Raḥm it dil-i şikestesine **Aḥmed**üñ k’ider
Zülf [ü] ruḥuñ ḥayāliyle leyl [ü] nehār şabr

197*

Aḥmed*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Āh k’irdüğine ol şūḥ-ı sitemkār öpülür
Dest-bāzī kıılır ağıyārla oynar öpülür
- 52a 2 Zehr-i kıatıl görünür ḫālī‘-i şūrumda şeker
Beni öldürmege ol la‘l-i şeker-bār öpülür
- 3 Öperem ṭurra-i ṭarrāruñ ucın çünkü budur
Resm-i ser-bāzlaruñ kim resen-i dār öpülür
- 4 Öpdüm ağıyāruñ elin kim kıoya yārüñ etegin

196/4a ki: kim M.

6b bigi: gibi D.

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 150)

197/1b kıılır: kıılıp D.

3: 4 D.

3b Resm-i: Metinde “Resmi”. / kim: – M.

4: 3 D.

Kimse kesmedügi eldür bu ki nā-çār öpülür

- 5 **Ahmed** öper kapuñı kūyuñı devr itdükçe
Ki tavāf-ı Harem içre der ü dīvār öpülür

198*

Ahmed

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Serv-i bālāñ ile başuma belālar niçe bir
Hışm-ı çeřmüñ ile cānuma cefālar niçe bir
- 2 ‘Arız u zülf[i] hayāliyle nigāruñ şeb [ü] rüz
Gözedem çasret ile řubħ [u] mesālar niçe bir
- 3 El uzunluğı idüp la‘line şunmiş zülfi
El uzatduğı aña bī-ser ü pālar niçe bir
- 4 Koyuban dil gökini gün gibi devr eyleyeler
Bu gedā-ħāneleri māh-liķālar niçe bir
- 5 **Ahmedüñ** arturuban derdini ol kān-ı řifā
Ehl-i derd olmayana vire devālar niçe bir

199**

Ahmed

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 řubħ dek her gice āgyārla ol yār oturur
Dest-bāzī kılup āgyār ile oynar oturur

5a kūyuñı: Metinde “kūyuñı” řeklinde yanlıř yazılmıř.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 174-175)

198/4a dil: – M.

4b gedā-ħāneleri: gedālar şanları M.

5a kān-ı: la‘li D.

5b vire: ide D.

** **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 191)

199/1a řubħ dek: řubħ-dem D.

1b Dest-bāzī: Dest-bāz M. / kılup āgyār ile: kılur şoş güler M.

2 Her kaçan gül gibi ol hārla handan yürüse
Ehl-i dil lāle bigi bağrını tağlar oturur

52b 3 Āh ki ol cāme-i h̄āb içre ire düşmen ile
Añmaz ol hasteyi her gice ki bīdār oturur

4 **Ahmedi** gör ki saçuñ fikriyle uzun giceler
Kimseye hālın dimez hemīn āđlar oturur

200*

‘Adnī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Mīhrüñ ile āhum ey meh-rū Şüreyyādan geçer
Eşk-i çeşmüm kaçresi mevc urdı deryādan geçer

2 Āh kim kılmadı cānān gönline nālem eser
Gerçi dirler āh-ı ‘āşık seng-i hārādan geçer

3 Açılır cān gülşeninde gonca-i şādī ne-dem
Kim lebüñ fikri dil-i pür-hūn-ı şeydādan geçer

4 Nişter-i ğamzeñ niçün ‘āşık kanın döker didüm
Didi kaçd ile marağ kim ola sevdādan geçer

5 Lāle haddüñde ‘arağ gördükçe cānā dir gören

2: 3 D.

2b lāle bigi bağrını tağlar: bağrını lāle gibi dağlar D.

3: 2 D.

3a ki: kim D. / ire düşman ile: düşmanlar ile D.

3b Añmaz ol hasteyi: Gör ki ben miskīn D. / ki: – M.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 37)

200/1a meh-rū: meh tā D.

1b urdı: urur M.

2a gönline: gönlüñe D.

4a ğamzeñ: ‘aşkuñ M. / ‘āşık: – M.

4b kaçd: faşl M.

5a gören: gönül D.

Āb-ı güldür kim süzülüp sürh-i vālādan geçer

- 6 Geçdügince āb-ı çeşmümden hayāl-i zülf-i dōst
Şan neheng-i nīl-gündur oynayup mādan geçer
- 7 Dil-berā ger hāk-i pāyuñ girse ‘Adnī destine
Cān u yā devrān n’olur firdevs-i a‘lādan geçer

201

Şafr

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Her nerede ki ol serv-i dil-ārā şalınur
Rāstī hoş harekāt eyler ü zībā şalınur
- 2 Dilemez kim bilesince şalınam lāle-şıfat
Niçe gönderdi beni ol cān şodı tenhā şalınur
- 3 Yüzüñi görmez iken şorma nedür hāl-i ğarīb
Taraf-ı mağribe çün şems-i hüveydā şalınur
- 53a 4 Beni ağlatma haţuñ geldügin ister iseñ
Yaraşur sebze çü bostān içine mā şalınur
- 5 Serv-şaddüñde şalıncaş düzüben zülfüñ ucın
Cān şalınmaz yaluñuz biñ dil-i şeydā şalınur
- 6 Kaşuñ altında yüzüñ silsile[-i] zülfüñ ile
Şanki mihrābda şandīl-i muşaffā şalınur

5b Şan neheng-i nīl-gündur oynayup mādan geçer M.

6: – M.

7a girse: gire D.

7b n’olur: nedür D.

201/1a: Mısra vezne uymuyor.

5b dil-i şeydā: Metinde “dil ü şeydā”.

6b şandīl-i: Metinde “şandīl ü”.

7 Ey **Şafî** ol ser-i gîsû hevesidür dün [ü] gün
Dest-i şüfideki tesbîh-i muṭarrā şalınur

202

Halîlî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Dâne-i ḥālūñ ki ḳurş-ı âfitâb üstindedür
Noḳta-i sevdāya beñzer kim kitâb üstindedür

2 ‘Ârızuñda dür düzildügi ne şîrîn yaraşur
Nâzük olur lâ-cerem dürr-i hoş-âb üstindedür

3 Bûseler virüp meger kim cân alam dimiş lebüñ
Ol hevesden tende cānum inḳılâb üstindedür

4 Ḳanum içdügünce fettân gözüñ öldürmek diler
Şehriyāruñ lâ-büd in‘âmı şarâb üstindedür

5 Âteş-i ‘aşkuñla ḥün-ı dil ne var cüş eylese
Cüş ider elbette ol ḥün kim kebâb üstindedür

6 Bildi çeşmümde ḥayâli mesken itdügin didi
Muḥkem olmaz ḥâne kim bünyād[ı] âb üstindedür

7 Yâre bildürmiş **Halîlî** sevdügin her bed-nefes
Kim teraḥḥum eylemez dâ‘im ‘itâb üstindedür

53b

203

Şafî

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün

1 Ne dil kim ‘aşḳ ile şeydâ degüldür
Eger cân ise ol peydâ degüldür

2 Ne dil olsun ki bî-‘aşḳ ola bir dem

- Ne yir olsun ki pür-sevdā degüldür
- 3 Ne göz kim olmaya ol yüze hayrān
Ne diyem ben aña bünyād degüldür
- 4 Melāḫat bostānında olur serv
Velī ḫaddüñ bigi ra‘nā degüldür
- 5 Egerçi āb-ı hayvān hoşdur ammā
Lebüñ mānend cān-efzā degüldür
- 6 Seni mecmū‘-ı cān ehli severler
Nedür gönlüm benüm tenhā degüldür
- 7 **Şafinüñ** dil-beri kim hoş-ḫademdür
Ki ser anuñ yolında pā degüldür

204

Şafī*Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Geldüñ ki alasin dil ü cān öyle mi olur
Gİtdün iki nefesde revān öyle mi olur
- 2 Hāver doğınca derd ile arturduñ āhumı
Fāş oldu cümle rāz-ı nihān öyle mi olur
- 3 Kesmek raḫībden nazarı hoş degül midür
Ḳılduñ anuñla bunca zamān öyle mi olur
- 4 Düşmen sözi [i]le ‘amel itmek revā mıdur
Ya dōst üzre ḫann ü gümān öyle mi olur

5 Şīrīn leb ile cānum alandan gönül alup
Şimdi virürsin acı zebān öyle mi olur

54a 6 ‘Ahdüñde toğrılık iderem kıaddüñe henüz
Dirsin benüm haķumda yalan öyle mi olur

7 Yā Rab **Şafı**yi hıdmete sen lāyık eyle kim
Hıç añmaz oldu şāh-ı cihān öyle mi olur

205

Қасım

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

1 Tolaşma gönül key şaķın ol zülfe hażer var
Hall itmedesin ‘aķdin anuñ çünki nażar var

2 Bostānda dehānuñ gibi yoķ ğonca-i ğannāc
Gülşende yüzüñ gibi ne hod bir gül-i ter var

3 Ğamzeñ sıhıri yaralarından cıgerümde
Gel sīne-i mecrūhumı yar gör ki neler var

4 Mūy ile miyānuñ bu kıadar eylemişem fark
Kim bendi yoķ bunuñ anuñ üstinde kemer var

5 Zülfüñde iken dil yüzüñi dir görem āhır
Şeb niçe ki uzunsa aña çünki seher var

6 Ger tālīb olursam n’ola kim vaşluña ben de
Eşķüm gibi yāķūt u bu gözüm gibi zer var

7 **Қасım** lebüñüñ vaşfını şīrīn dise tañ mı

205/1a hażer: Metinde “hażer”.

3a: Mısra sonundaki “kim” edatı, vezin gereği mısradan çıkarılmıştır.

Ey husrev-i hūbān ki dehānuñda şeker var

206

Ḳāsım

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fa'ūlün

- 1 Ey dil bu gice müjde ki cānān gelicekdür
Fırkatūñe ra'nā vü derdüñe dermān gelicekdür
- 2 Ey bülbül-i şūrīde niçe kılasın efgān
Şāz ol yine ki ol gül-i handān gelicekdür
- 54b 3 Ğam 'uḳdelerini yine keşf itmege dilden
Biñ nāz ile bir zülf-i perīşān gelicekdür
- 4 Pāk eylemege yollarını gözyaşı gitsün
Kim bendelerin görmege sulṫān gelicekdür
- 5 Ḳılmaḳlıġa bu külbe-i aḫzānı münevver
Şükr it bu gice şem'-i şebistān gelicekdür
- 6 Şükrāne nişār it yolına cānuñı **Ḳāsım**
Bildüñ ki ḫaḳīḳat saña cānān gelicekdür
- 7 Ḥamd eyle elif bigi ṫurup ḳaddine ḳarşu
Dürüş ki ol server-i hūbān gelicekdür

207

Ḳāsım

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Nażar itmez baña ol dil-ber elümden ne gelür
Beni hicrān ile zār eyler elümden ne gelür

7b husrev-i: Metinde "husrevi".

206/1b: Mısra vezne uymuyor.

2b gül-i: Metinde "gül ü".

7b server-i: Metinde "serveri".

- 2 Gözlerümden yire aqıtmağa hün-ı cigeri
Ĝamzesi varsa dile hançer elümden ne gelür
- 3 Cem‘ olup begleri zībā ruhına şalsa eger
Yıkmağa gönüm evin leşker elümden ne gelür
- 4 Çeşm-i hün-rīzi beni rāzıyam öldürdüğine
Kaşd-ı cān eyledi çün kâfir elümden ne gelür
- 5 Cism-i pür-derdümi ger ‘aşkı odı āhir-kār
Yaqıban eyleye hākister elümden ne gelür
- 6 İledür cevı ü cefā yollarına yāri raqīb
Öldi diy’aramaya reh-ber elümden ne gelür
- 7 **Ķāsmā** şevqümü dil-dāra beyān eyler iken
Yansa āhumdan oda defter elümden ne gelür

55a

208*

Ħamdī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ey gönül ol şanemün ‘aşkına yanmaq niçe bir
Çeşm-i hün-rīzleri bu qanuma qanmaq niçe bir
- 2 Dil-berün zülf[i] hevāsında ruqı şevqi ile
Dem-be-dem yile uyup şuya qayanmaq niçe bir
- 3 Dil-beri ile havādişden ola yār-i qadīm
Her gözün sevdügin ol dil-beri şanmaq niçe bir

207/2a hün-ı: Metinde “hūnı”.

4b Kaşd-ı: Metinde “Kaşdı”.

5a āhir-kār: Metinde “āhiri kār”.

* **Ħamdullah Ħamdī ve Divanı** (Özyıldırım, 1999: 161)

208/1a ol: her D.

1b bu qanuma: qanuña M.

3a Dil-beri: Dil berı D.

4 Her gice haste gönül eski belâ ile yatup
Her seher bir yiñi derd ile uyanmağ niçe bir

5 **Hamdi** gül yüzlülerüñ lebleri şevkinde müdâm
Cigerüñ lüle bigi kana boyanmağ niçe bir

209*

Şemsî

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1 Güneş cismüñi ey meh-rû şafâ pehlüya şarmağdur
Güzelden umılan mihr ü vefâ pehlüya şarmağdur

2 Marîz-i ‘aşka çün virdi tabîb-i leblerüñ şerbet
Velî kânün-ı hikmetde şifâ pehlüya şarmağdur

3 Nedür mi‘râc lezzâtuñ didüm bir ehl-i zevk aydur
Nigâr[1] mest idüp karşı şaya pehlüya şarmağdur

4 Baña mir‘ât-ı vechüñden tecellî irdi vecd ol dem
Kişi vecd olsa ey dil-ber revâ pehlüya şarmağdur

5 Ne hoş hıfz eylemiş **Şemsî** kelânullâhı şadr-ı döst
Bunuñ gibi güzel şadrı sezâ pehlüya şarmağdur

210

Kemâl

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

5a şevkinde: şevkinden M.

5b lüle: gönca D.

* **Latîfî Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ** (Canım, 2000: 328). 1, 2 ve 5. beyitler mevcut. Tezkireye göre şairin mahlası “Şemsî-i Defterdâr”dır.

209/1a meh-rû: budur T.

1b: 1a T.

1b Güzellik olmadın zâyi’ sezâ pehlüya şarmağdur T.

2: 55a’da der-kenar.

3a ehl-i: Metinde “ehli”.

5a kelânullâhı: kelânullâha M.

5b Bunuñ: Anuñ T.

- 1 Ayırdı gönlümi benden bugün nâz ile dil-berler
Bu cāzū fitneler bilsem ne resme sihr işlerler
- 55b** 2 Gözümden dökdürürler uş dem-ā-dem dürr ile mercān
Yüzi lāle dişi lü'lü' tudağı la'l-i aḥmerler
- 3 Ger 'āşık iseñ ey dil sen cefāyı cān ile gel çek
Ne deñlü gösterürlerse saña cevri sitemgerler
- 4 Nigārā bŷy-ı zülfünden mu'aṭṭar olalı 'ālem
Siyeh-rū oldı kāsiddür bahāda müşg-i 'anberler
- 5 Ne cānsın kim cemālünden utandı ḥŷr-ı cennāt
Anuñçün ḥüsnüñ öñinde dökerler perīler perler
- 6 Bu sidre boy tŷbīden dir isem müntehā ḥaḫdur
Görüp serviyle bend oldı bu āzāde şanavberler
- 7 Ne mażharsın ta'ālallāh 'aceb ey şun'-ı bī-hem-tā
Bulunmaya dü-'ālemde eger mānendüñ isterler
- 8 Gel ey şarrāf-ı kıymet-dān **Kemāl**[üñ] şi'rini gŷş it
Bu nazm-ı pākīzedür bil bugün ma'nīde cevherler
- 9 Şu deñlü ol perī-zāduñ diyem vaşfın ki 'ālemde
Ve kātib kāğıd u ḥāme ṭola dīvān ü defterler

211*

Fazlı

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

210/3a Ger 'āşık iseñ ey dil: Metinde "Ey dil ger 'āşık iseñ", vezin gereği düzeltilmiştir.

3b cevri: Metinde "cevr ü".

5a ḥŷr-ı: Metinde "ḥŷr u".

8b nazm-ı: Metinde "nazmı".

* **Kara Fazlı'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dīvânı** (Özkat, 2005)'nda bulunamadı.

- 1 Ey şanem sensüz bu gönüm şanma ki hurrem geçer
Gönümün her güşesinden günde yüz biñ gam geçer
- 2 Yatağından tā-ebed emvāta bŷy-ı cān kōkar
Her men[ā]zilden kim ol maħbŷb-ı ‘İsī-dem geçer
- 3 Perde olmuş gün yüzün göstermez ol zŷlfŷn baña
Gör ne baħtı karayam kim gündüzüm aħşam geçer
- 4 Yüzümü başup geçende bir du‘ā kılsañ n’ola
Kim ki meşhedden geçerse okıyup *elħam* geçer
- 56a** 5 **Fazlı** mesken kıılma uşbu fānī dār-ı dünyāda
Yüz biñ yıl ‘ömrün olursa ma’nīde bir dem geçer

212*

Necātī

Mef’ŷlŷ Mefā’īlŷ Mefā’īlŷ Fa’ŷlŷn

- 1 Ben hāste için la’l-i leb-i gül-şekerŷn var
Ben müflis için zer kemer ŷ sīm berŷn var
- 2 Bir daħı benüm sencileyin pādīşehŷm yoħ
Ey dōst senŷn niçe benüm bigilerŷn var
- 3 Aġyār diken gibidŷr andan ŷzŷlŷrseñ
Ey ġonca-dehen gül gibi baş ŷzre yirŷn var
- 4 Nergis gibi göz dikmiş idŷm izi tozına

211/5b: Mısra vezne uymuyor.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997:191-192)

212/1a ben: men M. / la’l-i leb-i gül-şekerŷn: la’l-i lebŷn gül-şekerŷn M.

1b sīm berŷn: sīm ŷ berŷn M.

2a pādīşehŷm: pādīşāhum M.

2b bigilerŷn: gibi nevgerŷn M.

3b Ey ġonca-dehen: Ey yār M.

Bir kez dimedüñ sūhte haqqı nazaruñ var

5 Ey dil ya seni zülfi çeker yā şu ya toprak
Bārī hele yār işigine bir çekerüñ var

6 Didüm ki müjeñ tırine sīnem siper olsun
Taḥsīnler idüp didi **Necāfī** cigerüñ var

213

Şirāzī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Vaşluña irişmege cānā neler
Cān u dilden terk ider şükrāneler

2 Ḥasretüñden qorqaram āh itmege
Kim feleklerde melekler yanalar

3 Leblerüñden şöyle ser-ḥoş olmışam
Kim görünmez gözüme mey-ḥāneler

4 Şöyle zencīr urdı zülfüñ boynuma
Kim düşünde görmedi dīvāneler

56b 5 Dest-rāz iderse müşgīn zülfüñe
Şāḥ şāḥ olsun göreyüm şāneler

6 La‘lüñi añduqca **Şirāzī** senüñ
Gözlerinden dökilür dūr-dāneler

4b: dimedüñ: dimedi D:

5a seni zülfi: ser-i zülfi D.

6b didi: didi ki M.

213/3b görünmez: Metinde “gözünmez”.

5b göreyüm: Metinde “göreyüm ki”, vezin gereği “ki” edatı mısradan çıkarılmıştır.

214

İlyās

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Diş midür ağzuñdaki dür-dāneler
Göz midür yā nergis-i mestāneler
- 2 Ben ayağuß tozına baş oynaram
Zülfüñe el n’içün urur şāneler
- 3 Göñlümi zencir-i zülfüñ bağladı
Dā’imā bağlu gerek dīvāneler
- 4 Her ḥasīs-i bizi bir şayma kim
İşlemez nā-merd işin merdāneler
- 5 ‘Aşq ile İlyāsı ma‘mūr eyledüñ
Genc ile ma‘mūr olur vīrāneler

215

Şīrāzī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Şūbdan berü ki ‘aşq odına ciger yanar
Āhumı işiden kişi benden beter yanar
- 2 Yanma didükce göñlüme ḥüsnüñ çerāğına
Derd ile nāle ider ü bī-bāl ü per yanar
- 3 Cānā niķābın açma ki şevki cemālūñüñ
Nā-gāh düşerse māye-i şems ü kamer yanar
- 4 Cānuñı minnet eyleme yandurduğın için

215/3a ki: Metinde “kim”, vezin gereği düzeltilmiştir.

3b māye-i: Metinde “māyā-yı”, vezin gereği düzeltilmiştir.

‘Aşk odı didiler buña bunda neler yanar

- 57a 5 **ŞİRĀZĪ** ger içindeki oddan haber vire
Evvel dili tutuşur [u] andan haber yanar

216

Resmī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Tā kim heves durur saña cānā hevā-yı cevır
Besdür baña dağı gam u hecr ü cefā-yı cevır
- 2 Gelmedi ‘āleme senün ile benüm gibi
Bir cevır idici dil-ber ü bir mübtelā-yı cevır
- 3 Her kim vefā diler cevırün varken ey şanem
Öldür cefā ile anı kim oldur sezā-yı cevır
- 4 Var yāda eyle luṭfuñı cevırün baña yiter
Yād eylemez vefāyı olan āşinā-yı cevır
- 5 Cevr-i ḥabībe gāyet ola şanma ey gönül
Cān virmek ibtidā[sı] yok [u] intihā-yı cevır
- 6 Ol yār-i bī-vefā dağı raḥm itmez āh kim
Öldürdi beni ḥasret ü derd ü belā-yı cevır
- 7 Kan ağlayup kalem oda yaqar varaqların
Yazduqca **Resmī** defterine mā-cerā-yı cevır

217

Resmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Nāvek-i ğamzelerinüñ dir iseñ qanda yatur
Sīnemi deldi irişdi cigere qanda yatur
- 2 N'ola ħaddüñde yatarsa şaçun irdi lebüñe
Kevşeri nüş kılan ravza-i Rıdvānda yatur
- 3 Zeqānuñ çāhına dil düşse n'ola aĝzuñ içün
Bu cihānda niçeler yoq yire zindānda yatur
- 57b 4 Göricek zülf-i girih-gīrünüñ ħaddüñde didüm
Mār-ı pīçide durur şaĥn-ı gülüstānda yatur
- 5 Rüz [u] şeb zülf [ü] ruĥuñ fikriyle şanemā
Resmī[-i] sūĥte-dil āteş-i hicrānda yatur

218

Kemālī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Yār urdı yüregüme yaralar
Kılmadı līkin bu derde çāreler
- 2 Ğamzelerle qanımı qardı yire
Şūĥ-ı şehlā gözleri ĥün-ĥāreler
- 3 Her gice feryād [u] āhumdan benüm
Gökde yummaz gözlerin seyyāreler
- 4 'Aql u fikr ü cān dil ü dünyā vü dīn
Aldı benden dil-ber-i 'ayyāreler

217/1a Nāvek-i: Metinde "Nāveki".

5a: Mısra vezne göre eksiktir.

218/4b dil-ber-i: Metinde "dil-beri".

5 Şad-hezārān zāhidi güm-rāh ider
Ger cemālin ‘arz ide meh-pāreler

6 Keşretin şatduķ cihānuñ vaħdete
Uş bizüz ol ‘aşık-ı āvāreler

7 Ey **Kemālī** bulmayalar mişlüñi
Halk-ı ‘ālem her taraf ger varalar

219

Kemālī

Me’ūlū Me’fā’ilū Me’fā’ilū Fa’ūlūn

1 Ey bād-ı şabā ḥasretüm ol ḥāna ḥaber vir
Ben ‘abd-i za’īf ḥālını sulṭāna ḥaber vir

2 Bir çāre kıla ol ki bu ḥaste-i ‘aşqa
Luṭf eyle benüm derdümi dermāna ḥaber vir

58a 3 Ya’kūb gibi ḥüzn ile uş ‘aşık-ı zārem
Bu nālemi ol Yūsuf-ı Ken‘āna ḥaber vir

4 Ben mūr-ı za’īfūñ ḥaberin luṭf ile ey bād
Her şubḥ durup sem‘-i Süleymāna ḥaber vir

5 Rūḥü’l-ķudūs ol ‘İsī-lebinüñ nefesinden
Zind’olmaķ içün bu ten-i bī-cāna ḥaber vir

6 Dil niçe çeke zülfi ğamından şeb ü zulmet
Hızr ol şuşuzam çeşme-i ḥayvāna ḥaber vir

5a hezārān: Metinde “hezārān”.

219/2a ḥaste-i: Metinde “ḥaste vü”.

3a ‘aşık-ı: Metinde “‘aşık u”.

5b ten-i: Metinde “teni”.

- 7 Uş seyl-i revān oldu gözüm yaşı kenāra
Gelsün bugün ol serv-i hıramāna haber vir
- 8 Şalduğda seher sünbüli gül yüzi üzere
Büyını bu ben hāl-i perīşāna haber vir
- 9 Lāle yañağı hasretine kana boyandı
Gülşende lebin şol gül-i handāna haber vir
- 10 Müşg-i Hotenüñ zülfi kara kıldı yüzini
Vir sünbülinüñ vaşfını reyhāna haber vir
- 11 Hüsn ikl[ī]minüñ şāhı ‘ıyān oldu cihāna
Hüküm eylesün husrev-i Īrāna haber vir
- 12 Ey nisbet iden şüretini şems-i duḫāya
Bu resme güneş gelmedi devrāna haber vir
- 13 İrürdi kemāl ehline şi‘rini **Kemālī**
İlt bu sözi Sa‘dī vü Süleymāna haber vir

220

Nücümī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Gerçi kim zülfüñ hamı sīnemde sevdālar kıılır
Cānumı cāzū gözüñ sihr ile yağmālar kıılır
- 58b** 2 La‘l [ü] dendānuñ rümüzını bu gözüm görelī
Dem-be-dem dūrler döker yaşını deryālar kıılır
- 3 Fitneler kıoparsa ğamuñda ğamzeñ tañ mı kim

9b Gülşende: Metinde “gülsende”.

12a şems-i: Metinde “şems ü”.

220/3a: Mısra vezne uymuyor.

- Mest olup hançer çeken elbetde ğavġalar kıılır
- 4 Kaşlaruñ mihrābına yüz sürmege bir dem göñül
El açup her ġüşede biñ biñ temennā[lar] kıılır
- 5 Luţf[1] çokdur ol ħabībūñ līki yoķ olsun raķīb
K'arada şeytān gibi her laħza iġvālar kıılır
- 6 Bī-dil ü āşüfte vü şūrīde-ħāl olsam n'ola
'Aķlumı şeydā benüm zülf-i semen-sālar kıılır
- 7 La'l-i mey-gūnuñ şafāsıyla **Nücūmī** cān ile
Lāleler gibi çemende cām-ı şahbālar kıılır

221

Nücūmī

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Serverā sencileyin ħüsn iline server mi var
Bu leţāfetden daħı yā dil-küşā dil-ber mi var
- 2 'Anber-i zülfūñ gibi sünbül benefşe bitmedi
Ĥaddūñūñ rengi gibi yā lāle-i aħmer mi var
- 3 Rūşen itmekde leţāfet māħınuñ envārını
Cevher-i ħüsnūñ gibi āyīne-i enver mi var
- 4 Dotalum ħaddūñe beñzer bulına bir tāze ġül
Ĥadd ü dil çü yek-mişāl-i serv ü nesrīn-ber mi var
- 5 Da'vet ider cennete zāhid beni taķlīd ile
Ĥadd ü la'lūñūñ naz[ī]ri cennetī Kevşer mi var

221/2a 'Anber-i: Metinde "'Anber ü".

3b Cevher-i: Metinde "Cevheri".

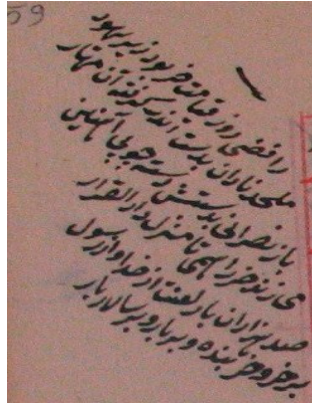
4b mişāl-i: Metinde "mişāli".

6 Men' ider 'uṣṣāķı ḥüsnüñ Ka'besinden çün raķīb
Ancılayın bir daķı öldürmelü kāfir mi var

59a 7 Niçe yanmasun **Nücūmī** mihr-i ḥüsnüñ ŧevķine
Sencileyin bir daķı maḥbūb-ı meh-manzar mı var

222*

[Farsça Kıt'a]

223

Nücūmī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Nāz ile gülşende ol nāzūk-beden nāzūklenür
Lā-cerem her ķanda ser-nāzūk olan nāzūklenür
- 2 Gül gibi ḥandān olur dil-teng iken cān bülbüli
Niçe kim ğonca bile ol ğoncadan nāzūklenür
- 3 Ḥāk-i pāyuñ cevherinden kılduğıçün tāc-ı ser
Nāzenīn olup çemende nesteren nāzūklenür
- 4 Çīn-i zülfüñ būyını aldı ŧabādan bir seḥer
Bu sebebden her nefes müŧg-i Ḥoten nāzūklenür
- 5 Ḷaddüñe ķul olduğıçün gösterüp āzādluķ

* 59a'da der-kenar.

Ser-firāz olup şehā serv-i çemen nāzüklenür

6 Ta'n idüp 'āşıqlara nāzüklenür imiş raķīb
Böyle gözin tabī'ī bilsem neden nāzüklenür

7 Sen nigāriyla **Nücūmī** niçe nāzüklenmesün
Bu meşeldür dünyada nāzük seven nāzüklenür

224

Şemsī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Hūblaruñ cevriñi çekmek hūb olur
Kuliyam her kıanda bir maħbūb olur

2 Cevr ile vü nāz ile her dem ħabīb
Öldürürse 'āşıqın merġūb olur

3 Her ne deñlü olsa cevriñ dil çeker
Kim belāya şabr iden Eyyūb olur

59b 4 Gizlenür ki geh gözümdeñ şanasın
Kıış ġünidür kim ġüneş maħcūb olur

5 Kıanda bir tālīb bu **Şemsī** nazmını
Oķur olsa 'āķıbet maķlūb olur

225*

'Adnī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Ol dil ki cevri-yār ile zevķ ü şafā sürer
Çok yaşasun ki devriñi ħoş mūntehā sürer

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 61)

- 2 Māt itdi mäh-ı çār-dehi mihr ile ruḥı
Gerçi henüz on ikisin ol dil-rübā sürer
- 3 Āhum yüzinden açmadı zülfi hicābın āh
Gökden seḫābı gerçi ki dirler hevā sürer
- 4 Dil oldı müşterī yine bir mäh-rüya kim
Her dem yüzün ayağına şemsü’đ-đuḫā sürer
- 5 ‘Anber saçuña öyküne müşki gezdürüp
Bāzār içinde yüzine ‘ālem kıara sürer
- 6 Sulṭān-ı dehr olan kıuru ğavġā çeker hemīn
‘Ālem içinde ‘ömr şafāsın gedā sürer
- 7 ‘Adnī melūl olma ki aġyārı it gibi
Bir ğün kıatından ol şanem-i meh-likā sürer

60a

226*

‘Adnī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Kıaçan ki ğün gibi ol serv-i sīm-ber ğörinür
Şanavber üzre çıkup şanasın kıamer ğörinür
- 2 Miyān-ı rāzına heyhāt irişmedüm kıılca
Ne deñlü diġkıat idem nesne yok kıemer ğörinür

225/2: – M.

4b şemsü’đ-đuḫā: şems ü zuḫā D.

5: – M.

6: 4 M.

7: 5 M.

7b kıatından: yanından D.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 44)

226/1a sīm: semen M.

2: 3 D.

2a Miyān-ı: Miyānı D.

- 3 Didüm mu‘abbire zülfini düşde gördüğümü
Didi yakında saña bir uzak sefer görünür
- 4 Müneccim uşbu göz[i] kaşı gün yüzünde görüp
Bu ay başında didi halka fitneler görünür
- 5 Raķīb özini görüp yār ile arama girer
Bu hayra irmeyesinüñ gözine şer görünür
- 6 Ne yirden itdi gözün sihri zülfüne ta‘līm
Ki cānlar almağ içün mār-ı heft-ser görünür
- 7 Yaķıldı derd ile pervāneveş dil-i ‘Adnī
Egerçi şem‘-şifat zāhiren güler görünür

227

Muhsin*Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Gelür diyü nigārımı her dem haber gelür
Andan benüm bu gönülme biñ dürlü fer gelür
- 2 Gelse yahına cān gönül andan şāzlıķ tolar
Andan ıraķ bu başuma şorma neler gelür
- 3 Yād it vişālini ki ola cānuma hayāt
Añma firāķımı ki ölümden beter gelür
- 4 ‘Ālem ki kamu ķanda dilümdür beşāreti
Taķşīl-i ‘aşķ kılmasa ol bī-başar gelür

3: 2 D.

3b uzak: uzun D.

5: 6 D.

6: 5 D.

6a yirden: yüzden D.

7a Yaķıldı: Göyüñdi D.

7b şem‘-şifat: şem‘ bigi D.

- 5 Der düzülür yañağına dirlese taze gül
Utanup anda yüzüme biñ dürlü der gelür
- 60b 6 Gül-reng reşk yañağı olduqca taze gül
Vaşfında sözlerüm dağı hem-väre ter gelür
- 7 **Muhsin** sözi ki cān u gönle kıdur eşer
Zātında ‘aşk olmayana bī-eşer gelür
- 228***
‘Atāyī
- Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*
- 1 Zülfüñ ol sehhāre kim pīç odur ki ham dutar
Her ki dutarsa anı efsün ile erkam dutar
- 2 Gülmesün ki bahtı güli bī-қadri ol
Tuṭağı ki goncadan қadrini ol kim kem dutar
- 3 Tuṭmağa cān milkini қand-ı hayālün çeşmüme
Bir hayālem ben revān cānā hayālün nem dutar
- 4 Çün mey-i şāfī durur ḥalvetde şūfī dutduğı
Dem-be-dem dīvāneveş dirler kim anı dem dutar
- 5 Zülf-i kāfir-kīş şevқinden şehīd olanlara
Sünbül-i müşğīn қara giymiş durur mātem dutar
- 6 La‘line öykündügiçün lālenüñ yandı dili
Gonca anı gördi de bed ağızını ebsem dutar

* **Nev’i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

228/3a қand-ı: Metinde “қandı”.

5b Sünbül-i: Metinde “Sünbülü”.

7 Teşne-dilüñden 'Aṭāyī cānuñ
Dem-be-dem la'īn lebūñ yādına cām-ı Cem dutar

229

Ḥalīlī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ğuşşa vü 'aşkuñla her kim kendüzin ḥurrem tutar
Şanasın şāh-ı Sikender[dür] ki cām-ı Cem tutar

2 Ey şanem bu çarḥ-ı a'lādan mu'allā-ḳadr olur
Ḳadrini şol kim maḥalleñ itler[in]den kem tutar

61a 3 'Āḳıbet 'aşkuñ hevāsıyla vücūdın ḥāk ider
Ol ki dilde āteş-i sūzān u gözde nem tutar

4 Şāne-i zülfüñ ki 'aşkuñ hevāsı
Feth ider gül gibi gāhī ḡoncaveş berhem tutar

5 'Ārızuñ verdin şabā açmaḳ diler zülfüñ ḳomaz
Ne açar ol rû-siyeh ne ḥod elin ebsem tutar

6 Deldügiçün baḡrumı ney gibi ḡamzeñ oḳları
Uş nevā içün benüm āheng-i zīr ü bem tutar

7 Gerçi tutmaḳ 'āşıkı ādet durur firḳat yili
Maḥv olupdur ḥod vücūdum ol nem tutar

8 Ğam degül ḡamzeñ eger öldürse ben bī-çāreyi
Leblerüñ çün 'ādet 'Īsā İbn-i Meryem tutar

9 Tā **Ḥalīlī** ḥasteyi senden cüdā ḳıldı felek

Gözde āb ü başda sevdā dilde bār-ı gam tutar

230*

‘Atāyī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Aña kim burc-ı hüsn üzre bugün hurşid-i t̄ali‘dür
Muķārīn kıldığı beyn-i sitārem hüsn-i t̄ali‘dür
- 2 Bu sevdādan gönül gitdigine hem zülfüne vardı
Çü ‘ālemde ne mevcūd ise hep aşlına rāci‘dür
- 3 Raķīb ebrūñ öñinde ebrveş şad-pāre olsun kim
Hilāl-i‘ıydı görmekten nazār ehline māni‘dür
- 4 Benem sākī vü muṭrıb bugün ol Kehfūñ aşhābın
Raķībi şoralum it gibi ki ol meclisde rābi‘dür
- 5 Sözi nāşih kim[i] itmez ‘Atāyīye eşer pendūñ
‘Abeşdür sa‘yler kıлма emekler çekme zāyi‘dür

61b

231

Āteşī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 K̄ara zülfūñ hayālinden gönül āşüfte-t̄ali‘dür
Velīkin bu kadar vardur sevdāda hayye k̄ani‘dür
- 2 Egerçi p̄ir-i Ken‘ānuñ p̄iri beytū‘l-ḥazen oldu
Görūñ kim Yūsuf-ı meh-ruḥūñ mı Mışrı cāmi‘dür
- 3 Yüzūñ levḥinde yazılmış besī müşkil ḥaṭ-ı a‘zam
Gözūñle kirpügūñ kaşuñ meger kim şun‘-ı şāni‘dür

* Nev‘i-zāde Atāyī Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

230/1b beyn-i: Metinde “beyni”.

5a ‘Atāyī: Metinde “‘Atā‘ī”.

231/1b: Mısra vezne uymuyor.

2b: Mısra vezne uymuyor. / ruḥūñ: Metinde “rūḥūñ”.

- 4 Bahāruñ qadrini bilmez ḥazān içinde zāhid
Nite kim cīfenüñ ehl-i esīr-i nefsi-tāmi'dür
- 5 Gülistān-ı ruḥ-ı dil-ber münevver kıldı eflāki
Gel ey bülbül bigi 'āşık anuñ reyḥānı nāfi'dür
- 6 Çü diyü ṭab' ilen olduñ refīk ey gevher-i ṭāhir
Ḥarāmī naqdüñi aldı geçen 'ömrüñ ḥo zāyi'dür
- 7 Şarāb-ı la'l-i rūḥ-efzā bulunmaz **Āteşī** şimdi
Talebden olma ġāfil kim çü *arżullāh vāsi'dür*

232

Ḳanberüñ Oğlı*Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün*

- 1 Göñül dirler sever ḥübı öküşler var ki māni'dür
Niçesi sevmeyem ḥübı ki zībā şun'-ı şāni'dür
- 2 Senüñ şīrīn lebüñ qandı benüm ağzumı telḥ itdi
Gören aydur eyā miskīn 'aceb şūrīde-ṭāli'dür
- 3 Gülistāna giren 'āşık diler ki gül dire ammā
Ben ol bülbül-i şeydāyam ki reng-i būya qāni'dür
- 4 Çün ehl-i ma'rifet qadri bilinmez bunda ey 'ārif
Revān ol bir yaña dađı ki *arżullāh vāsi'dür*
- 62a** 5 Beni senden kim ayırdı felek dirlükden el yudum
Balık kim şudan ayrılrsa dirülmek ġayr-ı vāki'dür
- 6 Vir imdi **Ḳanberüñ Ođlı** qanā'at gūşesine arqa

5a ruḥ-ı: Metinde "ruḥı".

5b: Mısra vezne uymuyor.

7b *arżullāh vāsi'dür*: "(...) Allah'ın yeri geniş deđil miydi..." Nisā (4/97)

İşikden işige kelbi bögürden nefsi-i t̄ami'dür

233*

'Atāyī

Meḫ'ülü Meḫ'ülü Meḫ'ülü Fa'ülün

- 1 'Uşşāka nazar eyle ki dīvānelerüñdür
Sen şem'a bular bir niçe pervānelerüñdür
- 2 Ferzīn gibi geçer olan ey şāh-ı kamer-ruḫ
Gitsün ki maḫabbet anı ferzānelerüñdür
- 3 Sāḫī ḫomaḡıl devrūñi kim devr-i ezelde
Devrān senüñ ü binüm peymānelerüñdür
- 4 Dil murḡını ki almaz idi bir gāh düḡünü
Kendümden alan dāmuñ ile dānelerüñdür
- 5 Zinhār ḫarāb eylesün āb ile āteş
Göñlümi gözümi ki senüñ ḫānelerüñdür
- 6 Ben ölürem öldürürse gözüñ her kişi kim
Merdāneden ölmek yine merdānelerüñdür
- 7 'Aşḫı ile bilişdi 'Atāyī^{62a} ol yār
Yād eylemez anı yine bī-gānelerüñdür

234**

[Kıt'a]

Meḫ'ülün Meḫ'ülün Fa'ülün

- 1 Nesebden 'aceb iden ḡāyet ḡabīdür

* Nev'i-zāde Atāyī Divanı (Karaköse, 1994)'nda bulunamadı.

233/1b bular: Metinde "bunlar", vezin gereḡi düzeltilmiştir.

3b: Mısra vezne uymuyor.

6a: Mısra vezne uymuyor.

** 62a'da der-kenar.

Ṭotalum anı kim nesli nebīdür

2 Eger da‘vāsın işbāt eylemezse
Neseb bābında halkuñ ekzebidür

3 Eger da‘vāsın işbāt iderse
Anuñdur fażl kendü ecnebīdür

235*

‘Atāyī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Ey bād-ı şabā sen bize cānān haberin vir
Bī-dillere ol dil-ber-i fettān haberin vir

2 Ṭudağı hikāyetlerin[i] eyle rivāyet
Dil-teşnelere çeşme-i hayvān haberin vir

62b 3 Cem‘ it bu siyeh hāllülerüñ gönlüni bir dem
 yollara zülf-i perīşān haberin vir

4 Derdümüzi arturma unuttur bize hecri
Vaşlın añıban haste[ye] dermān haberin vir

5 Kıl şūret-i ma‘nīsini yārūñ bize tefsīr
Kevşer lebin[i] şerḥ it ü Qur‘ān haberin vir

6 ‘Āşıklara ma‘şūk cemālin[i] beyān kıl
Bülbüllere ya‘nī [ki] gülistān haberin vir

7 Luṭf eyle ‘Atāyīden öp ol servüñ ayağın
Ol serv[iy]e bu bī-ser ü sāmān haberin vir

* Nev‘i-zāde Atāyī Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

236*

Şeyhî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her 'araç kim şubḥ-dem ḥadd-i gül-i ḥandān doker
 Kaṭresidür şol gül-ābuñ kim ruḥ-ı cānān doker
- 2 Cānı tuḥfe virelüm şol dil-bere kim zülfünüñ
 Bir kılmı silkicek biñ biñ gönül ü cān doker
- 3 Gözlerüm cāmını pür-ḥün eylese tañ mı müdām
 Çün gözinüñ neşteri her dem ciğerden ḳan doker
- 4 Şaçı çini derdine göynüklü āhumdan durur
 Nāfe kim deşt-i Ḥotende āhū müşg-efşān doker
- 5 Gül yüzüñ şevki ile āhum buḥarı feyzidür
 Kaṭreler kim sebzeve bāran diyü nīsān doker
- 6 Ey şabā bizden yüzüñ sür ol behişt-i bezme kim
 Zülf-i ḥürı pāk idüp süpründüsin Rıdvān doker
- 7 Görmedi luṭfi deñizinde 'ināyet gevherin
 Gözlerüm gerçi dem-ā-dem lā'l ile mercān doker

63a 8 Yırde yiñi cān virür İrden çürümiş öliye

* Şeyhî Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 155)

236/1b şol: şu M.

2a Cānı tuḥfe virelüm: Cān niçe tuḥfe virem M.

3a eylese: eylesem D.

3b Çün gözinüñ: Kirpüginüñ D.

4a derdine: derd ile M.

4b kim: ki M. / āhū: āhū-yı M.

5a yüzüñ: yüzi M. / āhum: yaşum D. / buḥarı: pınarı D.

5b Kaṭreler: Kaṭre M.

7: 8 D.

8: 7 D.

8a çürümiş: ölmüş M.

Cur'a kim Sulţān Murād İbn-i Mehemmed Hān doker

9 Ser-nigūn şahının gönül hān ni'metiyle taldurur
'Ālem-i in'ām ile çün yiryüzine h'ān doker

10 Ol Sikender-āsītān u Hızır-devlet k'adını
Şeyhī çün aña dilinden çeşme-i hayvān doker

237*

Şeyhī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Kılisa güneş yüzüne nazar kendüden gider
Elbette gün görünse kamer kendüden gider

2 İrse saçuña olma perīşān nesīm-i şubh
Ol koḫı ile bād-ı seher kendüden gider

3 Ger 'arızuña karşı mu'arız gelürse şu
Gözyaşın ayağuña doker kendüden gider

4 Tenhā günilse gün gibi ol hān 'aceb degül
Şeh 'azm-i seyr kılisa nöker kendüden gider

5 Hācet degül ki tañ yili gül-bergiñi dağıda
Her dem hevāñ ile gül-i ter kendüden gider

6 Ayduñ yüzüme karşı yaş akitmasun dimiş

9b yiryüzine: yiryüzinde D.

10a devlet: şüret D. / k'adını: adını D.

10b **Şeyhī** çün aña: Aña **Şeyhī** çün D.

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 149)

237/2a olma: olmaya M. / nesīm-i: nesīmi D.

4: 5 D.

4a gibi: bigi D. / hān: cān D.

5: 4 D.

5a dağıda: kâğıda M.

N'idem göricek āb başar kendüden gider

- 7 **Şeyhî**yi şehrden süren ol şehriyāra diñ
Gönlüm kaçan ki aña sefer kendüden gider

238*

Şeyhî

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Gerçi şabā çoñuñ uma her dem gelür gider
Verhem bulur şaçuñ ile derhem gelür gider
- 63b** 2 Gül yüzlüler hevāsına düşenler ağlasun
Görmez misin bulutları pür-nem gelür gider
- 3 Hüsnuñ günine beñzeyemez bedr ayı çün
Bir dem kemāli var қalanı kem gelür gider
- 4 Gönlüm bu dehr-i қahr ile zārī қılma kim
'Ālemde nīk ü bed feraḡ u ḡam gelür gider
- 5 'Ömrüñ beқāsın isteseñ iḡsān yolın gözet
Kim қalur ādemīlik ü ādem gelür gider
- 6 'Āşık gerek ki şıdқ ile sābit-қadem тұra
Yoḡsa hezār-bār bu 'ālem gelür gider

6b āb: āb-ı D.

7a **Şeyhî**yi şehrden süren: Şeyhî şehriñden gider M.

7b kaçan: niçe D.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 148)

238/1b bulur: yiyüp D.

2: 6 D.

2a Gül: Gün D.

3: 2 D.

3a günine beñzeyemez bedr ayı çün: yüzüñ günine beñzeyemez ay bedr çün M.

3b dem: dün D.

4: 3 D.

4a Cām-ı cihān-nümāñ yüzün pāk tut müdām D.

5a 'Ömrüñ beқāsın isteseñ: 'Ömr-i beқā diler iseñ D.

5b ādemīlik: ādemīliğ M.

7 **Şeyhî** karar kılmaz imiş bir dem ademî
Devletli şol ki ‘āleme hurrem gelür gider

239*

Râgıb

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1 Hārābātı görenler her biri bir hāletın söyler
Leṭāfet naḳl ider rindān [u] zāhid şıḳletın söyler

2 Ser-āgāz eyledükce bahşē bülbül revnaḳ-ı gülden
Bezimde ḳulḳul-i mīnā mülūñ keyfiyyetin söyler

3 Tecellī neş’esin ehl-i şikem idrāk ḳābil mi
Behişt añduḳca zāhid ekl ü şürbüñ lezzetin söyler

4 Ne zabt-ı hākim-i ‘aḳlī ne hūkm-i zābiṭ-i şer‘ī
Cünün iḳlīmını geşt eyleyenler rāhatın söyler

5 Miyān-ı güft ü gūda bed-meniş ihām ider ḳubhuñ
Şecā‘at ‘arz iderken merd-i Ḳıptī sirḳatin söyler

6 Muvāfiḳdur yine elbet mizāca şīve-i hikmet
Ṭabībūñ olsa da kızbi marīzuñ şıḳhatın söyler

7 Perīşān hāṭırumda nūkte-i ser-besteveş ḳaldı
Ne kimse hikmetin añlar ne **Râgıb** ‘illetin söyler

240**

Şeyhî

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefâ‘ilü Fā‘ilün

1 Ölme gönül firāḳ ile ‘İsī-nefes gelür

7b Devletli şol ki ‘āleme: Kimdür ki bu menzile M.

* **Dîvân-ı Râgıb** (Koca Râgıb Paşa, H. 1258: Gazeliyyât s. 14-15). 63b’de der-kenar.
239/4a hūkm-i: Metinde “hūkmî”.

** **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 148)

- Yanma ciger figān ile feryād-res gelür
- 2 Ol ‘izzet ıssı h̄āceye ayduñ ki vaqtidür
Haste kılın şorarsa ki dağı nefes gelür
- 3 Cān bülbüli teferrüc-i dīdār kılmasa
Firdevs gülsitānı gözine kafes gelür
- 4 Bilmez kimesne kâfile-i dōstdan haber
Geh geh velī kulağuma bāng-i ceres gelür
- 5 Her bī-haber ne bile maḥabbet şafāsını
Nā-merde ‘aşk derdi hevā vü heves gelür
- 6 Seccādesinde sırr ile çeksün şurāḫī
Ne var giceyse şūfiye ayduñ ‘ases gelür
- 64a** 7 **Şeyhī** ko perr-i peşşeyi şebbāz-ı dil şikār
Simurg-ı himmet olana ‘ālem meges gelür

241*

Şeyhī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāhide firdevs-i a‘lā hoş gelür
Bize dīdār-ı hüveydā hoş gelür

240/2b ki: – M.

3b gülsitānı gözine: bostānı gözüme D.

4: 6 D.

4b velī: budur D.

5: 4 D.

5a ne bile maḥabbet şafāsını: muşāḫib-i yār olsa gam degül D.

6: 5 D.

6 Çeksin nihān şurāḫīyi süfī-i şavma‘a

N’ola giceyse şaḫne işidür ‘ases gelür D.

7a perr-i peşşeyi şebbāz-ı dil şikār: peşşeyi dağı şebbāzı kıl D.

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 172)

- 2 Sāye-i ṭūbī sever kūteh-naẓar
Ṭoğrısı bize bu bālā hoş gelür
- 3 Nev-bahār ile şeref bulsa cihān
Bāğ u rāğ u ṭağ u şahrā hoş gelür
- 4 Gözlerüñ rüsvāy ider didüm didi
Gözlerüme mest ü şeydā hoş gelür
- 5 Yār elinden zehr hoş ağıyardan
Sükker ü ḫalvā yise nā-hoş gelür
- 6 Bülbüle gül ‘āşıka ḫadd-i nigār
Her kişiye bir temāşā hoş gelür
- 7 Dem saçuñdan ursa **Şeyhī** ṭañ degül
Ol delürmişe bu sevdā hoş gelür

242

Muḫammed

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Kaşuñ tāğ-ı muḫavvesden hilāle çün kemer bağlar
Kamer ḫavse virür ziynet güneş Cevzāda zer bağlar
- 2 Kemend-i ‘anberīn-zülfüñ ṭolanur bilüñi çünkim
Taḫayyül anca fikriyle gönülde gör neler bağlar
- 3 Bu şüretten ki dīdāruñ tecellī eyledi cāna
Dem-ā-dem şüretüñ naḫşı zamīrümde şuver bağlar

241/2a sever: kıra M.

2b bālā: belā M.

5: 7 D.

5b ḫalvā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

6: 5 D.

6a ḫadd-i: Metinde “ḫaddi”.

242/2a Kemend-i: Metinde “Kemendi”.

- 64b 4 Şaçuñ ‘aķrebdür ki ħurşide vebāl eyler
 Kaşuñ kavs-i muṭarrafdur ki kamer bağlar
- 5 Kaşuñ kavsi-i olur peyveste-ter-efken
 Gözüñ Behrām[1] şayd içün çü ħurşide nazār bağlar
- 6 Ħayā kan dökürübene itüñ katında her sâ‘at
 Raķīb-i bī-ħayā çünkim gelür qarşuma der bağlar
- 7 Dişüñ ‘aksinden olsa dür **Muħammed** eşk-i reşk itme
 Şadef ħurşid ‘aksinden ki deryāda güher bağlar

243*

Şeyhî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sāķiyā cām-ı muravvaķ şun ki sāğar devridür
 Lāle bigi al olalum çün gül-i ter devridür
- 2 Bilmezem yāķüt-ı aħmer mi lebüñ yā ķüt-ı rüh
 Bir şor ey şarrāf-ı devrān kim ne cevher devridür
- 3 Nefħa-i ‘anber mi yā zülf-i semen-ber cān viren
 Yā dem-i ‘İsī bigi bād-ı mu‘aṭṭar devridür
- 4 Ħızr yüzlüler elinden nüş kııl āb-ı ħayāt
 Feylesof-ı vaķtsün şun ķim Sikender devridür
- 5 Şāhumuz Me‘mün-ı vaķtdür şehrümüz Dārü’s-selām

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 143)

243/1b gül-i: Metinde “güli”.

2: 4 D.

3: 2 D.

4: 3 D.

5a vaķtdür: vaķt u D.

Şeyhiyā yoluñda şādık tur ki Ca‘fer devridür

244

Şafi

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gözlerüñden mest olup her güşede cānlar yatur
Şöyle kim kan içmek ilen mest olup anlar yatur
- 2 ‘Āteşin sīnemde kıldı ruħlaruñ şevki vaşan
Bu cihāndur gāh olur külhānda sultānlar yatur
- 65a 3 Dergāhuñ terk itmezem biñ biñ raķībçün ne ğam
Yollarında Ka‘benüñ hār-ı muğaylānlar yatur
- 4 Göñlüm ağzuñ gencine kaşd itdi bilmez anı kim
Sünbül-i reyḫān gibi cevr-i nigāhbānlar yatur
- 5 Şāne mi urduñ ser-i zülfine kim şeyḫüm anuñ
Ḥasretinden barmağın her gice dendānlar yatur
- 6 Kāmetüñden reşk olupdur dil-şikeste ser-firāz
Ravzalarda ey niçe serv-i ḫirāmānlar yatur
- 7 Şi‘rini öğren **Şafi**nüñ yoḫsa her
Defter-i mecmū‘ u tūmār-ı dīvānlar yatur

245

Müneccim-zāde

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil-berā bu ḫüsn çağı pāyidār olmaz geçer

5b şādık tur: şādıktır D.

244/3a: Mısra vezne uymuyor.

4b Sünbül-i: Metinde “Sünbülü”. / reyḫān: Metinde “reyḫām”, vezin gereği düzeltilmiştir.

5a ser-i: Metinde “seri”.

7b Defter-i: Metinde “Defteri”. / tūmār-ı: Metinde “tūmārı”.

Çarh geçer bî-vefâdur toğar u yâr olmaz geçer

- 2 Teşne-dilleri şuar ey Hızr la'lüñden bugün
Çün Sikender olsa kişi bahtiyâr olmaz geçer
- 3 Hecr-i hârında komağıl bülbül-i ser-mestüñi
Ziyet-i gülzâra çün kim i'tibâr olmaz geçer
- 4 Bâde vir mâdan berü gel bâdeyi nüş idelüm
Tutmağa 'ömri çün elde ihtiyâr olmaz geçer
- 5 Cüst-cüy ile bulam dir serv-ğaddüñ sâyesin
Gözlerüm seyli ki her yirde qarâr olmaz geçer
- 6 Tañ mıdur ğaddüm kemân olsa benüm bu hışm ile
Bağruma çün tîr[-i] ğamzeñden şümâr olmaz geçer
- 7 İtmegil yârdan şikâyet ey **Müneccim-zâde** sen
Kim durur kim bu cihânda derde çâr olmaz geçer

65b

246

'Irâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol müselsel zülf-i müşgîn 'anbere nâzüklenür
Dil-rübâdur çihresi gül-i aħmere nâzüklenür
- 2 Ğonca-i ğandâdur ağızı lebleri yâķûta ķut
Rûħuma cândur cülâb-ı Kevşere nâzüklenür
- 3 Sînesidür levħ-i sîmîn âfet-i cân kâm-ı dil

245/1b: Mısra vezne uymuyor.

6b tîr-i: Metinde "tîr ü".

246/1a müşgîn: Metinde "müşgin".

2b cülâb-ı: Metinde "cülâbı".

Ol muşaffā şu'ledür nūr envere nāzüklenür

- 4 Luṭf u iḥsān-ı mürüvvet murtezādan ḥilmdür
Çün bu ḥüsn-i cennetī peygām-bere nāzüklenür
- 5 Ey 'Irākī dōst şerḥin levḥ-i cāna yazdılar
Bu beyānuñ şemmesi her deftere nāzüklenür

247

'Irākī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bende-i bī-çāreye sulṭān 'itābı hoşçadur
Ala gözler kan ider kaşd-ı şitābı hoşçadur
- 2 Maṭla'-ı ḥurşid-i envār zülf ḥad ḥālī var
Zulmet içinde 'ıyān-ı mäh-tābı hoşçadur
- 3 Hoḳka-i dürc-i ḥaḳāyık ağzıdur fehm it göñül
Kuvvet-i dil küt-i cān ider şitābı hoşçadur
- 4 Heybet-i ḥikmet ma'ānī mantık mıdur der-beyān
Haḳ Ta'alā kudreti ḥüsn-i kitābı hoşçadur
- 5 'Ayn-ı fettān gizlü gözler gözler atar kırpügi
Bārekallāh ol kemānuñ zihī tābı hoşçadur
- 6 Yār elinden bu 'Irākī [içe] bir cām [u] ḳadeḥ
Dil-i biryāndur bize ciger kebābı hoşçadur

66a

248

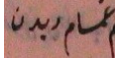
Cezāyī

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

247/1b kaşd-ı: Metinde "kaşdı".

2b mäh: Metinde "meh", vezin gereği düzeltilmiştir.

4a: Mısra vezne uymuyor.

- 1 ‘Aşkuñ odı cigerüm[i] tağlar gelür tağlar gider
Yollaruña gözlerüm yaşı çağlar gelür çağlar gider
- 2 Lü’lü’lerüñ hasretine eşküm
Bārān-ı nīsān teg şağı şağlar gelür şağlar gider
- 3 Şol ‘aşıkuñ settāresi ma’sūk katında k’oñmadı
‘Ömrinde gülmez tā-ebed ağlar gelür ağlar gider
- 4 Hüsünüñe mağrūr olma kim yoğdur beğāsı kimseye
Hüblük geçer devrān döner çağlar gelür çağlar gider
- 5 Tañ mı figānlar eylese **Cezāyī** bülbüller gibi
Gülşene ki yüzi kara zağlar gelür zağlar gider

249*

[Gazel]

Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün

- 1 Süzilsün çeşm-i mestüñ devlet-i bīdār görsünler
Çözilsün dügmeler mir’āt-ı pür-envār görsünler
- 2 Bozılsun bend-i zülfüñ bendeler dīdār görsünler
Çıkar pīrāhenüñ tā-ğudret-i Settār görsünler
- 3 Meded rūḥ-ı muşavver niç’olurmuş bār[ī] görsünler
‘Arağ-çīnüñ çıkar ol tırra-i tarrār görsünler
- 4 Ne var bir himmet it şeydālar o āşār görsünler
Müneccimler qosunlar ğayrısın mekkār görsünler

248/1b: Mısra vezne uymuyor.

5b Gülşene: Metinde “Gülzāra”, vezin gereği düzeltilmiştir.

* 66a’da der-kenar.

- 5 Muḥaṣṣil zülme meyl itmiş cefākār olmaḡ istermiş
Yitişşünler meded üftādeler yalvar görsünler

250*

Sābit

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Ḥarīdār-ı vişāl-i dil-rübā olmaḡ ne müşkildür
Rızā ile giriftār-ı belā olmaḡ ne müşkildür
- 2 Bu milk-i ḥātırı yaḡmā ider ḥātır gönül bilmez
O ḥünī gamzeñ ile āşinā olmaḡ ne müşkildür
- 3 Bu çarḡ-ı bī-ḡarār elbette muḡtellü’d-dimāḡ eyler
Kişi perverde-i zevḡ ü şafā olmaḡ ne müşkildür
- 4 Beni ḡayrān iden ol şūḡ-ı zār-ālūd-ı nev-resdür
Gönül üftādegāḡ-ı kehrübā olmaḡ ne müşkildür
- 5 Şafādur sa’y iderseñ **Sābitā** kūy-ı dil-ārāyı
Mülākāt-ı raḡīb-i bed-liḡā olmaḡ ne müşkildür

66b

251

Sa’d

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Cihānda dil-rübālar bī-vefā olmaḡ ne müşkildür
Vefā yirine dil-berden cefā olmaḡ ne müşkildür
- 2 Ḥarāb ider dil-i ma‘mūrumı bir dem amān virmez
Raḡimsüz şūḡlar ile āşinā olmaḡ ne müşkildür
- 3 İḡāḡa itmiş eḡrāfuñ ecel bir gün gelür elbet
Gönül sen ḡālib-i dār-ı fenā olmaḡ ne müşkildür

* **Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan** (Karacan, 1991)’da bulunamadı.

250/2a milk-i: Metinde “milki”.

251/1b cefā: Metinde “ḡafā”.

4 Mey [ü] maḥbûb ile ‘işret iderken meclise nā-gāh
Raḳīb-i bed-liḳā gelüp belā olmaḳ ne müşkildür

5 Degülken ḥaddi **Sa’düñ** Şābitüñ eş‘ārını tanzîr
Biraz bî-hüde şî‘re mübtelā olmaḳ ne müşkildür

252*

Sābit

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Dolansun bezm içinde zāhidā cām-ı ziyā-güster
Şaḳın gel dest-dırāz olma [seni] yaḳmasun āteşler

2 Şarāb-ı la‘lūñi nūş eyleyen seyr-i cihān eyler
‘Aceb efsānedür cām[-ı] Cem [ü] mir’āt-ı İskender

3 Baş eskidür bu dil varduḳda ḥum-ḥāne ocaḳına
N’içün ḳalkup ayaḳa sāḳīler şunmaz aña sāḡar

4 Unutdurdı cihānı ‘aşıḳa ol lezzet-i la‘lūñ
Derūna gelmez oldu şerbete u nīlūfer

5 Bu ‘aşr içinde **Sābit** ‘aşḳ ile şöhret-şî‘ār olduñ
Alınmaz Vāmıḳ [u] ‘Azrā dile Ferhād-ı ḥā yek-ser

253

Sa’d

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Ḥudāyı zikre ey şūfî gerek ḳalb-i ziyā-güster
Riyādan çek elüñ zāhid seni yaḳmasun āteşler

67a 2 Mey-i mevti içer elbet bu fānī tekyede cānlar
Ḥalāş ne iledür bilmez eger Loḳmān u İskender

* **Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan** (Karacan, 1991)’da bulunamadı.

3 K l oldum n r-ı hecr nle sen n d şd m ocağına
Tutuşdı teşne-leb s k  şun aña bir  olu s gar

4 Unutdurdı baña b g-ı cin nı ey g l-i ra'n 
G list n-ı cem l nden a ılan verd   n l fer

5 Cen b-ı H zret-i S bit Efendi Şi'rine **Sa'd **
Naz re-g  olanlara der nında h ner ister

254*

Fıtnat

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

1 Her g n lde t b-ı r y-ı y r kendin g ster r
 anda varsañ mihr-i p r-env r kendin g ster r

2  rz -yı la'l-i y r olsun mı h ç dilden nih n
C m-ı m n dan mey-i serş r kendin g ster r

3  irre olma h sne kim bir g n zuh r-ı ha t ile
D d-ı  h-ı ' şık-ı gam-h r kendin g ster r

4 B seye minnet mi var geld kde ha t-ı sebz-i y r
Nev-bah r eyy mı elbet y r kendin g ster r

5 S yler elbet derdini **Fıtnat** meşeld r ehl-i derd
'Aş  olınca s nede eş' r kendin g ster r

* **D v n-ı Fıtnat** (Fıtnat Hanım, H.1286: Gazeliyy t s. 9)

254/1b varsañ: varsan D.

3: 4 D.

4: 3 D.

5a derdini: h lini D.

5b olınca: ola bir D.

255*

Nazîre-i Seyyid Rızâ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kolum atsam boynına zülfi kemendin gösterür
Ellerim koyunına koysam sîne bendin gösterür
- 2 Sevdigüm seyrâna çıkısa nâz ile reftâr ile
Şalınur [bir] serv gibi kıdd-i bülendin gösterür

256

Nazîre-i Dersî Aḥmed Efendi El-Ḳaşamûnî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Her kaçan âyîneveş dil-dâr kendin gösterür
Bezm-i meyde sāğar-ı serşâr kendin gösterür
- 2 Ğıll [u] ğışdan şâf eyle sîneñi mir'âtveş
Bî-niyâz u bî-te'ab dîdâr kendin gösterür
- 67b 3 Naḳd-i eşk ile metâ'-ı vaşl-ı yâri kıll taleb
Sûḳ-ı istignâya gir bâzâr kendin gösterür
- 4 Bezm-i meyde maḳşaduñ 'arż it o mest-i 'işveye
Kıll teğâfûl gerçi kim ağıyâr kendin gösterür
- 5 **Dersiyâ** fehmi eyler erbâb-ı ḥıred derd-i dilüñ
Keşf-i esrâr eyle [kim] ekdâr kendin gösterür

257**

Nazîre-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

* 67a'da der-kenar.

257/1b Devletüñde: Devletinde D. / ḥusrev-i: Metinde "ḥusrevi".

3a varayum: varalum D.

4a düzilmiş: dizilmiş D.

255/1a Kolum: Metinde "kolumı", vezin gereği düzeltilmiştir.

** **Bâkî Divanı** (Küçük, 1994:131-132)

- 1 Läleler bezm-i çemende cām-ı ‘işret gösterür
Devletüñde husrev-i gül ‘ıyşa ruḥşat gösterür
- 2 Mevsim-i gül ‘ıyd ile yār [ü] muşāhib düşdiler
Birbirine iki dil-berdür maḥabbet gösterür
- 3 ‘ıydgehde varayum dolāba dil-ber seyrine
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür
- 4 Kaddüñe kul olmağa gelmiş düzilmiş karşıña
Servler tırmuş çemen şahnında kāmēt gösterür
- 5 ‘Āşıkı bī-şabr u ārām eyleyüp seyyāḥ ider
Memleket seyr itdirür ‘aşkuñ vilāyet gösterür
- 6 Bī-sütün-ı ğamda **Bākī** seng-i miḥnet kesmede
Şöyle üstād oldı kim Ferhāda şan‘at gösterür

258*

Naẓīre-i Cevrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Merdüm-i çeşmümde ‘aks-i yār kendin gösterür
Bu merāyāda baña dīdār kendin gösterür
- 2 Haṭṭ-ı sebzi verd-i ruḥsārından oldı āşikār
Gül-bahārın mevsiminde ḥār kendin gösterür
- 68a** 3 Nev-nihāl-i tazedden şeftālū bir ümmīd-i ḥām
Behcet-i ḥüsñinde olmuş yār kendin gösterür
- 4 Āteşin derd ile şūḥa sūziş izhār itme kim

5a seyyāḥ: Metinde “seyyāḥ” şeklinde yanlış yazılmış.

* **Cevrī Divanı** (Ayan, 1981)’nda bulunamadı.

- Pür-şürür-ı âhı ‘aşkuñ nâr kendin gösterür
- 5 Sırr-ı Hâkda cân virenler vâşıl-ı cânân olur
Şanma her Manşūra evc-i dâr kendin gösterür
- 6 Şeş-der-i ‘âlemde olma kur‘a-endâz-ı fikir
Bir dü-şeş kapusı vardur zâr kendin gösterür
- 7 Niçe inkâr idelüm zıdd ile eşyâ münkeşif
Her pey-i iqbâlde idbâr kendin gösterür
- 8 ‘Arz-ı ihlâş idene baq zer gibi hâliş midür
Ur mehekke **Cevriyâ** mi‘yâr kendin gösterür

259*

Kabûlî*Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün*

- 1 Kaşduñ egerçi cân u dilüñ birisinedür
İkisi de yoluña fedâ birisi nedür
- 2 Hecr [ü] vişâl dirler imiş iki nesne var
Gördük anuñ birisini yâ birisi nedür
- 3 Senden bir iki maṭlabumuz var iki gözüm
Birisi būs-ı la‘l-i lebüñ biri sinedür
- 4 Ol görinenler ey perî dendân u leb degül
Birine di ‘aķıķ-i Yemen birisine dür

---

* **On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabûlî'nin Şiirleri** (Duyar, 2009: 328)

259/1b yoluña fedâ: fedâ yoluña agm.

2: 3 agm.

2a imiş iki nesne var: iki nesne var imiş agm.

2b ya: – M.

3: 2 agm.

3b Birisi būs-ı la‘l-i lebüñ: Būs-ı lebüñ durur birisi agm.

4b Birine di: Biri anuñ agm.

- 5 Kaşdı **Ḳabūlī** ol aya baıřlı dil-berūñ
Cān [u] gōñūlden ikisinūñ birisinedür

68b

260*

‘İřmetī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Rāyic olmaz her zamān nad-i temennā bōyledür
Ağlama ey h̄āce kim ümmīd-i dūnyā bōyledür
- 2 Hem yaar pervānesin hem sūz-ı dil ızhār ider
Mutezā-yı meşreb-i şem‘-i şeb-ārā bōyledür
- 3 Eřk-i gül-gūnum yiñilmez dōstum ma‘zūr tūt
Girye-i bī-iħtiyār-ı nā-řikībā bōyledür
- 4 Olsa bir laħza eger řūret-nümā-yı ārzū
Yine maħv eyler hemān bu arħ-ı mīnā bōyledür
- 5 ‘Ālemūñ bir fikre řālih kārı yodur ‘İřmetī
Vaz‘-ı nā-sāz-ı cihān yā řōyledür yā bōyledür

261**

[Gazel]

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

- 1 Sūzilsün eřm-i mestūñ devlet-i bīdār gōrsünler
Bozılsun bend-i zūlfūñ bendeler dīdār gōrsünler
- 2 özilsün dügmeler mir‘āt-ı pūr-envār gōrsünler
ıar pīrāhenūñ řā-udret-i Settār gōrsünler
- 3 Meded rūħ-ı muřavver ni’olurmıř bārī gōrsünler

5b [u]: ile agm.

* **İřmetī Dīvānı** (İpekten, 1974: 51-52)

260/5b yā (1.): – M.

** Tekrar yazılmış, 249 numaralı şiir ile aynı.

- ‘Arağ-çînüñ çıkar ol turre-i tarrār görsünler
- 4 Muhaşşil zulme meyl itmiş cefākār olmak istermiş
Yitişünler meded üftādeler yalvar görsünler
- 5 Ne var bir himmet it şeydālar o āsar görsünler
Müneccimler kōsunlar ğayrısın mekkār görsünler

262

Beyt*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*

Lebünden büse almak mürde cān bulmağ kadar vardur
Miyānuñ kuçmağ [o] genc-i nihān bulmağ kadar vardur

263*

Beyāzī*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*

- 1 Metā‘-ı rüy-ı maḥbūba ‘aceb el degmemiş kalmış
O bir sırr-ı Hūdādur kim sebeb el degmemiş kalmış
- 2 O şūḥ-ı kadr-i a‘lāya degüldür dest-res mümkün
Anuñçün kimseler çekmez te‘ab el degmemiş kalmış
- 3 Kim ol bir pāk-dāmendür bili āğūşa çekdürmez
Velīkin ‘āşīkān eyler taleb el degmemiş kalmış
- 4 O gül-ten nāz-perver ol melek-sīmālī dil-berden
Sezādur eylemek Ḥağğa edeb el degmemiş kalmış
- 5 Çekeydüm hāleveş āğūşuma ol māh-ı tābānı
Beyāzī ben dimezdüm hīç o şeb el degmemiş kalmış

262/1b Genc-i: Metinde “genci”.

* 68b’de der-kenar.

263/1b sırr-ı: Metinde “sırrı”.

3b velīkin: Metinde “velikin”.

264*

Rübâ'î***Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

Âşiyân-ı murğ-ı dil zülf-i perîşānuñdadur
 anda olsam ey perî göñlüm senüñ yanuñdadur
 Çekme dāmen nāz idüp üftādelerden vehm ıl
 Göklere açılmasun eller ki dāmānuñdadur

265***

Beyt*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün*

Taşavvuf terk-i ıl ü āle dirler
 Hemān vecd ü semā' u hāle dirler

Der-āfiye-i Zā'

69a

266

alilî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Yāre girçek yār olan aғыārdan fikr eylemez
 Gül diren elbette zam-ı hārdan fikr eylemez
- 2 Dōstlu peyvendini yār ile mukem baqlayan
 Bu cihān aғыār ola deyyārdan fikr eylemez
- 3 'Anberīn zülfüñ olursa yüzüñe hāyiline
 Genc aşdın eyleyenler mārđan fikr eylemez
- 4 Didüm ey dil-ber meni 'aşuñ ılur rüsvā-yı halk
 Ğam degül 'āşık olanlar 'ārdan fikr eylemez

---

* **Fuzûlî Divanı** (Akyüz vd. 2000: 172)

** Fuzûlî'ye ait bir gazelin iki beyti burada rübâ'î olarak verilmiş.

264/2 anda: Hānda D.

*** 68b'de der-kenar.

265/a terk-i: Metinde "terk ü".

5 Nār-ı hicrānuñ şeb-i **راوى** yaqdurmaqđalar
Her kim olursa **Ḥalīlī** nārdan fikr eylemez

267*

Zātī

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

1 ‘Aşq ile devr ideli sâ‘ātümüz
Artmadadur şevk ile lezzātumuz

2 Ḥüsn ü cemāl durur bizüm dā‘imā
Mekteb-i ‘irfānda ‘ibārātumuz

3 Bezm-i fenā tekyesi abdāliyüz
Añlayamaz her biri ḥālātumuz

4 Mısr-ı dile ‘azm-i sefer ideli
‘Ayn-ı ribāḥ oldı ticārātumuz

5 Merd-i Ḥaḫuñ ḥāk-i rehi olalı
İrdi Süreyyāya bu zerrātumuz

6 Maḫv-ı şifāt eyleyeli **Zātiyā**
Şems-i münīr oldı bizüm zātumuz

268

Ḥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kim ki Ḥaḫ yolında terk-i cān ile baş eylemez
Sırr-ı Ḥaḫdan ḥavf ider bir nükteyi fāş eylemez

2 Şādıq-ı ‘āşık virür sırr-ı ene’l-Ḥaḫdan ḥaber
Dāra çekmekden üşenmez guşsa-i taş eylemez

* **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 69a’da der-kenar.
267/2a: Mısra vezne uymuyor.

- 3 Ni‘met-i dīdār-ı Hāğdan tā-ebed maħrūm olur
Rūy-ı zerd ilen ü eşk-i sūrğ ilen aş eylemez
- 4 Hūsn-i zībādan anuñçün göz yumar gözsiz fağīh
Bī-başıretdür ğaraž nağşında nağğāş eylemez
- 5 ‘Aşğ bāzārında şūfī kılbe yoğdur i‘tibār
‘Āşığı-ı şāf ol ki ‘aşğ ehline kılmaş eylemez
- 6 Ey **Halīlī** hıdmet-i hāşşān-ı dergāh eyle kim
Şāha irmez her ki ol ta‘zīm-i ferrāş eylemez

69b

269*

Nizāmī*Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün*

- 1 Gül ‘ārızuña olsa mu‘ārız ‘aceb olmaz
Kim yüzi açılmışda hayā vü edeb olmaz
- 2 Tūbī iremez luğf ile sen serv-i bülende
Bī-aşl olan hem-ser-i ‘ālī-neseb olmaz
- 3 Göñlümde gözün fikri ile zevk ü şafā yoğ
Bir evde ki bīmār ola ‘ıyş u tarab olmaz
- 4 Añılsa lebüñ cān u göñül cenge düşerler
Mey meclisi bī-fıtne vü şūr u şağab olmaz
- 5 Diñ ruğlarınıñ şem‘ine yanmaya rağībe
Kim bu lehebün yanıcısı Bū Leheb olmaz

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 166)
269/2b olan hem-ser-i: olanuñ hem-seri D.

4: – M.

5: 8 D.

5a Diñ ruğlarınıñ şem‘ine: Ayduñ ki yüzi nārına D.

- 6 Yüz sürmege irmez eli sen serv ayağına
Her kim şu gibi dāde-ter ü teşne-leb olmaz
- 7 ‘Āşık-laruña hışm ile hañçer ne çekersin
Ceng itmege çün mihr ü maħabbet sebeb olmaz
- 8 Ol kıadd ü zenaħdān u leb eyler beni ħayrān
Kim serv-i sehī mīvesi sīb ü ruṭab olmaz
- 9 Meh dimedügi saña **Nizāmī** bu ki cānā
Meh sencileyin yüzi güneş zülfi şeb olmaz

270*

Nizāmī*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Olmadın gül yañağun şem‘-i şeb-efrüz henüz
İrmedi bülbüle pervāne bigi sūz henüz
- 2 Cān u dil mışrını luṭf ile ‘imāret idegör
Olmadın Rūma Ħabeş leşkeri pīrüz henüz
- 3 Sen cefā ile ħubārum yile şavurduñ u ben
Ħorķaram ķona diyü ħāṭruña toz henüz
- 4 Mihr-i mihrün felek-i dilde ṭulū‘ itmiş idi

6: – M.

7: 5 M.

8: 5 D.

9 Gelmez yüzi şevkiyle Nizāmī göze zülfi

Her gūşede kim pertev-i şems olsa şeb olmaz D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 163)

270/1a Olmadın: Olmadı D. / şem‘: – M.

2a ile: eyle D.

2b olmadın: olmadan D.

3a Sen cefā: Men şafā M. / şavurduñ: şavurdum M.

3b ķona diyü ħāṭruña: ħāṭruña ķona diyü D.

4a felek-i: Metinde “feleki”.

- Olmadın mäh-ı felek saḫına her göz henüz
- 5 Ğamzenüñ irmedi eyyām-ı bahārına kemāl
Ḥüsnünüñ mevsimidür olmadı nevrüz henüz
- 6 Bunca ‘ilmiyle senüñ mekteb-i ḥüsnüñde degül
Pīr-i dānā-yı ḥıred tıfl-ı nev-āmüz henüz
- 70a** 7 Cāme-i şabrumı çāk eyledi miḳrāz-ı ğamuñ
Olmadın ğamzelerüñ sūzına dil-süz henüz
- 8 Māl-i Ḳārūnca egerçi ki kızandı ğamuñı
Ṭoymadı ğuşşaña bu cān-ı ğam-endüz henüz
- 9 Şems-i ‘ömr oldı **Nizāmī** ufuḳ-ı mevte ḳarīb
Ehā kim irmedi firḳat şebine rüz henüz

271*

Nizāmī*Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün*

- 1 Şol deñlü içdi nergis-i mestüñ şarāb-ı nāz
K’oldı şarāb-ı nāz ile mest [ü] ḥarāb-ı nāz
- 2 Gördüm yüzüñi perde-i zülfüñde ey şanem
Didüm seḫāb-ı fitnededür āfitāb-ı nāz

4b Olmadın: Olmadı D. / her göz: merküz D.

5: – M.

6a ḥüsnüñde: ‘aşkuñda D.

6b Pīr: Pūr M. / dānā-yı: dānā-i M. / nev-āmüz: nevā ma’rüz M.

7: 6 M.

7a şabrumı: şabrı M.

7b sūzına: sūzeni D.

8: 7 M.

8a Ḳārūnca: Ḳarunca M. / ki: – M. / ğamuñı: ğamuñ M.

9: 8 M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 162)

271/2a zülfüñde: ḥüsnüñ M.

- 3 Rūz-ı hisāb [u] rūz-ı ‘azāb ol gün ola kim
Nāzın hisāb ile ide dil-ber ‘iḳābın az
- 4 Şu deñlü nāz u şīve bilür ol nigār kim
Gören anı şanur ki oḳumış kitāb-ı nāz
- 5 Ey muşhaf-ı cemāl cemālūñ kitābınuñ
Her faşlı faşlı-ı şīve vü her bābı bāb-ı nāz
- 6 Bārān ki fetḥ-i bāba var ümmīdi ben daḥı
Aḡladuḡum budur k’idesin fetḥ-i bāb-ı nāz
- 7 Bir nāzenīne baḡladı gönlin **Nizāmī** kim
Derdi devā vü cevri vefādur ‘azāb-ı nāz

272

Ḥalīlī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Her kim öz ḥaddini bilmez toḡrı rāhın gözlemez
Müşrik-i rāh-ı ḥaḳīḳatdür İlähın gözlemez
- 70b** 2 Nefs-i bed-baḥtuñ ğurūrın görme miskīn ādemī
Cümle ef‘ālin şevāb añlar günāhın gözlemez
- 3 Bende-i sulṫān-ı ‘aşḳ olan olur ma‘nīde şāh
Şüretā gerçi bu dünyā taḥtḡāhın gözlemez
- 4 Kendüzin terk eyleyen ‘ārif bulur rāh-ı necāt
‘Ālemūñ bī-reng olup sürḥ [ü] siyāhın gözlemez

3a ‘azāb: ‘iḳāb D.

3b ‘iḳābın: ‘itābın D.

4b anı şanur: şanur anı D. / ki oḳumış: k’oḳımışdur D.

5b faşlı: faşlı M. / şīve vü her bābı: şīvedür ü bāb M.

6a Bārān ki fetḥ-i bāba var ümmīdi: Yaḡmurda fetḥ-i bāba var ümmīd D.

272/2a görme: Metinde “görme ki”, vezin gereḡi “ki” edatı çıkarılmıştır.

- 5 Zāhid-i ḥod-bīn Ḥudā-bīn oldu şanur kendüzin
‘Āşık-ı şādıklarūñ feryād u āhın gözlemez
- 6 Tāq-ı mihrābına her kim kılmaz ol yārūñ sücūd
Bī-tahāretdür anuñçün secdegāhın gözlemez
- 7 İbn-i vaqt olup ḳanā‘at gūşesin kıldı maḳām
Çün **Halilī** rüzgāruñ sāl ü māhın gözlemez

273*

Aḥmed

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün

- 1 Zülf-i siyeh olmasa yüzinde ‘aceb olmaz
Kim cennet-i firdevs durur anda şeb olmaz
- 2 Oḳ dökdi ki ceng ide gözūñ saḥn-ı çemende
Merdüm ki iñen mest ola anda edeb olmaz
- 3 Ne vech ile beñzer yüzüñe ay u güneş kim
Ḥurşid ü ḳamer lāle-ruḥ u ḡonca-leb olmaz
- 4 Bostān-ı cemāl içre tudaḡuñ gibi rengīn
‘Unnāb-ı ter irüşmez ü şīrīn ‘ineb olmaz
- 5 Ditrerse n’ola şevḳ ile ḥurşid-i cihān-tāb
Dem var mı ki mihrūñden aña tāb-ı teb olmaz
- 6 Yiridür eger nār-ı caḥīme gire zāhid

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 197)

273/1a yüzinde: yüzüñde D.

1b Kim: K’ol D.

2a çemende: Ḥaremde D.

2b ola: – M.

3a beñzer: beñzeyeye M.

- Kim yanmağa anda hâcer olur *haṭab* olmaz
- 7 Ğamzeñ nazarı müdde‘īye düşse ne tañ kim
Ser-mest-i harāb olana düşmek ‘aceb olmaz
- 71a 8 Ağyār kapuñ Ka‘besini beklemesün kim
Aḥmed var iken ḥāfız aña *Bū-Leheb* olmaz
- 274***
- Aḥmed**
- Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*
- 1 Çeksün müdām nergis-i mestüñ şarāb-ı nāz
Kim geldi ḥüsn bezmine maḥmūr-ı ḥ‘āb-ı nāz
- 2 Ey serv-i nāz nergis-i mestüñe hey di kim
Kıldı cihānda ehl-i niyāzı harāb-ı nāz
- 3 Ğamzeñ ki oldı mes‘ele-āmüz-ı ‘aql-ı küll
Ḥall idemez mesā‘ilin illā kitāb-ı nāz
- 4 El uzadup çevürdügi tesbīḥ-i zülfini
Gāhī şümār-ı cevır ider ü geh ḥisāb-ı nāz
- 5 Yazuğdur **Aḥmedün** şımasın gönli şışesin
Mestāne gözlerüñ ki olupdur harāb-ı nāz

275

Şafī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

6b yanmağa: yanıcı D. / *haṭab*: “Odun taşıyıcı olarak karısı da (ateşe girecek).” Tebbet (111/4)

7: – M.

8: 7 M.

8b *Bū-Leheb*: “Ebû Leheb’in elleri kurusun. Zaten kurudu.” Tebbet (111/1)

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 193)

274/2b niyāzı: niyāz M.

4a çevürdügi: cevrüñi M.

5a şımasın: şımasun D.

- 1 Her kim ol zülf-i dü-tādan qorħmaz
Bellü bil ol ejdehādan qorħmaz
- 2 Cān fedā olsun senüñ kim
Her ki 'āşıkdur belādan qorħmaz
- 3 Qorħum oldur ki bu ben bī-çāreye
Yār cevr ider Ĥudādan qorħmaz
- 4 Hīç qorħutma cefā ile meni
Kim benüm cānum cefādan qorħmaz
- 5 Ey 'aceb hergiz oħından qorħa mı
Ol kimesne kim fenādan qorħmaz
- 71b 6 Ey **Şafī** şabr eyle yārüñ cevrine
Çünkü sultāndur gedādan qorħmaz
- 7 Ĥī [vü] vāv [ü] şīn qāf ü dāl ü mīm
Āh kim rüz-ı cezādan qorħmaz

276*

Nā'ilī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Hevā-yı 'aşqa uyup kūy-ı yāre dek giderüz
Nesīm-i şubħa refiķuz bahāra dek giderüz
- 2 Pelās-pāre-i rindī be-düş u kāse-be-kef
Zekāt-ı mey virilür bir diyāra dek giderüz
- 3 Tarīķ-i fāķada hem-kefş olup Şenā'īye

* Nā'ilī-i Kadīm Divānı (İpekten, 1970: 321)

Cenāb-ı Külhanī-i Lāyh̄āra dek giderüz

4 Virüp tezelzül-i Manşürı sāk-ı ‘arşa tamām
Hudā Hudā diyerek pāy-ı dāra dek giderüz

5 İderse kand-ı lebün hātır-ı mezāka huṭūr
Diyār-ı Mışra degül Qandehāra dek giderüz

6 Felek girerse kefi Nā’ilīye dāmānuñ
Senūñle māhkeme-i Kirdigāra dek giderüz

277*

Beyt

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Kişi zaḥmet çeküben Mışra niçün Qanda gider
Uşda la‘lünde durur istediği qanda gider

278

‘Aczī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 girüp kūy-ı yāre dek giderüz
Henüz gülşen-i ‘aşkuz bahāra dek giderüz

2 Eger ki faşl-ı nizā‘ eylemezse kādī-i şehr
Şikāyet itmege Perverdigāra dek giderüz

3 Biz şafāsın idüp bir tarīk ile yārūñ
Ne şehr-i Mışra ne ḥod Qandehāra dek giderüz

72a 4 Firār idersin eger şöhretinden ey dil-i zār
Yaḳīnümüz bu ki dārü’l-ḳarāre dek giderüz

276/3b Lāyh̄āra: nāmdāra M.

* 71b’de der-kenar.

278/1a: Mışra vezne uymuyor.

3a: Mışra vezne uymuyor.

- 5 Kesād-ı ʔālī'-i ehl-i hüner var ey 'Aczī
Senüñle baht alınur bir diyāre dek giderüz

279

Nevāyī Begli Girāy

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Üftāde-i dāğ-ı ğam-ı zencīr-i belāyuz
Biz zülf-i siyehkāra kıl olmağa sezāyuz
- 2 Ger şāh-ı serīr-i dil olursam n'ola cānā
Ğamı çekeriz biz dağı kūyında gedāyuz
- 3 Hāk-i rehūñi itmek için dīdeye sürme
Her şām [u] seher ʔālib-i teşrīf-i şabāyuz
- 4 Bir pula şatarsa bizi ağıyāra 'aceb mi
Ol āfet-i gül-çihreye çün bād-ı hevāyuz
- 5 Eylerse **Nevāyī** n'ola eş'āruma taḥsīn
Biz silsile-i ḥān-ı Kırım Begli Girāyuz

280*

Nazīre-i Behiştī

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Zāhid bize kec bakma ki dervīş-i gedāyuz
Biz pādīşeh-i salṭanat-ı milk-i fenāyuz
- 2 Dīvāne-i 'aşkın dökilür 'aql ile hem-rāh
Ser-beste-i zencīr-keş-i zülf-i dü-tāyuz
- 3 Sulṭān-ı cihān dergehine cān ile bende

279/4b Mısranın başında bulunan "Biz" kelimesi vezin gereği çıkarılmıştır.

5a Eylerse: Metinde "Eylerseñ", vezin gereği düzeltilmiştir.

* **Behiştī Dīvānı** (Aydemir, 2000)'nda bulunamadı.

280/1b pādīşeh: Metinde "pādīşāh", vezin gereği düzeltilmiştir.

Biz şāh k̄uluyuz bābını bekler fuķarāyuz

- 4 ‘Arz eylesesün silsile-i saltanatuñam
Ol hān-ı Kırım ise eger biz ne gedāyuz

- 72b 5 Pey-revlük iderseñ ne ‘aceb Begli Girāya
Biz k̄āfile-i ‘āşık-ı abdāl-i Hūdāyuz

- 6 Eş‘āruma reşk itse **Behiştī** n’ola ‘ālem
Her nuţkumuz ilhām ile söyler budalāyuz

281*

Rübā’ī**

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

Bağ-ı dehrūñ hem h̄azānın hem bahārın görmüşüz
Biz neşātn da ğamın da rüzgārın görmüşüz
Tüb-ı āh-ı inkisāra pāyidār olmaz yine
‘Arşa-i cāhuñ niçe sengīn-ħişārın görmüşüz

282

Reşid

Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün

- 1 Baña şahbā-yı ‘işret māye-i ekdārdur sensüz
Nevā-yı ney hırāş-ı gūş-ı cān-ı zārdur sensüz
- 2 Ben ol bīmār-ı ‘aşkam kim ṭabībüm müjde
Ne şübhe nāliš-efzā-yı dil-i bīmārdur sensüz
- 3 Temāşā-yı gülistān şöyle tursun ey perī-ṭal‘at
Derūn-ı bāğ-ı ‘ālemde ne ‘ālem vardur sensüz

6a Eş‘āruma: Metinde “Eş‘ārıma”.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 696)

** Nābī’ye ait bir gazelin iki beyti burada rübā’ī olarak verilmiş.

281/2 neşātn: neşātuñ D. / ğamın: ğamuñ D.

4 ‘Arşa-i: Kişver-i D. / sengīn ħişārın: çāpük-süvārın M.

4 Şeb-i firkatde olsa pisterüm berg-i gül-i terden
Yine her müy-ı cism-i lâ-‘ızam pür-ḥârdur sensüz

5 O şehlâ gözlerin tîğ-i nigâhın itse der-ḥâtır
Reşîdün çeşm[i] dâğ-ı tâze ḥün-bârdur sensüz

283*

Râğıb

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Nigâhum gül-be-çeşm-i ḥasret-i dîdârdur sensüz
Şaf-ı müjgânlarum ḥâr-ı ser-i dîvârdur sensüz

2 Şeb-i firkat tecellîzâr-ı ḥasretdür ḥayâlûñle
Nihâl-i medd-i âhum naḥl-i âteş-bârdur sensüz

73a 3 Şerer şeb-nem gül âteş serv-i ser-keş şu‘le sünbül dūd
Ser-â-pâ gülsitân ‘ayn-ı âteşzâ[r]dur sensüz

4 İder ḥün girye dâğ-ı câme-i nîlîde mâtem âh
‘Aceb tâb-ı teb-i firkatle dil bîmârdur sensüz

5 Ser-â-ser şöyle ser-âheng-i feryâd-ı nevâ-sâzum
Gülû ney üstüh‘ân-ı sîne müsiķârdur sensüz

6 Degül ârâm u râḥat zindegî düşvâr olur cânâ
Ten-i bî-tâbuma rûḥ-ı revânum bârdur sensüz

7 Nigeḥ çeşmümde neşter her nefes sînemde bir ḥaçer
Muḥaşşal **Râğıba** ‘ömrüm ḥayât-âzârdur sensüz

* **Dîvân-ı Râğıb** (Koca Râğıb Paşa, H. 1258: Gazeliyyât s. 28)

283/2: – M.

3a Şerer: Serer M.

4b teb: büt D.

5a şöyle: şu‘le M. / ser: sîr M.

5b Gülû ney: Gülû-yı M. / üstüh‘ân-ı: üstüh‘âna M. / sîne: sîne-i M.

284*

Nâbî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Kālâ-yı cihân germ-nigâh itmege degmez
El irmedi hayfâ diyü âh itmege degmez
- 2 Yâ bâde-i gülfâm ola yâ şüh-ı gül-endâm
Âdem dağı bir ğayrı günâh itmege degmez
- 3 Ma'lûm iken encâm-ı cihân 'ömr-i 'azîzi
Taẓyî'-i heveskârî-i câh itmege degmez
- 4 Ey çerh senüñ pertev-i geh-gâhî-i luţfuñ
Kesr-i dil-i qârûre-i mâh itmege degmez
- 5 Mışra meh-i Ken'ânı 'azîz eylemek âhir
Evvel anı üftâde-i çâh itmege degmez
- 6 Erbâb-ı fenânuñ nazarında gül-i hırşîd
Ârâyîş-i etrâf-ı külâh itmege degmez
- 7 **Nâbî** o perî itmeyicek nâmeñe rağbet
Ruhsâre-i evrâkı siyâh itmege degmez

285**

Ni'met

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yâr-i sîmîn-bedenüm qadr-i niyâzı bilmez

---

* **Nâbî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 661-662)

284/2a gül: hoş D.

4: - M.

5: 4 M.

6: - M.

7: 5 M.

** **Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî** (Kılıç, ----: Metin s. 158)

Niçe[dür] kâ'ide-i bende-nevâzı bilmez

- 73b** 2   Girye-i telha ider hânde-i şîrînkârî
 Hâl-i Ferhâda degül vâkıf o râzı bilmez
- 3   Olmamış kâfile-i râh-ı cünûna pey-rev
 Kışşa-i silsile-i zülf-i dırâzı bilmez
- 4   Çemen-i huld-i sitâyişde ser-efrâz olmuş
 Dûzağ-ı derde konan süz u güdâzı bilmez
- 5   Nazar-endâz-ı serâ-perde-i vaḥdet **Ni'met**
 Fenn-i taḥkîk-i reh-i 'aşq-ı mecâzı bilmez

286

Dersî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1   Biz sır gibi mir'ât-ı mücellâda nihânuz
 Gencîne-i 'aşkuz dil-i dâñada nihânuz
- 2   Bilmezse ne ğam kâdrümüz ihvân-ı zamâne
 Biz Yûsufuz ammâ çeh-i ma'nâda nihânuz
- 3   Gâhî gezerüz şevk ile vâdî-i şafâda
 Zemzem gibi künh Ka'be-i 'ulyâda nihânuz
- 4   Olsağ şuver-i 'âleme yüz vech ile ḥayrân
 Mir'ât-ı cemâlüz ki süveydâda nihânuz
- 5   Elfâz ile fehm eyleyemez kâdrümüz 'uşşâk

285/1b nevâzı: nüvâzı T.

2a Girye-i: Metinde "Girye vü". / hânde: bende M.

2b Ferhâda: Ferhâdı M. / o: - M.

5a vaḥdet: - M.

Dersî gibi biz alb-i dil-ārāda nihānuz

287

Vahîd

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Biz reng-i gülüz 'arız-ı zībāda nihānuz
Biz bādeyüz ammā leb-i amrāda nihānuz
- 2 Murğ-ı dili şayd eyledi ol ākül-i müşgîn
Şad şükr Hudāya ser-i tûbāda nihānuz
- 74a 3 Māhiyyetümüz fehm idemez 'aql-ı Felāṭün
Biz cevher-i rūḫuz ki süveydāda nihānuz
- 4 Remz-i dilümüz ehl-i hüner fehm ider ancak
Mazmûn gibi mıṣra'-ı yek-tāda nihānuz
- 5 Mest eyledi 'uşşākı **Vahîdā** yine nazmuñ
Biz teşne-i 'aşkuz mey-i ma'nāda nihānuz

288

Naẓire-i Elif

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Şāf-ı dil-i mir'āt-ı mücellāda nihānuz
Biz şu'le-i cevherde olan māda nihānuz
- 2 Zāhid sözüümüz remz-i ḫafāyā-yı ḫikemdür
Şüret dinilen sırr-ı heyûlāda nihānuz
- 3 Mec'ûle degül cevher-i māhiyyet-i insān
Biz mazḫar-ı esmā vü müsem māda nihānuz
- 4 Murğ-ı dilimiz şevk ile uçmada görölmez

287/4b yek-tāda: Metinde "yek-sāda".

Biz mişl-i hümā ‘ālem-i bālāda nihānuz

5 Zaḥm-ı dili çün kâşif-i [e]srār olan añlar
Hācet nedür ‘arz itmege da‘vāda nihānuz

6 Her cām-ı muḥayyele **Elif** eyleyeli nüş
Keşretde olan sūziş-i gavgāda nihānuz

289

Vaḥīd

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Biz pertev-i ḥurşīd-i cihān-tāb-ı münīrüz
Gülzār-ı ḥaḳīkatdeki şeb-nem ile sīrüz

2 Her rüz gelür kısmetümüz bezm-i elestden
Zīrā ki ezelde ber-i ḳudretle ḥamīrüz

74b 3 Tefhīm iderüz ḥüsn-i edā ile merāmı
Biz pādişeh-i mest-i mey-i nāza sefīrüz

4 Ey sākī bize çīn-i cebīn itmege gelmez
Biz meşreb-i rindüz kerem ü luḳfa esīrüz

5 Çiz[er]se **Vaḥīdā** seni yārān sebük-pā
Biz ḥāk-i mezelletdeyüz ammā ki ḥarīrüz

290

Vaḥīd

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Cüş eyledi hevā-yı maḥabbetle eşkümüz
Ten şuyı gibi aḳsa ‘aceb mi sirişkümüz

2 Biz pādişāh-ı kişver-i milk-i ḳanā‘atüz

Yokdur hasedle devlet-i dünyāya reşkümüz

3 ‘İbretsitān-ı ‘ālem-i ma‘nāyı görmüşüz
Yokdur fenā-yı ‘ālem-i şūrīye şekkümüz

4 Saqqā-yı miḥnetem şularam reh-güzārını
Pürdür sirişk-i ḥasret-i yār ile meşkümüz

5 ‘Arz-ı basīti garḫa-i seyl-āb ider **Vaḥīd**
Cüş eylese hevā-yı maḥabbetle eşkümüz

291

Vaḥīd

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ḳalb-i ‘āşıkda olan nükteyi vü rāzı bilmez
Başka bir fendür anı seyyid ü rāzī bilmez

2 Raqş ider rāḫatü’l-ervāḥ ile erbāb-ı uşul
N’eyleyem bezm-i maḥabbetdeki sāzı bilmez

3 Zīr-i fesde göricek zülf-i ḥam-ender-ḥamı dil
Fikr ü endīşe ile devr-i dırāzı bilmez

75a 4 Bir nigāhıyla velī gāhī yapar gāhī yıkar
Ṭıfl-ı dil n’eyleyem nāz u niyāzı bilmez

5 Nüşa-i derd-i dilüñ ḥāşiyelendürse **Vaḥīd**
Başka bir fendür anı seyyid ü rāzī bilmez

292

Vaḥīd

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 O ṭıfl-ı nev-resüñ ḥüsn-i arāsı artar eksülmez

- Ümîd-i vuşlatı bir dem dilümden artar eksülmez
- 2 ‘Arağ-efşân olunca lâleveş ruhsâr-ı zîbâsı
Mişâl-i gönca-i eşküfte hüsni artar eksülmez
- 3 Vişâl-i yâr ile itfâ ne mümkün sūziş-i ‘aşkı
Derûn-ı sînede nâr-ı maḥabbet artar eksülmez
- 4 Nihâlûñ eyleme kesbinde küllî terk-i esbâb it
Tevekkül mesleğinde ni‘met-i Ḥaḫḫ artar eksülmez
- 5 **Vaḥîd** ümmîd-i rāḫat eyleme evzâ‘-ı ‘âlemden
Ġamı ehl-i dilûñ dünyâda hergiz artar eksülmez

293*

Ḥuldi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Gönül dūr olsa da senden recâsı artar eksülmez
Kesilse riştesi şem‘ûñ ziyâsı artar eksülmez
- 2 Gelüp seyr-i cemâl-i yâre olmuş şaf-be-şaf aġyâr
O baḫr-ı ‘aşḫ teg mevc-i belâsı artar eksülmez
- 3 Gören âyînemi kim ziyy-i dervîşânedan çıḫmaz
Nemed-pūşân-ı tecrîdüñ şafâsı artar eksülmez
- 4 Ḳamu bir kimse yoḫdur dest-i cefâsından
O bî-gâne-nüvâzuñ âşinâsı artar eksülmez

292/2a ruhsâr-ı: Metinde “ruhsârı”.

* **Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr / İsmail Belîğ** (Abdulkadiroġlu, 1999: 73). 1. ve 5. beyitler mevcut.

293/1a da: – T. / recâsı: ricâli M.

1b Kesilse riştesi: Gûsüste rişte-i T.

- 75b 5 Olur düşvār ğāyet mīve-i çīn[i] naḥl-i bālādan
Güzeşte tāzenüñ cevır ü cefāsı artar eksülmez
- 6 Degül bir buseye k̄āni‘ gönül ey ḥātem-i ḥübān
Raḫīb-i nābe-kārun iltimāsı artar eksülmez
- 7 Müselmānlar ne iş gördi o kāfir mā-cerā yāre
Kerem-perver olan şāhuñ ‘aḫāsı artar eksülmez
- 8 ‘Aceb mi **Ḥuldiyā** günden güne fikrüm bülend olsa
Nihāl-i tāzenüñ neşv [ü] nemāsı artar eksülmez

294

Vaḫīdā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Ḥayāl-i dil-rübāyı çeşm-i pür-nem kan ider virmez
Yolında cūş-ı eşkin ‘aşk ile tūfān ider virmez
- 2 Nigāh-ı intizārı itme pāy-endāz bī-hūde
Felek çok mihr-i tābānı meh-i Ken‘ān ider virmez
- 3 Gel ey dil yok yire ser-māye-i ‘ömrün telef kılma
Metā‘-ı vaşlı dil-ber nāz ile erzān ider virmez
- 4 Ḥudā olsun nigehdārı ki dest-i ‘umreye cānān
Dil-i āşüfteyi biñ derd ile pinhān ider virmez

295

‘Ātīf Efendi

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘īlün

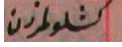
- 1 Ağışte feyz-i şabr ile ḥāl-i tebāhumuz
Ḥussāda tütüyā gibidür dūd-ı āhumuz

5b cevır ü: cevri M.

294/1a Ḥayāl-i: Metinde “Ḥayāli”.

2a Nigāh-ı: Metinde “Nigāhı”.

- 2 Beytü'l-ḥazen didükleri bu Ka'be-i dilûn
Mîzâbı dîde kisvesi baht-ı siyâhumuz
- 3 Biz hem-nehâr-ı şu'le-i şem'-i tecellâyuz
Âteşden olmalu serümüzde külâhumuz

76a 4 Çünkü düşildi ma'rekegâh-ı kanâ'ate
 olmaludur ser-penâhumuz

- 5 Bu haclegâh-ı ṭurfe-merâsimde 'Âṭıfâ
Ol Yūsufuz ki 'işmetümüzdür günâhumuz

296*

Râgıb

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gül-i ra'nâsı bezmüñ sāğar-ı şahbâ yirin ṭutmaz
Her âteş tâb-ı mihr-i ṭârem-i vâlâ yirin ṭutmaz
- 2 Fürûğ-ı ḥüsne baq şıyt-ı bülend-i 'aşkı seyr eyle
Hezârân olsa gül bir bülbül-i şeydâ yirin ṭutmaz
- 3 Olur bir şubḥa dek ol bāmdâr-ı ḥaşre dek sūzân
Fetîl-i dâğ-ı 'aşkuñ şem'-i bezm-ārâ yirin ṭutmaz
- 4 Behişt oldur mezâkın anda icrâ eyleye âdem
Virilse Qaysa pehnâ-yı cinân şahrâ yirin ṭutmaz
- 5 Hudâ göstermesün tūfân-ı eşküm qalsa cūşışden
Ġubâr-ı ġam ṭutar dil 'âlemin deryâ yirin ṭutmaz

* **Dîvân-ı Râgıb** (Koca Râgıb Paşa, H. 1258: Gazeliyyât s. 29)

296/1a sāğar-ı: sāğar u M.

3a bir şubḥa: bu şubḥ M.

4a oldur: olur D.

5a eşküm: – M.

- 6 Şehīd-i tāze-ḥākinden o şūḥ-ı nāzūk-endāmuñ
Olursa nūrdan serv ol ḳad-i bālā yirin ṭutmaz
- 7 Mişāl-i ḥaşv-i mışra‘ feyzi yoḳdur her teng-ḳarfuñ
Ṭutar yir geḳse şadra **Rāḡib**uñ ammā yirin ṭutmaz

297*

Rüşdī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Dimeñ cānāna ḳīn-i ṭurra-i ‘anber-şiken açmaz
Metā‘-ı müşgi her bir ḥāce-i Ḳīn ü Ḥoten açmaz
- 2 Ḥayāl-i ḥaṭṭ ü ruḥ virmez küşāyiş ḳalb-i ‘uşşāḳa
Dil-i ḥarf-āverānı fikr-i gül-geşt-i çemen açmaz
- 76b** 3 Şemīm-i zūlf-i müşg-engīz-i dil-ber dilde baḳ iken
Dimāḡ-ı cānı istişmām-ı verd ü yāsemen açmaz
- 4 Açarsa bār-ı feyż-i luṭf-ı Bārīden açar yoḳsa
Gül-i ümmīd-i ṭab‘um ḳarb-ı dest-bād-ı zen açmaz
- 5 Külüng-i re’y ile tev’em gerekdür tīşe-i taḳdīr
Reh-i Şīrīngāhı sa’y ile her Kūhken açmaz
- 6 Kerem ümmīd idüp nā-ehle ‘arż-ı ihtiyāc itme
Şadef her ḳatre[-i] bārān için **Rüşdī** dehen açmaz
- 7 İderse sed manzargāhını ḳaşr kāma bir yirden
Niçe ebvābı ḳann itme Ḥudā-yı zū’l-minen açmaz

6a tāze-ḥākinden: nāzı ḥākinden D.

6b serv ol: ol serv-i D.

7a feyzi: feyż M.

* **Rüşdī, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni** (Kayhan, 1991)’nde ve **Sahhāf Rüşdī ve Divanı’nın Tenkitli Metni** (Ekici, 2006)’nde bulunamadı.

297/2a Ḥayāl-i: Metinde “Ḥayālī”.

2b Dil-i: Metinde “Dili”.

298*

Rüşdî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Luţf-ı Rezzâkı bilen kayd-ı ma‘îşet çekmez
Bendesin perverişe şâhibi zaḥmet çekmez
- 2 Kûtını pâyına ihzâra olur mı kâdir
Bümveş her ki bu vîrânına ‘uzlet çekmez
- 3 Rind olan fikr idüp elbette me’âl [ü] kâruñ
Kesb-i hırmân ile encâm-ı nedâmet çekmez
- 4 Felek ehl-i dile taḥmîl-i kerem eyleyemez
Düş-ı erbâb-ı [hüner] bâr-ı mezellet çekmez
- 5 Olurs’âsüde o kim maḥkeme-i ‘âlemde
Da‘vî-i ‘aşk ile gavgâ-yı maḥabbet çekmez
- 6 Olmayan mest-i mey-i ma‘rifet-i bezm-i kemâl
Böyle ‘işretkedede sāgar-ı miḥnet çekmez
- 7 Vaṭan-ı ehl-i tevâzu‘ ser-i nâs üzre olur
Ḥâke rû-mâl ile gör mihri ḥacâlet çekmez
- 77a 8 Bâr-ı rev naḥdih-i destâr-ı mülük olmuş iken
Naḥl-i gül naḥvet ile gülşene kâmet çekmez
- 9 Bu zemîn-i nev-i re’fetde kemiyyet ṭab‘um
Rüşdiyâ hîç cevlân itmege zaḥmet çekmez

* Rüşdî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni (Kayhan, 1991)’nde ve Sahhâf Rüşdî ve Divanı’nın Tenkitli Metni (Ekici, 2006)’nde bulunamadı.

299

Vāfi*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

- 1 Zülf-i müşgīnine hevādāruz
Bir bölük ‘āşık-ı siyehkāruz
- 2 ‘Ġarķ olup seyl-i ‘aşķa hāne-i çeşm
Giceler şubh olunca bī-dāruz
- 3 Zülf-i ejder-mişāli el viremez
Şimdi genc-i belāda bīmāruz
- 4 Rūh olup geçmişüz ‘anāşırdan
Bir iki nā-tüvān ü nā-çāruz
- 5 Gül gibi sīne-çāk iken **Vāfi**
Yine a‘dā gözine biz hāruz

300

Tercī‘-i Bend-i Berā-yı Nazīre-i Rūhī*Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün*

- 1 Şūfī gibi zann itme bizi sübha-be-destüz
Biz dāne-şümār-ı güher-i ‘ahd-i elestüz
- 2 Erbāb-ı riyānuñ serine cur‘a-nişāruz
Peymāne-i serşār-ı mey-i ‘aşķ ile mestüz
- 3 Kuḥlü’l-başaruz sāye gibi dīde-i mihre
Ḥāk-i qadem-i ehl-i melāmetdeki pestüz
- 4 Ka‘beyle şanem-ḥānede yek-reng sücūduz
Biz ḥānķah-ı dildeki Allāh-perestüz

- 77b 5 Bilmezse n'ola adrimüzi zāhid-i od-bīn
Ol āyīneyüz kim kef-i zengīde Őikestüz
- 6 Ser-geŐtelerüz dūr olalı menba'umuzdan
Seyl-āb-ı gibi bī-cā-yı
- 7 Güm-kerde sürāĝ-ı reh-i ayrānī-i 'aşkuz
ızr ile o vādīde ki biz dest-be-destüz
- 8 Sāĝar-be-kef-i mey-kede-i 'aşk-ı udāyuz
Far-ı felege cur'a-feŐān urfa-gedāyuz

301*

Nābī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bāĝ-ı dehrūñ hem azānın hem bahārın görmiŐüz
Biz neŐāñın da ĝamın da rüzĝārın görmiŐüz
- 2 Ço da maĝrūr olma kim mey-āne-i ibālda
Biz hezārān mest-i maĝrūrın umārın görmiŐüz
- 3 Tūb-ı āh-ı inkisāra pāyidār olmaz yine
Kışver-i cāhuñ niçe sengīn-iŐārın görmiŐüz
- 4 Bir adeng-i cān-güdāz-ı āhdur ser-māyesi
Biz bu meydānuñ niçe çāpūk-süvārın görmiŐüz
- 5 Bir urūŐ ile ider biñ āne-i ibāli pest
Ehl-i derdüñ seyl-i eşk-i inkisārın görmiŐüz

* *Nābī Dīvānı C. II* (Bilkan, 1997: 696)

301/1b neŐāñın: neŐāñıñ D. / ĝamın: ĝamuñ D.

4: 5 D.

5: 4 D.

5a urūŐ ile: urūŐiyle D. / ibāli: ibāl D.

- 6 Bir gün eyler dest-beste pāygāhı cāygāh
Bī-‘aded mağrūr-ı şadr-ı i‘tibārın görmüşüz
- 7 Kāse-i deryūzeze tebdīl olur cām-ı murād
Biz bu bezmün **Nābiyā** çok bāde-ḥ‘ārın görmüşüz

302*

Nābī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Şeb-rev ki ḥ‘āb ḡālib ola pister istemez
Āteş ki şubḡa ḡalmaya ḡākister istemez
- 78a 2 Düşsün mizāc-ı zühde muvāfiḡ yā düşmesün
Sāḡī-i şīvekār içürür ister istemez
- 3 Hicrān-keşün gözinde uçar ṡā‘ir-i vişāl
Bīmār-ı derd ‘āfiyet-i neşter istemez
- 4 Her bü‘l-heves teraşşuḡ-ı eşke degül ḡarīḡ
Her kim olur ṡabī‘ati yābis ter istemez
- 5 **Nābī** kelāma vūs‘at-i meydān virür cinās
Çün teng ola redīf mücānister istemez

303**

Nābī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Luṡf ile ḡāsīd-i bed-ḡ‘āha nedāmet gelmez

6a Bir gün: Bugün M.

6b: şadr: – M.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 685)

302/1a ḡ‘āb: ḡ‘ābı D.

2a muvāfiḡ: muvaffiḡ D.

3a ṡā‘ir-i: Metinde “ṡāyiri”.

3b āfiyet-i: Metinde “āfiyeti”.

5a virür: vir ü M.

5b redīf: zemīn D.

** **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 666)

Telḥ olan mīveye sükkerle ḥalāvet gelmez

- 2 O ṭarāvetle o sīmīn-bedeni gördükce
Ḥāṭıra būs [u] kenār ile ḵanā‘at gelmez
- 3 Mey-i seg-ṭıynet olan ‘āşıkı küstāḥ eyler
Ne ḵadar yāre niyāz itse ḥacālet gelmez
- 4 Ṭoğrısı yār ile hem-dest-i mey-i ülfet iken
Ḥāṭıra ḥāṭır-ı ağyāra ri‘āyet gelmez
- 5 Yıķılur gā‘ile-i zelzeleden ḵaşr-ı vişāl
Çār esās üzre yapılmazsa metānet gelmez
- 6 Şöhreti māl iledür ma‘bed-i İslāmuñ da
Cāmi‘-i köhne-i bī-vaḵfa cemā‘at gelmez
- 7 Ne kadar olsa da pā-māl-i ziḥām ey **Nābī**
Eyleyen kūy-ı dil-ārāda iḵāmet gelmez

78b

304*

Vehbī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Būs-i leb-i yār olmasa peymāne çekilmez
Bī-muṭrıb u ney na‘ra-i mestāne çekilmez
- 2 Bir yana baḵup bāde-keşān sofralarında
Zāhid çekerek secdeyi bir yana çekilmez

303/3a Mey-i seg-ṭıynet: Mey sebük-ṭıynet D.

3b ḵadar: – M.

4a dest-i: Metinde “desti”.

4b ḥāṭır-ı: Metinde “ḥāṭır-ı”. / ağyāra: ağyārı D.

5a gā‘ile: gāyile M.

6a ma‘bed-i: mu‘teber M.

7a Ne kadar: Setr-i kadr M.

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyât s. 31)

- 3 Menşür-ı mülük üstine tuğra-yı keşide
Ebrû-yı dil-ârâ gibi şâhâne çekilmez
- 4 Ham itmiş iken hâle gibi kıddümi cevri
Ol mâh yine sîne-i ‘uryâna çekilmez
- 5 Tâ olmayıcağ dest-res-i dâmen-i cânân
Pây-ı talebüm güşe-i dāmâna çekilmez
- 6 Sencide-güher eyleyegör kıadrüni yoğsa
Herkes meh-i Ken‘ân gibi mîzâna çekilmez
- 7 Ebnâ-yı zamân-püştine bâr olma hâzer kııl
Kâm almag için şîve-i hîzâne çekilmez
- 8 **Vehbî** niçe çeksün seni erbâb-ı suhan kim
Bu vâdî-i nev-ıtarz-ı levendâne çekilmez

305*

Vehbî*Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün*

- 1 Ol gül-‘izâra itmez eşer âh u zârumuz
Çekmekde hâr-ı cevri ü cefâsın hezârumuz
- 2 Cüy-ı derûna ‘aksi düşüp serv-kadlerüñ
Bir nağlzâr-ı tâzeeye döndi kenârumuz
- 79a 3 Sahtî-i dehri baht-ı siyeh çekdirürse de
Kuğl-i cilâ-yı ehl-i nazardur gubârumuz
- 4 Mañşib medâr-ı rif‘at ise câh ile bizüm

304/3a üstine: üste M.

* **Divân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 32)

Ma'zül iken de 'ilm iledür iftiḥārumuz

- 5 Naḥl-i ümīdümüz gül-i ra'nā açar hemān
Yek-rengdür ḥazān ile **Vehbī** bahārumuz

306*

Vehbī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Cānā ümīd-i vaşl idi cürm-i 'azīmümüz
Nār-ı firākuñ oldı 'azāb-ı elīmümüz
- 2 Kaddi bülend ü ḥüsni müselleme güzel arar
Meyl eylemez esāfile ṭab'-ı selīmümüz
- 3 Ol çeşm-i şūḥdan nigeḥ-i şefkat isterüz
Bīmārdan devā ṭaleb eyler saḳīmümüz
- 4 Dürr-i ḥoş-āb-ı ḳulzüm-i telḥ-i ḳanā'atüz
Sīr-āb-ı şīr-i ebr-i hünerdür yetīmümüz
- 5 Pejmurde oldı āḥ ile gül-gonca-i ümīd
Bād-ı Semūma döndi ne çāre nesīmümüz
- 6 Sūzişdeyüz yine ḡam-ı āteş-nişār ile
'Anber gibi cihānı ṭutarken şemīmümüz
- 7 **Vehbī** sūrūr gelse de hercāyīdür gider
Ṭursun gönülde ḡam gibi yār-ı ḳadīmümüz

79b

307**

Vehbī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 32-33)
306/2a Kaddi: Kaddi vü M.

** **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 33)

- 1 Muṭrıb egerçi pīşrevinde pes istemez
Ammā ne çāre meclis-i vuşlat ses istemez
- 2 Sāķīde ser-keşān açuķ baş edāsı var
Ol ṭabla perçem üstine kāfir fes istemez
- 3 Āzürdeyem ḥaṭ-ı leb-i gül-gün-ı yārdan
Bülbül ḥarīm-i ğoncada ḥār u ḥas istemez
- 4 Çöz düğmeñi görinsün ilik gibi gerdenüñ
Cānā bu bend-i nābe-maḥal öz kes istemez
- 5 **Vehbī** gibi felekde tecemmül-be-düş olan
Köhne ḳabāya ḳā'il olur aṭlas istemez

308*

Vehbī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her zamān bedrüñ niçün noķşānın itmām istemez
Ġālibā ehl-i kemāli çarḥ-ı ḥod-ġām istemez
- 2 Sende bu püskürme benler ṭurralar mevcüd iken
Şayd-ı murġ-ı cāna ġayr-ı dāne vü dām istemez
- 3 Ḥaṭṭ-ı kāfir-kīşi ḥüsnüñ ḥıṭṭasından ḳıl tırāş
Milketinde ceşş-i küfri şāh-ı İslām istemez
- 4 Ṭab'-ı ālemde teķāzā-yı fesād ol rütbe kim
Meclisinde muşliḥ-i da'vāyı ḥükkām istemez
- 5 Bezme çek ol mest-i nāzı keyfe başdur **Vehbiyā**

307/4a düğmeñi: tüğmeñi D.

* **Divān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 35)

80a

Pister-i vuşlatda şoñra çoqluğ ibrām istemez

309*

Vehbî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Kānd-ı leb-i nūş-ı dehenin řatmađa gelmez
Şır ü şekerı birbirine şatmağa gelmez
- 2 Ağşamlamaz ol bedr-i felek bir gıce bizde
Meh-tāb gibi gelse dağı yatmağa gelmez
- 3 Başdan aşup emvāc-ı cefā firķate düşdüğ
Zevraķçe-i vaşlı yanaşup şatmağa gelmez
- 4 Dil murđı kebüter gibi dönmekdedür ammā
Ol tıfl-ı cefā-perverüm aldatmağa gelmez
- 5 Kālā-yı vişāli çıkarup gizlü mezāda
Ey şüh-ı sitem-pişe bizi şatmağa gelmez
- 6 Dil seng-i felāhan gibi başuñda dönerken
Feryāduma rağm eylemeyüp atmağa gelmez
- 7 Dāmānına yüz sürmek imiş ĥ'āhiş-i **Vehbî**
Ey ĥār-ı müjem sen de şaķın baķmađa gelmez

310**

Zātî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

- 1 Bizi şanma begüm bî-gāneyüz biz
Ĥaķıķat şem'ine pervāneyüz biz

* **Divān-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 35-36)** **Zātî Divānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 80a'da der-kenar.

- 2 Şarāb-ı lā-yezālīden içelden
Ayılmaz bir ‘aceb mestāneyüz biz
- 3 Bizüm zencīrümüz ‘aşk-ı Hudādur
Baş açuk devr ider dīvāneyüz biz
- 4 Bırakdı ismi resmi ad u şanı
Ezelden tā-ebed vīrāneyüz biz
- 5 Yiter abdāl-i ‘aşk olduk cihānda
Ola kim **Zātiyā** uşlanayuz biz

Harfū’s-Sīn

311*

Vehbī

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 ‘Ulūvv-i cāh ile pākīze-sīret olamaz herkes
Bülend eylerse de pervāzı pā-der-lāşedür gerkes
- 2 Süzüp çeşm-i kebūd-ı fitne-engīz-i siyeh-mestin
Akın şaldı diyār-ı şabruma bir āfet-i Çerkes
- 80b** 3 O serv-i ser-keşüm dāmen-feşān-ı nāz olup gezsün
Kābā-yı sebzın ey hayyāţ boyınca ber-ā-ber kes
- 4 Nigāh-ı hışmnākūñ tīr-i dil-düz ile ey hūnī
Açup bir zaħm-ı tāze sīne-i aġyāra işler kes
- 5 Kūmāş-ı vaşluma kıymet yitişmez dir açılmazsın
O kālā-yı girān-şadrūñ behāsın bārī göster kes
- 6 Ber-i sīmīnūñi düz dīde bir hoş oşşayam dirken

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 36)

Elüm koyñunda tutduñ ister āzād eyle ister kes

- 7 Çeküp tīg-ı zebānuñ **Vehbiyā** bürhān-ı kātı‘la
Amān virme lisān-ı zümre-i ħussādı yek-ser kes

312*

Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Gözin açmış yine gülzārda şehlā nergis
İder ol dīde-i maħmūrı temāşā nergis
- 2 Göz göre bāgda aġyār ile mey içdigüñi
Gūşe-i çeşmi ile eyledi ĩmā nergis
- 3 Bülbüle gāhīce tenhā açılurđı ġonca
Gözedür ġizlüce bir gūşeden ammā nergis
- 4 Eyleyüp kāse-i deryüze o zerrīn kadeħin
Sāġar-ı ġülden umar cur‘a-i şahbā nergis
- 5 Nazarumda yine ol çeşmi siyeh-mest midür
Vehbiyā bāġ-ı cihān olsa ser-ā-pā nergis

313**

[Gazel]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün seħer vaħtinde bād-ı şubħ ura ‘İsī-nefes
Kimde kim vardur hevā-yı ‘aşķ ura ‘aşķa heves
- 2 ‘Aşķ yolunuñ ħarāmīsi fiġānum
Kim bu yoluñ kārbanına fiġān itmiş ceres

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 36-37)

** 80b’de der-kenar.

313/3a Bülbül-i: Metinde “Bülbülü”.

- 3 Bülbül-i cān gülşen-i ervāḥa pervāz eyledi
Gitmesün şayduñ ‘imāret kııl ḥarāb oldı kafes
- 4 Bād-ı şubḥ iltür hemān peygāmum ol ḥurşide kim
Mihr ile şubḥuñ işidür hem-nefes almağa bes
- 5 Ey lebi Kevşer yüzi gül cān çekem el çekmeyem
Dāmenüñden kim gül-āb olmayalı ḥār u ḥas

314*

Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 İremes menzile her bādiye-peymā-yı heves
Gāḥice ḥār-ı muğaylāna başar pāy-ı heves
- 81a** 2 Cā-be-cā olsa da leb-rīz-i mey-i şevḳ ü neşāt
Ekserī zūr-ı şikendür hele mīnā-yı heves
- 3 Her zamān keştī-i ümmīd hevāsın bulamaz
Gāḥ mevc-āver olur varḫa-i deryā[yı] heves
- 4 Gerçi pervāz-ı bülend itmege bāl açmış idi
Lāne-gīr oldı varup Ḳāfda ‘anḳā-yı heves
- 5 Çekerem şimdi ḥumār-ı ḡam-ı ye’s ey **Vehbî**
Beni mest itmiş idi teşne-i şahbā-yı heves

315**

Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cādde-i ‘aşḳda olsam n’ola şeb-gerd-i heves
Rāh-ı ḥābīdedür anda ne gezer bīm-i ‘ases

* **Dīvān-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 37)

** **Dīvān-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 37)

- 2 Nāle itmek ne revā baht-ı siyehden ‘āşık
Yoğ iken kâfile-i sermede feryād-ı ceres
- 3 Niçe dem hânkah-ı dehrde çeşm ü gūşuz
Görmedük ney gibi te’şirli bir ehl-i nefes
- 4 Her ne hāl ise kemer bendüñi çözmek mümkün
İdemem ‘uğde-i şalvāra taḥammül uz kes
- 5 **Vehbiyā** şimdi bu destār-ı muḳarnes ne belā
Murğ-ı āzāde iken oldı serüm ḥabs-i ḳafes

316*

Zātī

Müfte ‘ilün Fā ‘ilün Müfte ‘ilün Fā ‘ilün

- 1 Bülbül-i cānuñı gel eyleme ḥabs-i ḳafes
Fāriğ u āzādelük semtine eyle heves
- 2 Düşme ḳuyūd ağına ‘āḳıl iseñ ey kişi
‘Arşa-i ‘aşḳda bugün oynadagör sen feres
- 3 Mekteb-i ‘irfāna gel ḳışsa-i cānān oḳı
Zeyd ile ‘Amr v’ey biraḳ bu ḳurı ḡavḡāyı kes
- 4 Hıdmet-i merdāna gel tā olasin pür-hüner
Merd-i Hudādur olan düşmege feryād-res
- 5 Medḥ idegör **Zātiyā** merd-i Ḥaḳı dā’imā
Söyleme bī-hüde söz yoḳ yire urma nefes

* **Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 81a’da der-kenar.

317*

Nābī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Hufre-i zillate lağzīde iken pāy-ı heves
Yine bāķī ser-i şūrīdede sevdā-yı heves
- 2 Kanda bir meslek-i nā-refte görölse anda
Bulınur cümleden evvel eşer-i pāy-ı heves
- 3 Rūzgāra eger işbāt-ı sūkūn mümkin ise
Ol zamān sākin olur mevce-i deryā-yı heves
- 81b** 4 Kanı bir ser ki bu hayretkede-i ‘ālemde
Ola āsūde-i hengāme-i gāvğā-yı heves
- 5 **Nābiyā** hamd-i Hūdā na‘t-ı Nebī ola meger
O suhan k’olmaya mażmūn-ı mezāyā-yı heves

318**

Nābī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ne kadar eyler ise nālelerüm medd-i nefes
Yine andan daħı bālāter olur medd-i nefes
- 2 Mūcib-i taşfiyedür itse de kalbūn tekdīr
İtme ey āyīne-rū tā bu kadar redd-i nefes

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 706-707)

317/1b ser-i: Metinde “seri”.

2a görölse: görünse D.

5a Nebī: – M.

5b mażmūn-ı: mażmūnı D.

** **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 707-708)

318/1a nālelerüm: nāle dem-i M.

1b medd: kadd D.

2a tekdīr: tekeddür M.

2b redd-i: da M.

- 3 Gerdiş-i tūr-ı maḳāmāt için āheng eyler
Cünbiş-i perde-i nā-sāz degül tünd-i nefes
- 4 Nefesin silsile-i dūzaḥa peyvend itsün
Suḥan-ı ḥayra maḥallind[e] iden sedd-i nefes
- 5 Olamaz zümre-i erbāb-ı nefesden ma‘dūd
Bu teneffüskedede eylemeyen ‘add-i nefes
- 6 Eşerin itse de ārāyiş-i gerdün **Nābī**
Kimde vardur dimege zühre degül ḥadd-i nefes

319*

Rübā‘ī

Ol meh bu fenāda ideli ser-be-heves
Ḥāhişgerī-i kām için ālūde-nefes
Rāḥat idügin murğ-ı zekī fehm eyler
Pervāz-ı perīşāna göre künc-i ḳafes

320**

Beyt*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

Āsitānun bendesi olmaḳlığı ḳıldum heves
El benüm ayak senün ey sākī-i ‘İsī-nefes

Ḥarfū’ş-Şīn

82a

321

Muḥammed*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün*

- 1 Gönül zülfünde bend ü bāga düşmiş

3b tünd-i: şedd-i D.

4b ḥayra: ḥayr D. / maḥallind[e]: maḳāmında D. / sedd-i: bīd-i M.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 706)

319/1 Ol meh: Olma D. / ideli: ey dil D.

2 Ḥāhişgerī: Ḥāhişger M.

4 Pervāz-ı: Metinde “Pervāzı”.

** 81b’de der-kenar.

- Kara günlü ne müşkil ağa düşmiş
 2 Ruḥuñ gülşenlerinde kara beñler
 Meşelde Hindūdur uçmağa düşmiş
 3 İşi ‘aksine bu çarḥuñ nazār kııl
 Gör ol ṭāvūs-ı cennet zāğa düşmiş
 4 Gözüm yaşına ğarḳ itdüm raḳībi
 Yüzer it gibi kim ırmağa düşmiş
 5 **Muḥammed** vuşlatuñdan dūr olalı
 Firāḳuñdan delürmiş ṭağa düşmiş

322

Fethī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Ger felekde da‘vī-i ḥüsn-i cemāl eyler güneş
 Ger saña yitmek diler fikr-i muḥāl eyler güneş
 2 Şarudur yüzi velī ḥün-ı şafaḳdan her gice
 Şerm-i rüyuñdan senüñ gökyüzün al eyler güneş
 3 İstivā vaktinde ger evc-i kemān irer ise
 Līk ol dem yüziñi görgeç zevāl eyler güneş
 4 Geh kızarur geh şararur geh bulutda gizlenür
 Māh-rüyuñdan meger kim infi‘āl eyler güneş
 5 Her seḫer gökden yire ḳapuñda yüzün sürtüben
 Özin ayaḳlar altına pāy-māl eyler güneş

- 6 Hüsne yoğsuldur ger evden eve sâ'iller gibi
Devr-i hüsnüñ işiginden ki su'al eyler güneş
- 7 Tâli'i ferhundedür bahtı hüceste tâ senün
Her seher kıutlu yüzüñ görmekni fâl eyler güneş
- 82b** 8 Geh sen[i] sürer kapudan geh yüze kıomazsın anı
Ne cefâlar gör ki senden ihtimâl eyler güneş
- 9 Germ olup urur dâm u dîvâra tâ ki senüñ
Câm-ı mihründen özin ser-hoş-mişâl eyler güneş
- 10 Issı anuñçün görünür âsitânuñ çeşmüme
Ki senüñ 'aks-i ruğundan imtişâl eyler güneş
- 11 **Fethî** cân [u] dille çün mihr-i kemter görmekdedür
Burc burc ile gökde intikâl eyler güneş

323

Ferhî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Ey gânze-i gâmmâzuñ elinden çekerem rîş
Dertlü tudağüñ merhem imiş gânzelerüñ nîş
- 2 Men 'âşık-ı miskînem ü bî-çâre vü mazlûm
Yâr zâlim ü bî-rağm dil-âzâr-ı cefâ-kîş
- 3 Çün yüzüñ imiş kıble baña altı cihetden
Pes ben ne sebebden kılarım bu namâzı bîş
- 4 Dün gice kıara yüzlü raķîb uyımadı hîç

10b 'aks-i: Metinde "'aksi".

11a: Mısra vezne göre eksiktir.

Öküş ki figān eyledi қаpuñda bu dervīş

- 5 **Ferhī** kim anuñ maşlahati mihr ü vefādur
Hem özine hem yüzinedür muşliḡ-i ḡīş

324*

Aḡmed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ol şanem kim Leylī zülfini girih-gīr eylemiş
Raḡm idüp Mecnūnına tedbīr-i zencīr eylemiş
- 2 Didüm ey dil-ber bu ḡaṡ n'eyler yüzüñde didi kim
Lāciverd ile benefşe bāḡı taḡrīr eylemiş
- 83a 3 Āh-ı 'aşıḡdan şaḡınmazduñ dirīḡā kim ḡaṡuñ
Düddur k'āyīne-i ḡüsnüñde te'sīr eylemiş
- 4 Ḥācibüñ devrinde ḡaddüñ ḡaṡ getürmiş ḡanuma
İki egri şāhid ile gör ne tezvīr eylemiş
- 5 Ḥaḡ livā-yı 'aşḡımı şubḡ-ı ezelde **Aḡmedüñ**
Mihr-i ḡüsnüñ bigi ay meh āsumān-gīr eylemiş

325**

Nābī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gülsitān-ı dehre geldük reng yok bñ ḡalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḡl-i dil-cū ḡalmamış

* **Aḡmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 207)

324/1a Leylī zülfini: Leylī-i zülfin D.

2a n'eyler yüzüñde: yüzüñde n'eyler D.

2b bāḡı: bāḡa D.

4a ḡaddün: ḡaṡuñ M.

5b bigi: gibi D.

** **Nābī Divanı C. II** (Bilkan, 1997: 720)

- 2 Teşnegānı hep şikāf itmiş leb-i h̄āhişgeri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim şu kalmamış
- 3 Eylemiş der-beste dükkānın ṭabīb-i rūzgār
Ḥoḳka-i pīrūze-i gerdūnda dārū kalmamış
- 4 Ḳadrin añlar yoḳ bilür yoḳ her dūr-i sencīdenüñ
Çār-sū-yı ḳābiliyyetde terāzū kalmamış
- 5 Ceyş-i ğamdan ḳanda itsün ilticā ehl-i suḥan
Ḳal‘a-i himmetde **Nābī** burc u bārū kalmamış

326*

Zeynī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥaḳḳ elf ḳaddüñde aġzuñ nite kim mīm eylemiş
Ḳāmetüñ dāl itmeg içün zülfüñi cīm eylemiş
- 2 Ḳara yire ḳara ḳanum ḳarmaġ içün ḳaşlaruñ
İki baş bir yire çatup ne ‘aceb im eylemiş
- 3 Ḥaḳḳ ezelde ‘ālemi ‘aşḳ ile bünyād idicek
Saña ḥüsni baña ḥüzni anda taḳsīm eylemiş
- 4 Kīmiyā-yı ‘aşḳuñuñ beñzedem altun itmege
Baġruñı āhen laṭif endāmuñı sīm eylemiş
- 5 Her gözi ḥüsñüñde aġzuñ gören didi ḳaḳ
Noḳta mı itmiş yāḥod ol noḳṭayı nīm eylemiş

325/2: 3 D.

2a Teşnegānı: Teşnegānuñ D. / hep şikāf itmiş: çāk çāk olmuş D. / h̄āhişgeri: ḥāhişlerin M.

3: 2 D.

5a suḥan: niyāz D.

* 83a’da der-kenar.

326/5a: Mısra vezne göre eksiktir.

6 Sen ki ayıtduñ belāya derde inkār eyleduñ
Zeynīye bu derdi bilsem ne ‘aceb kim eylemiş

327*

Uşūlī

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1 Hāk-i rāhuñda zelīl olduğumuz ‘izzet imiş
 İtleruñ kulluğın itmek bir ulu devlet imiş

2 Mest [ü] bī-ħod gezer idim görüp aħvālūmi yār
 Didi hey yār görüñ ‘aşk ne hoş ħālet imiş

3 ‘Āteş-i ‘aşka düşelden berü bildüm bunı kim
 Vā‘izüñ nār-ı cehennem didüğü firķat imiş

83b 4 Ey gönül çok sözi ķo kesret-i işğali koyup
 Künc-i ‘uzletde oturmak ne güzel vaħdet imiş

5 ‘Āşık olalı gönül olmadı ğamdan ħālī
 Be **Uşūlī** bu maħabbet didüğüñ miħnet imiş

328**

Ĥayretī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1 ‘Āşıkuñ bağrında tağlar deñlü başı varmış
 Kendü bir kem ķatre deryālarca yaşı varmış

2 Yok şanurdum bāliš-i rāħat bu miħnet-ħānede
 Şimdi bildüm yārümüñ işigi taşu varmış

* **Usūlī Divanı** (İsen, 1990: 149)

327/2a gezer idim: gūzār itdüğü M.

2b ‘aşk: ‘aşkı D.

** **Ĥayretī, Dīvan, Tenkidli Metin** (Çavuşoğlu ve Tanyeri, 1981: 230-231)

328/2a bāliš-i: Metinde “bālišı”.

2b yārümüñ: dil-berüñ D.

- 3 Benlük imiş ayıran ben bendeyi cānāndan
Hey dirīgā bilmedüm arada n'ışı varmış
- 4 Cān virüp rāh-ı vefāda başa iletdi beni
Āferīn Ferhāda hoş devletde başı varmış
- 5 Cān ile cānān arasında hicāb olur diyü
Hayretīnün kendü kendüyle şavaşı varmış

329

Şemsī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Tekye-i miḥnetde Mecnūnuñ turağı varmış
Sīne tennūrında yanar bir çerāğı varmış
- 2 İşidilmez bir haber yoğdur cihānda dōstum
Dağı şimdi añladum yirūñ kulağı varmış
- 3 Ben şanurdum gülşen içre yāri tenhā seyr ider
Bilmedüm ol bülbülūñ yanında zāğı varmış
- 4 Bilmez idüm añsuzın çāk eyledi dāmānumı
İt raķībūñ kūy-ı dil-berde yatağı varmış
- 84a** 5 **Şemsī**-i dil-ḥasteñe nā-ḥağ yire zūlm eyleme
Şeh Süleymānuñ şağın yavuz yasağı varmış

330*

Sāmī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

3: 4 D.

3a cānāndan: maḥbūbdan D.

3b Hey: Ey D. / n'ışı: nāşī D.

4: 3 D.

4a Cān: Baş D. / rāh-ı vefāda: dağı fütāde M. / beni: işin D.

5a olur: olduñ D.

* **Dīvān-ı Sāmī** (Arpaemīni-zāde Mustafa Sāmī, H. 1253: Gazeliyyât s. 22)

- 1 Eyleyüp gird-i zekandan haṭṭımı dil-ber tırāş
Eyledi elmāsdan gūyā ki bir sāgar tırāş
- 2 Oldı her mūy-ı serüm mānend-i rīş-i naḥl-i Ṭūr
Olıcaḳ Mūsī be-dest-i nāz o şūḥ-ı ser-tırāş
- 3 Dest-i āhı itmedi seng-i dil-i Şīrīne kār
Bī-sütūnda gerçi Ferhād itdi çok mermer tırāş
- 4 Nüşa-i baḥt-ı siyehden ḥakk olur ḥarf-i ğalaṭ
Olsa ger levḥ-i felekde noḳṭa-i aḥter tırāş
- 5 İttiḥād-ı cins ile yek-reng olursa ḥāşiyet
Cevher izḥār idemez her sengden gevher-tırāş

331*

Beyāzī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Metā'-ı rüy-ı maḥbūba 'aceb el degmemiş ḳalmış
O bir sırr-ı Ḥudādur kim sebep el degmemiş ḳalmış
- 2 O şūḥ-ı ḳadr-i a'lāya degüldür dest-res mümkin
Anuñçün kimseler çekmez te'ab el degmemiş ḳalmış
- 3 Kim ol bir pāk-dāmendür bili āğūşa çekdürmez
Velīkin 'āşīḳān eyler ṭaleb el degmemiş ḳalmış
- 4 O gül-ten nāz-perver ol melek-sīmā-yı dil-berden
Sezādur eylemek Ḥaḳḳa edeb el degmemiş ḳalmış
- 5 Çekeydüm hāleveş āğūşuma ol māh-ı tābānı

* 84a'da der-kenar. Tekrar yazılmış, 263 numaralı şiirin aynısı.

331/1b sırr-ı: Metinde "sırrı".

3b Velīkin: Metinde "Velikin".

Beyāzî ben dimezdüm hîç o şeb el degmemiş kalmış

332*

Sâmî

Meḫ'ülü Meḫ'îlü Meḫ'îlü Fa'ülün

- 1 Zülf-i siyehi gerden-i billūra şarılmış
Bir perdedür ol āyine-i nūra şarılmış
- 2 Mir'ât-ı benāgüşı kenār-ı haṭ-ı nevde
Şan şubḥ-ı ḫafādur şeb-i deycūra şarılmış
- 3 Ğam merhemi kim rîze-i elmās ile meshûḳ
Feryād ki zaḫm-ı dil-i maḫrūra şarılmış
- 4 Hāl-i siyehi 'arız-ı ḫurşid-i ziyāda
Pervāne gibi şem'a-i kāfūra şarılmış
- 5 **Sâmî** o meh itdükde nigāh-ı ğazab-ālūd
Ḳaşşāb-ı ecel ḳabza-i sātūra şarılmış

84b

333**

Sâmî

Meḫ'ülü Fā'ilātü Meḫ'îlü Fā'ilün

- 1 'Ālem ğarîbe nüşḫa-i 'ibret-nümā imiş
Her noḳtası netîce-i şad-müdde'ā imiş
- 2 Ol mū-miyānı sîneye şarmaḳ şeb-i vişāl
Üftāde-i çeh-i zeḳana mū-miyā imiş
- 3 Ḳāl eyleyen dili nefes-i ehl-i ḫāldür
Hep ḳîl ü ḳāli zāhid-i ḫuşküñ hevā imiş

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zāde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 21)

** **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zāde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 21-22)

4 Bu ‘arşada gedā-yı nemed-pūş-ı gūşe-gīr
Ser-kişver-i şafā-yı dile pādişā imiş

5 **Sāmī** bu kār-ḥāne sīm-āb-ı esāsda
İksire rağbet eylememek kīmiyā imiş

334*

Nābī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bāṭın-ı āyāt-ı Qur’āndur Fütūḥāt u Füşüş
Gevher-i deryā-yı ‘irfāndur Fütūḥāt u Füşüş

2 Ḥāne-i tārik-i ḳalb-i gāfili tenvīr ider
Şu‘le-i mişbāḥ-ı ĩmāndur Fütūḥāt u Füşüş

3 Sırr-ı vaḥdetden ḥaberdār eyler ehl-i ḥāhişi
Ma’nī-i tevḥīd-i Yezdāndur Fütūḥāt u Füşüş

4 Kem ḡubāruñ kuḥl idenler kesb ider ‘ayne’l-yaḳīn
Kārvān-ı ‘ālem-i cāndur Fütūḥāt u Füşüş

5 Şāḥib-i ḥatmü’l-vilāye olduḡında **Nābiyā**
İki şāhid iki bürhāndur Fütūḥāt u Füşüş

335**

Zātī

Meḥā‘ilün Meḥā‘ilün Fa‘ülün

1 Yine ḥāce bize destān getürmiş
Ne destān ḳışsa-i cānān getürmiş

333/4b pādişā: pādişāh M.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 725)

334/4a ‘ayne’l-yaḳīn: ‘ayn-ı yaḳīn D. / *ayne’l-yaḳīn*: “Gözüyle görmüş gibi (açıktan açığa görme).”
Tekāsür (102/7)

5a Şāḥib-i: Metinde “Şāhibi”.

** **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 84b’de der-kenar.

- 2 Şanasın mürde cismüme yiñiden
Varup cānān ilinden cān getürmiş
- 3 Yazup evşāf-ı hüsn-i dil-rübāyı
Derūnum derdine dermān getürmiş
- 4 Görüp bu hālet-i nefis-i bed-endīş
Koyup /āyı aña īmān getürmiş
- 5 Vişāl-i Ka‘be-i cānāna şāhum
Bu **Zāfī** cānını kurbān getürmiş

85a

336*

Nābī*Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün*

- 1 Gerdān ise geşt-i dile nā‘üre-i ihlāş
Olur bereket-yāfte-i maţmüre-i ihlāş
- 2 Şeb-tābe-seher çeşm-i hevādār-ı ümīde
Nā-beste gerek revzen-i maqşüre-i ihlāş
- 3 Başdursa kıbāb-ı felegi gerd-i harābī
Pākīze kalur dāmen-i ma‘müre-i ihlāş
- 4 Āzāde kalur züll-i varaq-rīz-i hazāndan
Her şah ki zeyn eyleye bāgüre-i ihlāş
- 5 Nā-maḥrem-i kec-bīnişe ma‘hūd degüldür
Ruhsār-nümā olduğı mestüre-i ihlāş

335/4a hālet-i: Metinde “hāleti”.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 725-726)

336/2a Şeb-tābe-seher: Şeb-tār-ı hecr M. / hevādār-ı: hevā-h‘āh-ı D.

4b şah: şahı D.

5b Ruhsār-nümā: Ruhsāre-nümā D.

6 Reh-yāb olamaz rif'atine zelzele **Nābī**
Her kim ki anuñ virdi ola sūre-i İhlāş

337*

Nābī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Göñül murāduñ ise itmek imtiḥān-ı ḥulūş
Ḥamūşluḡ ḡadar olmaz saña nişān-ı ḥulūş
- 2 Ḥulūş minnet-i nuṡḡ u beyān ḡabūl itmez
İnanma her kim açarsa saña zebān-ı ḥulūş
- 3 Olur ta'alluḡ-ı çirk [ü] riyādan āzāde
Ḥabā-yı ber-zede-dāmān perniyān-ı ḥulūş
- 4 Esāsı şıdḡ [u] maḡabbetle oldı müstaḡkem
Serāy-ı ser be-şüreyyā-yı ḡānedān-ı ḥulūş
- 5 Derūn-ı sīne ise bāb-ı şıdḡdan ḡayrı
Ne mümkin olmaḡa gencīde dāsītān-ı ḥulūş
- 6 Ğubār-ḡīz-i melāl oldıḡı degül meşḡūd
Ne deñlü olsa da bisyār kār-vān-ı ḥulūş
- 7 N'ola bulunmasa bir ḡüşesinde düzd-i nifāḡ
Ferāḡdur o ḡadar **Nābiyā** cihān-ı ḥulūş

6b virdi: vird M.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 726-727)

337/3b ber: per M.

4a Esāsı: Esās-ı D.

4b be-şüreyyā-yı ḡānedān-ı: şüreyyā-yı ḡāndān-ı M.

5a sīne ise: sīne-i D. / bāb-ı: erbāb-ı D.

6a Ğubār: Ağyār M. / meşḡūd: ma'hūde M.

7a bulunmasa: bulunsa da D.

85b

338*

Şeyhî

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Fırkat [ü] derd ü belâdur baña naş
Niçe kim ağıyāra vuşlatdur hışaş
- 2 Bülbül-i cān gözine dīdārsuz
Gülşen-i firdevs görünür kafeş
- 3 Düşeli zülfüñ hevāsına göñül
Cāndan ayruķ olmadı cāna kuşaş
- 4 Cevrüne sinüñ benüm şabr itdügüm
Söylenür dillerde olmışdur kışaş
- 5 Hüsñüñ devrinde fırsat var iken
İt vefā kim pāyidār olmaz furaş
- 6 Serv-i bālāñuñ hayāline şehā
Cūybār-ı çeşmümüñ olur manaş
- 7 Çünki raḥm ire raķibe yārdan
Şeyhiyā cevr ü cefādur saña naş

339**

Rübā'ī

Eş-k-i siteme dīde-i rindān maḥşüş
Cām-ı taraba meclis-i nā-dān maḥşüş

---

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 182)

338/2b firdevs: cennet M.

3b ayruķ: artıķ D. / kuşaş: ğuşaş D.

5b it: kıl D.

7b **Şeyhiyā**: Şeyhiye M.

** **Nābî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 724)

339/1 siteme: sitem-i M. / dīde-i: dīde M.

2 nā-dān: 'irfān M.

Tertīb-i Hākīm maşlahat-ı bīnledür
Endūha gönül hādeye hūbān maḥşuş

340*

Vehbī

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Sākī yitişüp meclis-i rindāna kadem baş
Cūş-ı mey-i pür-zūruñ ile leşker-i ğam baş
- 2 Dilden mi çıkar naqş-ı ğam-ı hātem-i la'lūñ
Sen ister iseñ sīneme biñ dāğ-ı sitem baş
- 86a 3 Çekmiş yine āğūşa o sīmīn-teni āgyār
Bī-çāre gönül baĝruña var seng-i elem baş
- 4 Şayd olmaz o tavşan-beçeyi taş yatar ile
Var gizlü yatağında bir āhū-yı harem baş
- 5 'Īsī gibi tecrīd ile ol rif'ate nā'il
Vehbī ser-i eflāke yūri pāy-ı himem baş

341**

Vehbī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün

- 1 Zer-i hālişdür aña vāsıta-i ḥalvet-i ḥaş
Oğuma ya'nī o sīmīn-teni teşhīre ḥavās
- 2 Çille-i cevri çekilmez o kemān-ebrūnuñ
Vire Allāh meger kuvvet-i şa'd u kaş
- 3 Zāhidā nāf miyānında olan cünbiş ile
Oynadur belki seni görseñ o şūḥı rakqāş

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 41)
340/3b baĝruña: Metinde "baĝruña".

** **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 41)

- 4 Pençe-i h̄arı görüp dāmen-i gülde fehm it
Nīş-i ğamdan dil-i pākīze ye mümkün mi h̄alāş
- 5 İsti‘āze idegör şeytanet ü şerrinden
Düşmen-i köhne eger itse de ‘arz-ı ihlāş
- 6 Terbiyet pūtesi bed-tıynet-i kāl eyleyemez
Sīm-i h̄ālīş mi olur girse de iksīrde raşāş
- 7 Tab‘-ı **Vehbī** çıkarur böyle pesendīde güher
Ġavṫa itdükce yem-i fikre mişāl-i ğavvāş

342*

Zātī

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün

- 1 Virdi Ġudā ‘aşk ile bu menba‘-ı güftāra h̄ulūş
Geldi yine şevk ile bu maḫzen-i esrāra h̄ulūş
- 2 Genc-i nihānīden ‘ıyān itdi ledün gevherini
Ṭalib-i derdānelere eyledi iṣāra h̄ulūş
- 3 Açdı serā perdesini ‘arz-ı cemāl itdi yine
Gün gibi dil-ber yüzünü eyledi iḫhāra h̄ulūş
- 4 Görmedi a‘mā olan o şāh-ı cihān ṫal‘atini
Münkir-i efsürde olan virmedi enḫāra h̄ulūş
- 5 Her ki bugün görmez ise görmez imiş yarın anı
Zātī bugün eyleyigör rü‘yet-i dīdāra h̄ulūş

341/5b ‘arz: ğarāz M.

7a pesendīde: Metinde “besendīde”.

* **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 86a’da der-kenar.

342/4a a‘mā: Metinde elif-i maksūre ile yazılmış.

343*

Vehbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kes raķīb-i kāfiri çengāle ur meydāna aş
Tīguñı şāh-ı cihānum 'arş-ı istihsāna aş
- 2 Şeh-süvārum şayd-ı şāhīn-i nigāhuñdur göñül
Lāyıķ-ı fitrāk görmezseñ dağı bir yana aş
- 3 İtmeyüp ađyār ile ķat'-ı nizā'-ı 'aşķ-ı yār
Sen yine ey dil bu da'vāyı der-i cānāna aş
- 86b 4 Ğayret-i murğ-ı şeb-āvīze baķup da kendüñi
Ķāmet-i dil-ber gibi bir nağl-i 'ālī-şāna aş
- 5 Boynuma olsun vebāli tār-ı zülfe bend idüp
Bu dil-i āvāreyi var gerden-i ħübāna aş
- 6 Naķd-i 'aķlum alduñ evvel al metā'-ı şabrı da
Ey büt-i kālā-fürüşum gūşe-i dükkāna aş
- 7 **Vehbiyā** sende bu nazm-ı heft-beyt-i dil-keşi
İftihār ile cidār-ı Ka'be-i 'irfāna aş

344**

Vehbî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Bu nāz u reviş ķāmet-i bālāsına maĥşüş
Her cünbişi reftār-ı dil-ārāsına maĥşüş
- 2 'Uşşāķ işidüp 'azmini seyrāna 'umūmā

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 41)
343/5a zülfe: zāğa M.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 42)

- Çıktı o şehün rāh-ı temāşasına maḥşüş
- 3 Taḥşīş idüp aġyāra vefā resmini ol şūḥ
Kılımlı sitemün ‘āşık-ı şeydāsına maḥşüş
- 4 Yok farkı baḥīl ile o ehl-i keremün kim
İn‘āmı ola kavm ü eḥibbāsına maḥşüş
- 5 **Vehbī** bileyüm dirseñ eger bende-i ḥāşı
Oldur ki niyāzın ide Mevlāsına maḥşüş

Ḥarfü’-ḍ-Ḍād

345*

Vehbī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hılkat-i insāndan taḥşīl-i ‘irfāndur ġaraż
Şanma ekl ü şürb ile terfīh-i ḥayvāndur ġaraż
- 2 Hāne-i tārik resminde yapılmı şīne kim
Anda ĩkād-ı çerāġ-ı nūr-ı ĩmāndur ġaraż
- 3 Her varağdan āyet-i tevḥīd oğur ehl-i nazār
Çeşm-i kütēh-bīn şanur seyr-i gülistāndur ġaraż
- 87a** 4 Şarğ u ġarba verziş-i ḥurşīdi bu devrānda
Kimse bilmez gerçi gün gibi nümāyāndur ġaraż
- 5 **Vehbiyā** ‘arz-ı hünermendī degüldür mağşadum
Bu suḥandan keşf-i remz-i nazm-ı Ķur‘āndur ġaraż

344/3a idüp: – M.

* **Divān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 42)

346*

Vehbî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dīde-i pür-ḥūnı kıl ol çeşmesār-ı cāna ‘arz
‘Aynı ile mācerā-yı ‘aşkı it cānāna ‘arz
- 2 ‘Arza girmiş dirler ol şāh-ı cihānumla raḳīb
Ḳorḳaram esrār-ı ḥüsnüñ eylemiş nā-dāna ‘arz
- 3 Jāle şanma tāb-ı ḥacl ile ‘araḳ-rīz olmada
‘Ārız-ı ḥūy-gerdesin kılmış gül-i ḥandāna ‘arz
- 4 Muḫzır-ı memhūrveş ḥāl-i dilüm i‘lām için
Sīne-i pür-dāğı itdüm ol şeh-i ḥübāna ‘arz
- 5 Sūzişim bir şem‘-i bezm-ārā-yı ḥüsne bu gice
Eyledüm pervāneāsā ben de yana yana ‘arz
- 6 Ruḥlarında gösterüp zülfın o kāfir muğ-beçe
Rište-i zünnār ider dil-beste-i ĩmāna ‘arz
- 7 **Vehbiyā** terfī‘-i ḳadr ü şānuña rāğıb olur
Eyle bu nazm-ı bülendi şadr-ı ‘ālī-şāna ‘arz

347**

Nābî

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Şāne niçe olur zülf-i semen-sāya mu‘ārız
Keştî olamaz mevce-i deryāya mu‘ārız
- 2 Ne cānı var āyīnedeki ‘aks ola ber-‘aks

* **Dīvān-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 42)
346/3a olmada: olmadan M.

** **Nābî Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 728-729)

- Kābil mi ki şūret ola ma'nāya mu'arız
 3 Kendi elini eylemeden ğayrı şikeste
 Ne sūd ider olmağ yed-i beyzāya mu'arız
 4 Kim kādır idi itmege taḥşīl-i menāşīb
 Emvāt olaydı eger iḥyāya mu'arız
87b 5 Hem-rengī-i pīrāhen içün dīde-i Ya'kūb
 Oldıysa sezā dest-i Züleyhāya mu'arız
 6 Yarın ne zuhūr eyleyecekdür ne bilürsin
 Lāyık mıdur imrüz ola ferdāya mu'arız
 7 **Nābī** felege eylemek izhār-ı şikāyet
 Olmağ gibidür 'ālem-i bālāya mu'arız
 348*
Zātī
Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün
 1 İderseñ eyle ḥāce yāri taqrız
 Şağın kim eyleme ağıyārı taqrız
 2 Bize medḥ eyleme gülzār-ı dehri
 İderseñ it gül-i ruḥsār[1] taqrız
 3 'İmāret-i cihānı eyleme 'arż
 İderseñ eyle gel mi'mār[1] taqrız
 4 Olup meddāḥ-ı 'ālem urma lāfi
 Yüri var eyle sen dīl-dārı taqrız

347/5b Oldıysa: Oldısa M.

* **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 87b'de der-kenar.

348/4a meddāḥ-ı: Metinde "meddāḥı".

5 Bize hîç müşg-i Tātārî gerekmez
Bize eyle şeh-i ‘Aṭṭārî taḳrîz

6 Hārābāt ehliyüz mest-i müdāmuz
Gel itme **Zātiyā** hüşyār[1] taḳrîz

349*

Rübā’ī

Yā Rab beni eyleme dil-ḥaste-i ḳarż
Zencîr-i belāda gerdenüm beste-i ḳarż
Dest-i ğuremādan olmasun dūş-ı elem
Zārbet-ḥorî-i emān-ı ser-deste-i ḳarż

Ḥarfū’-ṭ-Ṭā’

350**

Vehbî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Şan ki taḳrîz yazar nüşḥa-i ruḥsārına ḥaṭ
Hāllerle ḳalem ebrūsı ider vaz’-ı nuḳaṭ

2 Şarılsam n’ola ol mūy-miyāna muḥkem
Bellüdüür ḥayr umūr oldığı çün kim evsaṭ

3 Felege dir mi gülün cūy-ı sirişki var iken
Getürür ‘āşıkı Bağdād-ı vişāle ol şaṭ

4 Menzil-i kāma gidenler geçeyor pîşümüze
İrmedi kūy-ı murāda dil-i āvāre faḳaṭ

5 Pek çamurdur bilürem Ḳumḳapı mey-ḥāneleri
Vehbiyā gel Ğalaṭa semtine git itme ğalaṭ

* **Nābî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 727)

349/3 ğuremādan: ‘irfāndan D. / elem: dilüm D.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 42-43)

88a

351*

Vehbî*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Sākiyā cūş-ı şarāb olsun o rütbe ifrāt
Ki esās-ı ğamı seyl-āba vire mevc-i neşāt
- 2 Bir dikiş kaldı meded çıkmaga cānum tenden
Şaplasun sūzen-i müjgānın o şūh-ı hayyāt
- 3 Hūsn-i haţţ ile yazılmazdı o şāha nāme
Bilse ma‘nāsın eger yazdığı lafzuñ haţţāt
- 4 Nażar-ı yārdan ağyārı düşürdüm zāhid
Merd olursa yine senden yañadur bu isķāt
- 5 Zīb ü zīverle midür pāk-nijāduñ faħrı
Bārdur esb-i küheylāna göre raht ü bisāt
- 6 Kıl yūri diķkat ile bār-ı günāhı taħfif
Kıldan ince bilesin kim geçicek cisr-i şırāt
- 7 Dār-ı dünyāda müsāfir gibi tur ey **Vehbî**
Şanma kim cāy-ı iķāmet ola bu köhne ribāt

352**

Zātî*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Mażhar-ı luţf u sa‘ādetdür şırāt
Mezheb-i maħz-ı hidāyetdür şırāt
- 2 Uşbudur sırr-ı şırāt-ı evliyā

* **Divân-ı Vehbî** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 43)** **Zātî Divânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 88a’da der-kenar.

- Sāye-i nūr-ı velāyetdür şırāt
- 3 Bil ki eṭvār-ı maḳāmāt ehline
Rifʿat-i bālāya āletdür şırāt
- 4 Cennet-i aʿlāya gerçi zāhirā
İRmege faẓl u kerāmetdür şırāt
- 5 Ṭālib-i dīdār-ı yāre **Zātiyā**
Reh-ber-i Ḥaḳdan kināyetdür şırāt

353*

Zāfī

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün

- 1 Alaylar bağlamış şahn-ı varaḳda
Şanasın bir ulu dīvān ider ḫaṭ
- 2 Oturmuş şāhvār sīmīn-bisāṭda
Dem-ā-dem ṭurmayup fermān ider ḫaṭ
- 3 ʿAdem şehrinde elfāz u ḫurūfı
Alup bu ʿāleme iʿlān ider ḫaṭ
- 4 Cihān ḫalkı ser-ā-ser ṭapusında
Kimin gūyā kimin ḫayrān ider ḫaṭ
- 5 Kimini düşürüp ḫavf ile ḫüzne
Dem-ā-dem işini giryān ider ḫaṭ
- 6 Kimini irgürüp zevḳ ü şafāya
Kimini güldirüp şādān ider ḫaṭ

* **Zāfī Divānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 88a'da der-kenar.

7 Tesellî eyleyüp ‘uşşâka gâhî
Göñüller derdine dermân ider haṭ

8 Gehî erbâb-ı ‘irfân ile **Zâtî**
Nihânî kışşa-i cânân ider haṭ

354*

Vehbî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 Bâğ-ı hüsninde ne şebbü u ne reyḥândur haṭ
Haṭṭ-ı reyḥânî ile şerḥ-i gülistândur haṭ

2 Şafḥa-i ‘arız-ı dil-dârda tesvîd olunur
Ser-nüvişt-i siyeh-i ‘âşık-ı nâlândur haṭ

3 Dil-i dîvâne o sevdâ ile şeb-gerd olmuş
Küy-ı cânânede kim şâm-ı ğarîbândur haṭ

4 Tâli‘-i hüsnini bir fâl-küşâdan şoraram
Baḳup ol rûy-ı münîre didi leḥyândur haṭ

5 Oḳu kim derdüñe dermân ola ḥâşıyyet ile
Vehbiyâ besmele-i süre-i Loḳmândur haṭ

88b

355**

Vehbî

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1 Mir‘ât-ı dilde ḳor mı keder sāğar-ı neşâṭ
Şafvet virür derûna o rüşenger-i neşâṭ

2 Ğam geldi başdı bozdı tağıtdı şafâmuzı
Kâfir elinde ḳaldı meded kişver-i neşâṭ

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 43)
354/5a derdüñe: Metinde “derdüñe”.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 43-44)

- 3 Meydân-ı ‘ıyşa muṭrıb u dil-berle ṭurmayup
Sâķī ayak ayak yürüsün leşker-i neşâṭ
- 4 Farķ-ı çerâģa kâz-ı musallaṭ degül midür
Bî-bâk kimse kim idi tâc-ı zer-i neşâṭ
- 5 Keyfüñ mi var yine nedür ey **Vehbî**-i ḥazîn
Pür-neş’e nazmuñ olmada şevķ-âver-i neşâṭ

356*

Sâmî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hâne-i ḳalbe şarâb olmasa mi‘mâr-ı neşâṭ
Leb-i ḥum-yâze olur raḥne-i dîvâr-ı neşâṭ
- 2 Olsa teh-cur‘a-i mey sürme-i çeşm-i idrâk
Efser-i Cem görünür câm-ı nigünsâr-ı neşâṭ
- 3 Oldı mînâ-yı perî-ḥâna leṭâfetde ḥabâb
Câm-ı billürdur âyîne-i ruḥsâr-ı neşâṭ
- 4 Na‘ra-i mest ile dâd ü sited-i nüş-â-nüş
Bu ḳadar ancaḳ olur germî-i bâzâr-ı neşâṭ
- 5 Ne ḳadar rıṭl-ı girân olsa çeker şahbâyı
Eylemez ḳâmet-i hüş-ı dili ḥam bâr-ı neşâṭ
- 6 Oldı her beyti bu rengîn ğazelüñ ey **Sâmî**
Tâze mîzâb-ı ḥum-ı bâde-i güftâr-ı neşâṭ

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 23)
356/4b olur: – M.

89a

357*

Mu‘ammā’-i ‘İsī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

Çeşmümün ki çeşmesinden yoğ ise māhı n’ola
Mūsīden bir kıl getür gelsün zühūra bu nemaṭ

358**

Nābī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Terk-i ḥāb-ı ‘āfiyettür ‘āşık-ı bīmāra şarṭ
Ġayrıdan kaṭ’-ı nazardur dīde-i bīdāra şarṭ
- 2 Baġlamaḳdur şaff-ı müjġān birbiriyle dest-i ‘ahd
Āsitān-ı dīdede ḥāhişger-i dīdāra şarṭ
- 3 Deste girmez mezra’-ı ümmīd bī-terk-i ḥodī
‘Ālem-i ġayba seferdür ibtidā tīmāra şarṭ
- 4 Virmedin naḳd-i dili girmez ele kālā-yı vaşl
Çünki teslīm-i mebī’ itmekledür bāzāra şarṭ
- 5 Kaġısınuñ irtikābında gönül ḥayrettedür
Hem güneḥ hem girye-i ḥacletdür istiġfāra şarṭ
- 6 Hāme hengām-ı suḥan olsa ‘aceb mi sürme-piş
Olduġın añlar mūrā‘āt-i edeb ġüftāra şarṭ
- 7 Zühr-ı fermānda olur **Nābī** düm-i imzāsı rāst
Her cihetden istiḳāmet oldı defterdāra şarṭ

* 89a’da der-kenar.

** **Nābī Divānı C. II** (Bilkan, 1997: 730-731)

358/2b dīdede: dīde-i M.

3b tīmāra: bīmāra M.

5a Kaġısınuñ: Kaġışınuñ M. / ḥayrettedür: ḥayrāndur M.

6a sürme-piş: ser be-piş: D.

359*

Rübâ‘î

Remmâl-i kazâ sipihre dökdükce nuķaķ
 Zinhâr dime hıkmete bu kec bu saķaķ
 Var ise sebep çeşm-i ğalaķ-bînüñdür
 Yoksa ki ne var nüşha-i hıkmetde ğalaķ

Ĥarfü’z-Zâ’

360**

Vehbî*Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün*

- 1 Ne mümkin keşti-i iķbâle olmaķ nâ-ħudâ ĥâfız
 Re’îs olsañ da bu yemde olur ancaķ Ĥudâ ĥâfız
- 2 O tıfl-ı mektebüm diñletdi ĥıfzın ĥoş edâlarla
 Anı sũ’-i nazardan eylesin maĥfũz *yâ Ĥâfız*
- 89b** 3 Kitâbuñ râz-ı mektûmindan olmaz maĥfaza âĝâh
 Yine iĥlâşı bilmez olsa da ehl-i riyâ ĥâfız
- 4 Kelâm-ı Ĥaķķı her kimden işitseñ istimâ’ it kim
 Bozılmaz ma’nî-i Ĥur’ân olursa bed-şadâ ĥâfız
- 5 Nedür bu neş’e-i nazm-ı ‘Acem câm-ı ĥayâlüñde
 Mey-i Şîrâz içürmiş var ise **Vehbî** saña Ĥâfız

361***

Vehbî*Mef’ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa’ülün** **Nâbî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 730)

359/2 hıkmete: ĥükmine D.

4 Yoksa: Yoĥsa D. / ki: – D. / ne var: ne revâ D.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 44)

360/3b iĥlâşı: iĥlâş M.

5a neş’e: teşne M.

*** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 44)

- 1 Esrār-ı ğam-ı la‘l-i lebûñ sīnede maḥfûz
Mānend-i güher kim ola gencīnede maḥfûz
- 2 Ey şāh-ı sitem-pīşe berāt-ı ğam-ı ‘aşkuñ
Şandûk-ı dil-i bende-i dīrīnede maḥfûz
- 3 Dilden çıķamaz şüret-i zībā-yı ḥayālûñ
‘Aks olmaz iken ḥāne-i āyīnede maḥfûz
- 4 Düşmenden emīn olma kim ol zehr-i ‘adāvet
Elbette tırur sīne-i pür-kīnede maḥfûz
- 5 Esbāb-ı tecemmül hedef-i tīr-i nazardur
Vehbī olagör hırķa-i peşmīnede maḥfûz

362*

Vehbī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Dil-i āşüftemüz eyler ḥaṭ-āver tāzelerden ḥaz
Olinmaz mı benefşeżār içinde verd-i terden ḥaz
- 2 İçer ḥün-ı dil-i ‘uşşākı her dem eyleyüp giryān
Meger ol tıfl-ı bed-ḥū eylemez şır ü şekerden ḥaz
- 3 Olup bint-i ‘ineble muğ-beçeyle zevķe müstağrak
İder ālūde-meşreb rind duḥterden püserden ḥaz
- 4 Hemān tenhāda ķor bulduķca zāhid ķoynına yoḥsa
Elinde tıtmağa meclisde itmez sīm ü zerden ḥaz
- 5 Ne ḥikmet **Vehbiyā** maḥzūz iken hem-cinsden herkes

361/2a pīşe: Metinde “bīşe”.

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 44)

362/5a hem-cinsden herkes: mā hem-cinsinden M.

90a

Niçün ehl-i ma'arif eylemez şâhib-hünerden haz

363*

Nâbî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 *Lillâh* ise va'zında eger niyyet-i vâ'iz
Kürsiyy-i semāvāta çıkar şöhret-i vâ'iz
- 2 Cem'iyetinüñ keşretidür vāsıta-i şevk
Dem-beste kalur olmasa cem'iyet-i vâ'iz
- 3 Söz yokdur eger destine maḥşerde girerse
Bālā-yı maḥāfilde olan rif'at-i vâ'iz
- 4 Tehdīd [ü] 'itâb itmeyicek müstemi'ine
Geçmez 'ulüvv-i nâ'ire-i ḥiddet-i vâ'iz
- 5 Aşḫâb-ı fazîlet aña muḥtâc degüldür
Cāhillere nâ-dānlaradur ḥıdmet-i vâ'iz
- 6 Nâfî' görünür 'âlem-i ḥāmūşdan el-ḥaḳ
İcrâ-yı riyâ itmez ise himmet-i vâ'iz
- 7 Şatmazsa eger ḥalka vazîfeyle naşîḥat
Nâbî o zamānlar bilinür kıymet-i vâ'iz

364**

Zâtî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şerî'at bârgâhınuñ bilün ferrâşıdur vâ'iz
Serây-ı kalb-i zühhâduñ şehâ naḳḳâşıdur vâ'iz

* **Nâbî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 734)

363/1b Kürsiyy-i: Kürsî-i D.

4b nâ'ire-i: nâyire-i M.

6b itmez: olmaz M.

** **Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 90a'da der-kenar.

- 2 Çıķup bir ‘ālī kürsīde naşīhat eyler aħbāba
Cevāhirler nişār eyler ki şan ķardaşıdır vā‘iz
- 3 Gehī ŧamunuñ envā‘-ı ‘azābın naķl ider ħalkā
Şu deñlü ķorkıdır ħalkı ki gözler yaşıdır vā‘iz
- 4 Gehī evşāf-ı cennātı beyān eyler kemāl ile
Cinānda gūyā Rıđvānuñ bile sırdaşıdır vā‘iz
- 5 Naşīhat eyleyüp ħalkā eger kendüsi ŧutmazsa
Bu ħalk-ı ‘ālemüñ ey cān hemān ķallāşıdır vā‘iz
- 6 Velīler rāhımı inkār idüp eylerse düşnāmı
Kemā-hī görmez eşyāyı bilüñ kim şaşıdır vā‘iz
- 7 Gerekdür vā‘izüñ içi ŧola ‘ilm ile ħikmetle
Bu **Zāfī** gibi ednānuñ hemān bir ŧaşıdır vā‘iz

365*

Rübā‘ī

Çeşme görünür raķībüñ eŧvārı ġalīz
Reftārı ġalīz ü ħarf [ü] ġüftārı ġalīz
Terkīb-i vücūdı ser-te-ser ġılzetdür
Çeşm ü leb ü gūş [u] ser ü destārı ġalīz

Ĥarfü‘l-‘Ayn

366**

Vehbī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ebrūları şeh-beyt-i cemāle iki mışra‘
Ol maŧla‘ı tazmīn ile ħaŧ kıldı murabba‘

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 733)

365/1 raķībüñ: Metinde “raķīnūñ” şeklinde yanlış yazılmış. / eŧvārı: eŧvār M.
3 ġılzetdür: ġalaŧdur M.

** **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 44-45)

- 90b 2 Derd üstine zevk ile müselleş çeküp ey dil
Sâkî ile muṭrīb ile müşnî ola mecma‘
- 3 Ol ğonca-leb içdükde çemende mey-i gül-gün
La‘li ile zerrîn-ķadeḥ olmaz mı muraşsa‘
- 4 Ebr-i siyehi perde çeker çeşmine ḥurşîd
Zülfin gehî kıaldursa o ruḥsâr-ı müşâ‘şa‘
- 5 Mi‘mârî-[i] endîşe ile Vehbî-i üstâd
Yapmaķda nev-îcâd niçe beyt-i muşanna‘

367*

Zâtî

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün

- 1 Gel imdi eyle ey dil *lâyî zâyi‘*
Şaķın kim eyleme *illâyî zâyi‘*
- 2 Bu keşret perdedür cānāna ey cān
Gel itme vahdet-i kübrây[ı] *zâyi‘*
- 3 Senüñ cānuñdadur sırr-ı *nefâhtü*
Gözet kıılma dür-i yek-tâyı *zâyi‘*
- 4 Senüñ şanıdadur hep sırr-ı *esmā*
Yüri kıılma sen ol kîmyâyı *zâyi‘*
- 5 Göñül levḥindedür îmān berâtı
Gel itme cāndaki tuğrayı *zâyi‘*
- 6 Vücüduñ gülşeni cānā göñüldür

* **Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 90b’de der-kenar.
367/3a *nefâhtü* [fîhi min-rûḥî]: “Ben ona rûhumdan üfledim.” Hicr (15/29)

Şaķın itme gül-i ra'nāyı zāyi'

- 7 Gezer Mecnūn gibi āvāre **Zātī**
Şanasın eylemiş Leylāyı zāyi'

368

Halīlī

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Eyledüm 'azm-i sefer ey şāh-ı hūbān el-vedā'
Uş meni ayırdı senden çarḥ-ı devrān el-vedā'
- 2 Şanma kim şağ u esen ayruluram senden şehā
Giderem dil hūn idüp ḥātır perīşān el-vedā'
- 3 İşigüñde niçe kim feryād u zārī kılıram
Yā ḥo gözüm niçe ide dürler efşān el-vedā'
- 4 Çünki vaşluñ dāmenine sa'y ile irmez elüm
İhtiyār itdüm sefer pür-tebb ü giryān el-vedā'
- 5 Dermendüñem lebüñdür derdüme emsem durur
Didüñ epsem itmedüñ derdüme dermān el-vedā'
- 6 Hāksār oldum yine bu hecr odına ey dirīğ
Olmadı irişmege derdüñe dermān el-vedā'
- 7 Gitdi şehrüñden **Halīlī** ḥaste-i nā-mihribān
Dil-berā ez-ḥūn-ı dīde zār [u] giryān el-vedā'

369

Naẓire-i Sinān

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

368/3b efşān: Metinde "feşān", vezin gereği düzeltilmiştir.

6a Hāksār: Metinde "Hāk ü sār".

- 1 Eyledüm ‘azm-i sefer ey cān [u] cānān el-vedā’
Eyle tüt kim gitdi tenden ırıban cān el-vedā’
- 91a** 2 Uğraya bād-ı seher hāküme sen cānāna diye
Ger alursa cānumı bu derd-i hicrān el-vedā’
- 3 Senden ayru tölısar bu yüregüm kıan el-firāk
Senden ayru ağlayısar gözlerüm kıan el-vedā’
- 4 Ey vişāli nūş-ı cānı v’ey t̄abīb-i haste-dil
Ey lebi ğonca yüzi gül h̄aṭṭ-ı reyhān el-vedā’
- 5 Servüñ ile şalınurken h̄aṭırum mecmū’ını
Gıtdüm uş zülfüñ gibi olup perışān el-vedā’
- 6 Çünkü yüz dutdum diyār-ı ğurbete her dem direm
Ey diyār[-ı yār] v’ey iklīm-i ‘Oşmān el-vedā’
- 7 Gıtdi şehrüñden işıgüñde kıurı ğöñlin **Sinān**
Hoşca dutğıl anı ey derdüme dermān el-vedā’
- 370***
- Şeyhī**
- Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*
- 1 Yazdı h̄addüñ varaķına yine h̄aṭṭuñ tevķī’
Ki senüñ emrüñe meh bende ola mihr muṭī’
- 2 Sidreñi serv ğörüp t̄übīye bī-aşl dimiş
Müntehādur nazarı olsun anuñ fer‘[i] refī’

369/5a mecmū’ını: Metinde “mecmū’anı”.

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 185)

370/1b meh: – M.

2a Sidreñi: Sidresin D. / serv: servi D.

- 3 Şüretüñi ne ma‘āniyle beyān ider isem
Maḥv olur gözde ‘iyān olıcağ o şekl-i bedī‘
- 4 Cürmümüz ‘aşkınuñ gözlerüñ öldürdüğine
Dilemezin kim ola kimse günāhuma şefī‘
- 5 Tutar imiş göricek beni raķībūñi şudā‘
Bu gice itlerüñe yine virürem taşdı‘
- 6 Sür‘at itme siteme ğirre olup devletüñe
Fırşatuñ vaķtı yaķındur felegüñ seyri serī‘
- 91b 7 ‘Aşğ ucından çok irer **Şeyḫiye** taķrī‘ u ‘itāb
Yāri teşnī‘ ile terk itse zihī fi‘l-i şenī‘

371*

Vehbī*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün*

- 1 Gehī derbānı men‘ eyler gehī aġyār olur māni‘
Bize bu bābda elbette bir bed-kār olur māni‘
- 2 Muġaylān tāze güldür reh-neverd-i Ka‘be-i ‘aşğa
Bürehne-pālara şatma bu yolda ḥār olur māni‘
- 3 Kemer bendin çözüp çeksem o şūḫı pister-i vaşla
Yine ḥall-i merāma ‘uķde-i şalvār olur māni‘

3a ider isem: eyler iseñ D.

4: 5 D.

4a ‘aşkınuñ: ‘aşkıñ ise D.

4b dilemezin: dilemezven D.

5: 4 D.

6a ğirre olup devletüñe: devletüñe ğirre olup D.

6b vaķtı: fevti D.

7a irer: olur D. / u: – D.

7b şenī‘: Metinde “senī” şeklinde yanlış yazılmış.

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 45)

4 Belāya uğradum zāhid gelüp bu semte yerleşdi
‘Aşās ile çıkup da zevküme her bār olur māni‘

5 Kazāyā-yı emel müntec degüldür bildüm ey **Vehbī**
Taşavvur eylesem tertībini der-kār olur māni‘

372*

Nābī

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

1 ‘Āşık ki olur buse-i ruhsār ile kani‘
Dil-ber dağı ol veche rızā virse ne māni‘

2 Çeşm olmasa dil düşmez idi miḥnet-i ‘aşka
Sārīdür efendisine ğavġā-yı tevābi‘

3 ‘Ālemde eger ğuşe-i āsāyiş olaydı
Mihrāb ile çāk olmaz idi sīne-i cāmi‘

4 Her harfe ser-efgendelük itse n‘ola hāme
Erbāb-ı suḥan ekşer olurlar mütevāzı‘

5 Ümmīdüñi pā-beste-i ye’s eyleme **Nābī**
İhsān-ı Hudā bir gün ider defʿ-i mevāni‘

373**

Rübāʿī

Ben eylemeden dāʿiye-i vaşla şürü‘
Fiʿl-hāl bulur pīş-i raķībānda şüyü‘
92a Mey çıkduğı dem kıpandı bāb-ı tevbe
Çün ‘azm-i çemende āfītāb itdi tülü‘

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 736)

** **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 735)

373/2 pīş-i: Metinde “pīş”.

4 ‘azm-i çemende: ğarb ḥumından D.

Harfî'l-Gayn

374*

Zâtî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dāsītān-ı ehl-i 'aşka 'ārifāne tūt kulağ
Rāviyān-ı ehl-i zevke şādīkāne tūt kulağ
- 2 Ger dilerseñ bülbülāne bāğ-ı vaḥdetden nevā
Tūr seḥer vaḳtinde ey dil 'āşīkāne tūt kulağ
- 3 Ders-i 'aşk almağ dilerseñ var ḥarābāt ehline
Sūz [u] sāzın gūş idüp ḥoş muṭribāne tūt kulağ
- 4 Ger ma'ārif defterinden almağ isterseñ sebağ
Var erenler şoḥbetine merdümāne tūt kulağ
- 5 Şol ledünniden ḥaber almağ dilerseñ **Zātiyā**
Sen de Mūsī gibi var Hızr-ı zamāne tūt kulağ

375**

Sāmî

Mef'ülü Fâ'ilātü Mef'ülü Fâ'ilün

- 1 Meh-tāba geldi āyine-i ābdan fūrüg
Çeşm-i ḥabāb-āba da meh-tābdan fūrüg
- 2 Çün reng-i şerm-gerden-i billür mehveşān
Mīnā-yı şāf buldı mey-i nābdan fūrüg
- 3 Mir'āt-ı kalbe gelmez eyā cāme-pūş giyer
Ḥākister-i füsürde-i sincābdan fūrüg

* **Zâtî Divânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 92a'da der-kenar.

** **Divân-ı Sāmî** (Arpaemîni-zāde Mustafa Sāmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 23)

- 4 Ğaflet çerâğ-ı maṭlab olur bî-başırete
A'mâ bulur fetîl-i reg-i ḥ'âbdan fûrûğ
- 5 Âşâr-ı zühdi bâriqa-i 'aşk maḥv ider
Kalmaz necmde mihr-i cihân-tâbdan fûrûğ
- 6 Rûşen-dilân birbirine feyz-baḥş olur
K'âyîne buldı ülfet-i sîm-âbdan fûrûğ
- 7 Fânûs-ı âb-gîne gibi sîne-şâf olan
Bulur çerâğ-ı dîde-i aḥbâbdan fûrûğ
- 8 Eyler zuhûr şu'le-i âvâz-ı sâzda
Bâd-ı laṭîf dâmen-i mıdrâbdan fûrûğ
- 9 Naẓm-ı terümde rûşenî-i gevher-i suḥan
Sâmî çü şeb-çerâğ virür âbdan fûrûğ

376*

Vehbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kendüsinden eylemez dil-ḥaste 'âşık cân dirîğ
İtmesün dârû-yı bûs-i la'lini cânân dirîğ
- 2 Sen de luṭf it şâh-ı ḥübânnum meded 'âşıklara
Pâdişehler bendesinden eylemez iḥsân dirîğ
- 92b 3 Bilmeyüp böyle siyeh-kâse ziyâfet oldığın
Mîzbân-ı çarḥ-ı dūna olmuşuz mihmân dirîğ
- 4 Yūsufāsâ gâh çâh-ı ğamda geh zindāndayam

375/4b A'mâ: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

* **Divân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 46)

Bilmedi şart-ı ühuvvet n'idügin ihvân dirîğ

- 5 Geçdi bezm-i Baykara Câmî içüp şahbâsını
Vehbiyâ boş kaldı câm-ı meclis-i 'irfân dirîğ

377

Fethî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Cihânda eglenebilmez nigârâ senden ırağ
N'idem ne çâre kılam pes gönül vaţandan ırağ
- 2 Hâlüme bak nazâr eyle maña ey luţf ıssı
Yaman yaman yazuğ imiş seven sevenden ırağ
- 3 Meni bir gün görebilmez saña yaman diyici
Müzâb yirlere düşsün teni kefenden ırağ
- 4 Ecel oğı gelür olsa sînemi karşı dutam
Doğunsa câna doğunsun nigârâ senden ırağ
- 5 Egerçi hasretüñden ölse **Fethî** n'ola ger
'Aceb olur ki dirilür seven sevenden ırağ

378*

Ahmed

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hışm ile çeşmi kaçd-ı dil ü cân ider dirîğ
Küfr ile zülfi gâret-i îmân ider dirîğ

377/1b gönül: Metinde "gönğül".

2a: Mısra vezne uymuyor. / maña: Metinde "mañga".

3a: Mısra vezne uymuyor.

5a: Mısra vezne uymuyor.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 211-212)

378/1a çeşmi: çeşm M.

1b zülfi: - M.

- 2 Mey diyü anum ieli mestāne gzleri
Tennūr-ı amda barumı biryān ider dirī
- 3 ayl-i ayāl-i ‘alı perākende-āl idüp
Cem‘iyyetümi zülfı perīān ider dirī
- 4 Bā-ı ruında āh-ı zenadānı asreti
Cennet emenlerin baa zindān ider dirī
- 93a 5 Minet kemānı cevr oıyla cān u dil delüp
asret kılıcı yüregümi an ider dirī
- 6 Ol māh Ehrimenlere ‘arz-ı cemāl idüp
Bizden özin perī gibi pinhān ider dirī
- 7 **Amed**den idüben asenātın o eh dirī
Her nā-maalle üsn ile isān ider dirī

379*

Amed

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ol serv-i nāz nāza daı nāz ider dirī
Ehl-i niyāza merameti az ider dirī
- 2 Dil zülfı enberinde geh oynar geh atılır

2: 4 D.

2a gzleri: gzlerüñ D.

3: 2 D.

3a ayāl-i: ayāl-i D.

3b zülfı: zülf M.

4: 5 D.

5: 3 D.

5a delüp: alup M.

6: – M.

7: 6 M.

7a o eh: ehā M.

* **Amed Paa Divanı** (Tarlan, 1966: 212)

379/2: – M.

- Hengāme-i hevāñ anı cān-bāz ider dirīg
- 3 Vaşluñ hümā-yı kıuds iken ey kebk-i hoş-endām
Her zāguñ āşiyānına pervāz ider dirīg
- 4 N’idem bu derdden kime kim hālüm ağlayam
Şevküñ anı dağı baña enbāz ider dirīg
- 5 Cāzū gözün pür itmege fitne ile hüsñ ilin
Gīsūyi düzd ü gānzeyi gāmmāz ider dirīg
- 6 Ol hoşka-leb raķībe ki söz gevherin açar
Şeytān[1] gāyb sırrına hem-rāz ider dirīg
- 7 Devr-i kamerde fitneler uyarur uyħudan
Nergislerün ki sürmesini nāz ider dirīg
- 8 Düşürdi **Aħmedi** kafes-i ‘aşka luş-ı şab’
Bülbülleri esīr-i hoş-āvāz ider dirīg

380*

Nābī

Mef’ūlü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

- 1 Oldı küşāde çeşm-i dile revzen-i ferāg
Geldi dimāga rāyiħa-i gülşen-i ferāg

3a endām: ħırām D.

4: 2 M.

4a kime kim hālüm ağlayam: ki kime hālüm ağlasam D.

5– M.

6: 4 M.

7: – M.

8a luş-ı şab’: luş u şab’ M.

8b esīr-i: esīr D.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 741-742)

380/1a çeşm-i dile: çeşm ü dile D.

1b dimāga: dāmānuma M.

- 2 Taḥrīk-i pāy-ı rāh-ı emelden girān gelür
Pür-gevher-i tevekkül iken dāmen-i ferāğ
- 3 Kālā-yı kāma ḳalmadı göñlümde arzū
Oldı metā‘-ı ye’s ile pür-maḥzen-i ferāğ
- 4 Ḥammām-ı ‘uzlete şoyunup girse dil n’ola
Germ oldı sūz-ı sīne ile külḥan-ı ferāğ
- 5 Olsa ‘aceb mi zāde-i ṭab‘um füsürde-rūy
Oldı meşīḥa-i heves āresten-i ferāğ
- 93b 6 Mın ba‘d sūz-ı sīne vü miḥrāb-ı eşk-i çeşm
Ḳandīl-i cāna virdi ziyā revḡan-ı ferāğ
- 7 **Nābī** fezā-yı ṭūl-i emelden kenāra çık
Rān-ı ümīde girmiş iken tevsen-i ferāğ

381*

Rübā‘ī

Olsa ne ḳadar ehl-i dil efsürde-dimāğ
Dilden alamaz cemāle destūr-ı ferāğ
Bir çīn-i cebīne biñ cefādan şoñra
Yoḳdur kütüb-i şer‘-i maḥabbetde mesāğ

Ḥarfū‘l-Fā‘

382**

Vehbī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

2b Pür: Ter M.

5b meşīḥa: meşīme D. / āresten: ābesten D.

6a miḥrāb-ı: mecrā-yı D.

6b cāna: ḥāna M.

7b Rān-ı: Meydān-ı M.

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 741)

381/4 mesāğ: ferāğ M.

** **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyât s. 46)

- 1 Serîr-i mısr-ı istiğnâda bir sulţândur Yūsuf
Bu hüsñ ü bu melâhatle şeh-i hübândur Yūsuf
- 2 Terâzû-yı nazarla eyledüm sencîde-i tahmîn
Alınsa naqd-i cân ile yine erzândur Yūsuf
- 3 Hâyâlin gūşe-i dilden çıkarmak hayli müşkildür
Derûn-ı sînede gūyâ ki der-zindândur Yūsuf
- 4 Ümîd-i şâhid-i vaşlı kıomaz hasret-keş-i tenhâ
Bu şüretle enîs-i külbe-i ahzândur Yūsuf
- 5 İderdi cebhe-sâluķ pîşgâhında meh ü hurşîd
Bu şeb rü'yâda gördüm öyle 'âlî-şândur Yūsuf
- 6 Raķîbi gürg-i hün-h'âr olsa da şayd idemez anı
Ėazâl-i vaşşî-i şahrâ-yı hüsñ ü ândur Yūsuf
- 7 Şabâ büy-ı dil-âvîzin getürdi dîdeler rüşen
Bu gül-pîrâhen ile nür-ı çeşm-i cândur Yūsuf
- 8 Emânet eyledüm Allâha hıfz itsün haţâlardan
Benüm pek sevdigümçün Ėıbta-i ihvândur Yūsuf
- 94a** 9 Bu kerrübî şıfatlarla haķîķatde melek ammâ
Baķılsa zâhirâ hem-şüret-i insândur Yūsuf
- 10 Keser dest-i ümîd-i mübtelâsın hançer-i cevri
Tutup dâmânını çâk itmege şâyândur Yūsuf
- 11 'Azîz-i Mışra cüş-ı Nîldür çün mâye-i behcet

Hurūş-ı cüy-ı eşk-i ‘aşıkın cüyāndur Yūsuf

- 12 Görüp çāh-ı zenaḥdānuñ niçe üftāde olmaz dil
Meh-i Naḥşeb degül **Vehbī** meh-i Ken‘āndur Yūsuf

383*

Şabīḥ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Neşr-i feyz eylemese cur‘a-i şahbā-yı selef
Neşve-yāb-ı eşer olmazdı hiç ibnā-yı ḥalef
- 2 Cāme ülker tarafından saña çeşbānter idi
Lekkedār eylemese kāle-i meh-tābı kelef
- 3 Daḥme-i vuşlatuñ olduḡca ‘azīmet ḥ‘ānı
Dile şemşīr-i dü-ebrū ider īmā-yı telef
- 4 ‘Uḡde-i çīn-i ser-i zülfüñe dil-bend olalı
Şaçlı sünbül görünür çeşmüme ḥāşāk-i ‘alef
- 5 Böyle ser-mest-i hüner olmaz idi ṭab‘-ı **Şabīḥ**
Neşr-i feyz eylemese cur‘a-i şahbā-yı selef

384**

Bākī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Müje ḥaylın dizer ol ḡamze-i fettān şaf şaf
Güyyā cenge ṭurur nīze-güzārān şaf şaf

* **Sabīḥ, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni C. II** (Özdingiş, 1998: 669)
383/1b ebnā-yı: ibnā-yı D.

2a ülker: ol ger D. / tarafından: tarafında D.

3b īmā-yı: īmā‘-i D.

4a ‘Uḡde-i çīn-i ser-i zülfüñe: Görünür zülf-i girīh-gīrine D.

4b görünür çeşmüme ḥāşāk-i: gibi her sünbüle-i sāk-ı D.

** **Bākī Divānı** (Küçük, 1994: 241-242)

- 2 Seni seyr itmek için reh-güzer-i gülşende
İki cānibde turur serv-i hırāmān şaf şaf
- 3 Cāmi‘ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saḳḳāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
- 4 Gökde efgān iderek şanma geçer ḥayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān şaf şaf
- 5 Vaşf-ı ḳaddūñle hırām itse ‘alem gibi ḳalem
Leşker-i satrı çeker defter ü dīvān şaf şaf
- 6 Kūyuñ eṭrāfına ‘uşşāḳ dizilmiş ġūyā
Ḥarem-i Ka‘bede her cānibe erkān şaf şaf
- 7 Ehl-i dil derd [ü] ġamuñ ni‘metine müstaġraḳ
Dizilürler keremūñ ḥ‘ānına mihmān şaf şaf
- 8 Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek için
Gönderür mevclerin lücce-i ‘ummān şaf şaf
- 9 Ḳadrūñi seng-i muşallāda bilüp ey **Bāḳī**
Ṭurup el baġlayalar ḳarşuña yārān şaf şaf

385*

Vehbī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Gezdükce ‘ıydġāhda ḥübān ṭaraf ṭaraf
‘Āşıḳlar oldı seyrine ḳurbān ṭaraf ṭaraf

384/3: 5 D.

5: 7 D.

6: 8 D.

7: 6 D.

8: 3 D.

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 47)

- 2 Ey dil o şāh-ı ‘işvegerüñ milk-i hüsne
Cāsūs-ı fikri eyle şitābān taraf taraf
- 3 ‘Aqlum tağıldı gördüm o müşgīn turralar
Olmış ‘izāri üzre perīşān taraf taraf
- 94b 4 Hāyretle bāğda dikilüp kaldı ‘āşīkān
Çün serv-kadler oldı hırāmān taraf taraf
- 5 Nev-tuħfeveş bu gūne pesendīde güfteler
Vehbī hediye gitmege şāyān taraf taraf

386*

Vehbī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Bir taraf serv-i çemen ol kadd-i bālā bir taraf
Bir taraf gül yāsemen ol rūy-ı zībā bir taraf
- 2 Tāze tāze bāğ-ı hüsünde leṭāfet gösterür
Haṭṭ-ı şebbū bir taraf zülf-i semen-sā bir taraf
- 3 Nev-hırāmānı uzaqdan seyr ider üftādeler
Ṭurmuş a‘lā bir taraf gülşende ednā bir taraf
- 4 Ber-taraf olsun ki zāhid bezmümüzde yoq yiri
Bir taraf rindān dizilmiş cām u mīnā bir taraf
- 5 **Vehbiyā** her nazrası dūnyā vü mā-fihā deger
Geçmem ol şūḥ-ı cihāndan olsa zībā bir taraf

* **Dīvān-ı Vehbī** (Sünbül-zāde Mehmed Vehbī, H.1253: Gazeliyyāt s. 47-48)

387*

‘Āşık Zuhūr

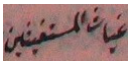
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil-berā göçdi bucağūñ vāh saña hayf oldı hayf
Şoldı çün ol gül yanağūñ vāh saña hayf oldı hayf
- 2 Rūyuña mūlar çıqup ben gibi olduñ lā-mekān
Kalmadı yurduñ bucağūñ vāh saña hayf oldı hayf
- 3 Kimseye emdürmedūñ la‘l-i lebüñ sükker iken
Şimdi oldı sīm tudağūñ vāh saña hayf oldı hayf
- 4 Mīve-i hūsnūñe çün [kim] teşne-diller var iken
Kırdı daluñ budagağūñ vāh saña hayf oldı hayf
- 5 Kūyuñı devrān ider pervāne [teg] ‘Āşık Zuhūr
Söynidi gayr şeb-çerāğūñ vāh saña hayf oldı hayf

388

Kemāl-i Ümmī

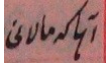
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Tevbe kıldum yā İllāhī *neccinā mimmā neḥāf*
Gerçi kıldum her günāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 2 Hādīsin sen yoldan azdum sen hidāyet vir baña
Gösterivir toğrı rāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 3 Bā- biz yazuqlu kullara
Sen ‘ināyet kıl nigāhı *neccinā mimmā neḥāf*

* 94b’de der-kenar.

388/*neccinā mimmā neḥāf*: “Bizi korktuğumuzdan kurtar.”

3a yazuqlu: Metinde “yazuqlulu”.

- 4 Kāḍiyü'l-ḥacāt sensen kim senüñ қапуңdadur
Cümle başuñ secdegāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 5 Hācetüm bir 'aşq-dürüstdür Hāzretüñden *yā Ğanī*
İstemezem milk [ü] cāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 95a 6 Sen şu sulṫānsın ki dā'im yüz tutar dergāhuña
Dir bu kamu dünye şāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 7 Sensin āḥir kamu yirde *yā emāne'l-ḥā'ifin*
Korqılı kullar penāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 8 El-amān bu nefsüm elinden *ağışnā yā Muğīs*
Kim direm ben gāh gāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 9 Çün şağā'irden kebā'irden bi-küllī nādımem
Kim kılruram dün gün āhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 10 yirde cehl ile ḥarc eyledüm
Niçe 'ömri sāl [ü] māhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 11 Ey Hudāyā fazluñ ile vāsi'i pür-nūr kııl
Bize ol қараñu çāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 12 Hālümü mecrūḥ kııldı zihī nefs oқlarınuñ
Olmışam umacgāhı *neccinā mimmā neḥāf*
- 13 Raḥmetüñ baḥrından ey Haқ nesne kim olmaz ekber

7a *yā emāne'l-ḥā'ifin*: “Ey korkuların amanı ve güveni”

8a *ağışnā yā Muğīs*: “Yardım et, ey kendisinden yardım dilenen!”

9a şağā'irden: Metinde “şağāyirden”.

12a: Mısra vezne uymuyor.

Çansa biñ biñ teşne mähı *neccinā mimmmā neḥāf*

- 14 Bu **Kemāl-i Ümmī** za‘īf tevbesin sen kı1 kabül
Pādişāhlar pādişāhı *neccinā mimmmā neḥāf*
- 15 Ağlamağdan çağlamağdan gözlerüm kıldı bī-nūr
Gözüm ü yüzüm siyāhı *neccinā mimmmā neḥāf*

389*

Zātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kılmayanlar rāh-ı Hāğda varını cümle telef
Bulmadılar bilmiş ol anlar bu dünyāda şeref
- 2 Şalmayan fülk-i vücūdını ḥaḳīḳat bahırına
Görmedi dürr-i ma‘ārif olmadı ḳalbi şadef
- 3 Nağd-i cānın virmeyen cānāna irmez şek degül
Merd odur tīr-i belāya sīnesin eyler hedef
- 4 Niçe evşāf-ı selef eyler ‘aceb şol müdde‘ī
Olmadan āyīne-i ālem-nümā ḥīz-i ḥalef
- 5 Bilmedi hīç şeksizin Rabbini şunlar **Zātiyā**
Çünki nefsinde olar bulmadı sırr-ı *men ‘aref*

390**

Rübā‘ī

Her kim ki bulur fażl [u] ma‘ārifle şeref
Eyler anı çarḫ-ı tīr-endūha hedef
Eyler sitem-i erre girībānını çāk

14a za‘īf: Metinde “za‘īk”.

* **Zātī Dīvānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’te bulunamadı. 95a’da der-kenar.
389/5b *men ‘aref*[e nefsehū feḳad ‘arefe Rabbehū]: “Kendini bilen Rabb’ini bilir.”

** **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 743)

Rüşen-dil [ü] dür-perver iken kalb-i şadef

95b

Harfî'l-Kâf

391*

Vehbî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şayda gitdi yanına kelb raķibi taķarak
 Ƙaldı üftâdeler ardınca uzaķdan baķarak
- 2 Geçdi pür-âteş ile berķ gibi yanumdan
 Hırmen-i şabr u ķarâr-ı dil-i zârı yaķarak
- 3 Belki ol serv-i hırâmânı görür gülşende
 Pâyına gönderelüm cüy-ı sirişki aķarak
- 4 Girmesün meclis-i rindâna tayaķ baş sâķî
 Ƙapuya şeyh dikildükce 'aşâsın kaķarak
- 5 **Vehbiyâ** bezme çek ol mest-i şarâb-ı nâzı
 Geçürürsin sözini bir iki sâgar çaķarak

392**

Vehbî

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Nuķl olsa bezm-i meyde leb-â-leb tabaķ tabaķ
 Būs itmege arar yine cānum tudaķ tudaķ
- 2 Hüy-gerde oldı bâde-i terden o mest-i nâz
 Sâķî meded yitişdüregörsün 'araķ 'araķ

390/4 kalb-i: tab'-ı D.

* **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 49-50)

391/3b gönderelüm: Metinde "göndürelüm".

5b Geçürürsin: Geçüresin D.

** **Dîvân-ı Vehbî** (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253: Gazeliyyât s. 49)

- 3 Çeşm-i siyâh-kâsesi hûn-ı dili hemân
Mihmân kanı gibi içermiş çanak çanak
- 4 Pây-ı şebât-ı tevbe mey-i lağzîd'eyledi
Sâkî-[i] mest bezme gelince ayak ayak
- 5 **Vehbî** bu dürr-i nazmumu mengüş itmege
Baħr-i 'Aden olursa 'aceb mi kulağ kulağ

393*

Nâbî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Bir devlet için çarħa temennâdan uşanduk
Bir vaşl için ağıyâra müdürâdan uşanduk
- 2 Hicrân çekerek zevk-i mülâkâtı unutduk
Maħmûr olarak lezzet-i şahbâdan uşanduk
- 96a 3 Düşdük katı çokdan heves-i devlete ammâ
Ol dâ'ıye-i dağdağa-fermâdan uşanduk
- 4 Dil ğamla daħı dest [ü] girîbândan uşanmaz
Bir yâr için ağıyar ile gavğâdan uşanduk
- 5 **Nâbî** ile ol âfetüh aħvâlühni naql it
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâdan uşanduk

394**

Nâbî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

392/3a siyâh: Metinde "siyeh", vezin gereği düzeltilmiştir.

* **Nâbî Divânı C. II** (Bilkan, 1997: 756)

393/1b vaşl: vuşlat M. / ağıyâra: yâre M.

3a devlete: vuşlata D.

3b fermâdan: fersâdan M.

** **Nâbî Divânı C. II** (Bilkan, 1997: 754-755)

- 1 Bir kerre iltifātuñ ile hurrem olmaduğ
Bī-gāne deñlü şöhetüñe maħrem olmaduğ
- 2 Bilmem bizi gözüñle n' için yirsin ey felek
Bu gülsitāna düşdük ise şeb-nem olmaduğ
- 3 Ĥarf-i vefā nüvişte-i levħ-i cebīn iken
Engüşt-i i'tibāra sezā ĥātem olmaduğ
- 4 Eṭvārumuz müselleme-i erbāb-ı ṭab' iken
Cānā senüñ yanuñda hemān ādem olmaduğ
- 5 **Nābī**-i ĥaste-dilde girībān mı var meger
Cevrüñle ĥāk-ħurde-i dest-i ğam olmaduğ

395

Ĥalīlī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Tā ki senden ayruyam işümdür ey yār ağlamak
Bülbül-i şürīdeveş feryād idüp zār ağlamak
- 2 Çün güler yüzüñ görüp gülmek naşīb olmaz baña
Pes işümdür ey şeker-leb çār u nā-çār ağlamak
- 3 Şol kadar yağdı firāquñ nārı ey cān cānumı
Kim baña raħm eyleyüp her demde ağlar ağlamak
- 4 Ey ĥabībüm luṭf idüp inşāf kıl inşāf mı
Ĥurrem [ü] şādān olup aġyārıla yār ağlamak

394/3b i'tibāra: aġyāra M.

4a erbāb-ı ṭab':ibnā-yı cins M.

4b yanuñda: yanında M.

5b ĥāk-i: çāk-i D. / dest-i: hūş-ı M.

395/1b Bülbül-i: Metinde "Bülbül ü".

- 5 Ey **Halîlî** dem-be-dem derd ü firâk [u] zâr ile
Ağlağıl öğrendi çün çarḥ-ı sitemkâr ağlamak

396*

Zâtî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şüreti ço zâhid egil cāna baḳ
Cān içinde gizlü şol cānāna baḳ
- 2 Cevher-i aşluñ dilerseñ var yüri
Sırr-ı *nefî* añlayup Ḳur'āna baḳ
- 3 Vādî-i ḳalbünde güş eyle ḥiṭāb
*Len terānî*de olan pinhāna baḳ
- 4 Nefsüñi Rabbüñi bil ey müdde'î
*Men 'aref*sırrındaki 'irfāna baḳ
- 5 Āb ü ḥāk ü bād ü āteş aşluñı
Bir bilüp hem bir görüp merdāne baḳ
- 6 Baḳma bu elvān ile eşkāle sen
Bāṭın u zāhir olan sulṭāna baḳ
- 7 Muşḥaf-ı ḥüsnin dilerseñ **Zâtiyā**
Ġayra baḳma şüret-i insāna baḳ

96b

397**

Aḥmed

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

5b çarḥ-ı: Metinde “çarḥ u”.

* **Zâtî Divânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 96a'da der-kenar.

396/2b *Nefî* [Nefahtü fîhi min-rûḥî]: “Ben ona rûhumdan üfledim.” Hier (15/29)

3b *Len terānî*: “Beni (asla) göremezsin.” A'râf (7/143)

4b *Men 'aref'e nefsehü feḳad 'arefe Rabbehü*: “Kendini bilen Rabb'ini bilir.”

** **Aḥmed Paşa Divânı** (Tarlan, 1966: 216-217)

- 1 Bir nefes ten çü düşe sevgüli cânından ırak
Kul bigidür kim ola devletlü hânından ırak
- 2 İşigünden dūr olanuñ gökde yokdur yıldızı
Bī-sa‘ādetdür olan şāh-ı cihānından ırak
- 3 Eşk-i hasret aqıd göz izi tozından cüdā
Seng-i miḥnet yaştan ey baş āsitānından ırak
- 4 Cān cemālūñsüz dem-ā-dem iñler ey hūr-ı behişt
Şanki bülbüldür düşüpdür gülsitānından ırak
- 5 Niçe kim **Aḥmed** ġarībe şunıla ḥ‘ān-ı firāk
Loḡma-i vaşluñ raḡīb itüñ dehānından ırak

398*

‘Atāyī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ben de bī-dil yürürem bunda çü cānāndan ırak
Cānum irdi lebe hecriyle pes o cāndan ırak
- 2 Ey selāḡīn ser-i kūyında muḡīm olanlar
Niçe niçe bir ola bendesi sulṡāndan ırak
- 3 Firḡatüñ dīvi neler ḡıldı menüm cānuma āh uş
Zulm devr ideli ‘adl ıssı Süleymāndan ırak
- 4 Raḡm idüñ murġ-ı seher ḡ‘ānına billāhi anuñ
Ki geçe ‘ömri fiġān ile gülistāndan ırak

397/1a ten çü düşe: kim ten düşe D.

1b bigidür: ġibidür D.

2a dūr olanuñ: ayrılanuñ D.

* **Nev‘i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

398/2b bendesi: Metinde “bir bendesi”, vezin gereġi “bir” kelimesi çıkarılmıştır.

4: 96b’de der-kenar.

- 5 Ey perī murğ-ı dilüñ yandığı bāl ile peri
Hele ki tuhfe durur şem‘-i şebistāndan ırak
- 6 Gitme ey dīvāne dil zülf ü zenaḥdānından
Ne işüñ var senüñ ol bend ile zindāndan ırak
- 7 Āh eger ‘ömr-i ‘azīzüñ geçe Ya‘kūb gibi
Ey **‘Aṭāyī** ğam ile Yūsuf-ı Ken‘āndan ırak

97a

399

Ḥayātī*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Oldı āşüfte gönül olalı cānāndan ırak
Ten karar eyleye mi çünkim ola cāndan ırak
- 2 Eyledi derd ile bī-çāre meni firkat-i dōst
Vāy ol ḥasteye ki olmuş ola dermāndan ırak
- 3 Dökerem ebr gibi her yaña gözyaşlarını
Beni devrān ideli aşl o meh-i tābāndan ırak
- 4 Āh kim idemezem bu dil-i āşüfsemi cem‘
Olalıdan berü ol zülf-i perīşāndan ırak
- 5 Düşdi ğam zulmetine Hızır **Ḥayātī**[-i] ğarīb
Ol yüzi gül lebleri çeşme-i ḥayvāndan ırak
- 6 meh-rū ki diler olmaya pā-māl-i firāk
Olmasun ḥāk-i der-Āşaf devr-i ahzāndan ırak

6a: Mısra vezne uymuyor.

7b ‘**Aṭāyī**: Metinde “‘**Aṭā’ī**”.

399/4a dil-i: Metinde “dil ü”.

6b: Mısra vezne uymuyor.

400

Hassān*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Devr cihān gönlün gibi göster hırāmān oynamak
Yaraşur řāvūsa çün kılduřca cevlān oynamak
- 2 Oynamak vaştinde zülfüñle nazar-bāz olmazam
Cüyyā olmaya yağmur yağa çevgān oynamak
- 3 Sebz-‘arabāna dönüp raşsa giricekdür güneş
Kim görüpdür çārř içinde māh-ı tābān oynamak
- 4 ‘Aşķ-bāzī baña müşkildür senüñle āh kim
Hoş degül şaşrancı dervīş ile sultān oynamak
- 5 Hoşdur āl oynaya geh senüñle geh zülfüñle līk
Bu müyesser olmaęa kārūñ baş u cān oynamak
- 6 Çün seve cān oynayanı ğamzesi zaşmında yār
Pes bu çarbe vācib oldı saña **Hassān** oynamak

97b

401

Ekmel*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Göster ey serv-i çemen billāh hırāmān oynamak
Kim sezādur ravza-i cennetde Rıđvān oynamak
- 2 Būy-ı zülfüñden řabā bir řemme virdükçe haber
Cān diler çāk eyleyüp tende girībān oynamak
- 3 Őutmuş oynar elde müşğīn haşş-ı la‘l-i hātemin

400/3a ‘arabān: Metinde “arābān”.

401/2a Būy-ı: Metinde “Būyı”.

- Ṭurfe durur mūrçe mihr-i Süleymān oynamak
- 4 Kıpđı kŭy-ı hŭsn-i Rŭmīden ne Hindŭ zŭlf ile
Luṭf meydānında gŏsterdŭkce evgān oynamak
- 5 ‘Āşık-ı ferzānelŭk cān u dil[i] ṭarḥ eyleyŭp
‘Aşık Őaṭrancın bisāṭ-ı ğamda āsān oynamak
- 6 Sen yitiş ben ‘āşık-ı mŭştāka yā Rabb bir nefes
Ol gŭl-endām ile cān bezminde ḥuldān oynamak
- 7 Per dŏker pervāneveş pervāsı oldur ‘arz ide
Ruḥlaruñ Şem‘ine dil **Ekmel** gibi cān oynamak

402*

Rŭbā‘ī

Girmez ele kām nā-ŭmīd olmayıcağ
Esbāb-ı ŭmīd nā-bedīd olmayıcağ
Gelmez gibi nev-‘arŭs-ı kām āğŭşa
Ben eşm-sefīd o mŭ-sefīd olmayıcağ

Ḥarfŭ‘l-Kāf

403

Minasoğlı*Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilŭn*

- 1 ŭnki yārŭñ bī-vefādur bir daḥı sevmek gerek
Şan‘atı dā‘im cefādur bir daḥı sevmek gerek
- 98a 2 Mezheb-i yārŭñ cefālar kılmağ olur ‘āşıkā
Cŭmle mezhebde devādur bir daḥı sevmek gerek
- 3 Āh [u] efgānum irişdi nāz ile hem sidreye

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 745)

402/4 mŭ: min M.

- Cevr[i] ile müntehādur bir daḥı sevmek gerek
- 4 Çok cefākār oldu yārũñ bir vefādārın gözet
İntikām itmek ğazādur bir daḥı sevmek gerek
- 5 Kıdrũñi bilmedi çũnki zũlfi gibi sũrinũr
Ardına dũşmek belādur bir daḥı sevmek gerek
- 6 Ol Ĥatāyĩ göz ile gözler atar kılmaz ĥatā
Dileseñ daḥı ĥatādur bir daḥı sevmek gerek
- 7 **Minasoĝlı** ‘ādetidũr cevri ider ol ma‘şũqa
Cũmle ‘aşıqa şalādur bir daḥı sevmek gerek

404

Ĥacı*Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilũn*

- 1 Sevdũĝũñ çũn bĩ-vefādur bir daḥı sevmek gerek
İntikām itmek ğazādur bir daḥı sevmek gerek
- 2 Çũn cefākār oldu yārũñ bir vefādārın gözet
Kim şamu dĩnde revādur bir daḥı sevmek gerek
- 3 Ger severe ayrıĝı yā sevilũrse ayrıĝa
Sevdũĝũñ anı hebādur bir daḥı sevmek gerek
- 4 Sen anuñçũn yaķılasın senden ol fāriĝ ola
Yoķ yire sen ne cefādur bir daḥı sevmek gerek
- 5 Yiñi yār ey **Ĥacı** ‘aşıķ dutdı ise sevdigũñ
N’eyleyelũm çāre nedũr bir daḥı sevmek gerek

98b

405

Ma'rif*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Çünki yārũñ pür-cefādur bir dağı sevmek gerek
Şan'atı sehv [ü] hařādur bir dağı sevmek gerek
- 2 Her bir hercāyīye bunca özenmek derd-i ser
Gördük anı bī-vefādur bir dağı sevmek gerek
- 3 Bir semen-ber servi boylu serverini sen gözet
Yořsa itdüğũñ hebādur bir dağı sevmek gerek
- 4 Sen aña cān ĥarc idesin ol gözede ġayrıyı
Aña uymağ ne revādur bir dağı sevmek gerek
- 5 Olmadı **Ma'rif** yārũñden saña bir gün çü mihr
İtdüğü cevri bil ider bir dağı sevmek gerek

406

Ma'rif*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Çün yārũñ özge gözedür bir dağı sevmek gerek
Anı terk itmek sezādur bir dağı sevmek gerek
- 2 Sen ne deñlü yađılırsañ kılmaya aña eşer
Bağrı çün seng ü şayadur bir dağı sevmek gerek
- 3 Yiñi yār dutdı vü ġayrı sevdi andan fāriğ ol
Ol senũñle bī-řafādur bir dağı sevmek gerek
- 4 Çün cefākār oldı gördük bir vefādārın gözet

405/2a: Mısra vezne uymuyor.

5b cevri: Metinde "cevr ü".

406/1a: Mısra vezne uymuyor.

Ardına düşmek niyedür bir dağı sevmek gerek

- 5 **Ma'rifî** mişkâle zerre mihri meyli yoğ saña
Anı sevmek key haşadur bir dağı sevmek gerek

407

Ma'rifî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ol sitemkār bī-vefādur bir dağı sevmek gerek
Gerçi hem 'ayn-ı belādur bir dağı sevmek gerek

- 2 Sen benüm diyü özenesin ü ol
Özgeler gönlin düzedür bir dağı sevmek gerek

- 99a 3 Ol saña ne deñlü ğamz itse aña inanma kim
Yalan ile müntehādur bir dağı sevmek gerek

- 4 Ey dil-i āşüfte bu derd-i ser olduğuñ niye
Halka bunca ne geledür bir dağı sevmek gerek

- 5 Ey niçe bir çalasın bu baħr-ı ğama **Ma'rifî**
Endişeyi bir dağı sevmek gerek

408*

'Atāyî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ellerinden kime feryād ideyüm emredlerüñ
Şol lebi aħmer yüzi ebyaž gözi esvedlerüñ
2 Gel ki bugün nā-cüdādur gülsitān-ı taħtınıñ
Yağasın çāk itdi elinden bu nesrīn ğadlerüñ

407/1a sitemkār: Metinde "sitemkārı", vezin gereği düzeltilmiştir.

4a dil-i: Metinde "dil ü".

* **Nev'î-zāde Atāyî Divanı** (Karaköse, 1994)'nda bulunamadı.

3 Gel dilerseñ tã‘ati maķbül öginde secde kıł
Zâhidâ da‘vâ-yı hûsn için çekilen medlerüñ

4 Ma‘rifet ehline sen cehd it ‘Atâyi ol
 ol sen münâfiķ şûfî mürtedlerüñ

409*

‘Atâyi

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1 Biz ol gül yüzlünüñ kûyını bir bostân-serâ gördük
Ki etrâfında bizüm gibi biñ destân-serâ gördük

2 Hâţına ol büt-i çîñüñ didük misk-i Hâţâ evvel
Nazar itdük velî âhîr bu fikri key hâţâ gördük

3 Gözümüñ yaşı çoğ olsun ki sâyıllığı evcinden
Egerçi görmedük bir nef‘ velî çok mâ-cerâ gördük

4 Anunçün ihtiyâr itdük mey-i şâfî vü kâşâne
Bugün şûfî[yi] mescidde be-ğâyet bî-şafâ gördük

5 Hevâdan men‘ kıılmağa ‘Atâyi[yi] heves kıılma
Ki serd-enfâsuñı vâ‘îz senüñ bād-ı hevâ gördük

99b

410

Muħammed

Mef‘ülü Fâ‘ilātü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1 Düşür saçuñ girihleri câna tolaşmasuñ
Tağıldı bu yürek görenüñ ‘aklı şaşmasuñ

2 Kaşd eylemiş şâhum beni öldürmege gelür

408/3b da‘vâ-yı: Metinde “dağrâ-yı” şeklinde yanlış yazılmış.

* Nev‘î-zâde Atâyi Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

Şığa bilekleriñ yiñ ile kan bulaşmasıñ

- 3 Şaçıñ qarası zaḥmet ider boynuñ ağına
Ayduñ şol iki Hindūya ıraḫ tolaşmasıñ
- 4 Dilüñ şeker ezer tudağıñ kand olışdurur
Yağmā buyur ‘āşıka ḥar-bād ulaşmasıñ
- 5 Miskīn **Muḥammedüñ** cevirin arturmağa gelür
El götürüñ du‘ā kılalum ‘aqlı şaşmasıñ

411*

Şeyḥī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Rāstı hoş çeşmedür āb-ı revānı çeşmümüñ
Seyr iderse n’ola serv-i bostānı çeşmümüñ
- 2 Gül yañağıñ yādına nüş itmek içün dem-be-dem
Toludur cām-ı şarāb-ı ergavānı çeşmümüñ
- 3 Sünbülüñ sevdāsı bağrumı yaḫardı lāleveş
Kılmasa teskīn-i şafrā nār-dānı çeşmümüñ
- 4 Sırr ile göñlümi cāndan çekdi zülfüñ şeb-revi
Tañe kıluḫ yol gözedür pāsbanı çeşmümüñ
- 5 La‘l [ü] gevher kılalı cānum serāyuña nişār
Devletüñde ḥāk ü ḥündür ḥānümānı çeşmümüñ

* **Şeyḥī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 197)

411/3: 4 D.

4: 3 D.

4b kıluḫ: ḫalup D.

5a nişār: niżār D.

5b ḥāk ü ḥündür: ḥāk-i ḥürdur M.

- 6 Ğayr gelse ‘aynuma bir laħza boyuñ serv ile
Yā Rabb olsun arañu iki cihānı eřmümüñ
- 7 Dişlerin derdinden itmiş kişi baħrına sefer
Anuñ iun Rūma dūrdür armaġanı eřmümüñ
- 100a 8 Ğün yūzüñ řem‘[i] řu‘ā‘ından uyarmaġa erāġ
Ğar olur ılduza her dūn řem‘dānı eřmümüñ
- 9 Hāzır ol görme özüñ **řeyhī** budur erde hūner
Ol hūnerdendür dōker her dem feřānı eřmümüñ

412

řafi*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*

- 1 Cānumı urbān idūben baġrumuñ anın dōken
Ğamze-i tīrūñle ebrū-yı kemānuñdur senūñ
- 2 Rūz-ı hařrūñ mūnkirine āmetūñ ‘arż ıl
Kim ıyāmet āmet-i serv-i revānuñdur senūñ
- 3 Ol kemāl-i hūsn-i hūl ilen ki sensin hayf kim
Sözūñe gerek ü ‘ahdūñde yalanuñdur senūñ
- 4 Luťf ile geh geh nazār ıl bu **řafi** dil-ħasteye
Ey řeh-i hūb-ı cihān kim medħ-i h‘ānuñdur senūñ

413*

Necāfī*Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn*

6a Ğayr: Ğayrı D. / boyuñ serv ile: yūzüñ nūr ile D.

7a Dişlerin: Dişler M.

8a erāġ: Metinde “erā”.

9a Hāzır ol görme özüñ: amuyu gör görm’özüñ D.

9b hūnerdendür: güherdendür D. / feřānı: niřānı D.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997:333)

- 1 Dil aldı aşd-ı cān eyler begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
Elif addüm kemān eyler begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 2 amu ŗāhlar saña bende ul olmuŗam saña ben de
Düŗürmiŗdür beni bende begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 3 ayālũñ dilde ħān oldu viŗālũñ tende cān oldu
Cihānda dāsītān oldu begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 4 Emīrüm ŗehriyārumdur enīsüm ğam-gūsārumdur
'Azīzüm iħtiyārumdur begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 5 Görelden sen yüzi māhı irürdüm göklere āhı
ul itdi meni vallāhi begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 6 ŗaşuñ ininde ħayrānem aşuñ yayında urbānem
Ne kim buyursa fermānem begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ
- 7 **Necātī** uluñı yāre yürür 'aŗŗuñda āvāre
Ururdur baġruma yara begüm aşuñ gōzüñ ğamzeñ

414*

Zātī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey gōñül yaġdı vücūdum ser-te-ser nāruñ senüñ
Ser eküp ıġdı semāya āh ile zāruñ senüñ

413/2a ŗāhlar: ŗehler D. / ul olmuŗam: ul olaym D.

3a dilde ħān: dil ü cān M.

3b cihānda: cihāna D.

4: – M.

5: 4 M.

5a yüzi māhı: perī māhı M. / irürdüm: irgürdüm M.

5b ul itdi meni: Beni ul itdi D.

6: – M.

7: 5 M.

7a uluñı yāre: uluñ ey yār'e D.

7b Ururdur baġruma yara: Yüregine urur yāre D.

* **Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 100a'da der-kenar.

- 2 Bir ‘aceb dīvānesin bilmem niçün uşlanmaduñ
‘Ālemüñ rüsvāy[1] olduñ yok mıdur ‘āruñ senüñ
- 3 Dām-ı zülfine dilā anuñ giriftār olalı
Künc-i ğamda hā ile hū oldu güftāruñ senüñ
- 4 Almadı hīç kimseler sırr-ı nihānuñdan haber
Şaçmadı büy-ı leţāfet müşg-i Tātāruñ senüñ
- 5 **Zātiyā** gel kışsa-i cānānı izhār eyleme
Dā’imā rāh-ı hafāda eyle reftāruñ senüñ

100b

415*

Şeyhī*Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün*

- 1 Yine bād-ı seherī hem-dem-i cān olsa gerek
Çünkü bu pīr-i cihān tāze cüvān olsa gerek
- 2 Yazı yüzinde hevā lü’lü-yı lālā ki şaçar
Çemen içinde şabā müşg-feşān olsa gerek
- 3 Selsebīl-i mey[i] hūrīler elinden içeler
Ki bahār ile cihān bāğ-ı cinān olsa gerek
- 4 Gül-i ter bülbüle ‘arz itse gerek hūsn ü cemāl
Gözleri nergisüñ ana nigerān olsa gerek
- 5 Eşer-i rahmet-i Hāḫḫ ol ki yire cān viriser

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 193)

415/1b cihān: kühen D.

2a Yazı: Yaza M. / lü’lü-yı lālā ki şaçar: lü’lü’ hem lāla seçer M.

3b bāğ-ı: Metinde “bāği”.

4: – M.

5: 4 M.

5a ol ki: ölü D.

Bî-nişāndan bize bu luṭf-ı nişān olsa gerek

- 6 Yaz [u] kış fikriñi ḳo vaḳt[i] şafā bil **Şeyhī**
Her bahāruñ soñı elbette ḥazān olsa gerek

416

Hüseynī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

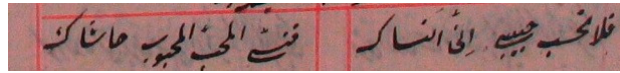
- 1 Gül yañaḡuñ çevresinde ḥaṭṭ-ı müşḡinüñ gerek
Pīç ü tāb ol ḥalka-i ol zülf-i pür-çinüñ gerek
- 2 Ğamze-i fettānuñı yād itdügümce yanaram
Āb-ı luṭfuñdan baña bir laḡza teskīnüñ gerek
- 3 Hüsne maḡrūr olmagil 'ahde vefā ḳıl 'āşıḳa
Çün müselmānum aydursın şıdḳ ile dīnüñ gerek
- 4 Haḳ saña bu ḥaşmet-i cāhı ki virmişdür bugün
'Ālemüñ sultānları ḳapuñda miskīnüñ gerek
- 5 Ḳıl **Hüseynī** 'āşık-ı şeydāya la'lünden müdām
Çünki iḥsān eylemezsin bārī taḥşinüñ gerek

417

'Alī

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

1

2

5b luṭf-ı: luṭf u D.

6: 5 M.

6b elbette ḥazān: ḥod faşl-ı ḥazān D.

416/4a ḥaşmet-i: Metinde "ḥaşmeti".

3 Hāyālūñ için ey sulṭān-ı hūbān
Serāy-ı gönli itdüm ğayrdan pāk

101a 4 Niçe kim gerd-i eṣer zehr-i firḳat

چه باشد کردی از وصلی تر پاک

5 Gönül ger niçe meh çāpük ise ol
Yiter ŧehbāz-ı ğamzeñ cüst-i ḥallāk

6

چه غصه زاری بلیل به کلزار
بمخوبان مرونا عشاقه چه پاک

7 Ḳadem baṣmaz ne tuḥfe ṭāli‘üm var
Kimüñ yolna yüzüm eylesem ḥāk

8

کریبات زده سرخ بر کل رخ
چو غنچه زهرو ام از سکه شد خاک

9 Melül olduğını görüp ‘Alīnūñ
Olur ol seng-dil-i dil-ber feraḥnāk

418*

Nizāmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bāğ-ı cennetdür cemāl-i cān-fezāsı Yūsufuñ
Ṣubḥ-ı devletdür viṣāl-i dil-küşāsı Yūsufuñ

2 Gülṣen-i cennet hevāsına heves itmez gönül
İreliden cān meṣāmına hevāsı Yūsufuñ

* Karamanlı Nizāmī (İpekten, 1974: 180)

418/1a Bāğ-ı: Metinde “bāğ u” / cemāl-i: Metinde “cemālī”.

1b viṣāl-i: Metinde “viṣālī”.

2a heves: nazar D.

- 3 Mısr-ı ğamda ħüzn-i Ya‘qūb ile olsun mübtelā
Her ki bu ħüsn ile olmaz mübtelāsı Yūsufuñ
- 4 ‘Aşk yolında Züleyhā gibi şādık olana
Yig gelür mihr [ü] vefāsından cefāsı Yūsufuñ
- 5 Görmez idi tāc u taht [u] baht u devlet yüzünü
Gerd-i rāhı olmasa kuhl-i cilāsı Yūsufuñ
- 6 Ger **Nizāmī** cān u dilden yād ola yād eyleme
Olmağ isterseñ hevāsı āşināsı Yūsufuñ

101b

419*

Nizāmī*Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

- 1 Dilden karar u şabrı alup kara perçemüñ
Aşüfte kıldı cānı siyehkāra perçemüñ
- 2 Devr-i kamerde derd ile dīvāne gönlümi
Zülfüñ mişāli eyledi āvāre perçemüñ
- 3 Cānā revā mıdur ki gözüñ cāna kaşd idüp
Her dem kanımı kara yire kara perçemüñ
- 4 Gülzār içinde sünbül ü reyḥān hacīl olur
Şalsañ eger bu ħüsn ile ruḥsāra perçemüñ

3a ğamda: ğamdan M.

4a ‘Aşk: ‘Işkı D. / yolında: yolından M. / olana: olanuñ M.

5a tāc u taht u baht u devlet: baht u taht u tāc u devlet D.

5b kuhl-i: ger kuhl D.

6a Ger: Ey D. / ola: olup D.

6b hevāsı āşināsı: hevā ile hevāsı M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 183)

419/1a karar u şabrı: karar-ı zülfüñi M.

1b kıldı: itdi D.

3a Cānā: Cāna M.

4a hacīl: hacı M.

4b eger bu ħüsn: bu ħüsn ü luḥf D.

- 5 Bî-kıymet itdi ‘anber-i sārāyı sünbülün
Rağbet kıomadı nāfe-i Tātāra perçemün
- 6 Şol resme aldı şabrı gönülden ki kıorkıaram
Sırrumı fāş eyleye ağıyāra perçemün
- 7 Cevr ü cefā vü kıahr ile gönlin Nizāmınün
Bî-çāre itdi kıılmadı bir çāre perçemün

420

[Murabba‘]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Tel tel olmış ey perī şırmaya beñzer perçemün
Kıaşlaruñ seyfü’l-‘Acem tuğraya beñzer perçemün
Bāğ-ı hüsnün gülşeni etrāf-ı reyhānlar gibi
Nāfe-i misk-i Hıoten-ārāya beñzer perçemün

II

Kıaşlaruñ seyfü’l-‘Acemdür dişlerün dür yā şadef
Hııdmetün bābında ğavvāş böyle buldı şeref
Bu senün la‘lün kelāmın dem çekerse lā-tuħaf
Hıaıtı ser-māhı sıyāh isrāya beñzer perçemün

III

Gerdenün kāfūr-ı sīmdür bāğ-ı tennūrlar gibi
Māh-cemālün şem‘i şan kim bedrlenmiş ay gibi
Derdmend ‘āşıkıları ber-dār ider Mansūr gibi
Şāh-ı ‘ālem tuğı ser-dārāya beñzer perçemün

IV

Men[üm] ‘ömrüm āsitānı hııdmetünde ey perī

6: – M.

7: 6 M.

7a kıahr: mihr M.

7b kıılmadı bir çāre: eylemedi çāre D.

420/ II-2: Mısra vezne göre eksiktir.

III-1 Gerdenün: Metinde “Gerdānuñ”, vezin gereğı düzeltilmiştir.

III-4 Şāh-ı: Metinde “Şāhı”.

102a

Yitişür ağlatma cānā bu ben ‘abd-i kemteri
 Bārekallāh hūb yaratmış güzeller ser-‘askeri
 Yā semen yā ‘anber-i sārāya beñzer perçemüñ

421*

‘Āşık ‘Ömer

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Söylenür dillerde cānā dāsītānı perçemüñ
 Gör niçe cānı cigerden alur ıanı perçemüñ
 Şöyle bir te’şire kādır sihr-i cādūlar gibi
 Bend ider bir mūy ile çok pehlevānı perçemüñ

II

Velvele virdüñ cihāna ismüñ oldu rāyegān
 İsmüñe yā hū çeker gāhī zemīn [ü] āsumān
 Dirilüp bir yire gelse ol şükūf-ı ergavān
 Māt iderdı sünbül-i ‘anber-feşānı perçemüñ

III

Başuñ üzre ıurılıpdur sedd-i İskender gibi
 Kūyuñ eṭrāfın dolanur ‘āşık-ı kemter gibi
 Fesi altından baş gösterür gāhīce aç dir gibi
 Ḥaml idüp çekmek diler bezm-i cihānı perçemüñ

IV

Gözlerüñ Hind-i cihāndur müjgānuñ aña kıyās
 Gör niçe tahtından kaçır şāh-ı ‘Acem Tīmūr-ı Kayş
 Dermend ‘Āşık ‘Ömer hīç olmadı ğamdan ḥalās

IV-2 ‘abd-ı: Metinde “‘abdı”.

IV-4 ‘anber-i: Metinde “‘anberi”.

* **Āşık Ömer Divanı** (Kasım, 1963)’nda bulunamadı.

421/ II-3 şükūf-ı: Metinde “şükūfı”.

IV-4 şāh-ı: Metinde “şāhı”.

II-4 sünbül-i: Metinde “sünbülü”.

III-2 ‘āşık-ı: Metinde “‘āşıkı”.

III-3: Mısra vezne uymuyor.

IV-1 Hind-i: Metinde “Hindi”. / Mısra vezne uymuyor.

IV-2: Mısra vezne uymuyor. / şāh-ı: Metinde “şāhı”.

Muḥşil-i şāh-ı cihānum alur cānı perçemüñ

422

Hüzni

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Leşker-i hicrān için imdāda gelmiş perçemüñ
'Aşık-ı dil-ḥasteyi ber-bāda gelmiş perçemüñ
- 2 Halka halka vech-i pāküñ üzre kırmış dāmını
Āl ile 'āşıkları şayyāda gelmiş perçemüñ
- 3 Bāde-i 'aşkuñ şu resme içse te'sir-i meyüm
Zir-i fesden mest olup üftāda gelmiş perçemüñ
- 4 Mürşid-i kāmil ne ḥācet 'ālem içre dil-berā
'Ārifānuñ remzini irşāda gelmiş perçemüñ

- 102b 5 Sāye-i zīrindeki emrāz-ı 'aşkı **Hüzniyā**
Vaşl ile tebşir idüp dil şāda gelmiş perçemüñ

423

Rizī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şakla şūmdan ḥayme-i çin-i ḥākāndur perçemüñ
Setr ider re'süñ güzel ḥān-ı zebāndur perçemüñ
- 2 Çār taraftan bağlamış eṭrāfını mü leşkeri
Hüküm ider Dārāyveş şāhib-i dīvāndur perçemüñ
- 3 Halkalanmış mārveş ol kenz-i ḥüsnüñ ḥıfz ider
Şanki dehrüñ Ḳahramānı ḥün-feşāndur perçemüñ

IV-4: Mısra vezne uymuyor.

422/1a Leşker-i: Metinde "Leşkeri".

3: 102a'da der-kenar.

423/1a çin-i: Metinde "çini".

3b dehrüñ: Metinde "dehriñ".

4 Sıhr ider cāzū tegi üftādeye virmez amān
Zer-külāh zīrinde ber-rişte nişāndur perçemūñ

5 **Rizī** vaşfında zebānın beste kıldı hāmenūñ
‘Ārif-i billāha kenzī mihrībāndur perçemūñ

424*

Şıdkı

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Hāyme-i şāhī gibi kırmış otağı perçemūñ
Ceyş-i ‘aqla gösterür şevkin bayağı perçemūñ

2 Tır-i ğamzeñden çekinmez serpilür gerdānuña
Gāh yañağı būs ider gāhī bu perçemūñ

3 Şerhalandı şāne biñ yirden urıldı zülfüñe
Āteş-efşān eyledi altun tarağı perçemūñ

4 Nīze-[i] ser-tīze müyuñ lālezār itdi beni
Açdı sīnemde yine bir tāze dağı perçemūñ

5 Niçe vaşfin itmesün **Şıdkı** o ‘anber-tıynetūñ
Nāfe-i zār çīne döndürdi dimāğı perçemūñ

* **Sivas Şairleri** (Aşkun, 1948: 262). 102b’de der-kenar.

424/1a şāhī: şāh age. / kırmış: kurulmuş age.

1b Ceyş-i ‘aqla gösterür şevkin: Leşker-i müjgāna hüküm eyler age.

2: – age.

2a Tır: Metinde “Tiz” şeklinde yanlış yazılmış.

3: 2 age.

3 Şu‘lelendi biñ yirden parladı zülfüñ

Āteş-i efşānlar altın tarağı perçemūñ age.

4: 3 age.

4a Tīre-i şad tiz müyin lālezār ettikçe beni age.

4b bir tāze dağı: yanar dağı age.

5: 4 age.

5a ‘anber-tıynetūñ: ‘ayni ğab dudağı age.

5b Nāfe-i zār çīne: Lezzet-i sükkere age.

425

Fethî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gönlümi bu cān ile ol cāna göndermek gerek
Cāna lāyık nesneyi cānāna göndermek gerek
- 2 Öyle göndermek gerek tuymaya yolda raķīb
Bu nihānī sırrı ne pinhāna göndermek gerek
- 3 'Āşık oldum hem-çü bülbül gül yañağun alına
Zīrā kim bülbülleri bostāna göndermek gerek
- 4 Dil-berā derd-i dilüm yazmışam bir deftere
Defterinden bir varaķ sultāna göndermek gerek
- 5 Anca kim kıldum temennā bunda eglenmez gönül
Bu şikeste **Fethî**[yi] Şīrvāna göndermek gerek

103a

426

Halîlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cānumı yandurdu cānā nār-ı hicrānuñ senüñ
Şabrumı yağmāya virdi çeşm-i fettānuñ senüñ
- 2 Hātır-ı mecmū'umı āşüfte kılduñ ey perī
Tā ki düşdi boynuma zülf-i perīşānuñ senüñ
- 3 Gice tesbīhüm şaçun zikri durur dirdüm şehā
Şubḥ-dem yād eylerem la'l-i dūr-efşānuñ senüñ
- 4 Ayāğuna dem-be-dem yüzümi sürmege sebeb

425/4a derd-i: Metinde "derdi". / yazmışam: Metinde "yazamışam".

426/2a Hātır-ı: Metinde "Hātırı".

Bu ki şāyed doğına yüzüme dāmānuñ senüñ

5 Oldı ham ıaddüm za‘ıf oldı vücūdum nāleden
Niçe kim yād eylerem ıadd-i hırāmānuñ senüñ

6 N’eylerem şol cism cānā k’olmaya yoluñda hāk
Yandum şol cānı kim olmaya ıurbānuñ senüñ

7 Çün **Halilî**yi şehā öldürisersin zulm ile
Bārī tîz tut çün budur āyīn ü erkānuñ senüñ

427

Halilî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Şād ol ey dil ki bugün cismüñe cāndur gelicek
Hurrem ol cān ki yine cān-ı cihāndur gelicek

2 Cāme-i hüsni dilā geyme çü Ya‘kūb gibi
Çünkü Yūsuf gibi hüsni iline hāndur gelicek

3 Yine ey bülbül-i dil itmeyesin sūz ile sāz
Çünkü cān gülşenine ğonca-dehāndur gelicek

4 İntizār ile ne ğam cānı revān eyler isem
Kelb ihyā ide ‘İsī-i zamāndur gelicek

5 Cān nişār eyle **Halilî** ıadem-i hākine kim
Rüzeler revnaķı şem‘-i şebistāndur gelicek

5b ıadd-i: Metinde “ıaddi”.

7b āyīn: Metinde “āyin”.

427/4b ‘İsī-i: Metinde “‘İsī vü”.

5a ıadem-i: Metinde “ıademi”.

5b: Mısra vezne uymuyor.

103b

428*

Ahmed*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün*

- 1 Āyīne-i cāndur ruḥ-ı zībāsı 'Alīnūñ
Bu gözle muḥāl oldı temāşāsı 'Alīnūñ
- 2 Kim gezdüre ḥurşīdi gümüş serv üzerinde
Fitneyle meger kāmēt-i zībāsı 'Alīnūñ
- 3 Bir serv durur yaprağı şīve yimişi nāz
Ṭoğrusı belādur ḳad-i bālāsı 'Alīnūñ
- 4 Bostān-ı vişālinden eger mīve şatarsa
Biñ cāna ucuzdur lebi ḥurmāsı 'Alīnūñ
- 5 Yüz fitne vü biñ nāz çeker sürme yirine
Bir demde iki nergis-i şehlāsı 'Alīnūñ
- 6 Cādū gözün öldürdüğünü itmege iḥyā
'İsī-demidür la'l-i güher-zāsı 'Alīnūñ
- 7 Haṭṭ-ı leb[i] tezvīr idügin şormağa **Ahmed**
Hācib getürüpdür ḳaşı ṭuğrası 'Alīnūñ

429

Sā'iloğlı*15'li Hece Ölçüsü*

---

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 221-222)

428/2b kāmēt-i: Metinde "kāmēti". / zībāsı: rā'nāsı D.

3a şīve: sīne D.

4a vişālinden: vişālinde M.

4b lebi: leb M.

5: 6 D.

5a nāz: nāzı D.

6: 5 D.

6a Cādū: Cāzū D. / gözün: gözi D.

I

Niçeler mübtelâ olmuş kaşına İbrâhîmüñ
 Dehân-ı dūr düzilmiş dil-beste İbrâhîmüñ
 şırmalı pūşî başına İbrâhîmüñ
 Bârekallâh on üç on dört yaşına İbrâhîmüñ

II

Bülbül gibi ‘âşık oldum gülşenine güline
 Kurbân olayum mâh yüzinde dâne dâne hâline
 İştüdüm seyrâna çıkmış gül döşeyem yolına
 Anunçün dolanuram başına İbrâhîmüñ

III

Görende ‘aqlum götürür kaşlarınıñ qarası
 Şayılmaz oldu sînemde hânçerinüñ yarası
 ‘Arz-ı hâl itdüm efendim bulamadum çâresi
 Dem-sâzum irişmez oldu gūşına İbrâhîmüñ

IV

104a Hürîden şoyı var imiş kendisi şimdi melek
 Çâre yokdur dervîş gibi âh idüp derdi yürek
 Niçeler cāndan geçdi niçeler oldu helāk
Sâ’iloğlı sen de yan âteşine İbrâhîmüñ

430*

‘Adnî

Mef’ülü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Şād olmak isteyen ğam ile mübtelâ gerek
 ‘Âlemde salţanat taleb iden gedâ gerek
- 2 Âh itdügümce cūşa gelür gözlerüm yaşı
 Deryâ temevvüc itmege lâ-büd hevâ gerek

429/II-2 mâh: Metinde “mâr”, mısranın anlamına uymadığı için düzeltilmiştir.

* **Adnî Divanı** (Yücel, ----: 77)

430/2a gözlerüm: gözüm D.

- 3 Dil milkine hayālün ider hüküm geh gamuñ
Bu bir harābeye ne iki pādīšā gerek
- 4 Kanlu çıkardı yaşımı yolum başarı diyü
Evvel bu işi işlemege dest [ü] pā gerek
- 5 Zühd ü şalāh[1] cām-ı meye şatduğum bu kim
Kim rind olanlaruñ ‘amel[i] bī-riyā gerek
- 6 Gamzeñ hadengi zaħmına cān virdüğüm bu kim
Derd-i dil-i şikesteğe yārā devā gerek
- 7 ‘Adnī izi tozına yüzün sürdüğü bu kim
Kanlu gözine şihhat için tütüyā gerek

431*

‘Adnī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Yārūñ ayağı tozına kıymet cihān gerek
Belki cihān ne nesne ola baş u cān gerek
- 2 Bir yāri kılmışam iki ‘ālemde ihtiyār
Evvel kişiye cān gerek andan cihān gerek
- 3 Varduğca dil işigüne cān pīş-keş kılar
Yāri evine varsa kişi armağān gerek
- 4 Kanlu ya[ş]um yiterdi yine sevgüsü için

4: 6 D.

5a bu kim: budur D.

6: 4 D.

6b Derd-i: Metinde “derdi”.

7a İzün tozına ‘Adnī yüzün niçe sürmesün D.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 58)

431/3a kılar: kıılır D.

Da‘vīye ma‘nī vü daḥı ‘aşka nişān gerek

104b 5 La‘lüñi dişledükce gözi kıanımı döker
Elbette ḥükm-i şer‘ budur kıana kıan gerek

6 Yüzüñe karşı gözyaşın akıtduğum bu kim
Gülzārı tāze tıtmağa āb-ı revān gerek

7 Cüş ile ağladuğımı ‘ayb itme ‘Adnİnün
‘Āşık olanlaruñ gözi deryā-feşān gerek

432

Resmī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Nite kim saña ‘ādetdür niyāz ehline nāz itmek
Velī ḥüdur baña bir nāza biñ dürlü niyāz itmek

2 Sücüd itdükce miḥrāba seni yād itdügüm bu kim
Ḥuzūr-ı kıalb olmasa dürüst olmaz namāz itmek

3 Gülp gülşende keşf itdi dehānuñ sırrını gönca
Begüm dil-tenge ‘ayb olmaz kemerde keşf-i rāz itmek

4 Kıarīb olma kıarībüñe iñen de ey perī-çihre
Bilürsin kim melek segden gerekdür iḥtirāz itmek

5 Ne ḥaddüñ var senüñ **Resmī** bisāt-ı kıurba kıurbiyyet
Kilimine göre ḥoşdur kışıye pā-dırāz itmek

433

Resmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Āḥ kim ‘ālemdede oldum mübtelāsı derdümüñ

432/1b ḥüdur baña: Metinde “hem baña ḥüdur”, vezin gereği düzeltilmiştir.

Ḥāk idiserdür meni āḥir belāsı derdümüñ

2 Naql iderse nāqıl-i erbāb-ı dāniş ḥaşre dek
Biñde birinüñ dutılmaz mā-cerāsı derdümüñ

3 Ol cefā-ḥū bī-vefā yārüñ elinden āḥ kim
Kim belāsıdur baña cevr ü cefāsı derdümüñ

4 Mübtelāñam bunca yıldur raḥm idüp bir gün baña
Dimedüñ ḥālüñ nedür ey mübtelāsı derdümüñ

105a 5 Şerbet-i la‘lün den em şun **Resmī**-i dil-ḥasteye
Ki ey ṭabīb-i cān u dil oldur devāsı derdümüñ

434

Nücümī

Meḥ‘ülü Meḥ‘ilü Meḥ‘ilü Fa‘ülün

1 Luṭfı boyuñuñ serv-i çemenden daḥı nāzük
Reng[i] ruḥuñuñ berg-i semenden daḥı nāzük

2 Çok var şanemā lāle-ruḥ [u] gonca-leb ammā
Bulınmaya hīç uşbu dehenden daḥı nāzük

3 Hem tāze ruḥuñ gülşen-i terden daḥı ra‘nā
Hem dürlereñ ol dürr-i ‘Adenden daḥı nāzük

4 ‘Anber disem ol zülfe ḥaṭādur kim olupdur
Her çini anuñ müşg-i Ḥotenden daḥı nāzük

5 Miḥrüne niçe yanmasun ey māḥ **Nücümī**
‘Ālemde bugün görmedi senden daḥı nāzük

435

Nücümî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Läleler devr ider elde cām-ı şahbālar gerek
Serv-ğad dil-berler ile mā'-i hađrālar gerek
- 2 Ravza-i cennet cemālün gibi çün tāze çemen
Lāle-ruğ maħbūb ile zevğ-i temāşālar gerek
- 3 Ğam sevādında dil ol dimāğa sevdāyī-mizāc
Bāde-i ħamrā ile her dem müdāvālar gerek
- 4 Cān dimāğın raħmet enfāsı mu'aṭṭar kıлмаğa
Ĥāl-i 'anber-bār ile zülf-i semen-sālar gerek
- 5 Ĥüb vechiyle **Nücümî** ħüsünü kılar beyān
Gülşen-i ra'nāya lā-büd medħ-i zībālar gerek

105b

436*

Aħmed

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Efkār-ı 'aşkuñ ile dil-efkārūñam senün
Dermendiyem ki derde giriftāruñam senün
- 2 Sevmek seni günāh ise aş zülfüne beni
Başdan ayağa tut ki güneħkārūñam senün
- 3 Serv-i çemen görüp didi āzāde ħaddüñi
Ey kebk-i nāz bende-i refitāruñam senün

435/4b Ĥāl-i: Metinde "Ĥālî".

* **Aħmed Paşa Divanı** (Tarlān, 1966: 220-221)

436/1a 'aşkuñ: 'aşğ M.

1b Dermendiyem: Dermāndeyin D.

2b tut ki: dek çü D.

3: - M.

- 4 Bīmārın öldürücü dil ü cān ṭabībisin
Öldür beni ki derd ile bīmāruñam senüñ
- 5 Ne māhsın ki cān alalı Müşterī gözüñ
Bāzār-ı mihr içinde ḥarīdāruñam senüñ
- 6 Ṭurdum ḳapuñda başuma bir gün ṭoġa diyü
Gören şanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ
- 7 Ey ṭās-ı ‘aşḳuña dil ü cān ka‘beteyn olan
Nerd-i ġamuñda ḥasret ile zāruñam senüñ
- 8 Yār **Aḥmedi** görüp didi ey ‘andelīb-i mest
Zārīluġ eyle ṭurma ki ġülzāruñam senüñ

437*

Rahmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Gözi nūrı geçerken çeşme-i ḥurşīd-i eflāküñ
Yüzi şuyını dökdi yirlere rüy-ı ‘araḳnāküñ
- 2 Felek naḥcīri bir oġlu şikāruñ ey kemān-ebrū
Ġazāl-i mihri aşmazsa n’ola terkiye fitrāküñ
- 3 Başarsa ḥāküm üzre pāy dil-ber incine şāyed
Dilā süzenler ile dikmesinler sīne-i çāküñ

4: 3 M.

5: 4 M.

6: – M.

7: – M.

8: 5 M.

8b Zārīluġ: Zārīluġ D.

* **Bursalı Rahmī Çelebi ve Divanı** (Tıġlı, 2006: 270). Bu gazelin sadece matla beyti, Divan’ın “Metali” başlıklı kısmında yer alıyor.

437/3a ḥāküm: Metinde “ḥākim”.

- 4 Ma'ârif gülşeninde ben gülem a'dâ anuñ hârı
Mu'ayyendür gülün yanında kadri hâr ü hâşâkûñ
- 5 Kelâmuñ 'av'avinden nâma gelmez zerrece noqşân
Ne gam ta'nından ey **Rahmî** bugün her merd-i nâ-pâkûñ

438*

Rahmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Iyddur yoq kimse dest-i dil-rübâya degmedük
El ucıyla gerçi biz bir merhabâya degmedük
- 2 Qadr ü câh-ı şadr-ı 'âlî başı idersin câh ile
Ey felek yanunda biz bir buriyâya degmedük
- 3 Lâübâlî 'âşıkuz küy-ı ferâgat yirümüz
Zâhide havfından ehl-i riyâya degmedük
- 106a 4 Derd-i verd ile humâr-ı hecr ile âlûdeden
Sâkiyâ devründe bir câm-ı şafâya degmedük
- 5 Künc-i gâmda haste-hâl olmuş durur **Rahmî**-zâr
Şerbet-i vaşluñdan ammâ bir devâya degmedük

439**

Bâkî

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hübda çihre ile sîne gerek
İşte maḥbûb böylesine gerek
- 2 Geçmege baḥr-ı gâmdan ey sâkî

4a anuñ: Metinde "anıñ".

* **Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı** (Tıgılı, 2006)'nda bulunamadı.

** **Bâkî Divânı** (Küçük, 1994: 274-275)

439/1b İşte: Baña D.

Zevrağ-ı mey gibi sefine gerek

3 Almağa nağd-i ‘aşkıyı yārūñ
Nağd-i eşküm gibi hazîne gerek

4 Sāde-rūlarda āl ruħlar ile
Siyeh ebrū beyāz sīne gerek

5 Künc-i gamda o ađlasuñ **Bāı**
Yār sevmek anuñ nesine gerek

440

Siyāhı

Fe‘ilātün Mef‘ilün Fe‘ilün

1 Gülmek ol onca-i güzīne gerek
Ağlamak bülbül-i hazîne gerek

2 Mūnasır ılma lufuñ ađyāra
Pādiāhum seni yirine gerek

3 Kim severse o yār-ı dil-ārāyı
Aña germābeve hazîne gerek

4 Ne baña būs-ı lezzet-i leb-i yār
Ne afā-yı sürūr-ı sīne gerek

5 Cānı ıksun **Siyāhınūñ** am ile
‘Āı [olma] anuñ nesine gerek

3 Būseyi eksük eylemez cānān
Bundan artu baña daı ne gerek D.

4 Mıır-ı hūsn ire ey eh-i hūbān
Almağa valuñı hazīne gerek D.

440/1a gūlmek: Metinde “gōñlūmūñ” eklinde yanlı yazılmı.

2b Pādiāhum: Metinde “Pādiā vū hem” eklinde yanlı yazılmı.

3a dil-ārāyı: Metinde “dil-ārāñı”, anlam geređi dūzeltilmitir.

4a leb: Metinde “lebib” eklinde yanlı yazılmı.

441*

Rübâ'î***Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

106b

Gice pervânelele beşmi germ-â-ger idi şem'ün
 Şeher bağıdum ne şem'-i meclis-ārā var ne pervāne
 (*Mefâ'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün*)
 Hudā kerīmdür elbette eylemez maḥrūm
 Murādına irişür her kişı Hudā diyerek

442***

Nābî*Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün*

- 1 Sīmden cūybārdur kemerūñ
Ehl-i 'aşka medārdur kemerūñ
- 2 Daḥme-i genc-i vuşlat üstinde
Ser be-hem-dāde mārdu kemerūñ
- 3 Şehr-i bāğ-ı İrem miyānında
Bağlanılmış ḥişārdur kemerūñ
- 4 O miyān-ı semīn-i sīmīni
Kucmada bī-ḳarārdur kemerūñ
- 5 Feth-i bāb-ı vişāl ümīdi ile
Beste-i intizārdur kemerūñ
- 6 Bāzū-yı fikri gibi **Nābīnūñ**
Nā'il-i der-kenārdur kemerūñ

* Şeyhülislām Yahyâ Divānı (Kavruk, 2001: 381-193)

** Şeyhülislām Yahyâ'ya ait farklı iki gazelden birer beyit alınarak burada rübâ'î olarak verilmiş.

*** **Nābî Divānı C. II** (Bilkan, 1997: 791-792)

442/2b dāde: dāde-i M.

3b Bağlanılmış: Bağlanmış M.

4b semīn-i sīmīni: sīmīn ten-i sīmīni M.

443*

Sâmî*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Fitne-i devr-i kamer âfet-i cândur kemerüñ
 Tavḳ-ı teşhîr-i dil-i mâh-ruḥândur kemerüñ
- 2 Daḥme-i sîm-şikem nâf aña ḳufl-i elmâs
 Mâr-ı pîçîde ser-i genc-i nihândur kemerüñ
- 3 Âb-ı ḥayvânda olur ḥalka-i girdâb bedîd
 Cism-i pâkinde ne dem cilve-feşândur kemerüñ
- 4 Cüy-ı çeşmümde olur ḥayl-ı ḥayâlâta memer
 Tâk-ı dil-cüy-ı yel-i müy-ı miyândur kemerüñ
- 107a 5 Olsa ger cilvegeh-i ḥaçer-i sîmîn-i ber-âb
 Şan gümüş şuyı ile çeşme ‘ıyândur kemerüñ
- 6 Dile bir çengel ilişdürse gerek besbelli
 Başbaşa virdi belî fitne-resândur kemerüñ
- 7 Burc-ı Ḳavse meh-i nev eyledi taḥvîl henüz
 Maṭla‘-ı ḥaçer-i Mirrîḥ-fesândur kemerüñ
- 8 Tâḳatin tâk ider **Sâmî**-i ḥam-geşte ḳadin
 Pîçiş-i târı kemend-efgen-i cândur kemerüñ

444

Rübâ‘î

Ey nüşâ-i ḥüsn sırr-ı cândur suḥanuñ

Terkîb-i cevâhir-i cinândur bedenüñ

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 28)

443/4a çeşmümde: Metinde “çeşmümde” şeklinde yanlış yazılmış.

7a nev: – M.

Dü-noqta-i sürhdan dü-leb-i tenvîndür

Tenvîndeki nün-ı nihândur bedenüñ

445*

Mu‘ammâ-yı Melek

Mef‘ülü Mefâ‘ilün Fa‘ülün

Ger dil-berümün adın şorarsañ

Bir qızı onı yârumca

Harfî'l-Lâm

446**

Şeyhî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Serverâ servi boyuñ hem-ser-i tûbî mi degül
Sen Sikender qademün efser-i Kistrî mi degül
- 2 Çeşmün öldürse ne gam çeşme-i cândur tuğağuş
Melekü'l-mevt ise ol bu dem-i ‘İsî mi degül
- 3 ‘Aşkuñ derd-i seri ‘âlemi Mecnûn ideli
Zülfüñün silsilesi hasret-i Leylî mi degül
- 4 İbn-i muqlî qalemi muqalletin ‘aynuñdan
Şad ‘ayn olmağ için yazmağa elem mi degül
- 5 Zâhide sidre maqâmı ya baña qamet-i döst

* 107a’da der-kenar.

** **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 202)

446/1a tûbî: tûbâ M.

1b Sikender: İskender M. / Kistrî: Kistrâ M.

2a cândur: cân D.

2b dem-i: Metinde “demi”.

3: 5 D.

3a ‘Aşkuñ derd-i seri: ‘Aşkınuñ velvelesi D.

3b hasret: hayret D.

4 Hüsñ ma’nisine bu cân u cihân şüretdür

Yüzün âyinesi ol şürete ma’nî mi degül D.

5: 3 D.

5a Zâhide: Zâhidâ M. / ya baña: vü bize D.

Müntehā gözler iseñ bu nazar a'fī mi degül

6 N'ola ğaşy oldum ise ğayret ile Mūsāvār
Yār dīdārı bu dem nūr-ı tecellī mi degül

7 Tek şalā eyle şehā yoluña baş oynamağa
Kadem ol demde başan Yūsuf-ı **Şeyhī** mi degül

107b

447*

Şeyhī

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

1 Perī-şifat ne yüzdür bu şekl [ü] bu şemā'il
K'olur gören kişinüñ elbetde 'aqlı zā'il

2 'Ağdinde saçlarınıñ müşkil hisāba gelmez
'Aql u kıyās eliyle ğall olımaz ol mesā'il

3 Levhinde sīnesinüñ yüz da'vet oğuram
Heykel yirine bir kez kılsa ğolın ğamā'il

4 Bād-ı şabā boyından serve ğaber yitürmiş
Ol mu'tedil hevāya cān ile oldı mā'il

5 Didüm ki cān senüñle bī-perde şoğbet ister

6: – M.

7: 6 M.

7b ol demde: evvelde D. / başan: naşın M. / Yūsuf-ı: Metinde "Yūsufi".

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 206)

447/1a şemā'il: şemāyil D.

1b elbetde: – M. / zā'il: zāyil D.

2: 3 D.

2b 'Aql u: 'Ağla M. / mesā'il: mesāyil D.

3: 2 D.

3a oğuram: oğuyaydum D.

3b ğamā'il: ğamāyil D.

4a boyından serve: boyında selve M. / yitürmiş: getürmiş D.

4b mā'il: māyil D.

5a bī-perde: ber-perde M.

Didüm bu şart ile kim olmaya cism hâ'il

- 6 Taḥşîl-i 'ilm-i 'aşk[1] âsân bilürdük evvel
'Ömr âhîr oldu olmaz hâşıl ne hoş fezâ'il
- 7 Kavvâl-i meclis-i şâh Şeyhî terennüm ider
Kim kopdı her taraftan *lillâhi* dürr-i kâ'il

448

[Gazel]

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çün şataşdı çeşmüme şol tal'at-i ferhunde-fâl
Kim Habeşden bâc alur Rümî yüzinden zengî-hâl
- 2 Rüyı süsen hûbı tevsen vech-i aḥsen kîprügi
Göñli rüşen hüsni gülşen zülfi cüşen beñzi al
- 3 Saçı sünbül sözi bülbül özi şengül gözi şüh
Zülfi kayd ü kaşdı şayd u derd[i] keyd ü gerd[i] dâl
- 4 Mihri yoḥ u cevri çoḥ u kîrpügi oḥ kaşı yay
Cismi ḥaste zülfi deste ağzı beste sözi bal
- 5 Yüzi ay gün la'li mey-gün rengi gül-gün ḥaṭṭı sebz
Yaşı câle işi nâle rengi lâle kaddi dâl

449*

Mu'ammâ-yı İlyâs

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

5b Didüm bu: Eydür şu D. / hâ'il: hâyil D.

6b ne: bu D. / fezâ'il: ḥaşâyil D.

7a şâh: şeh D. / terennüm ider: sözin mi D.

7b kopdı: çıkdı D. / kâ'il: kâyil D.

448/1a tal'at-i: Metinde "tal'ati".

* 107b'de der-kenar.

- Aş ortasına başı aşağı dökicek bal
Taşh[ī]f idüben çağıruram aduñı der-ḥāl
- 108a **450**
Maḥmūdođlı
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
- 1 Cān u dilden kim ki ‘aşquñ gencine maḥrem degül
Ehl-i ‘irfān içre anun ‘izzeti a‘zam degül
- 2 Kim ki bir dem olmadı ber-düşlarına hem-nişīn
Şanma insān anı ya‘nī şöyle kim ādem degül
- 3 ‘Ālem [ü] ādem nedür rüşen kılandan bir beyān
Kim [bu] sırruñ maḥremi her kimseye i‘lām degül
- 4 Muştafā vü Murtażā vü çün bu ikiden murād
Ḥamdülillāh kim olaruñ mihri cāndan kem degül
- 5 Gerçi İbrāhīm için çoğlar giyüpdür tēc-ı ‘aşq
Kisvet ehlidür velī anuñ adı Edhem degül
- 6 Leblerüñ kand-ābına şevkinde her cān pürdür şulu
Çeşmeler çoğdur velīkin Kevşer [ü] Zemzem degül
- 7 **Maḥmudođlı** ad dimesin başuñı meydāna şal
Kim bu meydāndan kaçanlar şāhib-i erdem degül

451*

Nizāmī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Cānā bu nāz-ı gönca ‘aceb nolısar me’āl

449/b taşhīf: Metinde “taşhif” şeklinde yanlış yazılmış.

450/6a: Mısra vezne uymuyor.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 190)

451/1a nāz-ı: nāz u D.

- Dil hod senüñ durur dilegüñ bu ise me al
- 2 Aldadı aldı gönlümi gamzeñ kim āl ile
Ahsente sihr içinde gözüñe zihī kemāl
- 3 Şan beyt-i ‘ankebūta ʔolaşmış meges durur
Bu sīne-i müşebbek içinde ol hayāl-i hāl
- 4 Ehl-i şafāya hūn-ı şurāhī mübāhdur
Kim şer‘ içinde hūn-ı hārāmī durur hālāl
- 5 Alnuñda kaşlaruñı görenler dir ey şanem
Bir ay gürresinde ‘acebdür iki hilāl
- 108b** 6 Ey hūr-çihre baş[1] neden oldu aşığa
Ger irmediyse tūbiye kaddüñden infi‘āl
- 7 Ola ki haṭıruña güzer eyleyem diyü
Ża‘f ile itmişem şanemā kendümi hayāl
- 8 Peyveste rüz-ı ‘ıyd-ı sa‘ādet midür yüzüñ
Kim rüşen oldu bir gün içinde iki hilāl
- 9 Mümkün degül **Nizāmī**ye sensüz hayāt kim
Cānsuz cihān içinde dirilmek olur muḥāl

452

Fethī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1b bu: cān D.

3b müşebbek: müşg M.

4b hārāmīdurur: hārāmī olur D.

8: – M.

9: 8 M.

9b dirilmek: dirilük D.

- 1 Yār bizden cān dilerse cān dirīg andan degül
İçmege ger kıan dilerse kıan dirīg andan degül
- 2 Mest-i çeşmüñ ger kebāb isterse kim nuql itmege
Bu benüm bağrum kebāb biryān dirīg andan degül
- 3 Genc-i ‘aşkıñ ger ĥarāb isterse kim bir dem tura
Bu benüm göñlüm gibi vīrān dirīg andan degül
- 4 Çeşmüm üzre ger kıadem başsañ etek saçusına
La‘l [ü] yāķüt dürr ilen mercān dirīg andan degül
- 5 Kıaşlaruñ görgeç gözüm biñ cān fedā kılsa n’ola
Kıanda kim yay ola bir kıurbān dirīg andan degül
- 6 Yār aña feryādumı çoĥ diñlemekden incinür
Fethī pes bu nāle vü efgān dirīg andan degül

453

Fethī*Mefā‘ılün Mefā‘ılün Fa‘ülün*

- 1 Zihī her dem beni şeydā kılan dil
Bu göñlüm rāzını peydā kılan dil
- 2 Zihī ol Türk yađmā-yı ğamından
Vücüdum şehrinı yađmā kılan dil
- 3 Zihī pervāne teg her dem nigāruñ
Cemāli şem‘ine pervā kılan dil
- 109a 4 Zihī her kıanda bir lü‘lüveş var

452/2b kebāb: Metinde “kebāb gibi”, gibi edatı vezin gereği mısradan çıkarılmıştır.

453/2a yađmā-yı: Metinde “yađmāyı”.

Özin ol lü'lüya lālā kılan dil

5 Zihī bāzār-ı ‘aşq içinde yārūñ
Sevād-ı zülfıyle sevdā kılan dil

6 Zihī her ānuña qaddini görgec
Hevā-yı ‘ālemi bālā kılan dil

7 Zihī **Fethi**nüñ ol gevher ğamından
Gözinüñ yaşını deryā kılan dil

454

Halilî

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün

1 Beni āşüfte vü şeydā kılan dil
Baña bu ‘aşq odın peydā kılan dil

2 Heves odına yağan cān çün ‘üd
Hevā-yı ‘ālemi bālā kılan dil

3 Görürse kanda bir hüsni cemāli
Aña pervāneveş pervā kılan dil

4 Akıdup gözlerümden kanlu yaşı
Vücūdum ğarqa-i deryā kılan dil

5 **Halilî** haste vü āşüfte-ğālî
Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

455

Be-Rub‘-ı Murabba‘iyât

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I

Hırmen-i gülde görüp zülf-i semen-sāy gönül
 Eyledüñ her şiken [ü] pīçini her cāy gönül
 Sevme didüm niçe kim eslemedüñ hāy gönül
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

II

109b Geçdi ‘ömrüm dün [ü] gün ḥasret ü derd ü ğam ile
 Müdde‘ī bağrumı kan itdi benüm verhem ile
 Sevdüñ ey dil göricek her güzeli dīdem ile
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

III

Niçe kim başuma ğavġā-yı ğam-ı şāh gelür
 Cāme-i şabr-ı gönül ḳaddine kūtāh gelür
 İhtiyārum yoğ iken dilde müdām āh gelür
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

IV

Ḥayli vaqt oldı ki yār eylemedüñ yād meni
 Ağlaram ḥasret ile dāmen-i feryād meni
 Degemez bu dil ü dīvāne k’olam şād meni
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

V

Āha kim ‘arz-ı cemāl itmeye ‘uşşāḳa ḥabīb
 Beñzer ol luṭf-ı kerem-kānını men‘ itdi rakīb
 Ger ölürse bu firāḳ ile **Ḥalīlī** ğarīb
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

456*

Nazīre-i Murabba‘ Aḥmed Fermāyed

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

455/ I-1 Hırmen-i: Metinde “Hırmeni”.

II-2 itdi: Metinde “itdü”.

III-1 ğavġā-yı: Metinde “ğavġāyı”. / ğam-ı: Metinde “ğamı”.

IV-2 dāmen-i: Metinde “dāmeni”.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 233-234)

I

Gül yüzünde görelî zülf-i semen-sây gönül
 Kuru sevdâda yiler bî-ser ü bî-pây gönül
 Dimedüm mi ki dolaşma sen aña hây gönül
 Ey gönül vây bu gönül ey gönül ey vây gönül

II

Çin-i zülfünden umar nâfe-i hoş-büyü murâd
 Bu hevâ yolına yıllarla yiler nite ki bād
 Ol dağı sencileyin itmedi ben hasteyi yād
 Vay gönül vay bu gönül vay gönül ey vay gönül

III

Felekün nüş iderem nîşini sâğarlar ile
 Doğradı hâr-ı cefâ bağrumı hançerler ile
 Baş kosam dimez idüm ben dağı dil-berler ile
 Ey gönül vây bu gönül ey gönül ey vây gönül

IV

110a Meni hâk itdi hevâ yolına sevdâ n'idelüm
 Pây-mâl eyledi bu zülf-i semen-sâ n'idelüm
 Kul idinmezdi güzeller bizi illâ n'idelüm
 Ey gönül vây bu gönül ey gönül ey vây gönül

V

Yarün itden çoğ uyar ardına ağıyar dirîğ
 Bize yâr olmadı ol şüh-ı sitemkâr dirîğ
 Kıldı bir dil-ber-i hercâyîyi dil-dâr dirîğ
 Vay gönül vay bu gönül vay gönül ey vay gönül

456/I-1 yüzünde: yüzünü M.

I-2 sevdâda: sevdâya M.

I-3 dolaşma: tolaşma D.

I-4 Ey gönül: Vay gönül D. / ey gönül: vay gönül D.

II: – M.

III: II M.

III-2 Doğradı: Toğradı D.

III-4 Ey gönül: Vay gönül D. / ey gönül: vay gönül D.

IV: III M.

IV-1 Meni: Bizi D.

IV-4 Ey gönül: Vay gönül D. / ey gönül: vay gönül D.

V: – M.

VI

Men dimezdüm ki hevā yolına ser-bāz gelem
 Ney-i ‘aşkı bıraķup çeng ile dem-sāz gelem
 Dir idüm ‘aşkı ķopuzın uşadup vāz gelem
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

VII

Dil dilerken yüzünüñ vaşlını cāndan daķı yig
 Bir demin görür iken iki cihāndan daķı yig
 Aķdı bir serve daķı āb-ı revāndan daķı yig
 Vay gönül vay bu gönül vay gönül ey vay gönül

VIII

Dest-i kūtāhuma baş egmedüñ ey serv-i dirāz
 K’ola şekker lebüne tūfī-i dil maķrem-i rāz
 Vāz geldüm ben eger gelse bu gönül daķı vāz
 Vay gönül vay bu gönül vay gönül ey vay gönül

IX

Aħmedem kim oķınur nāmum ile nāme-i ‘aşķ
 Germ ider sözlerümüñ sāzını ser-nāme-i ‘aşķ
 Dil elinden biçilüpdür baña bu cāme-i ‘aşķ
 Ey gönül vāy bu gönül ey gönül ey vāy gönül

457

Halīlī*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 ‘Aşķuñ ey dōst gönül Tūrına Mūsā mı degül
 Leblerüñ nefħa-i rūħ itmege ‘İsā mı degül

VI: IV M.

VI-1 Men: Ben D.

VI-2 Ney-i ‘aşkı bıraķup çeng ile: Ney-i ‘aşķuñla ğamuñ çengine D.

VI-3 Dir idüm: Men didüm M. / ‘aşkı: ‘aşķ D.

VI-4 Ey gönül: Vay gönül D. / ey gönül: vay gönül D.

VII: – M.

VIII: – M.

IX: V M.

IX-2 Germ ider: Germdür D. / sāzını: sūzıyla D. / ser-nāme-i: hengāme-i D.

IX-3 baña bu: boyuma D.

IX-4 Ey gönül: Vay gönül D. / ey gönül: vay gönül D.

- 2   Katl iden ya'nī degül mi şanemā gamzelerün
Yine ihyā kılan ol la'l-i şeker-hā mı degül
- 3   Şüretün āyine-i münker olan mergūba
Yañağun mu'cizesi hoş yed-i beyzā mı degül
- 4   Sīnemün nārı ile gözlerümün ābından
Gökyüzi āteşi vü yiryüzi deryā mı degül
- 5   Şevk-i hüsnünden eyā lāle-ruḥ [u] ḡonca-dehen
'Ālemün ḥalkı kamu vālih ü şeydā mı degül
- 6   Döküben dāne gönül tūşisini dāma çeken
Ḥāl-i Hindū ile ol zülf-i semen-sā mı degül
- 7   Kıl teraḥḥum bu **Ḥalīlī**[-i] ciger-ḥūna kim ol
Gül yüzün medḥine hoş bülbül-i gūyā mı degül

458*

Zātī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1   Ṭālibā gel *lāy*ı isḳāṭ eyleyüp *illāy*ı bul
Geç bu keşret 'āleminden vaḥdet-i kübrāyı bul
- 2   Kaṭreye aldanma hergiz ṭālib-i 'ummān iseñ
'Ālemi cümle iḥāṭā eyleyen deryāyı bul
- 3   Serserī gezme cihān bāğında cānā 'āḳıl ol
Var yūri şol şehr-i 'uḳbāya gider ālāyı bul
- 4   Ḥ'āb-ı ḡafletle geçürme 'ömrünü nergis gibi

457/5a Şevk-i: Metinde "Şevki".

* **Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)'de bulunamadı. 110a'da der-kenar.

Ƙadre irmek ister iseñ leyle-i isrāyı bul

5 Hızn-i dünyā bī-bahādur aña meyl itme şağın
Var ‘Aden şehrinde ey dil gevher-i yek-tāyı bul

6 Murğ-ı cānāndan haber almağ dilerseñ **Zātiyā**
Gir gönül Ƙāfında perr ü bāl açan ‘anğāyı bul

110b

459*

Ağmed

Mefā‘lün Mefā‘lün Fa‘ülün

1 Belābil gūş idüp nūş it belābil
Ki Ƙomadı ‘anā dilde ‘anādil

2 Gel ey muṭrıb çü Ƙul Ƙul dir şurāhī
Şıma sözini ol Ƙavline Ƙā’il

3 Meger dil bāğıdur sünbül şaçuñ kim
Ƙağar cān boynına müşğın selāsıl

4 Rağıb-i dīv mekr içün şal ey dōst
Ƙoluñdan boynuma müşğın ħamā’il

5 N’ola meyl itseñ **Ağmed** āhına kim
Olur bād ile her dem serv mā’il

460

Sa’dī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Zülfine Ƙolaşma ey dil bu hevādan vāz gel

* **Ağmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 236)

459/2a ey: – M.

2b Ƙā’il: Ƙāyıl M.

3b Ƙağar: Dağar D.

4b müşğın: sımın D. / ħamā’il: ħamāyıl D.

5a mā’il: māyıl D.

Bend olursın nā-geh ol dām-ı belādan vāz gel

2 Ğayra dil virdi diyü ğamz itme ey kej-rā қаşı
Doğrudur gönlüm benüm bu iftirādan vāz gel

3 Çīn-i zūlfine iñen öykünme ey misk-i haṭā
[Saña] yüz қarası olur bu haṭādan vāz gel

4 Lebleri yādına қan ağladuğum ‘arz eyleme
Ey gözüm billāh bu geçmiş mā-cerādan vāz gel

5 **Sa’dī** bir rind ü ḥarābātīdür ey zāhid bugün
Pendüñi gūş eylemez şol bī-nevādan vāz gel

461*

Dā’ī

Mef’ūlü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1 Қауқа қулуñдан iy şanem-i bī-vefā güzel
Var mı cihānda ḥūbluđa ya’nī beқā güzel

2 Yoқdur bugün cihānda saña beñzer ādemī
Sensin bu ‘aşr içinde begüm müntehā güzel

3 Yā Rabb güzellük içre ‘aceb sır nedür kim uş
Biñ pādişāha nāzı geçer bir gedā güzel

111a 4 Devrān senüñdür uş süregör devrüñi bugün
Yūsuf egerçi görklü idi Muştafā güzel

* **Ahmed-i Dā’ī Divanı C. I, Metin-Gramer-Tıpkıbasım** (Özmen, 2001: 128-129)

461/2: – M.

3: 5 D.

3a uş: – M.

4: 3 D.

4a uş: – M. / bugün: қamer M.

5 ‘Aşık gerek ki mihr ü vefâ ‘âdet eyleye
Her-çend iderse nâz ile cevır [ü] cefâ güzel

6 Dünyâ vü âhîret çü güzelliük tufeylidür
‘Âlem kâmusı bir yaña bu bir yaña güzel

7 **Dâ’î** cihânda qalma velî görklü şürete
Uçmağa kimse girmeye ger olmaya güzel

462*

Mu‘ammâ-yı Halîl

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün

Hall ortasına başı aşığa dökicek yil
Ol yüzi kâmer dil-ber-i ‘ayyâr adımı bil

463

Senâyi

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Vişâlûndür ümîd-i cân cemâlûndür murâd-ı dil
Kilîd-i dürc-i gevherdür leb-i la‘lûñ dilûndür dil

2 Melâhatden urur iken gerekmez tirş-i rû olmağ
Ne lâzım tatlu ağzuñdan gele her [dem] di acı dil

3 Raqîbi bir ele alup beni de bir elüñe al
Terâzûvâr ‘adl eyle görelüm kime mâ’il dil

4 Göñül hâlini benden şor ki şemşîr-i firâkuñdan
Cerîh-i garğ-ı hûn olmuş sipâh-ı gâmdan öldüm dil

5 Eger gâmzen hadengine fedâ olmazsa cânım

5: 4 D.

6a çü: ki D. / tufeylidür: Metinde “tufeylidür” şeklinde yanlış yazılmış.

6b yaña bu: yañadur D.

* 111a’da der-kenar.

Dilüm yoğ uş dilerseñ dil dilerseñ dil dilerseñ dil

- 6 Vişālũne tatar dā'im ümīdi on sekiz biñ halk
Cemālũne kılor her dem **Şenāyī** yitmiş iki dil
- 7 Ayağın baş iden şem'ũñ gice teg iki bahşında
Bilür bir hũbuñ adın kim ol almışdur şafiden dil

111b

464*

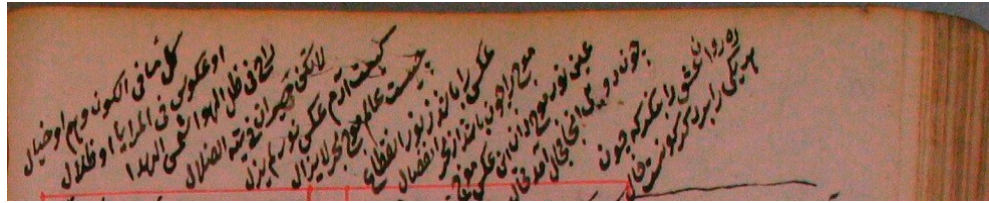
Nābī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Herkesüñ vefk-i murādınca Hūdā-yı müte'al
Şāma hũsn eylemiş ihsān Halebe māl [ü] menāl
- 2 Şāmda her ne kadar çaht-ı mekāsib var ise
Bulınur şehr-i Halebde o kadar çaht-ı cemāl
- 3 Eyleyen māl ü menāl ile leb-ā-leb Halebi
Eylemiş Şām[1] dağı dil-ber ile māl-ā-māl
- 4 Haleb içre arayup bulmadıguñ mäh-rüyān
Şāma var tā ide yek merhaleden istiğbāl
- 5 Başka bir hũsni de **Nābī** budur ol şehrüñ kim
Mäh-rüyānı ider 'āşika teklif-i vişāl

465**

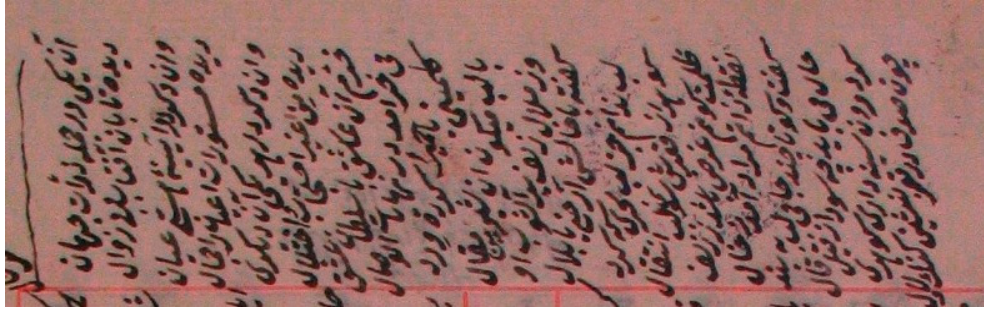
[Mülemmā (Arapça-Farsça)]

* **Nābī Dīvānı C. II** (Bilkan, 1997: 832)

464/4a bulmadıguñ: bulduğımı D. / mäh-rüyān: mäh-ruhān D.

** 111b'de der-kenar.

466*

Sâmî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kişver-i 'aşkuñ şeh-i şāhib-kırānıdur göñül
Ceyş-i endühuñ re'îs-i kârvānıdur göñül
- 2 Kaçresinde niçe deryālar nihān-ender-nihān
Evvelīn mevc-i muhīṭ-i bī-nişānıdur göñül
- 3 Bā'-i *bismillāha* bed'e kāf u nūna noқтаdur
Merkez-i pergār sırr-ı *kün fekāmdur* göñül
- 4 Noktasında ma'nī-i *seb'u'l-meşānī* muhtefī
Şerh-i metn-i heft-cild-i āsumānıdur göñül
- 5 Maḥrem-i ḫalvet-serā-yı perde-i ilhāmdur
Şāhid-i ḡaybuñ nedīm-i nükte-dānıdur göñül
- 6 Cur'ası ḫāk ü ḫabābı nüh kıbābı çār-ṭāḫ
Sāḡar-ı ser-şār-ı bezm-i lā-mekānıdur göñül
- 7 Devr-i eflāke nuḫustīn-i noқта-i pergārdur
Hāme-i şun'uñ süveydā-yı lişānıdur göñül

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 29-30)

466/3b *kün fekān*: "Ol, hemen oldu." Bakara (2/117), Âl-i İmrân (3/47, 59), En'âm (6/73), Nahl (16/40), Meryem (19/35), Yâsîn (36/82), Mü'min (40/68)

6a kıbâbı: kıbâb D.

112a 8 Perveriş-yâb-ı fûrûğ-ı âfitâb-ı ‘aşk olur
Gevher-i hûnîn-i dâğvâr-ı siyeh-kânıdur gönül

9 Naḥl-i âh-ı âteşin bâr-ı zemîn-i sîneye
Toḥm-ı pür-neşv ü nemâ-yı câvidânıdur gönül

10 Kâf-ı istiğnâ-yı ‘aşk u evcgâh-ı himmetüñ
Sâmiyâ ‘ankâ-yı vâlâ-âşiyânıdur gönül

467*

Rübâ‘î

‘Aşkuñla idüp sîne-i pür-şerḥa ezel
Dîbâce-i ârzüya çekdüm cedvel
Zülfinde iken ilişdi dil kâküline
Ser-menzile çıkdı rîsmân-ı bâz-ı emel

468**

Mu‘ammâ-yı Kâsım

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Diler iseñ kim [ki] döst[uñ] adını bilmek Ḥalîl
Karganuñ nağmes[i] [i]le simsimi taqsîm kıl

469

Mu‘ammâ-yı Muḥammed Çelebi

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Muḥtesibden el ḳalbini ki ḳalb-i çaḳ
Ḳanını maḳlûb dök kim ḳalbine olsun delîl
Gözlerüm ucı göreliden lebüñi dilerem
Düşmenüñi gice gündüz dem-be-dem ḥür u zelîl

* **Nâbî Dîvânı C. II** (Bilkan, 1997: 821)

467/1 sîne-i: sineyi D.

** 112a’da der-kenar.

Ḥarfü'l-Mîm

470*

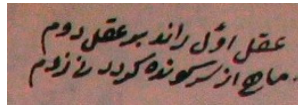
Aḥmed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dā'imā serv-i bülendüñ ser-firāz olsun begüm
Dest-gīrūñ hem Ḥudā-yı bī-niyāz olsun begüm
- 2 Dôstlaruñ fevka'l-'ulāda düşmenüñ tahte's-serā
Kim saña yavuz şanursa 'ömri az olsun begüm
- 3 Cümle maqşüdün müyesser hem murāduñ cümle rām
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ dırāz olsun begüm
- 4 Mestem ol çeşm-i ḥumāruñdan şehā luṭf eylegil
Vir naşīhat zülfüñe kim dil-nevāz olsun begüm
- 112b 5 Ger dilerseñ kim kapuñ Maḥmūd-ı ḥāş u 'ām ola
Aḥmedi ço işigüñde kim Ayāz olsun begüm

471**

[Farsça Beyt]

472

Ḥalvetī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dīnüm İmānum çü kıblem rüy-ı şāhumdur benüm
Kaşları mihrābum alnı secdegāhumdur benüm

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 248)

470/1b Ḥudā-yı: Ḥudā vü M.

2a Dostlaruñ: Dostuñ D.

3a Cümle maqşüdün: Maqşüdün cümle M.

** 112b'de der-kenar.

- 2 Rūz-ı rüşen yüzine bak ʔālī‘uñ olsun sa‘īd
Zülf-i şeb-rengīnūñ ü baht-ı siyāhumdur benüm
- 3 Bir gün āh idüp nigārā seni sevdüm dimişem
Bu cefā ki baña ider ol günāhumdur benüm
- 4 Yiryüzinde hāşıl-ı ‘ömr-i ‘azīzumdür çü dōst
Hüsn göginde ser-ā-ser mihr ü māhumdur benüm
- 5 Tütüyādur gözlerüme işigüñ tozı şehā
Hāk-i pāyuñ ey şanem tāc-ı külāhumdur benüm
- 6 Niçe yanup ağlaram ‘aşkuñla her şeb tā-seher
Yandugımı şem‘a şorgıl kim güvāhumdur benüm
- 7 Her gice ağıyārla sen nüş idersin cām-ı Cem
Ben ırakdan oda yanmağ ne günāhumdur benüm
- 8 **Halvetī** kanın ala gözlerüñ içer hışm ile
Leblerüñ raħm eylese n’ola penāhumdur benüm
- 9 Nüh felekden kim görünür göze reng-i āsumān
Vaşluñuñ derdi ile hecrüñde āhumdur benüm

473*

Aħmedī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bende olduğum kapuñda ƙadr-i cāhumdur benüm
Bu söze kim didüm ol Hālīğ güvāhumdur benüm

472/2a Rūz-ı: Metinde “Rūz u”.

* **Aħmedī, Dīvān** (Akdoğan, ----: 469-470)

473/1b söze kim: söziñe M.

- 2 Yüz süriyü irmişem yaşum gibi işigüne
Kanda varam çün çapuñ püşt[i] penâhumdur benüm
- 113a 3 Baş göge irgürdi gün yüzün süriyü yoluña
Ayağuß toprağına didi külâhumdur benüm
- 4 Göñlümi zülfüñ belâsına gözüm kıldı esîr
Bende şalan beni bu baht-ı siyâhumdur benüm
- 5 Râzımı fâş eyleyüp halka beni rüsvâ iden
Uşbu kanlu yaş ile dütünlü âhumdur benüm
- 6 Göñlüme mihrüñ düşeli mihr ü mâha baqmazam
Kim yüzüñ alnuñ haqîkat mihr ü mâhumdur benüm
- 7 Yüzini toprağ idüpdür yoluña bu **Ahmedî**
Ol ümîde k'aydasın şol hâk-i râhumdur benüm

474*

Şeyhî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Bir gün gönülde cānumı dil-dāra îşār eyleyem
Evvel özümde el çekem pes 'azm-i dīdār eyleyem
- 2 Seccāde ger zaḥmet vire ruhbāna rehn-i mey kılam

2a Yüz: Yüze M. / irmişem: irişem M. / gibi: bigi D.

3b didi külâhumdur: didi ki âhumdur D.

4a kıldı: itdi D.

5a rüsvâ iden: h'îş eyleyen M.

6a mihr ü mâha: mâh u mihre D. / baqmazam: baqmazam D.

6b yüzüñ alnuñ: senüñ yüzüñ M.

7a idüpdür yoluña bu: idüp-durur yoluñda D.

7b ümîde: ümîd M.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 224)

474/1a cānumı: cānı M.

1b Evvel: – M.

2: 5 D.

2a mey: meyin M.

- Tesbîh eger mâni‘ ola fi‘l-hâl zünnâr eyleyem
- 3 Şol zinde kim yâr ü mey[i] cân u cihânda hoş göre
Ger bî-haber inkâr ide men cândan ikrâr eyleyem
- 4 Mestâne gözini görüp mestûrluk şatan kişi
Ger Bâyezîd-i vaqt ise rüsvâ-yı bâzâr eyleyem
- 5 Meydân-ı ‘aşk içinde kim cā[n] terk ide Manşûr olur
Gönlüm ene‘l-Ḥaḡ dir ise zülfinde ber-dâr eyleyem
- 6 Şeyḡ ağzı sırrından bize çok nükte ders ider velî
Bir noḡtadur aşl[ı] hemîn niçe ki tekrâr eyleyem
- 7 ‘Ömrüm bigi ol bî-vefâ gerçi ki yâr olmaz baña
Yarı kılar ise Ḥudâ kendüzüme yâr eyleyem
- 8 Bîmâr gözi dem-be-dem ḡaste ciğer kanın içer
Şeyḡî didüğü bu imiş bîmâra tîmâr eyleyem

475*

Zâî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ḳadr-i ‘aşkı bilmez idüm bende-i pîr olmasam
Herkesi Mecnûn şanurdum bend-i zencîr olmasam
- 2 Zülfinüñ küfrini îmân añlamazdum şübhesüz

3a Şol rinde ki cām-ı meyi cân u cihândan yig göre D.

3b men: ben D. / cândan: çendân D.

4: 2 D.

4a gözini: gözlerin D.

5: 4 D.

6a sırrından: sırrında M.

7: – M.

8: 7 M.

* **Zâî Divânı Gazeller Kısmı C. II** (Tarlan, 1967)’de bulunamadı. 113a’da der-kenar.

Enver-i ruhsâr-ı dil-dâr ile tenvîr olmasam

3 Kaşları mihrâbına itmezdüm aşlâ ser-fürû
Ka'be-i 'ulyâ-yı 'irfân ile tebşîr olmasam

4 Yıkılıp dil milki olurdu harâb-ender-harâb
Himmet-i mi'mâr-ı merdân ile ta'mîr olmasam

5 Mâ-ḥaşal levş-i cehâletle ḳalurdum **Zâtiyâ**
Âb-ı tevḥîd ü ma'ârif birle taḥîr olmasam

476

Hassân

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Niçe bir senden ıraḳ nâle vü feryâd [ideyüm]
Beni gel vaşla irür kim cânumı şâd ideyüm

113b 2 Dilegüm Tañrıdan bu ki yüzüñi gösteresin
Yüzüñi kim bakıcaḳ göñlümi âbâd ideyüm

3 Gel gel ey ḥusrev-i ḥübân ki bilüñe senüñ
Cân-ı şîrîn vireyüm 'aşḳuñı Ferhâd ideyüm

4 Bir şebüm var terk ideyüm 'aşḳun için
Gerçi kim nesnedür illâ hele bir ad ideyüm

5 Niçe bir sensüzün cevri ide **Hassâna** bu hecr
Yanıca men bu ğarîb cânuma iḥdâd ideyüm

476/1a [ideyüm]: Metinde "eyleyem".

2a: Mısra vezne uymuyor.

3a ḥusrev-i: Metinde "ḥusrevi". / ki: Metinde "kim", vezin gereği düzeltilmiştir.

5a: Mısra vezne uymuyor.

477

Nebātī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 'Aşq ile cān u gönülden mübtelāñam dōstum
Yüz süre çapuña geldüm bir gedāñam dōstum
- 2 Luţf idüp bu haste-dilden çanda gördüm diyüben
Yüz çevirme hayl[i] demdür āşināñam dōstum
- 3 Göreliden hūb yüzüñi olmışam çapuña kul
Bār-ı 'aşkı çekmek içre müntehāñam dōstum
- 4 Rūz [u] şeb fikr ü hayālüm hüsñüñ hüsni durur
Şevküñüñ nūri ile hem-rūşenāñam dōstum
- 5 Sen baña cāndan yaqınsın līk ben kul sen şehā
Evvel [ü] āhir gibi nīşe cüdāñam dōstum
- 6 Baş u cān koyup yoluña hālūmi 'arz itdüm uş
Her nefesde t̄alib-i luţf u vefāñam dōstum
- 7 Bir kemīne kemterem dirler **Nebātī** bendeñe
Gice gündüz k̄ābil-i medḥ ü şenāñam dōstum

478*

Nebātī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Çīn-i zūlfüñ miske beñzetedüm haţāsın bilmedüm
Key perīşān söyledüm bu yüz çarasın bilmedüm

477/3b Bār-ı: Metinde "bārı".

7b k̄ābil-i: Metinde "k̄ābili".

* Bu gazelin matla' beyti ile **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 244-245)'ndaki gazelin matla' beyti aynıdır, diğeri beyitler ise farklıdır.

- 114a 2 Perde-i ‘uŝŝāka dem-sāz eyledüm dil murğını
Fikr-i rāst eylemeyüp bülbül nevāsın bilmedüm
- 3 Sihr oħıdur atılır idüm kemānsuz kirpügi
Sihre uğradum meger kim ebruyāsın bilmedüm
- 4 Dil maķām itdügiçün zülfüñ ŝebin koyup yüzüñ
Ĥabs idüp çāh-ı zenaħdānuñ cezāsın bilmedüm
- 5 Tütüyā idüp gözüme ĥāk-i pāyuñı ŝehā
Bī-başarluķ eyledüm key yüz sezāsın bilmedüm
- 6 Ser-firāz oldum yoluñda ‘aşķ ile ey ser-firāz
İbtidā cān virme bildüm intihāsın bilmedüm
- 7 Ey **Nebāfi** beñzedüp ķaddini yārüñ sidreye
Müntehā didüm velī ķadd-i a‘lāsın bilmedüm

479

Şafi

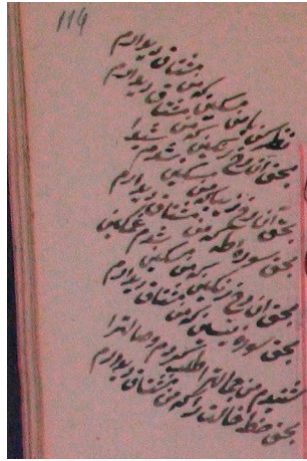
Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Benem evvel hevādār-ı ‘Alīyem
Ki ol ŝāh-ı cihāndur ben rehiyem
- 2 Baña ta‘n itmesün her ĥāricī kim
‘Alīyi sevmez isem rāfiķiyem
- 3 Gedā-yı ŝehriyār u ŝehriyāram
Ĥudāyā şükr ü minnet kim ĝanīyem
- 4 Ayağı toprağına and içerem
Nedür başum içün kim anı diyem

- 5 Fidiyyîdür raķīb ey dil-ber ammā
Ne ğam andan saña cāndan fidīyem
- 6 Dil ü cāndan seni sevdim cihānda
Egerçi dīn [ü] dünyādan berīyem
- 7 Eger adım kimesne bilmez ise
Sözümden yād kılsun kim **Şafī**yem

480*

[Farsça Gazel]

114b

481**

Nizāmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Dir isem hūsn-i dil-efrūzuña ‘āşık degülem
Sözüm işitme ki bu da‘vīde şādık degülem
- 2 Kıo işigüñde beni hıdmete yüz süriyeyüm
Meclis-i hāşda çün şohbete lāyık degülem

* 114a’da der-kenar.

** **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 198)

481/1a efrūzuña: fırūzuña M.

2a süriyeyüm: süriyeyin D.

- 3 Zāhidā ‘āşıkam u rind ü nazar-bāz velī
Bu kadar var ki senüñ gibi münāfiķ degülem
- 4 İtme zülfüñ gibi ayaġuña düşdüġümü ‘ayb
N’itdüġüm n’eyledüġüm bilmezem ayık degülem
- 5 Leblerüñ şerbetidür derd-i Nizāmīye devā
Tıbbı yahşi bilürem şanma ki hāzıķ degülem

482*

Nizāmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Vaķt-i güldür taleb-i bāde-i gül-reng idelüm
Naġme-i çeng ile ‘ıyş itmege āheng idelüm
- 2 İçelüm cām-ı muşaffā virelüm cāna şafā
Niçe bir cehl ile ‘aķl āyinesin jeng idelüm
- 3 Hātırıñ bülbül ü gül şoġbetin eylerse heves
Şubġ-dem gülşene gel bir sen ü bir ben gidelüm
- 4 ‘Aġzuña nisbet iderse özini teng-i şeker
‘Ālemi başına teng-i şekerüñ teng idelüm
- 5 Çün hadengine anuñ māni‘ olan cevşen imiş
Bārī çün ceng iderüz cevşen ile ceng idelüm

3a ‘āşıkam: fāsıkam D. / rind ü: rind-i D.

5a Leblerüñ: Tutaġuñ D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 196)

482/1a taleb-i: Metinde “talebi”.

3: 4 D.

4: 5 D.

4b teng-i: teng ü M.

5: 6 D.

- 6 Muṭribā ṭut ney ü k̄anūn ile ‘iṣret sürelüm
Ḥāsidūñ yüzini def k̄ametini çeng idelüm
- 7 K̄adem-i ḥusrev-i āfāḳda cām-ı Cem ile
Taḥt-ı Kāvusa geçüp ‘iṣret-i Hūşeng idelüm
- 8 Naḳş-ı ḥāl u ḥaṭ ile maṭla‘-ı dīvānumuzı
Reşk-i dībāce-i mecmū‘a-ı Erjeng idelüm
- 9 Bezm-i ‘aşḳuñda **Nizāmī** ger ura lāf-ı ḥired
Alalum ‘aḳlını bir cur‘a ile reng idelüm

115a

483

Fethī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Düşeli senden cüdā billāh ki ḥānum sensidüm
Görenüñ yaşı aḥar āb-ı revānum sensidüm
- 2 Sen safā vü zevḳ ile şoḥbetde dā’im şāz-kām
Ben cefā vü cev̄ ile ḡurbetde cānum sensidüm
- 3 N’ola birüñe ki baḳup sen daḥı bensiyesin
Gülsidüm bülbülleyin ey gülsitānun sensidüm
- 4 Ben anuñçün sensirem kim sen daḥı bensiyesin
Müdde‘ī körligine diseñ fülānum sensidüm
- 5 Zecr-i hecrüñ odına atduñ beni raḥm itmedüñ
Yana yana ḳalmadı nām u nişānum sensidüm

6: 3 D.

6a ney ü: neyi M.

7: – M.

8: – M.

9: 7 M.

483/1b āb-ı: Metinde “ābı”.

2a şoḥbetde: Metinde“şoḥbetde”.

6 **Fethî**yem ki şaldum uş dil kayd-ı ‘aşkuñ baırına
Dür dişüñ gavvāşiyam ey bāhr-ı kānum sensidüm

484

[Bend] *

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1 *El-ḥamdülillāh* ölmüş iken yine cāna irmişem
Cān şoḥbetinde devlet-i cānāna irmişem

2 Teşne niçe germ-i zulumāt-ı Sikenderī
Hızır[a] dimem ki çeşme-i ḥayvāna irmişem

3 Baḫma aña ki mürçeyem ‘āciz ü za‘if
Baḫtumı gör ki taḫt-ı Süleymāna irmişem

4 Eyvān-ı āsumān gözüme ṭāḫ gelmeye
Çün rif’at ile ḫubbe-i Keyvāna irmişem

5 Tā kayḡu şerr-i ḡuşşa-i Ye’cüc-ı fitneden
Çün sāye-i Sikender-i devrāna irmişem

6 Ursun muḫīṭ-i ḡayret odından yüzine kef
Bir ḫaṭreyem ki za‘f ile ‘ummāna irmişem

115b 7 Şāhā bu milk esāsı saña pāyidār ola
Yaşuñ zamāne ‘ömri gibi [bī-]şümār ola

485**

Ḥaḫīḫī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Ṭālib-i yārem velī hem yāre müştāḫ olmuşam

* Nazım şekli olarak terkîb-i bend ya da tercî‘-i benddir. Derleyici, mecmuaya şiirin tek bendini almış.

484/7a şāhā: Metinde “şehā”, vezin gereği düzeltilmiştir.

** **Hakîkî Divânı** (Boz, 2007)’nda bulunamadı.

- Vālih-i ser-geşteem dīdāra müştāk olmışam
- 2 Bilmişem *ānestü nāruñ* şerhini ‘*ilme’l-yaķīn*
Der-beyān-ı taħayyür nāra müştāk olmışam
- 3 Arzū-yı cennet-i vaşluñ firāķuñ çekmişem
Bülbül-i āşüfteem gülzāra müştāk olmışam
- 4 Muṭrıbā şeh-nāza şerħuñ kılmağa ‘uşşāķa men
Dā’ire devrin dutup edvāra müştāk olmışam
- 5 Āfitāb-ı ħüsnüñi tā görmişem ‘*ayne’l-yaķīn*
Şerħ-i evşāfında hoş-tekrāra müştāk olmışam
- 6 *Küntü kenzüñ* şerhini aħbāba rüşen itmişem
Şol maħabbet-nāme-i esrāra müştāk olmışam
- 7 Ey **Hakiki** da‘vī-i Mañşür eger kılsañ n’ola
Nāşır-ı Mañşūra ħayrān dāra müştāk olmışam

486

Halīlī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Ben ki dervīş olmışam şāh-ı cihāndan fāriğam
Bende-i sulṭān-ı ‘aşķam ĩn ü āndan fāriğam
- 2 Şöhretinden geçmişem dünyā-yı fānīnūñ tamām

485/2a *ānestü nār*[an]: “Ben bir ateş gördüm.” Tāhā (20/10), Neml (27/7), Kasas (28/29) / ‘*ilme’l-yaķīn*: “Kesin edinilmiş bilgi” Tekāsür (102/5)

2b: Mısra vezne uymuyor.

3b Bülbül-i: Metinde “Bülbül ü”.

4a kılmağa: Metinde “kılmaķa”.

5a *ayne’l-yaķīn*: “Gözüyle görmüş gibi(açıktan açığa görme).” Tekāsür (102/7)

6a *Küntü kenz*[en maħfiyyen]: “Ben gizli bir hazineydim.”

486/1b ān: Metinde “ün”.

2a dünyā-yı: Metinde “dünyāyı”.

- Bî-nişānı bulmuşam nām [u] nişāndan fāriğam
- 3   Ṭalmışam deryā-yı bî-pāyāna ğavvāş olmışam
Kān-ı gevher bulmuşam sūd [u] ziyāndan fāriğam
- 4   Dünyā vü ‘uqbā benüm ‘aynuma gelmez zerrece
Milk [ü] māli n’eylerem kevn [ü] mekāndan fāriğam
- 116a 5   Çünkü naqşında temāşā eylerem naqķāşı ben
Cennet-i firdevs ile hūr u cināndan fāriğam
- 6   ‘Ömri geçdi zāhidüñ şekk [ü] gümān [ü] vehm ile
Ben yakīn buldum Hāķı şekk [ü] gümāndan fāriğam
- 7   Ol **Ḥalīlī**yem ki *fāķru fāķra* kıldum ihtiyār
Raķt u baķt u tāc [u] taķt u hānümāndan fāriğam

487

Ḥalīlī*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün*

- 1   Yüri hey bî-vefā yār epsem epsem
Beni söyletme zinhār epsem epsem
- 2   Eger söylersem ey fettān ğamuñdan
Melekler gökde ağlar epsem epsem
- 3   Baña senden vefā gelmek ne mümkün
[Yüri] var ey cefākār epsem epsem

3a deryā-yı: Metinde “deryāyi”.

3b Kān-ı: Metinde “kāni”.

4a dünyā vü ‘uqbā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

4b kevn [ü]: Metinde “kevni”.

6a gümān [u]: Metinde “gümāni”.

7a *fāķru fāķr* [El-fāķru fāķrî ve bihî efaķirü]: “Yoksulluk benim övüncümdür, ben onunla övünürüm.” Hadîs-i Şerîf

- 4 Baña dirdüñ vefâlu yâr kim ben
Yalancı yâr ağıyâr epsem epsem
- 5 Varup yâr olduñ ağıyâr ile ey yâr
Kılup ‘âşıqlaruñ zâr epsem epsem
- 6 İñen incitme gel şâhum ğarîbüm
Beni ço hâlüme var epsem epsem
- 7 **Halîlî** hasretüñden düşdi bîmâr
Bulınmaz derde tîmâr epsem epsem

488

Halîlî*Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün*

- 1 Burka‘ına kim ol şeh-i hûbâna yazaram
Hecr âteşine hasret ilen yanayazaram
- 2 Derd ü firâk u miñnet ü ğâm şerhidür bu kim
Ol şehriyâr-ı husrev-i hûbâna yazaram
- 116b** 3 Dervîşem ü faķîrem ü miskîn ü derdmend
Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâna yazaram
- 4 Ya‘ķüb-ı haste-ğâlini biñ süz-ı âh ile
Kalem dutuşup kâğıd ile yanayazaram
- 5 Kılma **Halîlî** nâle vü feryâd çok kim uş
Bülbül hikâyetini gülistâna yazaram

488/1a şeh: Metinde “şâh”, vezin gereği düzeltilmiştir.

2b şehriyâr-ı: Metinde “şehriyârı”.

4a Vezin gereği mısra sonundaki “dutuşuban” kelimesi, mısradan çıkarılmıştır.

4b: Mısra vezne uymuyor.

489

Halîlî*Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Çün gülşen-i cemâlüne kıldı nażar gözüm
Tañ mı dökerse zulum ile hün-ı ciger gözüm
- 2 Şems-i cemâlünüñ görünürken ma'âyine
A'mâ degüldür [ü] yine görsün kamer gözüm
- 3 Burka' götür yüzünden eyā cennetüñ güli
Bulsun baķup cemâlüne nür ile fer gözüm
- 4 Şubh-ı vişālüne irişem diyü ey güneş
Encüm şayar uzun giceler tā-seher gözüm
- 5 Gözüm seli kapuñı pāk eylemek diler
Dergāhuña anuñ için şu seper gözüm
- 6 İster ayağūñuñ tozına müşterî düşe
Mercān döker bu fikr ile levh-i zer gözüm
- 7 Mihmān olursa bir gice vaşluñ **Halîliye**
Şükrāne dāmenini döker pür-güher gözüm

490

Halîlî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Aķıdduķça çeşmesinden çeşmümüñ mādām dem
Dem mi fevt olur ki göndermez dile peygām-ı ğam
- 2 Ğam sipāhı çün şafā menzillerin mesken duta

489/2b A'mā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

5a: Mısra vezne uymuyor.

490/1a: Mısra vezne uymuyor.

- Dar ider Dārāyı dāra bāda virür cām-ı Cem
- 3 Cām-ı Cem mi vaqt-i evvel cām içüp incitme gel
Yoḥsa çeşmümden kıılır ‘ālemleri eyyām-ı yem
- 117a 4 Yemm-i ‘aşkı āh eger āhum odı cūşān ide
Bulamaz mu‘berr ‘uḳūl u ğarḳ olur ifhām hem
- 5 Hem-nişīn oldum çü ‘aşka terk-i nāmūs eyledüm
‘Ār neyler bunda ‘ārif yā bu neng ü nām nem
- 6 Nem döker gözden ‘adū dīdāra secd’itmek diler
Ḥarḳ-ı ‘ādetdür olursa çüb-ı ḥuṣḳ u ḥām ḥam
- 7 Ḥamlarından zūlfüñüñ ḥūr itdi müşg bād-ı şubḥ
Rūm ilinden ileteli Çīne her aḥşam şem
- 8 Şem‘ gibi ‘aşkuña cān yaḳanuñ vir kāmını
Ḥayf olasın ḳāmrandan bulına nā-kām kem
- 9 Kemlük eyler kemterīn kelbūñden ey kāmīl vücūd
Geldügince bu **Ḥalīlī**-ḥasteden mādām dem

491

Za‘īfī*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Gelüñüz cān ile biz ‘aşka ḥarīdār olalum
Baḳalum āyineye ṭālib-i dīdār olalum
- 2 Varalum yüz sürelüm ḥıdmetine ma‘şūḳuñ
Nām u nengi ḳoyalum ‘āşıḳ-ı bī-‘ār olalum

490/3a Metinde “Cām-ı Cem mi vaqt-i evvel cām içüp encām için incitme gel”, vezin gereği düzeltildi.

491/2a ma‘şūḳuñ: Metinde “ma‘şūḳınuñ”, vezin gereği düzeltilmiştir.

- 3 Görelüm ruḥlarını şevḳ-i ene'l-Ḥaḳ diyelüm
Dönelüm zülflerinüñ ucına ber-dâr olalum
- 4 Şûfî keşretde eger sırrını fâş eylese biz
Câm-ı vaḥdet içelüm maḥrem-i esrâr olalum
- 5 Çün kesâd oldı bugün şi'r-i **Za'îfî** ḥâk olup
Meşrebi söz yirine la'l-i güher-bâr olalum

492

Şafî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

I

117b Alalı gönlümi ol zülf-i semen-sây begüm
Yıllar oldı çekerem derd ü gamuñ hây begüm
Eyleme şimdi beni illere rüsvây begüm
Kerem it hây begüm bekcü gözüm hây begüm

II

Sen yaḳarsın beni derd ile şāhum bilürem
Lîkin eflâke çıkarmaz yād u āhum bilürem
Beni 'afv eyle ki ben bende günāhum bilürem
Kerem it hây begüm bekcü gözüm hây begüm

III

Āhumı alma ki kār eylesün āh saña
Çorḳum oldur ki ziyān eyleye nā-gāh saña
Bana raḥm eyle ki raḥm eyleye Allāh saña
Kerem it hây begüm bekcü gözüm hây begüm

IV

Dile gerçi kim işüñ cevri ü cefādur şanemā
Āgeh ol cevri ü cefā mihr ü vefādur şanemā
'Afv kıl kullar işi sehv [ü] ḥaḫādur şanemā

5a: Mısra vezne uymuyor.

492/ II-2 Lîkin: Metinde "Lîkin". / Mısra vezne uymuyor.

Kerem it hāy begüm bekcü gözüm hāy begüm

V

Dile gamzeñ oķı ey dōst belā ise yiter
 Cāna hıřmuñ elemlı ‘ayn-ı ‘anā ise yiter
 şimdiden girü vefā kıl ki cefā ise yiter
 Kerem it hāy begüm bekcü gözüm hāy begüm

VI

Ey ĥadi cān u gönñül ravzasımuñ yāsemeni
 Ğaraż öldürmek ise cevr ü cefāyla beni
 şimdi öldür ki gözüm görmeye düřmānlar seni
 Kerem it hāy begüm bekcü gözüm hāy begüm

VII

Niçe bir gamzelerüñ bağrumı derd ile dele
 Dilegüñ cān ise cānā vireyin saña dile
 Raħm kıl [sen bu] şafı-ħaste vü āřüfte-dile
 Kerem it hāy begüm bekcü gözüm hāy begüm

118a

493*

Nizāmı

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey şaçı sünbül yüzi gül zülfi] reyħānum benüm
 Yoluña olsun fedā ‘aql u dil ü cānum benüm
- 2 Zār [u] giryān geçdi ‘ömrüm raħm idüp bir gün baña
 Dimedüñ kim niçesin ey zār [u] giryānum benüm
- 3 Ben faķırem mā-ħazar cān u dil eyleyem niřār
 Ger ĥayālüñ bir gice olursa mihmānum benüm

V-2 ‘ayn-ı: Metinde “‘aynı”.

* **Karamanlı Nizāmı** (İpekten, 1974: 194)

493/1b fedā: Metinde elif-i maksüre ile yazılmış.

2: 3 D.

3: 6 D.

3a faķırem: faķırüñ D.

- 4   Çanmadın bu teŖne-ħatır leblerüñüñ ĸandine
           Çasret ile öliserüm boynuña ĸanum benüm
- 5   Zāhidā ĩmān eger terk-i mey-i maħbüb ise
           Kāfirem ger var ise sevdā-yı ĩmānum benüm
- 6   Çolmadın peymāne ben peymānını terk itmezem
           Böyledür peymāne ile ‘ahd ü peymānum benüm
- 7   Çullaruñı bī-günāh öldürmek ise ‘ādetüñ
           Pes **Nizāmī** bendeñüñ Ŗuçı ne sulĸānum benüm
- 8   Sa‘dī-i devrān benem devrümde nazm u nesr ile
           Bāğ-ı ĸüsnüñdür Gülistān ile Bostānum benüm

494*

Aħmed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1   ‘AŖĸ taşın çıñradan āh u figānumdur benüm
           Söylenen dillerde Ŗimdi dāsitanumdur benüm
- 2   Ben niçe taħrīr idem dil derdini dil-dāra kim
           Ŗem‘ gibi çutuŖan evvel zebānumdur benüm
- 3   Ŗubħa dek ĸāğ-ı zebercedde yanan ĸandīldür
           Zāhir olan Ŗu‘le-i sūz-ı nihānumdur benüm

4: 2 D.

4a leblerüñüñ ĸandine: leblerüñ ĸand-ābına M.

4b öliserüm: ölür isem D.

5: 4 D.

5a terk-i: Metinde “terki”.

6: 5 D.

7: günāh: güneh D.

7b Pes: Bu D. / bendeñüñ: ĸuluñuñ D.

8: – M.

* **Aħmed PaŖa Divanı** (Tarlan, 1966: 244-245)

494/2a taħrīr idem: Ŗerħ eyleyem D. / kim: ben M.

3a ĸandīldür: ĸındilde D.

- 4 Bir perî-peyker hayâlin her gice teşhîr için
Ülker indüren dü-çeşm-i dür-feşânumdur benüm
- 5 Kevkeb-i eşkümlle her şeb yiryüzün zeyn eyleyen
Setr-i ruhsâr-ı meh-i nâ-mihribânumdur benüm
- 118b 6 Hâr şanmañ Ka'be-i kûy-ı muğaylânın kim ol
Yâ gül-i ter yâ semen yâ ergavânumdur benüm
- 7 Her seher çeşm-i şafağdan kanlu yaş bigi ağan
Kan degüldür cur'a-i cām-ı şebânumdur benüm
- 8 Bir söz açdum yañılup süz-ı nihânumdur benüm
Şem' bigi odlara yanan zebânumdur benüm
- 9 Nergisüñ sihriyle bir bārān yağar yüzümde kim
Lāle vü nesrîn biter bu za'ferânumdur benüm
- 10 Bezm-i yāre bilmezem ne lu'b ile varam meger
Ben ölem şatrenci ideler üstüh'ânnumdur benüm
- 11 Cān-ı **Ahmedden** yaratmış cismüñi cān-āferīn
Ol bu ma'nīden dimişdür saña cānumdur benüm

495

Kemālī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Nigāruñ zülf[i] sevdāsın ki tā ben derd-i ser kıldum

5a eşkümlle: eşk ile M. / yiryüzün: yiryüzini D. / zeyn eyleyen: zeyn iden D.

5b Setr-i: Mihr-i D.

6a Ka'be-i: Ka'be M.

7: – M.

8: – M.

9: – M.

10: – M.

11: 7 M.

- Dilüm dīvāne vü ‘aqlum cünün u b[ī]-haber kıldum
- 2 Bu gözüm ḥ̣āb-ı ğafletden benüm bī-dār olmuşdur
Niçün kim şubḥ-ı vuşlatda cemāline nazār kıldum
- 3 Kaşuñ kavşine cān u dil cihānda olmağa qurbān
Ḥadeng-i ğamzeñe cānā tıtuḫ sīnem siper kıldum
- 4 Gel ey şarrāf-ı cevher-dān dişi nazmıyla deldürüñ
Kamu defterle dīvānum tolu dürr ü güher kıldum
- 5 Bu şīrīn şī‘ri ol şāhuñ lebi vaşfinda didüm ben
Gel ey tūḫī bir ebyāta ağız aç kim şeker kıldum
- 6 Dehānından nişān şordum haber hīç virmedi ammā
Göñül teng oldu dil çekdi kelāmum muhtaşar kıldum
- 7 Bugün şī‘r ile ‘ālemde **Kemālī** urmazam ben lāf
Bilür üstād olan şan‘atda ben niçe hüner kıldum
- 8 Ne ḥaddüm var ki ben şāhuñ ki taqrīr eyleyem vaşfın
Şikeste-beste gerçi [ki] ḫayāli bu kadar kıldum

496

Nücūmī*Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün*

- 1 Yā Rab yine ol dil-beri cānāneyi görsem
Ol ğamzesi ḫūnī gözi mestāneyi görsem
- 2 Ben aña niyāz eylesem ü ol baña nāzı
‘Aynum ile bu ‘ādet-i rindāneyi görsem

495/3b Ḥadeng-i: Metinde “Ḥadengi”.

496/2b ‘ādet-i: Metinde “‘ādeti”.

- 3 Peymāne gibi cān vireyüm şevk-i lebinde
Anuñla elümde tolu peymāneyi görsem
- 119a 4 Mescidde taleb eyledüm ü bulmadum anı
Bārī varuban gūşe-i mey-hāneyi görsem
- 5 Genc oldı anuñ vaşlını vīrāne bu gönülüm
Tolduğımı ol genc ile vīrāneyi görsem
- 6 şan‘atüñ şöhetine meyl idemez dil
Evvel-i keremde şeh-i merdāneyi görsem
- 7 Pervāne ruhuñ şem‘ine vir cānı **Nücūmī**
İrdüğini ol şem‘a bu pervāneyi görsem

497

Nücūmī*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün*

- 1 Gönül virdüm saña didüm ne didüm
‘İnāyet kıl baña didüm ne didüm
- 2 Çü gördüm luḫ ile seyrān iderdüñ
Efendi merḫabā didüm ne didüm
- 3 Cefāyı ‘āşıkā çok kılduğūñçün
Yazuḫdur bī-vefā didüm ne didüm
- 4 İrağ olmağa senden bed-nazarlar
El açuban du‘ā didüm ne didüm
- 5 Elüme gire [kim] bir gün vişālūñ
Kerem kıla Ḥudā didüm ne didüm

3a vireyüm: Metinde “vireydüm”, vezin gereği düzeltilmiştir. / şevk-i: Metinde “şevki”.

6 Didiler Ka‘be ھاqqı sevdüğü kim
 ھاбіbüm Muştafâ didüm ne didüm

7 **Nücüm**ıy görüp ‘aşkuñla ser-mest
 Zihî ‘aşık mübtelâ didüm ne didüm

498

Muhsin

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

1 Şükr ol şeh-i şengül yüzi gül yâre irişdüm
 Ol cân-ı cihân dil-ber-i ‘ayyâra irişdüm

2 Ol yüzi [gül ü] sözi şeker kâmeti kargu
 Ol cân dilegi sevgülü dil-dâra irişdüm

119b 3 Ol hûbı ھاsen bûyı ‘abîr ol nefesi müşg
 Ol zülfi gibi nâfe-i Tâtâra irişdüm

4 Şekker tuşağından anuñ [u] gül yañağından
 Şeftâlûya vü gendum u hem nâra irişdüm

5 Her hûb-ı cefâkâr baña cevır ider idi
 Devlet baña yâr oldı vefâdâra irişdüm

6 Derdlü oluban inler idüm ‘aşk odından
 Cānum sever bu güc ile tīmâra irişdüm

7 Diken cefâsın tartar iken dün gün ey dōst
 Ben **Muhsini** gör uş gül [ü] gülzâra irişdüm

497/7b: Mısra vezne uymuyor.

498/1b dil-ber-i: Metinde “dil-ber ü”.

6b: Mısra vezne uymuyor.

499*

‘Atâyî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bir zamân meykede küncini maḡâm eyleyelüm
Muṭrıbı vâ‘ız u sâḡıyi imâm eyleyelüm
- 2 ‘Aḡlumuz tıḡını jeng eyledi vâ‘ız nefesi
Bâde keyfiyyetiyle tız-i penâm eyleyelüm
- 3 Sen elif gibi ṭur ey sâḡı[-i] mehveş ṭoḡru
Bize kec-rû diyenüñ ḡaddini lâm eyleyelüm
- 4 Ḥüsn naḡşına çün ol mâh-liḡâ virdi kemâl
Biz daḡı ‘aşḡ ḡuşürını tamâm eyleyelüm
- 5 Bugün ol server-i ferruḡ ruḡ [u] ruḡ râ rāya
Şeh-i gerden-keşi gerdün-ı ḡulâm eyleyelüm
- 6 Ger ḡalâl itmese ḡanı ‘Atâyî gözüñe
‘Aşḡdan aña dem urmaḡı ḡarâm eyleyelüm

120a

500**

Şeyḡî

Fe‘ilâtün Meḡâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Bulmaduḡ vaşla dest-res n’idelüm
Olmaduḡ yâre hem-nefes n’idelüm
- 2 Ṭolduralum ciger ḡanıyla ḡadeh
İçelüm gözyaşını pes n’idelüm

* **Nev’î-zâde Atâyî Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.
499/3a sâḡı-i: Metinde “sâḡıyy-i”.

** **Şeyḡî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 216)

500/2b pes: bes D.

- 3 Bizden ayru görür yüzini raķīb
Güle yār oldı hār ü ḥas n'idelüm
- 4 Kanda buldı lebi nebātın ḥāl
Tūḫīden yig imiş meges n'idelüm
- 5 Eşer itmez naşīḫatūñ vā'iz
Keser iseñ sözüñi kes n'idelüm
- 6 Size cennet bize maḥalle-i dōst
Bu hevāda uçar heves n'idelüm
- 7 **Şeyḫī** cān bāğına kıılır pervāz
Uşanur ise bu ḳafes n'idelüm

501

Hassān*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

- 1 Āh ile ururuz nefes n'idelüm
Sūz-ı derd oldı dest-res n'idelüm
- 2 Ey şabā yār zülfine irdüñ
Müşğ ü 'anber şaçuban es n'idelüm
- 3 Şeb-rev oldı şaçuñ hevāsından
Duysa şūfileri 'ases n'idelüm
- 4 Firḳatūñüñ deminde eşküme reşk
Kılsa Ceyḫūn ile Aras n'idelüm

3: 4 D.

4: 3 D.

4a lebi: leb M.

6a Size: Saña D.

7b Uşanur: Uzanur D.

- 5 Āhum işitmemiş rakīb gice
İt [dahı] bilmez oldu ses n'idelüm
- 6 andı küstāh o leb Şeker yimege
Lebine beg gibi meges n'idelüm
- 120b 7 Ru piyāde Őāh işigine sürer
Fīl ü ferzīn ile feres n'idelüm

- 8 Dem hevāsından uralı **Hassān**
Medh ile oldu pūr-heves n'idelüm
- 9 Göñlüne vatihā girer albin
Seyr ider bar üzre as n'idelüm

502

Muammed

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1 Eger tadīr-i dāmına muvāfı gelse tedbīrüm
ViŐāle dōne hicrānum apua yitse tarīrüm
- 2 Ne sūz ile arāretler ki çekmiŐem firāuda
Diyeydüm apua bir bir beyāna gelse tarīrüm
- 3 Yüzüñ naŐ-ı ayālinden bu resm ile ki ben naŐum
amīrüm levine nie muşavver ola taŐvīrüm
- 4 umār-ı 'aŐ baŐumdan anuçün zā'il olmaz kim
Senüñ derdüñ Őarābıyla ezelde oldu tarīrüm
- 5 İder gün yüzini tīre ılur gerdün-ı ser-gerden
Őeherde devr-i dil-sūzum gicede āh-ı Őeb-gīrüm

501/7a: Mısra vezne uymuyor.

- 6 Düşer dībāce-i zerd-i ruḡum ayaḡuña her dem
 Kabül it kim müveccihden sevād-ı ‘özü-i taqşırüm
- 7 Muḡammed ḡaste-dil miskīn cüdā düşdi cenābuñdan
 Cebīnüm levḡine gör kim ne taḡrīr itdi taqđırüm

503

Şafī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bād-ı zülfüñden nesīm-i büy-ı cān ışmarlaram
 Āh kim bir gün ben ol sevdāda cān ışmarlaram
- 2 Ḥāk-i dergāhuñ diyü bu dīde-i ḡün-bār çün
 Kārbān-ı şubḡa kuḡl-i İşfahān ışmarlaram
- 121a 3 ‘Aşḡuñuñ yolında eşküm gevherin ḡarc itmege
 Gözlerümden göñlüme iki dükān ışmarlaram
- 4 Zülfüñüñ şāmında kim güm kılmışdum göñlümi
 Cān daḡı gitmek diler andan nişān ışmarlaram
- 5 Ḥün-ı dilden gözlerüm ile ḡayāl-i la‘lüñe
 Dem-be-dem cām-ı şarāb-ı ergavān ışmarlaram
- 6 Sūsenüñ degmesün diyü dili
 Gülsitāna ḡoncadan ‘aḡl-ı lisān ışmarlaram
- 7 Gel ‘ıyān itme Şafīñüñ rāzını bir buse vir
 Kim bu peyḡāmı dehānuña nihān ışmarlaram

502/6a zerd-i: Metinde “zerdi”.

503/6a: Mısra vezne uymuyor.

504*

Ahmed*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Her seher kim bāda zülfünden nişan ısmarlaram
Öyle kim bir gün ben ol sevdāda cān ısmarlaram
- 2 Gerçi ısmarlamışam göñlüme ağzuñ sırrını
Gör bu ben dīvāneyi rāz-ı nihān ısmarlaram
- 3 Şām-ı zülfünden meşām-ı cānuma bir şemme büy
Kārbān-ı bād-ı şubha armağan ısmarlaram
- 4 Bī-riyāyem rāyum oldur kim revā görseñ revān
Rüyuña yārā revānum rāyegān ısmarlaram
- 5 **Ahmedüñ** gözine 'arz olsa hayāl-i 'arızuñ
Çeşmesine çeşmümüñ āb-ı revān ısmarlaram

505

Müneccim-zāde*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Ben nigār-ı şüh-ı zībā şāh-ı hūbān sevmişem
Bir sa'ādet mazharı maḥbūb-ı devrān sevmişem
- 2 Bir laṭif ü bir melāhat hem zarīf [ü] dil-rübā
Bir güler yüzlü cüvān ü ehl-i 'irfān sevmişem

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 262)

504/1a kim: ki D. / zülfünden: zülfinden D.

1b kim bir gün: beñzer ki M.

2b bu ben dīvāneyi: beni dīvāneye D.

3a büy: bū D.

3b Kārbān-ı: Metinde "Kārbānı". / şubha: şabūha M.

4a kim: ki M.

505/1a maḥbūb-ı: Metinde "maḥbūbı".

- 121b 3 Görmemişem ancılayın nā[z]ük ü şāhib-uşul
Gerçi kim hūb[lar] cihānda cāndan sevmişem
- 4 Niçesi bülbül gibi hūsnine meddāh olmayam
Gözleri nergis yañağı verd-i handān sevmişem
- 5 Her nefes tūfī gibi şīrīn nevā olsam n'ola
Yüzi ter gül sözleri hem şekkeristān sevmişem
- 6 Niçesi toğrulugı ile bende olmayam aña
Çün gönül bāğında bir serv-i hırāmān sevmişem
- 7 Ben **Müneccim-zāde**yem ki ol büt-i cānāneyi
Cān dağı bilmez 'aceb bu şöyle pinhān sevmişem

506

Ma'rif

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Uş yine bir sīb-ğabgab bih-zenaḥdān sevmişem
Lebleri mül çihresi gül çeşm-i fettān sevmişem
- 2 Görüp ol gül-çihre vü behcet ḥabīb ü dil-beri
Olmışam vālih ü şeydā mest ü ḥayrān sevmişem
- 3 Hūsnünüñ öñinde biñ biñ Yūsuf-ı Mısr-ı esīr
Bir perī pür-fitne-i nīk pāk-dāmān sevmişem
- 4 Bu zarāfatlıgı içre yok nazīri bir dağı
Hulķı hā vü sīn ü nūndur hūsnī Ken'ān sevmişem
- 5 Niçe dām olmaya āzāde iken **Ma'rif** dil
Görüp ol mekkāreyi bir kez ne-gāhān sevmişem

3a nā[z]ük: Metinde "z" harfinin noktası yazılmamış.

507

'Irākī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey ḥabībüm dil-sitānum dōstum
Ey güler yüzlü gülistānum dōstum
- 2 'Aql [u] fehmi [ü] nūr-ı dīdem revnaķı
Kuvvetüm kuvvet-revānum dōstum
- 122a 3 Hāzret-i 'ālī-cenāb armaġānı
Baş ile cān tercemānum dōstum
- 4 Ayrılıķdan gice gündüz bī-ķarār
'Arşā çıķdı āh fiġānum dōstum
- 5 Dā'imā gözde ḥayālün seyr ider
Bu gümāndur zindeġānum dōstum
- 6 Hāķ Ta'alādan seni ister gönül
Bu durur zıkr-i zebānum dōstum
- 7 Bu 'Irākī hecr yolında yanar
Bilmiş ol hūr u Rıdvanum dōstum

508*

'Adnī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cān cemālün şem'inün pervānesidür dōstum
Dil müselsel zülfünün dīvānesidür dōstum
- 2 Al emānet gönlümi cevruñle vīrān eyleme

507/1b: Mısra vezne uymuyor.

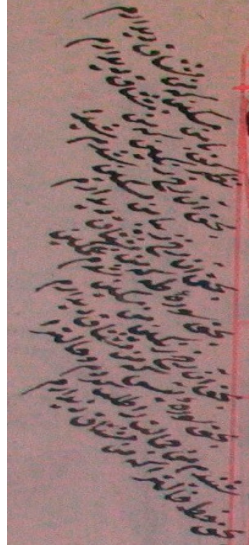
7b: Mısra vezne uymuyor.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 40)

- Kim senüñ hayl-ı hayālüñ hānesidür dōstum
- 3 Cān u dil derd ü gamuñla āşinā olalıdan
İki ‘ālem anlaruñ bī-gānesidür dōstum
- 4 Yoluña cān u cihān virdüğüme budur sebeb
Kim baña cevr itdügüñ şükrānesidür dōstum
- 5 Қаыр-ı cennet gibi ma‘mūr olıyardur dā’imā
Ol gönül kim ‘aşkuñuñ vīrānesidür dōstum
- 6 Қаnuma ğamzeñ şuşamışdur lebüñden şoraram
Kim kaçan bu teşne қana қanasıdur dōstum
- 7 Ger teraḥḥum eylemezseñ ‘Adnī yüzüñ şem‘ine
‘Āḳıbet pervāne gibi yanasıdur dōstum

509*

[Farsça Gazel]

508/4b Kim baña cevr itdügüñ: Baña cevr itdügüñüñ D.

6a şuşamışdur: şuşamışdı D.

6b bu: ol D.

7b gibi: bigi D.

* 122a’da der-kenar.

510*

Ahmed*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Dil şaçuñ zencīrinüñ dīvānesidür dōstum
Cān cemālūñ şem'inüñ pervānesidür dōstum
- 122b 2 Cān dimāğın bŷy-ı zŷlfŷnden mu'aṭṭar eyleyen
Çīn-seher bād-ı şabānuñ şānesidür dōstum
- 3 Ruḥlaruñ ŷstinde budur zŷlfŷnŷñ kej-revlŷgi
Kim bisāṭ-ı ḥŷsnŷnŷñ ferzānesidür dōstum
- 4 Dil ki biñ cān ile vaşluñ 'ıydına ḳurbān iken
İştıyāḳuñ şevḳinŷñ şŷkrānesidür dōstum
- 5 Cān cemālūñ şem'ine pervānedür **Ahmed** bugŷn
'Āḳıbet 'aşḳuñ odına yanasıdur dōstum

511**

Sāmī*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 Şī'aveş āḥir olur ḳāmeti ālāmda lām
Çıḳaran vaz'-ı teberrā ile dŷşnāmda nām
- 2 Mŷy-ı çīni gibi nā-çiz iken efgān iderek
Raḥnedār oldu bŷtŷn milket-i A'cāmda cām
- 3 Bŷs-ı la'li ḥaṭ-ı şeb-gŷmı ile rengīndŷr
'Iyşa çesbānter olur ṭab'-ı mey-āşāmda şām

---

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 247)

510/2a bŷy-ı: Metinde "bŷyi".

3a kej-revlŷgi: Metinde "kej-revlŷgi".

4a iken: olur D.

5a Cān: Çŷn D.

** **Dīvān-ı Sāmī** (Arpaemīni-zāde Mustafa Sāmī, H. 1253: Gazeliyyāt s. 31)

4 İdüp efzün cihet-i hüsni menşūr-ı haṭı
Buldı dil meretebe-i ‘aşḡ ile aḥkāmda kām

5 Sür yüzün zeyline erbāb-ı ḡulūbı cezb it
Sāmiyā eyleyegör şūret-i ikrāmda rām

512*

Sāmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Ḥaçan kim nükte-senc olup açar ol mäh-ı ḡulfem fem
Rümüz-ı ‘alleme’l-esmādan urmaz daḡı ādem dem

2 Kelām-ı ber-kelām [u] ṭa‘n-ı ta‘n [u] tīr-i te’sīri
Oñulmaz degme ḡāl ile Mesīḡ eyleyse merhem hem

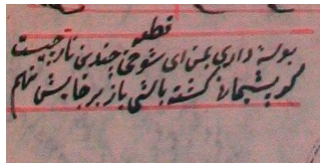
3 Şu deñlü telḡ-kāmem kām-ı ḡam-encām-ı hecrūñden
Ki zevḡ-i şehd ḡāşıl eyleyem ger nūş idersem sem

123a 4 Neden mesrūr ola vaşluñ ile ey şāh-ı ferruḡ-ruḡ
Muḡıbb-i şādıḡuñ ḡalbinde dā’im oldı müdḡam ḡam

5 Ḥabābāsā felekler muḡṭaribdūr dūd-ı āhumdan
Fırāḡ ile idelden **Sāmiyā** āfāḡı giryem yem

513**

Ḥıṭ‘a

* **Dīvān-ı Sāmī** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sāmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 31)

512/1b ‘alleme’l-esmā: “İsimleri öğretti.” Bakara (2/31, 32)

** 123a’da der-kenar.

514*

Sâmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aks-i ruhsârumla rûy-ı yâri pür-zîb eyledüm
Ol Hâṭâyî kâğıd-ı rengîni tezhîb eyledüm
- 2 Merdüm-i çeşmüm ruḥuñ âzürde itmez ba'd-ez-în
Ḍarbet-i çüb-ı müjeyle anı te'dîb eyledüm
- 3 Gâh bûs-ı ğabğab-ı sâķî gehî nûş-ı şarâb
Nuķl-i bezmi tâze şeftâlû ile sîb eyledüm
- 4 Cân-ı şîrîn ḥabbetü's-sevdây süveydâ-yı dili
Çeşm-i bîmâruñ içün ma'cûn-ı terkîb eyledüm

515**

Sâmî

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ser-nâme-i vücûda yazup *nûn ve'l-ķalem*
Pîrûze ḥoķka-i felege şundı el-ķalem
- 2 Oldı bu kârvân-ı ḥayâl itmedin zuhûr
Râyet-keş-i ṭalî'a-i ceş evvel-i ķalem
- 3 Bî-reng ü nâm idi daḥı nüh şafḥa-i felek
Çekmişdi levḥ-i fiṭrata naķş-ı ezel ķalem

516

Mu'ammâ-yı İlyâs

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 32)

514/3b bezmi: bezm M.

** **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 32)515/1a *nûn ve'l-ķalem*: "Nûn. Kaleme andolsun." Kalem (68/1)

Yaluñuz ben miyem şehr-i ğamnāk
Vilāyet hep senüñçün tıtdı mātem

517*

Ꞑıꞑ'a

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Şi're t̄ālib gice bir dil-ber ile cem' oldum
İdüp izhār-ı maḥabbet aña şeydālandum

2 Didi oğluñ olayum ey şu'arānuñ pederi
Ḥoş diyüp sīneye çekdüm aña babalandum

518

Mu'ammā-yı 'Alī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Yitişivirgil baña tā göñlümi fāriğ kılam
Düşmenüñ kadeḫi her dem eyā şāḫib-kerem

123b

519

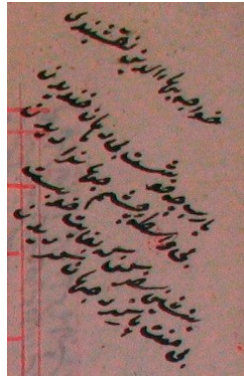
Mu'ammā-yı Yūsuf

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sefer ehli idüm ammā gelicek şehrüñe ben
Sende bu şekli görüp rāy-ı seferden geçdüm

520**

Ḥ'āce Bahā'e'd-dīn-i Naḫşibendī

* 123a'da der-kenar.

518/b: Mısra vezne uymuyor.

** 123b'de der-kenar.

Harfî'n-Nûn

521*

'Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Müjde ey pejmürde-dil kim rāhat-ı cāndur gelen
Cān meşāmına hevā-yı zülf-i cān[ān]dur gelen
- 2 Mihr-i devletdür toğan bād-ı sa'ādetdür esen
Māh-ı tībāndur görinen şubḥ-ı ḥandāndur gelen
- 3 Kıl müzeyyen dürr ü la'l ile göz [ü] gönüm evin
Ac gözüñi ḥāzır ol gör kim ne mihmāndur gelen
- 4 Ey dil ayağına yüz şevḥ ile yüzün süreyin
Başuñı top eyle çün bu zülf-i çevgāndur gelen
- 5 Şaldı kalb-i cāna şaf şaf guşşa vü gam leşkerini
Şād ol ey dil kim bu şehden luḫ u iḥsāndur gelen
- 6 Devr-i zūlmet geçdi devr itdür münevver ac müdām
Ḥaḫra-pūş u Hızır ile çün āb-ı ḥayvāndur gelen
- 7 Ḥasretinden la'lünün 'Ulvīnün ey ārām-ı cān
Yaş dökildür gözlerinden dem-be-dem ḫandur gelen

522**

Aḫmed

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Firāḫ-ı yāre şabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Gönül çün şındı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden

* Derzî-zāde Ulvî, *Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni C. II* (Çetin, 1993)'de bulunamadı.

521/5a kalb-i: Metinde "kalbi".

** Ahmed Paşa Divanı (Tarlan, 1966: 272).

- 2 Güzellük sende gāyetde sevük bende nihāyetde
Çü fikrūñ yoq re‘āyetde gidelüm bārī şehrūñden
- 3 Çü tūḫiden meges yigdür saña her ḫār [u] ḫas yigdür
Bu gülşenden ḫafes yigdür gidelüm bārī şehrūñden
- 124a 4 Güler ḫalkūñ bize varı raqībūñ germ bāzārı
Niçe bir girye vü zārī gidelüm bārī şehrūñden
- 5 Dil oduñdan kebāb oldı gözüm yaşı şarāb oldı
Göñül milki ḫarāb oldı gidelüm bārī şehrūñden
- 6 Üşendük devr-i cevruñden uşanduk zecr-i hecrūñden
Ölince zehr-i ḫahruñdan gidelüm bārī şehrūñden
- 7 Göñül gör **Aḫmede** n’itdi ki sevdāña düşüp gitdi
Meḫā‘-ı şabrı ḫağıtdı gidelüm bārī şehrūñden

523*

Aḫmed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün dehānuñ sırrını şordum mükerrer ḡoncadan
Didi kim yoqdur bu rāzı açmağa bizde dehen
- 2 Serverā serv-i ser-efrāz olalı hem-ser saña
Ayaḡuña yüz sürer yüz dürlü luḫ ile çemen
- 3 Çün çemen şāhı cihāz itdi ‘arūs-ı ḡoncaya

522/2a sevük bende: vü sevgüñ M.

5: – M.

6: – M.

7: 5 M.

* **Aḫmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 277-278)

523/2b Ayaḡuña: Ayaḡına D.

3: – M.

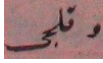
Dutdı dībādan tutuḡ geyürdi vālā pīrehen

- 4 Hüb haṭṭ yazmaḡ için mecmū‘asına ḡüsnüññ
Şafḡa-i ḡurşīde çekdi sünbülün müşḡin-resen
- 5 Gülmēsün ḡül nāz idüp nāzüklenürse ḡoncaña
Büyümesün boyuña ger baş çeke serv-i çemen
- 6 İtlerinden öñdin ürme ‘āşıḡa sen ey raḡīb
Senden ulular dururken saña bu ḡāret neden
- 7 Bülbül-i ḡüyā olup medḡ itse **Aḡmed** la‘lūñi
ḡoncalar ‘İsī demidür diyü çāk ider kefen

524*

Aḡmedī

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün

- 1 Bir sözi şeker dili şīrīn cān severem ben
Bir tudaḡı la‘l-i Bedaḡşān severem ben
- 2 Bir aḡzı şadef dişleri dür yañaḡı lāle
Bir luṭf eyesi ḡulḡ-ı ḡasen severem ben
- 3 Ḳaşları Moḡol-çīn beñi fülful gözi Ḳaṭāyī
Bir şāḡ çebebi server-i ḡübān severem ben
- 4 Nāz ile olur anuñ luṭfi
Bir boyı uzun serv-i ḡırāmān severem ben

4: 3 M.

5: – M.

6: 4 M.

6b dururken: tırurken D. / ḡāret: ‘izzet D.

7: 5 M.

7b ider: eyler D.

* **Aḡmedī, Dīvān** (Akdoḡan, ----)’da bulunamadı.

- 5 Fāş oldu anuñ ‘aşkı ile **Ahmedi** miskîn
Yār öyle şanur ki anı pinhân severem ben

525*

Hasretî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey dişi lü’lü’ kaşı yay kandasın
Ey yüzi hurşide hem-tā kandasın
- 2 Bağ didüm kıldı hālî ey dirîğ
Kandasın ey serv-i bālā kandasın
- 3 Ser-be-ser sensüz cihân oldu hārāb
Kandasın ey ‘ālem-ārā kandasın
- 4 Sen gidelden cān kenār-ı lebedür
Gel iriş bir dem Mesîhā kandasın
- 5 Kalmadı tābum firākuñ çekmeden
Başuma teng oldu dünyā kandasın
- 6 **Hasretünün** hālî pek düşvārdur
Bir peyāmuñ gelse cānā kandasın

124b

526**

Necatî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gerçi sen bu lebler ile hālķ-ı ‘ālem cāmısın
Şorduğum ‘ayb eyleme billāh kimüñ cānānısın
- 2 Tāc-ı devletdür meger başuñda müşgîn kākülün

* 124a’da der-kenar.

** **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 385-386)

526/2a müşgîn: miskîn D.

- Kim güzeller şâhısın hem hūblaruñ sulţānısın
- 3 Mürdeye cānlar bağışlar söze geldükce lebūñ
Anuñ için saña ‘ālem dir ki ādem cānısın
- 4 Gözümüñ nūrı vü gönümün sürürıdur tapuñ
Haste gönüm çāresi hem derdümüñ dermānısın
- 5 Ey güneş kendüñi ‘uşşāk içre yüksek tutma kim
Ol kamer yüzlü nigāruñ sen de ser-gerdānısın
- 6 Gerçi nāzūkdür **Necāfī** hūbları şayd itmede
Diller almağda velī sen de cihān fettānısın

527*

Dā’ī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 İy gönül ‘āşık iseñ ‘ākıl [ü] hüşyār olasın
Bī-vefā yār ile sen olmaya kim yār olasın
- 2 Ol saña luğ ü vefā göstere aldanma şağın
Şoñ ucı cevr ü cefāsına giriftār olasın
- 3 Ne revā luğ [u] vefālar kılanı terk idüben
Bī-vefā yāre varup yār-i vefādār olasın
- 4 Ol saña nāz ide sen cevr [ü] cefāsın çekesin
Ol saña baqmaya sen karşıusına zār olasın

2b kim: ki M. / hūblaruñ: hūblar D.

4b çāresi hem: çāresisin D.

5: – M.

6: 5 M.

* **Ahmed-i Dā’ī Divanı C. I, Metin-Gramer-Tıpkıbasım** (Özmen, 2001: 259)

527/2a Ol: Ger D.

3a luğ: mihr D.

- 5 Ger kâdîrsüz kişiye ‘izzet ü hürmet kılasın
Pes yiridür saña ger ‘âkıbeti h̄ār olasın
- 6 Hüsniñün cevherini degme yire h̄arc idene
Hayf ola cān viresin daḡı h̄arīdār olasın
- 7 Olmasun **Dā’ī** gibi degmeye şāhum diyesin
Özine cān viresin zūlfine ber-dār olasın

528*

‘Ulvī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Çünkü rüşendür yüzünün mihri her āyīneden
Nisbet itmek bu yüze bī-vech her ayı neden
- 125a 2 Görmek isterseñ yüzünün ayın[1] baḡ āyīneye
Ol şafāyı isteme illā yine āyīneden
- 3 Çeşme-i çeşmüm cihānı seyle ḡarḡ itdi henüz
Yunmaz ey nā-mihribān gönlünün ḡubār-ı kīneden
- 4 Sīneme añsuzda ḡamzeñ urdı oḡ kim lezzeti
Sine girsem gitme daḡı bu sehmünün sīneden
- 5 Zāhid ü ‘ābid ki şeb-rev oldı zūlfünün senün
Her ‘ases olan ḡanīdür hırḡa-i peşmīneden
- 6 Dış bileme la’l-i cān-baḡşına yārünün ey raḡīb
Aḡzuña lāyık görünmez nesne ḡayrı sīneden

5: – M.

6: – M.

7a **Dā’ī** gibi degmeye: degmeye **Dā’ī** gibi D.

7b Özine: Metinde “Özüne”. / Özine: Vaşlına D.

* **Derzî-zāde Ulvī, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni C. II** (Çetin, 1993)’de bulunamadı.

7 Haṭṭ-ı zūlm ile bu yıl zūlmetdesin ‘**Ulvī** daḥı
Umma Ḥıẓr āb-ı ḥayātın Aḥmed-i yār yineden

529

Tā’ibī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Arzū kıldum zūlfını yārūñ girü bī-‘aql u dīn
Başuma gör düşdi sevdā-yı cününü’l-‘āşıkın

2 Kāmet için gönülümü zeyn eyledüm didi gözüm
Fāriğ ol kim serv-i nāza ‘ayn-ı mādur cāhimin

3 Terk-i cānda vaşl ola dimişdi cān irdi lebe
Ḥamdülillāh kim ḥabībūñ va‘desi oldu yaqın

4 Uşbu ḥüsn ü nūr u ferr ile ne cānsın ey melek
Kim felekde mihr ü meh ḥüsnüñe kıılır āferin

5 ‘Ayn-ı şerm ider yüzümden ‘ayn-ı mādān cūy-ı Nīl
Nite kim şeyn ü ḥacil oldu yüzüñden ḥür-ı ‘in

6 Ben gözi kaşı belāsına giriftār oldum āh
El-vedā’ olsun size ey zūhd ü taqvā ‘aql u dīn

7 Dil-berüñ cevr ü cefāsına it şikīb ey **Tā’ibī**
Kim buyurmuşdur Ḥudā zīrā *yuḥibbū’ş-şābirin*

125b

530*

Nizāmī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Āḥir ey dil-ber cefā itmekden uşanmaz mısın

529/6b taqvā: Metinde elif-i maksüre ile yazılmış.

7b *yuḥibbū’ş-şābirin*: “Allah sabredenleri sever.” Āl-i İmrân (3/146)

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 203)

530/1a itmekden: kıılmağdan D.

- Müddet-i ‘ömrüñ nihāyet bula sen sanmaz mısın
- 2 Tatalum öldüresin bugün kamu ‘āşıqları
Ey cefā-ḥū yār yarın n’idesin şanmaz mısın
- 3 Şubḥ-dem yatardum ol māh üstüme gelmiş didi
Üstüne gelmiş güneş sen daḥı uyanmaz mısın
- 4 La‘l-i nābuñdan murādum istedüm sögdüñ baña
Aldadum aldum murādum ya‘nī aldanmaz mısın
- 5 Ey güneş da‘vā-yı istiḡnā idersin ḥüsn ile
Tās alup kūyın gedālar gibi tolanmaz mısın
- 6 Zülfüñüñ zencīrini bend it baña didüm didi
Şaḳaluñ ağardı miskīn daḥı uşlanmaz mısın
- 7 İdemez dirsın **Nizāmī** beni raḳīb ile şayd
Çünkü āḥūsın be sen it ile avlanmaz mısın

531

Fethī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dil-berā ḥūblar kamu eyler vefā illā ki sen
Kimse ‘āşıqlara kılamaz cefā illā ki sen
- 2 Ben ‘ālemde kamu bī-gāne oldum ‘aşk ile

1b ‘ömrüñ: ḥüsnüñ D. / bula sen sanmaz: bula uşanmaz M.

2b yār: ḥod M.

3a yatardum: yaturken D. / māh: meh D. / gelmiş: geldi D.

5: 6 D.

5a güneş: – M. / da‘vā-yı: ki da‘vī M. / idersin: urursın D.

6: 5 D.

6b uşlanmaz: uşanmaz M.

7a **Nizāmī** beni raḳīb ile: raḳīb ile **Nizāmī** beni D.

7b be: yā D.

531/2a: Mısra vezne uymuyor.

‘Aynuma gelmez cihānda kimsene illā ki sen

- 3 On sekiz biñ ‘ālemi ger ister olsam bir dağı
Olmaya bir dil-ber-i hūr[ī]-likā illā ki sen
- 4 Ben ki ‘aşkuñda senüñ bīmār [u] zārem dem-be-dem
Kimse bu derdüme kılamaz devā illā ki sen
- 5 Ey ki senden fetḥ-i bāb olmaz bu miskīn **Fetḥiye**
Bağlamazlar çapu bir rüy-ı gedā illā ki sen

126a

532*

Aḥmed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Ārızuñ göster güle gülşende zībālanmasun
Serve ‘arz it çaddüñi nāz ile ra‘nālanmasun
- 2 Ref̄ kı l cānā cemāl-i dil-fürüzuñdan niķāb
Gün yüzüñ āyīnesin görsün mücellālanmasun
- 3 Kı l muķavves kaçlarıñ țārf-ı külāhuñdan ‘ıyān
Ṭurra-i meh şekl-i ebrūsına ğarrālanmasun
- 4 Zülfi zencīrinde dil dīvānedür şol dil-berüñ
Ṭolaşup bād-ı şabā zülfine şeydālanmasun

3b dil-ber-i: Metinde “dil-beri”. / hūr[ī]: Metinde “hūr u”, anlam gereği düzeltilmiştir.

5a fetḥ-i: Metinde “fetḥi”.

* **Kınalızāde Hasan Çelebi Tekiretü’ş-Şu‘arā** (Sungurhan Eydurhan, 2009: a-315). Sadece 1. ve 3. beyitler mevcuttur. Tezkireye göre şiir, Du‘â’î mahlaslı şaire aittir. / **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 286-287)

532/1a göster: ‘arz it D.

1b ‘arz it: göster D.

3a țārf-ı külāhuñdan ‘ıyān: țarfa gelmekden ‘ıyān M.

3b Ṭurra-i meh: Ğurre-i meh D.

4: – M.

- 5 Sür raķīb[i] ravza-i kūyuñdan ey hūr-liķā
Bāġ-ı cennetdür anı kāfir temāşālanmasun
- 6 Bülbül-i ķudsī gibi medħ ider Aħmed ħaddüñi
Lāleler nāzüklenüp güller muřarrālanmasun

533

[Gazel]

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ey büt-i şīrīn-zebān dil-ber-i serverān
Bir gicecük odaya gele misin miħribān
- 2 Çün gelesin ķapuya tuta tuta geydürem
Yuķaru dipdesini ħurmetle ba'd-ez-ān
- 3 Çün giresin içgerü k'açam oturdam girü
Yuķaru dipdesini şoħbet-i şāh-ı cihān
- 4 Sen geçüp otura ben tıram az az ķoyam
Bir ķadeħüñ içine şāf-ı mey-i ergavān
- 5 Ān ü ān ey dil-ber tıram dizin çekem tıtduram
Ol ķadeħi elüñe kim sen içersin revān
- 6 Ser-ħoş olup yatasın donla tıram eyleyem
Sürekliçe şūr-ı bī-maħmūr icesin revān
- 126b 7 Şöyle ķoyam içgerü ħiç ķalmaya taşķaru
Düşmenüñüñ ķarnına ħançer ü tıġ u bürrān

5: 4 M.

5a Sür: – M. / ħūrī: ħūr M.

6a Gülşen-i ħüsnünde medħ itse **Du'ā'i** M.

533/1a büt-i: Metinde “büti”. / dil-ber-i: Metinde “dil-beri”. / serverān: Metinde “serverdān”.

1b: Mısra vezne uymuyor.

3b şoħbet-i: Metinde “şoħbeti”.

8 Her şabâhın turasın mevlanaya viresin
 H̱āce selāmün ‘aleyk her şabâh her zamân

534

Mūsā

Müfte ‘ilün Mefā ‘ilün Müfte ‘ilün Mefā ‘ilün

1 Ey lebi gönca yüzi gül s̱b zeķan mısın nesin
 H̱aṭṭ-ı benefşe lā[le]-ḥad serv-i çemen misin nesin

2 Nāza laṭīf cismüñi ‘aql görüp didi revān
 Gülşen-i cāna fer viren berg-i semen misin nesin

3 Devr-i kâmerde gözlerüñ ‘ayn-ı belā mıdur nedür
 Mihr-i ruḥında ay gibi müşg-i Ḥoten misin nesin

4 Bunca ki ben işigüñe yüzümi toprak eyledüm
 Bir gün ayıtmaduñ baña ḥāke vaṭan mısın nesin

5 Niçe ki ben gözüm yaşın baḥr-ı revāne kılmışam
 Hiç kenāra gelmedi dürr-i ‘Aden misin nesin

6 **Mūsiye** tizlük eyleyüp bakma raķībe ḥışm ile
 Kanda gözümdesin [‘aceb] gözde diken misin nesin

535

Murabba‘

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fa ‘ülün

I

Çü düşdüm senden ayru ey güzel ḥān
 İşümdür nāle vü feryād u efgān
 Eger bu nev‘ ile qalursa hicrān
 Gözüm qan ağla cān vir dil ciger yan

II

Mücessem ‘aşıkam zārem ğarībem

127a

Gülistānından azmış ‘andelībem
 Çü vaşlından nigāruñ bī-naşībem
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

III

Ciger hicrān elinden pāre pāre
 Dirīgā bulmadum derdüme çāre
 Ölürsem irmedin ol gül-‘izāra
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

IV

Nihān olalı ‘aynumdan nihāli
 Ḥayāl itdi beni zūlf-i ḥayālī
 Naşīb olmaz ise āḥir vişāli
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

V

Niçe kim yandurur nār-ı firākı
 Daḥı artar cemāli iştıyākı
 Eger kıalursa hicrān böyle bākī
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

VI

Elüñden ey felek efgān u feryād
 Kı bir laḥza beni sen kıılmaduñ şād
 Çün ol ḥūrī bizi yād eylemez yād
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

VII

Felek ayırdı benden ol cemāli
 Cemīlü’l-ḥüsn ol şun‘-ı celīli
 Ölürse çünkü bu ğamdan Ḥalīli
 Gözüm kıan ağla cān vir dil ciger yan

536

Ḥalīli

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey beni şeydā kılan gül yüzli yārüm kıandasın
Cān u dilden sevdigüm zībā nigārum kıandasın
- 2 Lāle gibi bağrumı yandurdı hecrūñ āteşi
‘Ārızuñ ‘arz eylegil ey gül-‘izār[um] kıandasın
- 3 Leşker-i ğam gön̄lümūñ şehriñi vīrān eyledi
Gel gel ey ‘adl ıssı şāhum şehriyārum kıandasın
- 127b 4 Gül yüzūñ yādına feryād iderem bülbül-şıfat
Göklere çıkdı benüm feryād u zārum kıandasın
- 5 ‘Aşkuñ odı cānumı çün eyledi berg-i ħazān
Gül yüzūñ göster gel ey evvel-bahārum kıandasın
- 6 Dāl zülfūñ lām ider kıaddümi ħasretten benüm
Ey lebi ğonca boyı serv [ü] çenārum kıandasın
- 7 Tā cemālūñ merġzārından **Ĥalīlī** düşdi tut
Dimedūñ bir ġün aña ey merġzārum kıandasın
- 537
- Ĥalīlī**
- Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*
- 1 Görmişem Ĥaqqūñ nişānın dōst simāsında ben
Olmışam vālih [ü] ħayrān rüy-ı zībāsında ben
- 2 Nokta-i ħāl-i siyāhın kıurretü’l-‘ayn itmişem
Ĥāne mesken tutmuşam zülf-i semen-sāsında ben
- 3 Bulmuşam Ĥaqqı ne var büt-ĥāne dirsem ‘āleme

536/1a yüzli: Metinde “yüzlü”.

3a Leşker-i: Metinde “Leşkeri”.

6a kıaddümi: Metinde “kıaddimi”.

Ehl-i tevḥīdem ne ğam ḩursam kinīsāsında ben

- 4 Çün ḩabī‘atdür baña yārũñ cemālin gözlemek
Oḩuram ‘ilm-i İläḩī ḩaşı ḩuĝrasında ben
- 5 Ol **ḩalī**iyem ki ğamĝīn yürürem zāhirde līk
Şāzmānem her nefes göñlüm temāşāsında ben

538

ḩalī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol ki ḩa‘n eyler yüzi şems[-i] ḩuḩāya şimdiden
Āḩ kim raḩm eylemez men mübtelāya şimdiden
- 2 Çeşm-i ḩũn-rīzi ki ḩũsn iḩlīminũñ sulḩānidur
Hey ne zālīmdür ki zūlm eyler gedāya şimdiden
- 3 Zūlfünũñ dāmında dil murĝ[ı] giriftār olduĝın
Bildi kim pervāz idüp uçdı hevāya şimdiden
- 128a 4 ‘Ālemi ĝarḩ itdi yüziyle cemāli ḩañ mıdur
Kim siyeh zūlfi şalar ḩurşīde sāye şimdiden
- 5 Didi men ḩũsn iline şāḩ olısar men ‘āḩıbet
Başladı bī-çāreler medḩ ü şenāya şimdiden
- 6 Ben didüm kūyuñ seginden şaygil ey dil-ber meni
Didi baḩ uçmaḩ diler evc-i semāya şimdiden
- 7 Didüm ey dil-ber **ḩalī**ye iñen cevr eyleme
Didi öğrenmek gerek cevr ü cefāya şimdiden

539

Nazîre-i Fenâî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Āh kim düşdi gönül bir bî-vefāya şimdiden
Ben vefā göster direm başlar cefāya şimdiden
- 2 Didüm ey dil-ber meni hecrüñle kılma nā-tüvān
Didi var eyle taḥammül bu belāya şimdiden
- 3 Didüm öldürme beni vaşluñ firākından cüdā
Didi ḥayf öldürmedin irdüñ beḳāya şimdiden
- 4 N'eylerem fettān gözün devrinde yarup ḡamzeñe
Kim içüp ḳanımı toymaz mā-cerāya şimdiden
- 5 Yaḳdı cān ḳandīli çün şem'-i cemālünden çerāḡ
Gel naḳar ḳılmaz daḡı şems-i duḡāya şimdiden
- 6 Sırruñı sīnemde pinhān itmedin 'aşḳuñ odı
Rāzumı çıḳmaḳ diler saḳf-ı semāya şimdiden
- 7 Şem'-i dil-sūzuñla āh itseñ **Fenāî** tañ degül
Çünki ḳābildür 'alā ḡüsn-i 'atāya şimdiden

540*

Zātî*Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün*

- 1 Şehā bu benlüḡi bāzār-ı 'aşḳda senden aldum ben
Anuñçün bu derūnumda aradum seni buldum ben
- 2 Ne sen bensüz bilinürsin ne ben sensüz bilinürem

539/5b şems-i: Metinde "şems ü".

* **Zātî Divânı Gazeller Kısmı C. III** (Çavuşoḡlu ve Tanyeri: 1987)'te bulunamadı. 128a'da der-kenar.

Seni bende beni sende bulup senüñle ıoldum ben

3 Ne hikmetdür bu ‘âlemde kimi Mecnûn kimi Leylâ
Hemân bu cümlesi sensin görüp hayretde ıaldum ben

4 Çü sensin ‘âşık u ma‘şûk dağı Şîrîn ile Ferhâd
N’içün Ferhâd olup bu varluğım tağını deldüm ben

5 Ne sen bensin ne ben senüm ki sen ben şirk olur zîrâ
Bu sen ben defterini ol sebeddendür ki sildüm ben

6 Vücüd iklîmini bir bir teferrüc eyleyüp âhir
Çü sensin **Zâtiyâ** maqşûd anunçün saña geldüm ben

128b

541

Halîlî

Mef‘ûlû Mefâ‘ilün Fa‘ûlün

1 Ey döst ne bî-vefâ imişsin
Başdan ayağa cefâ imişsin

2 ‘Ahdüñde vefâ bulunmaz imiş
Belâ ile müntehâ imişsin

3 Mişlüñ yoğ imiş belâ
Allâh ki ne bî-nevâ imişsin

4 Bî-gânesin âşinâlaruñdan
Bî-gâneye âşinâ imişsin

5 ıaddüñ hevâsın ider **Halîlî**
Belâda ‘aceb belâ imişsin

541/5a: Mısra vezne uymuyor.

5b: Mısra vezne uymuyor.

542

Halîlî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Luṭf ile şol karşıdan gül yüzlü yârümdür gelen
Gönlümün şehrinde ya'nî şehriyârumdur gelen
- 2 'Andelîb-i cāna cevr ile cefâ kılduğına
'Özr idüp rāh-ı vefādan gül-'izārumdur gelen
- 3 Ol kemāl-i ḥüsn ile devr-i zamānuñ Yūsufi
Urdı yil cānuñ ümîdi yādigārumdur gelen
- 4 Ol Mođol-çîn gözler āhū-yı şer-efgen gelür
Büy-ı müşg ü zülf rüy ay nişārumdur gelen
- 5 La'l-i cān-baḥş eyleyen cān bizlere
Ya'nî ol 'İsî-nefeslü ihtiyārumdur gelen
- 6 Cilve-i ṭāvūs olan serv-i kabā-püş midur ol
Söylemekden luṭf ile gevher-nişārumdur gelen
- 7 Ger **Halîlî**yem bu yolda cān virem şükrāne ben
Çün ḥabîbüm dil-berüm yārüm nigārumdur gelen

129a

543

Şafî*Mef'ülü Fâ'ilâtü Mef'ülü Fâ'ilün*

- 1 Ey yār aldı gönlümi ol ḥaṭṭ-ı 'anberîn
Hem aḳdı şu gibi yüzüne cān-ı nāzenîn
- 2 Gerçi kim āfet-i dil ü cāndur ḳaşuñ gözüñ
İtmedi anı kim ider ol ḥaṭṭ-ı 'anberîn

542/6a kabā-püş: Metinde "kabā-büş".

- 3 Zülfüñ yüzüñ gör anı hemān-dem esīr ider
Devlet degül mi kişiye hūb ola hem-niṣīn
- 4 Şubḥ itmege revān talebinde viṣālūñüñ
Zerden dehen ṭolu ider [ü] cāndan āstīn
- 5 Ger bŷy-ı zülfüñ[i] Ḥotene ilete nesīm
Ḳan yuda nāfesinde bu reṣk ile Çīn
- 6 Ḳaṣuñ ki bir ḥarāmīdür andan gümānı var
Yoḳdur kemānuña cān içün itmişdür kemīn
- 7 Dirmiş **Şafī**yi bir gün uzaḳdan ben oḳlaram
N'ola idi ola idi ol sa'ādet aña ḳarīn

544*

'Adnī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fa 'ülün

- 1 Gözüm yaşına raḥm it sürme derden
Ki merdüm-zādedür düşmiş nazardan
- 2 Dil-i cānāndan umma ey göñül raḥm
Ki bitmez verd-i ter hergiz ḥacerden
- 3 Şol āhūdur gözüñ kim bir nazarda
Dil ü cān şayd ider biñ şīr ü nerden
- 4 Ben ol Zühre-cebīne müṣterīyem
K'elüme şuna ḥurşīd[i] ḳamerden

543/6a ḥarāmī: Metinde “ḥarāmī”.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 51)

544/2: 4 D.

2a Dil-i: Metinde “dil ü”.

3: 2 D.

3b şīr ü: şīr-i D.

4: 6 D.

- 5   Hayāl-i la‘l-i dūr-pūşuñla çeşmüm
Döker yāķūt ile mercān güherden
- 6   N’içün men‘ itdi yārūñ tīr-i zaķmın
Ümīdüm bu m’idi benüm siperden
- 7   Yolında dil-berūñ cān virmek iķün
Eyā ‘Adnī hāzer eyle hāzirden

129b

545

Rızāyī

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün

- 1   Sen şāhuñ eger gire ele hāk-i derinden
Bu mertebe yig ‘āşıķa nūr-ı başarından
- 2   Ben hasteye tīmār-ı tabīb olmaya hācet
Lezzet bulıram ķünki ğamuñ derd-i serinden
- 3   Efgānumı işitme ki gül münfa‘il olur
Gülşende şehā bülbülün āh-ı seherinden
- 4   Gözlerümüze nürsın cānlara şādanī
Halkuñ hāķ bekleye seni yavuz nazarından
- 5   Görelı kemān ķaşlaruñı āhumuz oķı
Göklerün öte geçdi yidi ķat siper[in]den
- 6   İreydi şifā cān u gönül hastelerine
Bir loķma kebāb olsa raķībün cıger[in]den

5: – M.

6: 3 D.

6b Ümīdüm: Ümīzüm D.

7: 6 M.

545/3b āh-ı: Metinde “āhı”.

4a: Mısra vezne uymuyor.

7 Ger gönüle sulṭān-ı ḥayālūñ ola miḥmān
Cān pīş-keş idem yollarına mā-ḥazarından

8 ‘Āşık mı diyeler aña dünyāda **Rızāyī**
K’endīşe kıla ‘aşk yolunuñ ḥaṭarından

546*

Be-Rub’-ı Murabba’ıyyāt

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

I

Ey meh [ü] ḥurşīd-i ‘arız maṭla’-ı envārsın
Ṭālī’ u baḥt u sa’ādet kevkebine yārsın
Ġamze-i ġammāz ile ser-fitne-i ‘ayyārsın
Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

II

‘Āşıka cānā sürür sīneme nūr-ı dīdesin
Ṭurra-i ṭarrārla ser-ḥalkī-i şūrīdesin
Şormaduñ raḥm eyleyüp ḥāl-i dil-i şūrīdesin
Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

130a

III

Ġamze-i cāzū ile devr-i ḳamer seḥḥārsın
Nergis-i şūḥ ile hem cān u cihān mekkārsın
Ayduram bu dillerūñ bu zeyle tekrārsın
Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

IV

Ḥüsn ile çünkim melāḥat milkine sulṭānsın
Ḥüblara cümle sitāresin meh-i tābānsın
Dil-berā bī-dillerūñ hem cān u cānānsın
Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

* **Hamdullah Hamdī ve Divanı** (Özyıldırım, 1999)’nda bulunamadı.

546/ I-1 ḥurşīd-i: Metinde “ḥurşīdi”.

II-3 ḥāl-i dil-i: Metinde “ḥalī dil ü”.

III-1 seḥḥārsın: Metinde “seḥḥāresin”, vezin gereği düzeltilmiştir.

III-3: Mısra vezne uymuyor.

IV-3: Mısra vezne uymuyor.

V

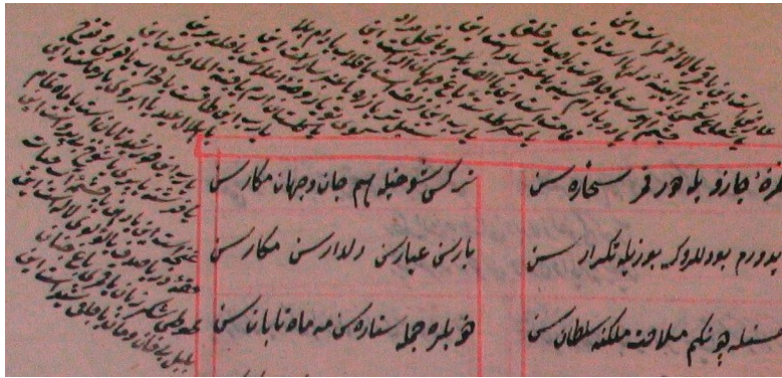
Yüregümi tîğ ile ger yara biñ ger yarasın
 Dimeyem ağıyāra bir ğamz eyleyüp bir pāresin
 Ayduram ger pāre pāre idesin her pāresin
 Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

VI

Dil-berā bir serv-ğad sīmīn-beden dil-dārsın
 Bir gül-endām [u] semen-sīmā şeker-güftārsın
Ḥamdī dervīş ile birüz diyüben bī-zārsın
 Yārsın ‘ayyārsın dil-dārsın mekkārsın

547*

[Farsça Gazel]

548**

Cinānī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yok sitārem ki olam ol meh-i tābāna yaqın
Oldı cān benden ırak olmadı cānāna yaqın
- 2 Mesken itdi resen-i zülf ucın teşne göñül
Ya‘nī olduğı içün çāh-ı zenaḥdāna yaqın
- 3 Mār-ı siḥr itdüğini şaçlarıñuñ bilmez idüm

* 130a’da der-kenar.

** Cinānī, *Hayatı, Eserleri, Dīvânının Tenkidli Metni* (Okuyucu, 1994)’nde bulunamadı.
548/2a resen-i: Metinde “reseni”.

- Şāne dutmasañ eger zülf-i perîşāna yakın
- 4 Gözünüñ yaşı revān olduğı kapuñda bu kim
Hoş olur āb olıcağ serv-i hırāmāna yakın
- 5 Ben ırakdan lebūne cān virüben kan yudaram
Ne için her dem olur bāde vü peymāne yakın
- 130b** 6 Halk arasında beni lebin şorar dirler imiş
Bir haber vir hele ey dōst ki bi-mestāne yakın
- 7 Ruḥuñ altında **Cinānī** didi zülfüñi görüp
Niçe küfr ile ne hoş oldu vü imāna yakın
- 549***
- Şāhī**
- Meḥ'ülü Meḥ'ülü Meḥ'ülü Fa'ülün*
- 1 Yarıldı yürek yār-i dil-āzārı sevelden
Kan oldu ciger dil-ber-i 'ayyār[1] sevelden
- 2 Dil fitne vü ğavgādan emīn olmadı bir dem
Ol kaşları fettān gözi seḥḥārı sevelden
- 3 Tolar bu kara günlü başum her gice sevdā
Ol turra-i ṭarrār-ı siyehkār[1] sevelden
- 4 Çok dürlü muzāyi' geçürür kūy-ı 'ademde
Cān ol dehen-i teng-i dürer-bārı sevelden
- 5 Ta'līm iderem yanmağı pervāneye her dem
Üstād olup ol şem'-i dil-efkārı sevelden

* Şehzāde Bayezid "Şāhī" Hayatı ve Divanı (Kılıç, 2000)'nda bulunamadı.

6 Hoş-reng-i leṭāfet virür eş'ârına **Şāhī**
Nāzūklük idüp ol leb-i ruḥsārı sevelden

7 Bülbül gül-i hercāyī için ad idüp aydur
Ḳan oldı yürek şāhid-i bāzārı sevelden

550*

Necāfī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Diler iseñ ki dil-i ḥaste yarasın göresin
Öliceḳ sīnemi ḥançerle yarasın göresin

2 Dün gice ṭaḳmıḣ idüñ zülfüñi boynuma didüm
Didi düşün durur umma ki ḳarasın göresin

3 Ey gönül cevr ü cefādan bu ḳadar şād olduñ
Vāy eger zerre ḳadar mihr ü vefāsın göresin

4 Zāhidā ehl-i riyā düzaḥīdür didüğüme
Eger inanmaz iseñ uḣta varasın göresin

131a 5 Ger **Necāfī** ḳuluña ḳahr ile düşünām idesin
Şevḳ ile şām [u] seḫer ḥamd ü senāsın göresin

551

Keşfi

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

549/7a gül-i: Metinde "gül ü".

* **Necati Beg Divanı** (Tarlın, 1997: 388)

550/2a ṭaḳmıḣ idüñ: daḳmıḣ idüñ D.

2b düşün durur: düşünüdür ola D. / umma ki: umma D.

3: 4

3a cevr ü cefādan bu ḳadar: sen bu ḳadar cevr ü cefādan M.

4: 3 D.

4a Zāhidā ehl-i riyā: Zāhid-i ehl-i riyā M. / didüğüme: didigime D.

5a: ḳahr ile düşünām: ḳahr-ı düşünām M.

5b ḥamd ü senāsın: luṭf-ı du'āsın D.

1 Ol mehûñ sen ki dilâ kaçları yāsın göresin
Tîz vurup cān oқına üstüñe yasın göresin

2 Ölürem ben bu қара günler ile āh göñül
Sünbül-i dil-beri sen bārī varasın göresin

3 Dil-i dīvāne diler zülfüñe dār ola didüm
Didi hey aşılması umma қarasın göresin

4 Şanemā ‘aşkuñ ile ben ne belā çekdügümi
Sen dağı bir gün ola ‘āşık olasın göresin

5 **Keşfiyā** şimdi ğamın çekdügüñe ğuşsa yime
Bir gün ola ki anuñ luţf u ‘aţāsın göresin

552

Ma’rif

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Ey dil kaçan kim ol meh hūblar ‘alāsın göresin
Ebruyāsına cānuñ қurbān viresin göresin

2 Ger gezüp seyr ide karşıña tāvūsda sidreves
Baқup ol meh-rūya reng olup қalasın göresin

3 Sihr ile yā Rab ne Hünūd olur Zencīsi kim
Hüsni bāğına girmek diler tarrāsın göresin

4 Seyr iderken yār ile görüp raқīb-i rū-siyāh
 olur gitmez dilden ğalāsın göresin

551/1a dilā: Metinde “dīlā”.

3a Dil-i dīvāne: Metinde “Dil ü dīvāne”.

552/1a: Mısra vezne uymuyor.

1b: Mısra vezne uymuyor.

2a: Mısra vezne uymuyor.

3b: Mısra vezne uymuyor.

- 5 Ben senüñ ‘aşkuñ yolında ne belâ gördüğümü
Bilmedüñ illâ bir gün ‘âşık olasın göresin
- 6 Kim neler çekdüm senüñ hecrüñde her şâm u seher
Öliceğ sîne-i mecrûhum yarasın göresin
- 131b 7 Râzı idüm ki dökeydi qanımı şîrîn lebi
Qaşd-ı ser eyler bu kez ‘ayn-ı alasın göresin
- 8 Ey nesîm digil şefâ‘atinden ki maħrûm itmeye
Çün bu günehkâr ümmetüñ Muştafâsın göresin
- 9 Pâyına yüz sür bu rûy-ı **Ma‘rifî** den ey şabâ
Çünkü ol mâhuñ tapusına varasın göresin

553

İnkışârî*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

I

Söyle ey dil ol perî zülf-i siyâh oynatmasun
Çeşm-i âhûsın süzüp ağıyâr gâh oynatmasun
Rağşa girmesün o hûb kim niçe yüz biñ qan olur
Bezm-i a‘dâ içre bize kim semâh oynatmasun

II

Qılmasuñ mir‘ât-ı hüsine nazâr Dârâ olup
Leşker-i Hindûlarına hem dağı garrâlanup
Müjgân-ı hûn-rîzine dayanmasunlar yaltanup
Pâdişâh-ı kişverem diyü sipâh oynatmasun

5b: Mısra vezne uymuyor.

8b: Mısra vezne uymuyor.

9a rûy-ı: Metinde “rûyı”.

553/ I-1 zülf-i: Metinde “zülfî”.

II-2 Leşker-i: Metinde “Leşkeri”.

II-3: Mısra vezne uymuyor.

II-4 Pâdişâh-ı: Metinde “Pâdişâhı”.

III

‘Abd-i kemter bendesine idüp
 Başlayup şoñra cefāya hāk ile yeksān idüp
 Katline ‘āşıkluñ tuğra çeküp fermān idüp
 Uyup ağıyār ile bizi bī-günāh oynatmasun

IV

Bu güzellük bākī qalmaz sevdigüm bir gün gider
 Şoldurup bād-ı felek gül ruħlarün hāzān ider
İnkisārī ‘āşıkuñ nārı seni sūzān ider
 Cevr ile tāk-ı semāyı dūd-ı āh oynatmasun

554*

‘Atāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Haṭṭ devridür bugün misk ol Ḥotenden gelmesün
 Dişleri devrānıdur dürr[i] ‘Adenden gelmesün
- 132a 2 Ruħları öñinde kimse açmasun gülden haber
 Hem leṭāfet lāf ol berg-i semenden gelmesün
- 3 Qaddi var olsun cihānda serv hergiz bitmesün
 Hīç ‘ar‘ar olmasun tūbī çemenden gelmesün
- 4 ‘Aşkına göñlüm maḥaldür göñlüme zülf[i] vaṭan
 Ol maḥalden gitmesün hem bu vaṭandan gelmesün
- 5 Bu ‘Atāyīden dimişler yāre çok yañlış haber
 Kim ne dir ise disün cehd ile senden gelmesün

III-3 tuğra: Metinde “tuğri”.

IV-4 tāk-ı: Metinde “tāki”.

* Nev’i-zāde Atāyī Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

555

Şirāzī*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Gül yüzi çatında anuñ lāle nāzüklenmesün
Bāğ içinde ‘arız ol ala nāzüklenmesün
- 2 Secde itsün bī-tekellüf kaşları mihrābına
Muħliş olsun zāhid-i sād-sāle nāzüklenmesün
- 3 Şerm itsün [ki] añup ħāk-i siyāh oldukları
Müşg [ü] ‘anber ol ħaṭṭ u ħāle nāzüklenmesün
- 4 İncinür gül sāyesinden dā’im ol çeşm-i laṭīf
Berg-i gülden ter degüldür dala nāzüklenmesün
- 5 Ğurresinde olmasun ğirre iñende māh-ı nev
Kaşların görsün anuñ ol ħāle nāzüklenmesün
- 6 Ķo maħabbet tevbesinde ayrı sen **Şirāziyi**
Ķaluban artsın bir iki gün Ķala nāzüklenmesün

556

Rūmī*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

- 1 Şehā ğamzeñ ħadenginden ciger Ķan olmasun n’olsun
Ķaşuñuñ yāsına cānum yā Ķurbān olmasun n’olsun
- 2 Bugün meydān-ı ‘aşkuñda başumı Ķop Ķılmışam ben
Ķamer üstinde zülfeynüñe çevğān olmasun n’olsun
- 3 Şehā firdevs-i ħüsnüñde Ķılur key cilve-i ṭāvūs

555/3a añup: Metinde “añıp”.

3b: Mısra vezne göre eksiktir.

4b Berg-i: Metinde “Bergı”.

Görüp şayd olmağa ‘aşık perīşān olmasun n’olsun

132b 4 Lebi aḥmer yüzü aḡ u firāḡuñ zerd ider beñzüm
Siyāh zülfüñ gibi göñlüm perīşān olmasun n’olsun

5 Eyā sen Yūsuf-ı Mışrı ayaḡuñ tozı **Rūmīnūñ**
Gözine çekmege kuḡl-i Şıfāhān olmasun n’olsun

557

Kemālī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1 Ey yüzü ḡurşīd-i tābān ḡandasın
V’ey yañaḡı ḡūr u Rıdḡvān ḡandasın

2 Cāzū çeşmüñ fitne şaldı ‘āleme
Ey ḡamer-ruḡ şūḡ-ı fettān ḡandasın

3 Ḥüsn ile sen Leylīsın ‘aşḡuñla ben
Olmışam Mecnūn-ı ḡayrān ḡandasın

4 Ḥāzretüñ uş zulmetinde hecrüñüñ
Ḥalmışam ey āb-ı ḡayvān ḡandasın

5 Lebleri dürr-i şemen aḡzı şadef
Dişi lü’lü’ la’l-i mercān ḡandasın

6 Ey yüzü *tāhā* vü *yāsīn* ḡanısın
V’ey cemāl-i ḡaḡḡ-ı Ḥur’ān ḡandasın

7 Göñlümüñ senden ḡızā zülfüñ gibi

556/3b perīşān: Metinde “perūşān”.

5a Yūsuf-ı: Metinde “Yūsufi”.

557/1a ḡurşīd-i: Metinde “ḡurşīd ü”.

5a dürr-i: Metinde “dürrī”.

Ḥālīdür kanı perīṣān ḵandasın

- 8 Mūsī teg uş yüzüññ müştāḵıyam
Ey cemāl-i nūr-ı Yezdān ḵandasın
- 9 İntizārum geçdi ḥadden āh kim
Bī-ḵarār oldı dil ü cān ḵandasın
- 10 Dīn [ü] dünyā baş ü cān her ne ki var
Oynadum yoluñda yeksān ḵandasın
- 11 Gel **Kemālī** derdine ḵılğıl devā
Ey vişāli derde dermān ḵandasın

133a

558*

Aḥmedī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İy yüzi tāze gülistān ḵandasın
Gözi nergis zülfi] reyḥān ḵandasın
- 2 İy ḥat[ı] pīrūze dil-ber ḵandasın
İy lebi la'l-i Bedaḥṣān ḵandasın
- 3 Ayrılıḵ derdinden uş düşdüm oda
İy vişāli derde dermān ḵandasın
- 4 Siḥr-i zulmi ḵıldı cān milkin ḥarāb
El-amān 'adl ıssı sulṭān ḵandasın

* **Aḥmedī, Dīvān** (Akdoğan, ----: 490)
558/3a Ayrılıḵ: Ayrılıḵ D. / düşdüm: yandım D.
3b vişāli: ḵamusı D.
4a Fūrḵatüñ cān milkini ḵıldı ḥarāb D.
4b 'adl ıssı: iy 'adl-i D.

- 5 Ye'cüc il urdı Sikender ҡandasın
Milki dīv aldı Süleymān ҡandasın
- 6 Ayrılığın zulmetinde teşne-dil
Yürürem iy āb-ı hayvān ҡandasın
- 7 'Aşkuñ iḥrāmın giyüp sin'isterem
Yürürem iy Ka'be-i cān ҡandasın
- 8 N'ola bir kez uğrayup diseñ ki hey
Aḥmedī zār u perīşān ҡandasın
- 9 Niçe müddetdür gülistāndan ırāḡ
Bārī iy murğ-ı hoş-elḥān ҡandasın

559

Mehdī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Gözlerüñden hey baña mekr ile ğavğādur gelen
Şaçlaruñdan dem-be-dem başuma sevdādur gelen
- 2 Sen ҡulum dirsın baña lākin inanmaz bu ğoñül
Çün bilür senden ҡamu ḡalka cüdādur gelen
- 3 Zülfüñüñ fikri meni şöyle perīşān itdi kim
Her kişi ki görse dir yine şu şeydādur gelen

5a il: ile M. / ҡandasın: ҡanısn D.

6: – M.

7: 6 M.

7a sin'isterem: isterem seni M.

8: 7 M.

8a Sini bir ğün görsem ü diseñ baña D.

8b **Aḥmedī**: K' **Aḥmedī** D.

9: 8 M.

9a Niçe: Bunca D. / ırāḡ: ırāḡ D.

9b Bārī iy murğ-ı hoş-elḥān: Āḡır iy murğ-i seḡer-ḡān D.

559/3b şu: Metinde “şol”, vezin gereği düzeltilmiştir.

- 4 Ney gibi bağrumı deldi yār[üm]üñ ayrılığı
Yār çün ağladuğum halka temāşādur gelen
- 133b 5 Zülf [ü] ruhsāruñ durur maqşūdı **Mehdīnūñ** hemān
Şol cihetden kim baña dā'im temennādur gelen

560*

Siyāhī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ben umardum ki baña yār-i vefādār olasın
Kim bilürdi seni kim böyle cefākār olasın
- 2 Beni āzāde iken 'aşqa giriftār itdūñ
Göreyüm sen de benüm gibi giriftār olasın
- 3 Reh-i 'aşkuñda neler çekdügüm ey dōst benüm
Bilesin bir gün ola 'aşqa giriftār olasın
- 4 Sözüme uymaduñ ey aşılasi dil dilerem
Ser-i zülfine anuñ āhiri ber-dār olasın
- 5 Bed-du'ā itmezem ammā ki Hūdādan dilerem
Bir senüñ gibi cefākāra hevādār olasın
- 6 Hele sen kâ'ide-i cevride eksük komaduñ
Dōstluğūñ haqqı ise ancağ ola var olasın

* **Mihri Hâtuñ Dîvanı** (Arslan, 2007: 277)'nda yer alan şiir, mecmuada "Siyâhî" mahlasıyla verilmiş.
560/1a baña: seni D.

1b Kim bilürdi seni kim: Ne bileydüm ki begüm D.

2: 6 D.

2a itdūñ: eyledūñ M.

2b Göreyüm: Göreyin D. / de: dağı M.

3: – M.

4: – M.

5: 8 D.

5a itmezem ammā ki Hūdādan: eylemezem illā ki Hağdan M.

6: 2 D.

6b Dostluğūñ haqqı: Dostluğ hağı D.

7 Sen ıkardıñ beni zülfine uyup başdan i dil
Göreyin ben seni bu yolda ki ber-dār olasın

8 Ne revādur ki gele atlu dilüñden acı söz
Sen ki bu üsn-i melāḫatde Şeker-bār olasın

9 Şimdi bir ḫāldeyüz kim ilenen düşmenine
Dir **Siyāḫī** gibi sen daḫı siyehkār olasın

561

Aṣīlī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Yitişdi cān lebe bī-zār oldı cān benden
Dil oldı ḫün degül āgāḫ dilsitān benden

2 Tamām-ı āteş-i āḫ ile ‘ālemi yaḫdı
Ne ister āḫ ‘aceb dem-be-dem dehān benden

3 Şu ḫadde yansa gerek daḫı ‘aşḫuñ ile tenüm
Ki ḫi almaya maḫşer günü nişān benden

4 Görince yüzini cān Şöyle bī-ḫün olur kim
Mecāli yoḫ k’ide bir söz zebān beyān benden

134a 5 atı raḫīb yüzinden **Aṣīlī** münfa‘ilem
Ki çoḫ incinür ol ḫāk-i āsitān benden

7: 5 M.

7a zülfine uyup başdan i dil: başdan uyuban ‘aşḫa ey dil M.

7b ben seni: sen daḫı D.

8: 5 D.

8 Sen ki cān gülşeninüñ bir gül-i nev-restesisün

Ne revādur bu ki her ḫār u ḫasa yār olasın D.

9: 7 M.

9a düşmenine: düşmānına M.

9b Dir **Siyāḫī**: Dir ki Mīhrī D. / daḫı siyehkār: de rü-siyāḫkār M.

561/4a: Mısra vezne uymuyor.

562*

Şeyhî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ne haber virdi şabā zülf-i perīşānuñçün
Ki benefşe qara yaşlu görünür anuñçün
- 2 Ne için baş açuban el götürür serv [ü] çenār
Ki du‘ā eyleyeler qadd-i hırāmānuñçün
- 3 Gün yüzüñi göricek rüşen olur buqlānı
Her ne veche irdürsem şol mäh-ı tībānuñçün
- 4 Gerçi lāyık degülem vaşluña ey qān-ı kerem
Hasenātuñ görünür hayr idegör cānuñçün
- 5 Qaşlaruñ yayını ‘ıyd ayı gibi gözledüğüm
Bu ki cānum siperi terk ola qurbānuñçün
- 6 Lāle çāk itdi yüzün gül yañağuş reşkinden
Gonca hāk itdi qabā la‘l-i dūr-efşānuñçün
- 7 Dürr [ü] cevher şaçılur nāzük ü ter-süz yazılur
Şeyhî inşā idicek şol leb [ü] dendānuñçün

---

* Şeyhî Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 238)

562/2a baş açuban: baş açar u D.

2b qadd-i: Metinde “qaddi”.

3: – D.

3b: Mısra vezne uymuyor.

4: 3 D.

4a vaşluña: lufluña D.

4b görünür: gūnidür D.

5: 4 D.

5a gözledüğüm: Metinde “gözledüğim”.

6: 5 D.

6a çāk: hāk D.

6b hāk: çāk D. / efşānuñçün: feşānuñçün M.

7: 6 D.

7b idicek: kılıcaq D.

563*

Hasretî*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün*

- 1 Ayrıldı yine bu dil-i pür-derd vaţandan
Şan cân-ı 'azîzüm benüm ayrıldı bedenden
- 2 Bülbül gibi kârum yine efgâna düşüpdür
Tâ düşdi cüdâ bu gönül o gonca-dehenden
- 3 Mânendini bâlâda anuñ görmedi âdem
Billâh nesi kemdür anuñ serv-i çemenden
- 4 Sensüz idemem bir nefes ârâm cihânda
Mevlâ beni ayırmaya maşşerde de senden
- 5 Tâbum kıomadı **Hasretiyâ** mişnet-i hicrân
Tâ ayrılalı bu dil-i pür-derd vaţandan

564

Şafî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Müjde ey cân kim sözi rencüñ şifâsıdur gelen
Şâd ol ey dil kim özi derdüñ devâsıdur gelen
- 2 Hâk-i pâyını kıilup cânuñ nite kim iksirdür
Gerd-i râhı çeşm-i 'aqluñ rüşenâsıdur gelen
- 3 Dil du'âsın rüz [u] şeb vird itmesün mi cânumuñ
Kim şaçı *ve'l-leyl* yüzi *ve'd-đuhâ* sıdur gelen

* 134a'da der-kenar.

563/4b Mevlâ: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

564/2a: Mısra vezne uymuyor.

3b *ve'l-leyl*: "Geceye andolsun." Duhâ (93/2) / *Ve'd-đuhâ*: "Kuşluk vaktinde andolsun." Duhâ (93/1)

- 4 Yüz sürer her gün mülâzımdur işigüñe güneş
N'ola ey şâh tañ degül kapuñ gedâsıdur gelen
- 134b 5 Şehr içinde dutmışam şöret belâ vü derd ile
Kim gören dir Muştafânuñ mübtelâsıdur gelen
- 6 Tîr-i ğamzeñ kan döker kaşuñ söz ile çâre ne
K'ol kadar endâz olan kavsuñ kazâsıdur gelen
- 7 Cevr-i hicrândan 'aceb mi ey Şafî bulsañ halâş
Çün günehkâr ümmetinüñ Muştafâsıdur gelen

565

Mu'ammâ-yı Cemâl*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

Sârbânuñ arkasından yüküni algıl yakın

Diler iseñ kim bilesin adını ey pāk-dîn

566

Mu'ammâ-yı Mü'îd*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

Şem' mumsuz ger elüñe alasin

Ol dem ol maḥbūbuñ adın bilesin

567

Mu'ammâ-yı Yūsuf*Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün*

Bilmek dilersen adını dil-dârumuñ ey yâr sen

Al yūnus at balığı āḥir ne ço dört kâma sen

568

Mu'ammâ-yı Kemâl*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

5b dir: Metinde "dir ki", vezin gereği "ki" edatı mısradan çıkarılmıştır.

6a Tîr-i: Metinde "Tîr ü".

566/a ger: Metinde "eger", vezin gereği düzeltilmiştir.

Didüm adını baña kılgıl ‘ıyān
 Eli yiñin gösterür ol nev-cüvān
 Bundan izhār ile didüm adını
 Kalb-i ba‘z it māliki der-bī-kemān

569*

[Beyt]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fa‘ūlün

Gözüm yaşına raħm it sürme derden
 Ki merdüm-zādedür düşmiş nazardan

Harfū‘l-Vāv

570

[Gazel]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 ‘Aceb mi ğurbete düşsem çü kıldum zülfüñi arzū
 Düşüñüñ yādına her dem gözümden dökilür lü’lü
- 2 Çü *ve’l-leyli izā ‘as‘as* saña menzil durur göster
 Yüzüñ zülfüñi kim ‘ālem münevver ola hoş-bū
- 135a 3 Yüzüñi añuban her dem şeb-i zülfünde ey dil-ber
 Çü bülbül kılruram efgān ne efgān söylerem yā hū
- 4 Ruħıñıñ tābına ‘āşık vücūdın yaqmasun diyü
 Güneş yüzine dutmışdur niķāb-ı ‘anberīn-gīsū
- 5 Yaşından dīdemüñ tañ mı eger çevreñ yaşarursa
 Ki hađrāsuz degül durur nihāl-i tūbī-i mīnū

568/1 baña kılgıl: Metinde “kılgıl baña”, vezin gereği düzeltilmiştir.

* **Adnī Dīvanı** (Yücel, ----: 51). Adnī’ye ait bir gazelin matla’ beytidir (bk. 541/1). 134b’de der-kenar.
 570/2a ‘as‘as: Metinde “‘ases”. / *ve’l-leyli izā ‘as‘ase*: “Kararmaya yüz tuttuğunda geceye andolsun.”
 Tekvīr (81/17)

2b: Mısra vezne göre eksiktir.

571*

Nizâmî*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

- 1 Nigārā aldı haţtuñdan benefşe reng ü sünbül bũ
Ki bāğı hurrem eyler o dimāğı hoş-dem ider bũ
- 2 Hilāl ebrũña beñzerdi eger olsa güneş yüzlü
Güneş yüzüne beñzerdi eger olsa hilāl ebrũ
- 3 'Aceb bu kâmet-i ra'nā nihâl-i bāğ-ı cennet mi
Veyā bu tal'at-ı zībā gül-i hod-rũ mı yāhod rũ
- 4 Ol ince bilũñũñ vaşfin niçe taħrîr ide çün haţţ
Muhaqqakdur ki nesh olur kalem diline gelse mũ
- 5 Hayālũñ uyhuda görmek müyesser olmadı ammā
Ėam-ı hecrũñle uyhuda görünür gözũme uyhu
- 6 Degül ben tapuñı her kim görür bu hadd ü kadd ile
Olup bencileyin hayrān turupdur kaddũne qarşu
- 7 Leb [ü] dendānuñũñ vaşfin **Nizâmî** nazm itdükce
Niçe hoş neşr ider görseñ cihāna la'l ile lü'lũ

572**

Zâtî*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün** **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 212)

571/1b hoş-dem ider: hurrem eyler D.

3: - M.

4a ide: idem D.

6: 5 M.

6a tapuñı: haddũñi D. / görür: görürse M.

6b turupdur: tutupdur D.

7: 6 M.

** **Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı C. III** (Çavuşoğlu ve Tanyeri: 1987)'de bulunamadı. 135a'da der-kenar.

- 1 Zāhidā *illāy*ı añla cān u dilden *lāy*ı ҡo
Yoҡ yire lāf u gūzāf itme ҡurı da‘vāyı ҡo
- 2 *Men ‘aref*sırrına vāqıf olmadan ey müdde‘ī
Rabbūñi fehm eylemezsın var yūri gavgāyı ҡo
- 3 Hāqıqı bilmek ister iseñ terk ü tecrīd ol hemān
Gir maħabbet rāhına a‘lā ile ednāyı ҡo
- 4 Var erenler meclisinde hıdmet eyle cān ile
Cānuña cānān gerekse uşbu istiğnāyı ҡo
- 5 Merd-i Hāqdur irgüren Mevlāya Hāqıkuñ ҡulların
Hāqıqa irmek ister iseñ gayrıya sevdāyı ҡo
- 6 Tālib-i dīdār-ı Hāqk iseñ hāqıqat **Zātiyā**
Fāriğ u āzāde ol dūnyā ile ‘uqbāyı ҡo

573*

Şeyhī

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Nigārā haddūñūñ luţfı ҡomadı gülde reng [ü] bū
Apardı gözlerūñ sıhri gözinden nergisūñ uyıu
- 2 Meger bir gün boyun servin görem diyü kenārından
Gözinden çeşmeler döküp yüz urup yire yürür şu
- 3 İşitse leblerūñ luţfin çemende ditreye lāle
Şorarsa dişlerūñ nazmın şadefde āb ola lü‘lū

572/2a *Men ‘aref* e nefsehū fekad ‘arefe Rabbehū]: “Kendini bilen Allah’ı bilir.”

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 241)

573/3a İşitse: Sezerse D.

3b Şorarsa: İşitse D.

- 135b 4 Şaçuñ küfrin yüzün nürün görürse zāhid ü rāhib
Bu mescidden diye yā hā vü ol büt-ḥāneden yā hū
- 5 Gözüñ ser-hengi her laḥza bu cāna tīz ider ḥançer
Dökerdi ḳanumı ḥācib arada olmasa ebrū
- 6 Yañaḡuñ āteş-i Mūsā tudaḡuñ mu‘ciz-i ‘İsī
Kemāl-i ḥüsne Yūsufsın Muḥammedden dutarsın ḥū
- 7 Eline cām alup **Şeyḥī** seni medḥ itse gülşende
Şurāḥī zıkr ider ḳulḳul çağırur fāḥte gū gū

574*

Aḥmedī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Ne ḡamzeñ oḡı kim atsañ nişāna irer iy meh-rū
Yavuz göz görmesün sini eyā Türkī kemān-ebrū
- 2 Yüzüñde ḥālūñi gördi ‘acabladı göñül didi
Ki yā Rab bu gülistāna niçesi girdi bu Hindū
- 3 Göñül zülfı ‘ıḳābınuñ ‘uḳābı çengine düşmiş
Nite kim avda şāhīnūñ düşer çengāline tihū

4: 5 D.

4a yüzün: yüzi D.

4b hā: hū D.

5: 4 D.

5a ser-hengi: ser-hengini M.

5b ḳanumı ḥācib arada olmasa: ḳanum olmasa dü ḥācib arada D.

6a Yañaḡuñ: Cemālūñ M. / āteş-i: Metinde “āteşi”.

* **Aḥmedī, Dīvān** (Akdoḡan, ----: 526)

574/2:5 D.

2a ‘acabladı: ‘acablayu D. / didi: eydür D.

2b niçesi: ne vaḳtın D.

3: 2 D.

3a zülfı: zülfüñ D.

3b kim: ki M. / düşer: düşe D. / çengāline: çenḳāline M.

- 4 Yüzüñ renginden itmişdür şaķāyık yañağın gül-gün
Şaçuñ müşginden olmuşdur benefşe ‘anberīn-gīsū
- 5 Eger büt-hāneye sinüñ cemālūñ āyeti irse
Diye bütler ta‘ālallāh ki *lā hallāka illā hū*
- 6 İy niçe şīr-merdi ki gözüñ āl ile şayd itdi
Cihānda görmedi kimse bu resme şīr-gīr-āhū
- 7 Ķadūñ ‘ar‘ar şaçuñ ‘anber beñūñ müşgīn tenūñ nesrīn
Gözūñ nergis yüzūñ lāle lebūñ şekker dişūñ lū’lü
- 8 Bugün çün **Ahmedī** sinüñ hevāña āşinā oldı
Cihān düşmān olur ise aña iy dōst ne ķaygu
- 9 Cemī‘-i ‘aqlum u fikrüm ķamusı tārūmār oldı
Çü hūsnūñ leşkeri şaf şaf yürüdi gönlüme ķarşu

575

Āteşī

Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn Mefā‘īlūn

- 1 Apardı ‘aqlumı nā-geh seher ol merdüm-i cādū
Çeker zencīr-i zūlf ilen be-her dem her zamān her sū

136a 2 Göñül levhinde ruhsār-ı şümār haṭṭ eyleyen hāli

4: – M.

5: 8 D.

6: 3 D.

6a İy: İ D. / itdi: ideydi M.

6b şīr-gīr-āhū: şīr-gīr-āhū M.

7a şaçuñ: boyuñ M. / beñūñ müşgīn tenūñ nesrīn: tenūñ nesrīn beñūñ müşgīn D.

7b yüzūñ lāle lebūñ şekker: sözüñ şekker yüzūñ lāle D.

8: 9 D.

8b aña iy dost: haddūñ belāña M.

9: 6 D.

9 Niçe ‘azb olmasun baña şehā ‘ışķuñ ‘azābı kim

Cihānda yoḡ sinūñ bigi büt-i hoş-şüret ü hoş-hū D.

Ṭağıtımış zülf-i Hindūyı hisāb mū

- 3 Derūn-ı defter-i ma'nī sevād-ı vechini gördüm
Yazılmış āyet-i Qur'an zihī hūr-ı behiştī-rū
- 4 Egerçi rū-be-rū çoğdur şikār ol Türk-i 'ayyāre
Atar kirpükler oğundan zi-yek-rū ol kemān-ebrū
- 5 Açıldı 'arız-ı bāğı görüñüz hikmeti nā-geh
Getürdi bād nāşih dem hezārān reng ilen her mū
- 6 Görüñ müşg-i Hoten hāli peyām eyler yine redde
Meşāmumdan mu'aṭṭardur nesīm-i ṭurra-i Hindū
- 7 Ḥayāl-i serv-i bālāsı kılup cām-ı leyānından
Gözinden **Āteşī** görgil şarāb-ı şevk aḥar cū cū

576*

Vaşfi

Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün

- 1 Didüm zülfüñden ister bu gönül bū
Didi hışm ile hālüñ bil nedür bu
- 2 Didüm karşı yüzüñ görsem didi kim
Ne sözdür bu ki dirsın baña karşı
- 3 Uyımazsam şeb-i firkatde tañ mı
Göze korçulu yirde gelmez uyğu
- 4 Düşerse pāyuña incitme eşküm

575/6b nesīm-i: Metinde "nesīmi".

7b şarāb-ı: Metinde "şarābı".

* **Vasfi Dīvan** (Çavuşoğlu, 1980: 126)

576/4a incitme: incinme D.

Niçe serv ayağına yüz sürer şu

5 N'ola ditirse ḥaddüñ üzre zülfüñ
Şehā âteşde olur muztarib mü

6 Esîr olalı sen āhūya **Vaşfî**
Şorar irdüğine kim xanı āhū

577*

Zâfî

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1 Tâlibā gel defter-i merdān oḡu
'Āşık iseñ kışşa-i cānān oḡu

2 Şarf u naḡve 'ömri zāyi' eyleme
Mekteb-i 'irfāna gel 'irfān oḡu

3 Hızr-ı pîre gel ledünnî dersin al
Var ḡaḡâyık 'ilmini āsān oḡu

4 Cām-ı 'aşkuñ cur'asın nüş eyleyüp
Ehl-i 'aşḡ destānını mestān oḡu

5 Hüsni dil-dāra naḡar kıl **Zâtiyā**
Muşḡaf-ı dīdārını ḡayrān oḡu

578**

Nābî

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Olmaḡ müyesser olmadı dil-berle rü-be-rü
Yollarda ḡaldı āyīneveş çeşm-i ārzü

5: – M.

6: 5 M.

6b āhū: āh o D.

* **Zâfî Divānı Gazeller Kısmı C. III** (Çavuşoḡlu ve Tanyeri: 1987)'te bulunamadı. 136a'da der-kenar.

** **Nābî Divānı C. II** (Bilkan, 1997: 953)

- 136b 2 Ey mīl-i sūrme gözlerin öp benden ol mehūñ
‘Arz it siyāhkārī-i hicrānı mū-be-mū
- 3 Eylerse h̄āstkār-ı lebūñ secde-i niyāz
İtmek gerek çekīde-i yāķūtdan vuzū
- 4 Gül-būse-i dehānuñ için eyleyen du‘ā
Ağzın ide meger ki gül-āb ile şüst ü şū
- 5 Sākī-i meclisūñ ešeri iltifātıdur
Pīş-i ķadeh-keşānda zemīn-būsī-i sebū
- 6 Olsun esīr-i tāb ü teb-i şürezār-ı ye’s
Sīr-āb iden hadīķa-i āmālī rū-be-rū
- 7 Bed-ter degül mi ca‘ca‘a-i āsiyābdan
Nābī o bezm k’olmaya nev-bütle güft-gū

579

Mu‘ammā-yı Mūsī*Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

Mey ortasına başı aşığa dökicek şu
Maḥbūbum adını diyeler saña zehr-i sū

580

Mu‘ammā-yı Turmuş*Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün*

Bilmek dilerseñ adını dil-dārumuñ sen ey ulu
Karışduricek göresin barṭağa yarum zerdelü

578/2b siyāhkārī: siyekārī M.

4b şüst ü şū: şüst-şū M.

5a Sākī-i: Sākī M.

6a tāb ü teb-i: tāb-ı zūlf-i M.

6b āmālī rū-be-rū: āmāl-i ebrū M.

7a ca‘ca‘a-i: çağçağa-i M.

581*

‘İzzet

11’li Hece Ölçüsü

I

Dīdem yaşı birbirini kıovalar
 Bilmem ki deryā-yı ‘ummān mıdur bu
 Yanağların al al olmuş açılmış
 Mücellā-yı gül-i handān mıdur bu

II

Hemān kuş gibi [sen] pervāz idersiñ
 ‘Adūyı kendüñe hem-rāz idersiñ
 Bir buse istesem biñ nāz idersiñ
 Bilmem ki ecele dermān mıdur bu

III

‘İzzet güzeller[üñ] medhini eyler
 Senden ğayrısını sever de n’eyler
 Kaçar kaçar olmuş gerdānda beñler
 ‘Abese çekilen kervān mıdur bu

Kāfiyetü’l-Hā’

582**

Vehbî

Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün

- 1 Şaçun ve’l-leyli rüyuñ ve’đ-duhādur yā Resūlullāh
 Cemālün mihr-i burc-ı ıştıfādur yā Resūlullāh
- 2 Zemīne düşmese cāy[1] ‘aceb mi sāye[-i] kaddün
 Vücūduñ pertev-i nūr-ı Hudādur yā Resūlullāh

* Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Dīvan: Tenkitli Metin, Nigâr-nâme: Tenkitli Metin (Aypay: 1998)’de bulunamadı. 136b’de der-kenar.

** Dīvân-ı Vehbî (Sünbül-zâde Mehmed Vehbî, H.1253)’de bulunamadı.

582/1a ve’l-leyl: “Geceye andolsun.” Duhâ (93/2) / Ve’đ-duhâ: “Kuşluk vaktinde andolsun.” Duhâ (93/1)

- 3 Hiṭāb-ı ‘izzet-i *levlāk*[e] maḏhar zāt-ı pāküñdür
Zuhūruñ bārī-i arz u semādur yā Resūlullāh
- 137a 4 Ḥayāt-efzā olur dil-teşne-i şahrā-yı ‘işyāna
Zülāl-i şefkatüñ āb-ı beḳādur yā Resūlullāh
- 5 Ser-ā-pā āl ü aşḫabuñ hidāyet āsumānında
Nücüm-ı lem‘a baş ihtidādur yā Resūlullāh
- 6 Şadīḳ-ı yār-i ğāruñ Ḥazret-i Şiddīḳ ez-cümle
Ser-efrāz-gerde evliyādur yā Resūlullāh
- 7 ‘Adālet-pīşe ḫayr-endīşe ol Fārūḳ-ı A‘zam kim
Cihānda pīşvā-yı etḳıyādur yā Resūlullāh
- 8 Şehīd ü kātīb-i Furḳān[dur ol] ‘Osmān bin ‘Affān hem
Münevver-ṭal‘at [u] dükkān-ı ḫayādur yā Resūlullāh
- 9 Süvār-ı Düldül zü-zü’l-feḳār ol şahr-ı mümtāzuñ
Der-i ‘ilm-i ledünnī Murtażādur yā Resūlullāh
- 10 Ḥasen zātında aḫsen hem Ḥuseyn ol sıyṭ-ı müstaḫsen
Ṭarāvet-baḫş-ı ḫāk-i Kerbelādur yā Resūlullāh
- 11 Dü-‘ālemden ğına virdi baña ser-māye-i ‘aşḳuñ
Ġubār-ı āsitānuñ kīmiyādur yā Resūlullāh
- 12 Şıfāhān sürmesin gözden çıkardum ‘aynuma alam
O ḫāk-i pāk kuḫl-i rüşenādur yā Resūlullāh

3a *levlāk* [Lev-lāke lev-lāk le-mā-ḫalaḳtü’l-eflāk]: “Sen olmasaydın felekleri (kainatı) yaratmazdım.”

5b: Mısra vezne uymuyor.

6b: Mısra vezne göre eksiktir.

9a: Mısra vezne uymuyor.

- 13 Meded bu kemterîn-i ümmetüñ **Vehbî**-i ‘aşîñüñ
Şefâ‘atdür su‘âli bir gedâdur yâ Resûlullâh
- 14 Anı bî-behre redd itmek ne mümkindür ki dergâhuñ
‘Aşât-ı mü‘minîne mültecâdur yâ Resûlullâh
- 15 Şalât ile selâmum ravza-i cennet-mişâlûñde
Vezân olmağda hem-râh-ı şabâdur yâ Resûlullâh

137b

583*

Sâmî*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün*

- 1 Cemâlin ârzü eyler nigâhum yâ Resûlullâh
Çıkar her şeb anuñçün ‘arşa âhum yâ Resûlullâh
- 2 Şeb-i ‘işyânda kaldum mihr-i ihsânuñla luğf eyle
Beyâz eyle meded rüy-ı siyâhum yâ Resûlullâh
- 3 Anı luğfuñla ref‘ it qalbüme sedd-i sedîd oldı
Vücûdumdur benüm cürm ü günâhum yâ Resûlullâh
- 4 Kerem senden yapışdum halka-i bâb-ı temennâya
Kapuñdan mâ-‘adâ yoğdur penâhum yâ Resûlullâh
- 5 Der-i ser-tâc-ı iğbâlüm gubâr-ı âsitânuñdur
‘Ubüdiyyetdür ancağ ‘izz ü câhum yâ Resûlullâh

584**

Nâbî*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Qalmanı râh-ı talebde hağar in-şâ’-Allâh
İderüz küy-ı murâda sefer in-şâ’-Allâh

* **Divân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 37)** **Nâbî Divânı C. II** (Bilkan, 1997: 956-957)

- 2 Hîç bir ‘uqde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyâz-ı seher in-şâ’-Allâh
- 3 Dil-i sahtı ne kadar seng ise de dil-dâruñ
Nâvek-i âhum olur kârger in-şâ’-Allâh
- 4 Germine serdine şabr eyleyerek dünyânuñ
Aluruz nañl-i emelden şemer in-şâ’-Allâh
- 5 Çarñuñ olmış tütalum devri hilâf-ı me’ mül
Dem olur kâmumuz üzre döner in-şâ’-Allâh
- 6 Peyk-i âhum gideli hayl[i] zamândur yâre
Umaruz kim getüre bir haber in-şâ’-Allâh
- 7 Olsa bir kerre vezân bād-ı kerem ey **Nâbî**
Kıomaz âyîne-i dilde keder in-şâ’-Allâh

585*

Ahmed

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Kemend-i zülfine yârûñ giriftâr olmasun kimse
Benüm şürîde bañtumdan siyekâr olmasun kimse
- 138a** 2 Sögüt gibi beni başdan ayağa ãançere şancar
Hey ol serv-i hevâ-bağşa hevâdâr olmasun kimse
- 3 Senüñ bāzār-ı ‘aşkuñda ider dellâl-i cân feryād

584/2a bir: – M.

3a Dil-i: Metinde “dili”. / sahtı: sengi D. / seng: saht D.

6b kim getüre: ki getirür D.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 297)

585/2a Sögüt gibi beni: Beni sögüt gibi D. / ãançere: ãançer M.

2b bağşa: bunca M.

Metā‘-ı ‘aql-ı fāsiddür ħarīdār olmasun kimse

4 Yüzüñ gülzār[1] şevķinden yine mest oldı bülbüller
Bahāruñ mevsimi geldi ķo hüşyār olmasun kimse

5 Görelden **Aħmed**üñ ħālin dilegüm Ħaķdan oldur kim
Diyār-ı yāri terk itmekde nā-ķār olmasun kimse

586

Ħalīlī

Müstef‘ilün Fa‘ülün Müstef‘ilün Fa‘ülün

1 Serv ola mı bu ķad yā ‘ar‘ar mı bārekallāh
Şehd ola mı bu leb yā şekker mi bārekallāh

2 Mīhr ola mı bu şūret yā māh-ı ķār-deh mi
Yā şem‘-i cem‘-i dilde enver mi bārekallāh

3 Bu zülf-i ‘anberīn mi yā ŧurra-i muṭarrā
Sünbül mi yā bu müşg-i ezfer mi bārekallāh

4 Sulṭānı mı cihānuñ bu ma‘den-i leṭāfet
İķlīm-i dilde yāħod server mi bārekallāh

5 Cānı mı bu cihānuñ rūħuñ revānı mı yā
Devr-i zamānda yāħod dil-ber mi bārekallāh

6 Maħbüb-ı cān-fezā mı yā yār-i pür-şafā mı
Yā ħüsn ilinde şāh-ı enver mi bārekallāh

7 Bülbül mi söyleyen bu ṭūṭī-i şekker-ħūr

3b Metā‘-ı: Metinde “Metā‘ ü”. / fāsiddür: kāsiddür D.

4b Bahāruñ mevsimi geldi: Bahār u mevsim-i güldür D.

586/4b İķlīm-i: Metinde “İķlīm ü”.

6a yār-i: Metinde “yāri”.

6b şāh-ı: Metinde “şāhi”.

138b

Yāhod **Halīlī** dā'ī çāker mi bārekallāh

587*

Ahmed*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Bağrumı dāğ-ı ğamuñla lāleveş hūn eyleme
Za'ferānın yüzümüñ yaşumla gül-gūn eyleme
- 2 Sāye-i zūlfūñ hūmāsın şalma aġyār üstine
Bir siyeh-rūdur anuñ bahtın hūmāyūn eyleme
- 3 'Aql-ı Küllī Leylī-i zūlfūñde Mecnūn eyleyüp
Cān-ı meftūnı dil-āvīzūñde meftūn eyleme
- 4 Cān ise maqşūduñ al cāna cefā resmin götür
Nev-cüvānsın dōstum kıan ile kıānūn eyleme
- 5 Yüz sürerken izine ey gözyaşı merdümlik it
Pāk dāmānın gül-i ħandānumuñ hūn eyleme
- 6 Tab'-ı nā-mevzūnuñı gezdür bilürsin ey raķīb
Billāh inşāf eyle kıaşd-ı kıadd-i mevzūn eyleme
- 7 **Ahmedi** gözden şalup sürme kıapuñdan yaşlayın
Sā'ili maħrūm idüp eytāmı maġbūn eyleme

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlān, 1966: 301-302)

587/1a dāğ-ı ğamuñla: gel tağ-ı ğamdan M.

2: – M.

3: 2 M.

3b Cān-ı: Metinde "Cānı". / meftūnı: meftūl-i D.

4: 3 M.

4a Cān ise maqşūduñ: Maqşūduñ cān ise M.

5: – M.

6: 4 M.

6a gezdür: kejdür D.

7: 5 M.

7a redd eyleyüp: redd eyleyüp M. / yaşlayın: yaşların D.

588*

Ahmed*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

- 1 Yine yan şem‘ gibi şubha dek ey cān bu gice
Ki tola şevkūñ ile şöhet-i cānān bu gice
- 2 Şulasam n’ola gül-āb ile gözüm hücrelerin
Ki gele beytümüze ‘izz ile mihmān bu gice
- 3 Hüsni-ı t̄ali‘le sitārem ne şeref buldı bugün
Ki t̄ulū‘ itdi yine ol meh-i t̄ābān bu gice
- 4 Germ olup şevkūñ ile yanmağa pervāne gibi
Tañ mı diñlenmez ise şem‘-i şebistān bu gice
- 5 **Ahmedā** saña Kemāl oldı ‘aṭā-yı ezelī
Ki nedīm oldı senūñ bezmūñe Ḥassān bu gice

589**

Necātī*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

- 1 Getürmiş ḥāl-i müşgīnūñ hümāyūn zülfi] yanına
Ne hoş şehbāz olur gör kim beg ilter āşiyānına
- 2 Şarāb u la‘l-i dil-berden meni men‘ itme ey nāşih
Saña ne her kişi her ne iderse kendü cānına

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 290-291)

588/2b gele: gelür D. / beytümüze ‘izz ile: Yūsuf-ı şeh bu kula D.

3: 4 D.

3a Hüsni-i: Sa‘d-ı D.

4: 3 D.

5a ‘aṭā-yı: Metinde “‘aṭāyı”.

** **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 467-468)

589/1a müşgīnūñ: miskīnin M.

1b şeh-bāz olur: şeh-bāzdur D.

2a Şarāb u la‘l-i dil-berden: Şarāb-ı la‘l-i dil-berden D. / meni: beni D.

2b her ne iderse: ne ider ise D.

- 3 Eridüm nār-ı şevkünden gözüm ağlar gönül handān
Hemān şol şem‘a döndüm kim güler kendü ziyānına
- 139a 4 Yüzüne beñzerem dirmiş ‘acebdür hāleti şem‘üñ
Başın ortaya қor söyler ne kim gelse zebānına
- 5 Alup yanına dil-dārı söger ardınca ‘uşşākuñ
Ögünsün düşmen ögünsün eger қalursa yanına
- 6 Gülün bir ‘ārızı rengin görüp aldanma ey bülbül
Kim ol anca senün gibi ğarībün girdi қanına
- 7 Yüzüne gülse birkaç gün **Necāti** şaқın aldanma
Ki gerçekler bu dünyānuñ inanmadı yalanına

590*

Ahmedī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Gönül bir kişiye virseñ kişinün hālini bilse
Yāhod bir derdine anuñ esirgeyüp devā kılsa
- 2 Bu benüm bahtımı gör kim gönül bir kişiye virdüm
Ki bir zerre қayurmaz ol benüm gibi hezār olsa
- 3 Kişi bir rence düşdükce şoragelse anı yāri
Ya derd ile қan ağlarken gözinün yaşını silse

3: 5 D.

3b şol: ol D.

4: 3 D.

4b Başın ortaya қor: Baş ortaya қoyub D.

5: 6 D.

6: 4 D.

6a gülün: gönül M. / bir: bu D. / ‘ārızı rengin: ‘ārız-ı rengin M.

7b bu dünyānuñ inanmadı: inanmadı bu dünyānuñ D.

* **Ahmedī, Divān** (Akdoğan, ----: 546)

590/1a virseñ kişinün: virse kişi kim D.

2a Bu: – D. / gör: görgil D.

2b zerre: zerrece M. / ol: – M.

- 4 Ne gerek cevri çekmege yā şabr eylemege derde
Kişi cevruñ ucın bulsa yā derdüñ āhiri olsa
- 5 Şikāyet mi ide idi kişi ‘aşkuñ belāsından
Eger bir zerre yārinden ‘ināyet varını bilse
- 6 Cefādan uşanup gönül peşimān olsa işinden
Yāhod ‘aqlını düşürüp kişiden bir ögüt alsa
- 7 Rızā vir **Ahmedī** derde ki ‘aşkuñ şartı oldur kim
Şikāyet itmeye ‘āşık eger ma‘şūk oda şalsa

591

Tā’ibī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Eylemişsin ‘azm-i rāh ey māh-ı tībān eyleme
Odlara yaqup beni işümi efgān eyleme
- 2 ‘Ömrüm ile tendeki sevgülü cānumsın benüm
Gitme ey ‘ömr-i ‘azīzüm beni bī-cān eyleme
- 139b** 3 İricek zülfine yārūñ ey şabā luṭf eylegil
Şaqla benüm gönlümü zülfin perīşān eyleme
- 4 Kān döker çeşmüm lebūñle görmeyicek ruḥlaruñ
Gitme gözüm yaşını la’l ile mercān eyleme
- 5 Baqduğumca yüzüñe ğamdan bulur gönlüm küşād
Gitmegil şāhum cihānı baña zindān eyleme

4a Ne gerek: Metinde “Ya gerek”. / cevri: cevri D.

4b derdüñ: şabruñ D.

6a uşanup: uşanup D. / gönül peşimān: gönli pişimān M.

6b düşürüp: dirşürüp D.

7a derde: cevri D. / ki: bu D.

7b eger: anı D.

- 6 Cevr ile öldürmegil bu **Tā'ibī** dil-ḥasteyi
Şāh-ı 'ādilsin ḥabībüm yoḡ yire ḡan eyleme
- 7 'Aḡl ü cān zülfinde mübhemdür ḡatı za'f-ı nizār
Ey şabā zencīr-i zülfin ḡatı lertzān eyleme

592

Nebāī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 'Ārızuñ 'arz olsa düşer gül güle
Ḥıdmet itmege düşer hem ḡul ḡula
- 2 Devlet atına süvār olsañ şehā
Çaḡrışurlar bindi Ḥayder Döldüle
- 3 Cām-ı la'lüñden rivāyet eyledüm
Başladı ol dem şurāḡı ḡulḡule
- 4 Bu bahār eyyāmı vü gül mevsimi
Ḥoş durur kim ḡola zerrīn bülbüle
- 5 Ey **Nebāī** mā-ḡazar cān olmaḡuñ
Yüz sürüp ayaḡına 'özrin dile

593

Şafī*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Ol yārdan şabā baña ḡün bū getürmeye
Bu ḡoş ki büy-ı nāfe-i āhū getürmeye
- 2 Çün göre Rūmda benüm eşk-i münevverüm
Hergiz 'Aden müsāfiri lü'lü' getürmeye

- 3 Bu derd-i dil ki bendedür itmekiçün ‘ilâc
‘İsî olursa Hârun[a] dârû getürmeye
- 140a 4 Bir vech ile esîr-i dilem ‘aşk elinde kim
Ol resme bâz cengine tîhû getürmeye
- 5 Çeşm-i hadîkasını yağa âhum âteşi
Merdümleri bu gözlerümüñ şu getürmeye
- 6 Hâ âh itdügüm gice gündüz ne fâ’ide
Çün kim şümâra ol büt-i meh-rû getürmeye
- 7 Bir şi’r-i şürete getür [ü] bes **Safi** ki sen
Bu nev’a kimse ma’nî-i nîkû getürmeye

594*

Nizâmî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Haţt-ı müşgîn kim yazılmış levh-i semîn üstine
Sünbül-i terdür dökülmüş berg-i nesrîn üstine
- 2 ‘Ârızuñda haţtuñı gören şanur kim mürçe
Pây-ı müşg-âlûde başmış berg-i nesrîn üstine
- 3 Da’vî-i İslâm idersin zülfüñi yüzden götür
Mü’min olan küfr[i] tercîh eylemez dîn üstine
- 4 Ne kadar ölmüş isem kalçam ayağuñ öpmege
Seyr iderken serverâ başsañ kadem sin üstine

5b gözlerümüñ: Metinde “gözlerümüñ ger”. “ger” edatı vezin gereği mısradan çıkarılmıştır.

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 217)

594/2a kim: ki M.

4: 140a’da der-kenar.

4a kalçam: tıram D.

4b serverâ: dil-berâ D.

- 5 Her yañadan ol leb-i şîrîne diller cem‘ olur
Nite kim üşer meges halvâ-yı rengîn üstine
- 6 Çeşm-i giryānumda ey dil-ber hayāl-i haddüññ
Şanki hurşîd-i felekdür geldi Pervîn üstine
- 7 Reşk ider fāvūs-ı qudsîler megesler hâline
Kim tekellüfsüz konarlar la‘l-i şîrîn üstine
- 8 Yıllar oldı kim firākuñdan **Nizāmî** hastedür
Gelmedüñ o yārin bir gice bālîn üstine

595

Esîr

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yüzdür nükte iden hüsn ile şems ü kamere
Ağzıdur ta‘ne uran ta‘m ile şehd ü şekere
- 2 Baqma hār-ı müjeye gözlerüm[e] baş kademüñ
Ki ziyān itmeye hār-ı müje nūr-ı başara
- 3 Ola kim başdı ola añlaruñ ayağı diyü
Sürerüm yüzümi yüz zevk ile her reh-güzere
- 140b** 4 Niçe yüz biñ gözüñe niçe ki seyr itdi felek
Getürimedi bu hüsn ile nazîrüñ nazara
- 5 Yıllar oldı ki **Esîr** olduğum esîr-i kemerüñ

5: 140a’da der-kenar.

5: 6 D.

5a leb-i: Metinde “lebi”.

6: 5 D.

6a giryānumda: pür-eşküme D. / hayāl-i: Metinde “hayālî”.

7: – M.

8: 7 D.

Raḥm iderseñ n'ola bu bendeveş bendelere

596*

Nizâmî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yiridür olsa laḳab cām-ı muravvaḳ lebüñe
Yaraşur āb-ı mu'allāḳ dir isem ğabġābuña
- 2 Tıfl-ı nā-dān gibi eyler elif [ü] bāya şürü'
PİR-i dānā-yı ħired gelse bugün mektebüñe
- 3 İttiḫāduñ var idi yār ile ey ḳalb ezeli
Cevher-i rūḫ ḫulül eylemedin ḳalıbuña
- 4 Şanma yoluñda ḫicāb ola baña mezheb [ü] kış
Girerem her niçe mezhebde iseñ mezhebüñe
- 5 Sen benüm ḳanımı dökersin ü ben ḳan yudaram
N'ola meyl eyler iseñ luṭf ile hem-meşrebüñe
- 6 Ya ğamuñ 'aḳrebi nışine lebüñ eyle devā
Ya kerem eyle aġulatma beni 'aḳrebüñe
- 7 Uralıdan yüzüñ ey müje o serv ayaġına
Kebkeb-i çarḫ-ı felek reşk iledür kebkebüñe

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 215)

596/1b dir: bir D.

2a elif [ü]: Metinde "elifi".

2b PİR-i dānā-yı: PİRi dāna-i M.

3a ey: – M.

3b Cevher-i: Cevheri M. / eylemedin: eylemeden D.

5a dökersin: içersün D.

5b meyl: ger meyl M. / hem-meşrebüñe: meşrebüñe M.

7a müje: müze D.

7b çarḫ-ı: Metinde "çarḫı".

8 Ey **Nizâmî** lebi çün cān vir o şîrîn dehenûñ
Lebûñe ol dem irer kim irişe cān lebûñe

597*

Nizâmî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 Ka‘be-i hüsn [ü] melâḫat dimeyen sen ŝaneme
Maḫrem olmadı ḫarîm-i ḫarem-i muḫtereme

2 Ḳanı ki derd ile dil hem-nefes oldı ṭapuña
Ey ḫaṭâyî niçe şükr ile o demden bu deme

141a 3 Ser-i zülfüñi dehānuñda görüp ḫaste göñül
Didi ḫayfâ ki irer āḫiri ‘ömrüñ ‘ademe

4 Görelî ḫâmet [ü] zülf [ü] dehenüñ ḫarflerini
Uḡradum fâriḡ u āzâde yürürken eleme

5 Sevinür cān göricek itlerüñ izin nite kim
Yolda bir ac u gedâ uḡraya birḫac direme

6 Meger ol dem irişe ayaḡun öpmege elüm
Ki ecel beni ber-â-ber ide ḫâk-i ḫademe

7 Lezzetinden iki yarıldı zebānı ḫalemüñ
Leb-i la‘lün şıfatın tâ ki getürdüm raḫama

8a cān vir: cāndur D.

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 224)

597/2a Ḳanı ki: Ḳan iken M.

2b şükr ile: çoḡ şükr D.

3b ḫayfâ ki irer āḫiri ‘ömrüñ: vâ-ḫayfâ ki irer ‘ömrüñ āḫir M.

4a ḫarflerini: ḫarflerüñ D.

5: 6 D.

6: 5 D.

7b raḫama: ḫaleme D.

8 İre mi vaşla **Nizâmî** didüm âsân ire mi
Didi cān virmedin irmez kişi bāğ-ı İreme

598*

Nizâmî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Berg-i reyḥāndur şaçuñ gelmiş gül-i ter üstine
Māh-ı tábāndur yüzüñ inmiş şanavber üstine
- 2 Kırş-ı māh üstinde eyler ḥūşye-i Pervīne tã'n
Şām-ı zülfüñ kim düşüpdür şem'-i ḥāver üstine
- 3 Leblerüñ üstinde ey Mışr-ı melāḥat beñlerüñ
Şan megeslerdür ki ḳonmuş teng-i şekker üstine
- 4 Būse virüp cān u dil almağa ol şīrīn-dehen
Ser-be-ser rāzī degül ser daḡı ister üstine
- 5 Biñ du'ā virüp alurlar çünki bir düşnāmuñı
Ḳufl-i mercān urma cānā dürc-i gevher üstine
- 6 Dā'im artar çeşmümüñ yaş dökdügince zaḫmeti
Gerçi dirler ḥastaluḳ şıḫḫat bulur dürr üstine
- 7 Ol leb-i mey-gün zenaḥdān üzre ol ḥūr-ı behişt
Cām-ı la'līndür ki ḳonmuş ḥavz-ı Kevser üstine

8b virmedin: virmeden D. / bāğ-ı: Metinde "bāğı".

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 219)

598/1a Berg-i: Metinde "Bergi".

1b inmiş: çıkmış D.

2a ḥūşye: ḥūşe D.

2b ḥāver: ḥaver M.

3b Şan megeslerdür: Şanki megesdür M.

5b cānā: cāna M. / gevher: şehvār M.

6: 8 D.

7a üzre: üstine M. / ol: ey D. / ḥūr-ı: ḥūr u M.

7b ki ḳonmuş: ḳomışlar D. / ḥavz-ı: Metinde "ḥavzi".

141b 8 Ey **Nizāmī** hālūni yāqūt çeşmüñ muķlesi
Dem-be-dem la‘līn müzāb ile yazar zer üstine

9 Hūbluķ resmī tarīķ-i dil-rübāluķ şīvesi
Bir řabādur kim biçilmiş şadd-i dil-ber üstine

599

Fethī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Gel ey ay yüzli dil-ber kim olmaz çün hilāl ince
Yüzüñ bedrinden ayrudur tenüm řaşuñ hilālince

2 Ne varursın gülistāna ki anda bir daķı yoķdur
Ne řaddüñ gibi nāzük [ü] ne şaddün teg nihālince

3 Yüzüñ yüz gūne al alur benüm řanımı dökince
Gözüñ yüz dürlü āl eyler benüm cānumı alınca

4 Ne Ya‘ķūbuñ ola hūzni menüm yarı melālüm teg
Ne Yūsufuñ ola hūsni anuñ zībā cemālince

5 Řaçan źulmetde řalaydı řasedden çeşme-i hayvān
Eger olsaydı ol řīrīn senüñ la‘lūñ zülālince

6 Boyum hecrüñden olmişdur zi-mūye hem-çü mū-bāruñ
Tenüm şevķinden olmişdur zi-nāle hem-çü nālince

7 Ne derde uğraduñ **Fethī** anun ‘aşķından kim bile
Boyuñdur çün hilāl egri tenüñdür çün řilālince

8: 9 D.

8a hālūni: hālūñ M.

8b müzāb: midād D.

9: 6 D.

9b kim: ki M.

599/7a: Mısra vezne uymuyor.

600

Fethî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Ger teşne gönül istese âb uşda lebünde
Ya haste ciger şorsa cülâb uşda lebünde
- 2 Men bülbülem ü gülşen-i hüsn uşda yüzüñdür
Men tûfîyem ü şekker-i nâb uşda lebünde
- 3 Gül şuyını yüzüne gül-âbî ne seper kim
Gül uşda yañağunda gül-âb uşda lebünde
- 4 Bu haste tabîbe ne şîve âl eyleye şerbet
Ol istedügi şâfî cevâb uşda lebünde
- 142a 5 Mey-hâneye bu 'âşık-ı mey-h'âre ne varsın
Ol istedügi cām-ı şarâb uşda lebünde
- 6 Deryâdaki ol dürr-i hoş-âb uş dehenünde
Ma'dendeki ol la'l-i müzâb uşda lebünde
- 7 **Fethî**nüñ aķar ağızı şuyı ağızına karşı
Ol teşne ola âb-ı lü'âb uşda lebünde

601*

Kâdî Burhâne'd-dîn

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

- 1 Eger bu hūblara mâtem gelürse
Yaşumdan 'ömrine қatam gelürse
- 2 Alımaзlar beni bu 'aşk ilinden

600/4a: Mısra vezne uymuyor.

5a 'âşık-ı: Metinde "'âşık u".

* **Kadı Burhaneddin Divanı** (Ergin, 1980)'nda bulunamadı.

Ƙovumam ƙardaşum atam gelürse

3 Alam yâr elini baƙcaya girem
Harîr döşeklere batam gelürse

4 Yârüñ şöhetine ağıyâr gerekmez
Dimişķî tîğlar atam gelürse

5 **Ƙāđî Burhān-ı dīn** yollar gözedür
Başumı yolına şatam gelürse

602*

Haķîķî

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Tâlib-i yârem ezelden yâre müştâķam yine
Cennetüñ kûyında ol dil-dâra müştâķam yine

2 Gerçi dīdâruñdan irdi cân u dil maķşûdına
Hamdülillâh ki men ol dīdâra müştâķam yine

3 Dünyâ vü ‘uķbâ dām oldı baña bî-vaşl-ı yâr
Yâr ile yârem ezelden yâre müştâķam yine

4 ‘Âşıķuñ esrârını fâş itmişem ‘âlemde ben
Gel bu sırrı gör kim ol esrâra müştâķam yine

5 Ey **Haķîķî** da‘vî-i Manşûr eger kılsañ n’ola
Nâşır-ı Manşûra hayrân dâra müştâķam yine

142b

603

[Mülemmâ Gazel]

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

* **Hakîķî Divânı** (Boz, 2007)’nda bulunamadı.

602/3a Dünyâ vü ‘uķbâ: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

5b Nâşır-ı: Metinde “Nâşırı”.

1 Ey şeh-süvār-ı devlet-i cān-ı ferāğla
Yüz süre gülşenüm kademüñe şurāğla

2 Cevr [ü] cefā ile meni yandurdı firqat uş

من كان يراقكموا لا فراغله

3

پرسیدم از کسی ز خبر هار بار گرفت
فی قد بها السلامة فی بعد ما علمه

4 Tıgıyla öldürür niçe her dem-be-dem ‘adū
Uşbu raķīb-i vā‘iz[i] derd ile dāğla

5

از لاج نور کتک و جهنمک الشمس افکت
هذا الذي دعاك بالمدح شاعله

604

Ḥafızī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Ey māh ruḥlaruñ maña nev-rüz-ı bāğla
Ger n’ola söyleseñ maña şırīn tuṭağla

2 Seyrān idende sen gül-i ḥamrā çemende çün
Cān ile ṭapuña gele servi budāğla

3 Kānd ü nebāt u şehd ile şekkerdür ruḥlaruñ
Söyler m[i] yā müzāb idedür bal ü yağla

4 Çün Zühre Müşterī sañadur müşterī cihān
‘Ālemde şol ḥamīde vaşıfuñ ki ṭağla

604/3a: Mısra vezne uymuyor.

4b ḥamīde: Metinde “ḥamīde”.

- 5 Devletdür ol **Hafızı**ye bir dem kelām ide
Sen husrev-i zamāneyi şîrîn dudağla

605

Hafızî

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Gülzār içinde bülbül-i servi budağla
Gördüm nevāda hūb anı servi budagla
- 2 Didüm kelāmuñ işiden ey bülbül-i baḥār
Çün Zühre şād ola güle nev-rüz-ı bāğla
- 3 Men bir laḫif vech ile gördüm bu sāzuñı
İşitse sözüñi kişinüñ 'aqlı tağıla

- 143a 4 Aydur ki medḫ işid[e] Muḥammed Emīrdür
Her kim işide tāze ola cān ḫulağla

- 5 Yüzüñ görürse şevḫ ile yana **Hafızı** uş
Mūsī tegi 'aşā ile hem daş u tağla

606

Bahā'î

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Cānā revā mıdur beni ḫoyduñ bucağla
Def' eyleye mi firḫatüñ ağlamağla
- 2 Andan berü ki benden ayırdı seni felek
'Ömrümi zāyi' eyleyem uş aldamağla
- 3 Bir gün beni daḫı saña iltür bu çarḫ-ı dūn
Ola ki çoḫ ḫasret ü çoḫ derd ü tağla

5a **Hafızı**ye: Metinde "**Hafızıyā**", vezin gereği düzeltilmiştir.

5b husrev-i: Metinde "ḫusrevi".

606/1b: Mısra vezne uymuyor.

4 Bağrum kararduğu budur ey ‘ömre toymamış
Günüm dilegince geçmedi sen yüzi ağla

5 Döymez firāka hıdmetüñe ‘ākıbet gelür
Baş ile bu **Bahā’ı** döğül kim ayağla

607

Beḳāyī

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

1 ‘Aşkuñ ḳomadı cānuma kār eylemeyince
Rüsvā-yı cihān āḫir-i kār eylemeyince

2 Da’vī-i ene’l-Ḥaḳḳ[ı] dilinden ḳomadı [cān]
Maşūr-ı dile zülfüñi dār eylemeyince

3 Şevḳ-i dehen-i ḫātem-i yāḳūt revān-baḫş
Zer üzre ḳomaz sīmi nişār eylemeyince

4 Kūyum atı izi tozıdur girmez elüñe
Ney gibi niçe nāle vü zār eylemeyince

5 Sen bilemedüñ ḳadr-i vişālin[i] **Beḳāyī**
Bu firḳat odı cānuña kār eylemeyince

608

Zarīfī

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

1 Ğamzeñ ḳomadı bağrumı ḳan eylemeyince
Zülfüñ daḫı hem ğāret-i imān eylemeyince

143b 2 ‘Aşkuñ şanemā gerçi nihānī[y]di göñülde

4b: Mısra vezne uymuyor.

607/1b āḫir-i: Metinde “āḫiri”.

2a cān: Metinde “cāna”, vezin gereği düzeltilmiştir.

3b sīmi: Metinde “sīm ü”.

Komadı gözüm yaşı ‘ıyān eylemeyince

- 3 Ağyār baña dir ki vefā kılmaz o yārūñ
Billāhi koma anı yalan eylemeyince
- 4 Ser terkini ur cānuñı cānānına şarf it
Sen dağı koma nām [u] nişān eylemeyince
- 5 Bildük ki yakın sevdi **Zarîfî** seni cāndan
Ölmedük aña şekk [ü] gümān eylemeyince

609

Maḥmūdođlı

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Āh āh ol yār elinden āh āh
Raḥmı yok dil-dār elinden āh āh
- 2 Kalmışam zulmet içinde dün [ü] gün
Şol yüzi envār elinden āh āh
- 3 Kaşd-ı muṭlaḳ eylemişdür cānuma
Nergis-i ḥūn-ḥār elinden āh āh
- 4 Her dem eyler ol benümle kıl ü kāl
Sözleri bī-şümār elinden āh āh
- 5 Ey **Maḥmūdođlı** bülbül gibi
Dā’im ol gülzār elinden āh āh

610

Ḥalîlî

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

609/3b Nergis-i: Metinde “Nergisi”.

5a: Mısra vezne göre eksiktir.

- 1 Ey şāh-ı cihān zūlm[i] ‘ıyān itme iñende
Ağyāra uyup bağrumı kıan itme iñende
- 2 Şol yüz ki dem-ā-dem sürilür hāk-i derüñde
Luţf it anı bī-nām [u] nişān itme iñende
- 3 Cevr ise yiter cānuma ey dil-ber-i fettān
İşüm dün [ü] gün āh [u] fiğān itme iñende
- 144a 4 Göz göre yüzi kıara raķīb ile tekellüm
Ey yañāğı gül ğonca-dehān itme iñende
- 5 Raħm eyle **Ĥalīlī** cigeri ĥūna ĥabībüm
Ser-geşte vü rüsvā-yı cihān itme iñende

611

Ĥalīlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Çün ‘ıyān oldu rümüz-ı *‘alleme’l-esmā* bize
Rüşen oldu nükte-i sırr-ı şeb-i isrā bize
- 2 Zerre-i mihrüz egerçi maţla‘ı mihr olmuş öz
Ķaţrı-i baħruz velīkin mevc urur deryā bize
- 3 Bilmiş öz dünyā-yı fānīnün nedür keyfiyyetin
Zāhir olmuşdur ĥafā‘ī ‘ālem-i ‘uķbā bize
- 4 Şūfiyā biz çekmezüz imrüz [u] ferdā ğuşşasın
İbn-i vaķtüz lā-cerem imrüz durur ferdā bize
- 5 Ümmehātuñ zübdesi yüz şaffa mażhar düşmiş öz

610/5b rüsvā-yı: Metinde “rüsvāyı”.

611/1a rümüz-ı: Metinde “rümüzü”. / *alleme’l-esmā*: “İsimleri öğretti.” Bakara (2/31)

3a dünyā-yı: Metinde “dünyāyı”.

- Şöyle zātuz kim bulunmaz bir dağı hem-tā bize
- 6 Çār ‘anāşırdur bizi şüretde kılduran qarār
Yoğsa ma‘nīde maqām-ı qurb-ı Hağdur cā bize
- 7 Cennet-i dīdār[dur] maqşūd-ı ehl-i ma‘rifet
Bir nefes ansuz gerekmez cennetü’l-me’vā bize
- 8 Biz ki ma‘nī gülşeninde söylerüz bülbül gibi
Hasret iltür nuḡ ile tūḡ-i şekker-ḡā bize
- 9 Ey **Halīlī** gāfil olma ol hümāyūn-şerreyüz
Kim kıılır her dem tecellī Qāfdan ‘anḡā bize

612

Halīlī

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Ey lebi ḡonca niçe cevr idesin cānumuza
Dağı qanmaz mı ‘aceb ḡūnī ḡözūñ qanumuza
- 2 N’ola luḡ eyleyüben sīne cem‘ eyler iseñ
Zülfūñ ucından olan ḡāl-i perīşānumuza
- 144b** 3 Ne revādur ki kılavuz āh u zārı dūn [ü] ḡūn
Sen kıulaḡ ḡutmayasın nāle vü efḡānumuza
- 4 Dil-i Ya‘ḡūba cān yaḡuban ḡoymadı çūn ḡūnī ḡözūñ
Niçe ḡöz kıara kılup kıaşd ide īmānumuza
- 5 Reh-i ‘aşḡūñda **Halīlī** ne belā çekdüḡini
Nazar itseñ bilevüz defter ü dīvānumuza

7b me’vā: Metinde elif-i maksūre ile yazılmış.

612/2a sīne: Metinde “sa‘īne” şeklinde yanlış yazılmış.

3a: Mısra vezne uymuyor.

613

Halîlî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Cānā beni şalduñ çü bu ğurbet nemedine
Maĥv oldu vücūdum daĥı 'aşkuñ nemedine
- 2 'Aşkuñ yolına sâlik olup kâni'am ey dōst
Bir ĥırqa-i peşmîne külâh-ı nemedîne
- 3 İster ki tavâf ide ser-i kūyuñ ey dōst
Ne Mekke diler bu dil-i miskîn ne Medîne
- 4 Çün cümle vücūdât olısar fânî muṭlaq
Aṭlas ne virür şâha gedāya nemedî ne
- 5 Dīvâne olupdur ğam-ı 'aşkuñla **Halîlî**
Bilmez ki nedür küh-ı şahrâ ne medîne

614

Halîlî

Mef'ûlü Fâ'ilātü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cānā bu ĥastenüñ naẓar it her gün āhına
Baĥma teraĥḥum eyle anuñ her günāhına
- 2 Cismüñ ĥarîre beñzer iñen ey perî-liķā
Ķalbüñ revā mıdur ki döner her gün āhene
- 3 Ķaşuñ tanıķlıĝıyla gözüñ kanumu döker
Baķ bu ĥarāmî ĥaşmuñ ol egri güvāhına
- 4 Mihrin[e] māhına felegüñ kılmaz i'tibār
Tā baķdı gözlerüm yüzüñüñ mihr [ü] māhına

613/4a: Mısra vezne uymuyor.

- 145a 5 ‘Aşkuñ yolında başumı meydāna kōmışam
‘Āşık mıdur başın kōmayan ‘aşk rāhına
- 6 Ben bende-i faķır ü haķırem muķı‘-i dōst
Bī-devlet ol ki ‘āşī olur pādīşāhına
- 7 Oldı **Halīlī** ‘aşkuña yek-reng ü yek-cihet
Baķmaz bu ‘ālemüñ daķı sürķ [ü] siyāhına

615

Halīlī*Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün*

- 1 Her kim bu fānī dūnyanuñ aldanmadı lezzātına
Dārü’l-beķāda şāh olup bindi sa‘ādet atına
- 2 Kime kim nizār-ı felek dōkdi küşādı mühresin
Düşdi medārsuz ķalup şaķranc-ı dehrüñ mātına
- 3 Ey dil başıret çeşmin ac arıt gider tenden seni
Gör kim kimüñ manzūrısın baķ zātuñuñ mir’ātına
- 4 Her kimde kim var zerrece da‘vā-yı benlükden eşer
Baķr-ı şıfāta ğarķ olur yol bulabilmez zātına
- 5 Māni‘ cenāb-ı ‘izzete lezzāt-ı nefşāniyyedür
Ey dil hevesden fāriğ ol düşme hevā zulmātına
- 6 Çün āşiyān-ı vaķdetüñ murğ-ı hümāyün bālisin
Sen āfitāb[ı] ķıl taleb meyl eyleme zerrātına
- 7 Çün taleb[i] dīdārdur Haķdan **Halīlī** dem-be-dem

614/7b daķı: Metinde “baķmaz” kelimesinden sonra, vezin gereği düzeltilmiştir.

615/2a: Mısra vezne uymuyor.

2b: Mısra vezne göre eksiktir.

Ne dūzahından ḥavf ider ne meyl ider cennātına

616*

Ḥalīlī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yār çün ‘arz-ı cemāl eyleye bāzāra gele
 145b 4 Bülül-i dil niçe feryād u fiğān itmeye çün
 2 Şaçı küfrinden eger ruḥları îmān ide ‘arz
 3 Kīblesinden yüzünüñ zāhid eger döndüre yüz
 Sille-i dest-i felekden yüzi dīvāra gele
 4 Bağa bu kaş u göze vü gül-i ruḥsāra gele
 5 Dile didüm yūri zūlfine dolaş didi ne dir
 Göz göre kim durur ol kim dehen-i māra gele
 6 Ğonca ger lāf [u] tekellüm ide ağızıyla anuñ
 ‘Āķıbet dest-i şabādan yaķası yara gele
 7 Ölse derd ile Ḥalīlī yüzi şevķinden anuñ
 Çıķmaya cānı hemān şöyle nefes dara gele

* *Latīfī Tezkiretü’ş-Şu’arā ve Tabsiratü’n-Nuzamā* (Canım, 2000: 252). 1, 3 ve 7. beyitler mevcuttur.

616/1a çün: eger T.

1b 145b: Heme T. / eyleye vü: ide göre T.

3a zāhid eger döndüre yüz: yüz çevirse şūfī T.

3b Sille-i dest-i felekden yüzi: Secde itdükçe anuñ şūreti T.

4b gül-i ruḥsāra: Metinde “gül ü ruḥsāra”.

5b dehen-i: Metinde “deheni”.

7 Gelmeni vaķt-i ecel-dih-i ümīd idine cān

Çıķmaya cān o hevāyile nefes vara gele T.

617*

Ahmed*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

- 1 Müselmânlar giriftârem bugün bir nâ-müselmâna
Ki bend-i zülf-i zünnârı belâdur ehl-i îmâna
- 2 Sürinmiş nâzdan sürme çekinmiş fitneden vesme
'Arûs-ı hûsn bu resme baş egmez hûr u Rıdvâna
- 3 Nigârâ bâğ-ı cennetde ne müşğîn hûşedür zülfüñ
Ya 'anberden hamâ'ildür gümüñ serv-i hırâmâna
- 4 Kara zülfüñüñ ağına tutuldum mevc-i 'aşkuñdan
Ne müşkil hâl olur düşdüm deñizden kâfiristâna
- 5 Severem didüğüm için çevirme yüzüñi benden
Yigitsin dôstum girme yazuğdur yoğ yire çana
- 6 Oturup hûsn bezminde idersin hâlüme hande
Yanarduñ şem'veş sen de şataşsañ nâr-ı hicrâna
- 7 Ruğ u zülfüñ görüp **Ahmed** tutuşmuş yiri nûr olsun
Ki bir pervâne olmuşdur gün ol şem'-i şebistâna

---

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 294)

617/1a bugün: meded D.

1b Ki bend-i zülf-i: Kemendi zülfü D.

2b hûsn: hûsni D.

3a ne müşğîn: yâ miskîn D.

3b hamâ'ildür: hamâyildür D.

4: 5 D.

4a tutuldum: dutıldum D.

4b düşdüm: düşmek D.

5: 4 D.

5a çevirme yüzüñi benden: beni hışm ile öldürme D.

5b Yigitsin dostum girme yazuğdur: Ki yazuğdur dostum girme yigitsin M.

7b gün: gör D.

618*

‘Adnī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Baña bir ‘ilm keşf oldı senüñ hüsünüñ kitābında
Ki yüz biñ ‘aql ‘ācizdür anuñ bir faşl-ı bābında
- 2 Eger nāz-ı hevāñ içre revān cānı kılam teslīm
Ruḥuñ mihiri ile güller bite sinüm türābında
- 146a 3 Baña dünyā vü ‘uqbāda yiterdi ‘izzet ü ḥürmet
Eger iti ile yārüñ olaydum fetḥ-i bābında
- 4 N’ola gizlense gün yüzüñ müselsel zülfüñ altında
Ki rüşendür nihān olur ḳamer gice niḳābında
- 5 ‘Aceb mi vaşluña irmek ḥayālin itdi[y]se ‘Adnī
Ki sulṭānlıḡa irişür gedā yalancı ḥ‘ābında

619**

‘Adnī

Mef‘ülü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fa‘ülün

- 1 Zülfüñ niçe ‘āqılleri dīvāne kı lup āh
Şimdi baña tolaşdı *tevekkeltü ‘alellāh*
- 2 Ey mihr-cebīn seni bu vech ile gören dir
Tāc ile ḳabā geydi yire gökden inüp māh
- 3 Cānā görelı yüzüñi dil vird idinüpdür

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 41-42)

618/2a nāz-ı: nār-ı D.

3b fetḥ-i: yār D.

5a itdi[y]se: itdi-se D.

** **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 50)

619/1b *tevekkeltü ‘alellāh*: “İşte ben Allah’a dayandım.” Hūd (11/56)

2a seni: sini M.

Zülf [ü] ruḥuñuñ zıkrini her şām [u] seḥgāh

4 Sulṭān-ı dü-‘ālem durur ol bende ki yārūñ
Hem-demlüge kūyında bulur iti ile rāḥ

5 ‘Adnī yoluña cān u serin virdügi bu kim
El-‘abdü ve mā yemlikühü kâne li-mevlāh

620*

‘Adnī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 İtdügümce ruḥlaruñ şevkiyle āh
Odlara yanar felekde mihr ü mäh

2 Öliceğ ey meh ḥaṭuñ sevdāsı[y]la
Sinüm üzre bitiser mihr-i giyāh

3 Gün yüzüñden çünki yüz döndürdi zülf
Bu ḳamer devrinde oldu rü-siyāh

4 Gün diyeydüm saña ey meh-[rū] eger
Gün gibi cāme urınsaydı külāh

5 Yandugum bezm-i belāda bilmedüñ
İtmeyince süz [ile] efğān u āh

6 Kehrübā bigi raḳībi dek buyur
Ḳapayın germiyyet ile mişl-i käh

3b zıkrini: zıkr ile M.

* **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 42)

620/4b gibi: geyüp D.

5a Yandugum: Neydügüm D.

6: – M.

146b 7 ‘Adnī[yi] yād itdūñ ey hūr-ı behişt
Seni sevdüğüm mi olmuşdur günāh

621

Ḥufī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Öldürem dirdi gözün ben kılın öldürme diye
Korqaram men‘ ide bir kimsene öldürme diye
- 2 Bu firāḳ odı içüm yaḳsa gözüm yaşı baña
Ben söyindürem anı dirdi söyündürme diye
- 3 Gitse yollara gözüm yaşı irüp bād diye
Benden öñdin izi tozına yüzün sürme diye
- 4 İt gibi urdı bugün baña maḥalleñde raḳīb
Şunda bir kimse bulunmadı aña urma diye
- 5 Yigid iken ki severdi güzelleri Ḥufī
N’ola pırlediyse mezhebi deḡşürme diye

622

Ḥufī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 ‘Aceb ben ne günāh itdüm yā bilsem n’eyledüm yāre
Ki sīnem tīg-ı derd ile deler baḡrum dil-i pāre
- 2 N’içün ḳan olmasun yürek ki her dem çeşm-i hūn-rīzi
Çeküpdür tīgim ister ura yar’üstine yara
- 3 Ḥarāmī gözlerine kim ḥalāl itmiş durur bilsem
Ki ḳanum şu gibi her dem içer ol iki hūn-h‘āre

7: 6 M.

621/2b anı dirdi: Metinde “dirdi anı”, vezin gereği düzeltilmiştir.

5b Ḥufī: Metinde “Ḥufī”.

4 Ğam-ı derdüñle dil bīmār olupdur ey ṭabīb-i dil
 Ƙadüm renc ƙılup tīmār it ölmedin bu bīmāra

5 Delerse sīneñi delsün yararsa yüregüñ yarsun
 Dilerse baĝruñı yarsun **Hufi** ol yāre tek yara

623*

Cem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Rāstı cānı terk iderdüm la'l-i cānān olmasa
 Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa

2 Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
 Muşhaf-ı hüsnüñ gibi öñinde Ƙur'ān olmasa

147a 3 Mescid-i hüsnüñde dā'im mu'tekif olmazdı ger
 Haṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü imān olmasa

4 Mısr-ı hüsnüñde esīr olmazdı dil Yūsuf gibi
 Ger zenaḥdānuñ çehi mānend-i zindān olmasa

5 Leblerüñ şeftālīsınüñ ḥastesi olanlara
 Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḥdān olmasa

6 Ağladum aç 'anberīn zülfüñi didüm didi kim
 'Anber açmağ gösterürdüm saña bārān olmasa

7 Gül yüzüñ vaşf[1] hezār olursa bülbül **Cem** yiter
 'Andelīb ol gülşen-i cāna ğazel-ḥ'ān olmasa

* **Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı** (Ersoylu, 1989: 200)

623/1a: Rāstı cānı: rāst-ı cān M.

4a Yūsuf gibi: Yūsufi D.

5b şol: ol D.

6: – M.

7a olursa: – M.

8   Koma kapuñdan raķıbi kim bilesin ķadrümi
       Ādemüñ ķadri kaçan biline şeytān olmasa

624

‘Aşkī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1   Cān n’eylerdi dil-i bī-çāre cānān olmasa
       Bülbüle ‘ālem ķafeşdür ger gülistān olmasa

2   Öldürem didi yine āhir peşimān oldı āh
       Ne olaydı hūblar bī-‘ahd ü peymān olmasa

3   Leblerüñçün işigüñde mā-cerā var ķorķaram
       Ol iki hūn-rīz arasında bir ķan olmasa

4   Hüsñüñün gencīnesin yağmā kılordı cān [u] dil
       Ejdehā-yı tırra-i zülfüñ nigehebān olmasa

5   Gözlerüme tütüyā[-yı] hāķ-i pāyuñ bes durur
       Ey tabīb-i cān ğam-ı kuhl-i Şıfāhān olmasa

6   ‘**Aşkī** cānān ile dil şol deñlü ülfet tıydı kim
       Kāşķī [cümle] cihān derd olsa dermān olmasa

7   Ol ķadar oldı ğamuñdan ‘aşķ ile oldı nizār
       Kim anı bilmezdi kimse āh u efgān olmasa

625

Ķāsım

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1   Dil mi dirler aña ‘aşķuñ ile nālān olmasa
       Cān mı dirler aña kim yoluñda ķurbān olmasa

8: – M.

624/1a dil-i: Metinde “dili”.

- 2 Fırkatüñüñ zahmına irüp vişälüñ merhemi
Ölürem kanum düşer boynuña dermān olmasa
- 147b 3 Ol ne bilür guşşamuñ her dem muṭavvel kışşasın
Zülfüñüñ fikri ile her şeb perīşān olmasa
- 4 Hey di çeşmüñ cānuma kaçd eylesün dōstum
Hoş degül mi arada nā-ḥaḳ yire kan olmasa
- 5 Vech-i zībādan bizi zāhid ne içün men‘ ider
Ḥalvetinde kendü ḥod cān virür oğlan olmasa
- 6 Her ki kūyında raḳīb-i bed-liḳāyı görse dir
Kelb ile ṭolar ḥarem ḳapuda derbān olmasa
- 7 Uyumazsa **Ḳāsıma** dil-ber vefā ḳılam dimiş
Şabr iderdüm bu sözi dutup peşīmān olmasa

626

Sa‘dī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Andelīb-i dil niçe ḳalmasun āḥ u zārda
Yılda bir gül açılır ol da miyān-ı ḥārda
- 2 Mā-cerā-yı ‘aşḳuñı dil ḥānesinde dōstum
Yazarum kanlu yaşumla her der ü dīvārda
- 3 La‘lidür kanum içen ol ḡamze-i ḥūn-rīz ile
Şordum iḳrār eylemez göñli anuñ inkārda
- 4 Zülf-i müşḡinüñ ucında ḥālüñ ey dil-ber senüñ
Dāne-i fülful durur güyā dehān-ı mārda

- 5 Dişleri nazmında şi'rûñ bir cevâhir düzdi kim
Güşvâr olsa yaraşur **Sa'dî** güş-ı yârda

627*

'Aynî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dün şataşdum şol şeh-i hûbâna ben bāzārda
Görmedi bāzār anuñ ile merdi bāzārda
- 2 Āteş-i ruhsârına baķduķca dil Mūsā gibi
Gördi kim nūr-ı tecellî şu'le virdi nārda
- 3 Bülbül-i cāna seher vaķtı şabā virdi haber
Ġonca[-i] la'l[üñ] gibi gül bitmedi bāzārda
- 148a 4 Alurlar rüz-ı ezel bu çîn-i zülfinden zekāt
Şemme-i bād-ı şabā vü nāfe-i Tātārda
- 5 Söze geldükce meges gibi üşer ez-her-ţaraf
Şekker-i la'lüñe karşı 'Aynî var aġyārda

628

Hālî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Beñzerem dirse ne ġam haddüñe gül gülzārda
K'o hisābı rāst gelmez degme gez bāzārda
- 2 Hāl ü had gösterme hüsni hülķuñı 'arz eyle kim
Naķş-ı dil-keş çok bilinür şafha-i dīvārda

* Karamanlı Aynî ve Dîvânı (Mermer, 1997)'nda bulunamadı.

627/2a Āteş-i: Metinde "Āteşi".

3a Bülbül-i: Metinde "Bülbülü".

4a rüz-ı: Metinde "rūzi".

628/2a hüsni: Metinde "hüsni ü".

- 3 Niçe kılurlar ‘aceb şafā vü şıdķ da‘vīsin taleb
Cān u dil terk itmeyenler rāh-ı ‘aşķ-ı yārda
- 4 Būy-ı zūlfūnden haber mi viridi kim müşg-i Hāṭā
Hıl‘at-i vālā geyer gördüm bugün bāzārda

- 5 **Hāliyā** ğam yime iñen çunki hālī olmadı
Ol şehūñ hālī dīde-i hūn-bārda

629*

‘Avnī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Tā bilür [kim] ḥaṭṭ-ı müşgīn ol ruḥ-ı dil-dārda
Kaldı ol ğamdan benefşe hırķa-i jengārda
- 2 N’içün ol yārūñ öper zülfi yañağın dem-be-dem
Çunki yoķdur muşhaf öpmek mezheb-i küffārda
- 3 Rāst-bīnler ḳaddūñ ü ḥaddūñ göricek didiler
Kim gülistān götürür bir servdür reftārda
- 4 Mu‘ciz-i Mūsī vü ‘Īsī vü Süleymāndan geçer
Her ki gördi uşbu la‘li ḥātem-i güftārda
- 5 Hüsni medḥini bu ‘Avnīden şatun almağ için
Gül gelüp sīmīn ṭabaķla zer ṭutar bāzārda

630**

‘Adnī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

3a: Mısra vezne uymuyor.

3b rāh-ı: Metinde “rāhı”.

5b: Mısra vezne göre eksiktir.

* **Avnī (Fatih) Dīvānı** (Doğan, ----)’nda bulunamadı.

629/4b ḥātem-i: Metinde “ḥātemi”.

** **Adnī Divanı** (Yücel, ----: 36-37)

- 1 Gördüğümce ‘anberīn zülfi[n] ruḥ-ı dil-dārda
Yār-i müşg-efşān bitüpdür şanuram gülzārda
- 148b** 2 Yād kılduḳca leb-i cān-baḫşuñı peydā olup
Ġonca-i şādī gülistān-ı dil-i efgārda
- 3 Ey gözüüm nūrı budur işigiñe yüz sürdügüm
Ka‘beyi her kim tavāf eylerse yanmaz nārda
- 4 Lāle ḫaddüñden meger gül reng ü bñ uğurlamış
Kim dirāḫta şaruban gezdürdiler bāzārda
- 5 Zülfüñ ey meh-rū ruḫuñdan olduḳca pür-tāb bu
Günde yatduḳca olur ḳuvvet ziyāde mārda
- 6 Yalıñuz cān alduḫın fikr itme ey dil kıl ḫazer
Yüz biñ anca ḫīle var ol ṫurra-i ṫarrārda
- 7 ‘**Adniyā** dil-dār gūşına muvāfiḳdur hemān
Ol dürer kim var durur bu nazm-ı gevher-bārda

631*

Aḫmed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cān u ser terk itmişüzdür gerçi rāh-ı yārda
Düşmişüz ayaklara līkin der-i dil-dārda

630/1b Yār-ı: Mār-ı D. / bitüpdür: yatupdur D.

2a olup: olur D.

4a ü bñ: – M. / uğurlamış: uğurladı D.

5: 6 D.

6: 5 D.

6b Yüz biñ anca: Daḫı niçe D.

7a muvāfiḳdur: münāsibdür D. / hemān: hemīn D.

7b Ol dürer: Uşbudur M.

* **Aḫmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 308)

631/1b der-i dil-dārda: der ü dīvārda M.

- 2 Gül yüzün mecmū‘ası hallin ne bāb ile ide
Bir varağda gonca defter bağıladı gülzārda
- 3 Leblerün şevkiyle şekker nite k’oldı garğ-ı āb
Zülfünün sevdası ile misk yandı nārda
- 4 Kaşlarun ħarfini resm itmege yol bulmaz ħayāl
Gözlerun remzi çü ħadden taşradur pergārda
- 5 Olalı sen dil-ber-i meh-rūya cāndan müşteri
Gökde iken yirlere düşdi güneş bāzārda
- 6 Yapılurdu ħamzeler nāzüklüğinden ħalbler
Ķayd-ı cān olmasadı bu turra-i ħarrārda
- 7 Zāhidā kūyını terk itdügi budur **Aħmedün**
‘Āşık-ı şādık hemān ħalmağ gerek dīdārda

149a

632*

Nizāmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Tā ki ħüsnünden ħaber virdi şabā gülzārda
Ķaldı derd ü ħuşşada bülbül gibi gül zārda
- 2 ‘Ālemi tā tār-ı zülfünden mu‘aħtar eyledün
Ķalması bir ħılca ħıymet nāfe-i Tātārda

2a Gül yüzün mecmū‘ası: Gül yüzi mecmū‘asın D. / ide: bilem D.

2b Bir varağda: Yüz varağdan D.

3a şevkiyle şekker nite k’oldı: azuğıyla şekker yine ki M.

3b ile misk: birle müşğ D.

4a ħarfini: ħarfine M.

5a dil-ber-i: Metinde “dil-ber ü”.

5b Gökde: ‘Arşda M.

6a Yapılurdu: Ķapılurdu D. / ħalbler: ħapular M.

7a kūyını: kūyin M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 221)

632/1b ħuşşada: ħuşşadan D.

2: – M.

- 3 ‘Āşık u hayrān gibi bir yirde qalur deng olur
Görse qaddūñ şīvesin serv-i sehī refṭārda
- 4 ‘Uqdesinde zūlfūñūñ ol hāle kılsunlar nazār
Görmeyenler mūhre-i mārı dehān-ı mārda
- 5 ‘Ārızūñdan cān su’āl itdi haṭūñdan dil didi
Sünbül-i terdür çemende yāsemendür nārda
- 6 Ol dehānuñ vaşl-ı sevdāsında cān terk eyle kim
Hiçe almazlar cihān milkin bugün bāzārda
- 7 Mār-ı zūlfūñsüz hāzer kılmaz gözüñden cān senūñ
Qudret olmaz çün bilür qan dökmege bīmārda
- 8 Ey **Nizāmī** umma raḥm ol gāmze-i gāmmāzdan
Çün vefā olmaz bilürsin merdüm-i mekkārda

633*

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yār işigin beñzedürken ehl-i diller Ka‘beye
Başlamamış idi İbrāhīm-i Āzer Ka‘beye

3: 2 M.

3a ‘Āşık u: ‘Āşık-ı D.

4: 3 M.

2b olayum: olayın D.

3: 2 D.

3a İşigüñüñ taşına qo: İşigüñe qo doymca D. / süreyüm: süreyin D.

3b Çün bilürsin çok sürerler: Çok sürilür çün bilürsen D.

5: 4 M.

5b yāsemendür. Yāsemīndür D.

6: 5 M.

6a vaşl-ı: vaşlı D.

6b Hiçe: Hiç M. / milkin bugün: milkini bu D.

7: – M.

8: 6 M.

8a raḥm: sen M.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 423-424)

633/1a Yār işigin beñzedürken: Beñzedürken yār işigin D.

- 2   Taş işigin secdegāh idinmez isem dil-berüñ
Taş atanlardan olayum ey birāder Ka‘beye
- 3   İşigüñüñ taşına ço süreyüm yüzüm gözüm
Çün bilürsin çok sürerler sīm ile zer Ka‘beye
- 4   Ben saña varmağ ba‘īd ü sen baña gelmek muḥāl
Çün hümā inmez yire qonmaz kebüter Ka‘beye
- 5   Kıble iken dōstum hercāyī olmağın güneş
Döndürüpdür secdegāhını Peyem-ber Ka‘beye
- 6   Kuyuña meyl eylerem ğamdan ḥalāş olmağ için
Bellüdür āzād olur varınca çāker Ka‘beye
- 7   Қаpuña gelmek ile ‘āşık dirilmesün raqīb
Ḥācī olmaz bilürem varmağ ile ḥar Ka‘beye
- 8   Sen yanuñdan sürdüğüñce ben işigüñ gözlerem
Kim gider ‘ādet durur ma‘zül olanlar Ka‘beye
- 9   Ey cemālüñden mu‘anber kākülüñ tercī‘-i bend
Kim anı da‘vā ile şā‘irler aşar Ka‘beye

1b Başlamamış idi: Başlamamıştı henüz M.

2: 3 D.

2a dil-berüñ: dostuñ D.

4a Sen baña gelmek ba‘īd ü ben saña varmağ muḥāl D.

4b çün: kim D.

5: – M.

6: – M.

7: 5 M.

7a Қаpuña: Kūyuña D.

7b bilürem: bellüdür D.

8: – M.

9: – M.

- 10 Halkı kapuñ itdügi içün miñnet odından halāş
Kim görürse dir ki yā Rab niçe beñzer Ka‘beye
- 11 Yıķmaķ ister dil-berā dūşmān **Necātī** göñlüñi
Ķoyma kim ķaşd itmeye göz göre kāfir Ka‘beye

634*

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bu cefādan ki ķadeh ağzuñ öper döne döne
Nār-ı ğayretde kebāb oldı ciğer döne döne
- 149b** 2 Ne revādur bu ki men ķāmetümi halka kılam
İnce bilüñ ķuca ķarşuma kemer döne döne
- 3 Sensin ol şāh-ı kerem-mertebe kim leyl ü nehār
Yüz sürer işigüñe şems ü ķamer döne döne
- 4 Gözlerüm kıble-nümā gibi olupdur n’ola ger
İşigüñ cānibine kılsa nazar döne döne
- 5 Giryeye vü zārī ile oldı **Necātī** çü dolāb
Gülsitān-ı ser-i kūyuñı şular döne döne

10: – M.

11: 6 M.

11a dil-berā: dostum D.

11b: Ķoyma: Ķoma D. / ķaşd itmeye: ķaşd eyledi D.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 430)

634/2a men: ben D.

3: 4 D.

3a sensin: sensen D. / şāh-ı kerem-mertebe: şāh-ı felek-mertebe D. / kim: ki M.

4: 3 D.

5a giryeye vü zārī ile: giryeye vü zār ile M. / çü dolāb: dolāb D.

5b Gülsitān-ı: Metinde “Gülistān”. / ser-i: Metinde “seri”.

635*

Ġavrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ġam ile ħaddini ħam dutdı kemer döne döne
Ki ħuca diyü miyānuñı kemer döne döne
- 2 Şaċuñuñ silsilesin görđi ħamer yüzde ħakīm
Didi var devr-i teselsülde nazār döne döne
- 3 Boyuñuñ bendesidür ‘ar‘ar u serv-i ħemen uş
Yüzüñ āşüftesidür şems ü ħamer döne döne
- 4 Yañağun üzre şaċuñ dönse döner ħayra her iş
Didiler ħayra döner uzana şer döne döne
- 5 Şem‘-i ruĥsāruña irmek dilese murğ-ı dil
Dil-i pervāne yaċar bāl ile per döne döne
- 6 Niċesi olmaya āşüfte bu Manşūr gönül
Resen-i zülfüñ anı dāra ħeker döne döne
- 7 Rīsmān-ı şaċuñuñ ħalkalarından bu gönül
Cān-bāz oldı vü cān atdı atar döne döne

---

* **Kansu Gavri'nin Türkçe Dîvânı** (Yavuz, 2002: 98-99)

635/1a dutdı: tutdı D.

2b var devr-i teselsülde: devre varsañ da M.

3a serv-i ħemen uş: ũbī ħemen M.

4a dönse döner ħayra her iş: döndüğünü tañ gelmez M.

4b ħayra döner: ħayr ola D.

5a irmek dilese murğ-ı dil: pervāz urup ez-perū-yı ‘aşċ M.

5b Dil-i: Dilde M. / yaċar: iċer M.

6b resen-i: Metinde “reseni”.

7a ħalkalarından: ħalkalarında D.

7a Rīsmān-ı: Metinde “Rīsmāni”.

7b atar: iz M.

- 8 Reh-i dil-dāra ruḥ ile başarı dōşedi kim
Gelüben pāyını ruḥ üzre başar dōne dōne
- 9 Lebüne reşk idüp ez-perveriş-i mihr ile mäh
Güher ü dürr ile la‘l oldı ḥacer dōne dōne
- 150a 10 Zülf çevgān ile meydān-ı maḥabbetde bugün
Çal ki ğaltān ola her yaña bu ser dōne dōne
- 11 Kāmeri gör ki görem diyü cemālünü şehā
Tolanur kūyuñı her şām [u] seḥer dōne dōne
- 12 Dil-i giryānumuzı yaqma bu hecr odına kim
Ki kebāb oldı ğamuñla bu ciğer dōne dōne
- 13 Ğavrīnün ḥurrem [u] ḥandān olalı cān u dili
Göñlüne lāyih olur gör ki neler dōne dōne

636*

Zarīfi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Saña yüz tutdı şehā fetḥ u zafer dōne dōne
Ki virür şemse ruḥuñ nür ile fer dōne dōne
- 2 Yüzüne nisbet idem didüğüñ reşkinden
Tutulup yüzi kara oldı kamer dōne dōne

8a ruḥ ile: ruḥumla D. / dōşedi kim: dōşedüğü D.

10: 11 D.

10a meydān-ı: Metinde “meydān”.

11: 10 D.

11a şehā: senün D.

12a Dil-i: Metinde “dili”. / giryānumuzı: biryānumuzı D. / bu hecr: firāk D.

* **Kansu Gavri'nin Türkçe Divanı** (Yavuz, 2002: 100)'nda şairin yukarıdaki manzumesiyle aynı kafiye ve redifte Zarīfi'ye ait bir gazel yer almaktadır.

636/1b şemse: güne D.

2 Diledi kim yüzün āyinesine öyküne mäh

Yüzine anuñ-ıçun geldi gider dōne dōne D.

- 3   Kolumı ҡo ki kemer ola miyānuñda şehā
Kim ҡuşanur bes anuñ gibi kemer döne döne
- 4   Yāre n' için dimedüñ derd-i dilümüñ haberin
Saña ışmarladum iy bād-ı seher döne döne
- 5   Ey **Zarīfī** çü dolāb oldı gözüñ çeşmeleri
Her yaña gözleri çok āb döker döne döne

637*

Ġavrī

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ilün

- 1   Leblerüñden şorıcağ şehd ü şeker ҡana ҡana
Mezra'-ı dilde şafā toğmın eker ҡana ҡana
- 2   Ger tebessüm ҡıla gül gibi aşıra goncalayın
Şefkatinden anuñ la'l-i güher ҡana ҡana
- 3   Ben tağassür iderem ayağın öpmege anuñ
O rağīb-i segi görünce emer ҡana ҡana
- 4   Dün gice uğradum ol meh şalınup geldi didüm
Kuca idüm seni her şām [u] seher ҡana ҡana

3a miyānuñda: miyānuña D.

3b Kim ҡuşanur bes anuñ gibi: uşanur mı ancılayın kimse M.

4a derd-i: Metinde "derd ü".

5a Ey **Zarīfī** çü dolāb oldı gözüñ: Oldı dolāb Zarīfī gözüñüñ D.

5b yaña: yañaya M. / gözleri: gözlerüñ M. / çok āb: ābı D.

* **Kansu Gavri'nin Türkçe Divanı** (Yavuz, 2002: 100)

637/1a şorıcağ: şoralı D.

1b Mezra'-ı dilde şafā toğmın eker: Hızr'dur şan ki hayāt ābm içer D.

2 Vā'izi gör ki beni içmege şahbāyı ҡomaz

Kendü tolu tolu penhānī çeker ҡana ҡana D.

3b O rağīb-i segi görünce emer: Leb-i la'lini rağīb emmek umar D.

4: 6 D.

4a meh şalınup geldi didüm: cān şalınur serv gibi D.

4b Kuca idüm seni her: Didüm emsem tudağūñ D.

- 5   Leyle-i kadr ü ber'ât olmaya mı vaşl düni
Kim ola ol gice ki h̄āba qanar qana qana
- 6   Hışm ile çeşmi budur qurduğı peyveste qaşın
Nāvek-i hañçeri de ya'nī diler qana qana
- 7   Ğavrīnūñ umduğı bu hasret ile cān u dili
Kim ala la'l-i lebūñden būseler qana qana

638*

Necātī

Mef'ūlü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ūlün

- 1   Haddūñ şanemā şol haṭ-ı reyḥān arasında
Gül yaprağıdur şafḥa-i Qur'ān arasında
- 2   Kanlu yaşımı çihre-i zerdümde gören dir
Bitmiş bir iki lāle za'afirān arasında
- 3   Göründi haṭuñ zülf ile ruḥsāruñ içinde
Āşüb gibi küfr ile imān arasında
- 4   Ey qaşı kemān ğamzeñ oqınsuz olıma cān

5: 4 Hızrveş mürde dile vire ḥayāt emdükçe
Şekker-āmiz lebūñ teşne ciğer qana qana D.

6: 5 D.

6a çeşmi budur qurduğı: qurduğı bu gözleri D.

6b hañçeri de ya'nī diler: ğamzeleri qanlar iğer D.

7a hasret ile cān u dili: kim öpe la'lüñi senüñ D.

7b la'l: şehd D.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 440)

638/1a Haddūñ şanemā şol haṭ-ı reyḥān: Haṭtuñ ruḥ ile zülf-i perişān D.

1b Gül yaprağıdur şafḥa-i Qur'ān: Ğavġā ğibidür küfr ile imān D. / Gül yaprağıdur: Metinde “Gül yaprağıdur şanasın”, vezin gereğı “şanasın” kelimesi mısradan çıkarılmıştır.

2: 3 D.

3: 2 D.

3a Cānā haṭ-ı müşġnūñ ile ol ruḥ-ı rengīn D. / zülf ile: Metinde “zülfüñ ile”, vezin gereğı düzeltilmiştir.

3b Āşüb gibi küfr ile imān: Gül yaprağıdur şafḥa-i Qur'ān D.

4a Ğamzeñ oqımı çekdi ğöñül baġrına başdı D.

Cān olmaz elif olmayıcağ cān arasında

- 5 Kūyuñda seher gulğulin arturdı **Necāfī**
Beñzer bu gice yatdı gülistān arasında

639

Behrāmī

Mef'ūlū Mefā'ilū Mefā'ilū Fa'ūlūn

- 1 Boyuñ gibi serv irmedi bostān arasında
Būyuñ gibi gül bāğ u gülistān arasında
- 2 Bülbül şekeristān sözüñi taptı meger kim
Virdi haberin tūtiye destān arasında
- 3 Ey gonca ağız gönülme şor ki neler eyler
Nergis gözünñün 'işveleri cān arasında
- 4 Hātır ki haṭā fikr idüben zülfüñ ayda velī
Sevdāyī olup kıldı perīşān arasında
- 5 Dendān-ı lebüñ görelı gözüm güherinden
Derdāne düzer la'l-i Bedaḥşān arasında

- 151a 6 **Behrāmī** İbrāhīm gibi cān atdı hevādan
Girdi dūzaḥı nār-ı reyḥān arasında

640

Nücūmī

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Gönlümi zülfüñ hamı şalmış durur sevdālara
Başumı 'aşkuñ mı uğratdı yā bu gavğālara

4b Tursın ço elif gibi begüm cān arasında D.

639/4a: Mısra vezne uymuyor.

6a: Mısra vezne uymuyor.

- 2   Āh idüp rengīn ruḥuñ şevki ile yakup ciger
       Kānlar ağlatdum çemende lāle-i şahbālara
- 3   Çīn-i zūlfūñ nāfesin bulam diyü bād-ı şabā
       Düşdi āhū gibi yiler tağ ile şahrālara
- 4   Gözlerūñ gūşe-nişīn olmuş iken mihrābda
       Terk-i be-dest gibi niçün başladı gāvğālara
- 5   Diñleme söz ne raqībūñ raḥm kıl ‘aşıklara
       Sen meleksin uyma şeytān itdügi iğvālara
- 6   Dil diler dā’im hevā-yı ḥaddūñe pervāz ura
       Şem‘ şevkidür şalan pervāneyi pervālara
- 7   Ben **Nücūmī** görmedüm bir sencileyin māh-rū
       Çün maḥabbet kılmışam gerçi melek-sīmālara

641

Nücūmī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1   Anda kim kıldı nazar ol gözleri mestāneye
       Cām-ı sūd[ī]ler içirdüm bu dil-i dīvāneye
- 2   Çeşm-i ebrūsın kıllur peyveste gönülüm arzū
       Rind olan olur mülāzım mescid ü mey-ḥāneye
- 3   Āteş-i şevk-i ruḥuñ yaqar dil-i pür-derdümi
       Şem‘ anlardan mıdur kim raḥm ide pervāneye
- 4   Zūlfūñe şayd oldı dil murğı görüben ḥālūñi

640/6a hevā-yı: Metinde “hevāyı”.

641/1b dil-i: Metinde “dil ü”.

3a Āteş-i: Metinde “Āteşi”. / şevk-i: Metinde “şevki”. / dil-i: Metinde “dil ü”.

Düşdi miskîn dāma çün itdi müşgîn dāneye

- 151b 5 Mihr-i hüsnünden münevver kıl **Nücūmī** gönlini
 Āfitābuñ pertevi düşse n'ola vīrāneye

642

Hākī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Edeb ider bu gönül tapuña cāndur dimege
 'Aql utanur boyuña serv-i revāndur dimege
- 2 Ey perī-zāde saña kim diye sehv ile beşer
 Hele ben şerm iderem şadr-ı cināndur dimege
- 3 Öldürürem dir imiş beni işitdüm ki lebün
 Ayduram şormağa şol va'de kaçandur dimege
- 4 Va'deye sen ki hilāf itdügüm yoqdur dir idün
 Yüzümi saña şol va'de yalandur dimege
- 5 Kānı bir ehl ki **Hākī** şorduqda aña
 Hāzretūñden şanma şefkat-i imāndur dimege

643

Aşīfī

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Zülfün eger müşkil düzer yüz halka her kıl üstine
 Cān-bāz olup āsān gider gönlüm nazar kıl üstine
- 2 Evvel qalem kıldan düzer naqqāş-ı şun'-ı lem-yezel
 Naqqım dehān-ı tengüñi andan yazar kıl üstine

642/5a: Mısra vezne göre eksiktir.

643/2a naqqāş-ı: Metinde "naqqāşı".

- 3 Nāzük miyānı dil-berūñ bār-ı kemerden incinür
Şol kūh-ı sīmīn[i] ‘aceb niçe çeker kıl üstine
- 4 Gel kim görüpdür bāğda ki ola müdāmı sürh [ü] zer
Tā kim görüpdür serv kim bağlar kemer kıl üstine
- 5 Kııl didügüm çün zāhide zūlfine tesbīh-i bedel
Her dem benümle niçe bir kāl kıpar kııl üstine
- 6 Cennāt-ı ‘adn yüzidür saçı şırātü’l-müstaķīm
İyyāke na‘būd ey gönül tīz at ‘abīr kııl üstine
- 7 Şi‘r-i **Aşīlī**nün bugün şu‘arāya irerse ne tañ
Kim nazm-ı gevher-bār ile incü düzer kııl üstine

152a

644

Aşīlī*Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fa‘ūlün*

- 1 Her laħza şeker üzre
Hoş cilve kıılır tırra-i şāmuñ seħer üzre
- 2 Tā haclet ile hişşe gire şems-i cihān-tāb
Çek gāliye gün haṭṭ-ı nigārā kamer üzre
- 3 Çün gördi haṭṭ-ı sebzūñ[i] la‘l üzre didi cān
Tūṭī perinün ‘aksi düşüpdür şeker üzre
- 4 Cān dimişem ol kıadd-i revān-baħşa bu yüzden
Bir gün gözüme hiç görünmez keder üzre
- 5 Hūn-āb-ı dil-i çihre yā çeşminden **Aşīlī**

3a bār-ı: Metinde “bārı”.

Niçe aqıda la‘l-i Bedaḥṣānı zer üzre

645

Aşîlî

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Göñül esirdür ol şüh-ı bî-vefâ yâre
Nâr-ı ‘aşka uğradı vü düşdi ne ‘aceb kâre
- 2 Hezâr yâre yidi sırr-ı yâri itmedi fâş
Ki yâr yâ meger ol yara ile dil yara
- 3 Kabâ-yı gül gibi yüz pâre oldı miskîn dil
Ki tâ meger düşe her gül-‘izâre bir pâre
- 4 Tapuñdan özge tapuñdan ben ey perî dilegüm
Tek ire güft ü şinîd ile dîde dîdâra
- 5 Ümîd-keş [i]d[i] göñülden **Aşîlî**-i dervîş
Kim o firîftedür çeşm-i mest-i hûn-h‘âre

646*

‘Adnî

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Götür niķâbı yüzüñ nûrın âşikâr eyle
Zevâle şal güneşi mâh[ı] şermsâr eyle
- 2 Güneş tutulduğın ey mâh görmek ister iseñ
Benefşe zülfüñi gün yüzde tâ[ru]mâr eyle

645/1b: Mısra vezne uymuyor.

2a sırr-ı: Metinde “sırrı”.

3a Kabâ-yı: Metinde “Kabâyı”.

* **Adnî Divanı** (Yücel, ----: 74)

646/2: 3 D.

2a tutulduğın: dutulduğın D. / görmek: egerçi M.

2b gün: gül M.

- 3 Cigerde ğamzeñ oñın oda yaħayın hele ben
Senüñ de her ne elüñden gelürse var eyle
- 152b 4 Yüzün çevirdi hoş itdi raķı̄b cevruñden
Var imdi her kişiyi kendüzüñe yār eyle
- 5 Ğarāb-ı cānı dilerseñ ‘imāret eyleyesin
Göñülde ‘aşkı esāsını üstüvār eyle
- 6 Cihānda ister iseñ iy göñül Ğayāt-ı ebed
Ayağı torağına baş u cān nişār eyle
- 7 Biri de ‘Adnī gibi gül yüzüñi şerħ ide
Gerekse bülbüli bāġuñda şad hezār eyle

647

Reff’i

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yiryüzi zeyn oldı yine niçe dürlü reng ile
‘Iyş it ey dil bu çemende bir daħı gül-reng ile
- 2 Hoş naşīħatdür işit ol pīr-i vā‘iz dem-be-dem
Fırşatı fevt eyleme kıl şöħbeti bir şeng ile
- 3 İçmedi pākīze la‘linden anuñ zāhid şarāb
Niçe yıllardur Ğalupdur Ğalbi anuñ jeng ile
- 4 Seng-i ser itsem raķı̄bi kūyuñ içre n’ola kim
Şimdi mi öldürdiler Ka‘bede iti seng ile

3: 2 D.

3a yaħayın: yaķayın D.

4b imdi: indi D.

5: – M.

6: – M.

7: 5 M.

7a ‘Adnī gibi gül yüzüñi şerħ ide: gül yüzüñi ‘Adnī gibi vaşf idemez D.

- 5 Ne kadar muhkem hişār olursa yārūñ gön̄lünü
Aluruz Allāh diyicek bir iyü gül-beng ile
- 6 Cān virüp çāhında teslīm olıcağ çoğdur anuñ
Kurtulumazsın gön̄ül ol kaç [u] gözden ceng ile
- 7 Bu **Refi'i** derdmendüñ adını dīvāne yaz
Ol şıfātuñ haqqıçün kim oqınur āheng ile

648*

'Atāyī

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Aḥvālümü 'arz eyleyüben bād-ı şabāya
Şāyed vara i'lām ide ol māh-liqāya
- 2 Nā-çār gerek ki sākin ol müsekin-i derde
Vaşluñdan eger irmez isem dār-ı şifāya
- 3 Dīvāne gön̄ül müşg-i Ḥaṭā didi saçına
Bī-çāreyi göz qaralığı şaldı ḥaṭāya
- 4 Ger sen elümi almaz iseñ kaldum ayakda
Raḥm eylegil ey dōst bu ben bī-ser ü pāya
- 153a 5 Ğamzeñ oqını her ne kadar atar iseñ at
Kim cān hedef itmişem tīr-i każāya
- 6 Kaḥpuñda '**Atāyī** n'ola bulmazsa teḥarrüb
Bu mertebe degmez şanemā degme gedāya

* **Nev'i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)'nda bulunamadı.

648/2a: Mısra vezne uymuyor.

5b: Mısra vezne uymuyor. / tīr-i: Metinde "tīri".

649*

‘Atāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Başladı ğamzeñ hadengi cevre bünyād itmege
Cān u dilden zūlm ile bī-çāreyi yād itmege
- 2 Gözlerüm yaşı haqıçün leblerüñden ser-hoşam
Çāre yoq bir laħza ğamdan göñlümi şād itmege
- 3 Gül yüz[i] murġı iken dün bu dil ü cān bülbüli
Ayruluq gördi bugün başladı feryād itmege
- 4 Leblerüñdür qanum ićen qo şorayum qanlumu
Çāre yoqdur ben ğarībe ‘adl ile dād itmege
- 5 Ger ‘Atāyī ‘aşıkuñ terk-i ser ise manşıbı
Ben daħı cān terk idem bu yolda bir ad itmege

650**

Şeyhī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Didüm bu cān mıdur yā beden didi ik’si de
Didüm bu gül midür yā semen didi ik’si de
- 2 Didüm boyuñ nihāl-i şanavber midür yāħod
Bāġ-ı İremde serv-i çemen didi ik’si de
- 3 Didüm şaçuñ sevādı ile zülfüñ girihleri

---

* Nev’î-zāde Atāyî Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

649/5a ‘Atāyî: Metinde “‘Atā’î”.

** Şeyhî Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 246)

650/1b bu: ki D.

2: – M.

3: 2 D.

3a ile: vü D.

- ‘Anber midür yā müşg-i Hıten didi ik’si de
- 4 Didüm lebün ki āb-ı hayātı hacı kılar
Mercān mı yā ‘aķıķ-i Yemen didi ik’si de
- 5 Didüm şadef midür şol ağız yāhū dişlerün
Dürr-i midür yā dürr-i ‘Aden didi ik’si de
- 6 Didüm irişse bir gice **Şeyhî** vişālüne
Şükrāne cān gerek mi ya ten didi ik’si de

651*

Şeyhî

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

- 1 Olmayıcaķ vefası güzelden ne fā’ide
Ağlamağ ile gide göz elden ne fā’ide
- 153b** 2 Her bî-vefāya bunca özenmek nedür derd-i ser
Ma’sūķ ile baķş ü cedelden ne fā’ide
- 3 Yārün cemāli şem’ine biñ cehd ider isem
Olmayıcaķ çü kısmet ezelden ne fā’ide
- 4 Maķbüb u sīm [ü] zer dükeli sinün oldu tüt
Yoķ bir nefes çü mühlet ecelden ne fā’ide
- 5 **Şeyhî** bu defteri oda yaķ var süküt kılar

4: 3 M.

4a ki: – M. / hayātı: hayāt D.

5a yāhū: yāhod M.

5b dürr-i: Metinde “dürrü”.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 248)

651/1a, 1b, 2b, 3b, 4b, 5b fā’ide: fāyide D.

1b gide: çıķa D.

2b ma’sūķ ile: ma’sūķayile D.

Uşanmaduñ mı şî'r ü ğazelden ne fâ'ide

652*

Şeyhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâkiyâ taldur kadeh şol meh-likānuñ 'aşkına
Zehr ise nüş idelüm ol bî-vefānuñ 'aşkına
- 2 Tā-ebed şubha degin uyumamışdur gözlerüm
Gözlerüm yollaruñ bir merhabānuñ 'aşkına
- 3 Öldürürdüm didügi için durur şād olduğum
Kim cānı kıldum siper tîr-i kazānuñ 'aşkına
- 4 Vaşluña cān [u] gönülden cān virürsem tañ degül
Kim senüñle sürdügüm zevk ü şafānuñ 'aşkına
- 5 Niçe bir ğam leşkeriyle cān evin vîrān ide
Sen dahı **Şeyhî**[yi] şād it Muştafānuñ 'aşkına

653

Muhammed

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâkiyâ taldur kadeh ol meh-likānuñ 'aşkına
Zehr ise nüş idelüm ol bî-vefānuñ 'aşkına
- 2 Hâkdan isterdüm seni ben mūnisüm olmağ için
El getürdüm ol kabūl olan du'ānuñ 'aşkına
- 3 Derd-i serdür dise efgānum kapuñ itlerine
'Afv kılsun seni yaradan Hudānuñ 'aşkına

5b Uşanmaduñ mı: Uşanmaduñ ki D.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990)'nda bulunamadı.

652/3b: Mısra vezne uymuyor. / tîr-i: Metinde "tîr ü".

- 4 Ben bu cānı başı ırak daḥı niçün şaklıram
Fırşat isterem ki terk idem bes anuñ ‘aşqına
- 154a 5 Ol abā cān kim muḥıbdür berg-i gülden ḥüsnüñi
Sīneler çāk eylediler ol abānuñ ‘aşqına
- 6 Bir selām ile yaḫduñ göñlümi bir gün dimedüñ
Yollaruñı bekledüm bir merḥabānuñ ‘aşqına
- 7 Bu **Muḥammed** dīndür şır eri seyf-i atı‘ ol
Ol Ebū Cehl-i raḫīb-i Muştafānuñ ‘aşqına

654*

Şeyḫī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Geçsün fiḡān u nāle vü derd ü enīnle
Şol ‘ömr kim sürülmeye sen nāzenīnle
- 2 Yüz yıl yüzüm ile süpürem āsitānesin
Ger bir işāret eyler ise āsitīnle
- 3 ‘Āşık sürer şafā ile dīdār şoḫbetin
Şüfī bucaḫda cennet umar erba‘īnle
- 4 ‘Ārif gözetmeye iki ‘ālemde ḡayrı yār
Ger ‘arz ola na‘īm-i ebed ḫūr u ‘īnle
- 5 Ey teşne cān vir anda ki sīr-āb ide seni
‘Ayn-ı ḫayāt çeşmesi mā’-i ma‘īnle

* **Şeyḫī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 256)

654/1b sen: bir D.

2: 3 D.

3: 2 D.

5: – M.

- 6 Göz karasıyla düşdi perîşân haţälara
Göñlüm [şa]cını bir görelî müşg-i çînle
- 7 La'l [ü] güher döken göze raħm it ki sendedür
Yâķüt hoķķası tolu dürr-i şemînle
- 8 **Şeyhî** vişâl-i yâr haķıdır sa'âdedür
Şanma ki mükteseb ola dünyâ vü dînle

655*

Şeyhî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Karşu tutar 'arûs-ı kamer kendin ayına
Ya'nî ki beñzeve düzenüp yüzüñ ayına
- 1 Añladı çün kemâline irmekde noķşanı
İnceldi vü şarardı ħasedden her ayına
- 3 Hindûlaruñ haţâsını çün tutdı kaşlaruñ
Taħsînler itdi Berhemen bu fikr ü râyına
- 154b 4 Ğamzen ħadengine niçe tutsun siper ciger
Göñlüm oķına cân viricek 'aql yâyına
- 5 Başum diler ki benden olar azın
Bî-dest ü pây iken niçesi düşdi pâyına
- 6 Dâr-ı beķâ göñül evidür anı yap şehâ

6: 5 M.

6a düşdi perîşân haţälara: göñül düşdi perîşân haţâsın M.

7: 6 M.

7b tolu: tolıdur M.

8: 7 M.

8b haķıdır: muķadder D.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990)'nda bulunamadı.

655/3b: Mısra vezne uymuyor.

Geçdüñ çü baht tahtına devlet sarâyına

- 7 Şûfî kaçıdı **Şeyhî**ye ‘aşk añduğı için
İşitmezem sözün ço çağırsun kılâyına

656*

Yahyâ

Meḫ’ülü Meḫâ’îlü Meḫâ’îlü Fa’ülün

- 1 Her katre-i eşküm ki açar kan arasında
Lü’lü’ gibidür sübḫa-i mercân arasında
- 2 Zülf-i siyehinden kesilür mi dil-i şeydâ
Bir rābiṭa var cān ile cānān arasında
- 3 Olmaḫda güzelliükde o meh Yūsuf-ı sâñî
Bir fitne kopardır korkarın ihvān arasında
- 4 Faşl itmese aralarını ḫançer-i hicrān
Ġavḡā uzanurdu ten ile cān arasında
- 5 **Yahyâ** beni mi buldı hemān kāfir-i zülfî
Bend eyleyecek bunca müselmān arasında

657**

Nev’î

Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün

- 1 Baḫma nā-dān olana ḫusrev-i devrān ise de
Naḡar it ehl-i dile ḫāk ile yeksān ise de
- 2 Bezm-i rindāna gelüp la’lüñi iḫsān eyle

* **Şeyhülislām Yahyâ Divânı** (Kavruk, 2001:332)

656/1b Lü’lü’: Lü’lü M.

2b rābiṭa var: rābiṭadur D.

5a **Yahyâ**: Metinde elîf-i maksûre ile yazılmış. / mi: – M.

** **Nev’î Divânı** (Tulum ve Tanyeri, 1977: 466)

Ne dilerlerse dirîg itme eger cān ise de

3 Saña ‘uṣṣāḳ hevāsın şu ki terk eyle dise
Olma dem-sāz aña Dāvūd-ı hoş-elhān ise de

4 Ursa dendān-ı t̄ama‘ leblerüñe cām-ı şarāb
O günāhı bize bağışla eger ған ise de

155a 5 Hāne-i ғalbini yap luṭfuñ ile **Nev‘Inūñ**
Maḥzen-i sırr-ı Hudādur eger vīrān ise de

658

Menba‘ī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ҷanı bir t̄alib-i Haḳḳ ehl-i fenā şeklinde
Şüret uğrusı çoğaldı fuḳarā şeklinde

2 *Men ‘aref* sırrını fehm eylemeyen daḡı henüz
Niçe zāhid geçinür var şulehā şeklinde

3 Cühelā çok daḡı bir mes‘eleyi fetḥ idemez
Şüret-i zāhiri ammā ‘ulemā şeklinde

4 Daḡı ‘ömrinde nedür bilmez iken ḡüsn-i edā
Her daḡı Türki görürsin zurefā şeklinde

5 **Menba‘ī** milk-i fenāda ғatı nādır bulunur
Şimdi bir mürşid-i kāmil budalā şeklinde

657/3: 4 D.

3a dise: diye D.

4: 3 D.

5b eger: n’ola D.

658/2a: *men ‘aref* [e nefsehū feḳad ‘arefe Rabbhū]: “Kendini bilen Rabb’ini bilir.”

659

Şefî'î

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Ben şanurdum ki kucalduğca bu gönüm yîñile
Yine gör şimdi ki bir mehveşi sevdi yîñile
- 2 Niçe bir 'aşk-ı cüvânân ile bu rüsvâluğ
Sen de bir pâre hele ey dil-i şeydâ yîñile
- 3 Şığa bāzūlaruñı şun'-ı Hudāyı görelüm
Şaqlama sâ'id-i sîmînüñi cānâ yîñ ile
- 4 Dil-berā tîzce oñulsun dir iseñ yaralarum
Merhem-i sînemi sen kendü elüñle yîñile
- 5 Ey **Şefî'î** yaqalı dāğ-ı dilüm âteş-i 'aşk
Cümleten cāmesi cismüñ oda yandı yîñ ile

660*

'İzzet

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şehā hüsünüñ ber'atı hüküm ider îrāna mîrāna
Bürüc-ı şevketüñ tercîh olur şāhāne māhāne
- 155b 2 O müşg-i büy-ı zülf-i 'anberîn-hālüñ [m]idür cānā
Şemāyim-bahş iden bezmüñdeki iskāna meskāna
- 3 Koma ef'î-sıfat nā-dānı bezm-i hāş u 'îrfāna
Nişār-ı zehr kesilen olmasun bārāna mārāna
- 4 Girān-kıymet olur eş'ārumuz sūğ-ı ma'ārifde

* Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Dîvan: Tenkitli Metin, Nigâr-nâme: Tenkitli Metin (Aypay: 1998)'de bulunamadı.

Çonulsa h mem zden gevher-i v z na m z na

- 5 Gir b nı girerse dest ne ol  fet n  **İzzet**
Z l li la‘lini n ş it şarıl gerd na merd na

661

[Gazel]

Mef ‘il n Mef ‘il n Mef ‘il n Mef ‘il n

- 1 Alup dest ne zer ş ne şeh  k k ller n tille
Aup yil-p zeyi t v sveş n r-ı ruħuñ yille
- 2 K zarmış  fit buñ r y-ı arħ  zre ni n dirseñ
Ruħ-ı p r-t buña  yk ndiği n urdılar sille
- 3 Dem- -dem g zlemek oldu bizi bu g zlin n k rı
Şeh  dem ıkagels n it rağb n g zlerin mille
- 4 Gel p bir gice tenh ca leb nden b se i‘t  it
Şağın havf itme oğlan ‘ad nuñ anasın
- 5 Eger ş ‘ir olup nev-g ftesi mağb l olam dirseñ
Egil p mecm ‘a-i ‘aynından ey c n  gazel bille

662

Vaħid

Fe‘il t n Fe‘il t n Fe‘il t n Fe‘il n

- 1 Aayum s neye d ğ  g l-i h remcesine
Şaayum eşk-i fir v numı şeb-nemcesine
- 2 Şerھا řerھا idel m s nem zi firğat ile
Biz de bir n m alalum dehrde H temcesine

661/2b Ruħ-ı: Metinde ‘‘Ruħı’’.

5b: Mısra vezne uymuyor.

- 3 Bir nigeh ile geur sīneye ol aş[ı] kemān
Nāvek-i amze-i ser-tīzini Rūstemcesine
- 4 Vāşıl-ı baħr-ı ħaķīķat olamaz ehl-i sūlūk
Dīdeden eşki ħurūş itmeyicek yemcesine
- 156a 5 İelüm ħūn-ı dili laħt-i ciger ile **Vaħīd**
Biz de bir ‘ālem-i āb eyleyelüm Cemcesine

663*

Rāġīb

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ūlün

- 1 Reftār idene vādī-i ‘aşķ ire yolınca
Destinde reh-i rāst ‘aşādur yorulınca
- 2 Telĥ eyledi kāmın heves-i ħāma dūşenler
Ķoy mevsimine mīve-i maķşū[d]ı olınca
- 3 Az renciş ile ķābil-i tekdīr olur ammā
Çok şu ötürür eşme-i şafvet tırılınca
- 4 Dil ķıldı tehī māye alup dīdelerüm pür
Mīnā boşanur ħavşala-i cām tılınca
- 5 Bir kerre tōķınsañ teline sāz u derūnuñ
Biñ dürlü nevāzişle düzelmez bozulınca
- 6 Vaşf-ı ‘Alī Pāşā ile teng ola da **Rāġīb**
Tebdīl iderem ķāfiyem encām bulınca

* **Dīvān-ı Rāġīb** (Koca Rāġīb Paşa, H. 1258: Gazeliyyât s. 48)

663/2b Ķoy: Ķo M.

4a alup: olup D.

6b iderüm: ایدہ رحه M. / ķāfiyem: ķāfiye D.

664

Dersî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Girdi firâş-ı vuşlatına biñ belâ ile
Rüsvâ-yı 'âlem oldı gönül ibtilâ ile
- 2 Der-pîş olsa hırmen-i gül nev-bahârda
Bülbül gibi terennüm iderdüm nevâ ile
- 3 'Uşşâk-büselükde karar eylemez müdâm
Sâkî terâne-sîh olursa ara ile
- 4 Ol kabîh levendi yelkeni indürdi nâz ile
Lîmân-ı vaşla girdi gönül hoş hevâ ile
- 5 Gök sever ne olsa bezm-i şarabda o mest-i nâz
Çaldursa kûs-ı devletini i'tinâ ile
- 6 Cild-i ile gelür deste irti'âş
Ditrer dehâni sühâterüñ iştihâ ile
- 156b** 7 Hâll idemez bu 'uğdeyi kimse hayâl ile
Re'fet Efendi ola meger **Dersiyâ** ile

665

Dersî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Girsem firâşa bir şeh-i nâzük-edâ ile
Zevk eylesem o şüh-ı zamîr-âşinâ ile
- 2 Tâ-şubh olunca ince miyân-ı kemer-mişâl

664/4a: Mısra vezne uymuyor.

5a: Mısra vezne uymuyor.

- Şarsam kucaklasam katı çok iştiḥā ile
- 3 Balğam bırakmasa araya bārī rūzgār
Dolansa o māh ardına gitse şafā ile
- 4 Āğūşa çek o günbed-i beyzaveş
Yavrı çıkar efendi meded ol hümā ile
- 5 Gir ḥaclegāha kūs o ‘arūs-ı ‘acūza kim
Dāmād-ı bī-şümār ile faḥr ide yā ile
- 6 Bir āsitāneye yüzüñi sür ki şıdķ ile
Tā-şubḥ olunca iş göresin ilticā ile
- 7 Birdenbire bayılma görüp tāb-ı ḥüsnini
Bī-tāb yanma āteşine ibtilā ile
- 8 Merdāne yap yaparsan o şūḥa ğazellerüñ
İḥām-ı vuşlat eyleyerek sür şifā ile
- 9 Nā-refte bu zemīnde meger hem-‘inān faķaķ
‘Āṭıf Efendi-zāde ola **Dersiyā** ile

666

[Kıt’a]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Eger müstağraķ olmaķ ister iseñ ḳulzüm-i cūda
Ve ger irmek dilerseñ cānib-i mevcūddan cūda
- 2 Seḫerde gün gibi baş aç tazarru‘ eyle Ma‘būda
Du‘ā-yı şubḥ anaḫtardur kilīd-i bāb-ı maķşūda

667

[Kıt'a]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İtdi şabrum dāmānuma
Gel kerem kıl külbe-i aḥzānuma
- 157a 2 Hāḫıra bir nesne gelmez begüm
Bir niyāzum var benüm sulṭanuma

668

Şubḫī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Raḥm itdi gelüp nāle vü efgānumuza
Ki ḳadem başdı bugün külbe-i aḥzānumuza
- 2 Dökdi bārān-ı eşküm ser-i kūyına ol şūḫ
Hāşıl-ı neşv ü nemā virdi gülistānumuza

669*

Zātī

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

- 1 Şafā bulmaz kişi şāf olmayınca
Hem anda ḫüsn-i evşāf olmayınca
- 2 Ḳalur zülmet içinde murğ-ı cānı
Derün-ı sīne şeffāf olmayınca
- 3 Hāḳāyıḳdan dem urma zāhid-i ḫuşḳ
Ma'ārif birle 'arrāf olmayınca
- 4 Mazāhirle bilinmez sırr-ı sulṭān

668/1a: Mısra vezne uymuyor.

2a: Mısra vezne uymuyor.

* Zātī Divānı Gazeller Kısmı C. III (Çavuşoğlu ve Tanyeri: 1987)'te bulunamadı. 157a'da der-kenar.

Nihānī ‘ilme şarrāf olmayınca

- 5 Cehāletle alır maġbūn u maħrūm
Hudādan **Zātī** eltāf olmayınca

Harfū’l-Lām ve’l-Elf

670*

Şeyhī

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Vaqtidür bülbül gülistān bezmine hoş-ḡān ola
Kim gül açup her nefes cān u gönül ḡandān ola
- 2 Taġıdup zülfin benefşe şöḡbete ‘anber şaça
Şaçını sūnbül çözüp müşġ ü ‘abīr-efşān ola
- 3 Ğamzesinden nergisūñ ‘aql u gönül ḡayrān u mest
Sūzişinden lālenūñ cān u cigerler an ola
- 4 Bülbül ü gül vaqtine baş şalduġına şāḡ-ı şāḡ
Ğoncalar dem-bestedür reyḡān gerek ḡayrān ola
- 5 Gel gel ey şāḡ-ı cihān çün yiñi cān buldı cihān
Cān virüp ‘ıyş itmeyen cānān ile bī-cān ola
- 6 Sebze vü yār-i perī-ruḡ olsa cām-ı mey bu dem
Āb-ı ḡayvān isteyen ādem degül ḡayvān ola
- 7 ‘Ālemi ḡayrān ider zülfūñ hevāsına nesīm

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 252)

670/1b her: bir D.

2a şöḡbete: şaçına D.

3a ḡayrān u mest: mest ü ḡarāb M.

3b Sūzişinden: Şūrişinden D.

5a şāḡ: cān D.

7a ḡayrān ider zülfūñ hevāsına nesīm: zülfūñ hevāsına şabā seyrān ider M.

Ṭañ mı sevdāda yilen ger deng ü ser-gerdān ola

8 Hoş görüñ gül fırsatın çün dehr gūn-ā-gūn durur
Haşşa bir bezm içre kim ol cān bugün şulṭān ola

9 Hüsni rengin sebzenüñ bir kaṭre şuya şaymaya
Luṭfunuñ bir şemmesi ger **Şeyhiye** ihsān ola

157b

671*

‘Atāyī

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1 Var ise luṭf-ı kāmete gāyet hemīn ola
Yāḥod olursa ḥüsne nihāyet hemīn ola

2 Açıp lebini kıldı bize va‘de-i ḥayāt
Ḥaḫḫā beşerde keşf-i kerāmet hemīn ola

3 Eksük degül raḫīb ile ma’nide cengümüz
Baş viriser bu yolda şehādet hemīn ola

4 Biñ yıl dirilem ümmidiyle bir gün ol baña
Ger öldürem dir ise ḫanā‘at hemīn ola

5 Keşf it bugün ‘Atāyī-i dervīşe ḥaddüñi
Kim uğradı raḫībe riyāzat hemīn ola

672**

‘Atāyī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

7b ger deng ü ser-gerdān ola: gerdenüñ gerdān ola M.

8a gül fırsatın çün dehr gūn-ā-gündurur: gül şöḫbetin şöḫbet ḡanīmetdür bugün D.

8b Haşşa bir bezm içre kim ol cān bugün: Ḥāşşalar şöḫbet ki şāḫīb-şadri ün M.

9a Hüsni rengin sebzenüñ: Hüsni luṭfın güllerin D.

9b Luṭfunuñ bir: Ḥāk-i pāyī D.

* **Nev’i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

671/3b viriser: Metinde “varisar”.

** **Nev’i-zāde Atāyī Divanı** (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

- 1   Ṭurra-i miskīni çün bu vech ile bī-cān ola
           Ey niçe āşüfte miskīn her gice bī-cān ola
- 2   Çekse ben ser-defter-i ‘uşşāqa ḥaṭṭuñ sehvdür
           Ol ki nāmı nāme-i cān u dile ‘unvān ola
- 3   Şem‘vār ağlamazam karşıña yanduguma kim
           Mihrveş ehl-i şafā ol dem gerek ḥandān ola
- 4   Dōst la‘line teşebbüh kıldı diyüp ey şabā
           Perdesini goncanuñ çāk itme kim bühtān ola
- 5   Zülf-i kāfir-kīşine bālūñ vebāli yitmemiş
           Cāna tolaşdı bu kez qaşdı meger īmān ola
- 6   Tīr-i ğamzeñ murğ-ı dil sehmi imiş lā-büd gerek
           Cān kemān ebrūña yüz biñ bāl ile qurbān ola
- 7   Meh-cebīnūñ mihri şevkiyle ‘Aṭāyīnūñ dili
           Zülfūñ ucu gibi billāh niçe ser-gerdān ola

673*

Şeyhī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1   Hezār dil gözedür dil-ber ise ancağ ola
           Maḥal qomaz felege server ise ancağ ola
- 158a 2   Ne bī-naẓīr güneşdür ki qanda naḥvet ise
           Cihān naẓar birağur manẓar ise ancağ ola

672/7a ‘Aṭāyī: Metinde “‘Aṭā’”.

* Şeyhī Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 251)

673/2a naḥvet ise: yüz qutsa D.

- 3 Lebi dişleri dürr ü la‘l ü lü‘lü’ vü yâķūt
Ne kıymeti var eger gevher ise ancak ola
- 4 Nebât-ı la‘l sözinden olur zülâl deryâ
Tebârekallâh eger şeker ise ancak ola
- 5 Kaşuñ gözüñ dirilüp oldılar tanıķ ķanuma
Tut imdi şer‘ sözün muķzır ise ancak ola
- 6 Bu kim dimişler aña haste ‘âşıkâ bakmaz
Kayırmaz öldüriceķ şorar ise ancak ola
- 7 Şehâ bu **Şeyhî** ķuluñuñ var ise biñ cânı
Fedâ durur yoluña çâker ise ancak ola

674

Şafî

Meñ‘ilün Fe‘ilâtün Meñ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Özüñ mehâ şeh-i nîk-baķt-ı aķter ise ancak ola
Yüzüñ şehâ meh-i hoş-manzar ise ancak ola
- 2 Halîl gibi şıdı âzerüñ hezâr bu ten
Bu ne cemâl olur ger peyker ise ancak ola
- 3 Hevâñ odiyla topraĝa başumla yüzüm
Nişâr olınmaĝa sîm ü zer ise ancak ola
- 4 Esîr-i süsen-i âzâde oldu ķâmetüñüñ
Ne serv olur bu zihî server ise ancak ola

3a dişleri dürr ü: dürer diş ile D.

4a olur zülâl deryâ: zülâl olur deryâ D.

5a ķanuma: kaç‘ıma D.

674/1a: Mısra vezne uymuyor.

4a Esîr-i: Metinde “Esîri”.

5 İletdi cānumuzuñ rahtını tamām қаsuñ
Eger gönül tarafın gözler ise ancaқ ola

6 **Şafi** lebüñ şıfatın nāzükterdür dir
Suḡanda tūfı şeker-ḡūr ise ancaқ ola

Ḥarfü'l-Yā

158b

675

Şafi

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Cān ravzasında serv-i revāndur Muḡammedī
Dil kişverinde āfet-i cāndur Muḡammedī

2 Māh-cemāline olsa n'ola ḡulām
Şāh-ı zemīn u şūḡ-ı zamāndur Muḡammedī

3 Şekker leb ile şem' gibi vaқti ḡandedür
Şīrīn dehān u cerb-i zebāndur Muḡammedī

4 Dīvāne kılsa ādemi tañ mı [ki] ḡüsn ile
Reşk-i perī [vü] ḡūr-ı cināndur Muḡammedī

5 Ḥaқ pertev-i 'izārını kılsun ziyāde kim
Reng-i ruḡ ile lāle-feşāndur Muḡammedī

6 Ben mihrini ne resme kılam cān gibi nihān
Çün āfitāb gibi 'ıyāndur Muḡammedī

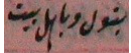
7 Allāh ıraқ itmesün andan **Şafi**[yi] kim
Tendeki cān u regdeki қандur Muḡammedī

6a: Mısra vezne uymuyor.

675/2a: Mısra vezne göre eksiktir.

676*

Sāmī*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Yā Rab bi-nūr-ı pāk-cebīn-i Muḥammedī
Yā Rab bi-çār-ı yār-i güzīn-i Muḥammedī
- 2 Yā Rab b'ism-i a'zam-ı zāt virmez mi
Yā Rab bi-naqş-ı faşş-ı nigīn-i Muḥammedī
- 3 Yā Rab bi-sırr-ı salṭanat-ı mefḥarü'r-rüsül
Yā Rab bi-şān-ı devlet ü dīn-i Muḥammedī
- 4 Yā Rabb bi-ḳadr-i ref'-i
Yā Rabb bi-şahr-ı cāy-ı nişīn-i Muḥammedī
- 5 Yā Rab nücüm-ı leyle-i mi'rāc-ı sidre-tāc
Yā Rab bi-sırr-ı 'arş-ı berīn-i Muḥammedī
- 6 Yā Rab bi-feyż-i ḥikmet-i *āyāt-i beyyināt*
Yā Rab bi-ḥükm-i şer'-i mübīn-i Muḥammedī
- 159a 7 Yā Rab bi-ders-ḥāne-i vālā-yı ḳurb-ı Ḥaḳ
Yā Rab bi-kūnh-i 'ilm-i yaḳīn-i Muḥammedī
- 8 Eyle ḳabül **Sāmī**-i zāruñ niyāzını
K'oldur kimine 'ıyd-ı ḥazīn-i Muḥammedī
- 9 Sulṭān-ı ḥādimü'l-ḥaremeyn-i muzaffer it
Her ḳanda varsa ḥasmını maḥzül-i ebter it

5a pertev-i: Metinde "pertevi".

* **Dīvān-ı Sāmī** (Arpaemini-zāde Mustafa Sāmī, H. 1253)'de bulunamadı.

676/6a *āyāt-i beyyināt*[āyātin beyyināt]: "Andolsun ki sana apaçık âyetler indirdik." Bakara (2/99)

677*

Zâtî*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün*

- 1 Yine devlet hümâsı sâye şaldı
Göñül murğuñ gül-i ra‘nâya şaldı
- 2 Firâķ-ı hecr-i yâr ile gezerken
Anı Mecnûn gibi Leylâya şaldı
- 3 Kimine gösterüp bunda cemâlün
Kimine va‘d idüp ferdâya şaldı
- 4 Cihân serverlüğüñ virdi kimine
Kimini hüküm için fetvâya şaldı
- 5 Niçesini irişdürdi huzûra
Niçesinüñ başın gavğâya şaldı
- 6 İçürdi **Zâtî**ye ‘aşkı meyinden
O meftûnı ‘aceb sevdâya şaldı

678**

Ahmed*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

- 1 Yine bu cevr [ü] cefâlar bize cânâ neyiki
Bu kadar hışm [u] belâlar dil ü cânâ neyiki
- 2 Bilürüz düşman el uzatduğunu sünbülüne
Bilmezüz dağı başumuzda bu sevdâ neyiki
- 3 İtlerün kıldı ‘alâle işigüne varıcaķ

* **Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı C. III** (Çavuşoğlu ve Tanyeri: 1987)’te bulunamadı. 159a’da der-kenar.** **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlán, 1966: 323)

678/2b başumuzda bu sevdâ: başumuzdaki sevdâ D.

- Seni sevdüğüm için baña bu ğavgā neyiki
- 4 Gice zülfin görüben düşde perīşān oluram
Dôstlar ħayr ola diñ baña bu rü'yā neyiki
- 5 Ser-i kūyuñda fiğān ile gören **Aħmedi** dir
Yürür āvāre olup yine bu şeydā neyiki

679*

Aħmed

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ķanı ol dem ki severdüm ben seni cānum gibi
İsteri düm cān virüp derdüñi dermānum gibi
- 2 Leblerüñden ger baña bir buse iħsān idesin
Hīç ağzumdan ölince çıkmaya cānum gibi
- 3 El uzatmasun dir idüm küfr-i zülfüñe raķīb
Şaķınurdum ben anı şeytāndan ĩmānum gibi
- 4 Var idi peymānenüñ terkine peymānum velī
Tevbeler şındı lebüñ devrinde peymānum gibi
- 5 Rūħ-ı ĳudsi çağırur *yā leytenī küntü türāb*
Sen dökerken cur'a-i la'lüñ yire ĳanum gibi
- 6 Gerçi var beñzer yirüñ ĳaddine ey serv-i çemen

4a zülfin: zülfüñ D. / oluram: oldum D.

4b baña: bize D.

* **Aħmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 320-321)

679/2: – M.

3: 2 M.

4: – M

5: 3 M.

5a Rūħ-ı ĳudsi çağırur: Çağırur Rūħü'l-ĳudüs D. / *yā leytenī küntü türāb*: “Ah, ne olurdu ben bir toprak olsaydım.” Nebe (78/39-40)

6: – M.

Lîk nāzuñ yoğdur ol serv-i hırāmānum gibi

- 7 Dôst zindān ehlini görüp didi kim bunları
Çāha şalan hasret-i çāh-ı zenaḥdānum gibi
- 8 Kılalılı gülzāra қаpuñdan şabā yili güzer
Çāk kıldı gonca pīrāhen girībānum gibi
- 9 Sāḳiyā gamzeñ beni öldürse ḥāk olsam ne gam
Dirgürür cur‘añ kaçan dökseñ yire қanum gibi
- 10 Bunca göziyle felek ey fitne-i devr-i қamer
‘Ālem içre görmedi sen şāh-ı devrānum gibi
- 11 Sen gül-i [ḥandān] firāқında bu gönлüm ḥālını
Her ki gördi ağıladı ol çeşm-i giryānum gibi
- 12 Dimedüñ bir gün alayum **Aḥmedüñ** gönlin ele
Kim düşüpdür ayağı zülf-i perīşānum gibi
- 13 Nazmını eş‘arumuñ görüp didi ol gül-‘izār
‘Andelīb iden seni şevқ-i gülistānum gibi

159b

680*

Necāfī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

7: 4 M.

8: – M.

9: – M.

10: – M.

11: – M.

12: 5 M.

12a Dimedüñ: Dimedüm M.

12b Kim düşübdür ayağı: K’ayağı düşmişdurur D.

13: – M.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 520)

- 1 Dil-berā sevdā-yı zülfün eyledi rüsvā meni
Gözlerüm yaşı çeker zencîre ser-tā-pā meni
- 2 Görmez isem bir gice ey şem‘-i hüsn-ārā seni
Hasret-ābād-ı ‘ademde şubḥ dek ara meni
- 3 Kātı yanup yaqılursın şem‘den pervāne dil
Yağma billāh dōstum anı esirge yā meni
- 4 Añduğunı ey cefākār öldürürsin derd ile
Niçeler bu derd ile ölmüş durur añma meni
- 5 Nite kim bārān olıcağ zerreye olmaz vücūd
Ey güneş eşküm dem-ā-dem itdi nā-peydā beni
- 6 Yolına öldüm bir avuc toprağ atmaz üstüme
Dōstlar bu hasret ile ağlasun dünyā meni
- 7 Biñ dil ü biñ cān virürsin ey **Necātī** zülfine
Korqaram bir gün belāya ata bu sevdā meni

681*

Keşfi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

680/1a eyledi: ideli D. / meni: beni D.

2a şem‘-i hüsn-ārā: şem‘-i cem‘-ārā D.

2b Hasret-ābād-ı ‘ademde: Hasret-ābād-ı gāmda M. / şubḥ dek: şubḥ-dem D.

3a yanup: yanar D.

4a derd ile: cevr ile D.

4b Niçeler bu derd ile ölmüş durur: Niçeler ölmüşdurur bu derd ile D.

5: – M.

6: 5 M.

6a bir avuc toprağ atmaz üstüme: bir avuc toprağ üstüme M.

7: 6 M.

7a Biñ dil ü biñ: Biñ dil ile D. / ey **Necātī** zülfine: bir kılma zülfinün D.

7b Korqaram: Korqarın D. / belāya ata: **Necātī** ala D.

* **Kıralızāde Hasan Çelebi Tekiretü‘ş-Şu‘arā** (Sungurhan Eyduvan, 2009: b-218). Sadece 1. ve 2. beyitler mevcut. / **Latîfî Tezkiretü‘ş-Şu‘arā ve Tabsıratü’n-Nuzamā** (Canım, 2000: 463-464).

Keşfi: Tezkirede şairin mahlası “Keşfi-i Saruhānī” olarak geçiyor.

- 1 Dil raķīb ile görüp sen şanemi āh didi
Burc-ı ‘Aķrebde yine seyr ider ol māh didi
- 2 Bāğ-ı ħüsn içre görüp şīve-i refīaruñı serv
Bir ayağ üzre tırup yāricuñ Allāh didi
- 3 Zū’l-feķār-ı müjeñi gördi dil abdālūñ olup
Pā-bürehne baş açuķ derd ile yā şāh didi
- 4 Şanemā va‘de-i vaşl itmiş idüñ ħanı didüm
Hele yitmez mi görürsin beni geh gāh didi
- 5 Şimdi cān milkine ey dil kim emīr oldı didüm
Āh u feryād u fiğān itdi Hızır şāh didi
- 6 Çeşm-i **Keşfi**ye tecellī-i cemāl eyle didüm
Ġāfil olma görünürem saña nā-gāh didi

682*

Necāfī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yaķdı ‘aşķuñ meni ġam odına nā-gāh Memi
Yanayum yaķılayum çāre nedür āh Memi
- 2 Çün unutduñ baña ‘ahd ile yemīn eyledüġüñ
Ķomaya sende menüm ħaķķumı Allāh Memi

681/1b yine: meded T. (Latīfī)

2a ħüsn içre: gülşende T.

3b açuķ: açup T.

4a va‘de-i vaşl: ‘ahd-i vişāl T.

4b Hele: Hāy T. / geh: gāh M.

5: – M.

6a Çeşm: Hışm M. / **Keşfi**ye tecellī-i: **Keşfi**yi Necāfīye M.

6b görünürem: görünür T.

* **Necati Beg Divanı** (Tarlan, 1997: 554)

682/1a meni: beni D.

1b Yanayum yaķılayum: Yanalum yaķılalum D.

- 160a 3 Meni sevdāya şalup eyledi dīvāne ğamuñ
N'ideyüm neyleyeyüm āh Memi vāh Memi
- 4 Ger ölürsem yazalar seng-i mezārumda benüm
Meni hāk eyledi 'aşkuñ n'ideyüm āh Memi
- 5 N'ideyüm neyleyeyüm cān vireyüm çāre nedür
Çün **Necāfī** ğamı yaqdı oda nā-gāh Memi

683*

Şeyhī

Mef'ülü Mefā'ilün Fa'ülün

- 1 Cān bahrı taşup güher getürdi
Dil gülşeni şāh-ı ter getürdi
- 2 Devlet günü baht maşrıķından
Zulmet götürüp seher getürdi
- 3 Firdevs-i berīn eşerlerinden
Cibrīl-i Emīn haber getürdi
- 4 Yil gibi 'adūya qahr ilettdi
Yağmur gibi şāra fer getürdi

3a Meni: Beni D. / ğamuñ: şaçuñ D.

3b N'ideyüm neyleyeyüm: N'ideyin neyleyeyin: D.

4a yazalar: yazılır D.

4b Meni: Beni D. / n'ideyüm: n'ideyin D.

5a N'ideyüm neyleyeyüm: N'ideyin neyleyeyin D. / cān vireyüm çāre nedür: çāre nedür cān vireyin D.

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 270)

683/1a gülşeni: gülşen M. / şāh-ı ter: şād-ı ter M.

2: 4 D.

2a baht maşrıķından: toğdı maşrıķdan M.

3: 2 D.

3a berīn: bāğ M.

3b Cibrīl: Cebrā'il M.

4: 3 D.

4b şāra: şehre D.

- 5 Devlet atına çü bindi gitdi
Feth eyleyüben zafer getürdi
- 6 Bīmār idi gözleriyle nergis
Gül yüzini gördi ter getürdi
- 7 Gözüm yüzüm ayağuña tuḥfe
Yüz zār ile la'l ü zer getürdi
- 8 Ya'nī çü gönül bu cān ṭabībi
'Aşq ḥastesine şeker getürdi
- 9 **Şeyhī** ser ü cān u bü'l-faḫrī
Şeh bezmine mā-ḥazar getürdi

684

Hasen*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 Ne 'aceb derde şataşdum baña dermān ola mı
Bu benüm şarb işümi bilmezem asān ola mı
- 2 Geçilür hecrüñ elinden cigerüm oldı kebāb
Uşbu gözümnden ağan yaş yirine ḳan ola mı
- 160b** 3 Her ki gözüm yaşımı gördi esirgedi didi
Ḳopdı bunuñ sebebinden yine ṭūfān ola mı

5: 6 D.

5a çü bindi: bindi vü M.

6: 8 D.

6b ter: der D.

7: – M.

8: 5 D.

8a çü gönül bu cān ṭabībi: ki gönül ü cān ṭabībi D.

8b 'Aşq ḥastesine şeker: Şayrısına gül-şeker D.

9: 8 M.

9a ser ü cān u: zār-ı cān M.

9b bezmine: bize M.

4 Gül [yü]züñ görmeyeli bāğ [u] gülistān-ı cihān
Cennet olursa gelür gözüme zindān ola mı

5 İşiginde dün [ü] gün nāle kıılır zār **Hasen**
Āh anuñ ıapısına irmege imkān ola mı

685

Muhammed

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1 Gel ey maḥbüb-ı rūḥānī güzeller şāh-ı sulṭānı
Ki sensin Yūsuf-ı şānī benem Ya'qūb-ı Ken'ānī

2 Yüzüñdür mazhar-ı enver lebüñdür ḥavza-i Kevşer
Şaçuñdur müşg ile 'anber şeb-i yeldā-yı zulmāfī

3 Haṭuñ heft āyet-i Qur'an cemālün nezzelü'l- Furkān
Yüzüñdür süre-i Raḥmān zihī maḥbüb-ı rūḥānī

4 Mecālüm qalmanı şabrum dükendi āh ilen 'ömrüm
Zamīrüm niyyetüm fikrüm ki sensin cānumuñ cānı

5 **Muhammed** ad ile sulṭān benem keyḥusrev-i devrān
Şücā'-ı şafidür meydān-ı müslim milk-i sübhānī

686

Āteşī

Mef'ülü Mefā'ılün Fa'ülün

1 Pervāne ki şem'a vāşıl oldu
Cüz yanmağ aña bu ḥāşıl oldu

2 Ğaflet ıonını bıraıdı tenden
Tā vaḥdet evinde 'āqıl oldu

- 3 Nefsini bilen çü oldı vāhid
Nefsin tanımaz ho cāhil oldı
- 4 La'lüñ meyinden ki içdi her şebī
'Aşkuñda şanem ne kāmīl oldı
- 5 Gülzār-ı ruhuñı gördi bülbül
Şoḥbete gör uşta kâ'il oldı
- 161a 6 Çün gördi yüzüñde zülf-i Hābil
Ser-geşte-i çāh-ı Bābil oldı
- 7 Tā uğradı **Āteşī** şarāba
Mey-ḥāne içinde 'āmil oldı

687*

Hakikī*Müfte'ilün Mefā'ilün Müfte'ilün Mefā'ilün*

- 1 Bir naẓar eyle ey begüm ben kuluña çeki çeki
Derd-i 'aṭā vü luṭfdur vaqt-i süḥā çeki çeki
- 2 Tuṭacuğun şarābcuğın ḥastece göñlüm arzular
Ḥasteñe ey ṭabīb sen eyle devā çeki çeki
- 3 Aldı ḥarāmī gözlerün göñlümi cāna kaşd idüp
 göñül tegi çeki çeki
- 4 Kaşcuğuzun kemān olup kirpüceğün oḥın atup
Gözlemez eyle cān u dil her di aña çeki çeki

686/5b kâ'il: Metinde "kâ'il".

6b çāh-ı: Metinde "cāhı".

* **Hakikī Divānı** (Boz, 2007)'nda bulunamadı.

- 5 Ğamcuĝuzuñ firāķuñuñ cānum ayırdı
Gel feraħ it gönül çü kim ber-Ĥudā çeki çeki
- 6 Bilcegüzüñ ki incecük boycuĝuzuñ iñen yüce
Sīnesine ķuçmaĝa zevķ [ü] şafā çeki çeki
- 7 Sevdücegüm seni seven çekdücegi cefā çoĝuñ
Umducaĝı anuñ olur mihr ü vefā çeki çeki
- 8 ‘Āşıkcuĝuzın ey perī meh-rūnuñ **Ĥaķıkı**dür
Tañrı içün vefā çoĝ it ķılma cefā çeki çeki

688

Şafı

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Şabā ben mürde cisme cān getürdi
Meger kim müjde-i cānān getürdi
- 2 Ĥoş-ābād-ı şabā vü müjde-i yār
Ki benden dil iletdi cān getürdi
- 3 Ĥayāl-i ķadd-i serv ü ĥadd-i lāle
Gözümdem yaş yirine ķan getürdi
- 161b** 4 Ğamuñ cengine düşdi ney gibi cān
Anuñçün nāle vü efgān getürdi
- 5 **Şaffiyem** kim sözüñ ögende ‘Ulvī
Revān diz çökdi vü ĩmān getürdi

689

Felek

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ğamzeñ içelden şarābın fitnenüñ kanum gibi
Aldı benden rāhat u ‘aql ü dil [ü] cānum gibi
- 2 Var idi peymānenüñ terkine peymānum velī
Tevbeler şındı gözün devrinde peymānum gibi
- 3 Zülfüñüñ çininde dün kıldum haṭā ile bir āh
Key perīşāndur bugün baht-ı perīşānum gibi
- 4 Kıldı gönülde ğamuñ menzil daḥı lāyık maḥal
Bulmadı genc-i revān bu genc-i vīrānum gibi
- 5 Kılalılı gülzāra қаpuñda şabā yili güzer
Çāk kıldı gonca pīrāhen girībānum gibi
- 6 Bunca göz ile **Felek** ey fitne-i devr-i kamer
Devr içinde görmedi sen şāh-ı devrānum gibi

690

Rızāyī

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Ey peyk-i mübārek-қadem ey bād-ı bahārī
K’oldı hacil enfāsuñ ile müşg-i Tātārī
- 2 Ger seyr ider iseñ ser-i kūyına ḥabībüñ
Kıl luṭf ile ben ‘āşık-ı dil-ḥasteye yāri
- 3 Bu zerrenüñ aḥvālını ol dil-bere ‘arz it
K’oldı yüzünüñ öyle gün āyinedārı
- 4 Ol gözleri nergis yüzi gülzāre ḥaber vir
Bülbül gibi bu eyledigüm nāle vü zārı

- 5 Ol dil-ber-i peymān-şikene luṭf idüp aṅdur
Cān zülfi ile baġladuġı ‘ahd ü qarārı
- 162a 6 Oldı gözümüñ yaşı miyānı hevesinden
Bir baḥr ki bulunmaz anuñ hıç kenārı
- 7 Hindū beñine oldı gönül milki müsahḥar
Āhū gözinüñ olalı cān murġ-ı şikārı
- 8 Ol cevr ü cefā kim çekerem hecri elinden
Bulunmaya biñde birinüñ ḥadd ü şümārı
- 9 Ger ḥāk ola bu derd ü firāk ile **Rızāyī**
Meyl eyleye senden yaña her zerre ġubārı

691*

Nizāmī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Dil-ber ki dil yolına revān oldı cān daḥı
Yolında terk olalı cihāndur cihān daḥı
- 2 Çün zülf[i] cīm ü ḳaddi elif ḳaşı nūn imiş
Dirsem n’ola o serv-i gül-endāma cān daḥı
- 3 Mihr-i ruḥuñ fütādesi ancaḳ zemīn degül
Ser-geşte ol hevāda yiler āsumān daḥı
- 4 Mihrüñde dil melālet oḳına nişānedür
‘Aşḳa nişān dilerler ise uş nişān daḥı

690/7b murġ-ı: Metinde “murġı”.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 229)

691/1a Dil-ber ki: Dil-berüñ M. / revān oldı cān: revāndur revān D.

3a fütādesi: fūdādesi D.

3b Ser-geşte: Ser-gerde D.

4: – M.

- 5 La'lũñ şarābın içmege zũlfũñ ne men' ider
Kim Şu ierken ādemi urmaz yılan dağı
- 6 Ger dũzah ire vaŐluñ ele girse 'ıyş idem
K'ol 'ıyşa ھاşret olalar ehl-i cinān dağı
- 7 Cānā cefāñ buysa ğamzeñ baña ider
ok gemeye kim aydalar lmiŐ fũlān dağı
- 8 İtme **Nizāmī** yũzi gũneŐdũr diyũ beyān
Ol ھاd 'ıyāndur ki ne ھاcet beyān dağı

692*

Nizāmī*Mef'ũlũ Fā'ilātũ Mefā'ilũ Fā'ilũn*

- 1 Şol serv-i gũl-'izār ki ağındadur dağı
Cān cilvegāhı ھاal'atı bāğındadur dağı
- 2 Geri ki ھاali dānelerin dirdi mũr-ı ھاad
Dil murğ[1] ھاara zũlfĩnũñ ağındadur dağı
- 162b 3 Zũlm ile ھاanum idũğine ol perĩ-Şıfat
Őāhid yiter ki rengi ھاtağındadur dağı

5: 6 D.

5a La'lũñ: La'lin D.

6: 5 D.

6a girse: gire D.

6b olalar: ideler M.

7: 6 M.

7a cefāñ buysa: cefā bu ise D. / ider: ھاılur D.

8: 7 M.

8b ki: aña D.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 228)

692/1a Şol: Ol D.

2a ھاali: ھاal D. / ھاad: ھاatt D.

3: 7 D.

- 4 Ol çok yaşayası beni gördükce hışm ider
Pend-i peder meger ki kulağındadır dağı
- 5 Zülfüñ çemende beñlerüñe beñzemez degül
Tıfl-ı Habeş ki çaye kucağındadır dağı
- 6 Zülfüñ ucında la'lüñi gördükçe şanuram
Bir taze goncadur ki budağındadır dağı
- 7 Haţtuñ gam ile kaddi büküldi benefşenüñ
Görmez misin ki başı ayağındadır dağı
- 8 Hüsñüñ tabanca urdı meh-i bedre kim yine
Ol pençenüñ nişanı yañağındadır dağı
- 9 Ğamdan hilāle döndi vücūdı **Nizāmī**nüñ
Lü'lü dişüñ hevāsı dimāğındadır dağı

693*

Nizāmī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şermsār itdi şaçuñ nāfe-i müşg-i Hoteni
Nite kim gözlerümüñ yaşı 'aķıķ-i Yemeni
- 2 Nāvek-i tīr-i kazağur gözünüñ her müjesi

4: 3 D.

4a yaşayası: yaşayasın M.

4b Pend-i: Metinde "Pendi".

5: 4 D.

5b çaye: dāye D.

6: – M.

7: 5 D.

8: 7 M.

8a meh-i bedre kim yine: bedre hışm eyleyüben M.

9: 8 M.

9b hevāsı: hevesi M.

* **Karamanlı Nizāmī** (İpekten, 1974: 241)

693/1b yaşı: rengi D.

- Halka-i dām-ı belādur saçuñuñ her şikeni
- 3 Sen ‘azīzūñ haberin ilteli gülzāra şabā
Çāk ider hasret ile Yūsuf-ı gül-pīrezeni
- 4 Seyr iderken boyuñuñ şīvesini gördi meger
K’utanup geçdi hayādan yire serv-i çemeni
- 5 Didiler baña ki hercāyīdür ol yār didüm
Şem’dür rüşen iderse n’ola her encümeni
- 6 Luṭf uğurladı dişüñden dīv-i şarrāf-ı cihān
Gezdürür ipe düzüp kūçede dürr-i ‘Adeni
- 7 Ṭālī’i kevkebi olmazdı muḳārin şerefe
Saña ismiyle qarīn olmasa Veysü’l-Ḳarenī
- 163a** 8 Gerçi hūsn ile Süleymānsın u Cemşīd-i zamān
Hātem-i milke emīn eyleme her Ehrimeni
- 9 Hār-ı hecr ile ölen bülbül-i şūrīde-dilūñ
Yaraşur ger ola gül-berg-i tarīden kefeni
- 10 Nazmı dāmına şeker şaçdı **Nizāmī** dāne
Ki meger şayd ide sen tūḫī-i şekker-suḫanı

5: 6 D.

5a hercāyīdür: hercā’īdür D.

6: 7 D.

6a cihān: zamānD.

7: 5 D.

7a Ṭālī’i: Ṭālī’-i M.

7b olmasa: olmadı M.

8b milke: tapuña M.

9: – M.

10: 9 M.

10a Nazmı: Nazm D.

10b suḫanı: şikeni D.

694*

Nizâmî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Olalı halk ile sen hüsn ilinüñ pādişāhı
Virdi yağmāya gönül milkini ‘aşkuñ sipahi
- 2 Nisbet itdügüm için la‘lüñe ey gonca-dehen
Sevinüp göge atar lāle-i Nu‘mān külehi
- 3 Şöyle gonc eyle ki dem-beste ola gonca görüp
Yüzi nāz ile ki hayretde qala serv-i sehī
- 4 Gözleri cevr ile cān hırmenini yağduğına
Uşda yüzinde nişān dāne-i hāl-i siyehi
- 5 Yā Rab ol turra ne tāvūs-ı mükerrerrem durur ki
Ravza-i gülşen-i cennetdür anuñ cilvegehi
- 6 Oğ gibi kişüñe çün girmişem ey kaşı kemān
Güşe-i çeşmüñ ile hālüme bağ gāh gehī
- 7 Sihr eger bilsem işigüñde olurum cārüb
Ayağüñ tozına yüz sürmek için gāh gehī
- 8 Bülbüle guşşa vü gam tūfīye derd ile elem
Şeker ü gül meges ü hāre zihī hayf zihī

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 240)

694/3a Şöyle: Söyle M.

3b Yüzi: Yüri D.

4: – M.

5: 4 M.

5a mükerrerrem durur ki: mükerrerredür kim D.

6: – M.

7: 5 M.

7a işigüñde olurum cārüb: işigüñe cārüb ola idim M.

8: – M.

- 9 Yandı zulmetle **Nizâmî** kuluñ ey husrev-i hüsn
Bir şor âhîr ki nedür işbu ğarîbüñ günehi

695

Şafi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Tal‘atüñ pertevi kim cāna düşer gāhî gehî
Yüzüñüñ ayında hem görünür mihr ü mehi
- 2 ‘Ārız u zülf ü ruḡ u ḡadd ü dil-ārāña fedā
Semen ü sünbül ü hem berg-i gül ü serv-i sehî
- 3 Her ki şaṭranc-ı ğam-ı mihr-i ruḡuñda k’oynar
Beydağı mihre-i dildür ruḡuñuñ mihr ü mehi
- 4 Gözlerüñ cānuma ḡaşd eyledi dil dil lebüñe
Bir şor âhîr ki nedür işbu ğarîbüñ günehi
- 5 Dil-i ‘uşşâḡ diler nāle vü zār ile amān
Siyehi göstere çün zülf-i siyāhuñ siyehi
- 163b 6 Gerçi kim firḡate ḡor yār-i ser-efrāz-ḡadem
Yüz urur yire maḡallüñde öper ḡāk-i rehi
- 7 Ey **Şafi** mevsim-i gül geḡdi vü ‘ıyş eylemedüñ
Cevr-i devrüñ sep ki bu resme zihî ḡayf-ı zihî

696*

Nizâmî

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

9: 6 M.

9a zulmetle: zulm ile D.

9b ki nedür: ne durur D.

695/2a fedā: Metinde elif-i maksûre ile yazılmış.

2b berg-i: Metinde “berg ü”

7b: Mısra vezne uymuyor.

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 232)

- 1 Ey dil görürseñ ol boyı serv-i revānuñı
Şu gibi ayağına revān it revānuñı
- 2 Bu turfadur ki noқта-i mevhūm dir iken
Қısmet ola diyü ben umaram dehānuñı
- 3 Pīr-i ħıred ki bir kılı diққatde biñ yarar
Ħayrān olur işitse şıfāt-ı miyānuñı
- 4 Ey sāğar ağızın öpdüğüne şöyle oldu ħalk
Kim her kişi diler ki senün içe қanuñı
- 5 Di şem‘ lāf-ı ħüsn idüp ol meh-liқā ile
Ortaya gelme yoĥsa keserler zebānuñı
- 6 Kimüñ ki sīmi var yaraşur sā‘idüñ gibi
Yanuñca şalınup vaţan iderse yanuñı
- 7 Cān bülbüline gülşen-i cennet қafes gelür
Tā āşiyān idindi senüñ āsitānuñı
- 8 Gördükçe serv-қāmetüñi sidre şanuram
Tāvūs-ı sidre turra-i ‘anber-feşānuñı
- 9 İtmez **Nizāmī** ol yüzi gül-güne ħiç eşer
Tut kim ‘inān-ı çarĥa irürdüñ fiğānuñı

696/1b ayağına revān it: revān eyle ayağına M.

2a ki: – M.

3a Pīr-i: Metinde “Pīri”./ bir kılı diққatde: diққatde bir kılı M.

4a öpdüğüne: öpdüğüne D.

4b senün içe: içe senüñ M.

5a Di: Ey D.

5b yoĥsa: yoқsa D.

6b iderse: eyleser D.

9a ħiç: çün D.

697*

Nizâmî

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Dil-ber götürdi çünkü yüzinden niķābını
Çarķuñ getürdi çarķa meh ü āfitābını
- 2 Yüzine ķapu kapar iseñ bacadan düşer
Görelî āfitāb yüzüñ mäh-ı tābını
- 164a 3 Cur'añ raķibe şunma ki kâfir maķal degül
Ĥürî elinden içmege cennet şarābını
- 4 Dirler perîlerüñ yiri vîrāneler olur
Mesken yiridür eylese gönlüm ĥarābını
- 5 Her ĥasteyi ki eylese ĥünî gözüñ helāk
Sürme iderler ehl-i başîret türābını
- 6 Kâfirlerüñ cehennem içinde yana içi
Hecrüñde görseler cigerüm iltihābını
- 7 Kūyuñda geçdi hecr ile 'ömri Nizāmîñüñ
Cennet içinde çekdi cehennem 'azābını

698

Fethî

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ķoyupdur terk-i ser-mestüñ bugün ĥarf-ı külāh egri
Zihî ser-ĥoş ki ķoymışdur külāh bir fark-ı mäh egri

---

* **Karamanlı Nizâmî** (İpekten, 1974: 239)

697/2a ķapar: yapar M.

2b yüzüñ: yüzüñüñ D.

3b Ĥürî: Ĥür M.

5a ĥünî: ĥün M.

6b görseler: görse M.

- 2 Nigārā qaşlaruñ tākı bu gönlüm kıblegāhıdur
Hādīsüm toğrıdur gerçi olupdur kıblegāh egri
- 3 Boyuñ da‘vı kılır servüm anı taşdıķ ider qaşuñ
Sözi toğrı durur gerçi oturmuşdı güvāh egri
- 4 Kıarardı zülfinüñ rengi benümle gerçi kej virdi
Velı her kıanda kim vardur olupdur rü-siyāh egri
- 5 Şikeste **Fethı**nüñ nazmı boyuñ teg toğrıdur cānā
Egerçi geldi bu demde sözi geh toğrı gāh egri

699*

Ahmed

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

- 1 Bugün bir serv-ķad gördüm urınmış bir külāh egri
Eliyle oynayup zülfin düzer gāh toğrı gāh egri
- 2 Nigār egri baķan gözden cemālin gizler ey zāhid
Sen ol dıdārı görmezsın çün idersin nigāh egri
- 3 Didüm ķaddüñ dil ü dıni müselmānlar gibi toğrı
Hāķ-ı tersā gibi n’içündür ol zülf-i dü-tāh egri
- 4 Didi ķadd-i bülendümden anuñçün egridür zülfüm
Ki meyl itdüķce bālāya olur düd-ı siyāh egri

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 338)

699/1b düzer gāh: ider geh D.

2: – M.

3: 4 D.

3b Hāķ-ı: Metinde “Hāķı”.

4: 5 D.

4a ķadd-i: Metinde “ķaddi”. / bülendümden: bülendümde D.

- 164b 5 Raķīb[i] *ħasbeten lillāh* idinme ħüsnüñe maħrem
Ma‘āzallāh ki yaraşmaz nedīm-i pādişāh egri
- 6 Belī bār-ı mezālinden bükülmiş anuñ içündür
Şehā dīvān-ı ħüsnünde ħaşuñ bī-iştibāh egri
- 7 Ķadeħ tüt lālevār **Aħmed** ki bu dem şevķ-i bezmüñle
Düzer nāzük ħabāsın gül geyer ğonca külāh egri

700

Fethī

Mefā‘lün Mefā‘lün Fa‘ülün

- 1 Baña yārüñ ‘itābı bes degül mi
‘İtāb ile ħiţābı bes degül mi
- 2 Şehā niçün bize bī-dād idersin
Benüm gönüm ħarābı bes degül mi
- 3 Daħı niçün toĝar güneş benümçün
Senüñ yüz māh-tābı bes degül mi
- 4 Senüñ ser-ħoş gözüñ nuķl ister ise
Benüm baĝrum kebābı bes degül mi
- 5 Daħı niçün içem her çeşmeden şu
Baña bu ‘aynum ābı bes degül mi
- 6 Daħı niçün çekem dām-ı ‘azābı

5: 3 D.

5a *ħasbeten lillāh*: “Allah rızası için”.5b *Ma‘āzallāh*: *Ta‘ālallāh M.* / *Ma‘āzallāh*: “Allah korusun.”

6: – M.

7: 5 M.

7a şevķ-i: yād-ı D.

700/3b māh: Metinde “meh”, vezin gereĝi düzeltilmiştir.

6a dām-ı: Metinde “dāmi”.

Senüñ ‘aşkuñ ‘azābı bes degül mi

- 7 Bī-çāre **Fethī**nüñ çeşmine tütüyā
Ayağınuñ türābı bes degül mi

701

İbn-i Bālī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Şehā ‘aşkuñ şarābı bes degül mi
Baña bağrum kebābı bes degül mi

- 2 Niçün yanam dahı nār-ı caḥīme
Baña hecrüñ ‘azābı bes degül mi

- 3 Niye kārüñ ḥakīmüñ tütüyāsı
Göze izüñ türābı bes degül mi

- 4 Niçe bir yaqasuñ göñlüm evini
Aña anuñ ḥarābı bes degül mi

- 165a 5 Niçün aya vü yıldıza baqam ben
Cemālün āfītābı bes degül mi

- 6 Şifādur leblerüñ şorana şerbet
Anuñ şāfī cevābı bes degül mi

- 7 Güzeller sevmek için **İbn-i Bālī**
Şu şehr-i ‘Ayntābı bes degül mi

702

Fethī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şanemā dişlesem ol la‘l-i nebāt eksile mi
Ya şorarsam lebüñi āb-ı ḥayāt eksile mi

- 2 Genc-i hüsnünden eger virse idün Hağ yolına
Müstağakğ ‘aşığa bir büse zekât eksile mi
- 3 Gel eger dişlesem ol şehâ ‘azîz hâlûni ben
Hayr için h̃ân-ı Halîlden berekât eksile mi
- 4 Kerbelâ yolında müşâr-ı ‘aşğa Huseyn
Teşneye virseñ n’ola âb-ı Fırât eksile mi
- 5 Öldürür iseñ n’ola **Fethî**-i dil-ğasteyi
Ol senüñ servi boyuñdan harekât eksile mi

703*

Şafâyî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Ârif ol irdi bahâr oturma ‘âmîler gibi
Olma nevmîz cûşa gel bu demde nâmîler gibi
- 2 Hille geydi goncalar nâzük nite ki Edhemi
Şaçların sünbül özendürdi vü cāmîler gibi
- 3 Kârbân-ı büy-ı zülf-i yâre uğrayam diyü
Tağlara düşmiş şabâ yiler harâmîler gibi
- 4 Cennete döndi cihân bir hür elinden bâde iç
Yağma hasret odına bağruñı tāmîler gibi

702/3a: Mısra vezne uymuyor.

3b h̃ân-ı: Metinde “h̃ün u”.

4b: Mısra vezne uymuyor.

5a: Mısra vezne uymuyor. / **Fethî**-i: Metinde “**Fethî** vü”.

* **Latîfi Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ** (Canım, 2000: 355-356). 1, 3 ve 4. beyitler mevcut.

703/1a ‘Ârif ol irdi bahâr: Nev-bahâr irdi bu dem T.

1b Olma nevmîz cûşa gel bu demde: Lâleveş cām al ele cüş eyle T.

3a büy-ı: Metinde “büyü”. / zülf-i: Metinde “zülfî”.

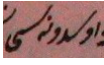
3b düşmiş şabâ yiler: düşdi yiler şabâ M.

4b bağruñı: bağrunı T.

- 5 Ğamzeler oqın gizleyüp gözler dil-ber gözleri
Atduğın yüzümüz urur qalbinde rāmīler gibi
- 165b 6 Gülsitānda süsen ele alduğıyçün tığını
Geydi nergis zer zırh fi'l-ḥāl şāmīler gibi
- 7 Ey **Şafāyī** çār-yāri sev Muḥammed ‘aşqına
Mezhebi yitürmegil zinhār imāmīler gibi

704

Maḥmūdoğlı*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Men bilürem ki ḥūbdur yārūñ nesi nesi
Evvel düşünde nemek nesi
- 2 Didüm kaçandası nesi yārūñ şafā virür
Döndi 'itāb-ı ḥışm ilen ider nesi nesi
- 3 Didüm başımı qoymışam yārün ayağına
Ne başdur ol kesilesi başdur velī kesilesi
- 4 Qol şaluban kucam dir idüm Dāvūdoğlını
Kemāline yitürmedi bir büyını şınası
- 5 Didüm ki **Maḥmūdoğlını** aş zülfüñe şehā
Didi ki aşmazam seni andan aşılası

705

Seydī Beg*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 Qala mı yazmağa ḥasret yire yutdum ben qala mı
Bu firāq ile ki yā şöyle perişān qala mı

705/1b Bu firāq ile ki yā şöyle: Metinde “Yā bu şöyle firāq ile”, vezin gereği düzeltilmiştir. / perişān: Metinde “perüşān”.

- 2   Çala mı la'1 ile ol dem ki yazam vaşluñı ben
Mecmu'a doldı begüm defter [ü] dīvān çala mı
- 3   Çala mı 'āşıkuñ āhı saña andan hāzer it
Ya bu cevr itdüceğüñ saña müselmān çala mı
- 4   Çala mı dünyāda hūbluğūñuñ çağı geđer
İricek vaqt-i gāzel tāze gülistān çala mı
- 5   Çala mı kirpüğüñi yazar hāmeye hūn
Yüzüñe şems-i duḫā қаşuña *nūn ve 'l-kalem*
- 6   Çala mı **Seydī Begūñ** hıdmet işigūñde muķīm
Bu firāk ile ki yā şöyle perīşān çala mı

166a

706

Halīlī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1   Dilde ne müşkil imiş sevgüli cān ayrulığı
Tendeki ḫasret imiş rūḫ-ı revān ayrulığı
- 2   Ser-i kūyında ırağ ağlasana dil-i ğarīb
Ağladur kişiyi ğurbetde mekān ayrulığı
- 3   Ben bu ayrulığı senden ne göreydüm ey perī
Muķtezā kıldı bugün devr-i zamān ayrulığı
- 4   Ayruluğdan niçe ben ağlamayam billāh kim
Çula lāyık mı durur hıdmete ḫān ayrulığı

5b şems-i: Metinde "şems ü". / *nūn ve 'l-kalem*: "Nūn. Kaleme andolsun." Kalem (68/1)

6b Bu firāk ile ki yā şöyle: Metinde "Yā bu şöyle firāk ile", vezin gereği düzeltilmiştir. / perīşān: Metinde "perūşān".

706/2a Ser-i: Metinde "seri".

3a: Mısra vezne uymuyor.

- 5 Ey **Halîlî** yûri firqatde hemîn ağlayıgör
Saña ‘aşkında naşîb oldı hemân ayrulığı

707

Halîlî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ger saña şerh eyleyem hâşiyet-i esmâmuza
Bilesin sırr-ı ‘urûcî leyletü’l-isrâmuza
- 2 Biz Hudâyı bilmişüz *‘ilme’l-yaķîn* *‘ayne’l-yaķîn*
Görmüşüz eşyâda zâhir Hâlik-ı eşyâmuza
- 3 Ger faķîrüz şüretâ ma’nîde sulţânlar bizüz
Bendeyüz ammâ ki âzâd itmişüz Mevlâmuza
- 4 pâlîdüñ bize mesken cenâb-ı kıuds idi
Çâr ‘anâşırda bize terk itdüren me’vâmuza
- 5 Ceddümüz rûh-ı mücerreddür biz andan toğmuşuz
Nâ-ħalef ferzend olup unutmışuz atamuzı
- 6 Biz Hudâ-bîn olduğumuzdur ki her dem reşk idüp
Zâhid-i ħod-bîn virür öldürmege fetvâmuza
- 7 Şüret ü ma’nîde Ĥaķdan ħayı yokdur arada
Şürete ta’n eyleme fehm itmedin ma’nâmuza
- 8 Rind-i rüsvâyuz bize beñzer mi zâhiddür dimek
Beñzeden görmüş degül beñzer bizüm sîmâmuza

5a yûri: Metinde “yûri bu”, “bu” sıfatı vezin gereği mısradan çıkarılmıştır.

707/1b isrâmuza: Metinde “esrârumuzı”.

2a *‘ilme’l-yaķîn*: “Kesin edinilmiş bilgi” Tekâsür (102/5) / *‘ayne’l-yaķîn*: “Gözüyle görmüş gibi (açıktan açığa görme).” Tekâsür (102/7)

4b me’vâmuza: Metinde “me’vîmüzi”.

8b beñzer: Metinde “beñzer ki”, vezin gereği “ki” edatı çıkarılmıştır.

- 166b 9 Ey **Halîlî** *ķābe ķavseyñüñ* beyānın eyle kim
Bulasın Hāķdan maķām-ı ķurba *ev ednāmu*zı

708

Halîlî

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

- 1 Çü eşķüm müjde-i cānān getürdi
Şanasın mürde cisme cān getürdi
- 2 Çü dil Ya‘ķübına beytü’l-ħazende
Selām-ı Yūsuf-ı Ken‘ān getürdi
- 3 İrüp ‘İsī gibi ķārüm felekde
Bu müşkil derdüme dermān getürdi
- 4 Zihī ķutlu dem ü peyk-i ħuceste
Ki sulţāndan ķula iħsān getürdi
- 5 Şabā gibi **Halîlî** ‘andelībe
Nesīm-i ħonca-i ħandān getürdi

709*

Aħmed

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yaraladuñ yüregümi yār hey
Yār ile yār öyle m’ider var hey
- 2 Fitnessi çok ‘işveger ü dil-firīb
Şefķati az şüh-ı sitemķār hey
- 3 Oldı siyekār gözüñ gūşe-gİR

9a *Ķābe ķavseyñ*: “İki yay aralġı kadar...” Necm (53/9)

9b *ev ednā*: “Daha yakın oldu.” Necm (52/9)

708/4a peyk-i: Metinde “peyk ü”.

* **Aħmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 342)

709/1b m’ider: olur D.

- Kim bile ne fitneleri var hey
- 4   Çaş mıdur ol iki muqavves hilāl
          Tırra mıdur şol iki tarrār hey
- 5   Serv dimeñ şol qadd-i dil-cūya kim
          Servde yoq luş ile reftār hey
- 6   Yār etegin qomaz elinden raqı̄b
          Tıtdı gūlüñ dāmenini hār hey
- 7   Ālet-i hengāmedür it bigi uş
          Gireli bu meclise aqyār hey

- 167a** 8   Sen giricek gūşene gūlzār olur
          Ey yañağı ziyet-i gūlzār hey
- 9   Zārlıgından hazer kı̄l **Aḥmedüñ**
          Olma iñen dağı dil-āzār hey

710*

Aḥmed

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1   Dōstum bī-günāh yaqma beni
          Olmasun her gün āh yaqma beni
- 2   Dūd-ı āhumla pāk dāmenüñ[i]
          Şaқın olur siyāh yaqma beni
- 3   Aqladup şem‘ gibi ḥasretle

5b reftār: güftār M.

9a kı̄l: it D.

* **Aḥmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 341-342)

710/3a Aqladup: Aqlarum M.

- Gice t̄a-şubḡgāh yaḡma beni
- 4 Dutmasun revzenini şubḡgehüñ
Āteşin āh [u] vāh yaḡma beni
- 5 Bī-ḡisāb idüp ılduzın yaşumuñ
Ey güneş yüzli māh yaḡma beni
- 6 Çün hevā-yı zülāl-i la'lüñle
Olmışam ḡāk-i rāh yaḡma beni
- 7 Her gün āh itse sūz ile **Aḡmed**
ḡüsñüñdür günāh yaḡma beni

711*

Aḡmed*Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün*

- 1 'Ahde vefā eylemedüñ öyle mi
Terk-i cefā eylemedüñ öyle mi
- 2 Bir dem ayaḡuñ tozını gözüme
Kuḡl-i cilā eylemedüñ öyle mi
- 3 Gül yüzüñe karşı gönül bülbülin
Perde-serā eylemedüñ öyle mi
- 4 Şemme-i zülfüñle meşāmın dilüñ
Ġāliye-sā eylemedüñ öyle mi

4a Dutmasun: Țutmasun D.

5b yüzli: Metinde "yüzlü".

6a la'lüñle: vaşluñ ile D.

* **Aḡmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 322)

711/1a 'Ahde: 'Ahd M.

167b 5 **Ahmedi** sen öldürürin dirdüñ uş
‘Ahde vefā eylemedüñ öyle mi

712*

Ahmed

Mefā‘lün Mefā‘lün Fa ‘ülün

- 1 Dirīgā yār benden yüz çevirdi
Fiğān kim cān bedenden yüz çevirdi
- 2 Niçe bed-mihr imiş cānānumuz kim
K’anı cāndan sevenden yüz çevirdi
- 3 Ҷo Hindū zülfüñi ҡalsun ayaқda
Kim ol vech-i Һasenden yüz çevirdi
- 4 Yüzüñ göster belālu bülbülüñe
Ki gülzārı çemenden yüz çevirdi
- 5 Yüzi Һaқ ҡıbleden dönsün anuñ kim
Cemālūñ gördi senden yüz çevirdi
- 6 Şikest olur sipāh-ı ‘aқl çün kim
Büt-i leşker-şikenden yüz çevirdi
- 7 Һayāli gitmez **Ahmed** kirpügümden
Ne gül var kim dikenden yüz çevirdi

5a öldürürin: öldüriserin D. / dirdüñ uş: dir idüñ D.

* **Ahmed Paşa Divanı** (Tarlan, 1966: 344)

712/1b bedenden: benden M.

2: 7 D.

2a cānānumuz kim: ol māhuñ Ahmed D.

2b ki: – M.

4: 5 D.

5: 2 D.

6: – M.

7: 4 D.

7a Ҷағурmaz ayaғın kirpüklerinden D.

7b Ne gül var: Güli gör D.

713

Halîlî

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yüri ey qavli yalan dil-ber-i ‘ayyār yüri
Baña yārüm dime ırak yüri hey yār yüri
- 2 Gelmedüñ niçe didüm saña gel ü berü gel
Ebsem ebsem yüri git gelme dağı var yüri
- 3 Sen revā mı kılasın ‘ıyş u temāşā dün [ü] gün
Ben ölem hasret ile zār u dil-āzār yüri
- 4 Çünkü başum kuduğum yoluña bir çöpçe degül
Yok yire bes [ki] şalam gayret ile ‘ār yüri
- 5 Ger **Halîlî**ye habîb ile şafā eylemege
Olmasa çäre sefer eyleye nā-çār yüri

714

Be-Rub‘-ı Murabba‘iyāt

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

I

- 168a Kıldı aşüftesi bu zülf-i semen-sāy beni
İtdi derd ü ğam ile bî-ser ü bî-pāy beni
Neye tolaşdum ise eyledi rüsvāy beni
Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

II

Ṭolaşaldan berü anuñ ğam-ı sevdāsı ile
Hāşıl-ı ‘ömrümi virdi ğamı sevdāsı ile
Ne belā ide baña bu ğam-ı sevdāsı ile
Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

713/2a saña: Metinde “saña kim”, vezin gereği düzeltilmiştir.

III

Hālümü eyleyicek yāre benüm ne yane bile
 Dördüme ol dağı bu oda düşüben yana bile
 Ben oda yandum anı şanur idüm yana bile
 Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

IV

Seveli ol şanem-i serv-kaç ü sīm-beri
 Ki nihāli kađinüñ gağgabıdur sīm-beri
 Yolına cān virürem ki dir ise sīm-beri
 Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

V

Gördi cānı ulaşur kaşları yāsına göñül
 Bildi nolduğın anuñ başladı yasına göñül
 Bu belāya ne ile cān n'ide yā sīne göñül
 Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

VI

Şafiyā tãne görüp çeşmine āhū dimişem
 Beni öldürse gerek derd ile āh o dimişem
 Terk idüp mescidi mey-ḥāneye yā hū dimişem
 Beni öldürmelüdür ay meni vāy meni

715

Kaşım

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gel ayırmağıl beni şabr u kararumdan Memi
 Sen gidüp eşküm gibi dā'im kenarumdan Memi
- 2 Her tarafda 'arz ide kağdün nihāl-i serv-i nāz
 Ger güzer kılsañ kenār-ı cūybārumdan Memi
- 168b 3 Halk uma vurduğca dil senden hā dirsın şabr kı
 Cānum uş halkuma geldi intizārumdan Memi

714/VI-2: gerek: Metinde "gerekdür", vezin gereği düzeltilmiştir.

- 4 Gerçi luṭf ile nazār kılmazsın ammā sen benüm
Nev-cüvānsın ğāfil olma āh u zārumdan Memi
- 5 Bülbül-i şūrīdeñem gel gül yüzüñ ‘arz it beni
Şöyle maḥrüm eyleme billāh bahārumdan Memi
- 6 Ka‘be-i kūyuñda ḳomaz ki ṭavāf idem raḳīb
Māni‘ olur nā-geh ol şeyṭān medārumdan Memi
- 7 Çīn-i zülfüñ şevḳine cān virse **Ḳāsım** bilürem
Büy-ı ‘anber çıkarur her dem mezārumdan Memi

716

Ḳāsım

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Yār oldu yine yārümüz aġyārla şimdi
Hem-demlük ider şol n’idelüm ḥārla şimdi
- 2 Ṭūṭī ḳafeş-i ğamda ḳalup dāneye muḥṭāc
Ṭoyındı meges la‘l-i şeker-bārla şimdi
- 3 Bülbül niçe feryād u fiġān eylesün kim
Zāġuñ ṭoludur çevresi gülzārla şimdi
- 4 ‘Iyş itdi raḳībüm bugün ol yārla ben de
Dād ise yürek ğayret ile bārla şimdi
- 5 Dil yaḳsa ciger bārī kebāb olsa ‘aceb mi
Derd ile ṭolupdur bu içüm bārla şimdi
- 6 Bir dem kılayum ḥasret eliyle yaḳamı çāk
Feryād idüben yūriyeyin zārla şimdi

7 Gözden bırakup **Qāsım** ol server-i hūbān
Varup şalınur her yaña aǵyārla şimdi

717

Sa'dī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

I

169a Eylemez bülbül-i dil 'ıyş u neşāt u şarabı
Görmeyelden berü sen ğonca-dehen beste-lebi
Ka'be qapuñda qoma müdde'ī bu lebi
Ey boyı serv-i sehī lāle-ğad Ağmed Çelebi

II

Gö[z] qarasıyla ğöñül baqdı dil-i sünbülüne
Milket-i Hindi bugün virmez o bir fülfulüne
Halka-i zülfüñi dām eyleme ben bülbülüñe
Ey boyı serv-i sehī lāle-ğad Ağmed Çelebi

III

 tağ uralı dāne-i ğāl-i siyehün
Āhum odlara yaqar ğırmenini mihr ü mehün
Kuğl ider gözlerine ğūr [u] melek gerd-i rehün
Ey boyı serv-i sehī lāle-ğad Ağmed Çelebi

IV

Āh kim **Sa'di**yi firqatde qoduñ ğasret ile
Sen sefer 'azmin idüp qaldı ğöñül miğnet ile
N'idelüm qand iseñ yüri begüm devlet ile
Ey boyı serv-i sehī lāle-ğad Ağmed Çelebi

718

Ma'rif

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Dil-berā servi boyuñı müntehādur didiler

716/7a server-i: Metinde "serveri".

717/ II-2 Milket-i: Metinde "Milketi".

Hāk-i pāyuñ çeşm-i a‘māya cilādur didiler
Yarı lebüñ hasteye darü’ş-şifādur didiler
Ey boyı serv-i sehī lāle-ḥad Aḥmed Çelebi

II

Ey şabā luṭf idüp irgür bize ol cān ḥaberin
Tā ki şād kılasın bu ‘aşık u şeydāların
Kıl baña şimden girü ‘ayn-ı ‘ināyet nazarın
Ey boyı serv-i sehī lāle-ḥad Aḥmed Çelebi

III

Cāna her dem bize ‘ādet sen kāl u kıl eyleme
Şöyle rüsvā-yı cihān u ḥür u zelīl eyleme
Cevrüñi keşir kılup mihrüñi kılil eyleme
Ey boyı serv-i sehī lāle-ḥad Aḥmed Çelebi

169b

IV

Dermendüñem lebüñdür derdüme emsem begüm
Andan alur yine hem bu derdüme emsem begüm
Ben dir isem emsem ü sen dime kim epsem begüm
Ey boyı serv-i sehī lāle-ḥad Aḥmed Çelebi

V

Saña direm ey şanem ol Hākḳ-ı eḥad ḥaḳḳıçün
Kıl nazar **Ma‘rifiye** Aḥmed Muḥammed ḥaḳḳıçün
Ol saña *kālū*da urulan şerīf ad ḥaḳḳıçün
Ey boyı serv-i sehī lāle-ḥad Aḥmed Çelebi

719*

Cinānī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yüri ey ğamzeleri ḳaşd-ı dil ü cān idici
Çeşm-i bī-dīn ile ğāret-i īmān idici

718/ II-2: Mısra vezne uymuyor.

III-2: Mısra vezne uymuyor.

V-3 *kālū* [Kālū belā]: “Evet (Rabb’imizsin) dediler.” A’rāf (7/172)

* **Cinānī, Hayatı, Eserleri, Dīvānının Tenkidli Metni** (Okuyucu, 1994)’nde bulunamadı.

- 2 Ğayra dil virdi diyü baña ‘itāb eylersin
Görmedüm sencileyin ben daħı bühtān idici
- 3 Baña cevr itdüñ [ü] aġyāra vefālar yüri hey
Dōstı aġladıcı vü düşmeni ħandān idici
- 4 Ğaħ yaratmadı cihān içre tapuñ gibi daħı
Gözi nā-ħaħ yire bir laħzada biñ ħan idici
- 5 Nālesin[i] işidüp didi **Cinānīnūñ** dōst
Turma āh it ki baña ħoş gelür eġān idici

720

Şirāzī*Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün*

- 1 Ma‘şuħ baña senüñ olam didi diledi
Bu şart ile ki göze gelem didi diledi
- 2 Aġladuġumı gördi benüm merħamet idüp
Bir gün ola ki yüzüñe gülem didi diledi
- 3 Ol ‘ömr yıl gibi geħdi vü ben zār ile ħaldum
Sen bülbül iseñ ben de gülüm didi diledi
- 4 Didüm ki seni gördüm ey lebi şīrīn
Ol sen didüġüñ ben degülem didi diledi
- 170a 5 **Şirāzī** sen ol kimse gibi şanma kim ey dōst
Baş ħodı işiginde gelem didi diledi

721

Mü’td*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

720/3a: Mısra vezne uymuyor.

- 1 Dil-berā ister dilek bu bendesinden bir daḥı
Şol dilek kim vaşluñı ayırma benden bir daḥı
- 2 Ey nigārā i'tibār itme raḳībūñ sözine
Yüzüñi döndürmegil seni sevenden bir daḥı
- 3 Tā ki ḳaddūñ sidresi sāye bıraḳdı gülşene
Bitmedi bir serv anuñ gibi çemenden bir daḥı
- 4 Derd-i dil kim la'lüñüñ ucından aşılmaş peri
İstemiş aşılmaḳ ol müşgīn-resenden bir daḥı
- 5 Leblerüñ gibi Bedaḥşānda ḳaçan bir la'l ola
Yā dişüñ gibi gele gevher 'Adenden bir daḥı
- 6 Ḥüsnüñüñ vaşfını aḥsen kim **Mü'İd** söyledi
Gelmeye bu vech ile sözler ḥasenden bir daḥı

722

Nücūmī

Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün

- 1 Gözüñden nergis-i mestān utandı
Şaçuñdan sünbül ü reyḥān utandı
- 2 Ta'ālallāh ne olur ki görüp
Melek ḥūrī perī insān utandı
- 3 Ne zībā ḥüsn olur yā Rab kim andan
Gül ile lāleler yeksān utandı
- 4 Boyuña serv teşbīh ider imiş
Çemende görüben cāndan utandı

- 5 Melāḥat ḥusr[ev]isin yā ḥabībi
Ki şīrīn leblerüñden cān utandı
- 170b 6 Ne mu‘cizdür şaçuñ küfri nigārā
Ki tābından anuñ īmān utandı
- 7 **Nücümī** gül yüzüñe medḥ oḡurken
Seḡerde murḡ-ı ḥoş-elḥān utandı

723

Zarīfi*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

I

Añmaduñ bir gün eyā serv-i dil-ārāy meni
Öldürür ḥasret ile niçe şanu rāy meni
Eyledi cāzū gözüñ ‘āleme rüsvāy meni
Seven ölsün mi begüm ḥasret ile vāy meni

II

Cevrüñi çok idüben mihrüñ[i] az itme begüm
Her ḡara yüzlü raḡībi saña yār itme begüm
Sevdüğümi bileyin ben ḡula nāz itme begüm
Seven ölsün mi begüm ḥasret ile vāy meni

III

Ḳılmaduñ biz ḡuluña luḡ u vefālar şanemā
Sürmedük sinüñ ile zevḡ ü şafālar şanemā
Sevdüğüm mi baña bu cevr ü cefālar şanemā
Seven ölsün mi begüm ḥasret ile vāy meni

IV

Zülfüñün cān u gönül baḡlı vü efgendesidür
‘Ālemüñ mihr-i ruḡuñ şem‘ ile tābendesidür
Ḳıl teraḡḡum ki **Zarīfi** işigüñ bendesidür

Seven ölsün mi begüm Һasret ile vāy meni

724*

‘Atāyī

Mef‘ülü Mefā‘īlün Mef‘ülü Mefā‘īlün

- 1 Ey gönlüm alan dil-ber gel gel göresüm geldi
Ey mäh-ı nīkū-manzar gel gel göresüm geldi
- 2 Ey cān-ı cihānı men ey genc-i nihānı men
Ey rūḥ-ı revānı men gel gel göresüm geldi
- 3 Ey şüret-i Rahmānum v’ey server-i sulṭānum
V’ey tāze gülistānum gel gel göresüm geldi
- 171a 4 Şol zülf-i perākende bend itdi beni bende
Ey ḥurşīd-i tābende gel gel göresüm geldi
- 5 Sen cān-ı hümāyīsın hem nūr-ı Ḥudāyī[sin]
Sen fażl-ı ‘Atāyīsın gel gel göresüm geldi

725

Ma‘rifī

Mef‘ülü Mefā‘īlün Mef‘ülü Mefā‘īlün

- 1 Ey ruḥı mäh-ı enver gel gel göresüm geldi
Ey lebi la‘l-i aḥmer gel gel göresüm geldi
- 2 Ey zülf-i cīm ü dālüm ey yañaqları alum
V’ey kaşları hilālüm gel gel göresüm geldi
- 3 Ey gönca beste-dehān ey alnı mäh-ı tābān
V’ey lebleri Bedaḥşān gel gel göresüm geldi

* Nev’i-zāde Atāyī Divanı (Karaköse, 1994)’nda bulunamadı.

724/3a server-i: Metinde “serveri”.

4a perākende: Metinde “perkende”.

- 4 Ey dişi dürr [ü] gevher ey saçı müşg-i ‘anber
V’ey boyı serv [ü] ‘ar‘ar gel gel göresüm geldi
- 5 Ey saçı küfr-i zulmât v’ey yüzi nūr-ı cennet
Ey kâmeti kıyâmet gel gel göresüm geldi
- 6 Ey ser-i zülfi bendüm ey dil[i] şekker kandüm
V’ey katı arzümendüm gel gel göresüm geldi
- 7 Ey zenaḥ-ı Bâbil-i çâh v’ey çihresi bedr-i mâh
Ma‘rifî aydur ey şâh gel gel göresüm geldi

726*

Şeyhî*Müfte ‘ilâtün Müfte ‘ilâtün*

- 1 Gül yüzi vaşfi bülbüle düşdi
Bağ arasında gulgüle düşdi
- 2 Şâh meger kim cân bulmuşdur
Uşda benüm dir kulçule düşdi
- 3 Yañağı luḫfin ögerken bülbül
Gülşen içinde gül güle düşdi
- 171b** 4 Zülf ile ḫâlin her ki gözedür
Sünbül-i terdür fülfüle düşdi

725/6a ser-i: Metinde “seri”.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 272)

726/1a Gül: Çün D.

1b arasında: arasına D.

2: 4 D.

2a bulmuşdur: dilemişdür D.

3: 2 D.

3a ögerken bülbül: lüle ögerdi D.

4: 3 D.

4a Zülf ile: Zülfün ü D. / gözedür: göre dir D.

4b fülfüle: bülbüle M.

5 Dil-bere kulluğ bizlere lāyık
Haydere hıdmet Düldüle düşdi

6 Def'-i melāl idemedi bülbül
Şimdi işümüz mülmüle düşdi

7 Lebleri cāmın söyledi **Şeyhī**
Şīşe şafādan kulğule düşdi

727*

Şeyhī

Müfte 'ilün Fā 'ilün Müfte 'ilün Fā 'ilün

1 Kandasın ey 'aşğ eri añla ser-encāmuñı
'Ömri yile virmedin hoş geçür eyyāmuñı

2 Alma cihān milkini şöhetüñe bir nefes
Virme iki 'āleme yār-i dil-ārāmuñı

3 'Ārif iseñ yırtagör 'ār u hayā perdesin
'Āşık iseñ yile vir nengüñi vü nāmuñı

4 Ey büt-i ÇİN ü Haḫā menba'-ı luḫf u 'aḫā
Bizden olursa haḫā kesme sen in'āmuñı

5 Cevr ü cefā vü belā ben kula eyle şehā
Yādlara görme revā 'izzet ü ikrāmuñı

6 Yār ü mey ü sāz ile şöhet-i ḫalvet gerek

6: – M.

7: 6 M.

* **Şeyhī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 292)

727/2b yār: cām D.

3b yile vir: yire şal D.

4a ma'den: menba' D. / 'aḫā: vefā D.

5a cefā: sefā D. / ben kula eyle: biz kuluña kıl D.

6a ḫalvet: nāzük D.

Şüfî-i halvet-nişîn tur götür ibrâmuñı

- 7 Dün saçınuñ küfrine dînüñi terk it bugün
Yūsuf-ı **Şeyhî** iseñ bilelüm İslâmuñı

728*

Şeyhî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Düşeli göñlüme sen cān u cihānuñ hevesi
Kalmadı tende qarār itmege cānuñ hevesi
- 2 Yaşum ırmağ idüben seyl dökerem şām [u] seher
Yiteli cānuma sen serv-i re[v]ānuñ hevesi
- 3 Yārdan ben ne şikāyet ideyüm çünki beni
Nā-murād itmek imiş devr-i zamānuñ hevesi
- 172a 4 Tutişup başdan ayağa yanaram şem‘ gibi
Cān oda atmağ imiş hūba uyanuñ hevesi
- 5 **Şeyhî** derd ile hevāsın görelî sen şanemüñ
Girmez oldı gözine ‘ıyş u şafānuñ hevesi

729

Meydānî

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şol iki dil-berümüñ gövdede cāndur birisi
Biri cānsa ne var cān-ı cihāndur birisi

6b Şüfî-i: Metinde “Şüfiyî”. / nişîn tur: nişindür D.

7b Şeyhî iseñ: Şeyhîñüñ M.

* **Şeyhî Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 281)

728/2a idüben: oluban D. / dökerem: döker D.

2b Yiteli: Biteli D. / cānuma: cānda D.

3a ideyüm: ideyin D.

4a yanaram: yanuban D. / gibi: bigi D.

5a derd ile hevāsın: derdi hevesini bileli D.

5b ‘ıyş u şafānuñ: hūr u hūbānuñ D.

- 2 Birinüñ dişleri lü'lü birinüñ lāle ruḥı
Biri cennāt-ı na'ım bāğ-ı cināndur birisi
- 3 Birini çün severem ben birin andan daḥı çok
Birinüñ ben ḳulıyam ḥükm ile ḥāndur birisi
- 4 Birinüñ ḥüsni laṭīf ü birinüñ luṭfı laṭīf
Birinüñ cevri ḳalīl ü dürer-feşāndur birisi
- 5 Bu senüñ dürr [ü] cevāhir sözüñ ey **Meydānī**
Biri yāḳūt u la'1 genc-i nihāndur birisi

730*

Şeyḥī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ayduñ şehe ki ḥıdmete geldi kemīnesi
Redd itmesün çü pür-kerem oldı ḥazīnesi
- 2 Tatlu dilinden acı sözi 'ayn-ı luṭf[dur]
Sürsün ne deñlü var ise bu miskīne kīnesi
- 3 Ey dōst luṭf işigine geldük ümīdvār
Arturma kim daḥı ḳapumuz yok şıḡınası
- 4 Cām-ı münevver āyine-i ḡayb-bīn ola
Görse izün tozın[ı] gözüm āb-gīnesi
- 5 Ḥālüm müşevveş olduğına dāl durur şaçuñ
Ol 'ayn-ı fitne oldı bu ḥālūñ ḳarīnesi

* **Şeyḥī Divanı** (İsen ve Kurnaz, 1990: 280)

730/1a şehe: şehā M.

1b oldı: ol daḥı M.

2b var ise: verse D.

4b gözüm: gözüñ M.

5a Ḥālüm: 'Alem M. / dāldür: dāldurur D.

- 6 Bārī sīne-i ‘āşıka zühd ıssı ta‘n ider
Çün kendünün hasedden arınmadı sīnesi
- 7 Cevher hazīnesi çü fenādur iletme renc
Bākī nedür bu genc-i daķāyık defnesi
- 172b 8 Hāyret deñizi ‘ālemi ğarķ itdi **Şeyhiyā**
Kanı necāt bulmağa hikmet sefinesi

731

‘Irākī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Luţf itse bugün bendesine şāh n’olaydı
Bāşed yine luţf ide Allah n’olaydı
- 2 Sulţān-ı zamān kılrsa ‘ināyet kereminden
Şimden girü ben bendeye der-kār n’olaydı
- 3 Bī-çāre gönül hasret ile yandı belāda
Yā Rabb ola mı derdüme āğāh n’olaydı
- 4 Vird eylemişem ben de namāz ile niyāzı
Kılrsa eşer-i āh-ı seĥergāh n’olaydı
- 5 Zülmetde gönül bulmadı çün çāre vü tedbīr
Toğsa bu gönül milkine ol māh n’olaydı
- 6 İsterdi bugün yārini Hāķdan bu ‘**Irākī**
Bāşed ki gele dil-ber-i dil-ķāh n’olaydı

7: – M.

8: 7 M.

731/4b eşer-i: Metinde “eşeri”.

5b bu gönül: Metinde “gönül bu”, vezin gereği düzeltilmiştir.

732

‘Irākī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey şerif-i nev-bahārum gel beri
‘Andelībüm gül-‘izārum gel beri
- 2 İntizārum bendeñüz leyl ü nehār
Ey nihān [u] āşikārum gel beri
- 3 Gül gülistāna gelürken gülsitān
Husrev-i şirīn-şikārum gel beri
- 4 Ruḡlaruñ envārdur nūr-ı İlāh
Kātib-i kudret-nigārum gel beri
- 5 ‘Āşıkuñ derdine dermān eylegil
Vaşl-ı hicrān-ı tīmārum gel beri
- 6 ‘Āşık-ı hicrānuñuz yandurdı dōst
Kalmadı şabr u qarārum gel beri
- 173a 7 ‘İlm-i edvār-ı ‘Irākī bā-nevā
Çeng-i mül gel sebzēzārum gel beri

733*

Şeyhī

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mef‘ilü Fā‘ilün

- 1 Yā Rab muḡib gönüldeki mihr ü vefā ḡaḡı
Şubḡ [u] şabā demindeki şıdḡ u şafā ḡaḡı
- 2 Şevḡ odına yanandığı sūz u niyāz çün

732/3b Husrev-i: Metinde “Husrevi”.

* Şeyhī Divanı (İsen ve Kurnaz, 1990: 36-37)

733/2a yanandığı: yanandaki D. / niyāz çün: niyāz’çin D.

- Zevk ābına kanandığı neşv [ü] nemā haķı
- 3 Cān ğarīb [ü] haste vü nevmīd [ü] zār iken
Dārü’ş-şifā-[yı] ğaybdan iren devā haķı
- 4 Bī-gānelük deminde aķan ķanlu yaş için
Deryā-yı havfa ğarķa viren āşinā haķı
- 5 Hāliş derūn için k’eridür şevķ odına
Ķalb-ı hasīs[i] gevher iden ķimiyā haķı
- 6 Ehl-i ğünāh kılduğı derd ile āh için
Muħlişler itdüği ‘amel-i bī-riyā haķı
- 7 Şol tīr çün k’ider siper-i çarħdan ğüzer
Mazlūm cānlar itdüđi ya’nī du‘ā haķı
- 8 Bezm-i ezeldeki ķadeħ-i rūħ-baħş için
Ya’nī elest vaķti geçen mā-cerā haķı
- 9 Şol luţf u ķahrđan ki kılur raħmet [ü] ğaźab
Aña ğönülde cāndaki havf [ü] recā haķı
- 10 Cūd [u] cemāl [ü] şa’şa-i nūr-ı zāt için
‘İzz ü celāl [ü] kevkebe-i kibriyā haķı

2b kanandığı: kanandaki D.

3a nevmīd: nevmīz M.

4a deminde: ğamından D.

4b viren: varan D.

5a odına: odında ķalb D.

5b Ķalb: Hāķ D.

7a tīr için: Tūr için D.

10b Mısra başındaki “ya’nī” kelimesi vezni bozduğu için mısradan çıkarılmıştır.

- 11 Āyīneye cemāli şu‘ā’ından irişen
Ay u güneş yüzindeki nūr [u] ziyā haķı
- 12 O ‘izzet ile tırra-i vech-i ḥabīb çün
Ya‘nī sürūr [u] ğuşşa şabāḥ u mesā haķı
- 173b 13 Cevr ü cefāy[1] çünki çeker cān-ı enbiyā
Hem evliyāya iren eşedd-i belā haķı
- 14 Āvāre ḥātırı gibi bī-çāre **Şeyḥ**inūñ
Derd ü ğam u belālar ile mübtelā haķı
- 15 Raḥm eyle ben za‘īfe bu ğamdan necāt vir
Ḥod-rāyluķ durur ḳalanı sen Ḥudā haķı

734

Ḥalīlī

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Yā Rabb Cenāb-ı ‘İzzetūñe āşinā haķı
Deryā-yı yüzen āşinā haķı
- 2 ‘Aşķuñ yolındaki sūz [u] niyāz çün
Dīdāruñı gören başār-ı rüşenā haķı
- 3 Şol ‘aşķ içün ki ‘āşıķa cān terk itdürür
Ya‘nī derūn-ı dildeki şıdķ u şafā haķı
- 4 Anuñ haķı ki muḥīṭ-i envār-ı Ḥaķdur
Ya‘nī ki mefḥar-i dü-cihān Muştafā haķı

11a Āyīneye: Āyīne-i D. /cemāli: cemāl M.

12a O: Bu D.

12b ğuşşa: ḥüzn-i D.

13a cefāyçünki: cefā içün ki D. /cān-ı: Metinde “cān”.

734/2b başār-ı: Metinde “başarı”.

4b mefḥar-i: Metinde “mefḥari”.

- 5 Ebū Bekir Şiddīkçün ‘Ömerüñ ‘adl ü dādına
‘Osmān hayāsıçün [ü] ‘Alī Murtezā haķı
- 6 Nūr için ki biri Ḥasendür ḳatl-i zehr
Biri Ḥuseyn tīg Kerbelā haķı
- 7 ‘Āşıkıların itdügi dün gün āh vāhiçün
‘Ābidler itdügi ‘amel-i bī-riyā haķı
- 8 Lebbeyk uranların ‘Arafātında şevküñüñ
Zemzem haķı vü haķkıçün Merve vü Şafā haķı
- 9 Yā Rab ğarīb ḥastelerüñ nālişiçün
Yā Rab şikeste-ḥātır olan bī-nevā haķı
- 10 Anuñ haķı ki emrüñ ile buldı cümle cūd
Ya‘nī ki ‘arş u ferş ü zemīn ü semā haķı
- 174a 11 Āşüfte-dil-**Ḥalī**ye virgil murādını
Ol Ḥazretüñe lāyık olacaķ du‘ā haķķı
735*
Nazīre-i Cem
Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün
- 1 Yā Rab seḥerde şıdķ ile olan du‘ā haķı
Ol demde arada geçilen mā-cerā haķı
- 2 Ğam Mervesinde sa‘y idüben ḥacc-ı vaşl için

5a: Mısra vezne uymuyor.

6a: Mısra vezne uymuyor.

8b: Mısra vezne uymuyor.

* **Cem Sultan’ın Türkçe Divan’ı** (Ersoylu, 1989: 39)

735/1: 51 D.

2: 53 D.

- Hüccâc-ı ‘aşka virilen ol dem Şafâ haķı
- 3 Şubh-ı şafâ deminde olan āh haķķıçün
Şādıķlar itdügi ‘amel-i bī-riyā haķı
- 4 Ehl-i şafāya senden irişen necāt için
Mücrimlere tapuñdan irişen ‘atā haķı
- 5 Ğam pütesinde hāk-i dili nār-ı ‘aşķ ile
Zer kılan anı cevher ile kīmiyā haķı
- 6 Pās olmamağ için yüzi jeng-i belā ile
Mir’āt-ı cāna irişen ol dem cilā haķı
- 7 Esrār-ı hikmetüñi görüp bilmege müdām
Çeşm-i dili münevver iden tütüyā haķı
- 8 Vaķt-i selefde cümle gelen enbiyāy için
Devr-i halefde mürşid-i Haķ Muştafā haķı
- 9 Bu bend-i ğamda ķoma **Ceme** sen necāt vir
Ğod-rāyluķ durur ķalanı sen Ğudā haķı

2b ol dem Şafā: ehl-i Şafā D.

3: – D.

4: 52 D.

4b Mücrimlere: Maķremlere D.

5: 54 D.

5a hāk-i dili: hāk odını D.

6: 55 D.

6a yüzi: bu M.

7: – M. / 56 D.

8: 57 D.

8b Devr: Vaķt D.

9: 58 D.

9a **Ceme**: beni D.

9b Ğod-rāyluķ durur: Ğod-rāyluķdur M.

736*

Sâmî

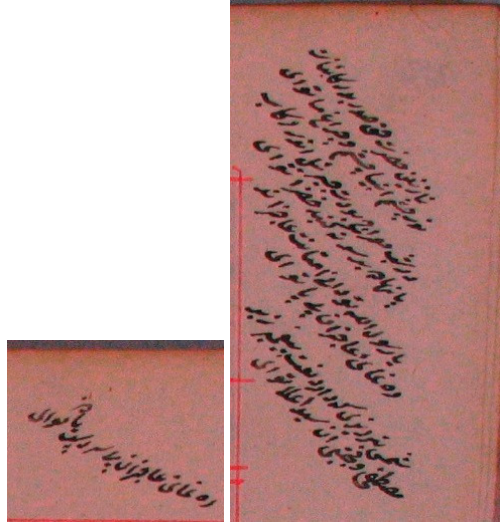
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Muttaşıldur menzil-i taḥḳîḳe rāh-ı Mevlevî
Meş'al-i ef[rüz-ı] Hüdâdur süz-ı āh-ı Mevlevî
- 2 Bir yire gelmiş tecerrüd-pîşegân-ı 'aşḳ-ı Hâḳ
Mecma'-ı rûḫāniyândur ḫānḳāh-ı Mevlevî
- 3 Peyk-i zerrîn-tâc-ı şāhî kişver-i tecrîddür
Sâlik-i çâpük-rev-i şāhib-külâh-ı Mevlevî
- 174b 4 Milk-i istiğnâda sulṭân olduğın telmîḫ ider
Deste-nây oldukça ḫalka kec-külâh-ı Mevlevî
- 5 Rûḫ-ı Mevlânâdan itse kesb-i feyz-i Meşnevî
Kürsî-i çarḫ-ı berîndür cilvegâh-ı Mevlevî
- 6 Çarḫ urup tennûre ile olsa ser-germ-i semâ'
Dûd-ı āh ile döner şemse cibâh-ı Mevlevî
- 7 Bî-def ü nây u rebâb olmaḳ iledür **Sâmiyâ**
Hücreesinde zühd-i ḫuşḳ ile günâh-ı Mevlevî

* **Dîvân-ı Sâmî** (Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, H. 1253: Gazeliyyât s. 47)
736/4a telmîḫ: telmîḫ D.

737*

[Farsça Gazel]

738

Şi'r-i Muḥammes Der-Medḥ-i Maḥbūb*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

I

Ay güneş tal'at kamer behcet ḥabīb-i gül-'izār
 V'ey perī-peyker melek-manzar şanavber boylu yār
 Serverā sen şol ruḥı gülşen ki devr-i rūzgār
 Seni bu devr içre Yūsufdan ḳomışdur yādīgār
 Āb-ı Kevşerdür tuḫaḡuñ şerbetinden şermsār

II

Ey yüzi cennet tuḫaḡuñdur şarāb-ı selsebīl
 Ğoncaveş la'lüñe cān olsun fedā ḳanum sebīl
 Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş saña ḥüsn-i cemīl
 'Āşık-ı dil-ḥastenüñ ḥālin şorup ḳadrini bil
 Kim neler çekmiş durur hecrüñde ol leyl-i nehār

III

Niçe ki 'aşḳuñda ben feryād [u] efgān eyledüm
 Murğ-ı cānı her seḫer şevḳ ile nālān eyledüm

---

* 174b'de der-kenar.

Gönlümi zülfün gibi gamdan perîşân eyledüm
 Bilmezem n'oldı günāhum şanaşın kıan eyledüm
 Kim beni cevruñle her dem ağladursın zār u zār

IV

Şüretün levhinde müşgîn sünbülün dil bāğıdur
 Çeşm-i mestün cān-ı 'uşşāka amānsız bāğıdur
 Kūyuñ ey dil-ber bu dil murğına cennet bāğıdur
 Geçdi cevruñ hadden ey zālīm teraħħum çağıdur
 Ğırre olma ħüsnüñe dünyā degüldür ber-ķarār

175a

IV

Tā ki şalmışdur cüdā senden beni devr-i felek
 Nālem işitdi felekde beni zār ağlar melek
 'Ārızuñda ey güneş tal'atveş ol müşgîn benün
 Öldürür olan **Ĥalīl**ünün gözinde merdümün
 Kim görüp şem'-i cemālünı yanar pervānevār

739

Ġazel-i Müstezād

Mef'ülü Mefā'ılı Mefā'ılı Fa'ülün

- 1 Mest eyledi ser-mest gözün bülbül-i cānı
 Ey dil-ber-i zībā
 Kim yüzüne ķarşu kıılır āh u fiğānı
 Çün bülbül-i şeydā
- 2 Şüretde seni veh ki ne bī-mişl yaratmış
 Ĥallāķ-ı ĥalāyık
 Ķaddün ĥacil eyleser n'ola serv-i revānı
 Ey gözleri şehlā
- 3 Tūṫī tuṫağun vaşfını ey yār işitmiş
 Şek bir anuñ için
 Tāvūs gibi reşkine iletür cevelānı

- Ey k̄āmet-i ra‘nā
- 4 Feryād ne zālīm durur ol ğamzelerüñ kim
Her laḫza biñ [ü] biñ
‘Āşıkları nā-ḫaḫ diler virmez amānı
Derd[i] o dirīġā
- 5 Ey māh-liḳā veh ne ‘aceb āfet-i cānsın
Kim görse cemālūñ
Yoluñda kıla terk-i ser ü hem dü-cihānı
İtmez aña pervā
- 6 ‘Aḳlın utuzursa ‘aceb olmaya bi-küllī
Dil-ḫaste **Ḥalīlī**
Şol dem ki kıla ḫūnī gözūñ ğamz-ı nihānī
Cān atmaġa yaġmā

740

Tercī‘-i Ğarrā*Mef‘ūlü Mefā‘ilün Fa‘ūlün*

I

- 175b Ey manzar-ı kā’ināta mazḫar
V’ey memleket-i cemāle server
Ḳutlu ḳadem ü ḫuceste-ṭālī‘
‘İsī-nefes ü firişte-peyker
Nuṭḳuñdan irer ḫayāta mürde
Şermende lebūñden āb-ı Kevşer
‘Aşḳuñ mülā‘ini ey ḳamerveş
Dil levḫine olalı muḫarrir
Hicran gicesinde bülbül-i zār
Bu naġme ile terennüm eyler
Kim vech-i ḫabīb-i dil-sitāndur
Ser-māye-i ‘ömr-i cāvidāndur

II

Ey sākī[-i] gül-‘izār-ı mehveş
 Şun cām-ı şarāb olma ser-keş
 Ben ki ğam-ı ‘aşk defterinden
 Dil levhini kılmışam münakkaş
 Evvel baña şun piyāle-per
 Kim hecr ile olmuşam müşevveş
 Mā’ü’l-‘inebüñden eyle efşān
 Kim saçmaya çarha āhum āteş
 Ger baña itmez isen uşda
 Hoş luţf iledür bu şi‘r-i dil-keş
 Kim vech-i ħabīb-i dil-sitāndur
 Ser-māye-i ‘ömr-i cāvidāndur

III

Dest-i ğam iderse yaqamı çāk
 Terk itmezem tapuñı ħāşāk
 Eylerse nazār yüzüñden ayru
 Olsun gözüm ile başuma ħāk
 Gözüm yüzüni görelden oldı
 Dil şafhası ğayrdan ey cān-ı pāk
 Ne şāhsın ey melek-şifat ki
 Baş kor kademüñde şems-i eflāk
 Her niçe tefekkür eyledüm ise
 ‘Aqlum bu deñlü ider idrāk
 Kim vech-i ħabīb-i dil-sitāndur
 Ser-māye-i ‘ömr-i cāvidāndur

176a

IV

Ey bülbül-i gülşen-i belāġat
 V’ey tūṭī-i meclis-i feşāĥat
 Söyle ki şeker yağar sözüñden

740/ II-9: Mısra vezne uymuyor.

III-2: Mısra vezne uymuyor.

İnsānda hemīn olur kerāmet
 Tā çihre olur ki pertevinden
 Dīn azğunına irer hidāyet
 Ne la‘ldür şerbetinden
 Bir kaçresidür kulūba rāhat
 Cān ile dili tefahḥuş itdürürem
 İder ikisi daḥı şehādet
 Kim vech-i ḥabīb-i dil-sitāndur
 Ser-māye-i ‘ömr-i cāvidāndur

V

Cān kılca ḳalursa derd ü ḡamdan
 Kesmezem ümīdümi sen şanemden
 Niçün ki nazīri gelmemişdür
 Mevcūd olalı cihān ‘ademden
 Ol māh-liḳādan umaram kim
 ‘Afv eyleye günāhumı keremden
 Olursa **Ḥalīlī** vaşla vāşıl
 Rūmī oluban geçe ‘Acemden
 Taşvīr olunalı naḳş-ı ‘ālem
 Tahrīr olunan budur ḳalemden
 176b Kim vech-i ḥabīb-i dil-sitāndur
 Ser-māye-i ‘ömr-i cāvidāndur

741

Şīrāzī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Şayd itdi beni şīve ile nāz ider iken
 Bir ḥüb-ı Ḥaṭāyī
 Bağlandı göñül zülfine pervāz ider iken
 Çün murg-ı hevāyī
- 2 Ne luṭf idi kim itdi bir gün cevre mübeddel

741/2a: Mısra vezne uymuyor.

- Ol mihr-i ciger-süz
Beñzüm[i] benüm şem‘a gibi şār ider iken
Arturdu cefāyı
- 3 Ey gönca ki sen hüsñ ile dil-berlük idersin
Bu şahñ-ı çemende
Ol serv-i sehī kad ki ser-efrāz ider iken
‘Ām ile vefāyı
- 4 ‘Aşkuñ meni şol demde esīr eylemiş idi
Kim yoğ idi ‘ālem
Hüsñüñ varaķı naķşına āgāz ider iken
Taķdīr-i Hudāyī
- 5 Gör kaşlarınıñ iki başın bir yire çatmış
Ne fitne düzerler
Diler [ki] biri biri ile zār ider iken
Māt idilir ayı
- 6 **Şīrāzī**nüñ ey muķrıb eger şī‘rin oķursañ
Oķuma muķālif
Ol yirdeki ‘uşşāķ ola şehnāz ider iken
Kıl rāst-ı nevāyı
- 177a 7 Ney gibi iñildüme bu kânün-ı felekde
Ger gūş ide Zühre
Der-ħāl işide çengini āgāz ider iken
İşitse bu vāyı

742

Kâtibi*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

I

Her kaçan kim ele hañcer ala mestâne gözün
 Ala ‘Osmānı vü qaşd ide Qarāmāna gözün
 Qaşdı bu kim beni qatl ide gire qana gözün
 Āh eger dīne qaşuñ qaşd ide ĩmāna gözün

II

Qula zılm olsa ider şāhına feryād begüm
 Zulmi sen eyleyicek kim idiser dād begüm
 Ğamzeñ eyledi cefā resmine bünyād begüm
 Āh eger dīne qaşuñ qaşd ide ĩmāna gözün

III

Key kesād eyledi ‘aşquñ şanemā kārumuzı
 Aldı nāmūsumuzı virdi yile ‘arumuzı
 Virdi bir lahzada yaǧmāya gözün varumuzı
 Āh eger dīne qaşuñ qaşd ide ĩmāna gözün

IV

Söze gelse dehenün rāz-ı nihāndan dem urur
 Qāmetün şalınıcaq serv-i revāndan dem urur
 Ğamzeñ ol vech ile kim āfet-i cāndan dem urur
 Āh eger dīne qaşuñ qaşd ide ĩmāna gözün

V

Nār-ı ‘aşquñda virem şem‘a gibi cān ile baş
 Rāz-ı ‘aşquñı senün eylemeyem kimseye fāş
 Öldürür **Kâtibi**yi şol kıyāmet göz ile qaş
 Āh eger dīne qaşuñ qaşd ide ĩmāna gözün

177b

743

Şafl*Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün*

- 1 Bāğına cānuñ fer viren şol serv-i hoş-bālā imiş
Ey dil hevāsın kıl taleb kim matlab-ı a'lā imiş
- 2 Ol zülf-i ser-keşden hemîn her hālka pür-āteş iken
Ol çeşm-i ser-hoşdan hemān her gūşe pür-ğavgā imiş
- 3 Hāl-i hañından çekmege leşker dil ü cān milkine
Şāhā şol ay alındaki egri kaşuñ tuğra imiş
- 4 Hüsni cihān-efrūzuña iñende mağrūr olma kim
Bir vaqt ola kim diyeler yā Rab ne hoş zībā imiş
- 5 Hākini görmez ol derk-i zāhid behişt ister velī
Sūd itmez imiş tütüyā aña ki nā-bīnā imiş
- 6 Ey h'āce germ ola iñen bu kurş-ı mihr ü mähla
Nān diyü çoklar cān virür dünyā 'aceb dünyā imiş
- 7 Yüzine karşı ol mehüñ nüş eyle cām-ı mey **Şafi**
K'āyīne-i gītī-nümā cām u mey-i hamrā imiş

744

Bedrī*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

- 1 Çün seher vaqtinde çeşmüm oldı ol meh-rūya dūş
Ol sebebden dilde bulunmaz qarār u başda hūş
- 2 Zülf ü hālūñ būyına reşk idüben müşg-i Hañā
Geldi *şey' lillāh* kapuña oluban pūs-i pūs
- 3 Rüz [u] şeb şöhetde nālān olduğı nāyuñ budur
Ya'nī dir meclisde germ olañ kulüb şahbā-yı nüş

4 Muṭrıb-ı meh-rūya diñ luṭf idüp ursın çeng çeng

revā mıdur kim ola ol ḥamūş

5 Çeng ü ṭanbūra cihānda āh u efgān itdüren

‘Aşķ-ı ‘āşıkdur sen anı cān kulağıyl’eyle gūş

6 Ṭañ mı eşkümlle idem rūy-ı cihānı lālezār

Eyledi çünkim cigerden bu maḥabbet ḳanı cūş

178a 7 Eylemez terk-i mey ü maḥbūb **Bedrī** dünyāda
Kim aña öyle virüpdür pendi pīr-i mey-fürüş

745

[Gazel]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Benem o ğavṭa-ḥor-ı ḳulzüm-i günehkārī

Ki mevc-i ye’s olur ancaḳ baña kenāre-i sūd

2 Meded-res ol meded ey dest-gīr-i cümle ‘ıbād

Ḳoma ḥazīz-i ma‘āşide k’ola dil nā-būd

3 Hemīşe ḥāmemi raṭbü’l-lisān-ı na’t ile

Zülāl-i feyz-i ‘amīmüñle ey Ḥudā-yı Vedūd

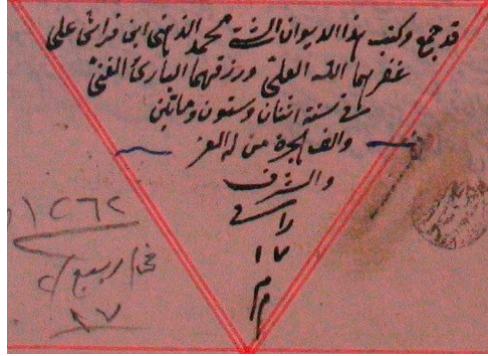
4 Hemīşe neşve-i ‘aşķ ile ‘āşık u ma‘şūk

İde miyānda tā kim niyāz nāz-ı efzūd

5 Niyāz-ı ‘aşķ-ı dil-i ‘āşıkāndan efzün

Revān-pāk-i Resūle ola selām ü dūrūd

[Temmet]

178b

746

Kāzım*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

- 1 İntizār 'aşık-ı nā-kāma ki firqat gibidür
Merd-i me'yüsa tesellide şemâtet gibidür
- 2 Mütekebbirlere kibr itme taşadduğ şayıllur
Zālime cevı [ü] ezā kıllma 'ibâdet gibidür
- 3 Çeşm-i im'ân ile baksañ işine dünyānuñ
İstikâmet şu 'aşırlarda ihânet gibidür
- 4 Öyle maqâl derûnuma oldu ki ibnâ-yı zamân
Toğrı söz söylemek izhâr-ı kabâhat gibidür
- 5 Görinür hadd-i tecävüz iden emrũñ zıddı
Farı-ı tevķîr burada haķâret gibidür
- 6 Halkı te'vîle alışdırdı uşûl-i taħlîf
Şimdi her vāv-ı kâsem sirķate âlet gibidür
- 7 Geçdüķ ihsânlarından küberâ-yı 'aşruñ

Bir mażarratları degmezse ‘ināyet gibidür

8 **Kāzım** ‘ālemde Fransuzcayı ta‘līm itmek
Nazar-ı qadr aña bir de diyānet gibidür

9 **Kāzımā** toğrı söze böyle idersin iqdām
Saña dā’im Qaraṭađ cāy-ı iķāmet gibidür

747

Nażire-i Rāşid

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1 Yarasuz zevķ-i cihān ‘aşıķa miħnet gibidür
Sīm [ü] zer olmayıcaķ ‘aql belāhet gibidür

2 Ehl olur şanma şaķın cāhil-i bed-ıynet olan
Nā-kesüñ şervet ü sāmānı mezellet gibidür

3 ‘Aşrumuzda o qadar oldu şadāķat mezmüm
Şimdiki şıdķ u şebāt eski hıyānet gibidür

4 Mösyö bardon diyerek eyler iseñ fetħ-i kelām
Dinilür her sözine ‘ayn-ı kerāmet gibidür

5 Bıraķ eski gidişi bī-‘ār olur
Terk-i nāmūs [u] ħayā şimdi zarāfet gibidür

6 Ne evāmir ne şevāhī ne niyāz ne namāz
‘Aşrumuz sāye-i şāhānede cennet gibidür

7 Ğayret-i millet [ü] dīn ħaşlet [ü] iħsān u kerem
Nezd-i vālāy aña bir de ħamāķat gibidür

8 Alt ucı put gelecek bu gidişüñ bī-şübeh

Kāruñ encāmı bu hāl ile nedāmet gibidür

9 Niçe tanzīr olunur nazm-ı cenāb-ı Kāzım
Ya'nī her mışra'ı bir genc-i belāgat gibidür

10 Görse eş'arını hayretde kalurdı şā'ib
Rātib ol nādire-gū hāşılı şevket gibidür

179a

748*

Tahmīs-i 'Āli

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

I

Süzülsün çeşm-i mestüñ devlet-i bīdār görsünler
Çözilsün dügmeler mir'āt-ı pūr-envār görsünler
Bozılsun bend-i zülfüñ bendeler dīdār görsünler
Çıkar pīrāhenüñ ol kudret-i Settār görsünler
Meded rūḥ-ı muşavver niç'olurmış bārī görsünler

II

Lebünden buse almağ mürde cān bulmağ kadar vardur
Miyānuñ kuçmağ o genc-i nihān bulmağ kadar vardur
Şaçuñ koçmağ hayāt-ı cāvidān bulmağ kadar vardur
Vişālūñ cāna el-ḥağ rāyegān bulmağ kadar vardur
Ne v[a]r bir himmet it şeydālar ol āşār görsünler

III

Ḥaṭ-ı zülf içre gösterdüñ kıyāmetden nişānı sen
Ne māhiyyet-nişīn āyā neden nā-mihribānı sen
Ser-ā-pā dehr vīrān eyleye genc-i nihānı sen
Güneş mağribde toğmasa fitne-i āḫir-zamānı sen
Müneccimler qosunlar ğayrısın mekkār görsünler

* 249 numaralı gazelin tahmisidir.

748/ I-5 rūḥ-ı: Metinde "rūḥı".

II-1 buse: Metinde "püse".

IV

Meger her kām için şekk [ü] tereddüd hırz için anı
 Konupdur başına yāhod hümā taht-ı Süleymānı
 Yāhod milk-i melāḥat bāğınuñ tuğ-ı perīşānı
 İnanmaz görmeyen başdan çıkar şūh-ı cihān anı
 ‘Arağ-çīnūñ çıkar ol tırra-i tarrār görsünler

V

O meh-rū niçe ‘**Āfi** gibi ğaddār olmağ istermiş
 Muḥaşşil cürme meyl itmiş cefākār olmağ istermiş
 Kırup ‘aşıqların cellād-ı hūnh’ār olmağ istermiş
 Kerem semtinden el çekmiş sitemkār olmağ istermiş
 Yitişünler meded üftādeler bīdār görsünler

182b

749

Ġazel-i RIZİ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Sebağ-ı ma‘nī-i esrārīde kāndur zareli
 Şadef-i gevher-i tende cāndur zareli
- 2 Leme‘ān itmede ḥurşīd-i ruḥı şems-şīfāt
 Nezd-i erbābda bir māh-ı nişāndur zareli
- 3 Burc-ı ‘irfānda virür şu‘le-i mişl-i güherān
 Kışver-i dānişīde genc-i nihāndur zareli
- 4 Bilür ancak o dürüñ ḳadr-i kemālin ‘uşşāğ
 Fazl-ı ‘irfānda bir mihr-i ḥazāndur zareli
- 5 Bezm-i şāfina kemāl ehl[i] irişsün **RIZİ**
 Mürde-ṭab‘-ı tālibe pür-cāvidāndur zareli

IV-3 tūğ-ı: Metinde “tūğı”.

749/1b Şadef-i: Metinde “Şadefi”.

2b māh-ı: Metinde “māhi”.

3b Kışver-i: Metinde “Kışveri”.

4a dürüñ: Metinde “düriñ”.

750

Beyt*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

Şanma raḥmından şunar destin dil-i mecrūḥa

Ol kemān-ebrū cigerde tīġ-ı müjgāna irer

750/a dil-i: Metinde “dili”.

b tīġ-ı: Metinde “tīġı” şeklinde yanlış yazılmış.

SONUÇ

1. Çalışmamızı Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 numaralı mecmuayı tanıtarak, mecmuanın transkripsiyonlu metnini vererek ve mecmuadaki şiirleri yayımlanmış veya üzerinde ilmî çalışma yapılmış divanlarla karşılaştırarak hazırladık. Metni oluştururken kimi zaman mecmuayı kimi zaman da yayımlanmış divanları esas aldık.

2. Mecmuanın derleyicisi ve derlenme tarihi bellidir; ancak derleyici hakkında bilgi elde edemedik.

3. Mecmua, 184 varaktan (368 sayfa) oluşmaktadır; ancak eserin baş kısmından bir, son kısmından üç varağı boştur. Mecmuada 150 şaire ait 686 şiir vardır. Bunun haricinde mahlas bulunmayan 29 şiir, Farsça 19 şiir, muamma türünde yazılmış 16 şiir daha vardır. Böylece, toplam şiir sayısı 750'dir.

4. Mecmuada en fazla yer alan nazım şeklinin gazel olduğunu, daha sonra murabba, rübâ'î gibi nazım şekillerinin geldiğini; az sayıda da olsa kıt'a, müstezad, tercî'-i bend, tahmis, muhammes şekillerine de yer verildiğini gördük.

5. Mecmuadaki şiirleri yayımlanmış ya da üzerinde çalışma yapılmış divanlarla karşılaştırdığımızda beyit sayısı fazla olan gazelerde bazı beyitlerin mecmuaya alınmadığını, genellikle beş veya yedi beytin alındığını gördük.

6. Çalışmamızdan elde ettiğimiz en önemli sonuç, üzerinde ilmî çalışma yapılmamış şairlerin şiirlerini, divanlarda bulamadığımız şiirleri, tezkirelerde ismi geçmeyen şairlerin şiirlerini tanıtmak oldu.

KAYNAKÇA

- Abdülbâki, Muhammed Fuâd (2005). *El Mu'cemü'l-Müfehres li Elfâzı'l-Kur'âni'l-Kerîm* (3. Baskı). Beyrut: Dar El-Marefah.
- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1999). *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr / İsmail Belîğ* (1. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Akalın, Şükrü Halûk vd. (2008). *Yazım Kılavuzu* (25. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akdoğan, Yaşar (----). *Ahmedî, Dîvân*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 01.12.2009
- Akyüz, Kenan, Beken, Süheyl, Yüksel, Cedit ve Cunbur, Müjgan (2000). *Fuzûlî Divanı* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmi (H.1253). *Sâmî Dîvânı*. Kahire: Bulak Matbaası.
- Arslan, Mehmet (2007). *Mihri Hâtun Dîvanı* (1. Baskı). Ankara: Amasya Valiliği Yayınları.
- Aşkun, Vehbi Cem (1948). *Sivas Şairleri* (1. Baskı). Sivas: Sivas Halkevi Yayınları.
- Ayan, Hüseyin (1981). *Cevrî, Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni* (1. Baskı). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Aydemir, Yaşar (2000). *Behiştî Dîvanı* (1. Baskı). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Aydemir, Yaşar (2007). *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. Turkish Studies/Turkoloji Araştırmaları, 2/3, 123.*
- Aypay, A.İrfan (1998). *Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Dîvan: Tenkitli Metin, Nigâr-nâme: Tenkitli Metin* (1. Baskı). İstanbul: ....
- Bilkan, Ali Fuat (1997). *Nâbî Dîvânı I-II* (1. Baskı). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Boz, Erdoğan (2007). *Hakîkî Divânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 01.12.2009
- Canım, Rıdvan (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ* (1. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- Çavuşoğlu, Mehmed (1980). *Vasfî Dîvan Tenkidli Basım* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri, M. Ali (1981). *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri, M. Ali (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı III. Cilt* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, İsmail (1993). *Derzî-zâde Ulvî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni I-II*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Devellioğlu, Ferit (2002). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat* (19. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü* (1. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçin, Cem (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* (6. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, Muhammed Nur (----). *Avnî (Fatih) Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 01.12.2009
- Duyar, Hidayet (2009). On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabûlî'nin Şiirleri. *Turkish Studies*, 4/2, 328.
- Ekici, Hatice (2006). *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Ergin, Muharrem (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ersoylu, İ. Halil (1989). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı* (1. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Fıtnat Hanım (H. 1286). *Dîvân-ı Fıtnat*. İstanbul: Tasvîr-i Efkâr Matbaası.
- İpekten, Haluk (1970). *Nâ'ilî-i Kadîm Divânı* (1. Baskı). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- İpekten, Haluk (1974). *İsmetî Dîvânı* (1. Baskı). Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- İpekten, Haluk (1974). *Karamanlı Nizâmî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı* (1.

- Baskı). Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- İpekten, Haluk (2003). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz* (6. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İsen, Mustafa (1990). *Usûlî Divanı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- İsen, Mustafa ve Kurnaz, Cemal (1990). *Şeyhî Divanı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaf-zâde Fâ'izî (1877). *Zübdetü'l-Eş'âr*.
- Karacan, Turgut (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan* (1. Baskı). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Karaköse, Saadet (1994). *Nev'î-zâde Atâyî, Divan*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kasım, Naci (1963). *Âşık Ömer Divanı* (1. Baskı). İstanbul: Maarif Kitaphanesi ve Matbaası.
- Kavruk, Hasan (2001). *Şeyhülislâm Yahyâ Divânı* (1. Baskı). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kayhan, Hasibe (1991). *Rüşdî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kılıç, Filiz (2000). *Şehzâde Bayezid "Şâhî" Hayatı ve Divanı* (1. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kılıç, Filiz (----). *Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 01.12.2009
- Koca Râgıb Paşa (H. 1258). *Dîvân-ı Râgıb*. Kahire: Bulak Matbaası.
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı* (1. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Levend, Ağâh Sırrı (1984). *Türk Edebiyatı Tarihi C. I* (2. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Mermer, Ahmet (1997). *Karamanlı Aynî ve Dîvânı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Niyâzî-i Mısırî (H.1326). *Dîvân-ı Niyâzî*. İstanbul: Der-Sa'âdet Matbaası.
- Okuyucu, Cihan (1994). *Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni* (1.

- Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdingiş, Vicdan (1998). *Sabîh, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni I-II*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özek, Ali vd. (1993). *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli* (1. Baskı). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özkat, Mustafa (2005). *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen, Mehmet (2001). *Ahmed-i Dâ'î Divanı I. Cilt, Metin-Gramer-Tıpkıbasım* (1. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özyıldırım, Ali Emre (1999). *Hamdullah Hamdî ve Divanı* (1. Baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Pala, İskender (1988). *Aşkî ve Divânından Örnekler* (1. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Pay, S. (2002). Klasik Dönem Osmanlı Külliyyelerinde Personel Sistemi. *Türkler*, X, 491-507.
- Sungurhan Eydurhan, Aysun (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 01.12.2009
- Sünbül-zâde Mehmed Vehbî (H.1253). *Dîvân-ı Vehbî*. Kahire: Bulak Matbaası.
- Şemseddin Sâmî (2002). *Kâmûs-ı Türkî* (12. Baskı). İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Tarlan, Ali Nihat (1966). *Ahmed Paşa Divanı* (1. Baskı). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Tarlan, Ali Nihat (1967). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı I. Cilt* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tarlan, Ali Nihat (1970). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı II. Cilt* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tarlan, Ali Nihat (1992). *Hayâlî Divanı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tarlan, Ali Nihat (1997). *Necati Beg Divanı* (1. Baskı). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Tıǒlı, Fatih (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tulum, Mertol ve Tanyeri, M. Ali (1977). *Nev'î Dîvan Tenkidli Basım* (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tunç, Semra (2005). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmuası. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12.
- Ünver, İsmail (1993). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Türkoloji Dergisi*, XI (1), 51-89.
- Yavuz, Orhan (2002). *Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı* (1. Baskı). Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler* (1. Baskı). İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Yücel, Bilal (----) *Adnî Divanı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

ŞAİRLER DİZİNİ*

-A-

- ‘Aczî: 278
 ‘Adnî: 55, 200, 225, 226, 430, 431, 508, 544, 569, 618, 619, 620, 630, 646
 Aḥmed: 19, 32, 42, 43, 44, 46, 99, 100, 101, 196, 197, 198, 199, 273, 274, 324, 378,
 379, 397, 428, 436, 456, 459, 470, 494, 504, 510, 522, 523, 532, 585, 587,
 588, 617, 631, 678, 679, 699, 709, 710, 711, 712
 Aḥmed-i Dā’î: 103, 461, 527
 Aḥmed Ḥān: 3
 Aḥmedî: 21, 473, 524, 558, 574, 590
 ‘Alî: 108, 417
 ‘Ālî: 748
 ‘Andelîbî: 169
 Aşîlî: 561, 643, 644, 645
 ‘Āşık ‘Ömer: 68, 69, 421
 ‘Āşık Zuhûr: 387
 ‘Aşķî: 624
 ‘Atāyî: 16, 40, 72, 81, 228, 230, 233, 235, 398, 408, 409, 499, 554, 648, 649, 671,
 672, 724
 Āteşî: 20, 122, 123, 231, 575, 686
 ‘Ātıf Efendi: 295
 ‘Avnî: 629
 ‘Aynî: 627

-B-

- Bahā’î: 606
 Bākî: 257, 384, 439
 Bedrî: 744
 Behiştî: 280
 Behrāmî: 639
 Beķāyî: 607
 Beyāżî: 263, 331

-C-

- Cem: 623, 735
 Cevrî: 258
 Cezāyî: 27, 248
 Cinānî: 548, 719

-D-

- Dersî: 256, 286, 664, 665
 Dîde’î: 129

-E-

- Ekmel: 401
 Elîf: 288
 Esîr: 595
 Esîrî: 48

* Dizin, şiir numaralarına göre oluşturulmuştur.

-F-

Fazlî: 158, 211

Felek: 689

Fenâyî: 539

Ferhî: 323

Fethî: 26, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 322, 377, 425, 452,
453, 483, 531, 599, 600, 698, 700, 702

Fıtnat: 254

Fużülî: 264

-G-

Ġavrî: 635, 637

-H-

Ĥ'āce Bahā'e'd-dīn-i Naqşibendî: 520

Ĥācî: 404

Ĥafîzî: 604, 605

Ĥākî: 121, 152, 642

Ĥaķîķî: 155, 156, 485, 602, 687

Ĥālî: 628

Ĥalîl: 162

Ĥalîlî: 7, 9, 10, 14, 17, 28, 51, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 173, 175, 176,
177, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 202, 229, 266, 268, 272, 368, 395,
426, 427, 454, 455, 457, 486, 487, 488, 489, 490, 535, 536, 537, 538, 541,
542, 586, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 706, 707, 708, 713, 734, 738,
739, 740

Ĥalvetî: 472

Ĥamdî: 15, 208, 546

Ĥarîrî: 171

Ĥasen: 684

Ĥasretî: 525, 563

Ĥassân: 400, 476, 501

Ĥayālî: 110

Ĥayātî: 161, 399

Ĥayretî: 328

Ĥufî: 33, 34, 36, 37, 73, 79, 132, 134, 157, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195,
621, 622

Ĥuldî: 293

Ĥüseynî: 416

Ĥüznî: 422

-I, İ-

'Irākî: 246, 247, 507, 731, 732

İbn-i Bālî: 701

İbn-i Tayfūr: 66, 102

İlyās: 214

İnkisārî: 553

'İşmetî: 260

'İzzet: 581, 660

-K-

Ķabülî: 259

Kāḍī Burhāne'd-dīn: 601
 Kaḅberüñ Oğlı: 232
 Kaşım: 205, 206, 207, 625, 715, 716
 Kātībī: 742
 Kāzım: 746
 Kemāl: 210
 Kemālī: 218, 219, 495, 557
 Kemāl-i Ümmī: 388
 Keşfī: 551, 681

-L-

Lezīzī: 144

-M-

Ma'rifī: 405, 406, 407, 506, 552, 718, 725
 Maḅmūd Efendi: 4
 Maḅmūdođlı: 125, 450, 609, 704
 Mehdī: 559
 Menba'ī: 658
 Meydānī: 729
 Mīnasođlı: 403
 Muḅammed: 104, 242, 321, 410, 502, 653, 685
 Muḅsin: 227, 498
 Mūsā: 534
 Muştafa: 45
 Mü'id: 721
 Mūneccim-zāde: 245, 505

-N-

Nā'ilī: 276
 Nābī: 63, 64, 65, 77, 95, 96, 281, 284, 301, 302, 303, 317, 318, 319, 325, 334, 336,
 337, 339, 347, 349, 358, 359, 363, 365, 372, 373, 380, 381, 390, 393, 394,
 402, 442, 464, 467, 578, 584
 Nebātī: 120, 477, 478, 592
 Necātī: 11, 39, 80, 105, 106, 187, 212, 413, 526, 550, 589, 633, 634, 638, 680, 682
 Nev'ī: 67, 657
 Nevāyī: 279
 Ni'met: 285
 Niyāzī: 24
 Nizāmī: 5, 12, 23, 38, 50, 57, 127, 128, 130, 131, 133, 137, 138, 139, 140, 141, 269,
 270, 271, 418, 419, 451, 481, 482, 493, 530, 571, 594, 596, 597, 598, 632,
 691, 692, 693, 694, 696, 697
 Nūcūmī: 220, 221, 223, 434, 435, 496, 497, 640, 641, 722

-R-

Rāđıb: 70, 239, 283, 296, 663
 Raḅmī: 437, 438
 Rāşid: 747
 Refī'ī: 647
 Resmī: 216, 217, 432, 433
 Reşid: 282
 Rızāyī: 160, 545, 690

Rīzī: 423, 749

Rūmī: 556

Rüşdī: 180, 297, 298

-S-

Sa‘d (Sivāsī): 85, 251, 253

Sa‘dī: 8, 52, 97, 460, 626, 717

Sā‘iloğlu: 429

Şabīh: 383

Şābit: 84, 250, 252

Şafāyī: 703

Şafī: 18, 47, 201, 203, 204, 244, 275, 412, 479, 492, 503, 543, 564, 593, 674, 675, 688, 695, 714, 743

Sāmī: 62, 89, 111, 112, 113, 114, 115, 330, 332, 333, 356, 375, 443, 466, 511, 512, 514, 515, 583, 676, 736

Senāyī: 463

Seydī Beg: 705

Seyyid Rızā: 255

Şıdķī: 424

Sinān: 369

Siyāhī: 440, 560

Şubhī: 668

Süleymān: 109

-Ş-

Şāhī: 159, 549

Şefī‘ī: 659

Şemsī: 209, 224, 329

Şeyhī: 29, 30, 75, 119, 174, 236, 237, 238, 240, 241, 243, 338, 370, 411, 415, 446, 447, 474, 500, 562, 573, 650, 651, 652, 654, 655, 670, 673, 683, 726, 727, 728, 730, 733

Şīrāzī: 213, 215, 555, 720, 741

-T-

Tā‘ibī: 6, 529, 591

-U-

‘Ulvī: 49, 124, 126, 521, 528

Uşūlī: 327

‘Uşşākī: 107

-V-

Vaḥīd: 179, 287, 289, 290, 291, 292, 294, 662

Vālī: 299

Vaşfī: 576

Vehbī: 58, 60, 61, 78, 90, 91, 92, 94, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 314, 315, 340, 341, 343, 344, 345, 346, 350, 351, 354, 355, 360, 361, 362, 366, 371, 376, 382, 385, 386, 391, 392, 582

-Y-

Yaḥyā: 441, 656

Yaş Bek: 25

-Z-

Za‘īfī: 491

Zarīfī: 608, 636, 723

Zāī: 13, 22, 35, 41, 59, 71, 74, 76, 82, 93, 98, 267, 310, 316, 335, 342, 348, 352,
353, 364, 367, 374, 389, 396, 414, 458, 475, 540, 572, 577, 669, 677

Zeynī: 326

EK:

Farça Şiirler: 3 (Aḥmed Hān), 31, 48 (Esīrī), 54, 83, 86, 87, 88, 118, 135, 222, 465
(Far.-Ar.), 471, 480, 509, 513, 520 (Ḥāce Bahā'e'd-dīn-i Naḫşībendī), 547,
737

Muammalar: 17 (Ḥalīlī'ye ait.), 31 (Far.), 53, 54 (Far.), 86 (Far.), 87 (Far.), 88
(Far.), 357, 445, 449, 462, 468, 469, 516, 518, 519, 565, 566, 567, 568, 579,
580

Mahlassız Şiirler: 1, 2, 56, 116, 117, 136, 172, 234, 249, 261, 262, 265, 277, 300,
313, 320, 420, 444, 448, 484, 517, 533, 570, 603, 661, 666, 667, 745, 750

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öz Geçmiş

Adı Soyadı:	Ahmet KAVAKLIYAZI			
Doğum Yeri:	Konya			
Doğum Tarihi:	18.11.1984			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Derbent İ.Ö.O.		Derbent	1999
Ortaöğretim	Derbent Ç.P.L.	Türkçe-Matematik	Derbent	2002
Lisans	S. Ü. Eğitim Fakültesi	Türkçe Öğretmenliği	Konya	2006
Yüksek Lisans	S. Ü. SBE	Eski Türk Edebiyatı	Konya	2006-
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Eski Türk Edebiyatı, Türkçe Dil Bilgisi, Bilgisayar...			
İş Deneyimi:	2006- Meram Kızılören İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Emine YENİTERZİ (Selçuk Üniversitesi) Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK (Selçuk Üniversitesi)			
Tel:	0530 435 16 87			
E-Posta:	akavakliyazi@gmail.com			
Adres	Yeni Selçuk Mah. Cemal Ali Dede Sok. No: 8/A Selçuklu/Konya			